МЪРГЪРИТАРЕ, АДЕКЪ

КУВИНТЕ ДЕМУЛТЕ ФЕЛУРИ,

Алелуй ѫтру Сфинци Пъринтелуй ностру,

ІОАН АРХІЕПИСКОПУЛ ЦАРИГРАДУЛУЙ

АЛУЙ ЗЛАТОУСТЬ.

Ши але алтор Сфинци Пъринци, де мулци дacкали тълмъчите ден лимба Еленяскъ пре лимба Гречаскъ, Спре чea де обще благочестивилор ши православничилор Крещини суфлетяскъ фолосинцъ. Iар акум ѫтъжи ку порунка ши ку тоатъ келтуяла, а пре луминатулуй ши благочестивулуй Домнулуй ши стъпъниторюлуй а тоатъ Цара Румъняскъ

ІОАН КОНСТ АДИНЬ БЪСЪРАБЪ ВОЕВОДА

Сау скос де пре лимба Гречаскъ, пре лимба Румъняскъ, ши сау дат ѫтипарю, пентру чел де обще фолос суфлетеску, а тот нямул Румънеску, каре супт ѡбластїа Мъртейсале ловуеще, луминѫнд ѫправославїе.

Ши сау типърит ѫвеститул ѡраш ал мърїеисале ѫ Букурещи, ѫ Сфънта ши Думнезеяска Митрополие, пуртѫнд акум кърма православїе

Пре Сфинцитул Кир Феѡдосие Архиепископул ши Митрополитул

а тоатъ цара Румъняскъ.

Анїи дела фачерѣ лумiи

·ЗРЧѲ·

B.A.R. D. 858/1946 PRIMIRE

IOAN GURĂ DE AUR

MĂRGĂRITARE

Libra

IOAN GURĂ DE AUR

MĂRGĂRITARE

Coperta: STAN BARON

Colecția GENEZE

© LIBRA®

ISBN 973-8327-07-5

IOAN GURĂ DE AUR

MĂRGĂRITARE

Ediție îngrijită, indice de nume și glosar
de ***Rodica Popescu***

LIBRA®
București, 2001

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

IOAN GURĂ DE AUR, st.

Mărgăritare / Ioan Gură de Aur. – Bucureşti: Editura Fundaţiei Culturale Libra, 2001

520 p.; 20 cm.

ISBN 973-8327-07-5

2

Volum apărut cu sprijinul Ministerului Culturii şi Cultelor.

Notă asupra ediţiei

Mărgăritarele lui Ioan Gură de Aur constituie una din antologiile teologice patristice, tipărite la Bucureşti în anul 1691, şi cuprind predici (omilii) atribuite acestui mare Părinte al Bisericii. Înscriindu-se în acţiunea de publicare a monumentelor de limbă românească din veacurile trecute, reeditarea acesteia interesează deopotrivă pe istoricii limbii şi literaturii noastre vechi.

Cartea a fost tradusă din limba greacă de către fraţii Radu şi Şerban Greceanu, buni cunoscători, nu numai ai limbii, dar şi ai culturii clasice greceşti, aceştia participând la opera de traducere şi de tipărire a cărţilor de cult iniţiată în Ţara Românească la sfârşitul secolului al XVII-lea de către Şerban Cantacuzino şi continuată de Constantin Brâncoveanu, cunoscută fiind, mai ales, contribuţia efectivă la revizuirea textului *Bibliei* apărute la Bucureşti în anul 1686.

La baza traducerii a stat lucrarea tipărită la Veneţia în anul 1683 de către Nicoale Gliki. În Biblioteca Academiei, sub cota CR. II 50239, a fost identificat de noi un exemplar al acestei ediţii greceşti. Cu foaia de titlu lipsă, dar având toate cele 343 de file, cartea poartă, pe ultima filă, semnătura lui Constantin Brâncoveanu, ceea ce confirmă ideea că exemplarul după care fraţii Greceanu au realizat traducerea se află în Biblioteca Academiei Române. *Mărgăritarele*, tălmăcite la îndemnul lui Constantin Brâncoveanu şi tipărite la Bucureşti de către Mitrofan, episcopul Huşilor, conţin 33 de omilii inspirate din *Vechiul* şi *Noul Testament*. Ele au fost rostite de Ioan Gură de Aur, de pe amvonul bisericii, pentru ca cei însetoşaţi de mântuirea sufletului să se poată adăpa din ele ca „din apa

izvorului vieții de veci". Pe lângă acestea, lucrarea cuprinde și cuvântările altor Sfinți Părinți ai Bisericii, precum Anastasie Sinaitul, Efrem Sirul, Simeon Bogoslov, Ioan Damaschin, Teofan monah, fiind structurată în 47 de capitole. Având 8 versuri la stema țării, adresate Domnului de Radu Greceanu, cartea se continuă cu două prefețe, una închinată „Prea Luminatului, și Înălțatului, și Slăvitului Io Costandin Basarabă Voevod", alta „Cătră de binevoitoriul cititoriu". Alături de căldura stilului în care sunt prezentate ideile și diversele informații privitoare la acele vremuri, contribuția bătrânului și învățatului stolnic Constantin Cantacuzino în cultura timpului se vede limpede și aici: „La a cărora nevoințe avut-am îndireptătoriu pe cinstitul, blagorodnicul și prea înțeleptul dumnealui Costandin Cantacuzino biv vel stolnic. Însă, la ceale mai adânci filosofești și bogoslovești noimata ce s-au aflat, pre dumnealui, ca pre un epistimon și știutoriu, l-am avut lumină și dezlegare întru toate și a noastră adevăr osteneala aceasta, iară osârdia, porunca și multa cheltuială la altele toate ce trebuiescu, și ales la tipariu, a Măriii sale milostiv mai sus pomenit stăpânului nostru iaste".

În epoca veche a culturii scrise românești, scrierile Sfinților Părinți au constituit texte clasice de învățătură și de educație morală creștină, literatura omiletică bucurându-se de o deosebită atenție. Prima traducere românească cunoscută până în prezent este *Omilia la Paști* a sfântului Ioan Gură de Aur, care a circulat în secolul al XVI-lea în mai multe versiuni, cum ar fi *Codicele Bratul*, datat 1559–1560. Datorită prestigiului său teologic, oratoric și literar în întreaga lume creștină, opera – în limba română – a sfântului Ioan Gură de Aur numără numai în Biblioteca Academiei Române peste 70 de manuscrise, cuprinzând fie scrieri integrale, fie extrase din ele. Unele din aceste manuscrise au circulat și în secolul al XVII-lea, dar în versiune incompletă. Interesul pentru omiliile lui Ioan Hrisostom l-a arătat și Dosoftei, care, în perioada exilului polonez, a tradus circa 14 omilii din greacă în slavonă. *Mărgăritarele* tipărite în anul 1691 reprezintă, însă, prima culegere de omilii din literatura patristică traduse în limba română.

Deoarece textul original a fost imprimat cu litere chirilice, ediția cărții de față pune în circulație textul cărții în transcriere interpretativă, străduindu-ne să stabilim cât mai exact posibil realitatea lingvistică a textului într-o imagine grafică modernă, accesibilă cititorului de astăzi. Reproducerea interpretativă a textului a presupus, pe lângă transpunerea slovelor chirilice în litere latine, adaptarea normelor ortografice și de punctuație la cele de astăzi și eliminarea aspectelor pur grafice pe baza unei permanente raportări a normei ortografice la cea lingvistică.

În stabilirea corespondențelor dintre grafia chirilică și alfabetul latin, slovele chirilice care nu ridică probleme deosebite în transcriere au fost echivalate după cum urmează: а = a; в = b; в = v; г = g, gh (+ e, i); д = d; е = e ; ж = j; з = z; и, і = i; к = c, ch (+e, i); л = l; м = m; н = n; о = o; п = p; р = r; с = s; т, т = t; у, оу, ѹ = u; ф = f; х = h; ш = șt; ц = ț; ч = ce, ci; ш = ș; ы = i, î; ю = iu; ѯ = x; ѱ = ps; ѵ = v; џ = ge, gi; ѳ = t.

Ne vom referi, pentru început, la acele norme ortografice ale lucrării care sunt comune scrierilor epocii. Astfel, în legătură cu slovele având mai multe valori s-a impus o tratare unitară a grafiilor susceptibile de mai multe interpretări:

е a fost transcris **ie** la început de cuvânt sau de silabă: **ies, povățuiești, biruiesc, obiceaie**. Fac excepție, conform normelor ortografice actuale, formele pronominale: **el, ei**, formele verbale **este, era**, ca și grafiile **egumen, Evanghelie, Eghipet**, unde **е** a fost echivalat prin **e**, conform ortografiei actuale.

Literele **о** și **ѡ** corespund uneori diftongului **оа** din limba literară actuală, în grafii de tipul **морте, омени, простъ** și au fost reproduse prin **oa**: **moarte, oameni, proastă**.

о și **ѡ**, corespunzând segmentului **уă, уо** în cuvinte de tipul **două, nouă** au fost reproduse prin **o**: **дооо = doo**.

Succesiunea **ѡа** a fost transcrisă **oa** în forme de tipul: **doa, roa**.

Succesiunea **оаѡ** a fost transcrisă **oao**: **noao, doao**.

Succesiunea **оаж** a fost redat prin **оаă**: **doaă**.

ѕ final a fost consemnat.

ю final a fost redat prin **iu**: **fealiu, temătoriu, judecătoriu**.

ѣ (notat de regulă după consoană) a fost echivalat cu ea în interiorul şi la finala cuvintelor: **avea, grea**, ca şi în forme de tipul **leage**. O excepţie o constituie formele de tipul цѣмь scrise cu ѣ în loc de ѧ sau ꙗ, care au fost transcrise **ţi-am**.

ѧ a fost redat prin **ea** sau **ia**, după cum urmează: a) după consoană a fost transcris prin **ea**, având valoarea lui ѣ, cu care alternează: **deade, vreame, adeveare, aseamene, întunearec, reale**; b) la iniţială de cuvânt sau silabă, având aceeaşi valoare cu slova ꙗ, s-a transcris prin **ia**, chiar în cuvinte în care corespunde unui **ie** din limba de astăzi: **boiari, muiarea**.

ꙗ la iniţială de cuvânt sau de silabă a fost redat prin **ia**, chiar când corespunde unui **ie** din limba actuală: **iaste**. Atât ꙗ, cât îi ѧ au fost echivalate prin **ea** în grafiile care reproduc formele pronumelui personal fem. 3 sg. şi 3 pl. nom.- ac. (ꙗ, ѧ = **ea**; ꙗле, ѧле = **eale**) şi formele pronumelui şi adjectivului demonstrativ fem. nom.-ac. sg. (ачѣꙗ, ачѣѧ = **aceaea**; чѣꙗ, чѣѧ = **ceaea**).

În grafiile de tipul апропїꙗръ, Марїѧ, succesiunile їꙗ, їѧ au fost redate prin **ia**: **apropiară, Maria**. Excepţie fac formele de imperfect ale verbelor de conj. a IV-a şi formele de genitiv-dativ ale unor pronume, unde succesiunile respective au fost redate prin **iia**: **căriia, doriia, tânguiia**.

ъ, ѫ, ь se întrebuinţează, ca în toate scrierile epocii, pentru notarea lui **ă** şi **â** din limba actuală: **mână, până**. Transcrierea conservă însă variante ca: **jărtvă – jârtvă, tălhar – tâlhar**. Persoana I şi a III-a pl. a verbului **a fi** a fost transcris cu **â**: **sânt, sântem**, păstrând forma lingvistică reală.

ъ şi ь la finala cuvintelor de tipul боунъ, локь au fost interpretate ca având valoare zero: **bun, loc**, ca şi în cele de tipul ꙗръшь, фачець reproduse **iarăş, faceţ**. În formele verbale ещь, фачь, ь a fost echivalat prin **i**: **eşti, faci**. Tot prin **i** a fost echivalat ь în forma de plural апостоль = **apostoli**.

ы a fost redat prin **i** sau **â**: **singur, dânşii**.

ѣ a fost redat prin **î, îm, în**: **îţi, împărat, întunearec**.

Am transcris succesiunile ръ, лъ, prin **îr, îl**, ca în: **tâlhar, scârbă**.

Semnele diacritice (spiritele, paiericul, isonul şi accentele) nu au fost reproduse în transcriere, excepţie făcându-se în cazul

chendimei, care a fost notată prin **i**: до̀ = **doi**, а̀ = **ai**, кърѝа = **căriia**.

Reduplicările de vocale sau de consoane nu au fost reproduse în cazul cuvintelor româneşti, ci numai în cazul cuvintelor străine: **Avraam**.

Slovele suprascrise au fost transcrise în rând, fără a fi marcate printr-o notaţie specială.

с suprascris a fost transcris **să**.

Cuvintele abreviate prin suprascriere sau contragere au fost întregite în mod tacit: **blagoslovenie, Domnul, Hristos**.

În text au fost păstrate formele arhaice, populare sau regionale şi chiar variantele lor fonetice: **adaoge, către, deade, Dumnezău, muiare** etc.

Au fost transcrise cu cratime cuvintele nesudate încă: **unt-de-lemn, fără-de-leage, bine-cuvântează**.

O problemă dificilă a constituit-o notarea cu majuscule a referirilor la divinitate, ca şi notarea diferitelor toponime.

În transcrierea numelor proprii nu s-a procedat la modernizarea lor şi nici la emendări.

Punctuaţia a fost restabilită de noi, după normele actuale. Cuvintele notate marginal, în general sinonime ale unor cuvinte din text, au fost intercalate în paranteze ( ). Greşelile tipografice, destul de puţine pentru vremea respectivă, au fost emendate în mod tacit, iar omisiunile de litere au fost marcate între paranteze unghiulare < >.

Textul are 6 file nenumerotate, inclusiv foaia de titlu, în notarea cărora am folosit cifrele romane. În reproducerea textului am notat printr-o bară (/) sfârşitul fiecărei file recto, iar prin două bare (//) sfârşitul fiecărei file verso. Numărul filelor a fost notat marginal.

Textul este însoţit de un glosar şi de un indice de nume.

Mulţumim, şi pe această cale, domnului Alexandru Mareş pentru îndrumarea acordată în realizarea acestei ediţii.

I[r] **MĂRGĂRITARE,**

Adecă cuvinte de multe fealiuri a celui întru sfinţi Părintelui nostru Ioan, Arhiepiscopul Ţarigradului, a lui Zlatoust, şi ale altor Sfinţi Părinţi, de mulţi dascali tălmăcite, den limbă elenească pre limbă grecească, spre cea de obşte a blagocestivilor şi a pravoslavnicilor creştini sufletească folosinţă. Iară, acum, întâiu, cu porunca şi cu toată cheltuiala a prea luminatului şi blagocestivului Domnu şi oblăduitoriu a toată Ţara Rumânească, Ioan Constandin Băsărabă Voevoda, s-au scos de pre limba grecească pre limba rumânească şi s-au dat în tipariu pentru cel de obşte folos sufletescu a tot neamul rumânescu, care, supt oblastia Măriei sale lăcuiaşte, luminând în pravoslavie.

Şi s-au tipărit în vestitul oraş al Mări<i>i sale, în Bucureşti, în Sfânta şi dumnezeiasca Mitropolie, purtând acum cârma pravoslaviei Prea Sfinţitul Chir Teodosie, Arhiepiscopul şi Mitropolitul a toată Ţara Rumânească. Anii de la Facerea Lumii 7199 (1691). /

I[v] **Verşuri politice 8 asupra Stemelor Luminatului şi Înălţatului Domnu, Io Costandin Basarabă Voevod**

Semnul Domniei Corbul iaste cu cruce / Pren carea de sus tărie, Doamne, îţ aduce. / În scaunul strămoşilor în care acum domneşti, / Al celor ce-s în laudă vechilor Băsărabeşti. / Putearea, dară, cea de sus, care te-au coronat / Cu

domnia aceasta şi vreadnic te-au arătat. / Întărească şi te adaogă cu domnie slăvită / Cu pace şi cu linește, cu viață norocită. / Mică şi plecată sluga Măriei tale, Radul logofăt. //

II^{r} **Prea luminatului, înălțatului şi slăvitului Io Costandin Basarabă Voevod, den mila lui Dumnezeu Domnu şi oblăduitoriu a toată Țara Rumânească, Domnului Domnului mieu milostiv.**

Ce lucru mai bun şi mai dumnezeiescu supt soare iaste, Prea luminate şi înălțate Doamne, decât binele şi folosul de opşte? Ce lucru mai slăvit şi mai lăudat în lume iaste decât, den neştiut, a face ştiut şi a câştiga pre cei ce n-au cu cea ce le lipseaşte? Şi ce lucru mai sfânt şi mai plăcut lui Dumnezău, zicu, iaste decât a povățui neştine la lumină pre cei ce trăiescu întru întunearecul necunoştinței şi neştiinței? Căci cel ce iaste lipsit de cunoştința şi ştiința lucrului umblă întru întunearecul greşălii aseamenea ca unul ce, noaptea, încă vrând să meargă la vreo treabăş, neştiind drumul, rătăceaşte şi, aşa, în bezna aceaea înfăşurându-se, nu numai căce umblă nu ştie, ce şi cade mai de multe ori în mari vătămări şi nespuse ale lui pagube.

Ierocliu filosoful, în tâlcuirea ce face asupra *Stihurilor* Pitagorei (celor ce le zicu de aur) zice: „Moartea cuvântătoriului suflet iaste nedumnezeirea şi necunoştința, căriia împrejurul vieții urmează şi răscoala cea fără de măsură a netocmitelor şi necuvioaselor pofte, căci aflându-se, zice, în necunoştința celor mai bune ce sânt, de nevoie iaste-i a sluji celor ce mai reale sânt".

Cu nemica omul mai aseamenea lui Dumnezău (ales împărații, craii, domnii şi alți stăpânitori) nu iaste fără cu făcutul bine şi folos de opşte, cât prin omenească, zicem, putință iaste, căci, precum Dumnezău, făcătoriu şi ziditoriu tuturor şi pricina pricinilor iaste, aşa şi pronoitis, şi otcârmuitoriu, şi păzitoriu de obşte, şi toatei ființe de bine făcătoriu iaste.

Direpț aceaea, dară, şi tuturor biruitorilor şi stăpânitorilor pământului a urma aceaea le iaste, cum şi Agapitos diaconul, la învățăturile ce face către marele Iustinian împărat, zice: „Cinsteaşte, adecăte împărate, mai mult de toți pre Dumnezău, cel ce decât pre toți te-au cinstit, căci că, dupre asămănarea cereştii împărății, ț-au dat ție schiptrul pământeştii puteri, i proci".

Însă nu numai să asamănă lui Dumnezău cu aceaea, II^{v} ales biruitorii, cu / bună facerea, zice de opşte, ce încă pren aceaea şi monarhul, adecăte Domnul, singur stăpânitoriu, să osebeaşte den tirani. Zice şi dovedescu toți politicii şi sfinții dascali, căci domnul monarhu binele de opşte caută şi la săvârşitul, carele iaste folos tuturor, a-l aduce să uită, iar tiranul la al său numai bine priveaşte şi lui-ş numai adaos sileaşte a câştiga şi, ca să-ş împle voia, singur îş pune şi-ş face legi şi direptăți poftele lui. Direpț aceaea, dară, iaste şi ticăloasă, şi plină de turburări şi de lacrămi acea politie şi țară, carea, supt tiran, nu supt domnu, zace şi să află.

Dionisie Siracuseanul, tiranul, carele să văznesiia că iaste judecătoriu direpț (cum şi Iulian Paravat o făcea şi toți aseamenea lor tirani că sânt direpți să laudă şi să arată, ca pre prostul nărod să prilăstească), istoreaşte Ghiorghie Chedrinos, în cartea *Istoriilor lui*, că, chemând pre Platon filosoful, între altele, l-au întrebat şi aceaea: „Ce lucru politic iaste mai de folos?" (părându-i acelui Dionisie că-i va zice ceva după poftă-i, cum şi nădejduia). Iară, dumnezeiescul Platon i-au răspuns: „Nimică alta fără cât a face pre toți buni şi vreadnici". – „Cu ce dară?". – „Cu învățături, cu cuvioase pilde, cu obiceaie bune şi cu toate cealea care, mai ştiuți, mai învățați şi mai buni i-ar putea face, de nu pre toți, macară pre mai mulți".

Căci aceaea iaste tot greul, toată greşala şi toată nevoia tuturor a nu avea ştiința şi cunoştința lucrului. Aceaea iaste mai marea ceață şi întunecare minții şi sufletului şi, decât toate căderile ființei omeneşti, mai rea iaste neavearea, ştiința şi cunoştința adevărului, că, de la

aceaea, pogoară şi spânzură toată greşala şi vina tuturor lucrurilor şi lucrărilor.

Direpţ aceaea, şi acel luceafăr al lumii, stâlpul şi coloana Besearecii Răsăritului şi pravoslavnicii credinţi trâmbiţă, Ioan Zlataust, zicea: „Câştigaţi cărţi, doftorii sufletului, că aceasta iaste pricina tuturor realelor, neştiinţa şi necunoştinţa scripturilor şi adevărului". Aceastea, dară, şi multe ca aceastea, Prea luminate şi înălţate Doamne, dupre multe doveade şi aiavea fapte, îţ cunoaştem şi ştim că înalta-ţi minte nu iaste alta, nici altele mai mult socoteşti, fără cât cu ce moduri şi mijloace ai putea aduce şi a da folos şi bine de opşte, precum şi adevăraţi sântem. Că, de-ar fi pren putinţă, am auzi şi noi den gura Mări<i>i tale de ticăloasa patria noastră, cel cuvânt ce, oarecând, Gaie Octavie, chesariu de Roma, lui zicea: „De cârpici o am găsit şi de marmură vă o am lăsat", Ioan Zonara şi alţii mulţi, în viaţa acelui Avgust istorescu.

Însă, iarăş, cât iaste pren putinţă, tăcem, altele a le
III[r] pomeni de ceastă // dată, care, de nu cu blândeaţele-ţ, răbdarea-ţ şi alte den fire-ţ multe bunătăţi nu s-ar stâmpăra şi nu s-ar otcârmui, ales într-aceaste cumplite şi peste tot turburate vremi. Cine ar mai putea sta, cine ar mai putea răsufla sau cine cu ce ar cugeta sau ar şti a să mângâia, au moşnean, au strein, într-acestu pământ, acum năpădit cu tot fealiul de lumescu rău şi nevoi, ca şi alte ţări călcate şi pustiite de stricăcioasele oştiri ce vedem şi auzim?

Zicem, dară, pren toate aceaste iuţi şi greale vreami, a nu face şi pre alţii părtaşi de bunătate nu laşi, ce, iată, în tot chipul, ca un pururea privighitoriu Domnu şi bun stăpân, la lumina cunoştinţei povăţuieşti şi, den cea ce nu ştiu, să ştie a-i aduce pre toţi nevoieşti. Şi aceasta, mai aleasă şi mai de folos iaste, că nu numai la ceale politice pământeşti, care, ca umbra şi fumul trec, ce şi la ceale neputrede şi cereşti, unde iaste adevărata moştenirea omenească, a-i trage pren buna faptă te sileşti, aceaea ştiindu-o adevărat, că singură numai a de câte buna faptă iaste nemoartă şi veacinică.

Împăratul Vasilie, învăţând pre fiiu-său, Leon cel Mare împărat, în capetele învăţăturii, acesta, în cel dentâiu, scrie şi zice: „Câştig şi foarte iscusit folositoriu de viaţă, nu numai împăraţilor, ce şi celoralalţi tuturor iaste învăţătura, căci cel ce câştigă aceaea, şi trupeaşte şi sufleteaşte, foarte să foloseaşte, i proci". Şi, iarăşi, mai jos, zice: „Că, precum soarele pre pământ nefiind de faţă, toate întunecate şi neosebind sânt, aşa şi învăţătura, den suflet lipsindu, toate amestecate şi netocmite să află. Direpţ aceaea, dară, apucă învăţătura, zice, bunei fapte şi vei dobândi viaţă iubită de Dumnezău, căci numai fapta bună, den toate alte câştiguri, iaste nemoartă".

Cătră aceaea, dară, Măria Ta, ca un adevărat şi pre legi Domnu, mult silindu-te şi nevoind, ori cu ce mijloc, de a aduce învăţătură şi ştiinţă în sufletele omeneşti, lucru iubit de Dumnezău, şi folos de opşte, mai vârtos rodului nostru rumânescu, văzându-l atâta scăzut, şi lipsit de multe, şi ales den învăţătură (carea decât toate alte trebuinţe, în firea omenească, aceaea capul iaste), căci iarăşi zic, aceaea lipsind, nici omul desăvârşit om să poate numi, nici lumina de-ntunearec osebi, nici adevărul den neadevăr să poate cunoaşte şi judeca.

Pentru aceaea, dară, ca să poată avea fieştecarele cunoştinţa celora ce ar fi şi ar citi (că a citi neştine şi a nu înţeleage în zadar şi în deşărtăciune iaste), Măria Ta, noao, micilor şi plecatelor slugilor, ai poruncit ca şi aceaste alease cazanii şi sfinte învăţături, cărora şi *Mărgăritariuri* le zicu ale preafericitului şi marelui sfânt şi dascal
III[v] Zlatoust / Ioan, dupre limba grecească într-a noastră rumânească să le întoarcem.

Gură şi Rostu de Aur îi zicem, împreună cu toată lumea, acestui Ioan, nu doară că fălcile, gingiile, dinţii, măsealele, limba-i şi ca aceastea care fac gura, de aur i-au fost sau au putut fi, ce numai căci cuvintele şi graiurile lui mai scumpe şi mai folositoare era şi încă sânt la cei ce le ascultă decât aurul, mărgăritariul şi alte prea scumpe pietri. Şi, căci, den rostul lui, cura învăţăturile mai iubite

şi mai dulci, nu numai decât miarea sau zaharul, cum s-ar zice, ce şi decât acea Amvrosia şi Nectar (de care elenii băsnuia că era mâncarea şi băutura dumnezeilor lor), mai cu dulceaţă şi mai cu dragoste au fostu şi sânt.

Plinit-am, dară, dupre puţina noastră ştiinţă, porunca Mări<i>i tale şi, dupre putinţă-ne, am silit, aşa scoţându-le, ca să poată fieştecare rumân, ce şi puţină învăţătură ar avea, să înţeleagă. Şi, măcară dea Dumnezău, toţi cititorii de ar pune acea nevoinţă şi osârdie ca, citind, „cu mintea să poată înţeleage şi ca sufletele ceale însetoşate de spăsenie să să poată adăpa dentr-aceastea, ca den apa izvorului vieţii de veaci", carea Domnul Dumnezău, mântuitoriul nostru Hristos, zice şi făgăduiaşte samariteanii şi tuturor credincioşilor creştini. (Ioan Evanghelist, Cap. 4, stih. 14).

Şi, într-acesta chip, sfârşindu-se şi aceasta, să să tipărească ai poruncit, cum *Biblia Sfântă* s-au făcut, carea săvai că de la răpăosatul Şărban Voevod, unchiul Măriii tale, s-au început, iară şi la începutu-i, ca un vel logofăt, ispravnic ce erai, şi pre aceaea, nu numai cu osârdie ai nevoit a să isprăvi, ce întru fericitele zilele Domniei Mări<i>i tale a o săvârşi de tot ai făcut.

Cartea lui Meletie Sirig împrotiva eresiilor calvineşti şi întrebărilor lui Chiril Lucari, patriarhului oarecând Ţarigradului ce au fostu, şi adaosele ce Dositeu, patriarhul Ierusalimului, iară împotriva acelor calvineşti eresii, deici, de colea, au adunat, încă, cu voia-ţi şi bucuros a să tipări greceaşte ai fostu, care toate aceastea, nu cu mici sau cu puţine cheltuiale ale Mări<i>i tale, s-au tipărit şi s-au făcut.

Mai sânt încă pre mâinile, acum, de să mai scot, de pre greceaşte, rumâneaşte, *Mărturia pravoslavnică*, ce-i zicu de Nectarie al Ierusalimului patriarh făcută, şi altele care, cu dumnezeiescul ajutoriu, nevoim a le isprăvi, ca şi acealea în tipariu să să bată, şi altele multe bune să să facă, spre folos de opşte, unde vedem, iară zicu, şi cunoaştem că toată nevoinţa şi gândul Mări<i>i tale iaste, ca în pomenire veacinică, bună faptă să laşi şi nemort nume să-ţ câştigi.

Rugăm, dară, şi, den adâncul inimii, rugăm pre Dumnezău cel putearnic şi milostiv, carele, toate câte sânt, le-au orânduit şi tocmit cu adâncă şi veacinică înţelepciunea sa, pren carea înţelepciune şi „împăraţii
IV[r] împărăţesc şi // putearnicii scriu direptatea, prentr-însa marii să mărescu şi domnii biruiescu pământul" *(Solomon, Cap. 8, stih. 15, 16)* şi carele viaţa şi lumina cea adevărată iaste. Pre acela, zicu, rugăm ca să lumineaze şi să întărească pre Măria Ta la toate ceale bune şi folositoare şi, până în adâncii ani şi prea cinstite bătrâneaţe, să te trăiască şi fericit să te păzească Patri<i>i, noao şi rodului nostru, pururea mângâiare, bucurie şi slavă, dându-te şi avându-te.

Ai Mări<i>i Tale, mici plecaţi şi direapte slugi, Şărban al doilea logofăt i Radul logofăt. /

IV[v] **Cătră de bine-voitoriul Cititoriu**

Iată, Cititoare de bine-voitoriu, că-ţ întinzu masă, însă nu masă trupească, gătire persiană, cum s-ar zice, adecăte cu mirodii şi alte amestecături ca acealea, care numai ceriului gurii dau pre scurt gust şi plăceare. Şi, iarăş, după aceaea flămânzeşti, însetoşăzi şi, mai de multe ori, peste saţiu mâncând şi bând, bolnăveşti şi moarte în cea de apoi îţ pricineşti.

Ce masă, zic, duhovnicească, de adevărata dulceaţă şi de toate bunătăţile plină şi bogată şi cu tot fealiul de roadă, în folosul sufletului, împodobită şi gătită, den carea, hrănindu-se, cu cât mai mult ia, atâta mai mare poftă îi dă, şi-l însănătoşează, şi-l îmbărbătează.

Iaste, dară aceasta, scumpele, şi folositoarele de suflet şi de trup învăţături şi dăscălii ale marelui dascăl şi sfânt Ioan Zlataust, unul den cei aleşi stâlp întăritoriu săborniceştii şi apostoleştii a Răsăritului Besareci şi adevăratei

pravoslavnice credinţe îndireptătoriu, cari prea dulci învăţături şi alease cazanii (nu den noi-ne, adevărul mărturisim mişcat, ce den porunca prea înălţatului şi prea luminatului Domnului nostru, Ioan Constandin Basarabă Voevod împinşi sântem), dupre limba grecească pre a noastră, rumânească, le-am întors, precum şi alte cărţi am făcut şi încă facem, la a cărora nevoinţe avut-am îndireptătoriu pe cinstitul, blagorodnicul şi prea înţeleptul dumnealui Costandin Cantacuzino, biv vel stolnic, însă la ceale mai adânci filosofeşti şi bogosloveşti noimata ce s-au aflat, pre dumnealui, ca pre un epistimon şi ştiutoriu, l-am avut lumină şi dezlegare întru toate şi a noastră adevăr osteneala aceasta, iară osârdia, porunca şi multa cheltuială, la altele toate ce trebuiescu, şi ales la tipariu, a Mări<i>i sale milostiv mai sus pomenit stăpânului nostru iaste.

Primeaşte, dară, iubite Cititoare, aceastea, cu întinsă şi drăgăstoasă frunte şi cu inimă curată şi, citindu-le, pune-ţ mintea, ca să înţelegi ce ceteşti, că, de vei înţeleage şi cu direpţ şi creştin suflet le vei lua, creade cum însuţi vei priceape, că atâta cunoştinţă şi dulceaţă vei simţi, cât saţiu că nu mai au singur vei mărturisi.

Nimică, aşijderea, acest bun şi sfânt părinte, şi dascal (Zlatoust zicem) nemişcat şi nezis nu lasă, care şi în firea şi în politia omenească să nu fie. Direpţ aceaea, şi cunoştinţa sufletului fieştecăruia, cum iaste, să atinge şi să
V[r] împunge, unde unii, ce să pricep // într-unele greşiţi şi căzuţi, după frăgizeala omenească, aducându-ş aminte, să căiescu şi despre acealea, de li s-ar mai da şi vreame a le face, să sfiesc. Alţii, iarăş, dentr-aceastea să îndireptează şi ceale ce n-au ştiut bine a face fac şi traiul lor la cale mai bună şi mai plăcută lui Dumnezău şi oamenilor a-ş pune să învaţă.

Toate, dară, aceastea, spre spăsenie şi spre viaţa cea adevărată şi prea fericită, să uită şi privescu, ca către un săvârşit şi ţef neclătit şi nemişcat, carea pre fericită şi de veaci viaţă, mântuitoriul lumii, Isus Hristos, Domnul şi

Dumnezeul nostru, pren sângele său, cu necugetată şi nepricepută de nici o zidire dumnezeiască taină răscumpărându-o, o au câştigat noao, şi o făgăduiaşte, şi o dă tuturor celor cu frica lui Dumnezău creştini, cărora adevărat şi direpţ cred şi nădejduiescu într-însul şi prentr-însul, făcându-i poruncile, o dobândescu.

Pre care spăsitoriu Domnu rog ca să învrednicească şi să spodobească pre toţi, după milosârdia sa, a câştiga aceaea viaţă şi cu dânsul a împărăţi în veacii de veaci, întru cereştile de dânsul gătite lăcaşe, „unde ochiul n-au văzut, ureachea n-au auzit, nici în inima omului nu s-au suit“, cum şi fericitul Pavel, către *Corinteani*, în cea dentâiu carte, cap 2, stih 9 scrie şi adeverează.

Mai mici şi de bine voitori Şărban al doilea logofăt i Radul logofăt. /

V[v] **Scara aceştii cărţi, a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlataust**

Pentru a coconilor creaştere şi învăţătură. Cuvânt 1, list 1.
Pentru frumuseaţea muierilor. Cuvânt 2, list 6.
Pentru să nu necinstească nimenea beseareca lui Hristos şi sfintele taine de la cuvântul Sfântului Petră şi al lui Ilie. Cuvânt 3, list 8.
La cuvântul lui David, carele zice: „Nu te teame, când va îmbogăţi omul“. Cuvânt 4, list 12.
Pentru lăcomia. Cuvânt 5, list 20.
Pentru necurata mândrie şi deşarta mărire. Cuvânt 6, list 23.
La prorocul cuvânt ce zice: „Însă în deşărt să clăteaşte tot omul viu“ şi pentru milostenie. Cuvânt 7, list 25.

Pentru judecata cea viitoare
şi pentru muncă, cum că iaste
nesfârşită celor ce nu cred
că iaste muncă. Cuvânt 8, list 27.
Pentru pocăinţă şi ispovedanie. Cuvânt 9, list 33.
Pentru zavistia şi urâciunea. Cuvânt 10, list 38.
Pentru ţinerea mâniei şi a vrăjmăşiei. Cuvânt 11, list 40.
Pentru ţinerea de mânie
şi pentru nemânie. Cuvânt 12, list 42.
Pentru dragostea şi iubirea frăţiei. Cuvânt 13, list 44.
Pentru milostenia. Cuvânt 14, list 48.
La Sfânta Bogoiavlenie,
adecă la Bobotează, şi pentru ceia
ce lasă dumnezeiasca Leturghie
nesfârşită şi ies afară, şi pentru carii
să cuminecă cu sfintele taine,
nefiindu vreadnici, şi urmează Iudei. Cuvânt 15, list 58.
Pentru rugăciunea. Cuvânt 16, list 63.
Pentru bunătatea şi răutatea. Cuvânt 17, list 68.
Pentru jurământuri. Cuvânt 18, list 73.
Pentru pocaianie, şi pentru cei
ce rămân de săboară, şi pentru
sfântul preastol, şi pentru judecată. Cuvânt 19, list 75.
Pentru învăţătura cea nedescoperită. Cuvânt 20, list 77.
X Pentru moarte şi pentru sfârşitul lumii. Cuvânt 21, list 82.
VI[r] Pentru smerirea şi direptatea. Cuvânt 22, list 85.//
Pentru suflet şi pentru nădeajde. Cuvânt 23, list 88.
Pentru veacinica şi fără de sfârşit
muncă, şi pentru înfricoşata
şi direapta judecată. Cuvânt 24, list 89.
Pentru bogăţia şi sărăcia. Cuvânt 25, list 91.
Pentru pronia şi promitia lui Dumnezău,
adecă pentru mai 'nainte socotinţa
lui Dumnezău. Cuvânt 26, list 95.
Pentru pocăinţă, şi pentru
împăratul David, şi pentru
a lui Urie muiare. Cuvânt 27, list 98.

Pentru pocăinţa, şi postul,
şi pentru prorocul Iona, şi Daniil,
şi cei trei coconi. Cuvânt 28, list 100.
Pentru pocăinţă. Cuvânt 29, list 104.
Pentru făgăduiala şi rugăciunea
den cuvintele carele le-au numit
andriandes, adecă stâlpi. Cuvânt 30, list 108.
Pentru pocăinţă şi pentru milostenie
ce s-au zis la dumineca brânzei. Cuvânt 31, list 112.
Pentru boala şi pentru doftori. Cuvânt 32, list 117.
La sfânta şi marea zi marţi,
pentru ceale zeace fecioare. Cuvânt 33, list 119.
A celui întru sfinţi părintelui nostru
Anastasie Sinaitul a sfântului
munte Sinaii, cuvânt la cei adormiţi
în Hristos fraţi, care să ceteaşte
în sâmbăta sufletelor. Cuvânt 34, list 122.
Pentru mincinoşii proroci şi cei fără
Dumnezeu eretici şi pentru seamnele
sfârşitului veacului acestuia s-au zis,
când au vrut să să desparţă
sufletul de trup. Cuvânt 35, list 126.
A Sfântului Efrem cuvânt mare
şi foarte folositoriu sufletului. Cuvânt 1, list 133.
Al acestuiaş prea cuviosului Efrem,
la cruce, şi pentru pocăinţa,
şi pentru a doa venire. Cuvânt 2, list 138.
Al Sfântului Simeon Bogoslovului
celui Nou, pentru că nu să cade a zice
că nu să poate acum a ajunge
la săvârşitul bunătăţii cel ce va vrea
şi a să asămăna sfinţilor celor
de demult, şi cum că tot cel ce învaţă
ceale împotrivă, eres nou învaţă
pre ceia ce-l ascultă. Cuvânt 3, list 142.
A lui Damaschin monahul,
VI[v] al ipodiaconului / şi studitul (tâlc),

în limbă proastă, la ceale zeace cuvinte
a lui Moisi. Cuvânt 4, list 145.
A sfântului Semeon al noului
Bogoslov, pentru să nu nădejduim
numai în credinţă, fără de fapte bune. Cuvânt 5, list 150.
A lui Teofan, monahul celui
prea înţelept şi preacuvântătoriu,
cuvânt pre limbă proastă la ceale
12 articule ale credinţei. Cuvânt 6, list 153.
A lui Anastasie, monahul
den muntele Sinaii, pentru sfânta
adunare, adecă la slujba besearecii,
şi să nu osândim, nici să ţinem pizmă. Cuvânt 7, list 155.
La aseamenea iaste împărăţia ceriurilor
cu un om stăpân de case. Cuvânt 8, list 160.
Dentr-ale stareţului capete oarecarele,
de multe fealiuri şi foarte de folos. list 163.
Istoria a lui Dionisie iermonahul
care au săhăstrit în schitul Lavrii. list 168.
Cuvânt pentru vreadnicii
şi nevreadnicii preoţi, a sfântului
şi înţeleptului Maxim. Şi are
şi ale altor sfinţi câteva capete. list 171.
Cuvânt la pilda celui ce-au căzut
în tâlhari. list 176.

Sfârşitul Scării. //

1r A celui întru svinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru a fiilor creaştere, cuvânt întâiu. Blagosloveaşte, Părinte

Rogu-vă şi vă poftesc, o, dragii miei fraţi, multă osârdie şi nevoinţă să faceţi la copiii voştri şi la slugile voastre, să cercaţi pururea mântuirea sufletului lor şi să vă aduceţ aminte de fericitul Iov, carele făcea jărtve, în toate zilele, pentru fiii lui, căci să temea să nu greşască cu gândul lor cătră Dumnezău. Urmează lui Avraam, carele au poruncit să păzească strănepoţii lui legile lui Dumnezău. Aşijderea, şi prorocul şi împăratul David, când vru să moară, în loc de a lăsa fiului lui moştenire mare, l-au chemat şi i-au poruncit, zicându-i: „O, fiul mieu, de vei vrea să trăieşti după legile lui Dumnezău, nu-ţ va veni nici o răutate niciodată, ce toate lucrurile îţ vor veni tocma precum vei tu şi vei dobândi multă întărire. Dară, de vei cădea dentru acela ajutoriu, nimică nu-ţ va folosi împărăţia şi putearea cea multă aceasta, pentru căci, când nu iaste la tot omul direptate şi credinţă bună, pierdusă şi averile acealea care le are cu nevoie şi cu multă ruşine. Dară, când are cineva direptate şi credinţă bună, şi acealea care nu le are le dobândeaşte". Deci, să cade să socotească părinţii, şi tatăl şi muma, nu cum să facă pre copiii lor cu bani şi cu avuţie de galbeni, ci cum să poată să-i facă mai avuţi la smerenie, şi la învăţătură, şi la bunătate, şi la înţelepciune mai mult decât toţi. Să nu le trebuiască multe, ca să nu fie daţi la pofte şi la lucrurile

ceale lumeşti a tinereaţii, ci să fie plecaţi, să fie învăţaţi,
1v să fie înţelepţi. Cade-să, voi, / părinţi, să cercetaţi, adecă să vedeţi ieşirile lor, şi întrările lor, şi umbletele lor pre amăruntul, şi, cu grijă mare, să vedeţi umbletele lor, împreunările lor, cu cine să împreună, pentru căci, cându le leneviţi aceastea toate, nu aveţi nici o iertăciune de la Dumnezău, pentru căci, când nu avem grija celoralalţi oameni şi nevoinţa, are Dumnezău să ne pedepsească, pentru căci zice Pavel: „Că nimenea să nu cearce numai de dinsul, ce şi pentru fratele lui, creştinul, cu cât mai mult nu ne va pedepsi pre noi, de nu vom avea grija fiilor noştri". Ce tu, oame, faci ce poţi să agoniseşti fiului tău, au cal bun, au casă bună, au ţarină de multu preţ, şi vie, au avuţie multă, şi lucruri multe, dară cum să facă bunătate bună, şi suflet bun şi curat, şi învăţătură bună şi înţelepţie, nu o pui nicidecum în gândul tău? Măcară de le şi are, de vor fi şi multe şi cinstite, când nu iaste bun şi pedepsit, acela, care le are, să le chiverniseaşcă, toate să pierdu şi să strică împreună cu el. Dară, de va fi sufletul lui vreadnicu şi bun, măcară de nu şi are la casa lui nimică, va putea să agonisească toate foarte pre lesne. Aşijderea, şi cei mai mulţi părinţi, ca acesta, rău pătimescu, căci nu vor să bată pre fiii lor, nici să-i cearte, nici să-i dojănească cu cuvântul, nici să-i mâhnească nimică, care-i trăiesc prost, şi rău, şi fără-de-leage. De multe ori am văzut eu pre unii carii i-au luat şi la judecată, carii s-au prinsu la niscare ruşini şi greşale şi au tăiat capetele lor, nefiind pedepsiţi de părinţii lor, pentru căci, când tu, cel ce eşti tată, nu cerţi copilul tău, nu-l înţelepţeşti, nu-l înveţi, el împreunând pre sine cu oameni răi şi pângăriţi şi făcându-se părtaş răutăţii şi vicleniei oamenilor celor răi, îl aduc la ceale de opşte legi, adecăte la judecată, şi-l muncescu şi-l pedepsescu, văzându-l toţi. Şi, înaintea tuturor, şi împreună cu primejdia şi paguba carea pătimeaşte, i să face şi mai mare ruşine şi părintelui şi fiului. Şi toţi arată pre tatăl cu deagetul, după ce moare copilul moarte rea au pate alte ruşini şi zic: „Acest tată, necertând pre fiul lui, au pătimit

aceaea, care au pătimit. Şi toţi îl hulescu şi, de ruşinea lui, părintele acela nu mai poate să meargă nici la târgu, nici altundeva, pentru căci, cu care ochi poate să vază pre ceia care-l întimpină? După aceaea, de atâta primejdie şi ruşine a copilului lui, ce răotate mai rea poate să fie decât aceasta nebunie a părintelui aceluia? Nu te ruşinezi, nici te ruşăşti, spune-mi, când ceartă pre fiul tău judecătoriul, şi să-l facă mai înţălept, şi să aibă îndereptarea judecăţii copilul tău şi nu a ta, carele şade, atâta vreame, cu tine? Nu ţi-e ruşine, care-ţ vine să te ascunzi înlăuntru, în pământ? Îndrăzneşti nicidecum să te mai numeşti părinte, carele ai vândut pre fiul tău şi n-ai făcut lui ceaea ce trebuia să-l înveţi, şi să-l cerţi, şi să-l baţi, ci l-ai lăsatu şi s-au stricat de tot, de
2r răutate? Tu, de vei vedea pre altu cineva om // prost, care bate pre copilul tău, îţ pare rău, şi te mâhneşti, şi te scârbeşti, şi sai în faţa lui aceluia ce-l bate, ca o fiară sălbatecă şi, mai rău, şi pre diavolul, carele-l vezi în toate zilele, carele bate pre fiul tău şi-l aduce la draci, tu dormi şi nu-ţ pare rău, nici te mâhneşti, nici vei să-l răpeşti de la hiara cea rea, diavolul. Şi, care iubire de oameni vei afla lângă Dumnezeu? Căci, cum nu iaste fără de cale şi rău? Iară, când să pedepseaşte fiul tău de la diavolul şi-l apucă nevoia, să alergi la toţi sfinţii, să izbăvească pre fiul tău den chinul diavolului. Şi, când să află întru păcat şi răutate, care păcat iaste mai rău decât fieştece fealiu de chinu diavolescu, care vezi că-l bântuiaşte în toate zilele, nu pui în mintea ta? Macară bine de să şi bântuiaşte fiul tău de diavolul să-l apuce să-l arunce josu, nu iaste nemica nicidecum, pentru căci nu poate demonul carele-l apucă să-l bage şi la iadu nicidecum.

Mai mult, dintr-aceasta poate să să spăsească şi să să încununeaze cineva, când poartă patima aceasta cu îngăduinţă şi cu mulţimită. Dară, acela carele să află înlăuntru, întru păcatu, nu iaste cu putinţă să să izbăvească niciodată, ce i să cuvine cu totul şi aici să fie ocărât şi necinstit şi, deaca va mearge şi acolo la viaţa cea ce va să fie, să să muncească în veaci. Şi ce răspuns vei da lui

Dumnezău, tu, care te leneveşti a certa pre fiul tău?" „N-au fost copilul lăcuitoriu împreună cu tine, va să zică Dumnezău cătră tine, cel ce eşti tată? Nu te-am făcut învăţătoriu, şi stăpân, şi purtătoriu de grijă asupra copilului tău? Nu ţi-am datu toată volnicia în mânile tale? Nu ţ-am poruncit să-l înveţi şi încă să-l prefaci, când iaste copilul tinerel?". Deci, ce iertăciune vei să aibi, de vei lăsa pre copilul tău să crească şi să rămâie de întâi neînvăţat? Şi ce vei să zici? Că iaste copilul tău gros la minte şi nu primeaşte cuvântul? Ce ţi s-au căzut dentâiu, când era copilul tău mic, să-l înveţi, şi să-l obiciuieşti la acealea care să cuvinu, şi să cerţi mişcările sufletului lui, să te aibă de frică de micu, când iaste pre lesne lucrarea? Atunce să cade, ca un plugariu bunu, să tai mărăcinii, adecă obiceaiele lui ceale reale. Deci, care răspunsu şi ce cuvinte avem să zicem lui Dumnezău, când copiii noştri ne hulesc? Dumnezău nu să milostiveaşte nici pre viaţa loru, pentru căci, carele huleaşte pre părintele lui, au pre maica lui, zice leagea să să umoară şi Dumnezău să să batjocurească de copiii noştri. Şi nemică să nu ne paie rău. „Eu, zice Dumnezău, nu lipsescu nici să ucigu pre fiul tău, când te huleaşte, şi tu, măcară nici cu cuvântul nu vei să scârbeşti pre fiul tău, carele huleaşte legile meale şi le calcă? Şi, cum nădăjduieşti să afli vreo iertăciune de la mine?". Deci, să nu lenim să certăm pre fiii noştri să facă poruncile lui Dumnezău cunoscând bine, căci, când sânt cu Dumnezău bine şi-ntru viaţa loru aceasta să vor face buni şi cinstiţi, pentru că acela, carele iaste bunu şi
2v temătoriu de Dumnezău, toţi îl / cinstescu şi i să pleacă, în ce chip cel rău şi vicleanu toţi îl urăscu şi fug de dânsul, de ar fi şi foarte bogatu. Aceia carii să lenescu să cearte pre fiii lor, de când sânt mici, şi să-i procopsească, măcară să fie şi buni la alte faceri ale loru, numai pentru aceasta vor să să muncească foarte de la Dumnezău. Şi, de veţi vrea să o aflaţi aceasta bine şi să o cunoaşteţi, luaţi aminte bine să o priceapeţi. Era oarecarele preot, în vreamea cea veache, la jidovi, mai 'nainte de a veni Hristos, şi era acela

preut om bunu, şi socotitu, şi iscusit, şi temătoriu de Dumnezău. Numele lui era Ili. Acesta avea doi fii, ce era fără de minte şi, văzându-i că făcea reale, şi nu-i certa, şi nu-i ţinea, nici-i opriia, însă de-i şi ţinea şi-i opriia, dară nu o făcea aceasta cu multă învăţătură şi îndemnare, ce numai cu cuvinte îi învăţa şi le zicea şi nu-i bătea, să-i scoată din răutatea aceaea carea făcea, şi totdeauna le zicea cuvinte ca aceastea: „Nu, fiii mei, nu faciţi aşa, nu iaste auz bun carele auz pentru voi", măcară deşi ajungea aceastea cuvinte să ţie pre copii întru bine, de-ar fi fost cu minte bună. Aşijderea, de vreame ce preotul acela n-au arătat şi n-au făcut tot aceaea care să cade să facă să-i cearte bine, făcu pre Dumnezău vrăjmaş tare, şi la dânsul şi la fiii lui. Şi, fiindu-i milă, şi neîndurându-să a certa pre fiii lui, au pierdut şi mântuirea lui şi a fiilor lui, pentru că, făcând copiii aceia răul şi umblând afară den poruncile lui Dumnezău, lui Dumnezău i s-au supăratu şi au trimis pre cei striini de fealiu şi i-au omorât. Şi, auzind părintele lor uciderea copiilor lui, au căzut şi el, de acolo de unde şădea, înapoi pre spate, de întristarea lui, şi au murit. Şi aşa, pentru că, necertând pre fiii lui, s-au lipsit şi de această viaţă şi de cea ce va să fie, şi tătăl şi fiii. Măcară că altceva n-au aflat Dumnezău să-l defaime, numai greşala carea n-au certat pre fiii lui, carii era neînţelepţi şi măcară pre el, de era puţinu păcatele lui, l-au stricatu Dumnezău, într-acesta chipu, cu toată casa lui. Dară pre aceia carii greşăscu mai rău, lăsa-i-va Dumnezeu fără certare? Pentru căci, deşi pre omu carele era bătrân, care era cinstit, care era judecătoriu şi învăţătoriu la neamul jidovilor 20 de ani, neluând nimica la judecăţile lui, şi fiind aşa destoinic întru toate, nici una de aceastea n-au putut să-l izbăvească să nu să strice şi să să muncească cu toată casa lui. Nepedepsindu pre fiii lui foarte, precum să cade, care pedeapsă şi muncă va să ne apuce pre noi, care lipsim din bunătatea aceluia foarte şi, nu numai că nu nevoim nicidecum la fiii noştri, nici îi pedepsim la vreo bunătate, ci sântem mai răi decât fieştecare varvar cătră

ei? Pentru căci, în ce chip fieştecare, pentru ale lui păcate şi greşale, nu poate să zică cuvântu şi să fugă de răspunsu, să găsească iertăciune, într-acesta chip nici părinţii, pentru greşalele fiilor lor, nu au a răspunde să nu-i muncească, de
3r nu-i vor pedepsi. Pentru aceasta, de vor petreace // fiii cu obiceaiuri bune, cu anevoie să vor întoarce la rău, cându să vor face de vârsta legii, pentru căci sufletul fiilor iaste ca pânza cea curată şi albă, care, ori în ce fealiu să va văpsi întâiu, aceaea va păzi şi la săvârşit. Măcară de vrea cineva să o văpsească într-altă faţă, pururea să arată în văpseala cea dentâi. Aşa şi copiii cei mici, când să obiciuiesc la bine, cu anevoie să întorc la rău. Pentru aceasta zice şi apostol Pavel, la cinci capete cea către *Corinteu, întâia Epistolie*, luând pilda de la poetecul Menandru: „Strică mintile bune vorbele reale, adecă ceale reale vorbe strică mintile ceale bune ale tinerilor". Şi să nu ne minunăm cum să fac unii furi, au curvari, au lepădători de credinţa creştinească, pentru căci, neauzind fiii învăţătura de mici, pentru ca, necertându-i părinţii cu certare şi cu învăţătura Domnului, să deprind de mici la rău şi, cându află puţinea pricină, îndată întorcu la calea cea direaptă. Pentru aceasta, porânceaşte şi apostol Pavel *la şase capete, la cea către Efes Epistolie* şi zice: „Fiilor, ascultaţi părinţilor voştri în Domnul, pentru că acesta iaste direptul. Cinsteaşte pre tatăl tău şi pre maica ta, carea iaste porâncă dentâiu întru făgăduinţă, pentru ca să fie ţie bine şi vei fi îndelungat de ani preste pământu". Iară şi înţeleptul Solomon, la zeace capete ale *Pildelor*, aşa zice: „Fiul certat înţelept va fi. Şi iară, carele preagetă toiagului uraşte pre fiul lui. Iară cel ce-l iubeaşte cu nevoinţă îl ceartă, adecă care îi e milă de toiagul lui, acela uraşte pre fiul lui, iară, carele iubeaşte pre fiul lui cu toată grija ceartă pre el, pentru căci, de ar fi fost la oameni den fire răutatea carea să nu poată cei răi să facă într-alt chip, fără cât să fie răi şi cei buni să fie buni, cu cuviinţă ar fi avut fieştecare cuvânt să răspunză lui Dumnezău". Dară, de vreame ce dentru bună voia lui, fieştecarele să face au

bun, au rău, ce răspunsu care să aibă socotinţă bună are să zică părintele acela au maica carii lasă pre copiii lor cei foarte iubiţi să să facă răi şi nenorociţi? Nu lăsaţi copiilor voştri avuţie trecătoare, de veţ vrea să le lăsaţi bunătate, pentru că multă şi mare necunoştinţă iaste. Căci, când trăiţi voi, părinţii, să nu faceţi stăpâni pre fiii voştri la averile voastre. Şi, când muriţi, să le daţi atâta slobozie întru voia tinereaţii lor, să facă voile lor cu averile voastre. Că, de o aţ face aceasta, când trăiţi, puteţi să vedeţ fiii voştri cându fac răutăţi şi cheltuiescu ceale ci aveţi fără de folos, să-i certaţi şi să-i opriţi. Dară, daca muriţi, şi-i lăsaţi tineri, şi nepedepsiţi, şi cu tinereaţele împreună, şi cu sărăcia carea rămâne de voi le lăsaţi şi aveare, ca să poată şi să afle şi să facă voile lor ceale reale, şi-i surpaţi pre ticăloşii în zeci de mii de surpări? Deci, să nu gândim cum să lăsăm pre copiii noştri bogaţi, ci cum să-i lăsăm pedepsiţi şi folosiţi, pentru că, de vor avea nădeajdea lor
3v la avu / ţie, n-au grijă să facă altă bunătate ceva, ca cum cu avuţie să acopere faptele lor ceale reale. Dară, daca vor vedea că n-au de la părinţii lor avuţie, ci numai pedepsire şi înţelepciune, să vor nevoi cu firea lor cea bună şi pedepsită şi cu fieştece fealiu de otcârmuire, să afle mângâiare, să mângâie sărăcia lor. Direpţ aceaea, să nu pohtim a ne apuca de altu lucru până vom îndirepta sufletul fiilor noştri. De vom certa şi noi pre fiii noştri, şi alţii pre ai lor, şi fieştecare, unul dupre altul, pre ai săi fii şi aşa, din obraz în obrazu şi din neam în neam, toţi să vor afla, până la venirea lui Hristos, împreună unii dentr-alţii pedepsiţi, şi buni, şi vor lua şi părinţii şi fiii plata lor de la Domnul nostru Isus Hristos, de vei creaşte pre fiul tău bine şi-l vei face pedepsit şi temătoriu de Dumnezău şi cela iară pre al lui, va veni ca un lanţ calea aceasta şi certare de la unul la altul întru tot neamul tău. Şi vei avea tu mai multă plată, care te-ai făcut ca o rădăcină a tuturor de bunătate, pentru căci părinţii aceia carei să lenevescu de certarea copiilor lor şi nu-i ceartă cu fieştece fealiu de certare să fie de folos şi buni, sânt ucigaşi fiilor lor. Şi

sânt încă şi mai răi ucigaşi decât tălharii, carii aceia ucig trupuri şi aceştia ucig sufletul fiilor lor. Şi, pre cât iaste mai mare sufletul decât trupul, atâta iaste şi uciderea sufletului mai mare decât a trupului. Deci, în ce chip ai vedea un cal ce aleargă la râpă să să surpe, îi pui frâul în gură, şi-l întorci, şi-l loveşti tare, şi-l aduci la drumul cel direptu, şi aceaea certare care-i faci, măcară bine de-l şi chinuieşti şi-l baţi, ce chinul şi bătaia aceaea iaste pentru bunătatea calului, pentru ca să nu să surpe şi să piaie, aşa fă şi la copiii tăi, cându-i vezi că greşăscu, şi umblă fără de ispravă, şi ies din legile lui Dumnezău. Leagă pre copilul tău, adecă ceartă-l când greşaşte, până vei face pre Dumnezău să să îmblânzească la dânsul şi la tine. Nu-l lăsa dezlegat să facă voile lui, pentru ca să nu să leage mai multu la urgia lui Dumnezău, pentru căci, de vei lega tu, adecă îl vei opri cu multă mânie şi urgie, Dumnezeu nu-l va lega. Iară, de nu-l vei lega tu, îl aşteaptă nedezlegatele aceale legături, şi pre el şi pre tine, adecă veacinica muncă. Şi, de vei zice că au făcut multă vreame legat, ce nu iaste destul de au făcut multă vreame, numai vei să vezi de s-au îndireptatu sufletul lui. Aceasta, dară, arată de s-au umilit şi au luat smerenie, de s-au premenit den mintea lui cea rea, întru carea să afla. Şi aşa va fi deplin, căci, de nu va fi aceasta nemică, nu iaste folos vremii cei multe, pentru căci nu cercăm de s-au legat rana de multe ori, ci de au folosit ceva legătura. Deci, de iaste şi au folosit legătura şi întru puţintea vreame, numai trebuiaşte să o ai preste rană, dară, de n-au făcut nimica folos şi zeace ani aibi-o deasupra, preste rană, legătura. Şi aceasta să fie
4r săvârşitul dezlegării legăturii, folosinţa şi vin // decarea locului celui legatu. Nu arată altu nemică aceaea care are începătură şi biruinţă, ca cum ar avea dragoste multă la ceia pre carii stăpâneaşte. Şi pre părintele nu-l face părinte naşterea copilului, ci dragostea fiilor care va naşte. Şi, de vreame ce acolo unde iaste firea trebuiaşte dragoste, cu cât mai vârtos acolo unde iaste darul, adecă, de va trebui să iubească cineva pre cei fireşti ai lui copii, de va vrea să să

chiame părinte firescu, cu cât mai multu trebuiaşte să iubească fiii darul lui, adecă pre cei sufleteşti, au pre cei botezaţi să nu să muncească? Trebuiaşte fieştecare părinte, au tată, au maică, să aibă nevoinţa copiilor, să-i înveaţe cu fieştece fealiu de învăţătură bună, care să fie de folos pentru sufletele lor. Şi, de nu vor face aceasta părinţii, câte greşale fac copiii de lenevirea părinţilor, ei au să dea cuvântu lui Dumnezău. Şi, de vor avea ale lor bunătăţi bune părinţii şi pre copiii loru nu-i învaţă, numai ce-i lasă şi-ş petrecu voile lor, nemică nu le folosescu faptele lor ceale bune şi să-i mântuiască de la munca cea de veaci. Ce şi, tu, o, fiule, slujaşte părinţilor tăi ca o slugă, pentru căci poţi să le răsplăteşti acestora părinţilor tăi, să asamene cu acealea care ţ-au făcut ţie ei, pentru căci nu poţi să-i naşti şi tu, precum te-au născut ei pre tine, nici cealealalte care ţ-au făcut cu atâta osteneale şi trude. Şi, când tată-tău suduiaşte şi să scârbeaşte pre celalaltu frate al tău, scârbeaşte-te şi tu împreună cu tată-tău. Au şi pentru îndireptarea fratelui tău sau şi pentru dragostea tătâne-tău, ca cum ai face după inima tătâni-tău, pentru căci, de va vedea fratele tău, carele au greşit, cum l-au ţinut de rău tatăl, şi tu l-ai mângâiat, şi l-ai primit, el să face şi mai rău, şi nu să îndireptează. Şi nu te păgubeşti numai de atâta, ci întri în păcate tu, care te faci pricină răutăţii lui, pentru căci, carele opreaşte să să vindece rana, nu are muncă mai puţină decât acela ci o au făcutu, ci mai multă şi mai mare, pentru că nu iaste aseamene şi potrivă să facă cineva rana şi să oprească să nu să vindece rana, pentru căci oprirea vindecării nici într-un chip naşte moarte, dară rana nu face moarte. Deci, să nu defăimăm pre părinţi, pentru că, de vom defăima pre părinţii noştri şi, temându-ne de judecătoriu, nici într-un chip şi fără de voia noastră ne vom face buni. Iară, de vom defăima şi pre judecători, făcând reale, nu vom putea să scăpăm de certarea vinei noastre, adecă de pedeapsa legii cei fireşti. Şi, de vom necinsti şi o vom defăima şi leagea, cu alt nu ne vom smeri, temându-ne de sfatul celor mai mulţi, putem să ne

facem mai buni. Iară, de nu ne va fi ruşine nici de cei
mulţi, frica legilor, şi fără de voia noastră, poate să ne
înţelepţască, pentru căci, în ce chip, când să pedepsescu
cei răi, să fac mai înţelepţi alţii, aşa şi, când fac bunătăţi
4v cineva, vin şi alţii mulţi la cea de asemene râvnă. / Pentru
aceasta, şi pre copii îi ceartă şi-i bat dascalii înaintea
altora, când greşăsc, pentru ca să vază ceialalţi, să să facă
mai buni şi să ia frică. Şi pre cei buni îi laudă înaintea
celoralalţi, să vază şi ceialalţi să facă bine. Şi aceasta o fac
dascalii cei buni şi înţelepţi. Pentru aceaea, să cade să
căutăm dascali buni la copiii noştri, care să-i înveaţe bine,
mai mult decât părinţii lor, pentru căci de la părinţi să face
viaţa la copii numai aşa prost, dară de la dascalii lor cei
buni face-se a trăi bine. Nu te lăuda, tu, copile, cum ai
părinte sfânt şi bun şi tu să fii rău, pentru că aceasta te
aduce la urgie mai multă, când ai pilda ta, adecă părinte
bun şi tu eşti rău. Mare bunătate iaste să aibi nădeajdea
mântuirii tale la isprăvile tale şi nu la streine, pentru căci,
la cea ce va să fie viaţă, nici un priaten nu poate să stea să
ajute. Laudele părinţilor şi cinstile, când şi noi facem
acealea bunătăţile care au făcut aceia, atuncea sânt şi ale
noastre. Dară, când nu facem ca aceia, nimică nu ne
folosescu noao, ce mai mult ne osândescu, de nu vom face
ceale aseamene şi cum că iaste aşa, ascultă. Avesalom era
fiul lui David, tânăr, dezmierdat şi cu totul dat la răutăţi.
Acesta s-au rădicat într-o vreame şi s-au făcutu viclean şi
împotrivnic tătâne-său, împăratului David. Şi, căzând la
necredinţă şi rădicând cap, au strânsu o samă de oaste, şi
au scos pre tată-său, pre David, de la împărăţia lui şi de la
moşia lui, şi le-au luat el toate, carele nu să ruşina, nici să
pleca, nici de firea, nici de vârsta tătâni-său, nici precum
l-au hrănit, nici de altu nimică de ceale ce au luat mai
'nainte. Ce, într-aceasta chip era fără omenie şi rău tot, cu
totul, şi, mai mult, era hiară decât om, care toate aceastea
împiedecări defăimându-le, să rădică înaintea legii cei
fireşti cu multă obrăznicire şi le-au turburat toate, pentru
căci, daca n-au vrut să să ruşineaze şi să să pleace lui

David, ca unui părinte al lui, măcară ca unui bătrân ce era
i să cădea să-l cinstească. Iară, deşi defăima bătrâneaţele
lui David, măcară ca de un făcătoriu de bine al lui i să
cădea să să ruşineaze de el. Iară, de nici aceasta nu o
punea întru ruşine, măcară ca cându nu i-ar fi făcut nici o
nedireptate David nimica, nicidecum, i să cădea să-i fie
ruşine de el. Ce dragostea volniciei, carea au vrut să să
facă el împărat, l-au făcut, şi au pierdut ruşinea aceasta, şi
să făcu în loc de om hiară. Iară fericitul David, tatăl carele
au născut pre acesta Avesalom şi l-au crescut, fugiia, şi să
rătăciia în pustiiu, şi să pedepsiia la izgonire şi la alte rău-
tăţi a pribegirii. Iară Avesalom, fiul lui, să veseliia la bună-
tăţile tătâne-său, ce însă, aflându-se lucrurile într-acesta
chip, şi oastea toată, cu Avesalom, şi toate satele era
5r supuse la tiranul. Iară, // un om oarecare, numele lui Husi,
şi priaten bun lui David, păziia pururea prieteşugul lui
David şi la primenirea vremilor acestora. Şi, văzând pre
David, îndată la pustiiu, unde să rătăciia, rupse hainele lui,
şi puse în capul lui cenuşă, şi suspină, şi strigă cu amaru
şi cu milă. Şi, în vreame ci nu putea să facă nimică, aducea
lui David mângâiare lacrămilor, pentru căci nu era priaten
numai cându era David la bine şi împărat, ce era priaten al
bunătăţii, adecă de bine. Şi pentru aceasta, măcară căci
s-au şi premenit împărăţia lui David şi o au luat fiul lui cu
sila, iară el nu ş-au premenit prieteşugul carele avea cătră
David. După aceaea, văzându David că făcea aceastea şi
plângea, zise: „Şi lacrămile semnu de prieteşug sânt, ci nu
ne folosescu nimică, ce trebuiaşte să mă sfătuieşti cum să
să potolească răutăţile şi să mă izbăvescu de cazne şi de
nevoi". Şi, daca zise David cu cuvintele aceastea cătră
Husi, priatenul lui, l-au învăţat sfat ca acesta: „Să mergi
cătră fiul mieu, Avesalom, şi, puindu faţă de prieteşug,
strică-i sfaturile lui şi fă neîntreg sfatul lui Ahitofel, adecă
de nimică". Aşa au făcutu cel bun şi credincios priaten şi
au mersu în ce chip i-au poruncit David şi, cea mai după
urmă, au biruit David. Şi să birui fiul lui cel viclean,
Avesalom, pentru căci că Dumnezău va ca să să supuie

copiii la părinți și, de nu să vor supune, rău vor muri. Datori sânt părinții să crească pre copiii lor bine, dupre putearea lor, și să-i învețe smerenie, și credința bună, și bunătatea. Și, de nu o vor face aceasta, nu să cade să să chiame nici părinți, nici nimică. Și copiii sântu datori să asculte și să să teamă de părinți și să nu iasă nimică din cuvântul lor. Și, de nu vor face așa, nu sânt fii, ci sânt vicleani, ca Avesalom cătră tatăl său, David. Și așa vor să moară cu moarte rea, în ce chip au murit cu moarte rea și Avesalom. Dupre aceaea, nu vi să paie, voao, părinților, că nu mai vă ajunge să vă chemați părinți, necertându pre copiii voștri, și să-i învățați să știe ce iaste aceaea carele folosește, trupește și sufletește. Și ce iaste aceaea carele iaste stricăciune și voaă vi să pare și, mai vârtos, o aveț de credință, cum le folosește avuția și alte lucruri simțitoare? Aceastea, nu numai că nu le folosescu, ce și stricăciune mare le fac, pentru că sânt lucruri deșarte. Dară ce folosește? Înțelepciunea, învățătura, bunătatea și certarea. Iară voi la alt nu îndemnați pre copiii voștri, numai la cealea carele sânt de stricăciune, și sufletește și trupește. Și aceasta, pentru căci o faceți? Căci sânteți și voi nepedepsiț și, precum sânteț voi, așa veț învăța și pre copiii voștri. Încă și mai rău decât voi îi faceț, căci răul, cât mearge, la mai rău ajunge și vă faceți învățători răi și
5v izvod rău copiilor voștri și lăsaț pildă rea / după voi oamenilor. Copilul vostru, de va boli vreo boală trupească, aduceț doftori, faceț în tot fealiul ca să-l izbăviț den boala aceaea trupească. Și, văzându-l că are boală sufletească, care iaste mai mare și mai rea, nu-i aduceț doftori să-l vindecați și să-l izbăviț de boala peirii aceștiia? Și, când bolnăvește sufletul? Când păcătuiește, când curvește pren trup, când fură, când face răutățile acealea care opreaște Dumnezău? Și neînvățătura, încă, iaste boală sufletului mare, pentru că, den nepedepsire și n<e>învățătură, să fac toate răutățile. Direpț aceaea, cade-se copiii noștri să-i pedepsim și să-i învățăm înțelepciunea, cu carea pot să cunoască oricâte vor fi și să cunoască și

pre Dumnezău. Fără de învățătură nu iaste pre lesne să cunoască cineva pre Dumnezău, numai îl cunoaște, precum îl cunosc și ceale fără de cuvânt dobitoace și așa nu să osebește nimică de ceale fără de graiuri dobitoace. Și, de va vrea cineva, cu voia lui, să fie aseamene cu ceale fără de graiu dobitoace, iaste mare becisnicie și orbire. Trebuie omul cel cuvântătoriu să fie și înțelept, în ce chip l-au făcut Dumnezău, pentru că cuvântul, fără de înțelepciune, asamănă-să ca o piatră de mult preț să fie în tină. Și un lucru cinstit să fie înlăuntru, întru necinstire, iaste multe răutate. De vei zice că, și fără de înțelepciune, poate să petreacă neștine, nu zici adevărul, pentru că, fără de înțelepciune, petrec și ceale fără de graiuri dobitoace. Iară, în ce chip o corabie fără de cârmă și fără de corăbiari nu poate să treacă marea, așa și cel neînțelept om, corabia iaste fără de cârmă și fără de corăbiari în viața aceasta și nu știe ce va să facă. Pentru aceaea zicea un înțelept pilduitoriu: „Cel neispitit de carte, văzând, nu veade, adecă necărturariul și neînțeleptul om, deși veade, iară nu veade". I să pare că veade, iară iaste orb. Că întreabă-l pre omul cel ce nu știe carte, și neînțelept, și nepedepsit, de iaste sufletul lui muritoriu au iaste nemuritoriu, de să mișcă au de nu să mișcă, de stă ceriul au de să mută, de iaste Dumnezău în trei ființe, au de nu iaste, de iaste trup au de iaste fără de trup, de iaste înviare au de nu iaste, de iaste să să învieze toți au ba, de iaste osebire întru îngeri au ba, ce bine face botezul au ce rău, de nu-l va lua cineva? Ce iaste liturghia, ce iaste preotul, ce iaste episcopul? Nu știe de aceastea de nici unele cel ce nu știe carte și cel nepedepsit și altele multe ca aceastea să răspunză nicidecum. Și, deaca nu știe ce sânt aceastea, iaste orb la aceastea, întru atâta cât cel nepedepsit și neînțelept iaste orb la toate. De va și vedea cu ochii cei trupești, iară ochii sufletului orbi sânt, pentru căci ochii celui neînvățat și nepedepsit orbi sânt și, mai mult, ai sufletului lui, că
6r sufletul și mintea sânt care văd și când min // tea nu priceape ceale care sânt de treabă, orb iaste de tot. Vedeț,

părinților, carii lăsaț pre copiii voștri nepedepsiț, ce rău le faceți? Vedeț cum îi lăsați orbi și rămâneț și voi orbi? Și povățuiaște orb pre orbu și cădeț amândoi în groapă? De ar vedea unul dentru amândoi, ar povățui pre celalalt? Dară, când veț fi amândoi orbi, ce vă veți face? Sântem datori mult să certăm pre copiii noștri, dentâiu când sânt mici, că, precum să va tipări de când va fi mic, așa va rămânea. Și, când se va face mare, ca și un copaciu, de-l va îndirepta neștine când iaste mlădiță și mic, rămâne direpț. De-l va lăsa strâmb, când să va întări, nu să îndireptează, ce să frânge. „Luați, zice David, învățătură, ca, nu când ai, să să mânie Domnul". Ascultați, părinților, că, de nu veț apuca înțelepciunea și învățătura, urgiseaș-te-se Domnul. Certați încai copiii voștri, căci așa sânteț datori și, de nu veț face așa, veț să vă munciți, măcară de-ați avea toate alalte bunătăți. Învățați pre copiii voștri să cunoască tainele besearecii. Învățați-i direptatea, curăția, înțelepția, vitejia sufletului. Învățați-i să cunoască pre sineș și, daca vor cunoaște pre sineș, pot să cunoască și pre Dumnezău. Și aceasta într-alt chip nu poate să fie, fără numai cu învățătura. Și voi, de-i veț lipsi dentâiu de învățătură și-i veț lăsa nepedepsiți și varvari, îi lipsiți și de cunoștința lui Dumnezău. Și, deaca nu vor cunoaște pre Dumnezău, ce altă bunătate au? Nu auziți unde zice Domnul, la *Sfânta Evanghelie*, că, de va dobândi cineva toată lumea și, după aceaea, va piarde sufletul lui, ce-i folosește atâta dobândă și atâta puteare? Deci, pedepsiți copiii voștri împreună cu voi, pentru ca să mântuiț și pre voi și pre copiii voștri și să dobândiți împărăția ceriurilor întru Hristos Isus, Domnului nostru, a căruia e mărirea întru veacii veacilor, amin.

Cuvânt al doilea a celui întru sfinți părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru frumusețea muierilor. Blagoslovește, Părinte

Cela ce va să ia muiare pre leage trebuiaște întâiu să cinstească pravilile, carele au scris Apostolul Pavel, pentru ca să afle ce i să cade să facă. Căci, când să va întâmpla muiarea ce va lua să fie rea, ocărâtoare, și bețivă, și plină de fără de minte, și alte răutăți să aibă și, numai o răutate de aceastea de va avea, mai vârtos, prea curvă să fie, trebuiaște să o desparți și să iai alta, că vei avea multă
6v cheltuială și nevoi. Direpț aceaea, în tot chipul, / fă ca să iai muiare bună, smerită, și înțeleaptă, și ascultătoare, că, de vei vrea să cumperi casă bună au robi, cerci cu nevoință pre aceia carii îi vând și pre aceia carii i-au avut mai 'nainte, însă de ale casii dichise, iară de a robilor sănătate, și bărbăție, și de voia sufletului lor cerci. Cade-se, mai mult, să faci cercetare pentru muieri, că, de vei lua casă rea, poți să o dai îndărăt. Așijderea și pre robi. Iară pre muiare nu o poți să o dai, nicidecum, îndărăt. Și, iară, de va lua cineva muiare săracă, iaste puțină răutatea, iară de va lua bogată, iaste mare și îndoită răutatea, că una face stricăciune vieții, iară alta aduce pre bărbat la supunere și la nevolnicie. Și alții, iară, carii păzescu curvele, nu numai în ceaea lume să muncesc de veaci, ce și aici, cu rea răutate au perit. Multe meșteșuguri diavolești au răbdat de muierile ceale reale, că acealea multora le-au făcut farmece și pre ibovnicii lor, pre unii i-au nebunit, iară pre alții i-au și omorât. Și, tu, o, oame, de nu te temi de Dumnezău, nici de munca dracilor, încai de farmecile diavolilor teame-te! Căci, când vei vedea pre tine că te-ai făcut pustiiu de către ajutoriul lui Dumnezău, pentru curviile și, despuindu-te de ajutoriul și darul cel de sus, atuncea, cu multă neteamere, te ia curva, și chiamă pre draci, și-ț scriu baiere, și te despoaie de mântuirea ta, și te face de râs și de batjocură în toată cetatea. Deci, vei să aibi puțintea mângâiare la sufletul tău? Nu mearge la zbor și la jocuri, numai mergi la grădini, la râuri, și la bălți, și la livezi, și la pometuri, de ascultă pre grieri, carii cântă toată ziua. Pasă la besearecile sfinți mucenici, carii dau sănătatea sufletului și a trupului și nu la alte stricăciuni. Ai robi, ai muiare, ai copii? Ce iaste depotrivă bucuriei și veselie aceștiia? Ai casă și gloată, ai priatini, aceastea sânt

veselitoare şi câştigul mântuitoriu şi fericit. Ce iaste alt mai fericit şi mai dulce, în toată lumea, ca priatenii cei buni şi iubiţi? Şi ce iaste, iarăş, ca însoţirea ticnită şi înţeleaptă şi ascultătoare? Deci, când vezi muiarea frumoasă şi adaogi pohta ta mai mult decât a ei, socoteaşte că pământ iaste şi cenuşă şi să va potoli turburarea pohtei. Au pune cu gândul tău cum va premeni frumuseaţea ei bătrâneaţele au boala şi vei vedea cum i să adâncează ochii, cum să zbârcesc feaţele obrazului şi toată să strică floarea aceaea a frumuseaţii şi a tinereaţii. Lut lauzi, şi ţărână, şi cenuşă, care nu iaste alt, fă<ră>, numai mormânt văruit frumuseaţea trupului. Şi, de ai vedea ceale denlăuntrul trupului, iaste plin de necurăţii şi de putoare multă. Şi, de multe ori, şi fetişoara frumoasă murind, şi, după o zi, doao, s-au aflat groapa ei plină de viermi şi de împuţiciune multă. Vezi, oame, ce frumuseaţe râvneşti şi săruţi? Direpţ aceaea, au oprit Hristos să nu râvneşti la frumuseaţea cuiva şi zice: „Cel ce caută la fămeaie întru a
7r o pofti pre ea, iată, au preacurvit pre ea". Pentru aceas // ta, când vei vedea faţa cuiva şi vei păţi vreo stricăciune sufletească, nicidecum de a doua oară să nu o mai vezi şi te vei izbăvi, căci, şi cei ce sânt cu boale de dropica şi de splină, sânt feaţele lor luminoase. Iară, când cunoşti dropica, care au în pântecele lor, îi urâm. Aşa, şi frumuseaţea streină să o urâm, şi fămeaia rea, pentru că să zice, pentru oarecarele elin filosof, cum avea fămeaie rea şi-i zicea toţi: „Pentru care pricină ţii fămeaie limbută şi nu o goneşti?". Şi el le zicea că: „Voiu să aibu în casa mea luptare şi pedeapsă, ca să fiu mai blând la alţii; pentru aceaea, rabdu ocara şi pedeapsa". Auziţ dragoste dumnezeiască unii păreache cinstită de bărbat cu fămeaie, care au arătat întru dânşii-ş până la chinurile morţii! Căci, după ce au sălăşluit Avraam la locul ce să zice al Gherarilor şi când l-au întrebat oamenii cetăţii aceea pentru Sara, fămeaia lui, temându-se, zise că: „Sor îmi iaste". Atuncea, au trimis Avimeleh, împăratul, şi au luat pre Sara, căci foarte frumoasă era. Atuncea, direptul Avraam

au răbdat îndoită ispita, şi streinătatea, şi luarea fămeii lui, iară Dumnezău au trimis înger în noaptea aceaea la Avimeleh şi-i zise lui: „Iată, vei să mori pentru muiarea a omului celui striin care o ai luat?". Iară împăratul zise: „Că el mi-au zis că iaste lui sor, iară eu n-am întins mâna mea la dânsa nemică şi mă iartă, căci neştiind, am făcut aceasta". Iară Dumnezău zise: „Ia aminte şi află că unul iaste şi acesta striinul dentru cei aleş priateni ai miei şi-i dă muiarea lui, că proroc iaste şi roagă pentru tine ca să trăieşti mulţi ani. Iară, de nu vei da muiarea lui, vei muri, şi toţi ai tăi, că acesta, temându-se de moarte, zise că nu iaste fămeaie lui. Şi să-l dăruieşti prieteneaşte, ca să să roage pentru tine". Sculându-se din somnu Avimeleh, înfricoşatu, îndată aduse pre Avraam cu multă cinste şi zise lui Avraam: „Cum ai făcut aşa, oame, şi ai adus moartea la noi, carii nu ţi-am greşit nemic?". Iară Avraam zise împăratului: „Căci, temându-mă de moarte, am zis că soru-m iaste din tată-mieu şi nu din mumă-mea şi o am luat pre ea fămeaie şi sor". Atuncea, împăratul, temându-se de cel direpţ şi de blânzirea lui, i-au dat 1000 de galbeni, şi oi, şi boi, şi slugi şi slujnice, şi pre Sara, fămeaia lui. Şi, nu numai atâta, ce şi voie i-au dat, ca, la care loc îi va plăcea, să lăcuiască. De vreame ce au aflat că, pentru rugăciunile aceluia, i s-au dăruit viaţa lui, şi avea pre striinul cel necunoscut ca un mare făcătoriu de bine, aceastea toate de la Dumnezău s-au rânduit, ceale mâhnite spre bucurie. Şi fu, când au venit la adâncimea bătrâneaţelor Avraam, unde s-au şi sfătuit, să ia nevastă lui Isaac, de neamul hananeilor şi chiemă pre ispravnicul slugilor, pre cel mai înţelept şi mai credincios, că avea slugi 318 şi-i zise lui: „Să mergi la mijlocul râurilor, la moşia mea, să iai den neamul mieu fămeaie fiului mieu cel iubit, Isaac". Vezi, iubite, că în vreamea cea veache
7v nu cerca avuţie, bani, robi, vii, / grădini, nu căuta podoaba cea dinafară şi frumuseaţea, ce frumuseaţea sufletului şi blagorodnicia neamului? Luând robul blagoslovenia patriarhului, şi cămilele, şi darurile, şi podoabele mireasei,

s-au dus la Mesopotamia Siriei, la ţara lui Nahor, carele era frate lui Avraam, şi au stătut afară den sat, aproape de fântâna satului, şi începu a să ruga, zicând aşa: „Doamne, Dumnezeul stăpânului mieu, lui Avraam, bine îndireptează pre mine astăzi şi fă voia domnului mieu, Avraam". Şi, iată, veni Reveca să ia apă şi boiarenul grăi featei întru ispitire de iubirea striinilor şi zise: „Dă-m, fata mea, apă să beau". Şi, îndată, fata, cu toată bucuria, i-au dat de-au băut. Şi, iară, zise ei: „Adapă, fata mea, şi cămilele meale". Şi, iară alergă şi scoase apă cu citura din fântână şi adăpă toate cămilele lui şi să minună de mintea ceii iubitoare de striini. Atuncea, deaca au priceput boiarenul mintea cea curată a fetişoarei, începu a o întreba a cui fată iaste şi, de va avea tatăl ei loc larg „să mânemu" şi ea zise: „Avem loc bun să mâneţi", la care loc nici o cămilă nu încape, ce de atunce arăta cum va să fie noru şi fiică acelui iubitoriu de striini Avraam. Şi, iară, o au întrebat a cui fată era şi ea nu spuse numai pre tată-său, ce şi pre tatăl tătânesău, pre Nahor, şi zise: „Fată sânt a lui Batuil* al lui Melha, pre carele au născut Nahor, carele au fost frate începătoriului de părinţi, Avraam". După aceaea, iară o au întrebat: „Doară va fi şi hrană pentru cămile?". Şi ea zise: „Şi loc iaste pentru dobitoace şi bucate multe, numai veniţ". Văzut-ai lărgime şi mărime de multă smerire şi iubire de striini? Aceasta, câtă bogăţie iaste, câtă comoară! Aceasta iaste zeastrea cea mare, aceasta aduce întuneareci de bunătăţi! Aceasta iaste visteria ceaea ce nu să sfârşaşte niciodată! Aceastea au zis sluga şi, minunându-să de cea mare şi nemăsurată iubire de streini, să bucură foarte de cea milostivnică minte a fetişoarei, mulţămi Domnului şi zise: „Blagoslovit Dumnezăul domnului mieu, Avraam". Şi începu şi el a spune featei cine iaste, că şi fratele moşului ei, Nahor, iaste acela, minunatul şi iubitoriul de streini, Avraam, carele l-au trimis acolo. Aceastea auzi fata, şi alergă cu multă

* Scris Tatuil.

bucurie, şi spuse părinţilor ei cuvintele striinului aceluia, şi alergă Lavan afară, cătră om, şi zise lui: „Pentru căci ai stătut atâta vreame afară, de vreame ce eşti slugă omului nostru? Osteneaşte la casa mea, că am gătit loc să te odihneşti, şi tu, şi dobitoacele tale". Şi, deaca mearse, l-au priimit cu dragoste, şi au dat cămilelor de mâncat, şi lui i-au spălat picioarele, şi, la câţi era cu el, şi au pus masă să-i ospeteaze. Iară cel trimis zise: „Nu voiu mânca până nu vă voiu spune pentru ce m-au trimis stăpânul mieu aici, la voi, şi ascultaţi. Eu sânt un rob den cei 318 robi ai patriarhului Avraam care l-au blagoslovit Dumnezău, căci
8r îl iubeaş // te foarte şi i-au dat lui oi, mulţime nenumărată şi cirezi de boi, aur şi argint nesocotit, şi robi mulţi şi roabe, cămile, şi măgari, şi mâşcoi. Şi născu Sara, fămeia lui, fiu frumos, den făgăduinţă, şi iaste domnu la tot locul hananeilor acelora şi aşa, cu blagoslovenia aceluia, am venit cătră voi şi vedeţ, vrea să-m daţi pre fata voastră mireasă, să o duc lui Isaac, fiului lui, căci aşa mi-au poruncit, de la moşia şi de la neamul lui, să iau nevastă la cel de bun rod fiu al lui". Atuncea zise tatăl featei că: „De la Dumnezău au venit cuvântul acesta şi, iată, fata noastră, în mâinile tale iaste, şi o ia, şi te du la stăpânul tău, precum ţ-au poruncit. Şi Dumnezău au ales şi să fie fămeaie fiului domnului tău". Atuncea, au scos ceale de aur şi de mult preţ veşminte şi podoabe şi au împodobit pre Reveca. Aşijderea, şi pre părinţii ei i-au îmbrăcat cu veşminte luminoase şi daruri de mult preţ le-au dăruit. Atuncea, mâncară şi băură, precum să cădea. Iară, demeneaţa chemară pre fată şi-i ziseră să meargă la logodnicul ei, iară fata zise: „De veţ vrea să-m daţi blagoslovenia voastră, mearge-voi la domnul mieu, cu voia lui Dumnezău". Atuncea, au blagoslovit şi o au binecuvântat pre Reveca şi ziseră: „Binecuvântat Dumnezău, fă-te fiică, cea singură născută a noastră, întru mii de zăci de mii, şi moşteneasc seminţia ta tuturor vrăjmaşilor voştri". Şi, sărutând pre ei, Reveca să sui pre cămile, cu slujnicele ei, şi mearseră cu boiarenul cel trimis. Ca aceastea logodne şi măritări făcea

cei vechi boiari şi, câţi era domni, şi nu ca în vreamea cea de acum, cu mândrii şi cu bani mulţi. Însă, deaca au apropiat pre fată, zic, pe cum au ieşit Isaac să să primble la câmp şi întrebă Reveca: „Cine iaste cel voinic, înfrumuseţat ca soarele, carele vine către noi?". Şi ziseră cum iaste mirele ei, şi îndată să pogorî, şi mearse, şi i să închină. Şi mearse Isaac la casa maicii lui şi să blagoslovi cu Reveca a-i fi fămeaie, cu blagoslovenia patriarhului Avraam, tatălui său. Şi făcură în ziua aceaea multă milostenie. Aşa să cade să facă şi ceialalţi oameni mireani, mai vârtos creştinii, şi nu hore şi jocuri diavoleşti, numai fă milostenie la săraci. Şi atuncea va veni darul lui Hristos, şi va blagoslovi pre tinerii aceia, şi curând va lua roada milosteniei. Şi cum că aceasta iaste adevărat, află de la fata ceaea ce s-au chemat Tavita, cea den Iopa, pentru că şi aceasta, oarecând moartă zăcând, au stătut aproape săracii aceia carii să hrăniia de la dânsa şi, plângând cu amară lacrămi, o au înviat şi i-au dăruit viaţă întru Domnul nostru, Isus Hristos, a căruia-i mărirea, împreună cu Părintele şi cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în veacii veacilor, amin. /

8v **Cuvânt al treilea a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru să nu necinstească nimeni beseareca lui Hristos şi Sfintele Taine de la cuvântul sfântului Petru şi al lui Ilie. Blagosloveaşte, Părinte**

Astăzi, puţini fraţi au venit la beseareca noastră. Oare care să fie fost pricina de s-au contenit? Şi noi săvârşim pomenirea mucenicilor şi nimeni n-au venit către noi? Ce nu cumva depărtarea căii i-au pus pre dânşii la atâta lenevire şi pregetare? Iară nici aceasta i-au oprit a nu veni, ce căci n-au dragoste călduroasă către Dumnezău şi către ai lui sfinţi. Că, în ce chip pre cel ce iaste sârguitoriu şi deşteptat întru voinţă, nici un lucru nu poate să-l oprească, aşa, pre cel lenevos şi pregetătoriu, toate pot să-l oprească.

Mucenicii au vărsat sângele lor pentru adevărul. Şi care iaste adevărul? – Hristos. Şi, tu, puţină cale n-ai putut a nu socoti? Acelora li s-au tăiat capetele pentru Hristos, Hristos pentru tine au murit şi tu, pentru dânsul, preageţi? Pomenirea mucenicilor iaste şi tu te leneveşti şi preageţi. Căzutu-ţi-s-au să vii să vezi biruit pre diavol, şi pre mucenicul biruind, şi pre Dumnezău slăvindu-L, şi beseareca încununată. Dară, ce zice cel fără de minte om? Păcătos sânt şi nu poci să viu la besearecă. Şi, de vreame ce eşti păcătos, vino la besearecă să te faci direpţ. Cine şi care den oameni iaste direpţ şi fără de păcate? Au nu ştii că tocma şi aceştia ai beseareci carii slujăscu sfântului jărtăvnic, cu păcate sânt încărcaţi şi, de vreame ce şi ei carne purtând, şi cu trup de lut împreunaţ fiind, şi noi înşine, cei ce şădem pre scaun arhierescu şi învăţăm pre voi, cu păcate sântem împleticiţ, iară nu ne deznedejduim de iubirea de oameni a lui Dumnezău, nici neomenie arătăm? Că, pentru aceaea, şi pre acei ce sânt preoţi, a sluji patimilor i-au făcut, ca, dentru cealea ce pat ei, să dea iertăciune celoralalţi, a câtă necunoştinţă iaste şi muncă, că, de iaste cineva să cânte, au să joace, sau să facă alte jocuri, şi ne-ar chema pre noi toţi, foarte cu degrabă alergăm, ca când am avea aripi. Şi cela ce ne-ar chema, mare har îi avem şi toată ziua ne treace numai a auzi şi a privi la acela, iară, la Dumnezău, învăţându-ne pren proroci şi pren apostoli, căscăm, şi dormităm, şi la inimă avem vifor, iară la cap întunecare. Iară, când meargem să
9r privim la alergăturile de cai, unde nu iaste // nici un acoperământ de păreate, de s-ar şi întâmpla să ploao cu vreo vijulie, să-i lovească în obraz, ei îngăduiescu, ca nişte îndrăciţi, şi rabdă uneori gerul, alteori zăduful, după cum iaste vreamea, şi depărtarea căii nu-i osteneaşte, şi nu-i opreaşte nici o nevoie. Iară la besearecă, când vom să meargem, toate ni să facu sminteală, şi ploaia şi calea. Iară, când s-ar întreba vreunul dintr-aceia care iaste tatăl proorocului Isaiei, sau a proorocului Avdiu, sau al altui proroc, sau den apostoli, nicidecum nu ştie să-ţ răspunză.

Iară, pentru carăle cailor care trec la alergătură, cu multă socoteală răspund de armele ştiutorilor, avucaţilor şi ritorilor. Şi cine să le auză şi să le îngăduiască aceastea, spune-mi? De multe ori v-am învăţat şi v-am certat să nu mergeţi la zboruri şi la alergăturile cailor şi nu mi-aţ ascultat cuvântul. Nu-ţ fie ruşine, vino iarăş, de auzi. Dară, vei zice „că am auzit şi n-am păzit, acum cum voiu putea să viu să auzu?", adevărat ţi-e ruşine. Iară, încăş cuvântul mieu ai întru inema ta înrădăcinată, zici că, nefiind eu şi de faţă, tot ţi-e ruşine şi te ruşăşti. Şi, direpţ aceaea, nimeni mustrându-te, tot ai legătura şi frica, că învăţătura mea te curăţează. N-ai păzit? Adevărat, atunce eşti datoriu să vii, ca să auzi iarăş. Şi, de vei pune iarbă şi nu te va curăţi, a doua zi, iarăş, nu o vei pune? O, oame, un tăietoriu de leamne va să taie un copaciu mare şi, de va da cu săcurea o dată şi de nu va cădea copaciul, oare nu va da şi altă dată, şi a patra, şi a cincea, sau şi a zeacea? Aşa fă şi tu! Şi aceastea zicu, nu ca să vă facu mai lenevoş şi mai pregetători, ce ca să vă facu mai nevoitori. O, oame, întrat-ai în besearecă, învrednicitu-te-ai de vorba *Sfintei Scripturi* şi, mai vârtos, a lui Hristos? Păzeaşte-te să nu ieşi mai 'nainte de otpustul preotului, pentru că, ca un fugariu slujnic, te vei judeca de Dumnezeu. Toată ziua petreci întru lucrurile ceale trupeşti şi doao ceasuri la ceale duhovniceşti nu poţi îngădui? La zboruri mergi şi, până nu să strică jocurile, nu ieşi şi la besearecă vii şi, mai înainte de Sfânta Leturghie ieşi. Fie-ţi frică de cela ce zice: „Care necinsteaşte Svintele Taine să va necinsti de Hristos". A sta înaintea unui împărat, nici să zimbeşti, a râde nu cutezi, iară înaintea Domnului Hristos şi Împăratul tuturor stând, şi nu stai cu frică şi cu cutremur, ce vorbeşti şi râzi fără de tocmeală în casa lui Dumnezău. Şi, cu aceasta, îl îndemni pre Dânsul de te urgiseaşte şi nu iai iertăciunea păcatelor tale, pentru că Dumnezău, nu atâta pre cei păcătoşi uraşte, ca cum pre cei ce nu facu contenire păcatului. De la unii ca aceştia întoarce Dumnezău faţa şi să depărtează. Ce faci, oame? Stai la besearecă, şi la frumuseaţe striină

priveşti, şi nu te cutremuri, şi nu te spăimântezi, aşa a batjocuri pre Dumnezău înlăuntru întru beseareca sa? Şi curvărie îţ pare că iaste casa lui Dumnezău şi mai cu
9v necinste decât în târg, căci la târgu ţi-e fri / că şi ţi-e ruşine să te arăţ că priveşti la frumuseaţea cuiva, iară în casa lui Dumnezău, unde te învaţă şi, mai vârtos, te spăimântează, pentru păcatele şi nelegiuirile care faci. Şi, mai mult, auzind, atuncea, ca să nu le faci, şi tu faci inima ta prăvălie diavolului şi, cu ochii tăi, lucruri diavoleşti, mai bine ar fi fost ochi ca aceştia să fie orbi decât să privească fără de ruşine şi fără de leage. Socoteaşte, oame, cu gândul tău, lângă cine aproape stai, când te apropii la Sfânta şi înfricoşata Liturghie, oare cu cine împreună vei să te rogi lui Dumnezău, cu heruvimii, cu serafimii şi cu cealealalte cereşti puteri, cu angheli şi cu arhangheli? Socoteaşte cu gândul tău pre carii ai împreună în horă şi împreună cântăreţi, şi aceasta-ţ ajunge întru privegheare şi priceapere. Când îţ vei aduce aminte că porţi trup de pământ şi eşti de-a valoma împreună cu sfinţii îngeri, cu toate cereştile puteri, ceale fără de trupuri, şi te-ai învrednicit împreună cu aceia să cânţi şi să lauzi pre Stăpânul Hristos şi Dumnezăul tuturor, pentru aceaea, nu fii ca un slăbănog, ce fii gata, cu poftă la cântarea Sfintelor Leturghii. Nu avea gând lumescu la vreamea aceaea, ce, către ceriuri tot gândul tău pune, ca cum ai sta lângă scaunul slăvii măririi şi, ca cum ai zbura împreună cu serafimii. Şi, aşa, lui Dumnezău lauda cea pre sfântă adu-o, că, pentru aceasta, dăm învă<ţă>tură să stai bine la vreamea Sfintei Liturghii, ca să rădicăm gândurile ceale ce zac jos, că, la vreamea sfintei slujbe, fraţilor, nu numai oamenii strigă acea înfricoşată strigare, ce şi dumnezăieştii angheli cad la Domnul Hristos, şi arhanghelii să roagă, având împreună vreame de ajutoriu lor şi, mai vârtos, sfânta slujbă a cinstitelor taine. Că, precum oamenii ţin şi mişcă ramurile maslinilor înaintea împăratului şi prin odrasla maslinului i-aduc aminte să facă milă şi iubire de oameni la norodul lui, aşa şi sfinţii angheli, atunci, la jărtva Sfintei Liturghii,

în loc de stâlpările măslinului, acel prea sfânt şi dumnezăiescu trup îl arată către Domnul nostru Isus Hristos şi să rog pentru firea omenească, zicând către Mântuitoriul Hristos că „numai pentru neamul omenescu ne rugăm şi ne umilim ţie, iubitoriule de oameni şi iubitoriule de bunătăţi, Stăpâne, pre carii însuţi nu i-ai lăsat, ci, mult iubindu-i, până într-atâta ai primit, cât şi prea svântul Tău suflet ai dat pentru ei. Pentru aceştia, şi noi vărsăm rugăciunile, pentru carii Tu însuţi, Prea Bunule, ai vărsat prea svântul Tău sânge. Pentru aceştia ne rugăm pentru carii cinstitul tău trup ai jărtvuit şi ai înjugat, de ovreaii cei fără-de-leage". Pentru aceaea, cade-se fieştecine din noi să chibzuiască cu gândul său, oare care greşală şi care păcătuire au îmblânzit şi care îndireptare de bunătate au căştigat, care păcat au lăsat sau la ce măsură de bunătate au ajunsu şi de s-au făcut mai bun de cum era? Şi, de va
10r afla şi va cunoaşte că // s-au făcut pre sine mai bun de cum era, cu postirea lui, să să păzească bine, iară, de s-au făcut lenevos la cealealalte bunătăţi şi are numai postirea singură să arate, iară din cealealalte bunătăţi niciuna n-au făcut, afară să rămâie. Şi, după ce toate păcatele va curăţi cum să cade, atunce să vie înlăuntru să să precestuiască Sfintelor Taini lui Hristos, căci cel ce nu posteaşte, să cuvine să aibă şi iertare, curându-să că nu pot, unii de bătrâneaţe, alţii de boala trupului, alţii de altă întâmplare. Iară, cela ce nu grijaşte de mântuirea păcatelor lui nu poate fi să nu dea samă, pentru că, de va cerceta Dumnezău greşalele, vorbele care să facu pre la beseareci, lenevirile, pregetările de pre la slujbe, atunce ce vom face, cum îi vom răspunde? Să ştii, numai ales, că, de multe ori, însuş Dumnezău, grăind pren proroc către noi toţi, iară noi grăim multe şi lungi cuvinte unul către altul, care nu ne sânt de treabă, numai în zadar bârfim. De va lăsa alalte toate şi numai de acest păcat să cearce şi să facă judecată la noi, care nădeajde de mântuire va fi noao? Nici una. Şi nu te înşale gândul că iaste puţin păcatul acesta, ci, de vei vrea să vezi şi să cunoşti mărirea multului acestuia păcat

şi necinstei cei mari ce faci lui Dumnezău, să cercăm la oamenii aceşti pământeşti şi atunci vei cunoaşte mărirea lucrului celui fără cale şi fără cuviinţă. Cutează tu la un boiariu mare sau şi priaten, când vorbeaşte, înţelepţeaşte cu tine şi tu să laş vorba lui, să te întorci înapoi să vorbeşti cu sluga ta şi, atunce, vei cunoaşte câtă necinste cutezi de faci cu aceasta lui Dumnezău, pentru că, de ar face cineva aceasta necinste la un domnu mare, la multă pedeapsă l-ar aduce pentru batjocurirea aceaea, sau şi capul i-ar tăia. Iară Dumnezău, cu atâtea şi atâtea mai multe decât aceastea, în toate zilele necinstindu-Se, nu numai de unul sau de doi şi trei oameni, ce de mulţi putem zice de noi toţi. Şi Dumnezău rabdă şi îndelungă mânia şi, când veţ să potoliţ urgia unui împărat pământescu, alergaţi toţi, cu copii, cu muieri şi, dentru urgia împărătească, hrăpiţi pre vinovat. Iară pe Cerescul Împărat nu vom să-L facem blând şi iertătoriu şi să răpim den urgia lui, nu unul, sau doi, sau trei, sau o sută, ce pre toţi păcătoşii lumii. Şădeţi afară şi nu alergaţi împreună cu toţii la beseareca, ca, văzând Dumnezău unirea voastră, pre aceia să-i lase den munca iadului şi noao să ne iarte păcatele, pentru că ce iaste să fie mai putearnică decât beseareca lui Dumnezău? Şi nu-m zice păreţi şi arme, că aceastea toate îndelungarea vremii leneveaşte şi le strică, iară beseareca, niciodată, nu să învecheaşte, nici să îmbătrâneaşte. Besearecii nici vrăjmaşii noştri nu-i pot strica, adecă diavolii. Şi aceastea nu le zicem de laudă, de vreame ce faptele singure mărtu-
10v risescu. Câţi împăraţi şi tirani s-au bătut cu beseare / ca lui Hristos? Şi, câţi s-au bătut cu dinsa, toţi s-au prăpădit şi au perit, iară ea s-au suit mai sus decât ceriurile. Atâta 'nălţime şi mărire are beseareca lui Hristos, cât, bătându-se de alţii, pururea biruiaşte. Viclenindu-se, să adaoge. Batjocurindu-se, mai luminat să arată. Cunoscut-aţi, dară, în ziua aceaea, câte se-au pornit asupra noastră, arme, mânie de ostaşi şi focu mai tare, şi noi, pre la curţile împărăteşti, meargem şi ne-am făcut de mirare în toată lumea. Iară, pentru darul lui Dumnezeu, nici una dentru acealea ne-au

îngrozit. Pentru ce? Că nici una din răutățile acestea iaste amară, pentru că ce iaste rău în lume? Nimica, vei să zici moartea, dară nu iaste rea moartea, că curând meargem la adăpostirea cea fără de iarnă. Dară ce? Răpirea avuției? Gol am venit, golu mă voiu duce. Dară ce? Scoaterea din pământul lui? Al Domnului iaste pământul și plinirea lui. Dară ce iaste rău? Năpastea? Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă iaste în ceriuri, când vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, pentru că, de mă și ducea, iară nu era batjocurire aceaea ce să făcea, pentru că o batjocurire iaste numai păcatul. Căci, de te va batjocuri toată lumea, iară tu pre sine nu batjocuri și nu vei fi batjocuritu niciodată, vânzare numai a gândului iaste pricina, pentru că, de nu vei vinde cu gândul pre altul, nici altul nu va putea să te vânză pre tine. Mergeam și vedeam lucrurile și, mai vârtos, ceale date ale meale cuvinte, lucruri făcute în târgu, și m-am mirat. Pentru aceaea, am vrut să văz unde umblă și unde să află cei ce nu cinstesc Sfânta Liturghie, și vorbescu griji lumești, și sânt lipsiți den darul lui Dumnezău, pentru că, spune-m, care slugă va face slujba casei lui mai 'nainte decât a face slujba domnu-său, cu neputință iaste. Cum, dară, nu iaste cu necuviință, de vreame ce oamenilor nu putem a nu le zice și a nu-i chema domni, și multă cucerire și ascultare arătăm la dânșii, iară pre adevăratul Stăpân, pre Domnul nostru, Isus Hristos, nu numai al nostru Domnu și ziditoriu oamenilor, ce și celor de sus puteri făcătoriu? De ar fi cu putință să vă arăt, să vedeți cu ochii voștri sufletul acelora și l-aț vedea bubos și înroșinat, că, precum la băi, câte trupuri nu intră să să curățeaze sânt pline de întinăciune și de grozăvie multă, așa și sufletul care nu aude învățătura duhovnicească iaste plin de necurăție și de împuțiciunea păcatelor. Și aț vedea de câte rane și ghimpi sânt pline sufletele acelora, că, precum pământul, care nu să ară, să înțeleneaște și să umple de mărăcini, așa și sufletul, care nu aude cuvântul lui Dumnezău și învățătura duhovnicească, răsare tot mărăcini și ciulini, adecă tot

fealiul de păcat să naște în inima noastră. Că, de vreame ce noi, cei ce în toate zilele auzim citania scripturilor, a prorocilor și a apostolilor și, de-a pururea, dumnezăieștile
11r canoane cân // tăm și abia cu mare nevoie fugim de patimile noastre, abia potolim mânia, abia golim urgia, pizma și pohta cea rea, abia contenim fiarăle ceale fără rușine, adecă gândurile ceale reale ale diavolilor, dară ceia ce nici odinioară n-au dobândit această vindecare a învățăturii, care nădeajde a mântuirii vor avea? Pentru că, precum cela ce iase de la adăpostire pretutindinea rătăceaște, așijderea și cela ce piarde lumina lui în multe locuri să împiadecă și cade, așa și cela ce va cădea întru uitarea teamerii de Dumnezău, griji, și gânduri, și întristări are pururea, căci, când iaste Dumnezău cu noi ajutoriu, toate cealea ce sânt spre întristare departe le goneaște. Într-acesta chip, iarăș depărtându-se de noi pentru păcatele noastre, nu-ș aduce aminte de noi nemică și, atuncea, trupul și inima să rumpe și să întristează și cei ce sânt întristătorii, diavolii și oamenii să adaog, cât de toți au bântuială, ca pentru să să facă mai grijnici cei lenevoși, să să poată întoarce den cădearea ce-au căzut. Pentru că zice Dumnezăiasca Scriptură: „Pedepsi-te-va neascultarea ta și răutatea ta te va mustra", atâta cât depărtarea lui Dumnezău iaste chip de grijuire la păcătos, căci, când cunoaște Dumnezău mai 'nainte și grijuiaște pentru om, lasă pre dânsul puținel ca să să smerească și, atuncea, gonindu-se de la dânșii lenevirea, să fac mai nevoitori cei leneși. Socotescu că mulți vor fi carii ne-au lăsat de multă vreame și s-au dus la zboruri și la jocurile nelegiuirii și, astăz, au venit, și aș vrea să-i văz aieve, ca să-i gonescu de la ușa besearecii, nu ca să fie afară pururea, ce ca să să îndirepteaze și iară să vie. Ce, de vreame ce și părinții, când greșescu feciorii lor, îi scot afară din casă și nu le dau nici pâine să mănânce, nu ca să-i înstreineaze de tot, ce ca să să înțelepțască și să să facă mai buni și, atuncea, cu cinstea și slava cea ce să cuvine, la părinteasca moștenire să vie, într-acestaș chip fac

păstorii la oile ceale râioase, le despart pre eale den oile ceale sănătoase, ca, când s-ar tămădui de boală, iarăş, cu socotinţe şi fără de zminteală, să vie la oile ceale sănătoase, iară nu bólnave, ca să nu se umple toată turma de boala acelora. Direpţ aceaea, şi noi vrând să-i ştim pre aceia, măcară că cu ochii nu-i vom vedea, iară cuvântul nostru pre dânşii, pre toţi, va cunoaşte şi gândul lor îi va mustra, adecă ce zic: „Acela iaste numai la besearecă care dă vreadnic gândul petreacerii". Cela, iarăş, care are viaţa lui stricată şi iaste cu cei mulţi împreunat, deşi iaste trupul lui aici şi gândul lui afară, folos nu are, pentru că cei ce sânt canonisiţ după dumnezăieştile pravile şi, rămâind afară, adevărat au nădejdi bune, că, de vor îndirepta păcatele lor, pot iarăş să vie cu gând curat. Iară cei ce au pângărit pre înşiş şi li s-au poruncit să nu între mai 'nainte la uşile Sfântului Oltariu, până ce să vor curăţi de întinăciunea care s-au făcut den păcate, pre urmă să facu
11v obraznici şi fără de ruşine, şi fac lo / vitura rănii mai rea, că atâta de rău iaste a păcătui cât iaste neruşinarea după păcat. Mulţi den oameni să priceştuiescu Sfintelor Taine lui Hristos, într-un an o dată, alţii, iarăş, să priceştuiescu de multe ori într-un an. Oare pre carii dentru aceştia vom lăuda şi vom ferici? Pre cei ce să priceştuiescu o dată, au pre cei ce să priceştuiescu de multe ori, sau pre cei de puţine ori? Eu zic, nici pre cei ce să priceştuiescu den an în an, nici pre cei ce să priceştuiescu de multe ori, nici de puţine ori, numai pre cei ce să priceştuiescu cu inimă şi cu gând curat, pre cei ce au viaţă nehulită, cei ce sânt nepomenitori de reale şi nepizmuitori şi carii poftescu pacea. Unii ca aceştia, pururea, la toate praznicele ceale domneşti să să priceştuiască, iară cei ce sânt necunoscători şi necuraţi de tot fealiul de păcate, niciodată, într-un an să nu fie vreadnici a să priceştui, că mulţi bólnavi şi slabi moru, priceştuindu-se cu nevrednicie, şi merg la iad. O, oame, mâncat-ai din masa cea duhovnicească şi cinii cei împărăteşti te-ai învrednicit şi, iarăş, te ameasteci cu scârnă? Trupul tău îl ungi cu mir şi iarăş îl împli de

putoare şi de scărnăvie? Tot anul te curăţeşti, şi te priceştuieşti, şi o săptămână n-ai trecut, şi iară faci ceale mai dinainte ale tale fărădelegi? Ia, spune-m, de te veiu sănătoşi în patruzeci de zile, fiind bólnav de multa vreame, şi vei da pre sine, iar la acea boală n-ai pierdut osteneala cea mai dinainte, de vreame ce ceale fireşti le schimbi, cu mult mai vârtos ceale din voinţă? Şi, de-ţ va puţi gura, nici ceale obiciuite bucate nu poţi să le mănânci, dară cum cutezi a te priceştui, având în sufletul tău atâta putoare de păcate? Şi ce iertăciune vei avea? Nici una. Pentru că zice dumnezeiescul apostol: „Cel ce mănâncă şi bea cu nevrednicie vinovat iaste trupului şi sângelui Domnului nostru, lui Isus Hristos", adecă câtă muncă vor lua ovreaii care au răstignit pre Hristos, atâta va lua şi acela. Că, precum acei ucigaş sânt vinovaţi sângelui, aşa şi cei ce cu nevrednicie să priceştuiesc cu svintele tainele lui Hristos. Ca cum cinevaş ar sparge sau ar întina haina împăratului, pre împăratul batjocureaşte, aşa, şi la Svintele Taine, ca când ar omorî trupul Domnului nostru, Hristos, cei ce-l primesc cu suflet şi cu gând necurat, atâta cât de sânt multe ale nelegiuirei, iară tocma sânt şi ale batjocurirei. Acest cuvânt a multora inemi arde. Acesta pre mulţi au turburat şi au clătit. Muşcat-au cunoştinţa celor ce aud, iară, mai vârtos, şi a mea, celui ce grăiesc, mai 'nainte decât a voastră, celor ce auziţi. Căci, când iaste învăţătura împreună, sânt împreunate şi pedepsele, aşa şi ierburile sânt împreună şi acesta iaste lucru acei dumnezeieşti iubiri de oameni. Direpţ aceaea, trebuie, şi cel ce zice, şi cel ce aude, să să supuie acestor pravili şi să aibă această fire.

Aşijderea, şi fieştecare greşit iaste şi călcătoriu po-
12r runcilor lui Dumnezău. Pentru căci? // Pentru ca să facă cu măsură canonul şi certarea, că trebuie să fie duhovnicul crezătoriu la cei păcătoşi, aducându-şi aminte de boala şi slăbiciunea lui, ca să nu canonească pre dânşii greu. Pentru aceaea, de vei vedea pre cineva curvindu şi va vrea să să preceştuiască, aşa nevreadnic, spune preotului, în taină, că cutare om iaste nevreadnec, şi va să să pre-

ceştuiască, şi opreaşte pre necuratul. Iară, de vei acoperi potrivă, ai şi tu păcatul împreună cu acela, pentru că n-au zis prorocul că ai curvit, ce, cu curvariul împreună partea ta ai pus. Vai, vai, cât rău iaste să ascunză cineva păcatele altora sau şi ale lui de cel mai mare sau şi de duhovnicul lui, pentru că părtaş zice că eşti muncii şi pedepsii, pentru păcatele aceluia şi cu toată direptatea, că, de dulceaţa păcatului neavând parte, iară muncii te faci de opşte şi împreună părtaş păcatului aceluia! Pentru că, nu-m zice ceale necunoscute cuvinte care te duc la iad, adecă: „Ce mi-e mie de păcatul altora? Măcară de-aş putea să văz ale meale", că, atuncea, mai multe vei grijui de ale tale păcate, când tu vei cerca ale tale greşale pentru folosul fratelui tău, precum şi Pavel zicea: „Nimenea de al său să nu cearce ca să afle ceaea ce iaste a lui". Căci, când veade păcătosul că toţi îl urăscu şi să depărtează de dânsul, ca un rău mare, oare aceaea ce au făcut şi nu o mai face, iară de va vedea că nu le pare rău de ceaea ce-au făcut, să face şi mai rău. Iară, încăş, ştiu că multă supărare iaste la voi aceastea ce zicem. Şi, după ce veţ despărţi de aici, cine va putea auzi şi îngădui mustrările voastre, zicând?: „Noi, iarăş, viind, şi rău pătimind, şi necăjindu-ne, ne goneşti, Părinte, de la sfânta priceştenie şi de la cina cea tainică?". Direpţ aceaea, m-am îndemnat şi eu a zice aceastea, ca să cunoaşteţi că nu vă gonescu, ce, mai mult, vă adunu şi nu vă oprescu, ce vă chem şi trag pre voi la bine, mai vârtos, pren mustrări, că frica muncii, precum văpaia topeaşte ceara, aşa să face şi la gândul celor păcătoşi, topeaşte şi arde păcatele voastre, şi curat face gândul vostru, şi adaoge mai mult venirea şi îndrăznirea. Precum doftorul cela care cunoaşte, care dă vreunui bólnav ierburi amară, când nu poate mistui bucatele ce mănâncă, şi cu acealea ierburi amară scoate veninul, şi curăţază stomahul, şi îndeamnă pohta cea amorţită spre mâncare şi, atuncea, cu pohtă, înceape la obiciuita hrană, într-acestaş chip, dară, iaste şi învăţătura, când zice învăţătoriul cuvinte amară, curăţază cugetele ceale reale ale gândului şi ale inimei, şi

să descarcă de greul păcatelor şi, atuncea, cu multă bucurie şi veselie, primeaşte trupul şi sângele Domnului nostru, Isus Hristos. Pentru aceaea, zice apostolul: „Fraţilor, supuneţi-vă şi ascultaţi de mai marii voştri, pentru că ei ostenescu pentru sufletele voastre, ca cum au a da sama", că tu, de vei grijui pentru ale tale păcate şi de te
12v vei binenevoi, nu va fi ţie / a da nici o seamă pentru alţii. Iară preotul, de va grijui bine numai de viaţa lui şi pentru a celoralalţi fraţi nu va sta cu nevoinţă, împreună cu oamenii cei răi, la gheena focului va mearge, pentru că, de multe ori, preotul, pentru ale lui greşale, nu să dă la muncă, iară pentru păcatele celor streini să piarde, adecă mearge la iadu. Ce, de vreame ce foarte tare am mustrat pre cei care sânt nevreadneci şi primesc Svintele Taine, trebuiaşte să zicem şi pentru voi, preoţii şi slujitorii svintei beseareci, că să cade noao, cu multă grijă şi nevoinţă şi smerire, să aşteptăm svintele daruri. Că, de veţi cunoaşte pre cineva întru răutate trăind şi veţ ierta pre el a să priceştui sângele lui din mâinile voastre, să va ceare de la Dumnezeu, măcară de va fi domnu, măcară boiariu mare sau şi însuş împăratul să fie, nu te teame. De va veni nevreadnic să să cuminece, opreaşte-l, că mai multă volnicie ai tu, preote, decât împăratul. Nu îndemna spre urgie pre Domnul tău, Hristos, şi-l dai în trup necurat şi împuţit. Nu da la unii ca aceia, în loc de hrană, cuţit, şi, de va veni acela pentru slăbiciunea, ca să să priceştuiască şi, fiind nevreadnec, opreaşte-l, nu te teame. Teame-te de Dumnezeu şi nu de oameni şi, aşa făcând, vei fi cinstit între oameni şi iubit de Dumnezeu. Iară, de-ţ iaste frică şi nu îndrăzneşti, adu-l la mine şi nu voiu ierta eu să facă aceaste fărădelegi, mai bine poftesc să-m scoaţă sufletul mieu mai 'nainte, decât dumnezeiescul trup şi sânge să-l dau nevreadnicilor. Mai bine sângele mieu să vărsu mai înainte, decât să dau înfricoşat sânge ca acesta, unde nu să cade, şi mai bine să mă lipsesc de viaţă pentru Dumnezeu, au pentru viaţa lui Dumnezeu, căruia să cuvine slava,

tăria, cinstea şi închinăciunea, acum şi pururea, şi-ntru veacii veacilor, amin.

Cuvânt al patrulea a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. La cuvântul lui David, carele zice: „Nu te teame, când să va îmbogăţi omul". Blagosloveaşte, Părinte

Dulce lucru iaste la un om plugariu să tragă plugul său, ca să curăţeaze ţarina sa, şi să facă brazdă, şi să dăzrădăcineaze mărăcinii, şi să samene sămânţa, neavând arătura mărăcini carii strică sămânţa. Iară, cu mult mai dulce iaste la cela care iaste învăţătoriu, când aruncă pildele lui întru auzire care iaste neturburată. Pentru aceaea, dară, cu multă bucurie începem învăţătura, că
13r vedem arătura aceasta, adecă auzul vostru curăţit, // căci, măcară că gândul vostru nu-l vedem, iară văzând ochii voştri că sânt deşchişi şi auzul vostru că-l aveţ rădicat ca să ascultaţ, aceasta îm dă semn că şi, însă, întru gândul vostru iaste aşăzat şi gata să auză, pentru că la inima voastră nu pociu să întru să văz. Ce văzând ochii voştri rădicaţ în sus, îm dau glas că nu iaste la gândul vostru nici o turburare, ce-m zici cu pohtă: „Samănă sămineţele, că îngăduim şi primim orice vei sămăna pentru nădeajdea rodului, pentru că toată grija lumească am gonit den gândul nostru". Direpţ aceaea, şi eu văzându-vă aşa, cu osârdie, încep tot învăţături şi pilde mai înalte, nădăjduindu-mă întru blagorodnicia ţarinii, adecă a gândului vostru, că *Dumnezeiasca Scriptură*, nu numai va să fie învăţătoriul ştiut, ci va să fie şi cel ce asculta înţelept. Pentru aceaea, eu vă fericesc pre voi şi fericescu şi pre mine, pentru că fericit şi bun, norocit iaste acela care zice învăţătura la urechile celora ce-l ascultă şi fericiţ sânt ceia care le iaste foame şi seate de direptate. Direpţ aceaea, dară, la voi, carei aţ venit la besearecă să auziţ cu pohtă, aruncăm şi sămănăm gândurile *Svintei Scripturi*, că ceia-

lalţi, acum, la târguri şi la grijile lumeşti putrezescu, iară voi, făcându-vă mai înalţi de pe pământ, primiţi gândurile ceale pricepute. Iară aceia carii n-au venit slujescu pântecelui, carele iaste lor rob, şi grijăsc pentru trupul lor. Iară voi împodobiţ sufletul vostru cel stăpân şi blagorodnic şi-l păziţi nerobit de patemi. Unde umbli, o, oame, acuma? La târg? Dară, ce vei să strângi de acolo? Tină şi lut? Ce, mai bine, vino la besearecă şi ia de la mine mir. Ce strângi şi aduni? Bani, carii să pierdu? Ce vei cu iubirea de argint carea iaste ca un rău silnic? Ce vei cu volniciile care pier? Ce strângi multe bucate care astăzi sânt şi mâine nu sânt? Ce culegi numai florile şi laşi rodul? Ce alergi după umbră şi nu ajungi să apuci adevărul? Ce umbli după lucrurile care să pierd şi nu cauţi ceale ce rămân? Că fieştece om iaste ca iarba cea vearde şi fieştece mărire a omului iaste ca floarea ierbii, iară cuvântul lui Dumnezău pururea nu să piarde. Ai făcut bani mulţi? Şi, aceasta, ce folos iaste sufletului tău? Te-ai făcut bogat de bani şi sărac de suflet. Eşti împodobit cu frunzele şi lipsit de rod. Ce folos iaste, spune-mi? Ai luat bani care vei să-i laşi iară aici? Ai luat volnicie şi domnie de la carea să naşte vicleşugul la tine? Vino la besearecă şi dobândeaşte cuvinte bune. Răsipeaşte nelegiuirile tale, curăţă gândul tău, înalţă mintea ta, fă-te om şi înger, lasă firea cea trupească şi ia pana cea uşoară a vieţii, mântuiaşte-te pre sine de ceale văzute şi te atârnă de ceale nevăzute, suie-te la ceriu, joacă împreună cu îngerii, stăi de faţă la judeţul cel de sus prea 'nalt, lasă fumul, şi umbra, şi iarba,
13v şi păianjinul, că nu / ştiu ce nume cuvios voiu zice la micşorarea şi prostimea lucrurilor aceştii lumi. Aceastea zicu, dară, şi nu voiu înceta a le zice: „Vino la besearecă şi fii om, ca să nu fie numirea ta mincinoasă căci te chemi om". Oare cunoscut-aţi aceasta care am zis? Zice că iaste om. Pentru ce îi zici să vie să să facă om? Adevărat om iaste, de multe ori, cu numele, iară cu socoteala, niciodată nu iaste om, căci, când vezi om care trăiaşte viaţa lui ca un dobitoc necuvântătoriu, cum să-l numeşti pre acela om şi

nu bou? Când îl vei vedea că răpeaşte, cum să-l numeşti om şi nu lup? Când îl vei vedea că curveaşte, cum îi vei zice om şi nu porc? Când îl vei vedea că iaste viclean, cum îi vei zice om şi nu şarpe? Când îl vei vedea că are otravă, cum îi vei zice om şi nu aspidă? Când îl vei vedea că iaste nepriceput, cum îi vei zice om şi nu măgariu? Când îl vei vedea că umblă după muieri, cum îi vei zice om şi nu cal, carele umblă după iape? Când îl vei vedea că iaste neascultătoriu şi necunoscătoriu, cum îi vei zice om şi nu piatră? Luat-ai, oame, de la Dumnezău blagorodnicia, căci leapezi bunătatea firii care ai luat? Ia, spune-mi, ce faci? Alţi oameni au meşteşug să aducă, cât să poată, dobitoacele ceale necuvântătoare la blagorodnicia omenească, şi învaţă nişte păsăreale mititeale să grăiască glas omenescu, şi îndeamnă cu meşteşug firea cea necuvântătoare să să facă cuvântătoare, dumesnicescu leii şi-i trag pren târguri. Leul cel sălbatec îl dumesniceşti, oame, şi pre însuţi te faci mai sălbatec decât lupul? Şi alta mai rea, că fieştecare den dobitoacele ceale necuvântătoare o greşală are. Lupul are puţină greşală, numai arăpi, şarpele a fi înşălătoriu, aspida a fi otrăvită, iară la omul cel rău şi viclean nu iaste aceasta, că omul cel rău nu are numai o răutate la sine, ce să face şi ca lupul, răpitoriu, şi ca şarpele, înşălătoriu, şi ca aspida, otrăvit, şi răutăţile tuturor dobitoacelor celor necuvântătoare le are strânse la sufletul lui. Cum, dară, îţ voiu zice şi te voiu numi om, de vreame ce n-ai la tine semnul cel împărătescu, nici cununa împărătească, n-ai haina cea împărătească? Pentru că Dumnezău zice: „Să facem om, să fie după chipul nostru şi după asămănarea noastră". Şi tu ai lepădat pre sine la micşorarea dobitoacelor celor necuvântătoare. De vei vedea pre un împărat să-ş leapede haina cea împărătească şi stema lui, să umble împreună cu ostaşii şi să vânză stăpânirea lui, cum vei zice şi vei numi pre unul ca acela împărat? Eşti şi tu om? Nu-m arăta, dară, că ai suflet omenescu, ce arată de eşti om la minte. Eşti stăpânitoriu dobitoacelor celor necuvântătoare şi, apoi, eşti rob dobi-

toacelor celor necuvântătoare şi patimelor tale? Zice-m-va fieştecare den voi: „Cum mă voiu face om?". Atuncea te vei face om, când vei birui cu gândul patimele trupului ceale necuvântătoare. De ai scos de la tine curvia, de ai
14r scos pohta banilor // cea trecătoare, de ai scos munca cea rea, de ai curăţit ţarina ta, adecă sufletul tău, întrebi cum te vei face om? De vei veni aici, la besearecă, unde să facu oamenii, de te voiu apuca, fiind dobitoc, te voiu face om, de te voiu apuca, fiind lup, te voiu face om, nu să-ţ schimb firea, ce-ţ voiu întoarce voia cea rea şi o voiu schimba, de o voiu face bună. Dară, ce zice fieştecine?: „Eu am copii, voiu să-m chivernisescu casa mea, voiu să grijăscu de fămeaia mea, sânt săracu şi nevoiescu să agonisescu hrana mea cea ce-m trebuiaşte şi nu pociu veni la besearecă să mă fac om, precum îm zici tu". Aceastea toate nu sânt alte, fără decât ca să te curi, că, de te-aş opri eu aici de tot şi nu te-aş mai lăsa să ieşi nicidecum la trebile ceale de afară, aşa ar fi cum zici. Iară nici atuncea nu s-ar cădea să le zici aceastea, pentru că vreadnic iaste Dumnezăul tău, la carea, aflându-te toată ziua, aici, înaintea lui, să adaogă avuturile tale, să le facă mai multe. Iară, încăş eu, nici la aceasta nu te îndemnu, nici îţ zic să vii în toate zilele şi să şăzi aici, la besearecă, fără cât de doao ori într-o săptămână. Ce greu iaste să vii sau ce sarcină? Şi nici toată ziua îţ zicu să şăzi aici, ce puţinel ceas den zi. Vino, oame, la besearecă, primeaşte gânduri pricepute, ca să nu primeşti rane, ia arme, nu să fărâmi şi să omori pre alţii, ce să faci târgul besearecă. Vino de ia armă ca să te păzască, să nu iai rană de vătămare, stăi la oaste, numai să fii înarmat, stăi la sfântul loc, numai să aibi ochi curaţi, ieşi de la liman, mai chivernisească corabia ta bine. Aceastea toate, aici, le poţi învăţa şi nu vei, ce ieşi la războiul cel lumesc, gol de poruncile lui Dumnezeu. Ia, socoteaşte, cu gândul tău, cât iaste de bine să ieşi de la besearecă, şi să huleşti toate lucrurile ceale omeneşti, şi să calci toate lucrurile ceale ce aduc întristare, şi să te faci mai înalt decât bunătăţile. Şi, nici la bunătăţi să nu te înalţi cu firea, nici la răutăţi să te

scârbești, precum era Iov, carele, nici de sărăcie să scârbiia, nici de bogăție să măriia, ci, la răutățile lucrurilor ce-i veniia, păziia mintea lui dir<e>pt. Vino de ia armă de la mine, și, carea armă? Care ți să chizășuiaște să te mântuiască. Ieși vreodată afară și vezi câte un om, fiind călare pre cal bun, împodobit cu rafturi, și vezi și pre alții mulți, stând pre lângă dânsul, și, de altă parte, vezi vreun săracu lepădat și-ț vine a pizmui pre bogatul acela. Vine, atuncea, lângă tine, prorocul David și stă aproape de tine și-ț zice: „Nu te teame când să îmbogățeaște omul". Ieși împreună cu prorocul și nu te teame. Mergi acolo, unde zic, cu prorocul, cu învățătoriul, cu toiagul, cu propoveduitoriul și nu te teame. Nu-ți fie frică, când se va îmbogăți omul. Dară vei zice că aceasta, care zice prorocul, iaste învățătură, și sfat, și răspunsu celor ce să cad. Ce zi-m, dară, și-mi arată și calea cu carea n-am datorie să mă tem de om, când să îmbogățeaște. Nu să
14v cade / să te temi, că firea bogăției samănă ca firea omului. Cum? Eu să-ț spuiu ce lucru iaste omul. Omul iaste un dobitoc prost care să strică în scurtă vreame. Așa iaste și bogăția, încă nu așa, ce și mai slabă iaste bogăția, că, de multe ori, nu să săvârșaște împreună cu omul bogăția, precum știț voi la politia aceasta, multe pilde de treacerea bogăției cei fără de vreame și le-aț învățat. Că un om ce au avut bogăția încă trăiaște, iară avuția i-au perit, pentru că moartea și săvârșirea avuției alta nu iaste, fără decât când cela ce o are rămâne sărac. Pune, dară, în gândul tău, cum că bogăția puțină vreame stă, că cel ce o au avut încă trăiaște, iară bogăția au perit și, macară de ar fi perit singură și să nu fie stricat împreună cu ea și pre cel ce o au avut, nu vei greși. Dară, de vei zice și de vei numi bogăția slugă rea, slugă mâncătoare de sânge și ucigătoare, slugă care dă platâ stăpânului ei junghearea și cea mai rea, că, nu numai cându-l lasă pre acel stăpân al ei bogăția, îl bagă la nevoie, ce și mai 'nainte decât a-l lăsa, îl ameastecă și-l turbură, pentru că nu-m căuta pre cela care iaste îmbrăcat cu haină de mătase, și care iaste unsu

cu miroase, și care iaste pe denafară odihnit. Ia, descopere inima lui, dezgoleaște gândul lui, încă bogat fiind, și vei vedea înlăuntru tânguiri, și turburări, și înfricoșări! Când veade pre altul că cade la acea căderea a lui, învață pre altul întâmplare și pagubă, pentru că, ce alt iaste greșit ca lucrurile ceale omenești, care, de multe ori, o am zisu că, tocma ca curgerile râurilor, samănăm. Lucrurile ceale omenești, împreună cu gârla să văd, și cură, și nu să cunosc că au cursu, împreună le pipăie omul și eale saru și să duc. „Nu te teame, când îmbogățeaște omul". Acest cuvânt prorocesc apucă acest viersu duhovnicesc. Când întră pizma la om, cuvântul acesta omoară patima pizmei, ca o sabie. „Nu te teame, când să va îmbogăți omul". Acestor ierburi nu le trebuiescu bani, ce le trebuiescu oameni, că nu vendecă trupu, ce suflet, și nu numai al vostru suflet, ce și al mieu, că măcară că sânt învățătoriu, iară om sânt și eu, ca și ceialalți oameni și, pentru aceaea, dau învățătura obștească. „Nu te teame, când să va îmbogăți omul". Cuprinde stihul acesta ca o rădăcină a bogăției și a norocirei, că nu a să îmbogăți cineva, ce a nu vrea să să îmbogățească, aceaea iaste bogăție. Oare cunoscut-ați aceasta ce v-am zis? Cela care va să să îmbogățească îi trebuiesc bani și, neajungându-i să-ș plinească toate poftele, iaste pururea sărac și lipsit, iară cela ce nu va să să îmbogățească, pururea iaste la norocire și bogat. Nu te teame, când să va îmbogăți omul sau când să va înmulți slava casii lui, nu te teame. Pentru ce? Spune-m să nu mă tem, căci, de vreame ce cei bogați sânt înfricoșați, povățuiaște de viața lor prorocul, zicând: „Ce te temi de om, care iaste plinu de frunze numai și nu de
15r rod? Ce te temi de om care mear // ge la amărăciune? Ce te temi de om care trăiaște cu frică, pururea?". Că sluga ta, când lipseaște, nu-i e frică de tine, iară tu, bogatule, pururea, înlăuntrul tău, ai pre Domnul tău și ți-e frică de el, oriunde ai mearge. Dragostea iubirei de argint umblă după tine, bogatul, și pre cei bogați, și pre slugi, și pre pizmuitori, și pre făcători de bine, pre toți aceștia îi are

vrăjmaşi, că mare pizmă rădică la toţi bogatul. Că omul cel săracu petreace nefăcând strâmbătate nemănui, de vreame ce iaste bogat întru bunătate şi-ntru răbdare, iară bogatul, de vreame ce trăiaşte împreună cu lăcomia, de toţi să uraşte, şi iaste în vorba tuturor, şi i să cuceresc toţi în faţă cu cuvântul, iară cu gândul toţi îl urăscu. Şi cum că aceastea sânt adevărate, când vine vântul şi surpă frunzele, când să face schimbare vremilor, atunce să găsesc priatinii cei mincinoşi, atunce să cunoaşte obrazul ciocoilor, atunce să dovedeaşte hora şi mulţimea făţarnicilor şi pricina facerii, atunce să deşchid gurile tuturor şi zic pentru cel bogat pre carele, mai 'nainte, îl momia cu cuvintul, spurcatul, răul, vicleanul. Nu ciocodniţiai la el până ieri şi-l lăudai? Nu-i sărutai mâinele? Acealea toate era mincinoase şi în faţă numai. Venit-au acum vreamea, schimbă obrazul, şi răspunde, şi dovedeaşte cu limba pre cel ce aveai închis în gândul tău. Pentru ce, dară, te temi de bogatul cela care iaste hulit de atâta mulţime de oameni? Şi, aceasta, iarăş, nu iaste nimică, măcară de nu s-ar huli însuş pre sine bogatul, aceastea le zicu, nu ca să hulescu bogăţia, precum, de multe ori, am zis, ce hulescu pre cei ce le trebuiescu bogăţia nu ca un lucru bun, că banii buni sânt, că lucrurile şi cu faptele care fac buni sânt. Cum sânt buni? Buni sânt, că mângâie sărăcia, gonesc lipsa. Auzi cum zice Iov: „Eu eram, zice, ca un ochiu orbilor şi picioare şchiopilor, eu eram tată neputincioşilor". Iaste aceasta, iaste şi fără de nici un păcat, că, împreună cu bogăţia, iaste şi iubire de săraci. „Casa mea, zice Iov, era deşchisă la fieştecare ce vrea veni". Aceasta iaste slujba bogăţiei, nu numai să fie cu numele, ce şi cu fapta. Această bogăţie iaste slugă aceii bogăţii, că această bogăţie, care o au oamenii numai pentru dânşii, iaste nume fără de faptă, iară acea bogăţie care o au oamenii şi pentru dânşii şi pentru alţii, cărora le trebuiesc, are şi nume, are şi adevăr, adecă iaste bogăţie adevărat. Şi care iaste aceasta? Iaste bogăţia bunătăţilor şi bogăţia milosteniei. Şi cum iaste aceasta? Eu să o zic: „Iaste bogat care ia banii

tuturor şi iaste bogat care dă banii lui săracilor". Acela îmbogăţeaşte, strângând, şi celalalt îmbogăţeaşte, cheltuind. Şi unul ară pre pământ, iară celalalt ară în ceriu. Cu cât iaste mai bună bogăţia aceasta care să dă la săraci decât ceaea ce o ţine cineva pentru sine? Această bogăţie carea să dă şi la alţii are pre mulţi carele-l iubescu, iară
15v ceaea carea nu să dă la nimeni are zăci / de mii, carele hulescu şi cea mai de minune, că pre cel răpitoriu şi lacom, nu numai cei care au nedireptate de el, ce şi cei carii n-au pătit nici un rău de la el, îl urăscu, durându-i inima de cei ce sânt pătimaşi de el. Iară pre cel milostiv, nu numai cei ce iau milostenia de la el îl iubescu, ce şi cei ce nu iau tot îl iubescu. Mai bună iaste bunătatea decât răutatea. Fraţilor, răutatea şi pre cei ce n-au avut nedireptate nemica îi are împotrivnici, iară milostenia şi pre cei ce n-au avut nici o facere de bine îi are priatini, pentru că zice fieştecine, pentru cel milostiv: „Dumnezău să-i dea bine". Ce-i mulţemeşti tu, daca nu ţ-au dat nimică? Daca n-ai avut de la dânsul nici o facere de bine? Aşa iaste: „Eu n-am avut nici o facere de bine, ce au avut fratele-mieu, nu eu, ce partea trupului mieu, căci binele care s-au făcut la acel frate al mieu eu îl socotesc la mine". Văzut-ai ce lucru iaste bunătatea şi milostenia, cum iaste poftită, cum iaste iubită şi ce lucru bun iaste? Că omul cel milostiv iaste ca un tată tuturor, ca o cârjă şi toiag întru carii să razimă cei slabi şi bătrâni. Şi celui milostiv, de i se va întâmpla să paţă vreun rău, toţi să roagă lui Dumnezău pentru dânsul şi zicu: „Dumnezău să-l miluiască, Dumnezău să-i dea bine, Dumnezău să-l aducă iară la binele lui". Iară, de vei veni să auzi, pentru cel răpitoriu şi lacom, vei auzi unde zicu pentru dânsul: „Vrăjmaşul, spurcatul şi răul". Pentru ce zici tu, care n-ai avut nici o strâmbătate de la dânsul, aceaste răutăţi pentru dânsul? Aşa iaste: „Eu n-am avut strâmbătate, iară fratele mieu au avut". Strigări multe să aud, în toate zilele, asupra răului şi nemilostivului. De se va întâmpla să cază la nevoie, toţi îl mustră, şi-l înjură, şi-l blastămă. Deci, viaţă

iaste aceasta? Bogăţie iaste aceasta? Nu iaste mai rău acesta decât un vinovat, că vinovatul piarde trupul său, iară un bogat ca acesta piarde sufletul său. Nu-l vezi cum iaste legat de iubirea argintului bogatul? Pentru ce nu ţi să face milă de el, oame? Pentru aceaea urăscu pre acesta ce iaste legat de a lui iubire de argint, că nu iaste legat de silă, ce iaste legat cu a lui voinţă şi singur ş-au pus asupra lui lanţul acesta. Ce vor răspunde cătră mine bogaţii, să-m zică: „O, Zlatauste, iară cătră noi, cei bogaţi, ai venit să înveţi şi să zici împotriva noastră?". „Adevărat, cătră voi am venit, ca să zicu împotriva voastră. Voi nu vă săturaţi a mușca pre săraci şi eu nu nu mă satur a vă îndirepta pre voi. Tu, bogate, pururea eşti lipsit deasupra săracului şi pururea îl mănânci, lipseaşte tu de la oile meale, lipseaşte de la turma mea, iară, de strici tu oile meale, pre mine huleşti, care sânt păstoriul. Pentru căce te gonesc? De vreame ce sânt păstoriu, m-ai huli, cându n-aş goni lupul de la turmă, eu sânt păstoriul acestor cuvântătoare oi şi batu pre lupi, adecă pre cei ce vatămă săracii, nu-i bat cu
16r pie // tri, ce cu cuvântul, şi, mai vârtos, că eu nu te gonescu, ce te chem. Fă-te, dară, şi tu oaie, fă-te den turma mea, căce îm strici turma, având datorie să o adaogi, nu gonesc pre tine, ce gonesc lupul, de nu eşti tu lup, eu nu te gonescu, tu huleaşte pre sine-ţ, căce te-ai făcut lup şi nu oaie, eu nu sânt împotrivnic bogaţilor, ci sânt ajutoriu bogaţilor, căce, de le şi zic aceastea, iară îţ sânt de ajutoriu aceastea, măcară cât nu le cunoşti. Ce zici: ‚Cum eşti de ajutoriul mieu, de vreame ce mă goneşti, mă huleşti, mă batjocureşti'? Iară ce, cu aceastea te mântuiescu den păcate, te mântuiescu den răpire, te fac priaten tuturor, te fac să te pohtească toţ". Eu îţ zic: „Pururea hrăpit-ai, luat-ai mai multu decât ţi s-au căzut. Vino la mine şi te voiu schimba, de te voiu face bun, schimba-voiu vrăjmăşia care îţ sânt toţi vrăjmaşi, şi te voi face priaten tuturor. Schimba-voiu nevoia întru care te afli, ca să nu aibi primejdie şi aceastea ţi le dau aici, în viaţa aceasta care trăieşti, iară în viaţa ceaealaltă, care iaste după moarte, îţi dau împărăţia

ceriurilor, ca să nu mergi la muncele ceale greale, ca să iai bunătăţile acealea carele nici ochi de om le-au văzut, nici urechi le-au auzit, nici minte poate să le priceapă". Aceastea cuvinte de gonitori şi de vrăjmaşi sânt au de sfătuitoriu bun şi de priaten? O, bogate, dară tu mă urăşti, zicându-ţ eu binele tău, iară încăş eu tot te iubescu. Poruncă şi învăţătura am de la vlădica Hristos să iubescu pre vrăjmaşii miei. Derept aceaea, nu lipsescu să te tămăduiescu, măcară de-m eşti şi vrăjmaş. Stăpânul tău, Hristos, să răstigniia şi zicea, pre cruce, cătră Tatăl: „Părinte, iartă lor păcatul acesta care m-au răstignit, pentru că nu ştiu ei ce facu". Iară ţie îţ pare că te gonescu şi te hulescu? Nu te gonescu pre tine, ce patema care ai a iubirei de argint gonescu. Îţ pare că cu tine mă bat? Nu cu tine, ce cu răutatea ta, iară tu nu mă ai făcătoriu de bine. Nu mă socoteşti că-ţ sânt grijuitoriul tău, nu mă ţii că-ţ sânt ajutoriu ţie mai mult decât toţi. Cine alt va zice ţie aceastea care-ţ zic eu? Aştepţi să-ţ zică cel mai mare care stăpâneaşte? Nu-ţ va zice lucru ca acesta niciodată, numai îţ va zice pentru niscari greşale care facu oamenii sau alte hule ale oamenilor ca să năpăstuiască. Aceastea îţ va zice domnul cetăţii, iară nu pentru spăsenie. Au aştepţi să ţi le zică aceastea, care ţi le zicu eu, muiarea ta? Nici ea nu-ţ va zice lucru ca acesta, niciodat, numai îţ va zice pentru nescai podoabe, pentru sârmă, pentru fir şi altele care iubesc muierile. Dară ce aştepţi? Să-ţ zică copilul tău să te spăseşti? Nu-ţ va zice niciodată, numai îţ va zice pentru moştenire, pentru diată. Au doară gândeşti să te înveaţe sluga ta ca aceastea? Sluga ta îţ va zice pentru slujbe, pentru trebi, pentru slobozirea robilor şi nu pentru spăsenie. Dară cine aştepţi să-ţ zică? Ceia carii mănâncă,
16v şi beau cu ti / ne, şi râd de tine? Aceia nu-ţ vor zice alt, fără cât numai de ospeaţea, de prânzuri, de cine. Au vei să te înveaţe cineva, acolo, la zboruri, unde mergi, să te primbli? Acolo nu-ţ vor zice alte, fără de nescari râsuri grozave, de pohte reale şi ca aceastea. Ce doară nădăjduieşti să te înveaţe la judecăţi, pentru unele ca

aceastea? Ba, nici acolo, că la judecăți zicu, pentru moșteniri, pentru diate, pentru slobozire de slugi și de altele. Unde, dară, ai nădeajde să le auzi aceastea, fără numai de la mine? Toți se tem de tine, iară eu numai te hulescu, bogatule, și până vei fi într-acesta chip, eu te hulescu. Nu te am de nimică, hulescu patima carea ai. Eu îț taiu durearea ta și tu strigi? Dară nu mi-e frică de strigarea ta, numai iubescu mântuirea ta, pentru că eu sânt doftor, să te tămăduiesc. Oare, de-ai avea o rană, și de-ai chema pre doftor să te tămăduiască, și de l-ai vedea ascuțindu-și cuțitul, nu i-ai zice?: „Taie-m durearea, macară că mă va durea". Iară voiu îngădui, așteptând vindecarea de la taiarea aceaea. Dară eu, netăind nimică, pentru ce fugi de mine, că numai cu cuvântul îț curățescu gândul tău? Macară că și doftorul, ce face? De multe ori taie și face rana mai rea, iară eu nu o fac niciodată mai rea, ce mai bună, pentru că, acolo, iaste fire care nu poate și iaste ajutoriul ierbilor neputincios, iară aicea iaste putearea cuvintelor. Doftorul nu să chizășuiaște să te tămăduiască, iară eu mă chizășuiescu să te spăsescu, că auzi-mă pre mine: „Pentru aceasta s-au pogorât Fiul lui Dumnezău, cel Singur Născut, ca să ne suie pre noi și să ne facă mai înalți decât ceriul. De un lucru numai te teame, de păcat, iară cealealalte toate să piară, ori avuție, ori sărăcie, au silă, au veri ce alt va fi. Aceastea zic și nu voiu înceta a le zice, că nu voiu să pierzu nici una den oile meale". Iaste, dară, cu putință să să spăsască omul bogat? Foarte cu putință iaste. Iov era bogat, ce văzut-ai bo<gă>ția lui? Vezi și primirea de streini acestui Iov? Văzut-ai masa lui? Vezi și primința carea făcea la streini? Avraam ce era? Bogat, să nu cumva să fie avut price cu tine. Bogat era Avraam, adevărat bogat era. Văzut-ai bogăția? Văzutu-o-am.Vezi și petreacerea lui, cum au petrecut, că zice *Dumnezăiasca Scriptură*: „La ceasul de amiază-zi să arătă lui Avraam Domnul, acolo unde șădea, la copaciul Mamvri, și, într-acel ceas, să arătară trei bărbați și, sculându-se, pentru că nu socotiia să fie Dum-

nezău (că nu avea cum o socoti), și să închină, și zise: ‚De mă veț primi de vreadnic, să osteniț să întrați în casa mea'". Ia, vezi ce făcea la vreamea den amiază-zi bătrânul Avraam? Nu șădea în casă, ce la oameni striini și la călători care nu-i știia nicidecum de unde au venit, să sculă și li se închină, cela care era bogat și de bun neam, care avea atâta avuție, lăsând casa lui, muiarea lui, copiii lui, slugile lui, că avea 318 slugi. Lăsându-i pre toți, au
17r ieșit // să vâneaze peaște. Întins-au mreaja a iubirii de streini, să nu cumva să să afle vreun călătoriu, să nu cumva să treacă vreun strein și să nu între în casa lui. Vezi ce face bătrânul Avraam? Nu poruncește nici unii slugi, macară că avea 318, ca să păzască calea, cine va treace, să-l aducă, pentru că știia că fealiul slugilor iaste lenevos spre bine, socotiia să nu doară doarmă sluga, și va treace striinul, și va piarde vânatul. Vezi ce au făcut bogatul Avraam? Vei tu sau primești, măcară să vezi pre un sărac de cei proști, au să-i răspunzi, au să-i grăiești? Ce, de vei și da vreodată ceva, nu-i dai însuț cu mâna ta, ce dai la sluga ta să-i dea. Iară direptul Avraam nu era așa, ce șădea în soare, la vreame de amiază-zi, și-l ardea soarele, și avea zăduful, în loc de răcoreală, și, în loc de umbră, avea pohta iubirei de striini, șădea și culegea rodul iubirei de striini. Un bogat ca acesta iaste adevărat și spăsit bogat. Potrivește-mu acum și cearcă pre bogații vremii aceștiia, să vezi unde șăd la amiază-zi? Șăd la iadul păcatului, la moartea beției. Unde șăd? La târgu beați, orbi și întunecați la inimă, mai necuvântători decât dobitoacele ceale fără cuvânt. Ce nu era așa direptul Avraam. Vei să râvnești lui Avraam? Așa-i râvnește și fă precum au făcut el, măcară că Hristos ne ceare să facem și mai multe, pentru că zice: „De nu va prisosi direptatea voastră mai multu decât cărturarii și fariseii, nu veți întra la împărăția ceriului". Iară, încăș, tu, ajunge pre Avraam. Primitoriu de striini era, și s-au sculat, și s-au închinat striinilor celora ce nu-i știia care-i sânt cei ce venise acolea, pentru că, de i-ar fi știut care-i sânt, n-ar fi fost nici o minune, pentru că lui

Dumnezău slujiia. Ce aceasta, de nu ştiia care-i sânt, arată multa pohtă a priminţei striinilor, şi şădea, şi primiia cu toate den destul. Junghiat-au viţel şi chiamă pre muiarea lui, pre Sara, de o face soţie la priminţa oaspeţilor şi nu era ascunsă în celariu, ce sta supt copaciu, pentru că aceaea masă şi acea primire de striini i-au deşchis zgăul ei şi orbirea firei ei o au îndereptat. Junghiat-au viţelul şi-au dobândit pre Isaac, frământat-au făină şi au luat sământa ei, să să adaogă la stealele ceriului şi, ca năsipul mării, ce poate că vezi şi tu. Dă-m şi mie rod ca acesta adevărat, precum au dat lui Avraam şi Sarei! O, sărace şi ticăloase oame, şi smerite lucruri pământeşti ceri! Eu îţ dau ceriul, locul îngerilor, să joci împreună cu dânşii şi tu ceri moarte stricătoare? Eu îţ dau o viaţă carea n-are sfârşit. Mare iaste plata, iară mai multă iaste răsplătirea. Ia aminte cu socoteală ceaea care zic eu, ca să vezi schimbare lucrurilor. Când trebuia să arate Avraam priminţa de striini, ce zicea muierii lui: „Osteneaşte-te şi frământă trei măsuri de făină curată, auză şi muierile aceastea ce ziceam,
17v osteneaşte-te / de frământă trei măsuri de făină curată, pentru că împreună iaste între noi înţeleagerea şi învăţătura iaste pentru amândoi. Osteneaşte, îi zice, de frământă trei măsuri de făină curată“ şi el alergă la cereada boilor, împartu osteneala, ca să împarţă şi cununa. Den doao sânt lucrurile nunţii, să fie, dară, şi bunătatea den doao. „Eu te-am luat muiare, să-m fii de ajutoriu. Fii-m, dară, de ajutoriu şi la lucrurile ceale mai înalte. Osteneaşte-te, osteneaşte-te“, zice şi îndeamnă pre muiare şi, ca să nu aducă pre oaspeţi zăbava la vreo mânie, îi zice: „Osteneaşte-te de frământă trei măsuri de făină curată“. Şi nu zise Sara: „Ce iaste aceasta? Pentru aceaste nădejdi m-am măritat eu ca să mă faci să-m macin şi să frământ, o muiare ca mine, carea am atâta avuţie? Tu ai 318 slugi şi nu ai vrut să porunceşti niciunuia dentru aceştia, ce numai pre mine mă îndemni la slujba aceasta?“. N-au zis aşa, ce de vreame ce era muiare lui Avraam, nu cu împreunarea trupească, ce cu însoţirea bunătăţii, pentru aceaea, îi zice:

„Osteneaşte-te“. Şi ea încă asculta de cuvântul care-i porunciia cu pohtă, pentru că ştia rodul plin cel de iubire de streini. „Nevoiaşte-te de frământă“, îi zicea pentru că ştia grija şi pohta muierii. Unde sânt acum muierile vremii aceştiia, să le potrivim cu Sara? Oare primi-vor acum lucruri şi porunci ca aceastea să facă? Slujbe ca aceastea îngăduir-ar să facă? Scoate mâna muierilor vremii aceştiia şi vei vedea că iaste poleită pre denafară şi pre denlăuntru plină de jacuri. A câtora săraci răpire are mâna ta? Scoate mâna ta de o arată cu ce iaste îmbrăcată? Iaste plină de lăcomie. Scoate şi mâna Sarei să vezi cu ce iaste îmbrăcată şi plină? Iaste plină de priminţă de streini, de milostenie, de dragoste, de iubire de săraci. O, bună mână direaptă şi cu cât iaste înfrumuseţarea şi asămănarea direaptei mâini! Una iaste şi a uniia şi a alţiia, iară osebirea iaste multă. Acolo sânt fântâni de lacrămi, iară aici sânt cununi şi bucurii. Aceastea le zicu, ca să nu ceară sculc nici muierile de la bărbaţi, nici bărbaţii să îngăduiască pre muieri, când le cer lucruri ca aceastea. Ia, vezi pre Sara, pre cea bogată şi direaptă, au frământat ea ceale trei măsuri de făină curată, câtă osteneală iaste? Iară ea n-au simţit osteneala pentru nădeajdea dobândirii carea avea. „Osteneaşte-te de frământă trei măsuri de făină curată“. Ce te împodobeşti, tu, muiare? Cui vei să placi? Bărbatului tău vei să placi? Rea socoteală iaste aceasta. De iaste să placi bărbatului tău într-acesta chip şi de iaste să munceşti pre bărbatul tău, să-i placi într-acesta chip. Dară, cum voiu să plac bărbatului mieu? Ştii cum vei să-i placi? Cu înţelepciunea şi cu curăţia, cu blândeaţele, cu bunătatea, cu smerirea, cu dragostea, cu unirea şi cu
18r înţeleagerea. Aceastea-ţ // sânt podoaba, aceaste bunătăţi îţ vor face unire, iară cealealalte podoabe nu te vor face ca să placi bărbatului tău, ce te vor face să te urască bărbatul tău. Când îi vei zice: „Ia şi-m adu“ puţină vreame îi vei plăcea, iară mai pre urmă îţ va fi vrăjmaş şi, ca să ştii că aceasta cum, când te împodobeşti, nu o faci ca să placi bărbatului tău, dentru aceastea iaste aieve, căci, când şăzi

în casă, nu te împodobeşti, ce leapezi podoabele, iară, când mergi la besearecă, le îmbraci. De ai fi făcând ca să placi bărbatului tău în casă, ai purta podoabele, dară nu iaste aşa, ce întri în besearecă şi-ţ sânt mâinile şi gâtul tot aur şi, de va veni şi sveatâi Pavel cel straşnic şi dorit, de care tem cei ce păcătuiescu şi dorit la cei buni credincioşi, ar striga şi ar zice: „Muierile să nu să împodobească cu aur şi cu mărgăritariu şi să vie la besearecă nici cu podoabe de mult preţ". Şi, de se va întâmpla să între în besearecă un elin sau vreun păgân să vază muierile împodobite, de sus până jos, şi să auză pre Pavel care zice să nu poarte aur, nici să să împodobească, nu va zice că sânt toate minciuni lucrurile ceale creştineşti? Că alta zice învăţătoriul lor, Pavel, şi alta facu ei. Şi ceale creştineşti rămân adevărate, iară cei care le văd că să fac într-alt chip li să face stricăciune. Aşijderea şi cei carei nu stau la învăţătura sfinţilor apostoli şi necredinciosul acela şi elinul zice: „Întrat-am astăzi în beseareca creştinilor şi am auzit zicând învăţătoriul lor, Pavel: ‚Să nu între muierile lor în besearecă împodobite cu aur, şi cu mărgăritariu, şi cu podoabe de mult preţ, şi cu împletituri' şi despre altă parte parte le-am văzut pre eale că facu tot împotriva învăţăturilor lui Pavel". Ce-ţ foloseşte aurul, muiare? Îl pui ca să te arăţi frumoasă? Ce, la frumuseaţa sufletului, aceasta nu-ţ foloseşte nimică, fii la suflet frumoasă şi, atunce, vei fii drăgăstoasă şi la trup, că bunătatea omului luminează faţa lui, nu naşte alt lucru de pohtă ca dragostea. De te va iubi bărbatul tău şi de vei fi şi grozavă, tot îi vei părea pohtită. Şi, iarăş, de te va urî, de vei fi şi frumoasă, tot nu pohteaşte să te vază, că vrăjmăşia şi urâciunea sufletului, pre cea ce nu o iubeaşte, nu lasă să-i placă frumuseaţea obrazului. Căce, când vei să-i ceri podoabe şi aur, el încă va să te urască şi să fugă de tine, că de cela ce-l caută în târgu poate fugi de el, iară de tine nu poate fugi, fiind înlăuntru, în casă, pururea, şi cerând lucruri care n-au nici o socoteală. Să nu auză numai ureachea ta cuvintele aceastea: „O, muiare, ce să să

schimbe şi gândul tău", că aceastea sânt ierburi care muşcă şi dor întru puţină vreame şi apoi veselescu pururea. Doftor sânt şi strângu ranele ca să nu să vechească şi să să facă mai reale, pentru că eu vindec, dând sănătatea
18v care să face cu cuvântul, iară ceialalţi doftori / tămăduiescu trupul care iaste trecătoriu, şi greşit, şi hulit. Ce, iară, să mă întorcu să zicu ceaea ce ziceam pentru Avraam, pentru că nu uitu făgăduinţa. „Osteneaşte-te, zice fămeii sale, frământă". Aceastea fieştecare muiare să le scrie în gândul ei. Aceastea fieştecare bărbat să le aibă în cugetul său. Ce-m porţi haine de mătase şi încaleci pre cai cu rafturi poleite şi pre catâră împodobite? Catâra stă jos împodobită, aurul îl ţii în casă, caii şi catârăle poartă raftu<ri> poleite şi să împodobescu şi săracul, topindu-să de foame, şade la uşa ta. Şi Hristos iaste acela care să topeaşte de foame? O, mare ţi-e necunoştinţa, ce seamă şi ce răspunsu vei să dai la ziua judecăţii şi ce iertare vei să aibi, când Hristos stă înaintea uşăi tale, în chipul săracului? Zic unii: „Că am dat milostenie", ce nu da tu cât ceare săracul, ce cât poţi. Ia, spune-mi, ce vei zice atunci când vor fi vulvorile neoprite şi când vor fi muncile acealea, şi groaza, şi frica, şi puterile şi când râul cel de focu va fiarbe? Când va vrea să fie judecata cea înfricoşată şi divanul cel nefăţarnic? Când firea cea fără de început va şădea acolo? Când va fi pustiire de lucrurile ceale omeneşti? Când nici tată, nici mumă, nici vecin, nici împărat îţ va ajuta, ci va sta omul singur, cu faptele lui, şi să va judeca pentru aceale fapte ale lui? Şi de vor fi bune, să va cununa, iară, de vor fi reale, să va munci. Ce vei vrea să zici atuncea? Atuncea vei vrea să-ţ aduci aminte de cuvintele meale. Dară ce folos vei să aibi, măcară de-ţ vei şi aduce aminte? De vreame ce şi bogatul acela ş-au adus aminte şi cerca vreame să să pocăiască, ce nu avea nici o folosinţă. Zice către Avraam să-i trimiţă pre Lazar să ude vârful deagetului lui şi să-i răcorească limba, ce Avraam nu trimise pre Lazar. Nu că doară o picătură de apă făcea pagubă acei fântâni mari a raiului, ce picătura milosteniei

nu poate să să împreune cu neomenia. Căci, de vreame ce în vreamea căii bunătăţilor nu s-au cinstit Avraam, în vreamea când să dau cununile, nici el nu l-au învrednicit nici cu o mângâiare la cuvintele aceastea, pentru ca să nu plângă nici săracul, pentru sărăcia lui, nici bogatul să să bucure pentru avuţia lui. Eşti bogat? Dară, de nu vei aduce la mijloc bogăţia ce să cade, iaste pierdută acea bogăţie. „Osteneaşte-te de frământă trei măsuri de făină curată". Aceastea zise Avraam muierii lui şi, după aceaea, el singur alergă la cireada vacilor şi junghe viţelul. Fu sârguitoriu bătrânul, pentru că spre aceasta nu slăbiia putearea trupului lui, ce, mai vârtos, să întăriia cugetul bunătăţii lui. Birui osârdia lui pre fire, cela ce era stăpân a 318 slugi, ţiind viţelul în spinarea lui, nu-i părea nici cu un greu, ce, cu cugetul şi cu pohta ce avea, îi părea foarte iuşor. O, ce slujbă şi ce cale avu bătrânul şi muiarea! Iarăş, ce oste-
19r ninţă şi slujbă! Nu nu // mai cu cinstea banilor şi cu mulţimea oaspeţilor primiră pre oaspeţi, ce încă şi cu osteneală şi cu slujbă multă. Nu lucra cu slugile, ce ei singuri, cu mâinile lor şi cu trupul lor. Şi muiarea lui slujiia, luând la sine chip de slujnică şi streinii şădea, pre carii nu-i ştia nici cine sânt. Şi acesta cuvânt nu părăsescu a-l zicerea, pentru că aceia să socotiia pre sine că sânt streini, iară ei nu-i socotiia, nici punea în gândul lor că sântu unii ca aceia, ce numai cum că au dobândit oaspeţi. Şi slujiia amândoi în vreamea aceaea, culegând strugurii iubirei de oaspeţi cu mintea lor cea bună, cu bunătatea, cu slujba, cu primirea, cu osteneala, cu dragostea, cu chivernisirea şi cu nevoinţa cea scumpă, atâta cât n-au lăsat nimică den câte trebuia şi sta aproape de copaciu muiarea lui Avraam, având copaciul, în loc de cămară, şi, în loc de acoperemânt, frunzele copaciului. Şi nu-i era ruşine, căci arăta cinstea ei şi culegea roada slujbei şi, aceastea făcând ei, cel ce au venit ce-au făcut? În vreamea aceasta, voiu să viu şi, atunci, Sara, care iaste stearpă, va să aibă cocon parte bărbătească. O, ce roadă odrăsli masa aceaea, în ce chip odrăsli, aşa bună, şi curând, în vreamea ei, în ce chip

fu strugurul, adecă coconul deplin şi în vreame! Pentru că cuvântul oaspeţului aceluia întră în pântecele Sarei şi să făcu coconul desăvârşit, unele ca aceastea au fost roada iubirei de oaspeţi. Ia aminte cuvântul care voiu să-ţ zicu. După aceastea toate, deaca crescu coconul, cel ce să născu den masa aceaea (den vreame ce să făcu bărbat roada primirii cei de streini), pentru că nu-l născu pre dânsul pântecele cel stârp, atâta cât îl născu masa primirii de streini şi, mai vârtos, mai 'nainte de toate, îl născu cuvântul lui Dumnezău, de vreame, dară, ce crescu (coconul, precum am zis), şi să făcu bărbat, şi veni ceasul nunţii (socoteaşte pre amăruntul aceastea care grăiescu), vrea să să săvârşească bătrânul Avraam, patriarhul acel fericit, şi lăcuia între fămei reale şi în limbă vicleană. Chemând pre sluga lui, îi zise: „Aici, muierile hananeilor sânt reale". „Deci, ce ţi-e voia, o, Avraame?". „Pasă în ţara unde m-am născut şi adu de acolo muiare fiului mieu". Minunate şi noao lucruri face Avraam. Voi ştiţ bine şi cunoaşteţ când va neştine să ia muiare fiului lui şi părintele său grăiaşte, şi măică-sa, şi la casă streină mergu şi pre unul îl iau cu bine, pre altul cu momeale, pentru ca să să facă logoditori mulţi şi aşa, făcându-se logoditori mulţi şi făgăduinţe de bani şi, în tot fealiul de nevoinţă, la părintele şi la maica lui, ca să grăiască ei singuri şi nu le iaste lor ruşine să facă aceasta, nici poruncescu vreunii slugi să o facă, ce, când vine vreun strein în casa lor, zic ceasta şi ceaea: „Du-te de-l ad, primeaşte-l şi-l pune să şază". Iară Avraam nu face aşa, ce face împotriva acestuia lucru, pentru căci, când trebuia să facă vreun lucru înalt şi
19v bun, / îl făcea el singur, adecă la iubirea de oaspeţi. Nu zise slugii lui să o facă, ce porunci muierii lui şi lui-ş. Iară, când făcură nunta şi vrură să ia muiare feciorului lor, atuncea zise slugii lor: „Du-te tu". Iară, acum, muierile vremii aceştiia facu împotrivă, când vor să grăiască cu zlătariul de vreun lucru, nu să ruşinează, ce ies eale singure şi şăd aproape de zlătariu, ca să nu li se fure cumva sârma, şi nu le lasă iubirea banilor să nu-ş de-

făimeaze cinstea lor. Iară Avraam n-au făcut aşa, ce pre oaspeţ îl primiia singur şi slujiia, iară nunta zise slugii lui să o facă. Deci, de vreame ce iaste aşa, ce-ţ aduci aminte de Avraam? Era bogat şi făcea şi aceastea, ce făcea lucruri plăcute lui Dumnezău. Aceaste lucruri ale lui Avraam pune şi tu, bogatule, în mintea ta şi, niciodată, pre nimeni nu vei huli. Ce, de unde ieşiiu ca să zic aceastea? Apucând pre prorocul David şi toiagul acela: „Nu te teame, când să îmbogăţeaşte omul", că acel stih au născut pre aceastea toate. Şi iată că am aflat o comoară care iaste plină de aur. „Nu te teame, când se va îmbogăţi omul". Apucă toiagul acesta carele poate să scoale trupurile, când tremură. Încă, toiagul nu poate atâta să rădice şi să sprejenească trupurile, când tremură, în ce chip poate stihul acesta să întărească trupurile celor tineri şi celor bătrâni, carele sânt căzute întru pohtă trupească şi să rădice gândul care iaste îngrozit de păcat. „Nu te teame, când se va îmbogăţi omul". Ce te temi de om care nu iaste om, ce iaste lup? Ce te temi de omul carele iaste plin de necurăţie şi să robeaşte împreună cu aurul? Ce te temi de omul carele dă ale sale pentru strâmbătăţile lui şi înlăuntrul lui ţine pe vrăjmaş? M-aş fi vrut teame şi eu de om, când s-ar fi îmbogăţit, ce mi-au adeverit prorocul (zicând): „Nu te teame, când se va îmbogăţi omul". Ia, spune-mi, în ce chip şi pentru ce să nu mă tem de dânsul? Sau când i se va înmulţi slava casei lui? O, cuvânt minunat şi de bună rudă, cum aduse mare bunătate în chip de poveaste şi de învăţătură! „Nu te teame, când să îmbogăţeaşte omul sau când să înmulţeaşte slava casii lui". Nu zise: „sau când să va înmulţi slava lui", adecă a omului, ce „slava şi luminarea casii", căci, când întri în casa bogatului şi vezi stâlpi 'nalţi şi mari şi capetele lor de aur, şi marmuri băgate prin ziduri, şi fântâni curând pren mijlocul curţii, şi alte cursori de ape şi pomi carii să împreună, când îi loveaşte vântul, şi pardoseala curţii plină fiind de împistrituri, şi de zugrăvituri, şi hadâmi îmbrăcaţi în lastre, şi slugi multe, şi covoară aşternute pre jos, şi mease strălucind de aur, şi paturi împo-

dobite, aceastea toate sânt slăvi şi luminarea casii, iară nu slava omului, pentru că slava omulu<i> trebuie să fie cucearnică, să fie blândă şi smerită şi să fie şi milostiv. Aceastea toate sânt slava omului. Ce te temi de bogat? De casa lui, dară, să te temi, pentru că casa lui iaste bogată,
20r iară nu el, ca // re lăcuiaşte într-însa. Iară va zice neştine: „De aur nu mă tem". Pentru ce? Pentru că galbenii sânt un lucru fără suflet. Dară de om te temi? Adevărat, de om, zice. Dară, pentru ce te temi şi de dânsul? Au doară avuţia iaste a lui? Adevărat, nu iaste a lui, ce iaste mândria casei, zidul iaste de marmuri, dară ce folos are cela ce lăcuiaşte înlăuntru? Acoperemântul iaste de aur, dară de acolea ce folosu e celuia ce-l are? Capetele stâlpilor sânt de aur? Ce, dară, capul bogatului ce foloseaşte de acolo, fiindu-i capul lui îngreoiat cu păcatele? Şi, de iaste faţa curţii curată şi luminată, dară cunoştinţa bogatului şi inima lui iaste necurată, dară bogatul poartă haine de mătase şi, apoi, sufletul lui iaste îmbrăcat în haine vechi? Casa bogatului iaste avută, iară el iaste sărac şi mişăl, cum nu va el, sau când să va îmnulţi slava casei lui. Şi, pentru ca să cunoaşteţ că slava iaste a casei, iară nu a omului, den cuvintele voastre vă dovedescu. Întraţi în casă. Unde sânteţi? Într-această casă, dară, ce vedeţi? Marmuri frumoase, nu doară vei zice că ai văzut om frumos, ce stâlpi minunaţi şi ferestri minunate. Nu că doară zici: „minunat iaste acesta ce lăcuiaşte într-această casă", ce zici: „mult aur iaste pre acoperemânt". Nu doară zici: „multă milostenie, ce multe fântâni şi multă bogăţie". Nu doară că zici: „multă bogăţie are acesta cu casele, ce pretutindenea de ziduri de marmuri şi de fântâni" zici. Aşijderea vezi un cal cu rafturi de aur şi zici: „O, ce rafturi bune!". Iată, dară, că iaste lauda şi cinstea zlătarului frumoasă haină a ţesătoriului, dară, iaste osteneala de treabă robi celuia ce i-au vândut, dară, iaste lauda şi aşa rămâne stăpânul acela necununat şi cealea ce sânt împrejurul lui sânt lăudate. Iară, când vezi un om bun, zici: „O, bun om, frumos, blând, minunat, milostiv, cu

minte bună, cucearnic, pururea să află în rugăciune, pururea să află în posturi, pururea la beseareci să odihneaşte şi niciodată nu iaste despărţit de învăţături". Aceastea sânt laudele omului bun. Pentru aceasta, dară, cunoaşte ce iaste bogăţia omului şi ce iaste bogăţia casei, nu te teame! De vei putea învăţa să împarţi avuţia omului şi avuţia casei, de-aci nu te vei mai teame. Vezi bogăţia ce o socotescu de bogăţie şi iaste la tine, care eşti săracu şi mişăl? „Nu te teame, când îmbogăţeaşte omul" şi, ca să cunoşti că aşa sânt aceaste lucruri, macară că aici sânt toate, vezi-l pre acesta, în vreamea morţii lui. Au doară ia ceva dentru acealea şi să duce? Muri bogatul acela, zace gol şi ticălos. Cela ce era îmbrăcat în haine de mătase zace în groapă şi slugile lui umblă, şi în sus şi în jos, şi niciunuia nu-i e grijă de dânsul, pentru că nu i-au fost slugi adevărate. Purcease şi, după aceaea, nimică nu mai iaste al
20v lui. El zace şi muiarea lui / să zgârâie, dezleagă-ş părul şi să despleteaşte, toţi o mângâie să tacă, iară ea nu ascultă, coconii lui sânt săraci şi muiarea lui văduvă, ca catârii lui, păharnicii lui, năstrăpile lui, ceia ce mânca şi bea cu dânşii, ceia ce-l răsfăţa şi hadâmii lui stau toţi acolea. Iară el, dentru aceastea toate, nemica nu poate să ia. Dară alt ce fac? Îl râdică singuri şi-l duc la mormânt, îl laudă. Dară ce-i folosescu laudele? Şi laudele aceastea ce laudă iaste? Iară altă mărire deşartă. Ce-l mai laudă? Au doară poate să ia ceva? Nici una dentru aceastea nu poate să-l îndirepteaze şi să-i ajute la ziua judecăţii. Mearge la groapă bogatul carele au apucat toate. Îngroapă-să acolo în trei coţi de pământ şi alt nemică, şi pre faţa lui aruncă ţărână, şi pun acoperemântul deasupra coşciugului, şi muiarea lui să duce de acolea. Unde ţi-e avuţia ta, o, bogatule? Unde-ţi-s slugile? Toţi te-au lăsat, lăsatu-te-au şi muiarea ta, măcară că e fără de voia ei, pentru că o goneaşte putoarea şi mulţimea viermilor. Acesta iaste tot binele bogatului? Adevărat acesta iaste, pentru că să duce bogatul, neavând nemică, şi, pentru ca să ştii că să duce fără nemică, cunoaşte pre aceasta. Sfinţii mucenici, lu-

ându-ş binele lor, nu să despart toţi de la mormântul lor, iară aici, la bogat, nici muiarea lui nu poate suferi. Acolo, la mucenici, Singur Împăratul îş ia coroana lui şi şade la groapa mucenicului. Pentru acesta lucru să nu te temi, când îmbogăţeaşte omul. Acest stih, luându-l noi toţi, să începem a mări pre Domnul, mulţemindu-i împreună cu Fiul şi cu Duhul Sfânt, că i să cuvine toată cinstea, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al cincilea a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru lăcomie. Blagosloveaşte, Părinte

Nu-m spui, frate, pentru care pricină pofteşti să te îmbogăţeşti, din lăcomie şi din hrăpire, au iubeşti să afle alţii argintul şi aurul care l-ai strâns cu strâmbătate? Şi tu, numai să rămâi cu blesteamele şi anatema de la ceia ce le-ai făcut strâmbătate? Dară ceia ce au găsit, fără osteneală mănâncă, şi beau, şi să veselescu, iară tu vei să dai seamă la judecata lui Dumnezeu pentru aceia ce le-ai făcut strâmbătate şi pre nimeni, atunci, nu vei avea într-ajutoriu.
21r Pentru căce, că de au fost şi nevreadnic ace // la ce i-ai făcut strâmbătate, dară, de vreame ce lui Dumnezeu nu-I place strâmbătatea, adevărat are pre Dumnezeu ajutoriu. Şi să nu-m zici că cutarele iaste bogat şi petreace bine, că nu-i iaste până în săvârşit, că zice *Dumnezeiasca Scriptură*: „Nu râvni celor vicleani, pentru că degrabă să vor usca ca nişte iarbă vearde". Lăcomia iaste un aluat vechiu şi, ori în ce casă va cădea, o face necurată şi pustie. Şi, măcară cât de puţin de vei strânge cu nedireptate, toată avuţia ta o dospeaşte şi o pearde. Pentru acesta lucru, de multe ori, ceale puţine, strânse cu strâmbul, au pierdut şi au stricat lucrurile ceale bune agonisite. Dară, ce zice lacomul?: „Dară, cum sânt mulţi de să îmbogăţescu den ostenealele striinilor şi nice un rău nu pat?". Măcară că de nu petrec rău acum şi scapă de

pedeapsă, iară atunce mult vor să să muncească. Şi nu numai ei, ce şi aceia ce moştenescu acealea, aşa să vor munci, şi aceasta o facu şi judecătorii, că nu spânzură şi înţapă numai pre ceia ce ucig şi fură, ce şi pre ceia ce-i primescu pre ei îi omoară. Iară, de vei cunoaşte pre ceia ce le-ai făcut strâmbătate, plăteaşte-le lor mai multu decât le-ai luat, precum au făcut şi acela Zacheul. Iară de nu-i vei şti pre aceia ce le-ai făcut strâmbătate, împarţi-le săracilor şi tot vei avea ceva mângâiare, pentru că nici o dobândă n-avem den milostenia striină. Şi aceasta să o cunoşti de la Zacheu, care au dat celor ce le-au făcut strâmbătate împătrat şi, atunce, au aflat iertare de la Dumnezeu. Dară noi, că luom cu miile şi, daca dăm milostenie cât de puţină dentru acea luare, ni să pare că am îmblânzit pre Dumnezeu! Iară nu iaste aşa, pentru că şi Cain, măcară că au adus cela de al doilea la Dumnezeu, care au fost den osteneala lui, dară nu le-au primit, ce tot l-au pedepsit mult pentru aceaea. Dară şi noi, când vom duce lui Dumnezeu prescuri den strâmbătate şi den lăcomie, cum să nu păţim şi noi mai rău decât Cain? Căci ocărăşti pre Dumnezeu şi-i aduci lui daruri necurate şi plocoane? Nu va Hristos să să hrănească den strâmbătate, ce, mai bine va să fie flămând, şi să să roage pre la uşile săracilor, şi să-L mustre, decât să-L hrănească lacomii. Şi nu-ţ pară că doară numai hrăpitorii să chiamă lacomi, ce şi ceia ce lăcomescu la lucru, adecă la meşteşugul fieştecăruia şi nu fac slavosloviile şi laudele lui Dumnezău în vreamea lor. Mai bine iaste să nu dezbraci pre alţii şi să îmbraci pre alţii. Oare n-ai făcut strâmbătate celor ce i-ai dezbrăcat? Adevărat, strâmbătate le-ai făcut şi, macară de ai şi dat altora cealea ce ai luat de la dânşii, n-ai făcut milostenie, ce nedireptate. Dară, de nu vei da vreo parte, cât de puţin, milostenie, den ceale luate cu strâmbul, ce muncă grea nu vei petreace? De vreame ce şi acela Lazar, carele n-au avut nici o strâmbătate de către cel bogat, ce
21v numai căci nu i-au făcut nici un bine, el stătu / tare şi amar pârâş asupra bogatului aceluia. Dară, ce răspuns vor să dea

cei ce nu miluiesc săracii den munca şi osteneala lor, ce încă iau şi ceale streine? Şi, de vreame ce se vor munci cu Satana în focul nestinsu, carii n-au ospătat pre Hristos, când au fost flămând, dară ceia ce-l lasă de moare de foame şi nu-i dau nici den ceale ce iau şi fură, ce, încă, şi pre cel îmbrăcat îl dezbracă şi-l despoaie şi, mai vârtos, striin fiind, nu numai că nu-l primescu ca pre un strein, ce încă-l şi gonescu şi, bólnav fiind, „nu numai n-aţ venit să mă vedeţ, ce încă şi cu batjocurirea voastră m-aţ zdrobit" şi, fiind legat în temniţă, nu e destul că nu mergu să-l vază, ce încă, fiind dezlegat, cu vicleşug îl pun în legătură? Unii ca aceştia câtă muncă şi pedeapsă vor să petreacă? De vreame cel ce iubeaşte pre carii îl iubescu nu să osebeaşte nemică den păgâni, dară cei ce bântuiescu celor ce nu fac nici o strâmbătate, ce iertăciune vor să aibă? Nici o iertăciune nu vor avea, de vreame ce atâta foc aprinseră în capetele lor ceia ce nu hrăniră pre Hristos, când au fost flămând. Dară, carii strică şi pustiesc casele săracilor şi a văduvelor, oare ce iertăciune vor să afle unii ca aceia? Pentru aceasta, dară, să fugim de păcatele ceale reale, să fugim de strâmbătate şi de lăcomie. Şi, cum nu ne aducem aminte de lacomii şi nedirepţii cei mai denainte, care s-au dus să dea samă la judecătoriu pentru faptele lor, şi avuţia şi ostenealele lor o au dobândit alţii, iară ei rău să muncesc în iad, nu iaste aceasta mare nebunie şi orbire? Noi să ostenim şi să petreacem rău, în toată viaţa noastră, şi, apoi, după moarte, să ne muncim şi în iad? O, ticăloşii de noi, ce rău ne-aşteaptă, oare ce lucru va fi mai rău în lume decât lacomii, că viaţa lor iaste mai rea decât moartea, că să împuţinează de grijă şi de trude multe, şi toată viaţa lor şi-o petrec fără de somnu şi niciodată n-au nici o bucurie, nici o veselie şi, de să întâmplă a păgubi vreodată, i să pare că au pierdut toate şi, tocma, şi viaţa lui. Aşijderea, şi iubitoriul de bani, macară oameni de casa lui, macară priateni, deaca nu are ceva dobândă de la dânşii, nici pe unii nu-i iubeaşte, ce cu toţi să învrăjbeaşte. De va zice neştine iubitoriului de argint, fără de omenie şi fără soco-

teală, direpţ îi va zice, carele tocma şi pre sine vinde pentru puţină dobândă, şi tuturor să face vrăjmaş, şi multă greutate de pământ, pentru căci nu creaşte aur, în loc de spice, şi măgurile, în loc de pietri, şi fântânile, în loc de apă, tot argint să să facă. Şi pentru sănătatea şi binele altora să mâhneaşte şi să mânie, nici pre un om nu iubeaşte, ce de toţi fuge şi să depărtează. Şi, mai vârtos, pre săraci şi pre mişăi nici să-i vază necăiurea şi, când îi veade venind direpţ milostenia, să mânie, şi le caută cu ochi sălbateci, şi-i dojeneaşte, şi-i mustră, zicându-le că sânt leaneşi şi răi de lucru, iar pre cei bogaţi îi pizmuiaşte
22r şi-i zavistuiaşte, căci nu are avuţia lor, şi banii lor, şi-i // pare că-i fac toţi strâmbătate, şi are scârbă multă şi mare omul cel viclean, că cine au fost mai hiclean decât Ahav, împăratul jidovilor? Ce, însă, el pohtind să ia via lui Navute, socoteaşte cât amar şi câtă scârbă avea, ce cunoştinţa lui îl dojănea. De vreame ce văzu pre Ilie viind ca să-l cearte, să întoarse înapoi posomorât, cu capul plecat la pământ, şi ochii lui era întunecaţi de multă scârbă. Veţi să ştiţi, mai ales, că avuţia nu lasă pre oameni să fie oameni, ce hiară şi demoni? Odinioară fu seacetă în Antiohia, însă să rugară toţi Iubitoriului de oameni, Dumnezeu, şi aştepta să vie ploaie multă şi, atâta au ploat, cât să împlu şi să sătură tot pământul, şi toată lumea mulţămiia lui Dumnezeu, ca cum i-ar fi învis de la uşile morţii, şi toţi să bucura, şi prăznuia. Iară oarecarele dentru bogaţi umbla pren mijlocul cetăţii întristat şi-l întreba mulţi să afle pricina întristării, iară el, junghindu-să de tirănia patimii, zise că avea zeace mii de măsuri de grâu şi, acum, „cine-l va cumpăra sau ce voiu să-i facu?“. Ce zici, omule, îţ pare rău, căci n-au murit oamenii de foame, ca să strângi argintul pierzării? Dară, cum n-ai auzit pre Solomon, carele zice: „Că cela ce scumpeaşte grâul de mulţime iaste blestemat“, adecă cela ce strânge grâul şi altă pâine să-l vânză mai scumpu iaste blestemat de toţi oamenii, carele să face priaten şi rob diavolului, pentru că să roagă să fie foamete, ca să-ş vânză pâinea lui, să strângă

argintul vântului. Hiarăle, daca mănâncă şi să satură, eale fug, iară lacomul şi curvariul n-are saţiu, niciodată, nici dragostea lui Dumnezău, nici frica muncii, nici ruşânea şi pedeapsa oamenilor, ce la toate iaste fără de ruşâne şi, mai vârtos, fără de omenie, şi-i pare că cuvintele lui Dumnezău sânt basne şi nu să teame de judecata cea viitoare, ce va să-l judece pentru strâmbătăţile lui ce face, cum ar fi o hiară sălbatecă, ce încă, mai vârtos, nici hiarălor nu să asamănă şi face nedireptate fraţilor lui, celor ce sânt de o credinţă cu dânsul, şi-i mănâncă pre dânşii? Deci, cum vei putea să dai seamă la Dumnezău? Încai, nu vezi pre albină că, daca muşcă pre cineva, ea moare? Învaţă-te şi tu de <la> dânsa şi nu face pagubă şi scârbă fratelui tău, pentru că, mai 'nainte, va veni moartea la noi şi, mai apoi, va mearge la cei ce le-am făcut strâmbătate. Pentru aceaea, banii să chiamă trebuitori, ca să ne trebuiască la trebile noastre, iară nu să-i ascundem. Că cela ce iubeaşte bani n-are vrajbă numai cu vrăjmaşii lui, ce şi cu priatenii şi, mai mult, pre săraci uraşte, nici are priateni pre nimenea, ce să află tuturor cu greu. Şi nu are numai sufletul lui pierdut, ce şi ticălosul lui trup, de multe griji, îl topeaşte şi-l betejaşte. Cela ce uraşte argintul opreaşte pofta banilor, iară cela ce va să să îmbogăţească, mai multu aprinde focul pohtei în sufletul lui, pentru că, daca dobândeaşte zeci de mii de lei,
22v şi alţii / încă pre atâta mai pofteaşte. Şi, dacă dobândeaşte şi aceia, pohteaşte să mai dobândească de doao ori pre atâta şi, niciodată, nu poate să stingă pohta cea vicleană a lăcomiei. Pentru căci n-ai hrănit pre cel flămând, te munceaşte Domnul. Dară de ai dezbrăcat pre cel îmbrăcat, cum vei să scapi de înfricoşata judecată? Peste putinţă iaste, pentru că ceia ce le-ai făcut strâmbătate îş cer al lor. Ia, spune-mi, de te-ar duce cineva în ţara Persiei, pentru ca să vezi şi să-ţ poruncească să zideşti casă şi curţi, oare n-ai râde de nebunia lui, căci nebuneaşte îţ poruncеaşte să cheltuieşti fără de nici un folos? Dară, căci osteneşti pre această lume, de vreame ce vei să o părăseşti curând? Ce zici că: „Voiu să le las copiilor miei“, ce şi copiii, în

curândă vreame, vor să moară şi, de multe ori, mai 'nainte decât tine. Ce, numai pentru aceasta lăcomeşti, ca să-ţ poleieşti rafturile calului tău şi stâlpii casii tale? Dară, de câtă muncă aceastea îţ sânt vreadnice? Că de câinele tău ai grijă multă, iară săracul, şi mai ales Hristos, moare de foame, pentru care sărac s-au pogorât Hristos den ceriu, şi nici puţină hrană, de care e nevoie, nu dobândeaşte, ce decât toate lucrurile tale ceale cinstite fu mai necinstit Hristos la tine, când dai curvelor şi curvarilor şi pre sărac nu-l vezi. Dară, când faci strâmbătate săracilor şi văduvelor, câte râuri de foc vor să ajungă să arză acel suflet curvariu şi necurat? Teameţi-vă, ceia ce urgisiţi pre săraci şi le faceţ strâmbătate! Voi, bogaţii, aveţi avuţie şi bani, dară au şi săracii arme, adecă suspinele şi plânsurile; pentru aceastea le vine ajutoriu den ceriuri. Aceastea arme sapă casele celor nedirepţi; cetăţi şi oraşe, den temeaie s-au pustiit şi limbi de tot s-au prăpădit, atâta de marc iaste ajutoriul de la Dumnezău celor supăraţi. Mare armă iaste suspinul săracilor şi năpăstuiţilor, pentru că lui Dumnezău îi e milă de firea lor cea bună şi îngăduitoare, când sufere răutăţile şi nu hulescu sau blestemă, ce numai ce suspină, plângându-ş răul lor. Şi să arată Dumnezău blând celor ce pat strâmbătăţi, iară pre ceia ce-i supără pre dânşii îi pedepseaşte. Deci, pentru aceasta, să fugim, fraţilor, de a facerea strâmbătate, ca să avem pre Dumnezău blând şi iertătoriu, cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru, Isus Hristos, a căruia <e> slava şi putearea în veacii veacilor, amin. //

23r **Cuvânt al şaselea a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru necurata mândrie şi în deşarta mărire. Blagosloveaşte, Părinte**

De ţi-e voia, iubitule, să smereşti pre omul cel mândru, nu-l învăţa, nici îl certa cu cuvinte multe, ce cu puţine şi înţeleapte. Adu-i aminte numai neputinţa firii omeneşti

şi-i zi: „Omule, ce te măreşti în deşărt şi te mândreşti, fiind şi tu pământ şi cenuşă ca noi?". Iară, de va zice că, deaca va muri, aşa se va face, să-i zici că şi acum, când iaste omul viu, pământ şi ţărână iaste. Însă nu cunoaşte că iaste aşa, de vreame ce-ş veade frumuseaţea trupului, veade putearea şi cinstea, veade laudele mincinoşilor şi pre ceia ce stau de slujăscu measei şi spun basne. Această nălucire, dară, a hainelor celor scumpe îl înşală şi face pe fire să o uite, nu mearge niciodată la mormânturi să vază coşciugele pline de împuţiciune şi de putoare, ce numai ce caută spre ceale trecătoare, iară nu spre ceale ce vor să fie. Şi, iară, îi zi lui: „Ce te mândreşti, omule, care eşti pământ, şi cenuşă, şi putregiune? Caută de vezi neputinţa şi vreamea cea scurtă a vieţii cei pieritoare! Nu aştepta ziua morţii tale, să te pocăieşti, pentru că moartea vine fără de nădeajde şi nu o ştii când vine, că, de iaste omul pământ şi fum, şi iarăş cutează a zicerea că 'mă voiu sui la ceriu, să mă fac şi eu Dumnezău' şi, de n-ar fi avut, ca un frâu, neputinţa firei lui, ce n-ar zice, unde ar fi căzut cu gândul lui?". Deci, când vezi vreun mândru şi-ş înalţă grumazii lui, ca un taur, şi, fiindu-i sprânceanele rădicate sus, zi către dânsul ce să mândreaşte pământul şi pulberea, că viaţa lui să ocărî şi ceale denlăuntrul lui. Aceastea le zi şi împăratului şi nu te teame de coruna lui, nici de-mbrăcămintele lui ceale de aur ce poartă, pentru că zice *Sfânta Scriptură*: „Toată slava omului, ca floarea ierbii". Dară tu, oame mândre, ce te măreşti? Au doară ai făcut ceriul? Pugoară-te de'nălţimea râpei şi ia aminte neputinţa firii cea trecătoare, că eşti pulbere, şi umbră, şi fum, şi iarbă, şi floarea ierbii, ce gândeşti lucruri mari şi te măreşti în deşărt. Ce iaste alta mai de râs decât aceasta? Căce stăpâneşti oameni? Dară, ce folos ai? Mai bine să te stăpânească decât să stăpâneşti şi să biruieşti? Căce folos iaste acesta? Căce eşti începătoriu oamenilor şi de patime
23v şi de păcate supus şi robitu, / ca când ar fi neştine stăpân şi putearnec şi, apoi, să-l bată robii lui, şi să-i fie tot trupul lui plin de rane, şi deaca mearge în târg să să mărească cu

şi-i zi: „Omule, ce te măreşti în deşărt şi te mândreşti, fiind şi tu pământ şi cenuşă ca noi?". Iară, de va zice că, deaca va muri, aşa se va face, să-i zici că şi acum, când iaste omul viu, pământ şi ţărână iaste. Însă nu cunoaşte că iaste aşa, de vreame ce-ş veade frumuseaţea trupului, veade putearea şi cinstea, veade laudele mincinoşilor şi pre ceia ce stau de slujăscu measei şi spun basne. Această nălucire, dară, a hainelor celor scumpe îl înşală şi face pe fire să o uite, nu mearge niciodată la mormânturi să vază coşciugele pline de împuţiciune şi de putoare, ce numai ce caută spre ceale trecătoare, iară nu spre ceale ce vor să fie. Şi, iară, îi zi lui: „Ce te mândreşti, omule, care eşti pământ, şi cenuşă, şi putregiune? Caută de vezi neputinţa şi vreamea cea scurtă a vieţii cei pieritoare! Nu aştepta ziua morţii tale, să te pocăieşti, pentru că moartea vine fără de nădeajde şi nu o ştii când vine, că, de iaste omul pământ şi fum, şi iarăş cutează a zicerea că 'mă voiu sui la ceriu, să mă fac şi eu Dumnezău' şi, de n-ar fi avut, ca un frâu, neputinţa firei lui, ce n-ar zice, unde ar fi căzut cu gândul lui?". Deci, când vezi vreun mândru şi-ş înalţă grumazii lui, ca un taur, şi, fiindu-i sprânceanele rădicate sus, zi către dânsul ce să mândreaşte pământul şi pulberea, că viaţa lui să ocărî şi ceale denlăuntrul lui. Aceastea le zi şi împăratului şi nu te teame de coruna lui, nici de-mbrăcămintele lui ceale de aur ce poartă, pentru că zice *Sfânta Scriptură*: „Toată slava omului, ca floarea ierbii". Dară tu, oame mândre, ce te măreşti? Au doară ai făcut ceriul? Pugoară-te de'nălţimea râpei şi ia aminte neputinţa firii cea trecătoare, că eşti pulbere, şi umbră, şi fum, şi iarbă, şi floarea ierbii, ce gândeşti lucruri mari şi te măreşti în deşărt. Ce iaste alta mai de râs decât aceasta? Căce stăpâneşti oameni? Dară, ce folos ai? Mai bine să te stăpânească decât să stăpâneşti şi să biruieşti? Căce folos iaste acesta? Căce eşti începătoriu oamenilor şi de patime
23v şi de păcate supus şi robitu, / ca când ar fi neştine stăpân şi putearnec şi, apoi, să-l bată robii lui, şi să-i fie tot trupul lui plin de rane, şi deaca mearge în târg să să mărească cu

gândul, cum că stăpâneaşte mulţime de oameni? Mai bine ar fi să stăpâneşti patimile şi să nu fii rob păcatelor. Pentru ce? Că, de vreame ce iaste defăimat cel ce să mândreaşte în lucrurile ceale adevărate şi bune şi piarde aceale osteneale ale bunătăţii, dară cu cât mai vârtos să va defăima cela ce să mândreaşte în lucrurele ceale reale şi, pentru slava cea trecătoare, să înalţă pre sine, unul ca acela cum nu va fi batjocurit şi de râsul tuturora? Ticăloase şi mişăl om, sufletul tău iaste rău stricat şi muncit de boala păcatelor. Şi tu, cu mărire te slăveşti, că ai atâţia galbeni şi atâţia lei sau că ai atâtea slugi, dară aceastea nu sânt ale tale, ce ale altora. Şi, de nu mă crezi, cunoaşte, cu ispită, din boiarii cei mai dinainte de tine, iară, de nu te vei pedepsi nici den *Scriptură*, nici dintr-alţi oameni, ce au păţit aceastea, aşteaptă puţină vreame, că vei cunoaşte singur. Când? Când nu vei avea de avuţia ta nici un folos şi nici un ajutoriu, când te vei bate cu moartea şi, atunce, nu vei fi stăpânu unui ceas, nici măcară unii puţineale cirte. Atunce, fără de voia ta, aceastea le vei da şi la ceia carii nu vreai nici să-i vezi, că starea şi procopseala lucrurilor omeneşti nu e alta, fără cât pulbere, şi fum, şi umbră. Şi, încă, decât aceastea, mai putred iaste omul, pentru că-ţi pare că eşti mare în vrednicie domnului tău şi porţi haine luminate şi, apoi, mori ca un sărac. Şi aceasta iaste şi în visuri, că, în ce chip să ivesc visurile, ca cum n-ar fi nemic, deaca să face zio, aşa iarăş, deaca vine noaptea, şi aceastea care nu-s adevărate, să ocărăscu şi să defăimează. Făcutu-te-ai viziriu, adecă ispravnic împărăţiei, şi eu m-am făcut în somn voevod, iar el zice: „Dară că eu am fost boiariu ziua, iară tu ai fost noaptea. Dară, de am fost noaptea, ce iaste? Că tu nu ai alt mai mult, fără decât numele". Că zicem, cutarele au fostu voivod sau patriarh şi numai cuvântul are darul şi îndată treace cu vorba. Aşa sânt toate lucrurile lumii, să zicem, în trei sau în patru ani. Dară, unde sânt cei ce-au stătut mai 'nainte de zeace ani boiari şi stăpâni? Necăiurea nu să văd. Dară, apostol Pavel n-au fost aşa? Pentru că şi viu au fostu

gândul, cum că stăpâneaşte mulţime de oameni? Mai bine ar fi să stăpâneşti patimile şi să nu fii rob păcatelor. Pentru ce? Că, de vreame ce iaste defăimat cel ce să mândreaşte în lucrurile ceale adevărate şi bune şi piarde aceale osteneale ale bunătăţii, dară cu cât mai vârtos să va defăima cela ce să mândreaşte în lucrurele ceale reale şi, pentru slava cea trecătoare, să înalţă pre sine, unul ca acela cum nu va fi batjocurit şi de râsul tuturora? Ticăloase şi mişăl om, sufletul tău iaste rău stricat şi muncit de boala păcatelor. Şi tu, cu mărire te slăveşti, că ai atâţia galbeni şi atâţia lei sau că ai atâtea slugi, dară aceastea nu sânt ale tale, ce ale altora. Şi, de nu mă crezi, cunoaşte, cu ispită, din boiarii cei mai dinainte de tine, iară, de nu te vei pedepsi nici den *Scriptură*, nici dintr-alţi oameni, ce au păţit aceastea, aşteaptă puţină vreame, că vei cunoaşte singur. Când? Când nu vei avea de avuţia ta nici un folos şi nici un ajutoriu, când te vei bate cu moartea şi, atunce, nu vei fi stăpânu unui ceas, nici măcară unii puţineale cirte. Atunce, fără de voia ta, aceastea le vei da şi la ceia carii nu vreai nici să-i vezi, că starea şi procopseala lucrurilor omeneşti nu e alta, fără cât pulbere, şi fum, şi umbră. Şi, încă, decât aceastea, mai putred iaste omul, pentru că-ţi pare că eşti mare în vrednicie domnului tău şi porţi haine luminate şi, apoi, mori ca un sărac. Şi aceasta iaste şi în visuri, că, în ce chip să ivesc visurile, ca cum n-ar fi nemic, deaca să face zio, aşa iarăş, deaca vine noaptea, şi aceastea care nu-s adevărate, să ocărăscu şi să defăimează. Făcutu-te-ai viziriu, adecă ispravnic împărăţiei, şi eu m-am făcut în somn voevod, iar el zice: „Dară că eu am fost boiariu ziua, iară tu ai fost noaptea. Dară, de am fost noaptea, ce iaste? Că tu nu ai alt mai mult, fără decât numele". Că zicem, cutarele au fostu voivod sau patriarh şi numai cuvântul are darul şi îndată treace cu vorba. Aşa sânt toate lucrurile lumii, să zicem, în trei sau în patru ani. Dară, unde sânt cei ce-au stătut mai 'nainte de zeace ani boiari şi stăpâni? Necăiurea nu să văd. Dară, apostol Pavel n-au fost aşa? Pentru că şi viu au fostu

arepi, să nu calci pre pământ. Acum, cum voiu să te mai laud? Ce-am zis, cenuşă, pulbere, fum, prah, ce, încă n-am zis, toată fiinţa firii omeneşti şi starea icoanei, iară eu zicu că omul mândru să aseamănă câlţilor, că aceia, daca să aprindu, să arată numai văpaie, iară alt nimică. Aşijderea, şi băşicele ceale de pre apă pre lesne să facu şi, iară, pre lesne crapă şi să facu apă. Aşa să facu şi mândrii şi pre lesne pier. Deci, altu lucru nu iaste mai rău decât mândria şi mărirea deşartă, pentru că şi diavolul, întâiu, n-au fost aşa, ce, mai 'nainte de ce s-au mândrit era înger, iară, dacă să mândri, să făcu diavol şi, den lumină, să făcu întunearec. El puse şi pre Adam în nălucire, şi să mândri să fie Dumnezău, şi pierdu nemurirea ce avea, şi să făcu muritoriu, pentru care lucru şi Dumnezău, mustrând nebunia lui, cu batjocură îi zise lui: „Iată, şi Adam să făcu ca unul dentru noi", adecă zise Dumnezău către Adam: „Iată, că te făcuş ca unul dentru noi, adecă începătoarei de viaţă troiţei, de vreame ce Fiul mieu, cel fără de-nceput, va să să facă om, ca şi tine, şi se va numi dumnezeirea lui noul Adam şi tu vei să fii, după daru, Dumnezău, precum ai poftit să fii". Şi, asupra fericitului Iov, puţină voie luo de la Dumnezău diavolul şi, den temeiul pământului, răsturnă casa lui, şi trupul lui de tot îl răni, şi de poveaste l-au făcut neiertatul în toată lumea, că avuţia lui o strică şi o prăpădi, şi copiii lui îi omorî, şi-i îngropă, şi trupul lui în găuri cu viermi, pre muiarea lui o pusă să-l hulească, doară îl va face cumva să hulească împotriva lui Dumnezău, şi priatenii lui vrăjmaşi îi făcu. Aşijderea, şi pre slugile casii lui îi îndeamnă să-l mustre. Deci, de nu l-ar opri Dumnezău pre diavol, toate ceale bune ale lumii le-ar strica, şi tocma, şi lumea toată, pentru că vicleană fiară iaste diavolul şi nesăţioasă şi, direpţ aceaea, nu i-au dat lui Dumnezău puteare asupra tuturor, ca cum iaste den fire bun şi iubitoriu de oameni, a căruia e slava, în veaci, amin. //

25r **Cuvânt al şaptea a celui întru sfinţi, părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. La prorocescul cuvânt ce zice:**

„Însă în deşărt să clăteaşte tot omul viu". Şi pentru milostenie. Blagosloveaşte, Părinte

Pre vânătoriul de peaşte îl îndeamnă spre lucru unghiul mării, când să întâmplă să arunce mrejile şi să cuprinză mulţime multă de peaşte, atâta cât, cu multă osteneală, să poată trage nevodul la uscat. Iară, pre vânătoriul de hiarăle sălbăteci îl îndeamnă desimea şi pădurea, carea hrăneaşte hiarăle ceale sălbateci, când umblă munţi şi dealuri multe şi află vreun vârfu plin de copaci mulţi şi să întoarce acasă cu vânat mult şi frumos. Deci, de vreame ceia ce pohtescu agonisitele ceale trecătoare şi vânătorile li se pare dulce osteneala care facu pentru dânsele, cu cât mai vârtos ceia ce vânează în sânurile besearecii, a cărora dobândă nu iaste pământească, nici trecătoare, ce iaste singură împărăţia ceriului? Deci, vino, dară, iubitule, şi dulce să cântăm şi noi viersul cel cântăreţu al lăutii lui David şi cu David să ocărâm becisnicia omenească şi să zicem: „Însă în deşărt să turbură tot omul viu, clăteaşte-se şi, până în săvârşit, va peri şi se va stinge, clăteaşte-se şi mai 'nainte până a nu să aşăza, se va cufunda". Ca focul să aprinde şi să înalţă şi ca o trestie arde, ca o volbură de vânt să înalţă şi ca prahul piiare, ca para focului să înalţă şi ca un fum să topeaşte şi să stinge, ca o floare să împodobeaşte şi ca iarba să usucă, ca un nor să lăţeaşte, şi să măreaşte, şi, ca o picătură de ploaie, să zbiceaşte, ca băşica ce să face pre apă să umflă şi să mândreaşte şi ca o scânteaie să stinge. Clăteaşte-se şi den lăcomie agoniseaşte împuţiciune. Turbură-se şi să duce şi nu ia nimică den agonisitele turburării. El petreace turburările şi alţii bucuriile. El oastenealele şi alţii avuţiile. El grijile şi alţii veseliile. El scârbele şi alţii dobânzile. El blestemurile şi alţii vindecările. Ale lui sânt hrăpirile şi ale altora bucuriile. La dânsul suspinile şi la alţii avuţiile ceale multe. La dânsul lacrămile şi la alţii banii. El să munceaşte în iad, iară alţii, de multe ori, mâncând şi bând ale lui, să bucură şi cântă. Ce, dară, în deşărt să clăteaşte tot omul viu. Omul, carele

25v iaste datorie vieţii cea trecătoare, datoria morţii / cea nepărăsită, fiara cea ce, den voia ei, iaste neînduplecată, vicleşugul cel de nimeni învăţat, carele de sine au învăţat vicleşug, cel iscusit spre răutate şi isteţ spre strâmbătate, cel gata spre lăcomia averii şi nesăţios spre lăcomia pântecelui, ceale isteaţe întru necredinţă, duhul cel mândru şi îndrăznirea cea cu mărire deşartă, înălţimea cea pre iuşoru râsâpită şi oborâtă, tina cea obraznică, cenuşa cea turburătoare, prahul cel mărit în deşărt, cenuşa cea semeaţă, scânteaia cea pre lesne stinsă, văpaia cea pre lesne potolită, lumina cea pre lesne stinsă, lemnul cel ce nu putrezeaşte curând, iarba ceaea ce să usucă curând, verdeaţa ceaea ce să veştejaşte în grabă, firea carea pre lesne să strică, care astăzi înfricoşază, iară mâine moare, astăzi iaste bogat, iară mâine să pune în groapă. Astăzi, cu stemă, iară mâine în mormântu. Astăzi, îmbrăcat în porfiră, mâine în putrejune. Astăzi, într-avuţie multă şi mâine în coşciug, adecă în mormânt. Astăzi, cu cei ce-l răsfaţă, iară mâine cu viermii. Omul care, astăzi, iaste, iară mâine nu e, carele, acum, să mândreaşte, iară, peste puţin, să tânguiaşte, cela ce este rău şi nebiruit în binele lui, iară în sărăcie nemângâiat, carele pre sine nu să cunoaşte şi cearcă cealea ce sânt peste putinţa lui, carele ceale ce sânt de faţă nu le ştie şi pentru ceale viitoare i să năluceaşte, carele de fire iaste putred, iară cu mintea lui cea înaltă îi pare că va fi veacinic, lăcaşul a toată patima şi zăbava a toată boala, osteneala cea de toate zilele, războiul cel fără de dobândă al lingorii şi al frigurilor, lăcaşul a tot primitoriu, ce primeaşte toată scârba. O, câtă răutate are nevrednicia noastră! O, cât iaste de mult pedeapsa ticăloşiei omeneşti! O, câte ziş şi niciuna nu aflaiu să fie mai cuvioasă decât glasul cel prorocesc ce zice: „Însă în deşărt să clăteaşte omul viu". Iară, mai apoi de toate, caută, iubitule, de vezi de nu-ş aseamănă lucrurile omeneşti cu marea, de nu cu valurile ei să împleteaşte viaţa noastră, de nu petreacem mai multă nevoie decât pre mare, fiind pre uscat, de nu cădem unul peste altul mai rău decât

vânturile, de nu lovescu banii unul de altul, mai rău decât valurile ceale mari şi furtunurile, de nu ne învârtim încoace şi încolo, ca şi-ntru întunearecul mării. Unul din noi au luat cutăruia plugul şi altul au hrăpit robii celuialalt; unul să sfădeaşte cu vecinul său pentru apa, iară altul să luptă pentru vânt cu cei ce lăcuiesc cu dânsul, şi unii îmblă pre la judecăţi pentru măsurarea pământului, iară unii năcăjăscu pre alţii pentru zidiri; şi unul pohteaşte să ia ceaea ce n-au dat, iară altul îmblă la judecăţi să nu dea ce au luat, şi unul lăcomeaşte la dobânzi şi la camete, iară altul sileaşte să taie şi din capete. Cesta, fiind sărac, îi pare rău, iar celalalt, fiind bogat, să turbură. Cela ce n-are să mustră, iară cel ce are să vicleneaşte. Cela ce are boierie
26r să zavistuiaşte, // şi cel ce are puteare să uraşte, şi cel ce iaste putearnic să găteaşte. Războaiele să înmulţesc şi zavistiile prisosesc, nesaţiul biruiaşte şi lăcomia silniceaşte, minciuna să înalţă şi credinţa unuia de cătră altul au fugit, adevărul iaste lipsit de tot de pre pământ, hotarul prieteşugului iaste numai până să treace masa. Deci, nici pământul nu poate să sufere atâtea răutăţi, văzduhul să pângăreaşte până în ceriu, stihiile ceale slobode să vând pre bani, căile să vămuiesc, pământul să împarte, apele să stăpânesc, vântul să cumpără, zeciuitorii şi hărăcearii ţin oraşăle, bogaţii să topescu de grijă multă, datornicii să veştejăscu de grija datoriilor, hrăpitorii turbură lumea, iubitorii de argint adease umblă la judecăţi, neguţătorii negoaţă primejdiile oamenilor, năpăstuitorii vându minciunile, minţind unul cătră altul. Sfârşit-am jurământurile şi alt nu mai ştim, fără decât a ne jura pre Dumnezău. Deci, văzându-i prorocul pre toţi aşa, că s-au abătut spre rău şi defăimându viaţa noastră, zicea: „Însă în deşărt să turbură tot omul viu". Dară, numai omul să clăteaşte, o, proroace? Numai zidirea cea cuvântătoare să huleaşte? Aşa zice: „N-am aflat niciuna den dobitoace sau den stihii să să turbure. Turbură-se, zice, şi apele ce, iarăş, alinează, clăteaşte-se şi pământul ce iar să întăreaşte, umblă şi vânturile ce iară să aşază. Turbură-se toate hiarăle ce,

deaca să satură, eale să aşază. Înalţă-se şi para focului ce, deaca arde toată materia ce să află, să stinge". Iară omul, turburându-se pentru bani, nu înceată niciodată, ceasta au luat şi spre ceaea caută, stăpâneaşte una şi spre alta să nevoiaşte. Suta nevoiaşte să o îndoiască şi, peste aceştia, să grămădească alţii. Şi, niciodată, nu părăseaşte de a mai grămădirea, până când îi vine săvârşitul şi, de seatea iubirii de argint arzându-se, se face mai galben decât aurul, pentru cea multă poftită avuţie: priatenul cel mincinos şi neadevărat, pofta cea vicleană, batjocurirea cea de mulţi stăpânită, înşălătoriul cel mult îndrăgit, legatul cel zburătoriu, războinicul cel mort, vântul cel zburătoriu în lume, adecă avuţia carea iaste născătoare a toată fărdeleagea, carea află toată răutatea, care iaste soţ nesaţiului celui stricătoriu de suflet, şi vrăjmaş postirii, şi războinic curăţiei, şi fur tainic a tuturor bunătăţilor. Dară, ce părăscu eu avuţia şi am lăsat pre ceia ce o au pre dânsa? Că are strâmbătate şi ea, că o ţin legată cu lanţuri şi-m pare să strige, şi ea cătră dânşii să zică: „O, iubitorilor de bani, pentru ce mă legaţi pre mine, pre avuţie, pentru ce mă strângeţi cu mii de legături, ca pre un rob fugariu? Pentru ce mă îmbrăţeşaţi şi mă sărutaţi, ca pre un priatin, şi, apoi, mă legaţi, ca pre un făcătoriu de rău?". De veţ să vă odihniţi ceva, cât de puţin, măcară mai pre uşor decât visele, lăsaţi-mă să merg şi la mânile săracilor, ce zici că
26v strâng / avuţie pentru copii, ca să nu rămâie moşneani sărăciei. Şi bine e bogatul, cel mult nălucitoriu, că ceastea ce să văd nu le ştie şi grijaşte de ceale viitoare, de sine nu ştie şi de copii îi e grijă, nu ştie îngropa-se-va au ba şi sfătuiaşte pentru moştenire. O, fără de minte, bogatule, spune-m sfârşitul tău întâiu şi apoi grijaşte de copiii tăi. Spune-m întâiu ceale de astăzi, de-aci te voi creade şi de ceale de mâine. Ce te rătăceşti pre sine şi după moarte? Pentru ce iubeşti să fii mort şi înşelat? Pentru ce porunceşti tu lui Dumnezău şi-l înveţi ce va să facă? Pentru ce tocmeşti tu pronia lui Dumnezău, în ce chip va chivernisi cealea ce ţi s-au dat ţie? N-ai tu nici o treabă cu

cei ce rămân în urmă, nici biruieşti, nici stăpâneşti nemică de cealea ce rămân după moartea ta, nu poţi să fii şi mort şi să fii împărţitoriu celor vii şi judecătoriu morţilor, ca să dai fieştecăruia ce i să vine. Dară, ce trudeşti în deşărt, o, bogatule, şi iai fărâmele săracilor şi le grămădeşti peste ale tale? Nu ştii cui strângi aceastea, pentru căci iai ceale puţine ale săracilor? Căci te mânii, când îţ ceru ale lor, ca când ai cheltui dentru ale tale? Ale lor ceru, care ai luat dela ei, iară nu ale tale, nu-ţ cer cealea ce s-au născut cu tine, ce dă cealea ce-ai luat. Aibi şi tu omenie de dă, că să le dai ţi s-au poruncit, iară nu tot lua, ajungă-ţ, că pentru sărac îţ tinde Hristos direapta lui şi primeaşte ce dai. Cela ce ploao ceare de la tine vreun mangâr, cela ce tună şi fulgeră îţ zice să miluieşti, cela ce acopere ceriul cu nori ceare de la tine haină veache? Ajunge-ţ, că ţi să roagă săracii ca lui Dumnezeu şi zic: „Dă, fie-ţ milă, miluiaşte". Aceastea-ţ, zic, ca să te înduri să miluieşti, iară tu nici ochii nu-ţ rădici să-i vezi, şi te roagă, şi nu ţi să face milă. Dă-le ceale ale lor mai 'nainte, până a nu să face întrebare şi cercetare de cealea ale lor carele vei să le leapezi în puţină vreame, tatăl săracilor iaste împăratul, dă-le ale lor şi ia de la tatăl lor mâ<n>găiarea. Care? Aceasta. Cât aţ făcut unuia den aceşti fraţi mai mici ai miei, mie aţ făcut, pentru că cela ce miluiaşte săracul şi mişălul, nu rumpe numai zapisul păcatelor lui, ce, încă, ia şi alt zapis de mărturie, carele mărturiseaşte şi zice: „Cel ce miluiaşte pre săracu împrumutează pre Dumnezău". Să dăm, dară, milostenia lui Dumnezău împrumut, ca să luom de la dânsul răsplătirea cea de iubire de oameni. O, prea înţeleptu cuvântu, cel ce miluiaşte pre sărac, zice: „Împrumutează pre Dumnezău". Dară, pentru ce nu zise „că cel ce miluiaşte săracul dă lui Dumnezău", ce zise „împrumutează"? Ştiind *Scriptura* lăcomia noastră, cunoscu că nesaţiul nostru pururea caută spre lăcomie şi ceare adaos, deci pentru aceaea nu zise numai: „Cela ce miluiaşte săracul dă lui Dumnezău", ca să nu socoteşti numai sângură darea şi răsplătirea dării, ce zise: „Cela ce miluiaşte săracul împrumutează pre Dumnezău", ca să auză iubitoriul de dobândă numele împrumutării şi să să pleace pre sine spre milostenie. „Cel ce miluiaşte săracul împrumutează
27' pre Dumnezău". // Deci, de vreame ce Dumnezău ia împrumut de la noi, iată că ni-e datoriu. Deci, ce pohteşti să aibi pre Dumnezău? Datornicu au judecătoriu? Datornicul să smereaşte de cel ce l-au împrumutat, iară judecătoriul nu-i iaste ruşâne de cel ce să judecă. Însă trebuiaşte, fraţilor, să vedem pentru care pricină zise Dumnezău că „cel ce miluiaşte pre sărac, pre mine mă împrumutează". Zis-au aşa, pentru că ştiia lăcomia noastră, că tot la adaos caută lăcomia noastră, precum am şi mai zis, şi ştiia că nimenea den ceia ce au bani nu va să-i dea, fără de temeiu şi credinţă bună, că cela ce împrumutează ceare zapis, sau zălog, sau chezaş, şi, cu aceaste trei tocmeale, să încreade şi-ş dă banii, luând sau chezaş, precum am mai zis, sau zălog sau zapis. Deci, pentru aceasta, de vreame ce ştiia Dumnezău că, fără de aceaste lucruri, nimenea pre nimea nu împrumutează, nici caută la iubirea de oameni, ce numai la dobândă caută, iară săracul, fiind pustiu de aceastea, de toate, şi nici zălog n-are să dea, pentru că iaste gol de tot, nici are pre niminea să fie chezaş pentru dânsul, pentru că nu-l creade nimenea, pentru multa sărăcie şi lipsă ce are, şi aşa, pentru neomenia celuia ce are bani, puse pre sine Dumnezeu la mijloc şi să făcu săracului chiezaş, iară celuia ce împrumuta, zapis, şi zise cătră dânsul: „Nu crezi pre acesta, pentru căci e sărac, creade-mă pre mine carele sânt prea bogat". Văzu Dumnezeu pre sărac şi i să făcu milă de dânsul, văzu pre săracu şi nu să făcu anul, vedea să-l treacă şi deade pre sine zălogu pentru cel ce nu avea nemică şi ajută celui lipsit, pentru bunătatea lui cea multă. „Cel ce miluiaşte pre sărac împrumutează pre Dumnezeu". Aibi nădeajde, nu te teame, că pre mine mă împrumuţi. Dară ce voiu să dobândesc, deaca te împrumutezu pre tine? Cu sutele îţ dau şi-ţ dau şi viaţa de veaci. Dară, când vei să mi le dai tu aceastea? Mai

cercetezu tocmeala ce am făcut, vrând să mai întăresc schimbul. Spune-m vreamea plății carea vei să-m plăteşti, arată-m sorocul, când voiu să le iau eu aceastea. Ascultă acum şi înțelepciune, când şi unde va să-ț plătească acea datorie acela ce s-au îndatorit pentru săracu. Când va şădea Fiul omenesc în scaunul slăvii sale şi va pune de-a direapta oile, iară de-a stânga caprele şi va zice celor din a direapta: „Veniți, blagosloviții Părintelui Mieu, de moşteniți împărăția, carea iaste gătată voao den-ceputul lumii. Pentru ce pricină? Pentru care am fost flămând şi m-aț ospătat, însetat am fost şi m-ați adăpat, gol am fost şi aț venit către mine". Atuncea, aceia care i-au slujit lui întru aceaea vreame, căutând la neputința lor şi la vrednicia celuia ce să împrumutase, zicu: „Doamne, când te-am văzut flămând şi te-am ospătat? Sau însetat şi te-am adăpat, la carele nădejduiescu ochii tuturor. Sau când te-am văzut într-atâta lipse şi nevoie? Sau când le-am făcut noi aceastea?". „Cât aț făcut, zise unuia den cești mai mici, mie aț făcut". Au doară nu iaste adevărat acest
27v cu / vânt? Că cel ce miluiaşte săracul, împrumutează pre Dumnezău, ce, precum dărui celor de-a direapta împărăția pentru iubirea de oameni, zicând: „Veniți, blagosloviții Părintelui Mieu, de moşteniț împărăția ce iaste gătată voao mai 'nainte den-ceputul lumii", aşa şi celor den a stânga, pentru nerodirea şi neomenia lor, îi înfricoşă cu munca, şi zise: „Duce-ți-vă, blestemaților, la întunearecul cel den afară, carele iaste gătit diavolului şi îngerilor lui. Pentru ce? Pentru că am fost flămând şi nu mi-aț dat să mănâncu". Nu zise: „că aț curvit, aț făcur pracurvie, că aț furat sau aț mărturisit cu nedireptul, şi aț jurat cu strâmbul", macară că adevărat sânt şi aceastea reale şi pierzătoare, iară tot sânt mai jos decât nemilostivirea şi neomenia. Dară, pentru ce? O, Doamne, nu-ț aduci aminte şi altceva? Pentru căci zici: „Nu judec păcatul, ce nemilostivirea, nu judec pre ceia ce-au păcătuit, ce pre ceia ce nu s-au pocăit, pentru neomenia voastră vă osândescu, că, având voi milostenia, atâta doftorie de mântuire aț

lăsat şi aț lepădat atâta bine. Deci, neomenia voastră cert, carea iaste ca un izvoru a toată răutatea şi a toată păgânătatea, iară laud şi iubirea de oameni, ca cum iaste rădăcină tuturor bunătăților. Şi pre cei fără omenie şi nemilostivi îi fricoşezu cu focul veacinic şi cu munca cea nesăvârşită şi celor iubitori de oameni le dăruiescu împărăția ceriurilor şi viața veacinică, întru Isus Hristos, Domnul nostru, a căruia <e> slava şi putearea, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al optulea al celui întru sfinți părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru judecata cea viitoare şi pentru muncă, cum iaste nesfârşită celor ce nu cred că iaste muncă. Blagosloveaşte, Părinte

Mulți dentru oameni şi, mai vârtos, dentru noi, dentru creştini, sânt în ziua de astăzi ca cu nişte piroane prinşi (sic!) cuprinşi şi de tot plecați în lucrurile şi în patimele aceştii lumi, şi facu tot fealiul de păcate şi fărădelegi, şi le pare că, după moarte, nu iaste nici judecată, nici plată, nici muncă, nici pedeapsă veacinică, ce să cură de zic: „Dumnezău iaste iubitoriu de oameni şi nu va munci pre oamenii cei răi şi păcătoşi". Dară, deşi iaste Dumnezău iubitoriu de oameni, precum şi iaste, iară iaste şi
28r judecătoriu direpț. Şi un // om ce au dobândit de la Dumnezău multe lucruri bune, adecă sănătate, cinste, avuție şi norocire, în toată viața lui, iară, apoi, să fie nemilostiv şi neîndurătoriu, şi să facă strâmbătăți, şi să facă nedireptate, şi să hrăpească ceale streine, şi să facă tot fealiul de păcate, şi să nu să pocăiască, nici de înfricoşarea scripturilor, nici de binele lui Dumnezeu, unul ca acesta, ia, spune-m, au nu iaste vreadnic muncii şi pedeapsii? Că, de vom cerca judecata cea direaptă a lui Dumnezeu, de multă vreame s-ar fi căzut să ne piarză, după cuvântul

Direptului, căci, când ocăraşte neştine pre cel ce nu face strâmbătate, alt nu iaste, numai va să dea samă la Dumnezeu. Aşijderea, altul ocăraşte, şi face necinste celuia ce i-au făcut lui bine, şi i-au făcut mii de îndemâne, şi pricina iaste pentru căci i-au făcut lui bine. Dară, ce iertare va să aibă unul ca acela? Nici o iertare nu va avea, cum nu te temi de Dumnezeu, când zici „milostiv iaste Dumnezeu", şi nu pedepseaşte pe nemulţimitori ca aceia. Dară, de nu va pedepsi pre unii ca aceştia, precum zici, nu iaste iubitoriu de oameni? Ai a te cura cu vreo pricină, căci păcătuieşti? Nu ţi le-au spus mai 'nainte toate? Nu te-au înfricoşat? Nu ţi-au ajutat la nevoile tale? Şi în scârbele tale? N-au făcut mii de chivernisiri pentru tine? Nu s-au răstignit pentru mântuirea ta? Dară, deaca nu să vor munci oamenii cei răi, furii şi tâlharii, nici oamenii cei buni, nici sfinţii nu să vor încununa. Dară, unde iaste iubirea de oameni şi judecata cea direaptă a lui Dumnezău? Pentru aceasta, o, oamenilor, nu vă rătăciţ, ascultându pre diavolul, pentru că aceastea toate sânt ale lui meşteşuguri şi vicleşuguri. Că, de vreame ce judecătorii şi legiuitorii pre oamenii cei buni îi iubescu şi-i cinstescu, iară pre cei răi îi muncescu şi-i omoară, dară Dumnezău, cum iaste să nu facă şi el unele ca aceastea? Dară, când să vor slobozi şi vor lăsa păcatul oamenii cei răi? Pentru că aşteaptă şi munca veacinică şi tot nu să lasă de păcat şi de strâmbătate. Dară, deaca vor goni şi această frică de la dânşii şi nu numai la muncă să nu între, ce, încă, să dobândească şi împărăţia ceriului? Dară, când să vor părăsi de răutăţile care facu? Auzit-am pre bogaţi, oameni iubitori de păcate, zicând că, numai pentru ca să să înfricoşaze oamenii, au zis Dumnezău că iaste iadu, să să muncească păcătoşii, iară nu munceaşte pre nimenea, că e milostiv. Ia, spuneţi-m voi, mie, ceia ce nu creadeţi să fie muncă? Dară, cine au făcut potopul cel înfricoşat ce au fost în zilele lui Noe şi s-au înecat toată lumea de mânia lui Dumnezău? Cine au trimis fulgerile şi arsurile la pământul Sodomului şi al Gomorului şi au arsu de tot şapte cetăţi cu acea împuţită

piatră pucioasă şi, împreună, au arsu pre toţi ucigaşii aceia şi pre sudomleani şi au perit toţi după faţa pământului? Cine au înecat pre Faraon, cu toată oastea lui, în Marea
28v Roşie? Cine au pierdut pre ceale şase sute / de mii de jidovi în pustiiu? Cine au ars sinagogul aviranilor? Au poruncit pentru Core, şi Aviron, şi Datan să-ş deşchiză pământul gura lui, să-i înghiţă de vii? Cine au ucis, în zilele lui David împărat 70000 de oameni? Cine au omorât, într-o noapte 85000 de oameni, de siriani, în vreamea proorocului Isaiei? Au nu vedem primejdiile ce păţim, în toate zilele, pentru păcatele noastre, ce facem totdeauna? Arsurile, seacetele, smindelele, morţile, robiile şi răzmiriţile limbilor celor războinice? Ce cuvânt ai tu să răspunzi pentru aceastea toate? Şi unii să să muncească, iar alţii să nu să muncească? Că, deşi iaste Dumnezău direpţ, precum adevărat iaste, iară ţie tot îţ caută a lua judecată direaptă şi muncă pentru păcate. Şi, de vreame ce iaste Dumnezău milostiv şi nu munceaşte pre nimenea, nici aceştia nu se cade să să muncească, ce, pentru une cuvinte nebune şi fără minte ca aceastea, şi acum munceaşte Dumnezău, că, deaca nu creadeţ cuvintele *Sfintei Scripturi*, încai să creadeţi cu lucrurile înfricoşata munca şi urgia lui Dumnezău. Ca, adecă, să ne facem să stăm împotriva celor ce zic că nu e muncă şi să zicem că nu iaste basnă cuvântul muncii, ce iaste adevărat. Nu numai noi le zicem aceastea, ce şi mulţi poetici şi filosofi ai elinilor mult au filosofit pentru munca ce va să fie şi au zis că în iad să muncescu oamenii cei răi şi vicleani, căci că, de n-au nici putut ei să zică şi să vădească adevărul, ca şi noi, iară încă tot au cunoscut că iaste judecată şi răsplătire. Şi, cum au fost auzindu plânsori, şi tânguiri, şi râuri de foc, şi răceală, şi ghiaţă, şi tartaru şi alte locuri multe de muncă, au zis că sânt supt pământ. Şi, iarăş, au zis că sânt nişte locuri bune, şi ostroave a blajinilor, şi grădini cu flori înflorite şi cu multe miroseale, şi ceate de sfinţi să află acolo, îmbrăcaţi în veşminte luminate, şi cânta cântece minunate. Pentru aceasta, să nu ne arătăm

necredincioşi, zicând că nu iaste muncă, ca să nu cădem într-însa. Cela ce nu creade că iaste muncă iaste leaneş, pentru ca să să arate că nu să teame de muncă. Iară noi să creadem, fără de îndoire, şi să o povestim adease, că nu vom greşi niciodată, pentru că moartea şi aducerea-aminte de muncă iaste ca şi o iarbă amară carea curăţeaşte tot fealiul de răutate şi de vicleşug, când să dă, adease, sufletului nostru. Că, de eşti scump şi nemilostiv, adu-ţi aminte de ceale zeace feate nebune, a cărora făcliile să stinseră, că, neavând milostenia ca o zeastre, să scăpară de mire şi, aşa, aducându-ţi aminte de acealea, te vei face milostiv. Iară, de eşti nedirept şi hrăpeşti ceale striine, ascultă pre Hristos, zicând: „Legaţi-l pre dânsul de mâni şi de picioare şi-l aruncaţi la întunearecul cel denafară". Şi aşa vei goni de la tine această poftă rea. Iară, de eşti beţiv şi la bucate nesăţios, auzi pre bogatul, zicând către Avraam: „Părinte, trimite pre Lazar să-m răcorească limba
29r cu puţintea apă, că mă frigu în para iadului". // De ai războiu de către pofta curviei, adu-ţi aminte de focul muncii şi se va stinge acea poftă vicleană. Dară, ce zicu eu, foc şi muncă, şi alte pedeapse, când numai despărţirea lui Dumnezău iaste mai rea decât toate pedeapsele, când nu ne vor lăsa să vedem pre Hristos, mai rea muncă decât aceaea care iaste? Nu iaste alta mai rea decât despărţirea de lumina acea dumnezeiască. Dară, ce iubim, să trăim şi să fim în lume? Că, de întră vreun om mare la închisoare, şi zace în putoarea temniţei, şi la întunearec, şi să fie legat într-un loc cu tâlharii şi cu ucigătorii de oameni, îi pare că iaste aceasta mai rea decât toate morţile. Dară, deaca ne vor duce acolo, în temniţa iadului, să ardem într-un loc cu ucigaşii lumii şi nici să vedem pre nimenea, nici să ne vază nimenea, ce întru atâta mulţime de oameni muncindu-se? Şi iarăş ne aflăm singuri şi pustii, fără de mângâiarea nemănui, pentru că ceia ce să află acolo, de-ntunearec multu ce iaste, nu pot să vază nici pre ceia ce sânt lângă dânşii sau să-i cunoască, ce numai singuri fieştecarele să munceaşte. Şi, măcar că să chiamă foc şi pară, iară

iaste întunecoasă şi numai ce arde, dară nu luminează, nici să veade, nici să stinge. Şi, nu numai atâta, ce şi dureri multe, carele pedepsescu sufletele noastre, că focul acela, pre cari-i cuprinde, îi arde pururea. Pentru aceaca, să chiamă şi focu nestinsu. Şi să îmbracă păcătoşii, nu cu cinste, ce cu pedeapsă să fie pururea în iadu şi să sufere aceale munci amară de acolo, că scăparea bunătăţilor are atâta dureare, şi atâta plânsoare, şi atâta nevoie şi greutate, cât nici o pedeapsă, nici o muncă nu iaste în toată lumea, precum au acolo, în iad, păcătoşii, carii nu să pocăiesc aici, pre lume, până sântu vii. Şi, în ce chip, când întră neştine în temniţă şi veade pre unii mârşavi, pre alţii galbeni, ca cum ar fi morţi, şi pre alţii în fiară şi cu lanţuri în grumazii lor, şi pre alţii cu butuci în picioare şi pre alţii închiş în temniţă împuţicioasă şi întunecată, oare nu ne cutremurăm, şi ne îngrozim, şi facem, în tot chipul, să nu cădem în scârbă şi în nevoie ca aceaea? Dară, când vom mearge noi legaţi în legăturile iadului, ce vom face atuncea? Amar şi vai de noi! Că legăturile acealea nu sânt de hier, ce sânt de foc, carele nu să sting niciodată, iară şi ceia ce ne muncesc pre noi acolo nu sânt oameni să le fie milă unul de altul, precum ne iaste noao, ce sânt îngeri înfricoşaţi şi nemilostivi, carei nu poate nimenea nici să caute asupra lor. Mare şi rea mânie au asupra noastră, pentru căci am hulit pre stăpânul lor cu faptele noastre ceale reale. Şi temniţile acealea nu sânt ca aceastea ale noastre, să ducă la cei den temniţă, cine bani, cine haine, cine bucate, şi alţii cuvinte de mângâiare, şi-i mângâie să târpească, ce toate legăturile aceii munci sânt nemilostive şi fără mângâiare. Şi, macară şi Noe, de s-ar ruga, sau Iacov, sau Avraam, sau Daniil, pentru oamenii lor, văzându-i muncindu-se, nemică nu folosescu şi nu
29v cutează, nici / mânile să-ş tinză să-i scoaţă den muncă, pentru că, în vreamea aceaea, a judecăţii, piare firea cea milostivă şi cu cale iaste, pentru că oamenii cei direpţi, atuncea, au copii păcătoşi. Şi, iarăş, copiii cei sfinţi au părinţi păcătoşi şi nu le iaste milă de dânşii, pentru că

sfinţilor aşa să cade să n-aibă nici o scârbă, de vreame ce să învrednicescu de iau bunătăţile ceale cereşti. Deci, pentru aceasta, zic că să stinge mila, de vreame ce şi ei, împreună cu Domnul nostru, Isus Hristos, sânt scârbiţ asupra păcătoşilor. Pentru acesta lucru, nimenea să nu nădejduiască că va afla bine, nefăcând lucruri bune, macară de ar avea şi părinţi direpţi, căci că vreamea, care ni s-au dat, o am petrecut cu lucruri reale. Iară, când vom mearge acolo, vom vrea să dăm răspuns pentru vreamea care o am petrecut cu leane şi fără de grija bunătăţilor, ca şi cela ce ia bani împrumut şi-i mănâncă, îi bea şi-i strică, iară, apoi, cela ce l-au împrumutat el îi ceare şi, deaca nu-i dă, îl pune în temniţă. Dară, cela ce-ş strică viaţa lui întru poftele lui ceale reale, dară încă noi, cei ce stricăm darurile lui Dumnezău, ca fiul cel curvariu, cu cât mai vârtos vom să avem cercetare? Adecă am spurcat Sfântul Botezu şi fecioria am stricatu-o şi o am întinat, că în ce chip noi, oamenii, luom sama slugilor noastre pentru venitul şi cheltuiala banilor, aşa, dară, cercetează şi Dumnezău pre bogaţi şi pre cei săraci, de-am strâns avuţia den osteneală direaptă, sau den lăcomie şi den hrăpire am strâns avuţia şi, au la curvie, au la mâncări, la băuturi am cheltuit banii noştri, au la săraci şi la cei ce au avut strâmbătate am ajutat. Pre cel sărac, iarăşi, le cercetează, de sufere vitejeaşte şi mulţămeaşte lui Dumnezău de sărăcie, văzând pre alţii că sânt norociţ, şi au de tot fealiul de bine, şi nu răpşeaşte la pronia a lui Dumnezău (ce să chiamă cea mai 'nainte cunoştinţă). Şi să nu-ţ pară că numai bogaţii şi săracii să cercetează, ce şi judecătorii şi împăraţii foarte pre amăruntul să cercetează, adecă, de judecă direpţ, sau de fac făţărie şi voie vegheată, şi strică direptatea sau pentru pizma, de face strâmbătate cuiva, sau de face sfat nedirept pentru rugămintea cuiva. Şi, mai vârtos, arhiereii şi patriarşii, că, cu cât iaste omul mai mare în vrednicie şi în cinstea biruinţii şi a stăpânirii, cu atâta se va cerceta mai tare, să dea răspuns lui Dumnezău, că diregătoriile şi stăpânirile aceastea toate nimică nu să

osebesc den umbră şi den vise, pentru că, mai 'nainte de a ce să face păcatul, să stinge dulceaţa poftei, iară munca lor nu are sfârşit şi dulceaţa iaste trecătoare, iară amărăciunea iaste veacinică. Pentru aceasta, şi Dumnezău, adesea şi pururea, ne aduce aminte noao de muncă, ca să ne folosim den frica muncii, că, de nu le-ar hi spus mai 'nainte de înfricoşata muncă, mulţi ar hi căzut într-însa, că acum, de ni să cutremură sufletele de frică, şi încă tot sânt unii de
30r petrecu fără omenie şi fac păcate, ca cum n-ar hi muncă. //
Că, de nu ne-ar învăţa şi de nu ne-ar înfricoşa munca, ce rău n-am face noi? Şi nu ne învaţă pentru altceva, numai pentru iubirea lui Dumnezău cea de oameni, că de n-ar hi înfricoşat Dumnezău pre nineviteani, pren prorocul Iona, nu s-ar hi părăsit de îndărătniciile lor, că de n-ar griji Dumnezeu nici de răutăţile noastre, nici de bunătăţile noastre, ar putea afla cineva prilej de ar zice că nu iaste muncă? Iară, de vreame ce face atâta nevoinţă ca să nu păcătuim, ci să facem bunătăţi, aiave iaste că munceaşte pre cei păcătoşi şi încununează pre cei ce să îndireptează. Socoteşte de vezi că mulţi hulesc pre Dumnezeu, pentru căci rabdă îndelung spre cei necuraţi, spre curvari, spre ucigaşi, spre furi, spre lacomi şi spre eretici. A nu-i pedepsi aici şi, iarăş, acolo, de-i va înfricoşa că vor să-i muncească, mai răi hulitori sânt, însă, de ne va şi lipsi aceasta muncă, ceaialaltă nu ne va treace şi iaste de mirare acest lucru. O, mare nebunie, o, suflet iubitoriu de păcate, că batjocorescu cuvintele ceale înfricoşate, den fapte vor să afle munca, însă niciunul nu va scăpa den iadu şi den muncă, de nu va dezlega, mai 'nainte, aicea, păcatele, cu ispovedania şi cu pocăinţa den toată inima, pentru că, în ce chip duc legaţi, la judecăţi, pre oamenii cei făcători de rău, aşa şi pre păcătoş, îi duc dracii în iadu, legaţi cu legăturile păcatelor lor, la judecata cea înfricoşată a lui Dumnezeu. Şi, de ţi să va fi întâmplat să mergi într-o baie prea înferbântată sau de te-au prinsu vreodată friguri cu căldură mare, atunci să-ţi aduci aminte de para muncii şi, atunci, te vei scula şi vei fugi de păcat. Cela ce are lucruri, şi reale

şi bune, tot are şi oarece puţină mângâiare de muncă, pentru, iată, că-ţi zicu: „Păcătosule, să nu te laş să cazi la nenădăjduire şi să zici ‚lasă să facu toate păcatele, de vreame ce voiu să mergu în iad'". Eşti curvariu, nu te face şi sodomlean; eşti fur, nu te face şi ucigaş; şi tot vei avea mai puţină muncă. Iară cela ce iaste de tot pustiu de tot fealiul de bunătăţi nu poate nici să zică câte reale va să petreacă, deaca să va duce în munca cea fără de moarte, pentru că acolo va să fie mare cercetare lucrurilor ceale reale. Că, încai, deaca nu sânt la un om toate bunătăţile, măcară puţineale de sânt, tot nu sânt nesocotite de direptul Judecătoriu. Şi, de vreame ce să cercetează păcatele, şi lucrurile, şi cuvintele, şi gândurile ceale reale, şi pentru eale vom să ne muncim, dară cu cât mai vârtos să vor cerceta lucrurile ceale bune, veri mari vor fi, veri mici? Ce să ne părăsim de lucrurile ceale reale şi să facem ceale bune, ca să ne izbăvim de matca focului celui veacinicu. Să ne dăpărtăm, dară, de viclenie şi de păcat şi să facem bine, ca să dobândim împărăţia ceriurilor. Însă, oamenii au obiceaiu de laudă pre omul cel bun care nu face rău şi, pentru unul ca acela, zice prorocul David: „Şi mustrare n-au luat de la cei de aproapele lui", adecă n-au tânjit niciodată vecinii lui pentru el şi acesta lucru iaste aievea,
30v / că pre cel ce-l iubescu oamenii, îl iubeaşte şi Dumnezău şi, cându e urâtu oamenilor, iaste urâtu şi lui Dumnezău. Iară, pentru cei nemilostivi zice Hristos: „Flămându am fost şi nu mi-aţ dat să mănâncu", pentru că cei ce nu miluiescu pre cei lipsiţi den cealea ce le-au dat lor Dumnezău, nu se lipsescu numai de bunătăţile ceale veacinice, ce, încă, să trimit şi în focul cel de veaci. Iară ceia ce facu bunătăţi vor dobândi binele cel cerescu, pentru că, de petrec multă pedeapsă şi muncă ceia ce calcă judecăţile boiarilor celor pământeşti, cu mult mai vârtos va să să pedepsască cela ce nu bagă în samă poruncile lui Dumnezeu. Ce cunoscu bine că vă pare rău şi vă iaste lucru cu greu să vă aduc aminte de munca iadului şi de judecată şi vă face multă scârbă, iară, cât să scârbeaşte

cunoştinţa, atâta, mai mult, să foloseaşte mintea celor scârbiţi, precum zicea de Lazar cel sărăc şi de bogatul acela. Aşa să cade, să plângem şi să ne tânguim cu lacrămi amară, că, acolo, nu mai avem noi vreame de pocăinţă, ce, de vreame ce sântem aici, în lume, şi auzim aceastea, cu carele putem să ne pocăim şi să ne spălăm de păcate, şi vom să avem multă cutezare şi îndrăznire cătră Dumnezău, să ne întoarcem de la rău spre bine şi să mulţemim iubitoriului de oameni, Hristos, carele, pren munca celora ce nu s-au pocăit, au folosit leanii noastre, şi ne-au mântuit, şi ne-am deşteptat den somnul păcatului. Iară, vom să ştim pentru ce pricină şi poveaste pre unii îi munceaşte Dumnezău aici, iară pre alţii îi pedepseaşte acolo, iară nu-i munceaşte pre toţi aici? Pentru ce? Pentru că, de-ar hi fostu acesta lucru, toţi am peri, că sântem toţi în certarea păcatului. Şi, iarăş, de nu s-ar pedepsi şi aici niciunul, ne-am face mai mulţi den noi leaneş şi mulţi am zice că nu iaste nici o certare de la Dumnezău, că, de vreame ce acum, văzând mulţi oameni vicleani că să muncescu, şi, iară, hulim, dară de n-ar hi fost să să pedepsască oamenii cei răi, ce fealiu de răutate n-am face? Pentru aceaea, Dumnezău pre unii munceaşte aici, iară pre alţii nu-i munceaşte. Iaste neştine curvariu sau face alt fealiu de păcate, iară Dumnezău îi dă vreo boală grea şi taie acel păcat, şi are acolo pedeapsă mai uşoară, sau să pocăiaşte, şi să spăseaşte şi, pentru munca, să face mai înţelept. Pre alţii, iarăş, nu-i pedepseaşte şi, văzând ei îndelungă răbdarea lui Dumnezău, să pleacă spre bine şi scapă, şi aicea şi acolo, de muncă. Şi, iarăş, de ne aflăm în păcat şi nu ne pocăim, nici o folosinţă nu vom să avem den mila lui Dumnezău, ce mai multă muncă vom să răbdăm, pentru multă hulă ce facem spre Dumnezău, adecă, când păcătuim. De la Dumnezău avem cinste, cum ai zice, ne acopere să nu pătim rău, pentru care fapte s-ar cădea să ne muncim, iară, după binele şi răbdarea lui Dumnezău, deaca ne aflăm, iarăş, în păcate, cine poate să ne izbăvească den muncă? Aşijderea, şi cela ce nu pate nici o

pagubă, nici o boală sau altă pedeapsă, pentru păcatele
31r lui, într-acestaş chip, şi cela ce are cinste multă şi odih // nă mare muncă va să aibă acolo. Pentru aceaea, când vezi pre cineva îmbogăţindu-se de strâmbătăţi şi de lăcomie, pre acela om nu-l lăuda, ce să-l plângi, că bogăţia adaoge munca acolo, de vreame ce adună la dânsul urgie şi blestem de la ceia ce le face strâmbătate. Şi muncile păcatelor sânt de multe fealiuri, după vreame, şi după obraz, şi după vrednicie, şi după cunoştinţă şi necunoştinţă. Că sânt doi oameni vicleani, unul iaste bogat şi altul iaste sărac, şi cel bogat să pedepseaşte mai mult decât cel sărac, dară tu, când nu numai pre fratele tău omori, ce, încă, şi pre fratele tău cel sufletescu, ca şi Cain, nu cu cuţitul, ce cu zavistia, şi cu vânzarea, şi cu pagubele, oare putea-vei scăpa, atunci, de muncă? Ba. Dară copiii preotului (a preotului Ili den *Leagea Veache*), pentru ce au mersu în iadu? Căce mânca prescurile şi jărtvele mai 'nainte de slujbă şi de tămâiare. Aşijderea, şi tatăl lor au mersu în iadu, pentru căci nu i-au certat. Dară noi, ce? Oare n-au fost nici un părinte leaneş pentru copiii lui şi s-au făcut copiii lui răi, pentru necertare, şi să duc de să leapădă de leage, şi vor să meargă în muncă, şi feciorii şi părinţii? Ce-ţ pare? Anania şi Sepfira, pentru căci tăgăduiră ale lor den cealea ce făgăduia lui Dumnezău şi, dovedindu-i apostol Petru, ei au căzut şi au murit. Oare puţine facem noi ca aceastea, şi mai reale? Oare, putea-vom face să crezi cum că nu iaste judecată şi plată? Vreare a-ş şi eu să nu fie muncă şi, mai vârtos decât toţi, singur eu, pentru că fieştecarele den noi să teame pentru sufletul lui să nu meargă în muncă. Iară eu, pentru căci sântu mai mare turmei aceştiia, voiu să dau samă lui Dumnezău pentru toţi. Direpţ aceaea, cu neputinţă iaste să scap den muncă, că Dumnezău, nu numai miluiaşte, ci şi pedepseaşte. Adevărat, Dumnezău bun iaste şi iubitoriu de oameni, şi muncile şi pedeapsele lui mare bine lucrează şi fac oamenilor, de vreame ce şi doftorul, nu numai când scoate pre cei bólnavi la grădini şi la răcoare şi, când îi duce la baie de-i spală, le face

bine, ce şi când îi opreaşte de tot fealiul de bucate şi, încă, să şi postească. Şi, iarăş, alte dăţi, taie carnea cea rea şi putredă şi, altă dată, îi adapă cu ierbi, să scoaţă veninul într-acestaş chip, dară, fac şi doftorii cei sufleteşti la păcatele oamenilor. Când vei vedea vreun om bun, făcând multe bunătăţi şi îngăduind mii de supărări şi nevoi, să-i râvneşti lui şi să-l fericeşti, şi să te aseameni bunătăţii lui, că acestora, aici, li să iartă toate păcatele şi, acolo, agonisesc multă platâ, fiind gata la răbdare. Însă, unii, aici să muncesc şi alţii acolo. Iară alţii, şi aici şi acolo, să pedepsescu. Dentr-aceaste trei ceate, carii să fericesc? Ceia ce petrec aici rău pentru Domnul şi să lasă de păcate, au cu postul şi cu truda, au cu plecarea, cu sărăcia şi cu goliciunea, acolo au pedeapsă mai iuşoară. Iară cela ce face păcatul cu multă nevoinţă, acolo are mare muncă.
31v Însă pen / tru care pricină spune Dumnezeu mai înainte cealea ce va să facă, pentru ca să nu facem noi lucrurele ceale reale de carele ne opreaşte? Pentru aceasta ne înfricoşază cu matca focului, ca să nu întrăm într-însa şi ne spar<i>e cu cuvântul, iar nu ne scârbeaşte cu fapta. Bune-ţ sânt, o, Stăpâne, făgăduinţele, bună-ţ iaste şi împărăţia care o aşteptăm să ne-o dai şi înfricoşarea Gheenii, că împărăţia ceriului îndeamnă pre oameni, iară iadul înfricoşază pre păcătoşi, ca să-i facă buni, pentru că Dumnezău înfricoşază pre păcătoşi, nu ca să-i puie în matca focului, ce ca să-i izbăvească den matcă. Înfricoşază-i cu cuvântul, ca să nu-i muncească cu fapta, pentru că cela ce nu aşteaptă înviare, nici muncă nu are aici, pentru păcatele lui, că-i pare că numai aici va să viețuiască, iară nu şi în ceaea lume. Pentru aceaea, nici bine face, nici de păcat nu să lasă, iară nici munca lui sfârşit nu are. Iară cela ce să teame de muncă şi de înfricoşata judecată, care va să să judece, şi de răspunsul cel groaznic face în tot fealiul să poată scăpa de curvie, de malachie, de viclenie, şi de tot fealiul de păcate, şi să face blând şi întreg la minte, smerit, milostiv şi iubit de toţi, şi de singur Dumnezău, că cuvântul nu poate să facă până

întru atâta, cât face frica, şi aceasta iaste pricina de ne încununăm cu împărăţia lui Dumnezău. Cunosc bine că mulţi dentru noi să tem de munca focului, iară eu mă tem să nu mă scap de împărăţia ceriului, care iaste mai amară decât para focului, pentru că nu ştim fericirea bunătăţii cei veacinice, nici am văzut lipsirea bunătăţilor, numai fericitul Pavel le-au văzut aceastea aieve, când au mers în raiu şi au auzit graiuri nespuse. Acesta, numai ce cunoaşte că cela ce să scapă de slava lui Hristos, acela iaste mai muncit decât toţi păcătoşii. Şi, aceasta ce zic acum, atuncea o vom cunoaşte, când o vom păţi, când ai la noi să nu fie aceasta. O, Fiule, unul Născut al lui Dumnezău, rugămu-ne Sfinţiii Tale, să nu te auzim zicând : „Nu vă ştiu pre voi". Nici să ne mustri, că, fiind flămând, nu te-am văzut, nici te-am hrănit, că mai bine ne iaste să răbdăm mii şi întuneareci de fulgere, decât să nu vedem faţa cea prea sfântă a lui Hristos, că, de vreame ce noi, vrăjmaş lui fiind, el pentru noi s-au răstignit şi noao să ne fie urât să fugim de dânsul şi să alergăm după diavolul. Domnul nostru, Isus Hristos, au alergat şi s-au ostenit ca să ne întoarcă den surparea diavolului, atâta cât nici de dânsul nu-i fu milă, ce să deade pre sine morţii. Dară, de vreame ce-au păţit El aceastea pentru noi şi noi nici pâine uscată nu-i dăm, când îl vedem flămând, atuncea, la judecată, cu ce ochi vom să-l vedem? Ia, spune-m, de te-ar vedea cineva, bătrân fiind şi sărac, şi de-ar putea să te facă tânăr, şi tare, şi frumos, şi să-ţ dea împărăţia a toată lumea, şi să vieţuieşti fără de moarte, ce daru sau alt bine ţi-ar mai trebui, fără decât acesta? Nimică alta. Iară Domnul Hristos, nu numai
32r aceastea ne făgăduiaşte, ce şi mai // mult decât aceastea, carele are gătite pentru ceia ce-l iubescu şi fac voile lui. Iară, de vreame ce nu iaste putinţă să vază cineva cu ochi simţitori aceale bunătăţi cereşti, înalţă numai mintea ta, şi stăi deasupra ceriului, şi caută în sus de vezi ceriul cel mai 'nalt, carele l-au văzut marele Isaia, în lumina cea fără de margine şi necuprinsă, în ceatele anghelilor şi arhanghelilor. Şi, iarăş, pogoară mintea din ceriu şi caută de

vezi împăraţii pământului, cu darurile lor, oameni îmbrăcaţi cu haine poliite, cai împodobiţi cu rafturi de aur, şi cară cu acoperemânturi frumoase, şi pre îmbrăcămintele lor zugrăviţi bălauri şi aspide. Şi aceastea socoteaşte să cunoşti pre amăruntul şi, apoi, iarăş, îţ înalţă gândul şi-ţ adu aminte de ziua cea înfricoşată, întru carea va să vie Hristos, cu multă slavă, nu cu 20 sau cu 100 de oşteani cu suliţe, ce cu mii de îngeri şi cu întunearece de arhangheli. Şi atâta frică iaste în oameni, care n-au fost, de cându au stătut lumea, şi, de strălucirea slavei lui, lumina soarelui şi a lunii se va ascunde şi, atunci, va să dea plată fieştecăruia, după faptele lui. Mulţi, fără de minte, grăiescu cuvinte proaste, că, „de să vor munci alţii, să mă muncescu şi eu". Ia, socoteaşte tu, carele zici aceastea cu mintea ta, câţi oameni zacu de podagrii şi au multe şi iuţi dureri şi, de le-ai arăta lor mii de alţi bólnavi să aibă dureri şi mai reale, el nimică nu cunoaşte de-i doare şi mai rău, pentru că, de durearea lui cea multă, nu să poate mângâia cu durearea altuia. Pentru aceaea, nu să cade să dăm nădejdi reci, ce să ne mângâiem unul pre altul, căci, cându iaste dureare, nici singur sufletul n-are nici o mângâiare de cătră nimeni, că, de ar mearge neştine în mijlocul a unor boiari mulţi, carei să fie îmbrăcaţi cu haine de lastră sau, măcară lângă altcineva om mare şi luminat, să aibă pre hainele lui pietri de mult preţ şi mărgăritariu, aşijderea, să fie aşa şi cununa ce poartă în cap şi, apoi, să-ţ făgăduiască să fii şi tu împreună cu el în lume, şi cu toţi boiarii lui. Oare nu te-ai nevoi să dobândeşti şi tu vrednicia şi făgăduinţa aceaea, care nu iaste den lucrurile aceastea, ce să văd, ale pământului, ce den bunătăţile ceale nespuse? Carele sânt aceastea? Ale celor cereşti, zicu, şi ale fericitelor puteri, iară, pentru împăratul, nici iaste putinţă a să grăi. Ca să ostenim puţină vreame, să nu ne lipsim de marele şi veacinicile bunătăţi, pentru că, de-am răbda şi mii de morţi şi, tocma şi matca focului, numai să-l vedem viind cu slava lui şi să ne numărăm în ceata îngerilor. Iară mulţi den oamenii cei fără de minte zicu că alt nimică nu ne

trebuiaşte, numai să nu meargem în muncă. Iară mie îm iaste mai rea decât munca, deaca nu mă voiu afla la a doua venire a lui Hristos şi cela ce nu să va învrednici slavei Domnului, carea iaste mai groaznică decât toată munca cea amară, adecă zicu, despărţire de Hristos. Pentru aceaea, plângu şi mă tânguiescu, că, de-ar fi om cela ce ne
32v iubeaşte, n-ar fi ni / mica, dară el iaste împărat mare şi nu ne iaste ruşine de mulţimea dragostii lui. Dară cum iaste aceasta? Că n-au cinstit alt nimică mai multu decât pre noi, că numai un Fiu, unul născut, au avut şi nu-i fu milă de Dânsul, ce-l deade de-l omorâră pentru dragostea ce are spre noi, iară noi, nu numai cât nu-l iubim şi nu-i mulţămim, ce, încă, îl şi ocărâm, făcând lucrurile diavolului, iară nu voia lui Dumnezău. Deci, dară, oare nu ne vom munci pe direptate? Pentru aceasta plâng şi mă tânguiescu, că voiu numai să nu mergi în muncă şi nu voiu plânge, voiu să nu întri în matca focului şi nu mă voiu tângui, că mai bine iaste să-m fie milă de voi acum decât întru aceaea vreame, a judecăţii, să vă văz în muncă. O, omule, tu, când cazi în boală, pohteşti să te mângâie toţi şi să le fie milă de tine, iară pre ceia ce-i vezi că nu li-e milă, tu îi huleşti, ca pre nişte nemilostivi şi, apoi, sufletul tău îl vezi în muncă şi-m zici să nu plâng? Iară eu nu pociu să nu plâng, că sânt părinte iubitoriu de coconi, că, macară de-aţ putea să vedeţi para dentru inima mea şi, văzându-o, aţ cunoaşte duroarea ce am pentru voi şi, ca o văduvă, când îş piarde copilul ei, mai multă dureare am eu pentru voi, carii sânteţi norodul şi turma lui Hristos, văzându-vă pre toţi în zavistie, şi ocărând unul pre altul, şi petrecând toată vreamea voastră în răutate, iară nu în bunătate. Când vedeţi pre nescari oameni răi ducându-i să-i spânzure, cum le iaste faţa lor perită şi sufletul lor aşijderea, că eu, pre mulţi de aceia care scapă den moarte i-am auzit zicând că, întru acela ceas, nici pre oameni nu i-au fostu văzând în chip de oameni, fiindu-le sufletul lor turburat şi afară den minte, deci, de îngrozeaşte pre om atâta de tare moartea această trupească, dară când va veni moartea cea

veacinică, ce vom să facem atuncea? Când vom vedea pământul cutremurându-se şi ceriul ca o coală de hârtie strângându-se, când vom vedea pre Hristos venind cu mare şi înfricoşată slavă, oare ce frică va avea omul cel păcătos, atuncea? Şi sufletul lui, văzând pre alţii muncindu-se şi omorându-se şi, fiindu-le sufletele lor slăbănoage de frică şi de scârbă, dară când vom cădea noi, fraţilor, atuncea, în mai mare morţi şi munci, ce ne vom face? Creadeţi-mă, fraţilor, că nu iaste putinţă să să spuie cu cuvântul, pre amăruntul, aceale patemi reale. Adevărat zici, învăţătoriule? Că Dumnezău iaste mult milostiv şi de oameni iubitoriu, ce dară în deşărt s-au scris cuvintele lui Dumnezău? Ba, ce s-au scris ca să ne teamem şi să ne înţelepţim. Dară, deaca nu ne vom înţelepţi, ce vom petreace tot în păcat, oare scăpa-vom de muncă? Ba, ce deaca iaste aşa, dară nici oamenilor celor buni să nu le plătească Dumnezău osteneala lor? Ba, plăti adevărat, că aşa să cade, că ale muncilor nu s-au scris numai pentru înfricoşarea, dară ceale ce ai auzit, de potop, de Sodom, de
33r Gomor, au doară şi acealea numai // de înfricoşare s-au scris? Nu s-au făcut aieve în toată lumea? Aceaste cuvinte, ce le zici tu acum, le zicea şi ei de multe ori. Şi direptul Noe, cându făcea corabia într-o 100 de ani, şi striga, şi le zicea să să pocăiască, iară ei, nici unii nu vrea să crează şi, iarăş, le zicea: „Nu vedeţi, încai, hiarăle ceale sălbateci cum fac porunca lui Dumnezău şi au împreunare ceale sălbateci cu ceale dumeastnice, leii cu viţeii, urşii cu oile, lupii cu mieii, şarpele cu porumbul" şi, cându toca seara, eale veniia toate şi aştepta vreamea cându le va băga direptul Noe în corabie. Pentru aceaea, şi noi tocăm în toacă şi ne strângem în corabia cea noao, adecă în beseareca lui Hristos, şi, în ce chip sau înecat, atunci, cei ce n-au întrat în corabie, aşa vor să pată şi acum cei ce nu întră în beseareca şi aceştia, ca şi aceia ce să îneca atuncea de apa potopului, care ploase 40 de zile şi 40 de nopţi. Iară hiarăle şi ceale târâtoare, căci au întrat în corabie, nu s-au înecat, iară oamenii, cându să îneca, atunci credea, şi fără

de voia loru, de care ispită să nevoim şi noi să scăpăm, pentru ca să petreacem într-această lume toată viaţa noastră cu sănătate şi cu spăsenie, iară, acolo, să dobândim bunătăţile ceale viitoare, pentru darul şi iubirea cea de oameni a Domnului nostru, Isus Hristos, a căruia e slava şi putearea, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al noaă a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru pocăinţă şi ispovedanie. Blagosloveaşte, Părinte

Întreb pre voi, fraţilor, de-au mers cineva den voi la Palistina, adecă la Ierusalim, şi spre ceale de decindea părţi ale râului Iordanului? Mie mi să pare să fiţ mersu. Spuneţi-ne şi noao ce aţ văzut la locurile acealea? Iaste, dară, acolo, loc mult şi rodnic şi, odinioară, era foarte bun. Acum nu iaste bun, că, întâiu, de urgia lui Dumnezeu, acest locu, dar, ce mult roditoriu era şi cetăţile acealea au prisosit la frumuseaţe decât cetăţile şi oraşele toate ale lumii, care ajungea la ieftinătate cu raiul lui Dumnezeu, iară acum iaste mai pustiiu decât toate pustiile şi mai nenorocitu. Însă, şi acum, până în ziua de astăzi, stau rodnicii pomi, cu roadele lor, iară roada lor iaste pomenire de urgia lui Dumnezeu, şi să văd rodiei şi merii, şi roada lor e luminoasă la vedeare. Şi cel ce nu ştie poveastea,
33v deaca veade poamele aşa fru moase şi lu / minoase, multă bucurie are, iară, deaca ia poama în mâna lui să o taie, rod nu găseaşte înlăuntru, numai fum şi putoare multă. Într-acestaş chip, dară, iaste tot pământul acesta, adecă leamnele, pietrile, aerul şi apele toate au parte de urgia lui Dumnezeu, pentru că pământ iaste ca să rodească. Aseamene şi pomii, cu roadele, toate-s cenuşă, aer şi apă vezi, iară nu iaste de treabă. Marea aceaea iaste moartă, că n-are nici o târâtoare vie într-însa. Şi, în ce chip un trup, cându-l arde trăsnetul, chipul trupului stă, tiposul obrazului faţa focului, iară putearea ba, aşa dară şi acealea. Au

doară şi aceastea ce am zis sânt aşa? Au nu cumva şi aceastea sunet de glasu sânt? Greale să vădu aceastea fieşcăruia către sineş. Nu-s aceastea greale, ci cealea care zici cum că nu iaste iad, nu iaste genunea focului. Tu, fratele mieu, îndemnezi ca să zicu aceastea, că ai necredinţă şi zici „nu iaste iadu", numai le zici aceastea spre spăimântare, că, de-ai creade cuvintele lui Hristos, n-aş aduce den lucruri credinţă adevărată. De vreame ce Dumnezău, dentr-un păcat, atâta urgie de mare au dat la aceale Sodoma şi Gomora, trimeţindu focu de iarbă pucioasă şi i-au arsu de tot, şi nici rugăciunea lui Avraam au ascultat, nici a direptului Lot, dară ce iaste să fie de noi? Cum vom scăpa de urgia lui Dumnezău cea viitoare, şi de para focului muncii, pentru multe păcatele noastre care facem? Oare fi-i-va milă de noi? Ba. Şi aceastea rău sânt şi mincinoase, şi rătăcire drăcească, şi basnă. Iară, de vei să afli şi de la cei credincioş carei au făcut poruncile lui Dumnezău, să vezi munciţ pre ceia ce n-au avut viaţă bună, ascultă pe Pavel apostolul, zicându: „Nici să curvim, precum oarecarii au curvit şi au murit, într-o zi, doaozeci şi trei de mii de bărbaţi jidovi, căce au curvit featele celor tineri madiniani". Deci, de au putut curvia la atâta ucidere să facă, ce va face la noi, carei facem multe fealiuri de păcate, nu numai curvii şi malachii, ce şi ucideri, şi furtişaguri, şi alte întunearice de răutăţi? Iară, deşi acum nu te vei judeca, să iai certare în lumea aceasta, de aceasta nu te mira, că aceia nu ştiia că iaste iadu şi genune. Pentru aceaea ş-au luat munca, şi aicea şi acolo, şi, mai vârtos, că era elini şi închinători de idoli. Iară, tu, creştine, oricâte păcate ai face, de nu te vei certa aicea, acolo, negreşit, toate acealea vei să le plăteşti. Iară, de vom păcătui şi ca sodomiteanii aceia şi gomoriteanii, mai multu ne vom munci decât aceia. Pentru căci? Că noi multu daru am luat decât aceia. Dară, când vom greşi mai mult decât aceia, ce muncă şi cazină mai grea vom pătimi? Că, de greşim şi rămânem necertaţi, nu ca să ne facem mai răi, măcară de-au şi lăsat Dumnezeu munca, ce ca să ne

întoarcem, şi aceasta iaste aieve. Că, direpţ aceaea, pune Dumnezeu certarea şi nu numai de ceale trecute cearcă
34r judecată, ce ca şi de ceale viitoare // să te îndireptezi. Şi, cum că aceasta iaste adevărată, ascultă ce au zis Dumnezău cătră Moisi: „Lasă-mă să mă mâniiu, să stingu neamul jidovilor". „Lasă-mă", zicea, nu că Moisi opriia pe Dumnezău, ce-i da lui pricină, ca să-l roage pentru jidovi. Aceasta s-au făcut şi pentru prorocul Iona, căci zice. Fu cuvântul Domnului cătră Iona prorocul, zicând: „Scoală-te şi te du la Ninevi, cetatea cea mare, şi strigă înlăuntru într-însa, că încă trei zile şi Ninevi se va potopi". Şi, deaca auzi Iona, să pogorî la Iopa, ca să fugă pre mare de cătră faţa lui Dumnezău, să meargă la Tarsis. Unde vei să fugi, oame? De Dumnezăul tău fugi, ia spune-mi? Ce aşteaptă puţinel şi vei cunoaşte, că nici den mânile slugii lui mării nu vei putea să scapi. Şi, numai cum au întrat Iona în corabie, furtună mare să făcu, atâta cât au lepădat toată povara şi unealtele lor în mare. Iară corabia nu să uşura, că povara cea grea era încă înlăuntru, adecă trupul prorocului, de greul păcatului, pentru că nu iaste alt lucru mai greu decât păcatul şi neascultarea. Direpţ aceaea iaste să te uiţi ca la o judecată asupra corăbiarilor şi a prorocului, căci că zice că au aruncat sorţi şi au dat soarta pre greşitul şi neascultătoriul Iona. Iară corăbiarii nici atuncea n-au vrut să-l arunce în mare. De unde, dară, era atâta tocmire a lui Dumnezău, de ierta aceastea să fie? Certând pre prorocul, ca să fie iubitoriu de oameni şi dumeastec şi, ca când ar zice cătră el: „Urmează corăbiarilor celor oameni proşti, că ei nici de un suflet nu să îndură, iară ţie nu-ţ fu milă de o cetate întreagă şi de atâtea întunearece de oameni să piară pentru tine". Şi corăbiarii, aflând pre cel greşit, n-au vrut să-l osândească, iară tu, neavând nici o hulă spre nineviteani, ai potopit pre dânşii şi i-ai pierdut, că mulţi oameni ale lor păcate le iartă, iară ceale streine le hulescu, precum şi putearea s-au dat păgânilor asupra creştinilor, pentru păcatele lor, pentru că păcatul iaste ce face ceale de sus jos. Acesta au adus toate realele în lume

şi nu den alte primejdii iaste mulţimea răutăţilor care ne-au pregătit, ori morţi, ori răzmiriţele limbilor, ori alte răutăţi. Păcatul iaste întâia pricină, că macară, deşi singur, Avraam ne-ar stăpâni, au Moisi, au David, cel prea blând, au Solomon, cel prea înţelept, au cel mai păcătos decât toţi oamenii, şi noi să facem, neosebită avem pricina spre răutăţi, că după inimile norodului, dă Dumnezău şi tirani să ne cearte şi să ne stăpânească, că nu iaste alta afară dentru aceasta, că, după politia noastră, ca aceşti stăpâni avem. Şi, de-ar fi stăpânitoriul foarte direpţ, să ajungă la bunătate, ca Moisi, nu va putea să acopere ceale multe greşale ale noastre şi, de veţ vrea să vă adeverescu cum că şi păcatul unuia, de multe ori, şi pre cei buni şi cuvioşi în vileag îi osândeaşte, ascultaţi: „Isus Navi, oarecând s-au
34v dus să bată cetatea / Ierihonul şi, cu multul războiu ce au făcut gata, ţinea să cază zidurile cetăţii şi zise cătră oastea lui: „Să ştiţ, tot norodul războiului, că cetatea aceasta iaste dăruită domnului Savaot şi câte sânt într-însa. Direpţ aceaea, păziţi-vă să nu luaţ ceva de la acest lucru ce iaste închinat Domnului, că ne va omorî pre noi Dumnezău". Şi, după aceaea, căzură zidurile şi în mânile războinicilor era toate prăzile cetăţii. Deci, tot norodul păziia porunca împăratului, iară neascultarea unuia adaose mânia lui Dumnezău spre toată mulţimea. „Greşit-au, zice, fiii lui Israil greşală mare", iară unul era care au greşit, anume Ahar*. Şi trimise Isus bărbaţi viteaji de la Ierihon, la cetatea ce să chema Ghea, şi uciseră dentr-înşii 36 de voinici, den 3000 de voinici ce era. Vezi, dară, că, pentru un păcat, să făcu rană nemângâiată? Unul greşi şi-n toată mulţimea căzu moartea şi frica. Pentru ce, dară, aceasta, prea Bunule Stăpânitoriu, Hristoase? Tu singur eşti direpţ şi direaptă iaste judecată Ta. Tu ai zis că fieştecare va muri întru păcatul său şi, ca cum ar hi răspuns Domnul, şi zise: „Păcatul iaste ca râia; direpţ aceaea, spre toţi să trimite pentru pedeapsa". Vezi, dară, că păcatul unuia la tot norodul aduce pedeapsa? Ia, vezi acum şi cea rea şi

* În realitate, Acan.

ocărâtă a lui moarte. Şi aduse Isus Navi pre acest Ahar, şi pre fiii lui, şi pre featele lui, şi boii şi oile, şi înjugătorii lui, şi cortul lui, şi toate câte au avut, şi tot Israilul îi uciseră pre toţi, cu pietri, la valea lui Ahor. Direpţ aceaea, dară, să nu ne nădăjduim şi noi, căci îndelungă Dumnezău mânia, batjocurindu-se de noi, că, pentru aceasta, mai vârtos ne îndireptăm, căci că la oameni, când neştine ar lovi pre altul preste obraz şi acela va întoarce obrazul să-l lovească şi de ceaea parte, mai mult se va pedepsi acela, decât i-ar fi dat cel lovit mii de rane. Aşa fă şi tu, când te va sudui cineva, rabdă şi te roagă pentru el şi, atuncea, mai rău l-ai rănit. Direpţ aceaea, când avem fapte bune puţine şi greşalele sânt multe şi, nepătimind nici un rău aicea, aflându-ne în norociri şi în patemi bune, iară acolo pustii şi goli vom mearge, pentru că aicea, în lumea aceasta, am dobândit tot binele nostru, ca bogatul acela care ardea în para focului iadului. Direpţ aceaea, Dumnezău, nu pre cei ce pătimescu rău îi pedepseaşte, ce pre cei ce păcătuiescu, că macară de nu ne-ar şi băga Dumnezău pre noi la iad şi de nu ne-ar şi pedepsi, s-ar cădea noi să poftim pedeapsa şi judecata lui Dumnezău au să facem canonul ce ne dă duhovnicul. Când ne ispovedim de păcatele noastre, atuncea, mai vârtos să odihneaşte gândul, când la sineş ceare judecată să să pedepsască rău. Ia, să vedem, dară, pre ceia ce le moru copiii, că, pentru aceaea, să tânguiescu fără de mângâiare, ca să aibă puţină mângâiare pedeapsa ce-ş facu loru-ş pentru iubiţii lor, că, cine iubeaşte pre Hristos, precum să cade, nu primeaşte a nu pătimi rău
35r acela pen // tru dânsul. Iară cela ce-l mâhneaşte cu lucruri reale şi nu să pocăieşte, ce pururea rămâne în răutate, mare muncă şi pedeapsă va aştepta, pentru că nu ne-au iubit pre noi, ca cel ce ne-au făcut pre noi, Dumnezău, nici tată, nici mumă, nici priatin, nici alt nimeni, că pentru noi au dat pre Fiul său la moarte, ca să ne mântuiască pre noi. Şi nu-m zici că am întristăciune, şi trude, şi cealealalte ale vieţii răutăţi, ce pune în gândul tău câte şi câte îi greşim, în toate zilele. Şi, de-am socoti pre amăruntul, numai ale unii zile,

greşalele şi păcatele, am cunoaşte de păcate şi multe răutăţi sântem greşiţi, că, pentru aceaea, ne vin păcatele ceale mai mari şi, cu aceastea, ranele ceale mai mari, că păcatele ceale mici, care le facem, nu le îndireptăm. Direpţ aceaea, fără de veaste, ne vin pagubele. Pentru aceasta, ceale nevăzute şi fără de vreame morţi ne vin, căci că, de multa a noastră mândrie care ne înălţăm, ca când am ajunge tocma la ceriu şi ca cum niciodată nu vom să murim, aşa hrăpim şi lăcomim. Şi nici cuvintele lui Dumnezău ne domolescu, nici munca iadului ne înţelepţeaşte, nimeni nu goneaşte pămînteştile griji, nimeni nu să întoarce să să uite la ceriu, unde vom să ne suim, şi câtă frică vom să avem de demonii văzduhului şi nu ne îngrozim, ce, ca râmătorii carii caută tot jos, la pământ, şi să tăvălescu în gunoi, aşa şi unii oameni, mai rău decât râmătorii, să pângărescu pre sine. Nu o pricep că mai bine ar hi să să pângărească cu tină necurată decât cu păcate, că cel ce să pângăreaşte cu tină, în puţinică vreame, să spală şi să face ca cum au fostu mai 'nainte. Iară, cela ce cade în noroiul păcatului multă pângăriciune ia, care nu să poate curăţi cu apa, ce cu multe hierbinte lacrămi şi tânguiri. Şi, precum un împărat ce-ar purta stemă împărătească, şi ar avea arme tari, şi n-ar avea pre nimeni să-l asculte, nici un folos nu are de ceale ce poartă, ce toţi îl suduiesc şi-l batjocuresc, aşa şi creştinului, nu-i foloseaşte botezul şi credinţa, când iaste batjocurit de pofte şi de păcate, şi trăiaşte viaţă putredă, că, nu numai iaste necinstit pentru aceasta, ce, mai vârtos, iaste de râsul tuturora. Direpţ aceaea, să nu ne ruşinăm viaţa noastră, nici să ne pângărim trupul cu curvia şi cu necurăţia, de vreame ce iaste besearecă lui Dumezău, precum zice apostolul. Căci că, cum vei putea să întri în besearecă, după ce te voroveşti cu curvele şi curvarii? Cum vei râdica mâinile la ceriu, să te rogi lui Dumnezău, cu care te-ai împleticit cu curva şi cu curvariul? Cum vei să te rogi cu limba care ai sărutat ibovnicii, cu ce ochi vei vedea pre cei ce te iubescu, cu atâta grozăvie ce faci şi ce zic, pe priateni şi duhovnici, că,

măcară de nu te-ar şi vedea nimenea den oameni, iară cunoştinţa ta te mustră, şi-ţ urăşti încă şi trupul, şi ţi-e scârbă de el, căce că, de n-ar fi aceasta, n-ar alerga curvarii la băi, pentru că mai necurat să socoteaşte pre sine
35v decât toată putoarea / şi împuţiciunea? Ce aştepţi răspuns de la Dumnezău, fiind într-acestaş chip de păcătos? De vreame ce sufletul tău l-ai pângărit şi tot trupul tău necurat l-ai făcut, cearcă, dară, şi curăţenie ca aceasta, care să poată să te curăţească, că, de nu vom face aşa, măcară deşi cu toate gârlele şi fântânile lumii ne-am spăla, nu ne vom putea curăţi, nici cea mai puţină partea a păcatului. Şi aceasta să aseamănă ca o slugă care ş-ar pune dulămile lui ceale păduchioase în hainele stăpânului. Oare îngăduir-ar aceasta? Ba. Au în vas de auru să bagi mir şi altul să puie acolo necurăţie, nu l-ai sudui şi l-ai pedepsi? Direpţ ce, dară, sufletul nostru, decât aceastea toate, să-l socotim mai prost şi mai necinstit? Că într-însul s-au turnat mirul cel duhovnicescu, Sfântul Botez, şi zic, mai vârtos de toate, sfânta preceştenie, şi să punem într-acest sfinţit suflet cântări diavoleşti şi ascultări sătăneşti, ce sânt pline de curvie? Dară, cum va îngădui Dumnezău aceaste răutăţi, ia spune-m? Pentru că, în ce chip ceia ce sânt întunecaţi şi ameţiţi de beţie, umblându, să poticnescu, <a>cii şi colea, şi, ori groapă ori râpă, orice li s-ar întâmpla, neluând aminte, să surpă şi cad, aşa şi ceia ce fac păcatul, fiindu supuş cu pofta facerii, ca la o beţie rea, nu cunoscu ceaea ce fac. Şi nici această trecătoare ruşinea oamenilor au, nici de ceale viitoare munci nu bagă seamă mai 'nainte, căce că păcatul iaste orb de nu veade. Căce, când face omul păcatul, atuncea naşte dureare amară născătoriului suflet, că îndatăş, după păcat, stingându-să pofta, amărăciunea căinţii vine boldu şi să face cuţit cu doao ascuţite în inima celui ce păcătuiaşte şi, atunci, stă tare pârâş cunoştinţa noastră. Obiceaiu ca acesta au păcătoşii, mai vârtos curvarii şi furii, temu-se de toţi, şi de umbra lor, şi, de vor vedea pre alţii vorbindu pentru alte trebi, ei gândescu că pentru dânşii vorbescu. Într-acestaş chip, înspăimată

răutate iaste păcatul, de nimeni vădindu-se, însuş ei să dovedescu, pentru că vinovat îl face păcatul pre cel păcătos. Aşa, iarăş, direptatea face neteamere şi îndrăznire la cel direpţ, că zice *Scriptura*: „că fuge cel necurat, nimeni gonindu-l", pentru că are într-însul pârâşul, adecă cunoştinţa carele bate. Pentru aceaea, fuge den tot locul, ca când l-ar goni cineva, iară direptul nu iaste aşa, ci stă cu nădeajde şi cu îndrăznire. Aşa era şi prorocul Ilie, când au văzut pre împăratul Ahav viindu către dânsul. Şi zise împăratul către Ilie: „Direpţ ce strici tu şi îndărătniceşti pre norodul izrailtenescu?". Iară prorocul îi zise: „Nu eu stricu, nici îndărătnicescu norodul ovreailor, ce tu şi toată casa tătâne-tău". Adevărat, direptul ca un leu îndrăzneaşte. Aşa şi prorocul stătu împotriva împăratului. Împăratul, cu arme şi cu slujitori, iară Ilie purta cojoaca
36r cea veache şi era mai cinstită decât // haina cea roşie împărătească, pentru că haina împăratului făcea foametea şi morţile în lume, iară cojoaca lui Ilie au încetat răutăţile toate, foameţile şi morţile. Această cojoacă apa Iordanului o au ruptu şi au trecut aceasta pre Eliseu prorocu, şi al doilea, Ilie l-au făcut. Pre ceia, dară, ce să pângărescu cu curvie şi să socotescu pre sine neţurati, îi laudă pre ei şi-i primescu, iară, când nu să pocăiescu, ca să să curăţeaze, îi hulescu, pentru că, după curăţenia ispovedaniei, cad şi să tăvălescu întru împuţiciuni, ca cându ar surpa ceaea ce au zidit şi iară să o zideascâ şi să o surpe, dintr-aceasta alt nimică nu dobândeaşte, fără numai multe trude şi munci. Că, de păcătuim în toate zilele, iarăş, în toate zilele, trebuie să ne pocăim, că nu iaste altă răutate mai rea ce duce pre om la iad, ca când nu să teame neştine de Dumnezău, pentru că zice: „Începătura înţelepţiei frica Domnului". Deaca n-are omul frică de Dumnezău, oare ce răutate-i iaste voia <a> face? Şi, iarăş, alta nu mântuiaşte pre om, ca cum ar vedea, pururea, pre Dumnezău, cu gândul lui, că zice *Dumnezăiasca Scriptură*: „Văzut-am mai 'nainte pre Domnul, înaintea mea iaste în toată vreamea, că de-a direapta mea iaste pururea, ca să nu mă clătescu". Pentru

că, de vedem om, ne ruşinăm a face păcat, cu cât mai vârtos, când ne-am smeri de Dumnezău înaintea ochilor? Mult bine iaste omului nicidecum a păcătui, iară, de va păcătui, curând să să pocăiască şi iertare păcatelor să ceară de la Dumnezău. Iară, cându neştine să bucură căce face păcatele, aceasta iaste, iarăş, mare nebunie şi neomenie, pentru că cela ce va cădea în păcat, den nesocoteala lui, după aceaea să urască păcatul, precum zice David: „Păcatul am urât şi m-am scârbit". Unul ca acela curându să va pocăi, iară cela ce laudă păcatul, cându-l face, gonit-au de la dânsul lecuirea mântuirii lui, necăindu-se nicidecum, că nu numai cei ce fac realele mergu la iad, ce şi cei ci-i laudă pre aceia, mai multu să muncescu. Aşa, iarăş, acei ce laudă şi fericescu pre cei buni şi făcători de bine bărbaţi, împreună părtaş sânt a acelora cununi. Iară, de vreame ce nu pricepi durearea şi greul păcatelor tale, suspină şi plânge că nu doară, căce nu ţ-ar părea rău de păcat să faci aceasta, ce, căce îţ iaste sufletul nesimţitoriu şi iubitoriu de păcat. Că, de vreame ce cela ce nu-l doare de păcatele altora, iaste vreadnic de pedeapsă, cum, dară, nu ţi să cade ţie, pentru păcatele tale, mai multu a plânge şi a tângui? Şi, încă, negrijnic aflându-te şi fără de dureare, căriia spăsenie eşti vreadnic? Nici uniia. De vreame ce Pavel, de folosul lui nu grijuiia, ca pentru să afle folosul celoralalţi, de câtă muncă, dară, sântem vreadnici, că nici de la stricăciunea noastră nu vom să fugim? Direpţ aceaea, s-au dat arepi pasărilor ca să fugă de laţurile vânătorilor, iară oamenilor s-au dat, de la Dumnezău,
36v socoteală ca să / fugă de păcatele ceale ce întind diavolii, ca nişte lanţuri. Ce vei să zici, cum că nu-ţ cunoşti păcatele tale, dară cum te vom creade? Că, pentru păcatele celoralalţi oameni, scrii pravile, şi porunceşti să să dea pedeapse, şi judecătoriu şi cercetătoriu înfricoşat te face? Ce seamă ai a da de ceale ce tu singur păcătuieşti şi zici că nu ştii ceale ce s-au făcutu? Preacurvit-ai tu, şi cela ce-l judeci au preacurvit. Direpţ ce, dară, pre acela pedepseşti şi pre tine te ţii vreadnicu de iertăciune? De cunoşti că

iaste lucru rău preacurvia, cade-se nici pre alt preacurvariu să pedepseşti, iară, deacă pre altul certi şi pedepseşti, dar tu, ce gândeşti, să scapi de muncă? În ce chip vei da seamă că şi tu aceastea păcate le-ai făcut? Şi, den judecata şi răspunsul ce faci altuia, va să te judece Dumnezău. Ascultă ce zice Pavel: „Gândeşti aceasta, o, oame, care judeci pre cei ce fac rău şi tu le faci aceastea? Cum să scapi de judecata lui Dumnezău? De judecata ta n-ai scăpat şi de-a lui Dumnezău vei să scapi? Cum poate fi aceasta?". Iară, de zici: „Că ştiu bine că sânt vreadnic de muncă" şi, pentru îndelungă răbdarea lui Dumnezău, nu bagi samă şi căci nu-ţ dă pedeapsa, îndată te nădejduieşti. Pentru aceasta, dară, de vei fi şi direpţ, îngrozeaşte-te şi tremură că nu doară că nu-ţi vei lua plata, ce încă şi mai amară, când vei rămânea negrijit. Încă, cela ce face păcat mare întru ascunsu şi pre nimeni nu zminteaşte, mai uşoară muncă are, că, fiind el om prost, şi de nimică nu dă atâta stricăciune la cei mulţi, dară, cela ce iaste mare şi vestit de bunătăţi şi de învăţătură, şi stă întru înălţimea mândriei, şi iaste de toţi lăudat, când se va poticni şi va cădea la vreun păcat, mare pagubă face şi pre mulţi oameni mai negrijnici îi face. Direpţ aceaea, nu te teame de vicleşugul judecătoriului, ce teame-te de vătămarea păcatului, că omul, niciodată, nu-ţ va strica, de nu-ţ vei strica tu singur şi de nu vei greşi, macară mii de săbii să fie, Dumnezău te va izbăvi. Iară, de ai întru tine păcat, macară şi în raiu de vei fi, şi de acolo vei cădea, că şi Adam în raiu au fostu şi au căzut; Iov, încă, au fostu în gunoiu şi s-au încununat prin răbdare. Ce i-au folosit lui Adam raiul? S-au ce i-au stricat lui Iov gunoiul? Pre acela nimeni nu l-au viclenit şi s-au poticnit, iară pre acesta l-au bântuit diavolul şi s-au încununat. Nu i-au luat toată avuţia şi toate bucatele? Iară, buna credinţa lui ce avea către Dumnezău n-au putut diavolul să i-o fure. Nu i-au ucis pre toţi copiii lui? Iară credinţa lui n-au putut să o clătească. Nu i-au spart trupul cu mulţimea viermilor? Iară visteria sufletului lui nu o au aflat. Rogu-vă, dară, păziţ acest

cuvânt al mieu şi această pravilă, că eu apuc cinstite picioarele voastre, nu cu mânile, ce cu gândul, şi lacrămi vărsu. Şi, iarăş, zicu: „Păziţi această pravilă a mea, rogu-vă, şi nimeni nu va putea să vă strice". Oare văzut-aţi pre prorocul şi împăratul David, bătându-se în războiu şi
37r căzând, // sculându-se şi biruind? Văzut-aţi păcatul ce au făcut preacurvie şi ucidere şi i s-au iertat pentru pocăinţa? Ia, vezi-l acum pre el, că, după darul duhului şi după îndrăznirea ce are la Dumnezău, şi după mulţimea bunătăţilor, şi după multele biruinţe ale războaielor, strigă şi zice: „Miluiaşte-mă, Doamne, după mare mila ta". Zis-ai „mare"; zi, dară, „şi cât". „Că mare ştiu, iară a număra nu pociu". Tinsu-m-am spre adâncimea iubirii cei de oameni a Domnului mieu. Deci, acum, spune-m ce ceri de la dânsul? Auzit-ai, tu, pre prorocul Natan zicându-ţi că Domnul au rădicat păcatul tău? Ce, dară, mai mult decât aceasta pofteşti? Nu numai aceasta pohtesc, ce frumuseaţea mea cea dentâiu, cinstea şi multa îndrăznire care avea la Dumnezău, zicând: „Mai vârtos mă spală de fărdeleagea mea şi mă curăţeaşte de păcatul mieu". Vezi, dară, ce ceare? Încă, mai multă strălucire şi mai mare curăţire ceare. Dară, ce dai, o, fericite Davide, pentru aceastea care ceri? Ce, dară, zici? Că fărdeleagea mea eu o cunoscu, aceasta dai? Dară, care om iaste, de nu-ş cunoaşte păcatul lui? Adevărat zicu, câţi sânt de facu păcat şi să laudă, câţi sânt carii întristează şi amărăscu fraţii lor şi nu plâng, nici să tânguiescu? Iară eu, fărdeleagea mea o cunoscu şi păcatul mieu înaintea mea iaste pururea. O, prea cuvioasă blagorodnicie de suflet, aducearea aminte a păcatului nu o au uitat, ce, încă, şi iertându-se păcatul de la Dumnezău, pren mijlocul proroculuì Natan, el, iarăş, l-au scris, ca o icoană, înlăuntru, în inima lui, ca să-ş aducă aminte pururea de dânsul. Şi, ia vezi tu, ce să face, că, de-ţ vei aduce tu aminte de păcatul tău, Dumnezău nu-ş aduce aminte de el, iară de-l vei uita tu, Dumnezău îş aduce aminte de el. Făcut-ai vreun rău? Ţine-l minte, ca Dumnezăul tău să-l

uite pre el. Făcut-ai bine? Uită-l, ca să ţi-l zică Stăpânul tău, Hristos, cu laude, pentru că tu nu zici aşa faptele tale ceale bune. Dar cum? Ascultă! De vei da săracului milostenie, întrebându-te cineva, zici: „Văzut-am pre sărac că era flămând şi i-am dat de-au mâncat". Iară Hristos nu zice aşa, ce: „Flămând m-aţ văzut şi m-aţ hrănit, însetat, şi mi-aţ dat de am băut". Pentru aceaea, când păcătuieşti, nu aştepta să-ţ auzi mustrarea de la altul, ce, până a nu te mustra şi a te pârî, întâiu, tu îţ huleaşte păcatele tale în chip de ispovedanie, iară te te vei mustra de altul, nu să face îndireptarea a ta, ce iaste îndireptarea mustrării celuialalt. Pentru că şi Petru, după ce să lepădă de Hristos, numaidecât căindu-se şi amar plângând, vindecă lepădarea, cât şi fruntaş fu iarăş apostolilor şi să deade lui de la Hristos puteare a lega şi a dezlega păcatele oamenilor, ca şi celoralalţi apostoli. Această puteare au luat arhiereii şi preoţii a lega şi a dezlega păcatele oamenilor. Mare iaste şi arhiereul şi mai cinstit începătoriu împăratului, pentru
37v că acestu mai mare şi împărătescu cap / sfintele pravile în mâni purtând, aceasta au poruncit şi, când trebuiaşte să să facă veun lucru bun, împăratul vine către arhiereu. Direpţ aceaea, n-au trimis Dumnezău îngeri de la ceriu, ca să îndirepteaze păcatele oamenilor, ce au făcut dascali şi învăţători den firea omenească, ca să nu cearte cu greu îngerii pre oameni. Direpţ aceaea, au dat învăţători oameni muritori şi preoţi, carii au şi ei slăbiciune, ca şi ceialalţi. Pentru care lucru, dară, ziş aceastea către voi? Zisu-le-am, pentru ca să nu ziceţ: „Că tu eşti curat de păcate şi nu-ţ iaste milă de cei ce păcătuiescu, ce, cu greu şi cu multă volnicie, dai certările şi canoanele păcatelor". Ce şi eu, întâiu, cunoscu întristarea şi scârba celor ce să pocăiescu, că şi eu vinovat sânt de păcate, că toţi sântem de canoane şi de certări şi nimeni nu poate să să laude că are inimă curată. Direpţ aceaea, nu zic de păcatele ceale streine, nici den neomenie le zic aceastea, ce den nevoinţa care mă nevoiescu şi grijescu de dragostea voastră. Şi fac aceaste multe mustrări, că doftorii, când doftorescu trupurile,

acealea au durearea, iară învățătoriul, care învață și lecuiaște sufletele oamenilor, acela are durearea și întristarea, temându-se ca nu cumva să nu cază sămânța cuvântului în pământ bun, ce în spini, și nu va răsări, să aducă rod sufletescu. Și, de veț să știțI ce îndireptare iaste a-ș aduce cineva aminte de păcatele sale, adu-ți aminte ce fac boiarii, când îș cheltuiescu banii în trebile lor. Îndată, cum să scoală den somnu, îș chiamă sluga care iaste cheltuitoriu și-ș ceare socoteală ce-au cheltuit ieri: „Ce-am cheltuit, zice, în zadaru, și ce la trebile noastre, și ce ne-au rămas de astăzi?". Așa trebuie să facem și noi socoteală faptelor noastre, să cercetăm gândul nostru, ca pre o slugă, pentru cuvinte, pentru fapte și pentru cugete, care ne-au fostu de treabă și care ne-au fostu de stricăciune, care cuvinte reale am grăit, au am ocărât pre cineva, au am clevetit, au cuvinte grozave am grăit și ne-am zăbovit întru acealea, au am văzut frumuseațe streină și ne-am înnodat în dragoste, au pren mâni, au pren limbă am blestemat sau ne-am aflat cu măriri deșarte, au de zavistie și de râs, făr' de vreame, ne-am robit și, pentru aceaste răutăți ce-am greșit și am pătimit vreun păcat, trebuie să fugim de dânsul. Și, în locul acelora ce s-au cheltuit rău, să agonisim altele bune, adecă, pentru cuvintele ceale reale și vătămătoare care am vorbit, să facem milostenie, post și rugăciune. Căci că, de nu ne vom agonisi noao bine pentru ceale reale ce-am făcut, vom ajunge la mare sărăcie duhovnicească și ne vom trimite la munca cea fără de moarte a focului celui veacinic. Cu cât, dară, iaste mai bine să schimbăm cea trecătoare umilință și plângerea de ceale făr' de moarte într-această puținică și deșartă lume, cu ceale bune viitoare, a cărora bucurie nu are sfârșit? Că, de vom dobândi binele în lumea aceasta, iară în ceaealaltă
38r vom mearge la munca cea făr' de moarte, pentru // că, de vreame ce Pavel, fiind atâta de mare apostol, care au umblat ș-au încungiurat toată lumea, ca cându ar fi avut arepi, învățând și propoveduind *Evanghelia* lui Hristos și, până la raiu suindu-se, de au auzit mari și înfricoșate taini,

carele nu le-au auzit alt apostol până în ziua de astăzi, el, scriind, zicea: „Smerescu-m trupul și-l robescu, ca nu cumva altora propoveduind, eu voiu fi netreabnic". La aceaste lucruri trudite ale apostolului ce vom răspunde noi, cei ce sântem greu împovărați de păcate? Pentru că lupta aceasta a trupului nostru n-are răpaos niciodată, direpț aceaea, sântem datori, pururea, să ne trudim, și să bdenuim și, niciodată, să nu fim fără de grijă. De vreame ce nu iaste vreamea orânduită luptării celuia ce să luptă cu noi, de la Dumnezăul nostru iaste rânduiala, a căruia e slava, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al zeacea a celui întru sfinți părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru zavistia și urâciunea. Blagosloveaște, Părinte

Nu iaste alt păcat mai rău care desparte pre om de cătră Dumnezău și de cătră oameni ca zavistia, adecă pizma. Această boală rea iaste, încă, mai rea și decât iubirea de argint, pentru că iubitoriul de argint, când dobândeaște bani, atuncea să bucură. Iară zavistnicul, când altul păgubeaște și-ș piarde munca lui, atuncea să bucură și facere de bine socoteaște nenorocirile și pagubele altora. Dară, ce iaste alta mai rea decât aceasta? Că răutățile lui nu le cercetează, iară de binele altora să topeaște și să lipseaște pre sine, de nu mearge la raiu, nici în lumea aceasta n-are nici un bine. Că, în ce chip cariul mănâncă pre lemnu și molia lâna, așa și zavistia arde de tot, și sufletul și oasele oamenilor celor zavistnici, carii mai răi sânt, încă, decât hiarăle și decât dracii, că hiarăle au pentru treaba hrănii, au, de noi întărâtându-se, să pornescu cu mânie, iară oamenii zavistnici, când le face cineva bine, ca când le-ar face vreo strâmbătate, așijderea și dracii spre noi, oamenii, sânt nemilostivi și amar vrăjmaș. Iară spre alalți draci, carei sânt tovarășii lor, au dragoste, iară zavistnicii fug de adunarea și de voroava cea firească și,

încă, nici spăsenia lor nu o pohtescu, pentru că zice că zavistia nu ştie a cinsti cea ce e de folos. Unii ca aceştia,
38[v] pururea, să află plini de turburare şi / de mâhnire şi sufletele lor mergu la iadu, că nu iaste alt păcat mai rău decât zavistia, adecă decât pizma, pentru că prea curvariul să înrodeaşte cu oarece dulceaţă şi apoi, în scurtă vreame, să părăseaşte de păcat, că îmbătrâneaşte sau să bolnăveaşte, şi acealea-l oprescu, şi să pocăiaşte, şi să spăseaşte. Iară zavistnicul, mai 'nainte de cel ce să zavistuiaşte, el pre sine să munceaşte, şi să pedepseaşte, şi niciodată să părăseaşte de păcat, ce să face ca porcul, carele să tăvăleaşte în gunoiu şi să asamănă cu diavolul. Că, în ce chip diavolul să bucură de pierzare şi de stricăciunea noastră, aşa şi cel ce zavistuiaşte pre alţii, cându să întâmplă la vecinii lui vreo pagubă sau alt rău, atunci să veseleaşte şi să odihneaşte spre primejdiile altora şi binele altora îl are răul lui. Şi, în ce chip râmele să hrănescu den gunoaie, aşa şi zavistnicii aceştia, cu primejdiile altor oameni să îngraşă şi sântu împreună cu vrăjmaşi şi luptători firii omeneşti, pentru că alalţi oameni, când vădu o vită necuvântătoare junghindu-se, să întristează şi le pare rău. Iară zavistnicii, când văd pre cineva că i să face vreun bine, ei să fac hiară sălbateci şi, de răotatea zavistiei lor, le piare firea şi li să îngălbenesc obrazele şi tremură ca Cain. Ce alt mai rău va fi decât această ameţeală şi nebunie? Spune-m, frate, ce tremuri aşa şi te ruşăşti? Ce rău ţi s-au făcut ţie, ticăloase? Căci s-au făcut fratele tău slăvit şi strălucit, ţi s-ar cădea să te bucuri şi să slăveşti pre Dumnezău, căci vezi pre trupul cel aseamenea ţie parte luminoasă şi strălucită. Ce zici, că aş vrea, pren mine, Dumnezeu să să slăvească. Bucură-te, dară, sporindu-se şi îmbogăţindu-se fratele, că să slăveaşte Dumnezeu, iarăş prin tine, că, măcară de-au fost şi împotrivnic şi vrăjmaşu, iară Dumnezeu, printr-însul, s-au slăvit. Cădea-s-ar, pentru aceasta, să faci pre vrăjmaşul priaten, iară tu faci pre priatenul vrăjmaş. De vreame ce Dumnezeu să slăveaşte pentru norocirile aceluia, dară tu, în ce chip arăţi pre

Dumnezeu împotrivnic pentru a aceluia facere de bine? Direpţ aceaea, zic voaă că, măcară de-ar şi face cineva din noi seamne şi minuni, au curăţenia fecioriei să aibă, au postire, au mânile să-ş tinză spre milostenie, au jos, pre pământ, să doarmă, cât pentru aceaste bunătăţi să ajungă să fie tocma cu îngerii şi să aibă patima zavistiei, unul ca acela iaste mai păcătos şi mai pângărit decât toţi păcătoşii. Că, de vreame ce a iubi pre cei ce ne iubesc n-avem mai multă plată decât păgânii, dară cela ce uraşte pre cei ce-l iubesc pre el şi-i zavistuiaşte, unde va sta, ticălosul? Căci că, şi decât cel războinicu, mai rău iaste zavistnicul, pentru că cel ce dă războiu, dezlegându-se pricina vrăjbii, au încetat războiul, iară zavistnicul niciodată nu să face priaten nemănuilea. Şi, în ce chip cel ce năpăstuiaşte nu năpăstuiaşte, ce să năpăstuiaşte, aşa şi cela ce mozavireşte
39[r] pre vecinul lui, pre sine să dă // şi să ucide. Iară, de vom face şi la toţi bine, noao ne facem binele, pentru că, de vom minţi pentru cineva că iaste rău, nu cum că nu s-au năpăstuit nemic acela, ce, încă, şi multă plată are de la Dumnezeu, pentru că nu cel ce pătimeaşte rău, ci cel ce face răul, acela iaste vreadnec muncii şi pedepsii, deaca nu va da la aceia pricine de hulă, precum să cade. Însă nu iaste cu putinţă niciodată să să zică de toţi rău, de nu-ş va aduce el singur pricinele asupra lui. Direpţ aceaea, mulţi dintr-aceştia cadu la nenădăjduire şi la neruşinare. Măcară de-ai şi avut strâmbătate de aceia, dară tu, pentru ce să-ţ faci ţie strâmbătate? Nu ştii că cel ce dă rău pentru rău, la sine-ş înfige cuţitul? Pentru aceaea, de vei vrea să-ţi foloseşti ţie şi aceluia să-i faci bine, zi cătră cela ce ţi-au făcut strâmbătate, într-acestaş chip, că, măcară de vei grăi şi rău, nu te vei creade fiind de vrăjmăşie. Direpţ aceaea, nu zice rău pentru altul niciodată, ca să nu te pângăreşti pre sine şi să-ţ dai sufletul muncii, nici să ameasteci balegă cu tină, să faci cărămizi, ce împleteaşte cununi de garoafe şi de alte flori mirositoare, nici scoate balegă din gura ta, ca gândacii, că cei ce batjocurescu şi necinstesc pre alţii, întâiu, ei dobândesc împuţiciunea şi putoarea.

Direpț aceaea, pre cel ce iaste batjocuritoriu şi grăitoriu de cuvinte împuțite, toți îl urăscu, toți să scârbesc de el, ca de gândaci şi ca de nişte lipitori ce să hrănesc în gunoiu. Iară pre omul cel bun care are gură curată, ca pre un mădulariu al lor şi ca pre un frate bun, îl au toți frații, că cine au făcut strâmbătate direptului Avel, fără cât zavistia lui Cain? Nu l-au făcut mai curând, deşi nevrând, l-au trimis în mânile lui Dumnezeu şi el avea la sine-ş mii de răutăți şi au murit moarte rea. Cine au făcut stricăciune lui Iacov? Isav, fratele lui, pizmuindu-l. Dară, apoi, Iacov nu era plin de tot binele? Şi Isav să goni de la moşia lui şi umbla în striinătate, având numai pre zavistie şi pre ficleşug soție. Ce, iarăş, au făcut feciorii lui Iacov la Iosif cel prea frumos, deşi până la sânge de moarte au venit? Nu muriia aceia de foame? Şi era cuprinş de toate nevoile, iar Iosif, cel ce să zavistuia, să făcu împărat a tot Eghipetul. Direpț aceaea, şi tu, veri carele vei fi, aceasta să ştii, că, cu cât zavistuieşti, atâta bunătăți de mari faci celuia ce-l zavistuieşti, iară pre tine te faci vreadnic de mari munci, împreună cu dascalul tău, diavolul, pentru că Dumnezău iaste cunoscătoriu de inimă şi toate faptele noastre aceastea le veade, ori de vor fi bune, ori de vor fi reale. Şi, când veade pre cela ce-i facu alții strâmbătate şi răbdă cu mulțimită, atuncea îl face pre acela mai bun decât ceialalți, iară pre cei ce facu strâmbătăți, îi munceaşte, că, de munceaşte pre cei scumpi şi nemilostivi, cu mult mai vârtos va munci pre cei zavistnici şi năpăstuitori. De iubeşti pre cel ce te iubeaşte, aceasta o fac şi păcătoşii şi mitarnicii. Dară, când urăşti pre cel ce te iubeaşte, ce
39v iertăciune vei să aibi de la Dumnezău? / Niciuna. Ce-ț pare rău, frate, pentru binele ce are fratele tău? Cădea-s-ar să ne pară rău de ceia ce pătimescu rău, iară nu de cei ce sânt la bine, pentru că curvariul are oarece dulceață şi, pentru aceaea păcătuiaşte. Aşijderea, şi hoțul are pricină sărăcia. Dară, tu, cel ce zavistuieşti, ce răspunsu ai să zici? Nici un răspuns. Numai pagubă şi răutate mare, că, de vreame ce Hristos ne porunceaşte să iubim pe vrăjmaşii

noştri şi noi să urâm pre cei ce ne iubescu pre noi, ce samă vom să dăm la Dumnezău? Diavolul numai zavistuiaşte pre oameni, iară nu pre diavoli, iară tu, fiind om, zavistuieşti pre oameni? Mare păcat iaste zavistia, fraților, şi vai de cela ce-l bântuiaşte un drac necurat ca acesta şi atâta îl face, ca nici un bine să n-aibă la dânsul, pentru că, zice-se, că zavistia nu ştie a cinsti ceaea ce iaste de folos. Această patimă a zavistiei o avea împăratul Saul asupra prorocului David. Şi Saul avea dracu şi, cându-l apuca, chema pre David de cetiia *Psaltirea* şi fugiia dracul şi, deaca să tămăduia, iarăş cerca ca să ucigă pre făcătoriul lui de bine. Şi, de veț vrea ca să vă povestescu câte şi câte mii de faceri de bine au făcut David lui Saul şi câte, iarăş, răutăți au făcut Saul lui David, ascultă. Jidovii, oarecând avea războiu tare cu cel strein de fealiu, Amalic, şi avea frică mare şi multă, şi nimeni nu cuteza să între în războiu, ce-ş aştepta fieştecare moartea, în toate zilele. Atuncea, dară, şi David, de la oi, s-au dus la oaste, ca să vază şi el războaiele şi ca să să bată, şi mulți îl opriia ca să nu meargă, mai vârtos, frații lui, şi tocma şi împăratul Saul, văzând tinereața vârstei lui, că, încă, de 20 de ani nu era. Iară David, văzând pre cel varvar războinic Goliad, simețindu-se în vitejia lui, şi-n uciderile ce făcea, să aprinse inima lui David, să repezi asupra războinicului, deade împăratului îndrăznire multă, mai 'nainte, şi de războiu, şi de biruință. Şi zise împăratului: „Nu te întrista, Domnul mieu, pentru războinicul acesta, că eu voiu mearge de-i voiu tăia capul", precum l-au şi tăiat. Pentru această biruință şi acest bine mare, nu era cu direptul să ia cineva stema den capul lui Saul şi să o puie în capul lui David? Şi, încă, tot nu i-ar fi făcut cinstea cea ce i să cădea. Iară, David, şi viața şi împărăția lui Saul au dăruit. Ce să vedem, dară, şi facerile de bine ale lui şi darurile. Că, deaca David tăie capul viteazului şi, luând biruința şi prăzile, să întoarse şi să duse la oile lui care păziia, atuncea au ieşit featele den cetatea Ierusalimului, întru întâmpinarea împăratului, când veniia cu oastea lui, şi, jucând, zicea:

„Saul întru mii şi David în zeci de mii", adecă Saul să aibă mii şi David zeci de mii. Aceaste laude ale lui David, deaca le auzi Saul, pizmui şi foarte să urgisi asupra lui David şi, de atuncea, cerca să-l omoare. Acest fealiu de răutate iaste zavistia, că, de multe ori, face şi ucidere. Nu
40r poftească // să vază cu blândeaţe binele şi sporiul sau sănătatea vecinilor lui, ce să arde de zavistie, văzând binele care au alalţi fraţi. Şi ascultă şi altă istorie veache. Că împăratul gherarilor petrecu multă vreame zavistuind, căci vedea ţarina şi sămănăturile lui Isaac, fiul lui Avraam, în toate zilele, sporindu-se, şi să temea şi, pururea, îl goniia de pre locul lui. Şi zice *Scriptura* că au sămănat Isaac în pământul acela şi au făcut 100 de povări de orz. Văzut-ai iubire de cinste a lui Dumnezău spre robul lui? Văzut-ai mare facere de bine care au făcut la priatenul lui? Dară, să vedem şi zavistia şi pizma împăratului, cum au fostu. „Du-te, zice, de la noi, ieşi den hotarăle noastre, că te-ai făcut mai tare decât noi". Şi, adevărat, mai tare era, pentru că avea ajutoriul lui Dumnezău cu el. Unde, dară, goneşti pre cel direpţ? Nu ştii că, oriunde va marge, acolo iaste şi Dumnezău cu dânsul? Că şi la pustiu de-l vei goni să meargă, şi acolo, mai strălucit decât tine se va arăta, căci Dumnezău, de multe ori, tocmeaşte pentru împotrivirile împotrivnicilor, a căruia e slava, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 11 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru ţinerea mâniei şi a vrăjmăşiei. Blagosloveaşte, Părinte

Oricarele va fi acela, fraţilor, care să uraşte de altul sau să năpăstuiaşte, aducă-ş aminte de prorocul David, câte au răbdat el de cătră Saul; deci se va mângâia şi acela de întristarea lui. Cum că ţi s-au făcut vrăjmaş fratele tău, numai căci te-au suduit? Dară nu ţ-au făcut vreo strâmbătate, nici de bani sau de altă aveare te-au lipsit, ce, pentru aceasta eşti cu vrăjmăşie asupra lui? Nu face aşa, te rog. Nu-ţ fie cu greu a tăia legăturile vrăjmăşiei, pentru că leanea naşte mânia şi, de va treace astăzi şi nu te vei împăca, mai mult te ruşinezi. Încă, de vei rămânea şi mâine neîmpăcat, tot mai multă ruşine îţ vine, iară, de şi până a treia zi vei rămânea cu vrajba, mai mult te depărtezi de dragoste. Deci, de va mearge cineva la un vrăjmaş al lui ca să să împace cu el, şi au căzut la picioarele lui de l-au îmbrăţeşat, l-au sărutat, au lăcrămat, l-au rugat, acela, de ar fi fostu şi hiară sălbatecă, pentru osârdia aceluia, adevărat s-ar îmblânzi. Deci, făcând aşa, pre tine te mântuieşti
40v de greşale, iară / pre acela îl întorci spre prieteşug, atuncea ai dobândit şi pre el şi pre tine. Şi, cum zici „că iaste om rău, vrăjmaş şi nu pociu să mă împacu cu dânsul, fiind om nestătătoriu şi fără de lucru", orice vei zice, tot nu iaste mai rău decât Saul, pre care, şi o dată, şi de doao ori, şi de multe ori, izbăvindu-l David, el, iarăş, de mii de ori, îl vicleniia, ca să-l omoară. Dară, tu, ce vei să zici? Că ţ-au luat arătura şi via, şi alte pagube ţ-au făcut, şi te-au adus la lipsă şi la sărăcie. Dară, încă, sufletul nu ţ-au luat, ca Saul lui David. Ce iaste răul, dară, ce ţ-au făcut vrăjmaşul tău? Furatu-ţ-au banii sau hainele? Ce, pentru hrăpirea averii tale, de vei răbda vitejaşte şi să mulţemeşti lui Dumnezău, atâta vei lua plată de la Dumnezău, ca cum i-ai fi dat milostenie săracilor. Iară, de-ţ va aduce şi moarte, şi aceasta mărturisire ţi-o va socoti Dumnezău, pofteşti, frate, să ştii că cu putinţă iaste, de vom vrea cu fieştece om, sau şi vrăjmaş, să avem pace. Ce hiară mai sălbatecă iaste decât leul? Dară oamenii îl dumesnicescu, şi să face mai dumeastnic decât oaia, şi umblă prin târg, şi nimeni nu să teame de el. Ce, dară, hiarăle le dumestnicim şi pre oameni zicem că nu-i putem dumestnici? Ce, dară, atâta de mare greşală ai făcut nepriatenului, de nu primeşti să te împaci cu dânsul? Ţi-au zis, cu vrăjmăşie, preacurvariul şi fur, dară ce iaste spre aceasta? De zice adevărul, îndireptează pre sine, iară de zice minciuni, râde şi tu de dânsul. Fă-te, dară, de acum înainte, întreg la minte şi bun.

Iară, de nu ştii nimic de ceale ce te grăiaşte de rău, nu numai nu băga în seamă ceale zise, ce te şi bucură şi te veseleaşte, după cuvântul Domnului, care zice: „Când vă vor ocărî pre voi şi vă vor zice tot cuvântul rău, bucuraţi-vă, că, într-aceaea zi, multă e plata voastră în ceriu". Iară de te ponosluiaşte cu adevărat, rabdă şi tu, cu smerire, ceale ce ţi să zic şi nu-i sta împotrivă, să-l suduieşti, ce să suspini şi să lăcrămezi cu amar pentru păcatele tale. Şi vei afla iertăciune, pentru că ceaea ce nu fac priatenii, o fac nepriatenii, cu răotate grăind, deşi adevărul grăiesc. Că priatenii, purtându-se cu momeale şi nezicând aceastea în faţă, spre mai mare umflătură râdică boala, iară, nepriatenii, de vrăjmăşie pornindu-se şi păcatele mustrând, de nevoie să pun la îndireptare şi să face la noi vrajba poveaste de mare folosinţă. Şi, direpţ aceaea, să nu zicem „că cutarele să luptă cu mine şi mă îndeamnă să grăiescu cuvinte grozave şi de ocară", ci acestora răutăţi sântem noi vinovaţi în toată vreamea. Că, de vom vrea să ne păzim, nici singur diavolul nu va putea să ne pornească spre urgie şi spre mânie. Şi aceasta cunoaşte-o den istoria lui David şi a lui Saul, că David au aflat odată pre Saul, şi au tăiat o bucată den poala hainei lui, şi au stătut, şi au zis împăratului: „Iată, că am haina ta în mâinele meale şi viaţa ta la voia mea era". Iară Saul răspunse şi zise: „Tu eşti, fătul mieu, Davide?". O, cât să îmblânzi hiara, fără veaste
41[r] fu schimbare firii care nu vrea // nici numele să-i auză şi acum îi zice: „Glasul tău iaste acesta, fiule, Davide". Îndată dezlegă vrajba lui Saul blândeaţele lui David. Ce iaste mai fericit decât David, că pre ucigaşu îl făcu tată şi pre lup oaie? Direpţ aceaea, aceasta numai să luom aminte, nu numai cum să nu pătimim vreun rău de la vrăjmaşii noştri, ce nici noi să nu le facem vreo răsplătire de rău la dânşii, deşi întunearece de răutăţi am pătimit de la dânşii, precum şi David, fugindu de Saul şi gonindu-l şi, până la moarte viclenindu-l, nici un rău n-au păţit, ci să făcu mai luminat decât oastea cea multă şi iubit, nu numai de oameni, ce, mai vârtos, de Dumnezău. Au nu să laudă numele lui până astăzi, cu proroceştile lui viersuri, pren

Psaltire? Şi luminat fu pre pământu, iară mai luminat iaste în ceriu. Ce, dară, ticălosului aceluia îi folosi zavistia? Au nu şi de împărăţie să scăpă şi rea moarte deade, cu feciorul lui dimpreună, şi acum aşteaptă muncile ceale nemuritoare ale iadului? Ce şi tu, cându vei vedea pre vrăjmaşul tău sau cându îţ vei aduce aminte de dânsul, nu zice „că atâtea şi atâtea mi-au făcut" şi te aprinzi de mânie, ce le uită toate şi zi: „Diavolul strică, iară nu acela". Şi-ţ adu aminte de-ţ va fi zisu vreodată vreu cuvânt bun şi curând vei potoli vrajba. Iară, de veţ vrea a vă îndirepta, mai 'nainte goniţi vrăjmăşia şi, atunce, mustră cu dragoste şi cearcă să te îndireptezi, iară cându te va mustra vrăjmaşul tău la vreo greşală, deşi tu o ştii, nu-l ocărî, ce, de vei suspina şi vei plânge cu amar, ca apostolul Petru, şi pre Dumnezău vei ruga să te iarte, îndată te-ai izbăvit den toate greşalele tale. Şi, pentru ca să nu ne socoteaşte că te mângâiem, să aducem mărturie din *Sfânta Scriptură*. Era oarecare fareseu şi un vameş. Deci vameşul, ca un vameş ce era, ajunse la mare păcat şi pierzare, iară fariseul, precum făcea toată direptatea a să mântui, mearseră amândoi în besearecă să să roage şi fariseul stătu într-un loc înaltu şi, rugându-se, zicea aşa: „Doamne, mulţumescu-ţi că nu sânt ca ceialalţi oameni, hrăpitori şi lacomi, au şi ca acest vameş". Iară vameşul, mai jos, stătu în besearecă şi nu-i răspunse, nici zise cuvânt amaru cătră fariseu, ce, suspinându, şi bătându-şi pieptul, şi lăcrămând, zicea: „Dumnezeule, milostiveaşte-te mie, păcătosul". Şi, aşa, mearse la casa lui îndireptat. Văzuş sârguială, că primi mustrarea şi spălă păcatele lui? Şi vrăjmaşul, şi nevrând, să făcu făcătoriu de bine. Oarece mai fericit decât aceasta ar fi şi ce mai pre lesne ca să să iarte cuiva păcatele, că, cât ar fi vrut să ostenească vameşul să facă bunătăţi, posturi şi bdenii în mulţi ani, încă să-ş dea şi avearea milostenie, până a ierta Dumnezeu păcatele lui, iară el, numai cu un cuvânt plecat, lepădă toată răutatea jos şi cununilor direptăţii îl învrednici Dumnezeu? Direpţ aceaea, au poruncit Dumnezeu să ne rugăm pentru vrăjmaşii noştri şi nu numai să laşi datoriile

41v lor şi rău / tăţile ce ţ-au făcut, ce şi mai de cinste priateni să-i aibi decât alţii. Ai făcut nedireptate cuiva şi nu-i dai nedireptatea? Nu vezi bine că rana e vie în sufletul tău? Încă, porunca lui Dumnezău n-ai făcut. Cum vei să afli tu iertăciune, când te rogi lui Dumnezău ? Încă, tu nu te-ai făcut iertătoriu pre tine, de vreame ce n-ai iertat pre ceia ce ţ-au făcut rău. Cum va să iarte Dumnezău păcatele tale? Că, de vom şi ierta noi pre ceia ce ne-au făcut strâmbătate şi ne-au ocărât, iară Dumnezău nu lasă direptul să piară. Şi ascultă să-ţ spuiu o istorie. Odinioară, Mariam, sora proorocului Moisi, au mustrat şi au hulit pre Moisi, pentru căci luase muiare pre fata popei lui Iotor, carele fusease mai 'nainte elin. Dară, Dumnezău ce-i făcu? Îi deade stricăciune pe tot trupul ei şi necurată o făcu pentru hula aceaea a frăţine-său, iară fericitul Moisi să ruga lui Dumnezău să gonească acea boală de pe trupul ei. Ce Dumnezău nu-l ascultă, ce-i zise: „Blândeaţele tale şi neraûtatea ta primescu, iară ea lasă să să pedepsască, până la săvârşitul vieţii ei, iară nu şi în viaţa cea de sus". Pentru aceaea, şi tu adu-ţi aminte de-nfricoşata judecata lui Dumnezău şi socoteaşte cu gândul tău că sânt acolo toate goale şi descoperite şi, niciodată, nu să ascunde. Direpţ aceaea, de vei ierta păcatele fratelui tău, carele vor să să vădească acolo, aici, pier toate păcatele şi, acolo, mergi la judecată slobodă. Deci, iată, că mai multe iai decât dai. Şi ascultă putearea poruncii, că zice Dumnezău că, „de va sta la rugă Moisi şi Samuil, nu iaste sufletul mieu întru aceia" pre carii n-au putut Moisi şi Samuil să-i scoaţă den urgia lui Dumnezău. Numai această poruncă, adecă neţinearea de mânie, poate să apuce să scoaţă pre om den urgia lui Dumnezău. Deci, de vreame ce ni se porunceaşte să iubim pre vrăjmaşii noştri, dară, când vom urî pre ceia ce ne iubescu, ce iertăciune vom avea? Nici una. Cel ce nu iubeaşte pre fratele lui, de ş-ar da toată avuţia lui săracilor, sau mucenic să să facă, nimica nu va folosi. Şi cel ce dă războiu cu cel ce nu i-au făcut lui nici o strâmbătate, câtă muncă şi pedeapsă i să cade? Deci, ce ne învrăjbim în zadaru unul cu alalt? Şi ne zavistuim, şi facem pre

diavolul de să bucură, având noi poruncă să iubim şi pre ceia ce ne urăsc? Ce grăieşti, o, omule? Zici că ai om vrăjmaş şi nu-ţ iaste ruşine? Dară nu ne-ajunge că ne iaste diavolul vrăjmaş, de când au făcut Dumnezău lumea, care ne-au scos pre noi den rai şi, pururea, ne scoate şi ne duce în iad, pentru vrajba ce avem între noi unul cu alaltul? Că, măcară de n-ar fi fostu vrajba între noi, că nu s-ar bucura diavolul niciodată, au nu ştii câtă bucurie şi veselie iaste îngerilor, când să întoarce şi să pocăiaşte păcătosul? Că elinii nu aştepta să aibă nici un bine după moartea lor şi de multe să nevoia, să aibă pace cu oamenii? Iară, tu, fiind creştin, nădejduieşti să moşteneşti împărăţia ceriului şi ai vrăjmaş? Hristos s-au giunghiat pentru tine, carele tu ai
42r fostu vrăjmaş lui Dumnezău şi ai făcut // voia diavolului, iară nu a lui. Şi, iarăş, de te vei pocăi, cu bucurie te primeaşte, că şi tâlharii au priateni, şi mănâncă, şi beau cu dânşii la o masă, şi-ş schimbă firea, şi să fac mai blânzi decât oile, carii sânt mai sălbateci decât hiarăle, ce masa îi îmblânzeaşte, iară, noi, având masă şi hrană ca aceasta, fără moarte şi, iarăş, ne luptăm unul cu altul, şi întărim pre vrăjmaşul nostru, diavolul, iară pre noi ne slăbim, luptându-ne, în toate zilele, unul cu altul şi, împreună cu diavolul, ne sculăm unii asupra altora şi pe dânsul îl luom agiutoriu şi războinic. Ce lucru iaste mai rău decât diavolul şi mai fărdeleage? De a căruia oştime să fugim, fraţilor, şi să alergăm cătră iubitoriul de oameni, Dumnezăul şi Mântuitoriul sufletelor noastre, Isus Hristos, Domnul nostru, a căruia e putearea, şi slava, şi închinăciunea, împreună cu Părintele, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 12 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru ţinerea de mânie şi pentru nemânia. Blagosloveaşte, Părinte

Vrând eu să vorbescu cătră dragostea voastră, fraţilor, pentru blândeaţea şi nemânia, oare pre care om direpţ am aduce la mijloc, în loc de pildă? Noi nu vom aduce pre

altul, ce numai pre carele au luat mărturia de sus, de la Dumnezău, de vreame ce de acestu sfânt să minuna Dumnezău şi zicea: „Aflaiu pre David, sluga mea, feciorul lui Iesei, bărbat după inima mea". Acesta proroc, David, şi împăratul, nu adăpa numai şi hrăniia pre vrăjmaşii lui, ce, de multe ori, când cădea la nevoi şi la morţi, îi scotea şi-i izbăvea. Pentru că Saul, împăratul jidovilor, îl pizmuia şi avea asupra lui vrajbă şi vrea să-l omoară, pentru căci făcuse David mari şi multe bunătăţi lui Saul, cu acea luminată şi vestită biruinţă a lui Goliad, care biruiia şi omorâia, în toate zilele, oastea lui Saul, iară el, pentru binele ce-i făcuse şi pentru mântuirea şi izbăvirea lui şi a tot norodul jidovesc, el nu-l iubea, ce-l goniia. Şi, odinioară, la un praznic, zicea către boiarii lui: „Oare unde va fi feciorul lui Iesei?". Gândind că va ocărî strălucirea lui David cu defăimarea neamului, iară vestitul şi lăudatul David au găsit pre vrăjmaşul lui, pre Saul, dormindu într-o peşteră, ce n-au vrut să-l ocărască şi să-i zică feciorul
42v Chisei*, că aşa chema pre mumă-sa, Chisa, ce / au zis numele cel cinstit, adecă „nu voiu rădica mâna mea asupra unsului Domnului", atâta au fostu de curat direptul acesta de mânie şi de vrajbă, zice lui Saul că iaste om bun şi a lui Dumnezău, carele i-au făcut, de multe ori, strâmbătăţi. Şi, cu seate doriia să-i bea sângele lui, pentru multe bunătăţi ce văzuse la dânsul, pentru care era vreadnic morţii ca unui om nemulţemitoriu, pre carele îl află David în peşteră, ca într-o temniţă. Şi ajutoriul pustietăţii şi greul somnului îi ajuta, iară el nu vru să-ş izbândească, dară ce zicea: „Nu voiu pune mâna pre cel miruit al Domnului". „Atâta eşti de blând şi neţiitoriu de mânie, o, direptule Davide?". „Atâta, zice, pentru că, de nu va petreace rău şi să rabde, nu se chiamă direptu". Ce eu alta voiu să zic, că nu iaste minune, că nu-ş aducea aminte de răutăţile ce-i făcuse Saul mai 'nainte. Ce, nici mai apoi nu să temea de războiul împăratului, pentru că fericitul David mai bine iubiia să petreacă nevoie decât să ucigă vrăjmaşul lui. Şi,

* În realitate, Chiş, tatăl lui Saul.

ca cum i-ar fi fost făcutu nişte bunătăţi multe, aşa îi era milă de vrăjmaşul cel ce-i făcuse lui atâtea răutăţi. Şi, numai ce luo poala hainei lui şi vasul cel de apă, şi, depărtându-se, stătu şi strigă cu glas mare, de-l deşteptă şi-i arătă seamnele ce luase de la dânsul, nu pentru lauda, ce vrând să-l îmblânzească şi să cunoască că nu-i iaste vrăjmaş, precum socotiia el. Şi, pentru aceaea, pururea să nevoia să-l întoarcă spre pace şi spre prieteşug, iară el tot ceale împotrivă făcea. Ce răutate mai mare vom să zicem den câte vicleşuguri avea Saul asupra lui David pentru binele ce-i făcuse acelui lipsit de minte şi nebun? Că nu o dată şi de doao ori au aruncat sulița asupra lui David să-l ucigă şi au lovit în zid. Cum nu va părea rău tuturora pentru aceasta? Iară David, mai bine pohtiia să fugă şi să să înstriineaze de la moşia lui, şi să petreacă rău, şi să fie lipsit şi flămând şi de mâncare, decât să ucigă pre împăratul şi să fie el pricina morţii lui, ce totdeauna să nevoia să-l izbăvească den patema zavistiei şi a pizmei şi cu această smerenie scoase ochii diavolului. Deci, alt ce lucru va să fie mai bun decât această bunătate sufletească a direptului? Că, pentru dragostea, suferi sărăcia în loc de bogăţie şi, în loc de moşia lui, pustiul, şi osteneale şi nevoi. În loc de desfătare, şi de cinste, şi de mărire, primiia să petreacă rău şi nevoie, numai să izbăvească pre vrăjmaşul lui den vrajba ce avea asupra lui. Iară acela, fiind îndărătnic şi fără de omenie, nimic nu vrea să să întoarcă spre dragoste şi prieteşug, ci totdeauna îl goniia din loc în loc, să-l umoară. Ci nu ştim cum tocmi Dumnezeu şi căzu în mrejile lui David, pentru că zice că au fost acolo, în pustie 2 peştere. Deci, în cea mai dinafară au întrat Saul, iară în cea mai denlăuntru au fostu David cu voinicii lui. Şi, atunce, ziseră voinicii către David: „Iată, ziua aceaea ce au zis Domnul, că voiu da pre vrăjmaşul tău
43r în mâ // nile tale'". Şi mearse David foarte încet şi pe mâlcomiş şi au luat haina cea de auru ce era acoperit cu dinsa, când dormiia, iară, apoi, îi păru rău lui David căci luo haina cea împărătească şi zicea către soţiile lui: „Să

mă iarte Dumnezău pentru acest lucru ce am făcut şi, măcară de-ar şi vrea Dumnezău, iară eu aceasta, niciodată, nu o voiu face, să-m spurc mâna în sângele domnului împăratului". Acestuia să-i zică cineva înger nu greşaşte, să-i fie vânatul prinsu în mreji şi pre vânătoriu să-l îndeamne ceialalţi voinici, toţi să-ş văpsească sabia în pieptul vrăjmaşului şi el să nu primească. Caută acum, de vezi răbdarea, biruinţa şi cununa, că mai mare biruinţă au făcut atuncea firii lui, iertând pre Saul, decât când au bătut pre Goliad. Adevărat, mai luminată să făcu această biruinţă decât aceaea şi, fără de sânge şi minunat să săvârşi! Deci, să sculă Saul den somnu şi ieşi şi David după dânsul, mulţimindu lui Dumnezău că nu purta capul vrăjmaşului lui, ce purta o mânie omorâtă, că, mântuind pre Saul cu multe cuţite, junghe pre vrăjmaşul diavol. Şi, în ce chip au ieşit cei trei coconi den cuptoriu, nearşi de focu, aşa nici pre David nu-l arse para mâniei şi a urgiei. Deci, ieşind afară, David strigă către Saul, zicând: „Domnul mieu, împărate". Iară Saul să întoarse, şi văzu pre David, şi îndată căzu David de i să închină, şi zise: „Pentru ce asculţi, domnul mieu, pre vrăjmaşii noştri carei îţ zicu? Iată, David cearcă sufletul tău, iată că astăzi te-au dat Dumnezău în mânile meale şi am zis să nu dea Dumnezău să rădic mâna mea spre stăpânul mieu şi, cum că ţiu şi haina ta la mine şi nu te-am ucis, iară tu, de multe ori, te-ai ispitit să mă umori, ce să cunoşti, de astăzi 'nainte, că nu-ţ sântu vrăjmaş". Pentru aceaea, şi tu, oricare ai fi, când vei prinde pre vrăjmaşul tău, nu-i face rău pentru rău, măcară de-ai fi auzit mii de ocări de la dânsul, sileaşte ca să-l îmblânzeşti, precum au făcut şi David cu vrăjmaşul lui, că nu numai îmblânzit, ce l-au făcut de au şi lăcrămat, de vreame ce-l auzi zicându-i: „Domnul mieu, împărate". Atuncea, Saul zicea către David, cu mare mânie: „Tu eşti mai direptu decât mine, că tu mi-ai făcutu multe bunătăţi şi, acum, mi-ai dăruit şi viaţa mea, pentru mii de răutăţi ce ţi-am făcut, şi nu m-ai omorât". Deci, cine va să fie mai fericit decât prea blândul

David, carele îmblânzi pre vrăjmaşul într-o mică de ceas? Mulţi dentru oameni, nu numai de vorba vrăjmaşilor fug, ci nici să-i audă nu vor. Iară David n-au făcut aşa, ci izbăvi pre vrăjmaşul lui şi-l cinsti şi-i zise „Domnul mieu, împărate", şi s-au închinat lui. Pentru aceaea, şi Saul, deaca văzu smerenia şi blândeaţa lui David cea multă, lăcrămă şi zise: „Iată, cunoscuiu fătul mieu, astăzi, că, pentru smerenia ta, va să-ţi dea Dumnezeu împărăţia jidovilor în mâinele tale şi va să stea împărăţia ta preste toţi împăraţii. Numai aceasta te rogu, fătul mieu, pentru numele lui Dumnezeu, să nu răsipeşti, nici să pierzi
43v sământa din casa părinte / lui mieu, deaca voi muri eu". Dară David, ce făcu? Au doară să mândri pentru aceasta? Ba. Ci, îndată primi cuvântul şi plini rugămintea şi, deaca să săvârşi Saul, necum să facă vreun rău feciorilor lui, ce încă-i cinsti foarte şi la masa lui cea împărătească îi învrednicea. Încă, şi când au auzit că au căzut la războiu Saul, ş-au rupt veşmântul lui cel împărătescu, şi puse ţărână în capul lui, şi plângea cu amar, şi zicea: „Saul, Saul, şi Ioatam, iubiţii miei stăpâni şi împăraţii miei cei prea frumoş". Direpţ aceaea, fieştecarele dentru noi, aşa, acum şi pururea, să ne aducem aminte de vrăjmaşii noştri şi, până sânt vii şi, după moartea lor, să ne rugăm pentru dânşii. Şi, de trebuiaşte, încă, să şi plângem după dânşii şi, încă mai vârtosu, pentru ceia ce ne-ar fi făcut multă pagubă şi rău, ca să luom, cu multă îndrăzneală, mai mare plată de la Dumnezău, precum vom să vedem şi pre David cu Saul, dară ce iertăciune vom să avem noi, când ne aducem aminte şi pomenim greşalele ceale trecute şi uitate şi să ne mâniem pre cei ce ne-au scârbit pre noi? Că bine iaste să nu facă cineva strâmbătate altuia, iară lui bine iaste celuia ce pate strâmbătatea, să nu să răsplătească rău pentru rău, că leagea cea veache zicea atuncea: „Ochiu pentru ochiu şi dinte pentru dinte". Iară David atâta fu de înţelept, cât întrecu şi *Leagea cea veache şi cea noao*, iară noi, nu numai sântem datori să nu facem rău pentru rău, ce, încă, să facem şi bine vrăjmaşilor noştri, că zice

Hristos: „Rugaţi-vă pentru ceia ce vă supără pre voi şi faceţ bine celora ce nu vă iubesc". Deci, ce răspuns şi ce iertăciune vom avea noi, carii sântem mai pre urmă de Hristos, neajungând noi la măsura sfinţilor celor vechi care au fost mai 'nainte de Hristos? Că zice Hristos: „De nu va prisosi direptatea voastră mai mult decât a cărturarilor şi a fariseilor, nu veţ întra împărăţia ceriurilor". Pentru căci, ascultă ce zice Petru cătră Hristos: „De câte ori să-m greşască fratele mieu şi să-l iertu? Oare ajunge-va de şapte ori? Şi părându-i că va avea cinste mare şi multă pentru aceasta". Iară Hristos i-au zis: „Nu-ţ zic până în şapte ori, ce până de şaptezeci de ori câte şapte, care să face numărul de 490 de ori, să ierţi pre cel ce ţ-au greşit". Adecă, arată aceasta, să iertăm totdeauna pre cei ce ne greşescu, că de alt nu să bucură atâta Dumnezău decât când nu răsplăteaşte cineva altuia rău pentru rău. Şi va să zică neştine: „Că eu sânt om sărac şi fără de puteare, ce nu pociu să facu nici un rău celui ce mi-au făcut strâmbătate" Dară eu zic: „Cum poţi, când te mânii pre dânsul de-l bleastemi, şi-l afuriseşti, şi-l ocărăşti, şi-l grăieşti de rău pururea şi cătră toţi nu iaste aceasta răsplătire? Sau când îi zici să dea samă la Dumnezău, pentru că aceastea toate sânt la voia noastră". Pentru aceaea, cel ce nu face aceastea nu răsplăteaşte rău pentru rău şi acela ia plată de la Dumnezău. Aiavea iaste
44r că // i-au fostu în voia lui să facă rău şi n-au vrut să facă. Pentru aceaea, când vezi că-ţ cade vrăjmaşul în mânile tale, nu-ţ pară că iaste vreamea muncii lui, ce iaste vreamea mântuirii lui, pentru că, atuncea, să-ţ fie mai milă de vrăjmaşul tău, când poţi să-i faci mai rău şi nu-i faci. Deci, de vom face aşa vrăjmaşilor noştri şi-i vom ierta de greşalele lor, care lucru iaste mai mare decât toate bunătăţile, ne vom învrednici de vom dobândi binele cel viitoriu şi veacinic, întru Isus Hristos, Domnul nostru, a căruia e slava şi puterea, împreună cu Părintele şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 13 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru dragostea şi iubirea frăţiei. Blagosloveaşte, Părinte

Iubitoriul de oameni, Dumnezeul nostru, fraţilor, ba şi iubeaşte să aibă toţi oamenii dragoste unul cu alalt, şi prieteşug adevărat, şi credinţă nedespărţită, că, pentru aceaea, au pus nevoie ca aceaea întru meşteşugurile şi trebile lumii, ca să trebuiască a ajuta unul altuia la slujba şi binele vecinului său. Pentru că şi sămănătoriul nu samănă grâu, cât să fie numai de treaba lui, ce şi de treaba altora, de vreame ce, socotind că fiind lipse şi neajunsul vremii, va pieri şi el şi ceialalţi. Aşijderea, şi oşteanul nu mearge la războiu şi la primejdii ca să să păzească şi să să mântuiască numai pre sine, ce pentru ca să facă să stea şi cetăţile şi oraşăle în pace şi neprădate. Aşa face şi neguţătoriul, cel ce umblă pre uscat şi pre mare, nu aduce negoţ numai cât e de treaba lui, ce aduce şi alte negoaţe multe, cât trebuie să să ţie şi alţii mulţi, de vreame ce, de-ar fi fostu într-alt chip, adecă a fi oamenii nelipsiţi, n-ar primi să ceară nemica de la vecinul lor. Direpţ aceaea, au împreunat Dumnezeu lumea cu dragostea atâta de minunat, pentru că dragostea nu lasă pre om să facă întâiu binele lui, ce altora, că, de n-ar fi fostu această iubire frăţească, n-ar fi fostu putinţă să să mântuiască nimenea, nici trupeaşte, nici sufleteaşte. Măcară de am face toate bunătăţile şi să nu avem dragoste, nici o îndrăzneală şi nici un prieteşug nu vom să avem la Dumnezeu. Că zice apostol Pavel: „De mi-aş da toată avuţia mea milostenie, şi de-aş da trupul mieu să-l arză pentru numele lui Hristos şi să mă fac mucenic lui, şi dragoste cu fratele mieu să n-aibu, nici
44v o folosinţă n-am". / Ascultă, iarăş, ce zicea, când vrea să meargă să să judece la judecata păgânilor: „Fericit sânt eu, că vei să mă judeci tu, Fiste". Nu că doară îl lua cu bine ceva, ce pentru blândeaţea şi dragostea vrând să dobândească pre oarecarii, că, despre o parte biruiia şi tocma şi pre judecătoriu îl trase spre el, cel mai 'nainte vinovat

judecății. Iară, apoi, biruind, judecătoriul mărturisiia, cu glas mare, înaintea a tot divanul, zicând: „În scurtă vreame, Pavle, vei să mă faci să mă fac creştin?“ Iară Pavel zise: „Aşa nădejduiescu şi eu, în Hristosul mieu, nu numai tu să te faci creştin, ce şi ceia ce să află aicea toți să să facă creştini ca şi mine“. Deci, când ceare Dumnezău atâta de mult şi noi nici o parte puțină nu dăm, ce iertăciune vom să aflăm? Nici una. Pentru aceasta, nu vă pară că iaste lucru rău a trebui unul altuia, pentru că acest lucru dumnezeiesc, adecă dragostea şi împreunarea oamenilor, s-au făcut cu socoteala şi cu înțelepciunea cea nespusă a lui Dumnezău. Că, de nu trebuim unul altuia, nici treaba cea de nevoie nu ne poate aduce la prieteşug. Dară cu cât mai vârtos, când am avea de ajuns de toate? Şi aceasta iaste aieve, că am fi ca hiarăle ceale sălbateci, de-am mânca unul pre alalt. Pentru aceaea, împăratul păcii, Dumnezău, cu sila şi fără de voia lor, au poruncit tuturor oamenilor să trebuiască şi să să roage unul altuia şi, în toate zilele, să ne închinăm şi să dăm ziua bună unul altuia, întru întimpinarea noastră. Dară, de-ar fi luat şi această legătură a dragostii dentru noi oarecarele şi cine ar vrea pre lesne să iubească pre aproapele lui? Ce, pentru aceaea ne-au dat Dumnezău să avem toți un lăcaş şi o casă toată lumea? Şi o lumină ne-au aprins tuturor, soarele să ne lumineaze? Şi un acoperemânt au tins, şi ne-au învălit cu ceriul, şi o masă pământul, şi n-au dat celui bogat mai mult şi celui sărac mai puțin? Ba, ce tuturor, într-un chip, ca să nu poată zice nimenea: „Că eu n-am priaten, nice rudenie, nici vecin. Într-aceaea, cum voiu să mergu să vorbesc, neavând nici o împreunare cu dânsul?“. Ascultă, să o ştii, că nu să cade numai priaten cătră priaten să arate dragostea şi cunoştința, ce, precum să află mădulariu cătră mădulariu. Că, precum nu putem să zicem „că nu-m trebuiaşte mâna sau piciorul“, aşa şi cela ce zice că n-are omul lui, sau priaten, sau vecin. Şi de acest lucru iaste numai să râză neştine, că, de n-ai măcară şi rudă şi priaten pe cineva, tot iaste om den firea ta. Şi un stăpân are. – Pre

Dumnezău. Şi în lume s-au născut, că, pentru bani, pre aceia ce nu sânt datori îl lăudăm, iară pentru dragostea, pre ceia ce sânt datori, pururea, îi iubim şi-i lăudăm. Pentru aceaea, să poftim să avem dragoste cătră toți, iară deşi pofteaşte cineva să să despartă de tine, tu nu te despărți, nici să-i zici vreun cuvânt rău, adecă „de mă va iubi el, îl voiu iubi şi eu“. Iară, de nu va vrea el, nicidecum, să te iubească, tu tot să arăți spre dânsul dragoste, ca să-l
45r întorci // cătră tine, că toți creştinii sânt ale tale mădulare, că mădulariul, când va să să despartă de la trupul omului pentru vreo nevoie sau vreo primejdie, ceva, facem meşteşuguri, în tot chipul, ca să-l aducem la loc. Aşa să cade să facem şi pentru fratele cel ce nu are dragoste, pentru că, atunce, ai plată mai multă de la Dumnezău, când îl tragi la dragostea ta, că ne porunceaşte Domnul să chemăm spre prieteşug pre ceia ce nu pot să ni-l răscumpere, ca să să adaogă plata răscumpărării. Cu mult mai vârtos să cade să facem aceasta, pentru prieteşugul şi dragostea fratelui nostru. De iubeşti pre cineva şi te iubeşte şi el pre tine, iată că-ț răsplăteaşte datoria prieteşugului. Iară cela ce iubeaşte şi nu-l iubescu, îț face pre Dumnezău datornic, în locul aceluia, căci, când te iubeaşte neştine, atuncea nu trebuiaşte multă nevoință. Iară, când nu te iubeaşte, atuncea are multă mulțimită pentru binele şi ajutoriul tău. Pentru aceasta, dară, să nu faci leanea pricină nevoinței, nici să zici că: „De vreame ce s-au răcit dragostea ce avea spre mine, n-am nici o grijă de dânsul“, că rea neputință iaste, deaca să răceaşte dragostea. Ce, tu, încălzeaşte mădulariul acela ce s-au răcit, pentru că cel ce va să-l iubească alții trebuie să iubească şi el pre ceia ce-l iubescu, că, deaca nu poți să aibi priatin şi frate într-alt chip, poți, cu blândeațele, să dobândeşti. Iară, deaca nu eşti vreadnic să chiverniseşti pre fratele tău, dară pre strein, când vei putea să-l aduci spre tine? Şi aceasta, în ce chip se va face? Când vei vrea să nu se vestească numele tău de rău. Deci, pentru aceaea, nu grăi nici tu de rău pre altul. Dragu-ț iaste să te laude alții. Laudă şi tu pre aceia.

Voia-ţ iaste să nu te grăiască de rău. Nu grăi nici tu pre alţii de rău. Vei să-ţ dea alţii milostenie. Fii şi tu milostiv. Voia ţi-i să-ţ iarte greşalele tale. Iartă şi tu pe ceia ce-ţ greşăscu ţie. Vei să nu-ţ facă strâmbătate. Nu lua nici tu ceale streine. Într-acest chip să fim spre vecinii noştri, în ce chip vom să fie şi ei spre noi. Că, în ce chip trupul, fără de suflet, nu să chiamă om, nici sufletul fără de trup, aşa nici dragostea cătră Dumnezău, deaca nu va avea şi dragostea celui de aproape şi de o credinţă cu el. Vei să odihneşti pre cineva. Eu nu te oprescu, numai să nu fie spre păreare rea a altuia. Şi să nu căutăm să ne folosim numai de la învăţăturile dascalilor, ce să ne strângem toţi la un loc, învăţând unul pre alalt. Dară, pentru ce să fii tu unul şi singur? Căci nu te nevoieşti să aibi priateni mulţi şi iubiţi? Căci nu eşti şi tu făcătoriu libovului? Căci nu câştigi priateni şi prietenie, care iaste mare laudă bunătăţii? Pentru că, în ce chip zicem că sânt oamenii răi ceia ce să tocmescu şi să împreună de facu rău, că şi pe Dumnezău mânie, aşijderea, şi celora ce sânt într-o împreunare cu dragostea şi să veseleaşte Dumnezău de dânşii le zicem că sânt oameni buni. Pentru aceaea, şi tu nu te împreuna cu cei mulţi spre rău. Fă priateni şi-i
45[v] cinsteaşte pre dânşii, / ca pre oamenii tăi. Şi, mai 'nainte de toţi, cinsteaşte pă preoţi şi pre mai marii besearecii, că omul cel iubitoriu de pace să chiamă fiul păcii şi, cu multu mai vârtos, cel ce face priateni. Iară, încă, de să şi împacă cu ceia ce are vrăjbă, nu să cheamă numai fiul păcii, ce, încă, şi fiul lui Dumnezău, pentru că zice: „Fericiţi sântu făcătorii de pace, că aceia fii lui Dumnezău să vor chema". Iară cela ce face vrăjmaşi şi nepriateni, niciodată nu iaste vreadnic de laude, că diavolul ne îndeamnă pre noi să ne învrăjbim unii cu alţii, ca să ne ducă în muncă, iară Dumnezău iubeaşte, ca să să mântuiască toţi oamenii cu lipsa. Diavolul împreună pre oameni cu noroiul bogăţiei şi nu-i lasă, nici noaptea, nici ziua, să să odihnească, iară Dumnezău de acea grijă multă şi fără minte opreaşte pre oameni şi le porunceaşte să strângă comoară în ceriuri, nu

den avuţia strâmbă, ce den osteneale direpte. Iară diavolul, după ostenealele şi nevoile lor ceale multe, nu numai cât nu poate să ajute celora ce au făcut voia lui în iad, unde să muncescu, ce încă aprinde şi para focului, şi arde mai tare pre ceia ce-l asculta pre dânsul, şi strângea avuţia cea nedireaptă a păcatelor. Iară Hristos ne-au poruncit că, de vom da şi un păhar de apă reace cui lipseaşte, nici acela nu-l va lăsa să piară fără de plată. Dară, cum nu iaste mare nebunie să nu iubim Stăpân şi Domnu blând şi dulce ca acesta? Şi să lăsăm pre acesta care iaste plin de toate bunătăţile şi să slujim tiranului, diavolul cel fără minte, carele, nici aici, nici acolo, nu poate să ajute? Ci nu vă pară rău, fraţilor, de cuvintele ce-am zisu, că şi eu iubesc pre cela ce mă iubeaşte, iară, şi când mă huleaşte şi mă mustră pentru îndireptarea vreunii greşale, atuncea mai mult îmi pare că mă iubeaşte, că cela ce laudă pe priatenul său, veri de ar face bine, veri rău, acela nu iaste priaten adevărat, ce iaste înşălătoriu şi făţarnic. Cându laudă pre cineva, pre cel ce face lucruri bune, sau îl huleaşte pre cel ce face lucruri reale, şi-l mustră în taină, adecă să fie osebi numai amândoi, atuncea iaste lucru de priatin credincios şi iubit. Şi când mă laudă vreun vrăjmaş al mieu, nicicum nu primescu, iară pe priatin, când mă ceartă, îl iubescu şi dragi îm sânt ranele lui, precum zice cuvântul cel filosofescu: „Mai credincioase sânt ranele priatenului decât sărutarea cea de bună voie a vrăjmaşului", pentru că vrăjmaşul, veri cu direptul, veri cu strâmbul, de ocăraşte şi mustră pre om, nu pentru folosul lui îi face acealea, ce ca să-i facă ruşine. Deci, fraţilor, iată că nu iaste, în toată lumea, mai bună tocmeală decât uniciunea şi dragostea, pentru că unul singur iaste înmulţit, adecă arată pre mulţi pren dragoste, că, de sânt doi într-un suflet şi iubiţi, între zeace nu iaste unul, ce iaste fieştecarele de dânşii înzecit. Şi, cercând, afli pre cei zeace într-unul şi pre unul în cei zeace, că, de-au şi vreun vrăjmaş de să apropie către unul dentr-înşii, ca când se-ar lupta cu cei zeace. Că fieşte-
46[r] carele // dentr-aceştia are câte 20 de mâni, şi câte 20 de

ochi, şi câte 20 de picioare, iară suflete au zeace. Iară, de-ar fi şi o sută, tot într-acesta chip ar fi. Şi singur cela ce-ar fi la Persia poate să fie şi în Râm, şi ce nu poate să facă firea omenească, iară dragostea poate să facă. Iară, de va avea neştine 1000 de prieteni sau 2000, socoteaşte, cu mintea ta, cât mai mult covârşescu lucrurile puterii ajutoriului. Şi aceasta iaste mai minunată decât toate, să să facă dentr-unul o mie. Ce, de vreame ce iaste atâta de bună dragostea, pentru ce nu câştigăm şi noi putearea şi ajutoriul dragostii? Macară de sânt priatenii tăi şi săraci, tot ai mai mult ajutoriu de la aceia decât de la cei bogaţi, pentru că cealea ce vei să zici tu pentru tine le zice priatenul tău. Direpţ aceaea, cela ce are dragoste cu toţi niciodată nu pate rău, că-l păzescu atâţia voinici, ca pre un împărat, şi, într-acesta chip, de cei mulţi să facu luminate biruinţele dragostii. Şi, precum strunele alăutei, de sânt şi multe, iară, într-o unire a glasului săvârşesc viersul cântecului foarte frumos şi cuvios, aşa sânt şi ceia ce au dragoste între dânşii şi sânt adunaţi într-un gând cu dragostea, că dragostea, ce nu face priatenul celui adevărat? Câtă bucurie face priatenul cătră priatenul său? Câtă folosinţă, câtă pază? Că, de-ai zice întunearice de avuţii, nemica nu iaste potrivnic priatenului celui adevărat. Şi, în ce chip crinii cei albi şi trandafirii dau frumoasă şi minunată miroseală, în tot locul, cu floarea frumuseaţelor lor, aşa şi priatenii, macară în ce loc ar mearge, dăruiescu darul dragostii. Mai bine iaste să umble omul întru întunearec decât să n-aibă priateni, că nu arde fierbinţeala frigurilor trupurile, precum arde şi aprinde dorul sufletele priatenilor, cându să desparte unul de altul, că aşa iaste pohta dragostii cei adevărate, nu numai la cei ce sânt în faţă, ce şi la ceia ce lipsescu dă mai multă pohtă. De multe ori, şi în visuri îi vedem, şi vorbim cu dânşii, şi ne sărutăm cu dragoste, fără de saţiu, şi numai cu pomenirea priatenului să bucură neştine şi are veselie. Dară cela ce iubeşte pre Hristos, pre priatenul şi făcătoriul de bine cel adevărat, care au primit şi ne-au iubit pre noi, şi

pururea îl avem în mintea noastră şi în gândul nostru, unul ca acela nici o nevoie n-are, nici să teame de nimenea? Că, de ne arătăm groazneci spre toţi, când avem dragoste despre stăpânii şi oamenii cei mari, cu cât mai vârtos, de vom avea dragoste cu Dumnezeu, şi de va trebui să dăm şi bani şi trupurile şi, tocma, şi sufletul să-l dăm pentru această dragoste dumnezeiască, să nu ne pară rău. Că nu ajunge să arătăm numai cu cuvintele dragostea unul cătră altul, ci să să cunoască dragostea şi prin fapte, că Hristos, încă, nu ne-au învăţat numai cu cuvintele, ce şi cu lucrurile au arătat dragostea lui cătră noi. Pentru aceaea, să ne smerim pre noi, ca să ne aibă Dumnezău de grijă, că ceia
46v ce au grijă numai de dânşii, pre aceia Dumne / zău va să-i smerească. Deci, cine va să ştie cum şi în ce chip va iubi chiar pe priatenul său şi va să cunoască putearea liubovului, să alearge la făcătoriul aceştiia, la fericitul Pavel, să afle, şi el îl va învăţa câtă nevoie şi cât greu iaste a suferi neştine despărţirea priatenului celui credincios carele trebuie să aibă suflet viteaz. Că acest mare apostol al lui Hristos, carele au învăţat toată lumea şi au gonit den mintea lui tot fealiul de patimă şi, luptându-se, au agonisit toată nepatema îngerească şi cealealalte patemi omeneşti pre lesne le-au răbdat, ca un trup striin, adecă legăturile, închisorile, temniţele, lanţurile, stradaniile, bătăile, morţile şi tot fealiul de patimă rea, iară, despărţindu-se un suflet iubit de la dânsul, foarte tare să întristă şi mult să scârbi, că aştepta să afle pre iubitul lui apostol, pre Tit, în cetatea Troadei, şi nu-l află, şi îndată ieşi, şi fugi den cetate. O, fericite Pavle, şi de trei ori fericite, ce iaste aceasta ce făcuş? La stâlpu ai fost legat şi în temniţă închis, rane şi bătăi ai luat, şi den tot trupul tău cură sângele. Deci, acest apostol, Pavel, au venit în vestita cetate, în Troada, şi au aflat pe troaditeani chemaţi şi învăţaţi întru mărturia lui Hristos de apostolul Tit, şi era gata toţi să primească botezul, şi tu lepădaş atâta dobândă den mânile tale? „Adevărat, zice, că multă scârbă şi jale m-au cuprins şi toată mintea mea o turbură despărţirea

apostolului Tit". Văzuş câtă osteneală iaste să poată răbda neştine despărţirea iubitului său priatin? Câtă vitejie de suflet trebuiaşte? Pentru că nu ajunge să fie dragostea numai în suflet, ce trebuie şi mângâiare trupească, şi împreunare, şi vorbă cu îndrăznire. O, prieteşug şi dragoste fierbinte, Pavel, cel nebiruit în supărări, stâlpul cel neclătit, carele zicea: „Cine mă va despărţi de dragostea lui Hristos? Nici scârbe, nici gonire, nici despărţirea vieţii, ce toate le voiu răbda cu bucurie". Şi, oarecând, văzând lacrămile iubiţilor lui priateni pentru despărţirea lui, ce să despărţiia de dânşii, zicea către dânşii: „Ce faceţ aceasta, fraţilor, de plângeţ şi-m sfărâmaţ inima?". O, minunea mare, ce zici, fericite Pavle? Putură lacrămile priatenilor să zdrobească sufletul cel nebiruit întru supărări? „Adevărat, că mare iaste putearea dragostei şi dragostea aceasta mă stăpâneaşte şi mă biruiaşte, că alte scârbe, afară den dragoste, toate le voiu îngădui". Dară cine să nu se mire şi să să ciudească de sufletul cel viteaz şi întocma cu ceriul al lui Pavel? Că, fiind legat şi închis în Râm, trimitea scrisori la filipiseanii Machedoniei şi, cât iaste de departe de la Machedonia până la Roma, ştiu ceia ce-au mers dentr-un loc până la altul şi nici o opreală n-au făcut la pomenirea dragostii de ucenicii lui, ce, adeasea, trimitea cărţi pretiutindinea, la besearecele lui Hristos. Atâta iaste
47r puterea dragostii, câtu nu numai pre ceia // ce sânt de faţă şi aproape îi împreună, ce, încă, şi pre ceia ce să află departe îi adună şi-i împreună. Şi aşa să cade neştine să iubească pre cel ce-l iubeaşte, cât să-ş puie tocma şi sufletul pentru priatenul său. Pentru aceaea, nu iaste nemica în lume vreadnic şi tocma priatenului celui credincios, că, de veade pe priatenul său, să bucură, şi să veseleaşte, şi să roagă pentru dânsul, ca şi pentru el. Eu ştiu pre oarecare ce să ruga lui Dumnezău şi sfinţilor să ajute priatenului lui şi, apoi, să ruga pentru sine. Iar ştiu şi pre fericitul Pavel că da sufletul lui cu multă pohtă şi făgăduială, să între în iad, pentru priatenii lui. Pentru aceaea, dară, cel ce iubeaşte nu trebuiaşte să stăpânească

el, ci alţii să-l stăpânească pre dânsul. Cel ce iubeaşte nu trebuiaşte să-l dăruiască pe el, ci el să dăruiască altora, că trebuie să aibă pre priatenul lui datornic, şi să-l stăpânească priatenul lui, şi să o aibă aceasta de mare dar şi facere de bine. Şi nu-ţ pară că-ţ zicu pentru priatenii measelor, că, cine are priaten, precum zic eu, acela cunoaşte ce zicu, că, decât această viaţă trecătoare, mai dulce iaste priatenul, că mulţi oameni, după moartea priatenilor, nu voru d-icii să mai vieţuiască în lumea aceasta, că mai bine au pe priatenul lor decât lumina ochilor lor. Mai bine iaste noao să nu lumineaze soarele decât să ne despărţim de priatenii noştri, că, deaca are omul priateni, nici o voie rea n-are. Iară de ai vreun priaten şi cunoşti vreo vătămare sufletească de la dânsul, părăseaşte-te de priatenul acela, că, deaca ne doare vreun mădulariu, noi îl tăiem şi-l lepădăm, să nu strice şi pre cealealalte. Deci, cu multu mai vârtos să cade să facem pentru sufeltele noastre, că nu iaste alt lucru mai rău decât împreunarea şi dragostea cea vicleană, pentru că ceale ce nu le poate să le facă nevoia, poate prie<te>şugul să strice. Cine are pe priatenii împăratului vrăjmaşi nu poate să fie şi priaten împăratului, căci, când ne iubim pentru Dumnezău, atunci sântem datori cinstii lui, iară, cându nu ne iubescu alţii, El iaste, atunci, datoriu cinstii noastre. Pentru aceaea, dară, câţi nu lepădăm banii noştri cei trecători pentru Hristos şi, mai vârtos, pentru noi, să ne minunăm, aducându-ne aminte de dragostea lui Pavel ce au avut pentru Hristos, că nici pe Hristos nu iubiia atâta, cât iubiia ceale ce era pentru Hristos. Ci pentru dânsul iubiia acealea şi numai de una să temea, să nu cumva să cază den dragostea lui; aceasta avea mai groaznică decât munca. Deci, de vreame ce el era bucuros să între în matca focului, să să muncească pentru dragostea lui Hristos şi să fie lipsit de împărăţia ceriurilor, dară noi, carei nici de lumea aceasta nu vom să ne lepădăm, oare nu sântem vreadnici de osândă? Şi nici măcar de încălţămintele lui a ne atinge, atâta sântem departe de mărirea lui. Încă multe

avem a zice, dară vreamea au trecut, ce vom lăsa, de vom zice altă dată. Însă numai atâta mai zicem acum, că, în ce chip avem credința cea sfântă și bună, așa să avem și
47[v] dragoste către toți, și către priateni, și că / tră vrăjmaș, și primirea oaspeților, și răbdarea la supărările carele ne vin asupră. Să ascultăm și să ne plecăm cuvintelor lui Hristos, să păzim sfânta besearecă, care iaste paza și lumina ochilor noștri, să ne păzim de cugetele ceale reale, să nu ne îmbătăm, să nu ne învrăjbim unul cu alaltu, să nu mâncăm multu, ca dobitoacele și hiarăle ceale sălbateci, să nu stricăm unul pre altul cu pârile și cu vânzările, cum iubează și va diavolul, vrăjmașul sufletelor noastre, ce să ne nevoim să plăcem lui Hristos, și să veselim pre îngeri, și să iubim unul pre alaltu, ca să dobândim împărăția ceriului, în Isus Hristos, Domnul nostru, a căruia e slava, în veaci, amin.

Cuvânt al 14 a celui întru sfinți părintele nostru, a lui Ioan Zlatoast. Pentru milostenia. Blagosloveaște, Părinte

Cuvântul milosteniei, fraților, nu să cuvine numai bogaților și boiarilor, ce și săracilor și mișăilor iaste foarte de folos și de mântuire. Și, de iaste cineva să să hrănească și cu cerșutul, și aceluia să cuvine mai multu acesta cuvântu, pentru că nici unul nu iaste atâta de sărac și lipsit, cât să n-aibă măcară numai 2 mangâri, că poate neștine, și den puțin, să facă puțină milostenie și să întreacă pre ceia ce dau multă, ca și văduva aceaea. Că Dumnezău nu numără suma banilor celor ce să dau, ce numără mulțimea milosteniei ceaea ce să dă den bună voie. Și aceasta trebuie să cunoaștem adevărat, că numai 2 mangâri au dat milostenie văduva aceaea, care numai acei 2 avea, iară nu-i păru rău de dânșii. Pentru aceaea, o lăudă și Hristos, că nu socoti treaba averii, ce nevoința și pohta. Că, de vom avea osârdie și milă spre cei lipsiți, nimica nu ne va

împiedeca sărăcia. Așijderea, cându n-avem osârdie și blândeațe spre săraci, nici o folosință n-avem de binele și de avuția noastră. Pentru aceaea, bogații cei nemilostivi mai multă muncă vor avea decât săracii, pentru că nici binele avuției lor nu i-au îmblânzit să fie dumeasteci și îndurători către săraci. Și nu-m zice că unii au dat milostenie multă, că, de-au și dat, n-au dat precum să cade, precum zice apostolul: „Cel ce miluiaște cu blândeațe, pentru aceaea, nu vor putea să scape de muncă". Deci, de vreame ce iaste așa, poate vreun bogat să să spăsească?
48[r] Încă prea poate. Că și Avraam au fost mai bogat decât // toți oamenii. Văzuși-i avuția lui? Caută acum de vezi și agoniseala primirii lui cei de oaspeți, că i să arătă lui Dumnezeu, în amiază-zi, în chipul a trei bărbați călători. Șăzând el la copaciul Melanului* și, îndată ce-i văzu, alergă de-i timpină pre dânșii și-i primi cu multă bucurie și veselie de la toată inema. Și, iarăș, nu știa că au fost Dumnezeu cel ce venise la dânsul și, măcară că nu știa, iară li să închină și le zise: „De mă primiți, stăpânii miei, pre mine, nevreadnecul, osteniți până la sălașul mieu cel trecătoriu". Văzuș ce lucru mare făcu cinstitul bătrân 'n-amiază-zi? Neșăzând supt vreun acoperemânt, ce, ca un striin și călătoriu cel bogat și de bună seminție, marele patriarh Avraam, că-ș lăsă casa, și muiarea, și copiii, și slugile, și ieși să vineaze și tinse mreaja iubirei de oaspeți, să nu cumva să scape și să treacă vreun călătoriu sau vreun om striin neospătat de la casa lui? Ce socotește ce face, nu trimise vreo slugă, că avea 318, pentru că știia că slugile sânt leneș și somnoroș, ce să temea să nu cumva să dormiteaze sluga și să treacă oaspețul și va piarde vânatul, ci să duse el singur și șădea lângă drum, în prigorîștea soarelui. Vezi pre Avraam, vezi pre bogatul cel adevărat? Ia spune-m, bogatule, suferi tu, măcară numai să vezi pre cel săracu, sau să-i răspunzi ceva, sau să grăiești către dânsul, sau, de nu-i dai nemic, măcară să-l mângâi cu cuvântul? Și să sculă Avraam și să închină lor, iară nu

* În realitate, Mamvri.

cunoştea pre dânşii. Nu fu atâta minune, căci sluji lui Dumezău, ce, căce, cu necunoştinţa lui ceaea ce nu-i cunoştea pre dânşii, mai mult i să arătă osârdia primirei de oaspeţ. Chemă şi pre muiarea lui, ca să facă ospăţul împreună, că <a>şa să cade, soţiile şi bărbatul, cu fămeaia, amândoi, să ospeteaze oaspeţii, sau post de-ar face, sau milostenie, au altă bunătate. Deci, chemându-o pre dânsa, îi zise: „Apucă curând de cearne cu sita şi frământă pâine bună, să ospătăm oaspeţii ce ne-au trimis Dumnezău". Iară iubitoarea de streini, Sara, îndată ascultă cuvântul lui şi nu-i stătu împotrivă cu cuvântul, nici-i zise, cum zic bogate fămei den vreamea de-acum: „Ia, caută acum, de vezi ce mă află pre mine de la bărbatul mieu? Au doară sânt eu muiare de morariu sau de pitariu să-ţ frământ eu pită? Eu am avuţia mea, şi zeastrea mea, şi atâtea roabe, şi nu zici acelora, ce-m zici mie?". Nu zise aşa cea ce era adevărat jupânească, ce, îndată, făcu porunca bărbatului ei. Unde vei să afli muieri ca acealea în ziua de astăzi? Oare sufere să facă porunca bărbatului lor? Ba, numai le vezi mânile lor împodobite tot cu aur, şi tot den lăcomie, şi luare de la săraci. Arată mâna Sarei, de vezi ce poartă şi cu ce iaste îmbrăcată? Cu milostenie, cu iubire de streini, cu dragoste şi iubire de săraci. Zise Avraam ei: „Nevoiaşte-te, curând, de frământă trei măsuri de făină curată, cu sita cea deasă". Aşa zise, şi el alergă la cireada vacilor. Împărţiră osteneala, ca să împarţă şi cununile de la
48v Dumnezău. Deci, junghe / viţelul îndată. Alergă bătrânul, ca un tânăr, căci că-l întăriia mintea spre dragostea iubirei de streini. Să fii văzut pre un domnu, de avea atâtea slugi, cum aducea viţelul şi nemică nu-l îngreuia, că-l iuşura osârdia ce avea. Deci, cela ce venise ce făgădui pentru plata ospăţului lui Avraam? Zise: „Întru aceasta vreame iară voiu să viu şi va să aibă Sara fiu". Văzuş ce roadă odrăsli iubirea oaspeţilor? Şi masa cum fu grasă? Cum fu de frumoasă? Cum să coapse strugurul mai 'nainte de vreame? Într-acest fealiu sânt roadele milosteniei. Pentru aceaea, să nu ne pară noao că să împuţinează avuţia

noastră, când dăm milostenie, că nu să împuţinează, ce să adaoge şi să înmulţeaşte. Nu să sfârşaşte avuţia milostivului, ce prisoseaşte, că iaste o neguţătorie cu dobândă, şi rodul şi sămânţa, şi, mai vârtos, amândoao dobândă, şi agonisita păzită să află. Că, cela ce umblă cu corabia pre mare multă nevoie rabdă. Aşijderea şi plugariul, la sămănătura lui, multă primejdie are, au de seacetă, au de vremi reale şi de ploi asuprite. Iară avuţia ceaea ce să pune în mâna lui Hristos stă neclătită de toate vicleşugurile, că nimenea nu poate să o hrăpească den mânile lui Hristos, ce stă în veacii veacilor, şi ne facu noao multă roadă, că, văzând Dumnezău că aicea nu rodeaşte, o ţine şi o păzeaşte, ca, după moartea noastră, să o luom cu multă dobândă. Şi, de vreame ce un om, când ia de la altul ceva, nu să arată nemulţemitoriu, ce răsplăteaşte celuia ce i-au dat acel daru, cu mult mai mult va să-i dea Hristos celuia ce i-au dat lui, că, de vreame ce Hristos, şi neluând nimica, dă, dară cum să ia şi să nu dea? Ascultă ce zice Solomon: „Cel ce miluiaşte săracul împrumutează pre Dumnezău". Văzuşi împrumutare minunată şi slăvită? Altul iaste cela ce ia împrumuta şi altul să face datornic şi plăteaşte datoria. Pentru aceaea, nu zise înţeleptul „că cel ce miluiaşte săracul dă lui Dumnezău, ce zise că împrumutează pre Dumnezău", ca să nu-i pară că va fi plata singură şi fără dobândă, că cunoaşte Dumnezău lăcomia noastră, că nesaţiul nostru pohteaşte, pururea, mult. Pentru aceaea, cela ce are bani nu va să împrumuteaze pre săracu, fără de chezaş, şi fără de zălog, şi fără de zapis. Pentru aceaea, văzând Dumnezău că nimenea nu împrumutează pre săracu, fără de chezaş, ce caută tot la dobândă, şi nici unul nu e milostiv şi să fie priatin săracului, iară săracul, de toate de aceastea iaste pustiu şi nemică semnu nu are să puie zălog sau chezaş, pentru aceaea, nimenea nu va să-l împrumuteaze, ce, văzându-l pre acesta Dumnezău că are greu den neomenia boiarilor, să puse pre sine la mijloc şi, pentru cel sărac întră chezaş, iară la împrumutătoriu să puse zălog. Pentru aceaea, zise înţeleptul: „Cel ce milu-

iaşte săracul împrumutează pre Dumnezău". Împrumutează, de multe ori, şi bogaţii, însă numai pre ceia ce le dau dobândă multă, zicând, adecă, că să ţin de cuvânt, iară pre
49r cei săraci nu-i împrumutează, zicând că // să plătescu rău. Pre Dumnezău, pre platnicul cel bun care ne dă, pentru una, o sută, şi iertare de păcate, pre acesta îl lăsăm, iară pre ceia ce nu ne dau nici capetele, cât le dăm noi, îi împrumutăm pre aceştia cu multă avuţie. Că, ia, spune-m, ce dobândă ne dă noao pântecele care lucrăm numai pentru dânsul şi strică toată viaţa noastră în stricăciune şi-n putreciune? Ce cinste avem noi den mărirea deşartă şi den mândrie? Numai zavistie şi scârbă. Ce ne dă scumpeatea? Numai griji şi nevoinţă multă. Ce dobândim den curvie, carea gătează matca focului? Viarmele cel neadormit. Dară, pre aceştia să avem noi datornici şi nu pre Dumnezău? Pentru aceaea, vom să piardem, nu numai dobânda, ce şi capetele, şi, încă, aşteptăm să dobândim şi munca de veaci. Pentru ce, dară, frate, nu dai bani împrumut celui ce ţi-i dă toţi, încă şi mai mulţi? Au doară zici că va zăbovi până a-ţ plăti? De multe ori dă Domnul şi într-această viaţă, că adevărat iaste cuvântul care zice: „Cearеţ întâiu împărăţia ceriurilor şi aceaste trecătoare toate vi se vor da voao". Iară, de va şi zăbovi până a-ţ da banii, vei să aibi mai multă dobândă. Şi aceasta o vedem la ceia ce împrumutează, că le sânt dragi ceia ce zăbovescu cu datoria, pentru că li să adaoge dobânda, iară cela ce dă datoria, de să plăteaşte curând, el scurtează den dobândă. Deci, de vreame ce pentru oamenii carii ne sânt datori nu ni să pare cu greu, când ne zăbovescu cu banii, căci ne meşteşuguim ca să să adaogă dobânda, dară, pentru Dumnezău, de ce să fim aşa slabi de inimă? „Cel ce miluiaşte pre sărac împrumutează pre Dumnezău." O, milostivire mare şi iubire de oameni, că te împrumutezi şi tu, Domnul mieu, de la noi, slugile tale, pentru milostenia săracilor. Dară, în ce vreame vei să ne plăteşti? Întrebi când şi unde va să-ţ plătească datoria şi dobânda? Când va şedea Fiul omenescu pre scaunul slăvii lui, şi va pune

oile den-a direapta şi caprele den-a stânga, şi va zice celor den-a direapta lui: „Veniţ, blagosloviţii Părintelui Mieu, de moşteniţi împărăţia ce iaste gătită voao mai 'nainte până a nu face lumea". Pentru carii o zice aceasta? Pentru creştinii cei milostivi. „Că am fostu flămând şi mi-aţ dat de mâncat, însetat şi m-aţ adăpat, gol am fostu şi m-aţ îmbrăcat". „Dară, pentru ce, Doamne Hristoase, nu-ţ aduci aminte de alte bunătăţi, ce numai de milostenie?" Iară Domnul zice: „Nu judec eu păcatul, ce neomenia voastră osândescu. Că, având voi o iarbă ca aceasta, doftorească, de mult preţ, mântuinţă sufletului vostru, adecă milostenia, carea spală păcatele voastre şi lăsat atâta bine şi atâta plată, că nu pentru aceasta ţ-au dat Dumnezău avuţie şi bani, ca să-i cheltuieşti în mâncări şi-n băuturi şi-n lucruri fără de leage, ce ca să-i cheltuieşti la milostenii şi la alte lucruri bune, ce plac lui Dumnezău". Că, doară, nu dai ale tale, ce, den carele ţi s-au încredinţat, de ţi s-au dat
49v să fie de săraci, macară de-ar fi şi den direaptele ta / le osteneale şi trude sau den moşenirea părinţilor tăi, pentru căci să nu ţi să fie poruncit cumva, pentru multă mila lui Dumnezău, să dai milostenie dentr-ale tale şi, apoi, tu le socoteşti acealea că sânt ale tale şi faci milostivirea lui Dumnezău pricină necunoştinţei. Că au n-ar putea Dumnezău să le ia de la tine şi să le dea altuia? Ce nu va să o facă aceasta, ce te lasă în voia ta să faci cinste săracilor. Pentru ce, dară, nu dai nimănui milostenie? Au ai necredinţă că nu o vei lua iarăş? Dară aceasta, cum poate să fie? Că, de vreame ce Dumnezău dă şi celuia ce nu dă nimănui, dară, cu cât mai vârtos să nu dea celuia ce iai de la el? Că, pentru aceaea, au împărţit Dumnezău şi-au dat ţie mai mult decât altora, nu pentru să le cheltuieşti fără de cale, cu curviile, cu beţiele, cu lăcomiile bucatelor, cu haine scumpe şi cu alte lucruri pietoare, ce ca să împarţi săracilor. Că, de vei ţinea mai mulţi bani decât ţi-ar fi treaba ta şi vei cheltui fără ispravă, să ştii bine că vei să aibi acolo, în iadu, multe şi reale munci. Văzut-am pre mulţi ajungând până la atâta neomenie, că, pentru

puţină leane, nu socotesc pre săracul cel flămându şi zicu către dânsul că: „Sântu departe de casă, sărace, şi sluga nu-m iaste aici, să-l trimiţu să-ţ dea de mâncat". O, nemilostivire, şi neomenie, şi leane mare, că, cu cât nu s-ar cădea să să lenevească nimică, măcar de-ar fi şi zeace mile de loc, de vreame ce-ar fi şi plata mai multă, el acolea să leneaşte, căce, că pentru cealea ce dai, numai o plată iai. Iară, cându osteneşti şi tu cu dânsul, atunci, şi pentru osteneale, mai iai şi altă plată, că şi pre Avraam, pentru aceasta îl lăudăm mai multu, că avea 318 slugi şi nici pre unul nu-l mână să meargă la cireadă, ce el singur, măcară că era bătrân şi slabu, iară îndată alergă la cireada boilor şi apucă viţelul. Pentru aceaea, şi tu, măcară de-ai fi boiariu cât de mare, nu-ţi fie ruşine a sluji săracului, singur, cu mânile tale, că lui Hristos nu-i iaste ruşine a tinde mâna lui să ia milostenia săracului, iară ţie îţi iaste ruşine să-ţ întinzi mâna, să-i dai un banu sau o pâine. Dară nu iaste aceasta mai mare ruşine? Că, de vreame ce dobândeşti împărăţia ceriului pentru un paharu de apă reace ce dai celui neputincios, dară, când îl vei chema şi la casa ta, şi să-l pui la o masă cu tine, şi-l vei odihni, ia, spune-m, câtă roadă bună vei să dobândeşti? Pentru aceasta, dară, să nu ne fie ruşine a slujirea şi a mângâiarea spre săraci, că, făcând noi aceasta, ni să sfinţesc mâinile noastre şi, atunce, deaca le vom rădica către rugă, îndată le veade Dumnezeu, şi să milostiveaşte, şi pofta noastră ne-o dă şi o plineaşte, pentru că banii, când să dau, sânt ai tuturor, iară să slujască neştine, cu mânile lui şi cu osârdie mare, săracilor, aceasta iaste a unui suflet mare şi viteazu. Că, de vezi pre cineva ajutându-ţi la lucrurile ceale lumeşti, adecă la judecăţi sau alte nevoi să ostenească pentru tine, oare, cându-l vezi altă dată, nu-i ieşi în timpinarea lui şi te
50r bucuri // de el, cu multă dragoste, şi-i dai şi daruri, şi-i eşti ca o slugă a lui cumpărată? Dară, când vezi pre Hristos venind, căci te leneveşti a-i ieşirea în timpinare şi a-i slujirea cu toată inema? Că, deaca nu primeşti pre cel striinu, ca pre Hristos, încai nu-l mai primi, că de ia plată

cel ce dă un păharu de apă reace, dară cel ce va da bani şi haine, oare nu va avea mai mare plată? Adevărat, nu iaste putinţă să n-aibă, pentru că, unde iaste darea binelui şi milostenie, acolo iaste şi darul lui Dumnezău şi, niciodată, nu să mai împuţinează, nici mai scade. Iară, unde iaste şi dare de haine, şi de bani mulţi, şi de alte bunătăţi, de toate, câtă plată va să fie de la direptul Judecătoriu? Însă, numai cunoscu că aceastea, şi altele ca aceastea, de multe ori, aţ văzut şi aţ învăţat, ca să faceţ măcar cât de puţin bine. Dea Dumnezău să faceţ şi mai multe bunătăţi, că multă nesocoteală şi mare nebunie iaste. Cându vom să cumpărăm vii şi ţarine, cercăm, cu multă nevoinţă, să fie pământul bun şi roditoriu şi, acum, vedem înaintea noastră, în loc de pământu, ceriu. Şi să nu ne cumpărăm acolo sat sau lăcaş şi, de acolo, să aşteptăm roada ostenealelor noastre? Ia, spune-m, de ţ-ar zice cineva că, într-acestu an, va să să răsipească această cetate, oare vreare-ai să zideşti casă într-aceaea cetate ce va să să rumpă şi să cază? Ba. Dară cetatea aceaea a ceriului nu te temi că se va strica? Pentru aceaea, să nu zidim într-această lume în carea vor să să strice, nu numai cetăţile şi casele, ce toată lumea, ce, încă, ce zic eu, că vor să cază, că, mai 'nainte până a nu cădea, vom muri. Pentru aceaea, mai bine iaste să zidim case în ceriu, de vreame ce acolo nu ne trebuie ziditori, că, acolo, mânile săracilor, nu numai case ca aceastea zidescu, ce, încă, moştenescu şi împărăţia ceriurilor şi multă îndrăznire ne fac către Dumnezău, la atâta înălţime suie pre om milostenia. Şi, în ce chip o împărătească, când va să între în olatele împărăteşti, nici un portariu nu cutează să întreabe cine iaste sau unde va să meargă, ce toţi boiarii curţii aceiia o primescu cu bucurie, aşa şi pre cei milostivi, fără de nice o oprealeşte, îi duc la scaunul împărătesc, că Dumnezău foarte tare iubeaşte milostenia şi lângă dânsul să află. Pentru aceasta zice *Scriptura*: „Stătu împărăteasa de-a direapta ta". Fata cea întâiu a lui Dumnezău iaste milostenia. Milostenia aceasta plecă pre Dumnezău de să

făcu om ca să mântuiască pre om. Pentru aceaea, veri ce cearere ar ceare de la Dumnezău şi Părintele pentru ceia ce fac milostenie, îndată primeaşte darul cearerii. Atâta de mare cinste şi îndrăznire are milostenia înaintea lui Dumnezău, că, nu numai păcatele omului celui milostiv le spală, ce, încă, şi moartea o goneaşte. Şi, cine adeverează aceasta, cum că milostenia stăpâneaşte toate şi biruiaşte şi pre moarte? Că noi vedem că mor toţi oamenii şi nici unul nu poate să scape de munca morţii. Nu fii, frate, necredincios, ce află den lucrurile ceale ce s-au făcut
50v dentr-însa şi câtă pu / teare are milostenia, de biruiaşte şi pre moarte. Ascultă. În Iopia era o fată fecioară, şi făcea multă milostenie la toţi, şi o chema Tavita, carea avea numai un lucru, neîncetat să facă milostenie, în toate zilele, şi îmbrăca văduvele şi săracii, şi alte mângâieri şi odihne făcea la toţi săracii. Apoi să bolnăvi fata greu şi muri. Ce făcură, dară, văduvele şi ceialaţi săraci ce avea binele ei? Nu lăsară să o îngroape, ce trimiseră de aduseră pre apostol Petru şi alergară de-l întimpinară văduvele, plângând, şi-i arăta lui bunătăţile şi milosteniile, câte făcea fecioara cu dânsele, şi una arăta îmbrăcămintea ce-i dedease, alta cămaşa, alta măhrama, alta încălţămintele. Atuncea, Petru, văzând atâta milostenie, şi, mai vârtos, lacrămile săracilor şi a văduvelor, plecă genuchele sale la pământ şi făcu rugă pentru văduve, apoi, întorcându-se către trupul cel mortu, zise: „Tavita, scoală-te!". Iară ea deşchise ochii ei şi, deaca văzu pre Petru, şezu. Iară Petru o luo de mână şi o rădică, după aceaea chemă pre văduve şi pre toţi ceia care sta acolea şi o deade pre dânsa lor vie. Vezi câtă iaste de multă bunătatea milosteniei şi plata văduvelor, pentru că ce fealiu de daruri deade fecioara aceaea văduvelor? Dară, cu cât mai mult răsplătiră eale aceiia? Că mărirea milosteniei nu să aleage den mulţimea banilor, ce den osârdia celora ce-o dau pre dânsa. Cu adevărat, în credinţă, zic, mult pot picioarele sfinţilor, când întră în casa cuiva, că nu blagoslovescu numai pre oameni, ce şi pământul ce-l ce calcă pre el îl sfinţescu,

aducând şi dăruind multe şi mari bunătăţi credincioşilor, că orbiciunea cea de fire o îndireptează, neputinţa şi foamea o dezleagă, şi multă ieftinătate şi avuţie aduc credincioşilor. Pentru aceaea, şi picioarele proroculuí Ilie, întrând în casa văduvei aceiia a căriia îi învise copilul, minunată şi prea slăvită bunătate arătară, că făcură picioarele prorocului casa văduvei arie plină de grâu şi borcanul cel de vin îl făcură corită, care, pururea, era tot plin. Prileju nou să făcu atuncea, deodată, împreună, şi a sămănăturii şi a secerăturii. În ce chip să făcu? Că primi văduva pre direptul cu un pumnu de făină, semănă făină şi seceră făină. Şi vasul cel de unt-de-lemn izvorâia mulţime de unt-de-lemnu. Nu-i trebuiră părechi de boi, nici plug, să are, nici ploaie, nici vânturi cu suflare bună, nici seacere îi trebui, nici arie să aducă să puie znopii, nici să-i triere, nici vântu îi trebui să vânture, nici moară să macine, ce, într-o mică de ceas, să aflară aceastea toate în casa văduvei. Într-acesta chip sântu darurile sfinţilor. Aceastea daruri dăruiescu picioarele sfinţilor şi, încă, mai multu decât aceastea dau. Ce, pentru ca să nu să lungească cuvântul, atâta pre puţin ţine minte pentru darurile sfinţilor, în ce chip îi cinstim, acest fealiu de daruri ne aduc ei noao. Aşijderea, iarăş, deaca nu-i vom cinsti, mare
51r muncă ne // agonisescu, şi focul cel veacinic mai denafară. Iară, ce zice cel ce să împrotiveaşte cu cuvântul? Acela au fost Petru şi acela au fost Ilie. Ce grăieşti, o, omule? Dară, de-au fost Petru şi Ilie, au n-au avut şi ei aceasta fire ce avem şi noi? Au nu s-au născut şi ei într-această viaţă, ca şi noi? Nu s-au hrănit şi ei cu acest fealiu de hrană? N-au vieţuit cu lucrurile lumii, ca şi noi? Şi, mai vârtos, încă, unii din svinţi n-au luat muieri, şi au făcut copii, şi unii au învăţat meşteşuguri lumeşti, şi alţii, iarăş, n-au petrecut într-adâncul şi în fundul răutăţii? Adecă, unii au fost vameş şi alţii gonitori besearecii lui Hristos. Iară, deaca s-au pocăit, mult daru au dobândit de la Dumnezău, că unii dintr-aceşti apostoli au sculat morţi, ochii orbilor au deşchisu, stricaţii au curăţit, şchiopii i-au îndireptat, dracii

den oameni i-au gonit, şi alte vindecări, tămăduiri multe făcea întru bólnavi. (Oare avear-ar vreo cale răspunsul vostru?) Iară, de vei cerca viaţă şi petreacere, şi acum să află la cei ce vor şi părăsire de răutăţi şi primire de ascultare. Care sânt aceastea? Că şi Hristos nu dă biruinţele şi cununile, aşa numai, pe'ntreg fiecui, ce celora ce-au ostenit şi-au făcut poruncile lui. Pentru aceaea, zice: „Veniţi, blagosloviţii Părintelui Mieu, de moşteniţi cea gătită voao împărăţie de'nceputul lumii. Cum ar zice mai 'nainte, până a nu face lumea, nu că doară aţ făcut minuni, ce pentru căci am fost flămându şi mi-aţ dat de-am mâncat, însetat-am şi m-aţ adăpat, strein şi m-aţ primit în casele voastre". Deci, de le întăriia acealea darul lui Dumnezău, adecă minunile, iară nici aceastea nu ne sânt de stricăciune, însă nici cuvânt de răspuns nu ceare de la noi, când va să ne cerceteaze pentru păcatele ce-am făcut, ce numai cu viaţa cea dumnezeiască şi fără de minuni veţ lua cununile, iară viaţa cea rea şi fără-de-leage nu va putea să scape de muncă. Pentru aceaea, dară, să facem bunătăţi, nu minuni, care bunătăţi pot să ne folosască şi noao, şi vecinului nostru, adecă milostenia, rugăciunea, postul şi alte bunătăţi toate. Cu aceastea toate are puteare milostenia, căci că, deşi pofteşti fără de milostenie, nu socoteaşte acea osteneală postu, ce, mai rău te face decât lacomul şi beţivul, încât iaste mai rea răutatea şi neomenia desfătăciunii. Încă, ce zicu eu, postire? Că, de va şi avea cineva şi feciorie, denafară va sta de casa mirelui, neavând milostenie, macară că nu iaste altă bunătate întocma cu fecioria, pentru că fecioria să asamănă îngerilor la curăţenie, care lucru nici de nevoie nu veniră la leage, de vreame ce covârşescu preste fire. Deci, de vreame ce să gonescu afară den casa mirelui cei ce au feciorie, pentru căci n-au milostenie, precum să cade, cu bună minte, iată, dară, că, fără milostenie, nu poate nimenea să afle iertăciune păcatelor lui. Iară, nici în ceale lumeşti nu poate neştine să viеţuiască singur, ce şi meşterul, şi războinicul, şi lucrătoriul de pământ, şi neguţătoriul ostenescu pentru

51v folosinţa a multora / şi, încă, mai vârtos, pentru vecinul lor. Iară, mai mult decât aceastea să cade să facem pentru lucrurile ceale sufleteşti, că mai bine iaste să viеţuiască omul într-acesta chip, decât să viеţuiască numai pentru dânsul şi de alţii să nu-i fie aminte, că unul ca acela nu să chiamă om, ce iaste neom, că strânge numai pentru dânsul. Şi unul ca acela asamănă unui şoarece orb ce găureaşte pământul, şi în sus şi în jos, şi să asamănă cu lacomul, că-i pare că nu se va mai sătura, de nu va întoarce tot pământul. Aşa iaste şi cela ce lăcomeaşte totdeauna, pentru ca să să îmbogăţască, ce, totuş, iaste el, apoi, sărac şi cerşetoriu în toată viaţa lui. Pentru aceasta, veri cine va să să îmbogăţască, să să facă săracu întâiu, pren milostenie şi, apoi, va fi bogat, şi aicea şi acolo, să împarţă săracilor cea ce prisoseaşte preste treaba lui, ca să strângă bogăţie neputredă şi multă în ceriu. Iară, de-ţ pare aceastea că sânt cu greu şi fără cale, caută la lucrătoriul cel de pământu, că nici el nu poate face pâine multă, de nu va sămăna tot cât va avea şi, încă, de multe ori, să şi împrumutează de seamănă şi râsâpeaşte grâul. Dară tu, frate, pentru căci nu dai celora ce trebuie să sameni ca să seaceri roadă sufletească multă şi fără de moarte? Iară el zice: „Dară cum să pociu face aceasta, că eu am copii şi pohtescu să-i las în urma mea bogaţi şi boiari". Dară, pentru ce îi faci şi săraci şi cerşători? Că, de le şi laş loru toată avuţia ta, iarăş la pază slabă şi neîncuiată îi pui de să păzescu. Iară, de-ai lăsa pre Dumnezău ispravnic şi moşnean împreună cu dânşii, le-ai lăsa întunearece de comori. Pentru aceaea, cându vei să laşi avuţie multă copiilor tăi, lasă-i în grija şi-n pronia lui Dumnezău, că au doară Dumnezău nu te-au făcut şi pre tine? Adevărat, şi trup şi suflet ţi-au dat, şi te-au zidit, şi viaţă şi sănătate ţi-au dăruit. Deci, cându te va vedea şi el că arăţi cătră dânsul atâta cinste şi cătră săraci primire şi dragoste, cum nu va deşchide atunce avuţie multă să dea copiilor tăi? Pre Ilie îl hrăni văduva aceaea, cu puţină făină, şi el, de vreame ce văzu pre acea muiare milostivă că-i fu milă, şi-l cinsti mai mult pre

dânsul decât pre copiii ei, şi poftiia mai bine să-i moară copiii ei de foame decât să nu ospeteaze pre striin, îndată arătă casa ei arie plină de grâu şi corita de vin. Deci, socoteaşte, cu mintea ta, câtă cinste şi bucurie va să-ţ arate ţie Stăpânul lui Ilie. De ţi-e voia să laşi copiii tăi bogaţi, lasă-le lor pre Dumnezău datornic, că copiii, de-ţ vor lua banii, nu ştiu în ce chip să-i păzească sau unde îi vor da. Ce, de vei apuca tu mai 'nainte şi-i vei da împrumut lui Dumnezău pren săraci, le va rămânea lor comoara avuţiei nefurată şi va fi plata foarte pre iuşor şi, încă-ţ va şi mulţemi. Datornic să face noao Dumnezău şi mai bine iubeaşte pre ceia ce-i dau împrumut şi le iaste datoriu decât pre ceia ce nu le iaste datoriu. Deci, pentru aceaea, de ţi-e voia să aibi pre Dumnezău priaten, fă-l datornic copiilor tăi, că nu să bucură atâta de mult cel ce împru-
52r mutează pre da // tornicii lui, cât să bucură Dumnezeu, când iaste datoriu. Şi, de oamenii ceia ce nu le iaste datoriu el fuge şi-i sântu urâţi, iară de ceia ce le iaste datoriu îi iaste grijă de dânşii şi-i iubeaşte. Dară, pentru ce să dai avuţia ta celor bogaţi? Că, iată, Hristos, adecă săracii, stau gata şi aşteaptă să ia banii tăi, să-i păzească şi să-i adaogă şi, cu multă mulţimită, să ţi-i plătească, că, din mâna lui Hristos, nimenea nu poate să-i apuce. Şi nu păzeaşte banii, numai câţi îi dai, ce, încă, pentru dinşii, te izbăveaşte şi pre tine den nevoile trupeşti şi sufleteşti ce-ţ vin asupră, pentru că oamenii, cei ce iau avuţia să o păzească le pare că ne fac bine căci o păzesc. Iară Hristos nu face aşa, că nu-i mulţimeşti tu, ce, încă, el îţi mulţimeaşte şi mărturiseaşte că i-au luat de la tine. Aşijderea, cela ce-ţ păzeaşte avuţia ceare plată de la tine, iară Hristos mai multu îţ plăteaşte ţie, că, pentru aceaea, ţi-au dat Dumnezău banii, ca să-i dai şi tu altui om, ca să-i aibi temeinici, că, până îi ţii tu singur, nici ai tăi nu sânt, iară, cându dai şi altuia, atunce şi tu iai dentru avuţia ta. Şi, în ce chip dă un tată unui copil al lui bani puţintei şi-i zice să-i păstreaze bine, să nu-i ia cineva, apoi îi dă şi slugă pentru mai multă pază, aşa face şi Dumnezău şi zice: „Dă

celui ce-i trebuiaşte, ca să nu ţi-i ia altcineva, au vreun năpăstuitoriu, sau vreun fur, sau diavolul, cum au luat oarecând şi ai lui Iov, sau singură moartea ţi-i va lua. Că, până ţii tu banii, nu-i ţii bine, iară, de mi-i vei da mie, lui Dumnezău, pren săraci, eu ţi-i voiu păstra toţi şi deplin, cu multă pază, că nu-i iau ca să-i stricu, ce pentru să-i adaog, să-i mai mulţescu şi să-i ţiu, să ţi-i dau în vreamea aceaea a judecăţii, că atunce nu iaste niminea să te împrumuteaze, nici să te miluiască". O, bogatule, căci osteneşti în deşărt şi ascunzi avuţia ta să nu o ia săracii? Ce te mânii, cându îţ ceru săracii? Au doară cheltuieşti dentr-ale tale? Ale lui Dumnezău şi Părintelui lor cer, iară nu ale tale, că avuţia nu s-au născut împreună cu tine. Ce dă cealea ce ai luat, că nu ţi s-au poruncit numai tot să iai, ce să şi dai, căci dai avuţia ta pământului? Dă, zicu-ţi, avuţia ta în mâna mea, au n-ai mai bun credincios pre Făcătoriul pământului decât pre pământul cel fără suflet? Zici că am dat. Adevărat, ai dat, dară n-ai dat cum să cade, pentru că zice apostol, că pre dătătorul cel blând îl iubeaşte Dumnezău, că atuncea vei să răspunzi, când nu vei să aibi, nici poţi să agoniseşti nici un priatin, nici ajutoriu pre nimenea, macară la întunearice de oameni de-ai fi dat, pentru că sânt şi alţii flămânzi şi n-ai a răspunderea nemica. Pentru aceaea, nici bogatul să să înalţe cu firea şi să să mândrească căci au dat milostenie multă, nici săracului să-i pară rău căci au dat puţină, că, de multe ori, dă cel sărac mai multă milostenie decât cel bogat, că milostenia cea multă şi cea puţină nu să socoteaşte la măsura dării, ce la buna voinţă,
52v şi după putearea avuţiei, / şi stăpânirea celor ce dau. Că, tu, bogatule, hrăneşti pre ceia ce te laudă preste măsură, pentru că cheltuieşti ca dentr-o fântână ce izvoarşte tare, numai ca să te laude în deşertu, şi tu te bucuri şi te veseleşti. Iară, deaca vezi pre sărac, te temi tare să nu sărăceşti. Dă, omule, celui ce iaste sărac, iară nu jucătorilor, ca să nu pierzi cu banii tăi, să duci la muncă şi sufletul tău şi al aceluia, pentru că tu, cu cinstea ta cea preste măsură, eşti pricină perirei lui, că, de-ar şti jucătorii

că nu-ţ trebuiescu ţie şi iaste meşteşugul lor fără dobândă, ar lăsa şi ei acel meşteşug drăcescu, ca să nu meargă în muncă pentru tine. Omul cel orb, deaca ia milostenie, el veade, şi trage pre cel ce l-au miluit, şi-l duce împărăţia ceriului. Şi cel ce să împiadecă, acia şi colea, şi cade în gropi, acela-ţ iaste ţie povaţă la suitul ceriului, pentru căci că, deaca nu faci milostenie pentru vedearea oamenilor, macară toată lumea de te-ar vedea, ca şi când nu te-ar vedea nimenea, căci n-ai făcut ca să te laude, că n-au zis Hristos: „Nu faceţ milostenia voastră numai înaintea oamenilor", ce au zis ca să nu vă arătaţi lor cu laudă. O, ce mare vrednicie are sărăcia, că să închipuiaşte Dumnezău în chipul ei şi să ascunde într-însa, că săracul tinde mâna, iară Dumnezău iaste care primeaşte. Când ţi se întâmplă vreo pagubă, ceva, sau scârbă, sau boală, sau furtişag, sau strâmbătate, sau altă primejdie rea, dă milostenie şi mulţemeaşte lui Dumnezău, căci ţi s-au întâmplat supărare ca aceaea şi vei vedea că-ţ va veni îndată mult daru de la Dumnezău, că atâta iaste dobânda cea sufletească, că, macară de iaste şi puţină, iară tot iaste de folos, cât poate să acopere toată paguba trupească, în toată viaţa. Şi, de nu creadeţ, ispitiţi şi veţ cunoaşte slava şi pronia lui Dumnezău. Iară, o, leane mare şi fără de minte şi neomenia noastră, că, în toată viaţa noastră, cu păcate şi vicleşuguri petreacem, că, deşi facem cândva vreun bine, şi acela îl facem ca slugile ceale nemulţemitoare şi fără de minte, cu multă neguţetorie şi precupie! Pentru că cercetăm cu de-adinsul ce plată şi ce dobândă vom să avem, adecă socotind cu mintea noastră, oare avea-vom ceva plată pentru cealea ce facem? Şi, însă, de nu le-am face pentru nădeajdea plăţii, multă plată am avea, că să cade toate, veri câte vom face, pentru Hristos să le facem. Şi să nu le facem pentru nădeajdea plăţii, de vreame ce Dumnezău, când ne-au făcut pre noi, de-nceput, nici un lucru bun nu avem cu noi, iară el îndată ne-au dăruit atâtea şi atâtea bunătăţi. Dară ceia ce ostenescu şi rabdă multe pentru Dumnezău, oare ce bine nu le va dărui, şi aicea şi

acolo? Adecă, întunearice de plăţi le va da. Noi, cu multă nevoie, cheltuim pentru noi puţină avuţie, iară iubitoriul de oameni, Dumnezău, au dat pentru noi, ceşti osândiţ, şi pre Fiul lui cel singur, Unul născut. Iară, însă, şi noi, de multe ori, pentru dragostea priatenilor noştri, păţim nevoie, şi primim pagubă, şi alte patemi reale suferim,
53r iară pentru dragostea lui // Dumnezău nici puţin argint nu dăm. Dară, cum nu iaste aceasta rea neomenie şi necunoştinţă? Că Hristos, şi sufletul lui l-au dat morţii pentru noi, şi cinstitul lui sânge l-au vărsat pentru noi, nemulţemitorii, iară noi nu vom să vărsăm banii noştri cei putrezi pentru Hristos, ce treacem pre lângă Dânsul şi-l lăsăm gol, striin şi flămând. Dară, cine va putea să ne scoaţă den munca cea ce va să fie? Alt nimenea, fără numai Dumnezău, ce noi înşine meargem la muncă, că, de ne-am aduce aminte fieştecare de răspunsul şi cuvântul cel ales al judecăţii, nu ne-am osândi pre noi să meargem în munca focului. Hristos s-au dat pre Dânsul morţii pentru noi şi săracul moare de foame, iară noi ne facem a nu-l vedea şi fugim de Dânsul, că necum bani sau argintu de-am avea să dăm, ce mii de suflete de-am avea, să cade să le punem toate pentru Dumnezău. Căce, când trag pre cineva dentru noi vinovat şi-l duc să-l spânzure sau să-l înţeape, oare n-ar pohti mai bine să dea toată avuţia, câtă ar avea, numai să scape de moarte? Şi, încă, i-ar părea că-i iaste în dar. Acum, dară, să cunoaştem că şi pre noi ne trag şi ne ducu pre calea osândii, să ne ducă în matca focului celui nestinsu, ce să dăm măcar jumătate den avuţia noastră, să ne izbăvim den muncă. Iară noi ţinem, numai fără ispravă, avuţie nedireaptă şi bani, care nici sântu ale noastre să le dăm. Dară, ce răspunsu vom să avem şi ce iertăciune, şi într-această lume şi în ceaialaltă? Cându ne vom lipsi de viaţa cea veacinică? Că, de vreame ce neştine, de multe ori, îş dă toată avuţia lui pentru cinstea şi boieria ceastă lumească şi trecătoare, cându va să să scape aici, într-această lume, de acea boierie şi cinste, măcar, că nici aici nu stă multă vreame, că mulţi,

până a nu muri, îş pierdu cinstea şi boieria. Aşijderea, alţii, pentru această cinste trecătoare, îş pierdu şi viaţa. Ce însă aceastea le-am văzut, şi le-am pătit, şi tot ne nevoim pentru mărirea şi cinstea cea deşartă. Ce, de vreame ce noi, oamenii, pentru aceastea pătim atâtea răutăţi, dară pentru slava cea stătătoare şi veacinică, oare ce lucru vom să avem mai rău, deaca nu vom da nici puţini bani, să o dobândim? Că nici aceia nu vor fi ai noştri, carei, mai apoi, vrându şi nevrând, vom să-i lăsăm aici şi, fără de voia noastră, de-i vor ţinea alţii şi să voru lăuda cu dânşii. Deci nu sânt aceastea lucruri ale nebuniei şi ale beţiei, care aceastea şi, fără de voia noastră, ni le iau alţii? Dară, pentru ce să nu le dăm săracilor, până sântem vii şi ne sânt ochii deşchiş, ca, după moartea noastră, să-i avem cu noi şi, fără de voia noastră, neclintiţi? Ce noi, numai ce cumpărăm robi, şi cai, şi catâr, şi-i împodobim cu rafturi de aur, iară pe Hristos îl vedem gol, şi flămând, şi strigă pre la uşile noastre, şi tinde mâna, şi nimenea nu-l miluieşte şi, nu numai atâta, ce încă, cu groaznică vedeare, îl golim. Dară, ce lucru mai rău va să fie decât această
53[v] neomenie? Nimic alt. Dumnezău trimite săracii spre / noi şi le zice: „Duceţi-vă să vă dea fraţii voştri den avuţia mea care le-am dat". Iară noi, necum că nu le dăm nemică, ce, încă, îi batjocurim, şi-i mustrăm, şi-i gonim. Socoteaşte, cu mintea ta, a câte tunuri şi fulgere sânt vreadnice aceastea ce facem, pentru că, de-ai trimite tu o slugă la altă slugă a ta, să ia de la dânsul banii tăi, iară el, necum să-i dea, ce, încă, să-l şi înjure, oare câtă răscumpărare i-ai face tu acelui înjurătoriu care l-ai împrumutat? Deci, de suferim cu greu acesta lucru, când să întâmplă între noi, oamenii, dară Dumnezău, cu cât mai vârtos va să să mânie asupra noastră? Deaca nu vei să dai săracului, care-ţ ceare milostenie, încai ce-l mustri şi-i otrăveşti sufletul? Că, de-ar şti el că vei să-l batjocureşti şi să-l mustri, el, săracul, nici ar veni, iară bogatul răspunde şi zice: „Fără de obraz iaste săracul şi umblă, şi încoace şi încolo, şi strigă". Ce grăieşti, tu, omule? Că, tu, de multe ori, când

şăzi la masă, porunceşti slugii tale să umble curând să-ţ aducă bucatele, iară, deaca umblă încet şi zăboveaşte puţinel, tu vei să răstorni locul, de mânie, macară că cunoşti bine că, de te va şi zăbovi, tot nu vei fi lipsit de dulceaţa bucatelor. Iară, tu, pentru nemică, te faci ca o hiară sălbatecă şi nu-ţ zici ţie fără de obraz, ce zici săracului că iaste fără de obraz, care să teame şi tremură de toţi. Dară, cum va să-ş tămăduiască foamea? Au nu iaste aceasta mare obrăznicie şi neomenie? Şi, de-ai vedea o picătură de ploaie în casa ta picând, îndată aduci meşteri, de direg să nu te pice ploaia. Dară, pre sărac nu-l vezi că zace în gunoaie şi, de multe ori, ud şi întinat? Dară, ce hiară nu s-ar întrista şi s-ar îmblânzi, văzându-te într-atâta nemilostivire şi neomenie? Aşijderea, altul, nu numai cât nu miluieşte pre săracul cel ce lăcrămează, ce, încă, îl şi ocăraşte, şi-i zice că e leaneş, şi nu va să lucreaze. Dară, numai tu lucrezi? Că şăzi toată ziua, de mănânci şi beai, afară peste măsură, şi lucrul tău îţ iaste nedireptatea, că iai ostenealele streinilor cu lăcomia şi cu sila. Mai bine ar fi să nu lucrezi nici tu lucru ca acesta, al lăcomiei şi al nedireptăţii. Deci, când vezi vreun sărac şi zici că acest sărac iaste tânăr şi sănătos şi nu va să lucreaze, ce va să să hrănească fără osteneală, aceastea le zi şi cătră tine: „Căci pătimescu nevoie, că sânt sănătos şi nu lucrez să facu cealea ce-au poruncit Dumnezău". Şi tu ocărăşti săracul, că nu lucrează? Ce Dumnezău va să te judece, pentru lucrurile tale ceale vicleane, căci iai cu sila şi strici casele săracilor. Zici că minte prea multe şi să face că iaste sărac. Deci, pentru aceaea, i să cade să-l miluieşti, că, într-atâta nevoie cade săracul, cât îi caută a face şi unele ca aceastea. Iară noi, nu numai că nu-i chivernisim, ce, încă, le zicem şi cuvintele ceale făr'de cale, adecă: „Nu te-am chivernisit o dată sau de doao ori şi ai mâncat?". Dară, căci nu zici şi tu pântecelui tău: „Că ieri te-am sărutat, dară astăzi ce-m
54[r] ceri iară alte bucate? // Ce, tu, pântecele tău îl saturi paste măsură, atâta cât să bate să crape, iară pre săracul care îţ ceare puţin îl goneşti?". Dară, cum va să te auză

Dumnezău pre tine, când îl rogi ca să-ţ iarte păcatele tale, daca treci pre cel ce iaste în nevoie şi nu dai den binele cel ce ai de la Dumnezău? Şi cum ceri să iai den cealea ce nu sânt ale tale? Oare aceastea nu sânt vreadnice de hulă? Aşijderea, pre ciocoiu care te laudă cu minciuni îl hrăneşti şi nu socoteşti să-ţ fie lucrul cu pagubă, iară, când vezi venind vreun sărac flămând şi plin de frig şi de toată răutatea, nu numai cât te faci a nu-l vedea, ce, încă, începi a-l ocărî şi-i zici: „Pentru căci nu vei şi tu să lucrezi, ce vei să te hrăneşti fără de osteneală?". Dară, tu, aceastea ce le ai, den osteneala ta le ai? Ba. Dară, de unde? Au den moştenirea părinţilor tăi? Ba, ce sânt den osteneala şi truda mea. Dară, pentru căci sânt den osteneala ta, pentru aceaea mustri pre sărac, care-ţ iaste frate? Ba, nu pentru aceaea, ce căci iaste nelucrătoriu şi leaneş şi să face a ceare. Ce grăieşti, tu, omule? Pentru o bucată de pâine ce vei să-i dai, îl porocleşti şi-l faci leaneş? Ba, nu pentru aceaea, ce pentru căci că, de-i dă neştine haine, el, îndată, să duce de le vinde. Dară, tu poţi să ţii toate lucrurile tale? Pentru căci grăieşti aşa? Toţi cerşătorii sânt nelucrători şi leaneşi? Nu iaste vreunul scăpat den furtuna mării? Nu are vreunul nedireptate de la judecăţile ceale strâmbe? Nu iaste vreunul păgubit de furteşag şi de pradă? Nu iaste cineva scăpat denaintea focului, sau den boală, sau de alte nevoi multe? Ce, noi, când vedem vreun sărac gol, plângând, şi strigând, şi căutând în ceriu, îndată zicem: „Ia, caută-l cum strigă, vicleanul şi mincinosul!". Dară nu-ţ iaste ruşine? Cui zici că iaste leaneş şi să face că iaste sărac? Mai bine iaste să nu dai săracului decât să-l ocărăşti şi să-l înfruntezi. Şi, iarăş, zici: „Acesta are, ce să face că n-are". Care această ocară nu iaste a lui, ce iaste a ta, pentru că el, săracul, cunoaşte că va să ceară la oameni nemilostivi şi, de va grăi şi vreun cuvânt de umilinţă, pre nimenea nu va putea să întoarcă spre milă şi îndurare, ce, pentru aceaea, să nevoiaşte, macară cu chipul cel smerit să îmblânzască sufletul cel nemilostiv. O, mare nemilostivire şi neomenie, că, de vedem vreun sărac să ne ceară

milostenie cu faţă veaselă, noi zicem: „Aceasta iaste adevărat făţarnic, că face acest meşteşug, ca să să arate că iaste de rudă bună". Şi, iară, de vedem alt sărac gol şi ticălos, ne mâniem pre dânsul. O, mare necunoştinţă şi neomenie! Omule, de vei să-i dai tu, îi dă, iară, de nu vei, nu-i da şi-l goneaşte, nu-l mustra în vedeare. Nu ajunge că nu-l miluieşti tu, ce, încă, opreşti şi pre altul ce va să-l miluiască? Că, deaca te aude altcineva, zicându-i că iaste mincinos şi viclean, nici lui îi dă, nici altui sărac, grăind că sântu toţi ca şi dinsul, dară pentru ce-ş golescu mădularele lor ceale frânte şi beteage pentru noi, căce nu sântem milostivi, că, de-am fi noi milostivi spre ei, nici ei
54ᵛ n-ar / face meşteşuguri ca aceastea. De-am vrea noi să creadem că sânt săraci şi asupriţi, n-ar face nici ei atâtea meşteşuguri, dară cine şi care ar vrea să fie atâta de mişăl şi sărac, cât să-i fie drag a să tângui, cu muiarea şi cu copiii goli, în mijlocul târgului, într-atâta norod de oameni? Ce lucru va să fie mai rău decât sărăcia aceasta? Şi, nu numai cât nu-i miluim, ce-i şi ocărâm şi-i facem că sânt fără de omenie. Tu iai ceale striine şi nu eşti obraznic, iară pre dânşii, pentru o fărâmă de pâine căci îţi ceru, îi faci obrazneci? N-ai auzit pre Hristos că zice?: „La tot cela ce-ţ ceare dă-i". Şi de cătră cel ce va să să împrumuteaze de la tine să nu-i întorci, că, cum nu iaste fără de cale, tu să lăcomeşti, să mănânci mult, şi să fii ca unul de altă leage, şi să şăzi până la miază-noapte, cu mâncări şi cu băuturi, şi pofteşti să-ţ cânte, şi să-ţ zică zicături, şi să dormi pre aşternuturi moi şi pre perine cusute cu sârmă, în toată viaţa ta, iară pre sărac să-l vezi gol, şi slab, şi tremurând, şi flămând, şi te faci a nu-l vedea? Şi, încă, ce zic eu, golăciune şi tremurare? Că unii din săraci, de nevoie multă şi de sărăcie, ş-au orbit copiii, pentru nemilostivirea şi neomenia noastră, căci nu ne iaste milă de dânşii. Să fim înduraţi şi milostivi, că, de vreame ce văd ei că nici de golătatea lor, nici de vârsta lor, nu s-au făcut milă nemănui, nici cu alte primejdii ale lor reale n-au putut să aducă pre nemilostivi la îndurare, ca să le fie milă

de ei, pentru aceaea au cutezat de-au făcut acest rău mare, adecă de ş-au orbit copiii, pentru ca să-ş poată treace nevoia flămânziei. Şi au gândit mai bine să fie lipsiţi de lumina lumii decât să moară fără direptate acea moarte rea a foamei. Adevărat, mare om iaste şi cinstit milostivul, când face milostenia cu toată inema şi fără de voie rea, precum zice apostolul: „Că pre dătătoriul cel blând îl miluiaşte Dumnezău", căci, când face milostenie şi socoteaşte că nu dă, ci ia, atuncea iaste multă bogăţie şi fără de răpştire, de vreame ce socoteaşte acea milostenie ca o dobândă şi ca o facere de bine şi ca când n-ar păgubi nemica, că cel ce socoteaşte milostenia pagubă n-are nici un dar. Că cel ce miluiaşte pre altul trebuie să să bucure, iară nu să-ş facă voia rea. Dară cum nu iaste acesta lucru fără cale şi fără tocmeală, când vei să potoleşti scârba altuia a nu-şi face voia rea şi pre tine scârbeşti? Pentru că, deaca-ţ pare ţie rău căci izbăveşti pre altul den scârbă, acesta iaste semnul a unii nemilostiviri mari şi împietrire de inimă, că te arăţi pre tine ce feal de nemilostivire ai cătră săraci, că mai bine ar fi fost să nu-i fi gonit scârba, decât să-l fii mântuit. O, omule, căci eşti aşa împuţinat de suflet, au doară te temi că ţi să va împuţina avuţia ta şi banii? Iară, de ai acesta gând şi această socoteală, adecă, când dai milostenie, să-ţ pară rău şi să te scârbeşti, încai să nu dai. Şi, de-ţ pare că nu să adaoge milostenia în ceriuri, nu da, dară au şi aici, pre pământ, vei să ceri plată? Lasă
55r milostenia să fie miloste // nie, iară nu neguţătorie. Şi aici, pre pământ, mulţi milostivi au luat plată de la Dumnezău, iară n-au luat aşa, pe-ntreg, ca o lăcomie, că ceia ce cer să ia aici iau mai puţină plată decât acolo. Pentru aceaea, să nu zicem că cutare sărac iaste viclean şi marghiol şi nu să cade să-i facă neştine bine. Şi altul, iarăş, iaste batjocurit şi ocărât, dară tu nu căuta ocara săracului, ce numai ce caută că iaste în nevoie şi-i trebuiaşte mângâiare, ver cine ar fi. Măcară de-ar fi vreadnic morţii şi l-ai vedea că-l ducu să-l spânzure sau să-l înţeape, de-ţ va ceare milostenie, dă-i cu toată osârdia, pentru că Hristos aşa-ţ socoteaşte plata, ca când ar fi luat el singur acea milostenie care ai făcut cu acel osândit. O, omule, au pentru aceaea iai învăţătură de la *Sfânta Scriptură*, ca să ocărăşti pre săraci? Nu ţi s-au poruncit să-i ocărăşti, ce să-i miluieşti, nu pentru căci şăd făr'de lucru, nici să le cercetezi leanea lor şi viclenia lor, ce să îndireptezi sărăcia şi lipsa lor, şi să tămăduieşti nevoia lor, şi să-i mângâi şi, cu mânile tale, să-i rădici şi să slujăşti celora ce zacu. Ce, când vei să faci cu unii ca aceştia milostenie, nu cerca de la dânşii viaţă neocărâtă, nici cerceta să afli la dânşii lucruri bune, că şi aceasta iaste o nebunie mare la noi, că, pentru o fărâmă de pâine ce vom să dăm săracului, cercetăm toată viaţa lui, cum o petreace săracul, că, de iaste şi ucigaş, sau tâlhariu, sau fur, sau alt rău de-ar fi făcut cela ce-ţ ceare hrană, adecă pâine sau bani, nu ţi să pare a fi vreadnicu de aceastea, ca o zidire a lui Dumnezeu ce iaste şi el. Că, stăpânul tău, Hristos, răsare soarele şi pentru dânsul, ca şi pentru tine, iară tu nu-l învredniceşti, nici îi dai hrană care-i trebuie omului peste zi. Dară nu ştii că marele patriarhu Avraam, pentru dragostea oaspeţilor, îş vesti numele lui multu, şi de la Dumnezău şi de la oameni, şi, încă, mai vârtos, că n-au cunoscut cine era ceia ce veniia la dânsul, carei acei trei bărbaţi au fost Dumnezeu, cel în Trei Fiinţe, ce numai cum îi văzu, îndată alergă de-i întimpină, şi li să închină, şi zise ca la un obraz: „Doamne, căci că Sfânta Troiţă iaste un Dumnezeu, Părintele, Fiul, Duhul Sfânt". Şi, pentru aceaea, nu-i zise: „Stăpânilor, de-am aflat har înaintea voastră, nu mă lepădaţi pre mine, sluga voastră". Pentru aceaea, dară, nici tu nu cerceta multu, că pre striini îi primeşti pentru Hristos. Deci, de vei cerceta totdeauna şi vei umbla cu meşteşug, de multe ori vei treace, şi vei greşi şi pre omul cel bun, şi-ţ va lipsi plata primirii cei de oaspeţi, că nu sântem noi datori să miluim şi să cinstim numai pre cei ce-s de o credinţă cu noi. Iară pre cei necredincioşi să nu-i socotim, ce, cându-i vom vedea şi pre aceştia la nevoie şi pătind rău, nimică alt să nu ne meşteşuguim, numai cum am putea să-i miluim,

că aşa vom dobândi plata milosteniei şi ajutoriului. Ce nu
ştiu de unde s-au luat acesta obiceaiu fățarnic, că, de
55v vedem vreun om plecat şi neputincios, / nemică nu ne
tindem mâna să-i ajutăm. Iară, de vom vedea vreun
călugăr venindu de la pustie, noi nevoim şi silim să-l
ospătăm şi să-l cinstim, adecă ca cum ar fi sfântu. Ce tu,
măcar elin de ai vedea, măcară jidov, măcar alt om fărde-
leage fiind în nevoie şi-n primejdie, ţi să cade să-i faci
bine, pentru că cel ce aleage şi cearcă să facă bine numai
călugărilor, mai apoi va să-i cerceteaze şi pre dânşii, şi să-i
ocărască, şi, au că nu-s direpţi va să zică, au că nu fac
minuni, şi de vicleşug pre nimeni nu chivernisesc. Deci,
iată că lipseaşte ce iaste mai bun al milosteniei, că pre
încet-încet va să să taie preste anu şi acea puţinea
milostenie, că, de vezi vreun măgariu înecându-să, tu
alergi de-l scoţi şi nu mai întrebi al cui iaste. Cu mult mai
vârtos, dară, nu să cade să cercetezi pre om, de unde iaste
şi al cui iaste, a lui Dumnezeu zidire iaste, măcară elin de
iaste, măcară jidov, măcară fără-de-leage, lui îi trebuiaşte
ajutoriu de la tine. Ce tu, când vezi pre cineva bogat şi
având şi ţiindu-se bine, zici: „Bun iaste acesta, că are
minte şi să chiverniseaşte". Iară, de-l vezi ţiindu-se rău şi
sărac, zici: „Pentru căci iaste rău, pentru aceaea petreace
aceaste răutăţi", care aceasta iaste semnu de mare nebunie
şi de mândrie, de vreame ce, pentru aceaea, să chiamă
milostenie, ca să miluim şi pre cei vreadneci şi pre cei
nevreadneci. Că, de vom cerceta multu şi vom defăima pre
cei nevreadnici, nici pre cei vreadnici şi direpţi nu-i vom
putea întoarce să vie către noi. Deci, de vom da totdeauna
şi la cei nevreadnici, făr' de nici o sminteală, cu aceştia,
cu toţi, vor veni şi cei vreadnici la mânile noastre. Că, de
vom vrea să cercăm cinstea şi procopseala slugilor noastre
şi-i vom cerceta preste măsură, aceaeaş va vrea să facă şi
Dumnezeu cu noi, că vrând ceia ce sânt slugi ca şi noi să
dăm răspuns lui Dumnezeu, atunce noi ne vom scăpa de
mila şi de iertarea lui Dumnezău. Că cel ce face milostenie
şi primeaşte striinii nu trebuie să cearce lucrure bune de

la sărac, ce numai să ajutorească sărăcia lui şi să plinească
datoria flămânziei lui. Pentru aceaea, când vezi săracul, nu
fugi de dânsul, nici îţ întoarce ochii într-altă parte, ce zi,
cu mintea ta, cuvântul proorocului David, care zice:
„Fericit iaste cel ce socoteaşte săracul şi mişălul în ziua
rea. Izbăvi-l-va pre el Domnul", adecă, ca cum ţ-ar zice:
„Că de-aş fi ca acestu orbu, sau şchiop, sau ca cel ce are
strâmbătate, ce-ar fi de mine, ticălosul?", aşa aş ceare şi eu
şi m-ar mustra. Adu-ţ aminte că într-un chip iaste şi el, ca
şi tine, slobod tocma şi cu împreunarea firii, că toate le-au
dat Dumnezău de obşte, veri bogăţie, veri sărăcie. Iară, tu,
pre săraci, nici ca pre câinii tăi nu-i ai, că pre câini îi
saturi, iară săracul, de multe ori, doarme flămând. Ce, iată
că iaste mai fără cinste slobodul decât robii tăi. Ce vei să
zici, că aceia facu trebile meale toate? Iară eu să-ţ arăt că
săracul îţ face mai multă slujbă decât slugile tale că va să
te puie, în ziua cea groaznică a judecăţii Domnului fără
56r de osândă şi va să te izbăvească den pârâul cel straşnic //
de foc? Ce bine ca acesta pot să-ţ facă slugile tale? N-ai
auzit că fecioara cea milostivă Tavita, când au murit, nu o
au învis slugile ceale ce sta de-i slujiia, ce-o au învis
săracii? Iară, tu, pre sluga lui Dumnezău cea slobodă,
adecă săracul, nu o primeşti să fie macară întocma cu
slugile tale, care sărac, numai cu chipul, poate să te facă
să-ţ fie milă de dânsul. Dară, tu, cum te rogi lui
Dumnezău să te auză şi să-ţ ajute, când îţ vine vreo
pagubă sau vreo primejdie? Că, de vreame ce tu te faci a
nu vedea pre cela ce nu ţ-au greşit, nici te-au păgubit
niciodată, carele are osteneală şi dureare, şi să pedepseaşte
de foame şi de goliciune în gerul iernii, dară Dumnezău,
căruia îi greşăşti, în toate zilele, cum va să te lase
nemuncit şi nepedepsit? De vreame ce zice că cel ce-ş
astupă urechile să nu auză rugăciunea săracului, nici
Dumnezău nu-l va auzi pre dânsul. Deci, în ce chip vom fi
noi spre săraci, ori milostivi, ori nemilostivi, aşa va fi şi
Dumnezău spre noi. Însă milostenia, şi rugăciunea, şi
postul, şi alte bunătăţi ce face creştinul sânt mare jărtve

către Dumnezău, numai adevărate să fie den osteneala şi munca lor, şi să fie curate de tot fealiul de lăcomii şi de hrăpiri, pentru că aceastea jărtve primeaşte Dumnezău, iară ceale den strâmbătate le leapădă şi-i sânt urâte, că aceaea jărtvă iaste spurcată şi necurată şi, încă, mai mult, în loc ce-ar fi să îmblânzească pre Dumnezău, iară ea îl îndeamnă spre mânie. Că, pentru aceaea să chiamă milostenie, ca să miluim, iară nu să facem rău fraţilor noştri celor de o credinţă cu noi. Iară cela ce ia ostenealele unora şi le dă altora, nu numai cât nu-i miluieşte, ce, încă, îi şi păgubeşte şi le face mare strâmbătate. Cela ce iubeaşte să fie bogat, pururea iaste lipsit de avuţie, iară cel ce nu pofteaşte să să îmbogăţască, pururea petreace bine şi cu veselie, că nu să chiamă bogăţie, când va să îmbogăţască cineva, ce, când nu va să îmbogăţască, aceaea iaste bogăţie adevărată, adecă voiu să zic către libovul dumneavoastră: „Iaste un bogat care totdeauna ia de la strini şi iaste alt bogat carele dă milostenie săracilor den ostenealele lui. Şi cela strânge, iară celalalt risipeaşte şi iaste bogat. Unul samănă în pământ, iară celalaltu samănă în ceriu, însă, precum iaste mai bun şi mai frumos ceriul decât pământul, cu atâta iaste şi roada mai bogată şi mai mare decât cea slabă a pământului". Şi, încă, iaste alta mai minunată, că pre cei lacomi şi hrăpitori nu-i bleastemă şi-i ocărăscu numai ceia ce-au avut strâmbătate de către dânşii, ce şi ceia ce n-au avut nici o strâmbătate încă-i hulescu şi-i urăscu, pentru că au păreare rea de cei ce au strâmbătate. Iară, de se va întâmpla să cază lacomul den stăpânie şi den cinstea ce-au avut, de vreo primejdie ce i s-ar întâmpla, auzi întunearece de glasuri omeneşti strigând şi zicând: „Bine au păţit nemilostivul şi spurcatul". Şi toţi cei mari şi cei mici îl grăiesc de rău pre după dos, ca pre un asupritoriu. Iară creştinului celui
56v mi / lostiv, nu numai ceia ce au milă de la dânsul îi mulţămescu şi să roagă pentru el, ce, încă, şi ceia ce n-au avut nici o milă îl iubescu şi să roagă pentru dânsul lui Dumnezău să nu paţă vreun rău şi milostenia ce-au făcut

la aceia le pare că au făcut lor. Iară, de să tâmplă să paţă vreun lucru fără cale au pagubă, tuturor le pare rău şi să roagă lui Dumnezău pentru dânsul să-i ajute şi să-l izbăvească de toată răutatea. Deci, de vezi că răutatea are vrăjmaşi şi pre ceia ce n-au nici o strâmbătate despre cei făcători de strâmbătate, iară milostenia şi pre cei nemiluiţ îi are prieteni, izbăveaşte-te, întâiu, pre tine, omule, de hrăpire şi, apoi, fă milostenie. Opreaşte-ţ mânile tale de lăcomie, părăseaşte-te de-a face strâmbătate şi, atuncea, te apucă de fă milostenie, că, deacă dezbrăcăm săracii cu mânile noastre şi, cu acealea, să îmbrăcăm pre alţii, nici atuncea nu vom să scăpăm de munca cea veacinică, pentru că această poveaste iaste pricina a tot păcatul. Şi, decât să faci milostenie ca aceaea, mai bine să nu o faci, că şi Cain, pentru căci au pus în jărtvă gunoaiele cealea ale pâinii, au îndemnat pre Dumnezău de l-au urgisit. Aşa, şi cela ce face milostenie den ostenealele streinilor, cum să nu mânie pre Dumnezău, să-l urgisească? Milostenia iaste un meşteşug foarte bun şi ajutoriu celora ce-o facu pre dânsa, pentru că iaste priatenă şi fată cea mai mare şi-ntâiu a lui Dumnezeu, de nu o facem noi cu strâmbătate. Şi atuncea are strâmbătate de la noi, când o facem den hrăpire şi nedireptate, pă-ntr-atâta cât de iaste curată den multă îndrăznire celora ce o trimit pre dânsa. Şi Dumnezău le dă lor iertare, că pă-ntr-atâta iaste putearnică. Milostenia aceasta dezleagă legăturile şi goneaşte întunearecul, stinge matca focului şi învredniceaşte pre ceia ce-o fac pre dânsa de să asamănă cu Dumnezeu, pentru că zice Hristos: „Fiţi îndurători, în ce chip şi Părintele Nostru cel cerescu îndurătoriu iaste". Deci, pentru aceasta, să nu ne dăm neamul cel bun şi mântuinţa sufletului nostru, că multe chipuri sânt cu care putem să plăcem lui Dumnezeu şi, până la moartea noastră, căci că poate să să spăsească omul şi să să folosească şi cu diata sufletului lui, iară nu ca când iaste viu, că aceaea, cu diata, să face de nevoie. Iară, cum şi în ce chip? Ascultă! Cându scrii, la moartea ta, diata pentru sufletul tău, scrie şi pre Hristos părtaş de

moştenire averii tale, de vreame ce, până ai fost viu, nu l-ai hrănit. Încai acum, când mori şi nu poţi să cheltuieşti avuţia ta fără de cale, dă den ostenealele tale sau măcară şi den ceale striine, că, de-ai fi dat până ai fost viu, ai fi avut şi plată mai multă de la Dumnezeu. Iară, de vreame ce n-ai făcut aceaea, până ai fost viu, fă acum, încai la moarte. Iară, de nu vei face nici aşa, să ştii bine că nici Tatăl Dumnezeu nu te va face moşnean lui Hristos şi nici milă, nici iertăciune nu vei să afli, de vreame ce, nici când ai fost viu, nu l-ai hrănit, nici acum, când vei să mergi la
57r Dânsul sau măcar den banii aceştia, cărora nu eşti stă // pân, ce alţii vor să-i ia, denaintea ta şi fără de voia ta. Pentru aceaea, dară, dăruiaşte-i Lui, cu voia ta, măcară cât de puţin, pentru sufletul tău, şi nu-ţ fie ţie vrăjmaş până-ntr-atâta, omule, cât nu vei să dai nici ceale ce nu-ţi trebuiescu? Nu vezi câţi oameni n-au apucat să-ş înveaţe, nici să-ş tocmească nimic la moartea lor, ce-au amuţit, pentru că au venit îngeri groaznici şi i-au hrăpit şi, de frica lor, n-au putut să mai grăiască nimic? Care, pre tine te lăsă Dumnezeu în mintea ta, ca să-ţi îndireptezi ale tale, iară tu nu faci nici un aşăzământu, nici sufletului tău, nici trupului tău, nici casei tale? Dară, ce răspunsu vei să dai lui Dumnezeu, care ţi-au dat daru ca acesta? Şi tu nu socoteşti binele lui Dumnezeu şi nici de nevoie nu putuş să fii milostiv săracilor, că mai bine ar fi fost să fi făcut milostenie până ai fost viu. Iară, de vreame ce n-ai vrut atunce, încai, acum, la moarte, fă ceva bine pentru sufletul tău, că, de nu vei nici avea vrednicie şi şădeare mai susu şi cinste cu mieii, în oile ceale den-a direapta, iară nu iaste puţin, măcară de-ai fi cu aceia şi să nu stai cu caprele ceale den-a stânga. Iară, deaca nu vei face nici aceasta, ce alt cuvântu şi ce altă învăţătură poate să te izbăvească? Că, până erai viu, ca cum ai fi fost fără de moarte, aşa păziiai avuţia ta, ca să nu să atingă alţii de dânsa, iară acum, de vreame ce ai cunoscut cum că te-ai făcut muritoriu, strică voinţa cea rea ce-ai avut către săraci şi, ca un putred ce eşti şi vei să mori, sfătuiaşte-te pentru tine, că cuvântul ce voiu

să zicu iaste foarte greu şi plin de frică şi de cutremuru, însă iaste de treabă să-l zicu: „Numără şi pre Stăpânul Hristos, cu slugile tale, faci pre slugile tale slobode, slobozi şi pre Stăpânul tău, den greul foametei şi a goliciunii, den temniţă şi den legături". Te spăriaş şi de aceastea, deaca le auziş? Iară, nici aceastea nu le vei face, însă, aici, numai cu cuvintele te-am făcut de te-ai spăriat, iară mai multu vei să te sparii, deaca vei mearge acolo, şi vei auzi altele mai înfricoşate, şi vei vedea muncile ceale groaznice. Atunce, ce-i să răspunzi? Şi către cine vei să cazi, ca să te scoaţă? Cui vei să te rogi să-ţ ajute? Lui Avraam? Dară, nici ce el nu te va asculta, că n-ai fost iubitoriu de oaspeţi, nici milostiv. Dară, pre cine, pre părintele tău, vei să rogi? Nici de la acela n-ai nici un ajutoriu, pentru că, acolo, nimenea nu iaste stăpân, nici biruitoriu, măcară de-ar fi şi sfântu cât de mare, nu poate să strice răspunsul cel adevărat şi groaznicu. Iară, de eşti atâta de nemilostiv, şi îndărătnicu, şi fără de omenie, smereaşte-te, încai, vredniciei celuia ce-ţ ceare, de nu te temi, iarăş, nici îţ iaste ruşine, nici de vrednicie fie-ţ milă, încai, de primejdia lui. Iară, de nu poate nici primejdia să te aducă la umilinţă pentru iuşurarea cearerii, nici vrednicia, nici nevoia, nici darea cea pre lesne nu poate să
57v te facă milostiv. Încai, să fii milostiv pen / tru mărimea bunătăţilor celor făgăduite, iară, de nu vei face nici aşa, nici o iertăciune nu vei să iai de la Dumnezeu, de vreame ce, cu atâtea învăţături, nu vei să cauţi de săraci. Auzi, dară, ceia ce ştiu şi au învăţat taina, că lui Hristos nu-i e milă de carnea lui, cându vei să te cumineci, nici sângele lui nu l-au oprit, când vei să te adăpi, iară tu Lui nu dai nici un păhar de apă reace. Dară ce iertăciune vei să iai de la Dumnezeu? Tu iai ceale neputrede de la Dumnezeu cu multă cinste şi de ceale putrede îţ iaste milă să le dai? Aceastea voiu să faci şi vei să dobândeşti iertare păcatelor tale, carele să cade, de nevoie, să le faci şi să le paţi, fără de voia ta, pentru mine, Stăpânul tău? Că numai aceasta, singură de va fi, ajunge-ne să avem ascultarea. Oare nu

sânt aceastea greale? Că Dumnezeu au dat pre Fiul Său spre moarte pentru tine, iară tu Lui nu-i dai nici o fărâmă de pâine celuia ce s-au vândut pentru tine, şi s-au junghiat, şi s-au omorât, şi nu i-au fost milă de Dânsul, nu numai fiindu-i Fiu adevărat, ce şi Singur născut. Iară, tu, pre Dânsul îl vezi mort, şi pierind de foame şi de goliciune, şi-ţ ceare să cheltuieşti dentr-ale lui, şi nu-i dai, iară pentru tine le strici şi le răsipeşti rău şi fără de folosinţă. Dară, ce lucru iaste mai rău decât această nemulţimită? Hristos s-au vândut şi s-au junghiat pentru tine şi umblă, încungiurându-te, flămându, şi tu, nici dentr-ale lui nu-i dai, ca să-ţ fie folos şi ţie, ce fuseş mai nesimţitoriu şi decât ceale pietri? Că atâtea şi atâtea învăţături, de multe şi mari, nu putură să te scoaţă dintr-această neomenie şi împietrire de inimă diavolească, că zice că n-au luat nici o răsplătire de la tine, ce, încai, miluiaşte pre sărac, pentru sărăcia lui. Iară, de nu-l miluieşti pentru sărăcie, încai îţ fie milă de boala lui, sau pentru închisoare, sau pentru legătura lui te fă milostiv şi îndurătoriu. Iară, de nu te pot face nici aceastea iubitoriu de oameni, încai pentru cea-rerea cea puţină îl miluiaşte, că nu-ţi ceare vreo masă bogată şi plină de bucate, ci numai pită seacă şi uscată, şi acoperemânt, şi cuvânt de mângâiare. Iară, de rămâi şi de aceastea, de toate, sălbatec, ca o hiară, încai pentru împărăţia ceriului, fii milostiv şi îndurătoriu, iară, de nu pofteşti nici aceaea, fie-ţ milă, încai, de firea omenească. Fie-ţ milă de săracu, când îl vezi despuiat, şi-ţ adu aminte de Hristos, că, pentru tine, se-au golit pre cruce. Nu-ţ zicu: „Scoate-mă din sărăcia care am", nici zicu: „dăruiaşte-m avuţie", ce numai pâine, şi îmbrăcăminte, şi mângâiare şi, de mă aflu şi în temniţă şi în legături, nu zicu să mă dezlegi sau să plăteşti datoria mea, ce numai să vii să mă vezi cum sânt legat pentru tine şi-m ajunge să iau atâta daru de la tine, pentru că zice Dumnezeu că: „Pociu şi fără de milostenie să te încununez, însă voiu să-ţ fiu şi datoriu, ca să dobândeşti mai mare plată şi, cu îndrăznire, să fie încununarea ta, că stau la uşile tale, şi tinzu mâna mea,

58r şi-m iaste drag să iau hrană // de la tine". Şi, de aceasta mă bucur foarte, pentru ca să te mărturisescu de iznoavă înaintea tuturor, când să va aduna toată lumea la înfricoşata judecată şi, în vedearea şi-n auzul tuturor celor ce stau la judecată, şi să le zicu: „Acesta iaste cel ce mă miluia şi mă îmbrăca". Că voi, când vă ospetează şi vă cinsteaşte cineva, vă iaste ruşine să spuneţi cuiva, ce tăgăduiţi. Iară eu, pentru căci vă iubescu tare, deşi tăceţi voi, iară eu vestescu şi mărturisescu mila voastră cu multă laudă, şi nu-m iaste ruşine a zice: „Că am fost flămându şi m-aţ hrănit, sau gol şi m-aţ îmbrăcat, ce-m pare bine pentru aceaste bunătăţi, ca să fiţi moşneani împărăţiei ceriului". Deci, aceastea, fraţilor, având în mintea voastră, să avem nevoinţă, cu toată putearea, pentru mântuirea noastră, ca să dobândim şi binele cel veacinic, întru Isus Hristos, Domnul nostru, a căruia e slava şi putearea, împreună cu Tatăl, şi Fiul, şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în veaci veacilor, amin.

Cuvânt al 15 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. La Sfânta Bogoiavlenie, adecă la Bobotează. Şi pentru ceia ce lasă sfânta slujbă nesfârşită, şi ies afară, şi pentru carii să cumînecă cu Sfintele Taine, nefiind vreadnici, şi urmează Iudei. Blagosloveaşte, Părinte

Astăzi, voi, fraţilor, toţi sânteţ în bucurie, iară numai eu singur mă aflu în scârbă, pentru că, socotind întru acest luciuş sufletescu, adecă întru milosârdia lui Dumnezău, şi cunoscând nemăsurata bogăţie a besea-recii lui Hristos, adecă mulţimea dumilor voastre, ce v-aţ strâns astăzi la sfânta beseareca şi apoi, după praznic, văzând mulţimea aceasta iarăş fugind şi uitând sfânta beseareca, răneaşte-mi-se şi mi se scârbeaşte inima, de vreame ce văz că are sfânta beseareca atâţia copii şi nu poate să-i vază în toate zilele, ce numai când iaste praznic.

O, câtă bucurie sufletească, o, câtă veselie, o, câtă slavă lui Dumnezău şi cât folos sufletescu ar fi, de-am vedea, în toate zilele, beseareca plină de creştini, cu adevărat multă bucurie am avea. Ce socotim pre corăbiari şi pre ceia ce să chivernisescu şi umblă, negoţătorind pre mare, cât să
58v nevoiesc, în tot fealiul, ca să poată trea / ce locurile ceale cu valuri şi să ajungă la liman. Iară noi, fiind de-a pururea ca-ntr-un luciuş al mării, într-această lume ne nevoim, fiind purtaţi şi aruncaţi ca de valurile mării, de grijile aceştii lumi şi ne afundăm uneori în neguţetorii, alteori la judecăţi, şi-ntr-alte griji, şi lucruri lumeşti. Sânt mulţi carii, cu nevoie, merg la besearecă, numai de doao ori într-un an, sau o dată, iară mulţi niciodată. Au doară nu ştiţ că, în ce chip au făcut Dumnezău limanul (ce să chiamă adăpostire), aşa, şi la cetăţi şi oraşe, au făcut besearica, ca să năzuim la dânsa, şi să scăpăm de grijile lumeşti, şi să aflăm linişte fără de furtună, pentru că, într-acest sfânt liman al besearecii, nu ne teamem nici de valuri, ce au multe primejdii, nici de robia cursarilor, nici de altă pagubă despre oamenii răi, nici de hiarăle sălbateci, nici de vânturi şi furtuni mari. De vreame ce numai acesta iaste singur limanul cel adevărat şi de toate de acestea câte am zis slobod, şi nu numai eu, ce, mai vârtos, dumneavoastră sânteţ mărturii, că de-ar cerceta neştine cunoştinţa inimilor voastre, adevărat, multă lineşte ar afla înlăuntru, pentru că, acum, nici mânia o supără, nici pofta trupească o aprinde, nici zavistia nu o topeaşte, nici mândria nu o strică, nici deşarta mărire nu o umflă, ce toate aceaste hiară sălbateci s-au smerit, pentru că le-au adormit postirea ascultarea *Sfintelor Scripturi*, carea, pren auz întrând întru inimile fieştecăruiaş den voi, ca un glas dumnezeiescu, toate patimile trupeşti le-au înfrânat. Deci, pentru aceasta, câtă nebunie şi nepriceapere şi câtă osândă vei să aibi tu, carele nu vei să te apropii adeasea şi să vii la besearecă, carea ne iaste dempreună maică tuturor? Ce primblare mai bună şi mai de folos decât aceasta vei să afli? Ce împreunare cu oamenii vei să afli mai bună? Ce

iaste împiedecarea sfintei besearecі? Adevărat, vei să zici că iaste săracia piadecă şi oprealeşte besearecii, ce aceasta pricină, ce ziseş, nu iaste cu cale, pentru că în săptămână sânt şapte zile, carele le-au împărţit Dumnezău cu noi şi nu doară să fie luate pentru Dânsul mai multă parte şi noao să ne fie dat mai puţin, nici întocma nu le-au împărţit, încă nici trei zile n-au luat şi să ne dea noao iară trei. Ce ţie, o, creştine, ţ-au dăruit şase, iară Lui ş-au lăsat numai una! Iară tu, nici într-aceaea zi, nu eşti bucuros să fii slobod de grijile lumeşti, ca să-ţ fie auzul slobod şi deschis, întru ascultarea *Sfintelor Scripturi*, ce faci lucrul carele fac toţi furii cei de sfinte, adecă cei ce fură sfintele odoară ale besearecii, de vreame ce îndrăzneşti să hrăpeşti şi această sfântă zi, carea iaste aleasă şi dăruită întru ascultarea *Sfintelor Scripturi*, să o cheltuieşti în grijile şi trebile ceale deşarte. Dară, ce zic eu, de zile întregi? Numai ce-au făcut văduva cu milostenia, fă şi tu în vreamea zilei aceştiia şi, precum au dat ea doi fileari şi multă dragoste au dobândit
59r de la Dumnezău, // aşa, şi tu, dă împrumut lui Dumnezău doao ceasuri şi el va aduce în casa ta mii de agoniseli bune. Iară, de nu vei să te laşi nimică de lucrurile lumeşti şi să cheltuieşti den zi puţină vreame pentru Dumnezău, păzeaşte-te să nu pierzi toată osteneala şi toată agonisita vieţii tale, pentru că ştie cunoscătoriul de inimi, când nu-l băgăm noi în seamă, să răsipească într-o mică de ceas câte lucruri sânt agonisite de mulţi ani, în ce chip înfricoşa şi pre jidovi, când îş bătea joc de beseareca Ierusalimului şi zicea: „Umplutu-v-aţ casele de lucruri alease, ce eu le-am spulberat ca un vânt şi toate s-au prăpădit", zice Domnul. Dară, o, frăţiorule, ce lucru putem să te învăţăm, mai 'nainte den câte trebuiescu creştinului să facă, de vreame ce numai o dată sau de doao ori vii aici într-un an, pentru suflet să te învăţăm, pentru trup, pentru împărăţia ceriului, pentru munca cea nesfârşită, pentru matca focului, pentru îndelungă răbdarea lui Dumnezău, pentru iertare, pentru pocăinţă, pentru botez, pentru iertarea păcatelor, pentru lumea cea de sus şi cea de jos, pentru firea omenească,

pentru cea îngerească, pentru răutatea dracilor, pentru meşteşugurile diavolului, pentru vieţuire, pentru porunci, pentru direaptă credinţă, pentru eretici. Căci că aceastea, şi mai multe de atâtea, să cade să le ştie tot creştinul şi să dea răspuns tuturor celora ce-l întreabă pentru aceastea toate. Dară, voi, nici o parte cât de mică nu puteţ să învăţaţ dentru aceastea, pentru că veniţi foarte raru la beserecă şi, încă şi atuncea, când veniţi, nu veniţi pentru vreo smerenie sufletească, ce numai pentru obiceaiul praznicului, alţii pentru vorbele şi adunarea priatenilor, iară bogaţ<ii> şi pentru mândria şi trufia. Iară eu zic că, de-ar iubi neştine să ştie toate câte am zis mai sus, ar trebui să vie mai adeasea la beserecă, să asculte citaniile *Sfintelor Scripturi* şi, aşa, adevărat, le-ar şti toate. Aveţ coconi mulţi şi poslušnici şi, când veţi să-i daţi la meşteşug să înveaţe, nu-i mai lăsaţ să mai vie acasă nicidecum, ce le trimiteţ şi bucate şi îmbrăcăminte şi alte ce le trebuiaşte, acolo, la casele dascalilor, pentru ca să nu-i împiadece vreo grije de-ale casei de la nevoinţa meşteşugului, ce pururea să să afle cu dascalul, ca să deprinză mai bine şi de folos învăţătura. Iară voi, vrând să învăţaţi, nu doară vreun meşteşug prostu şi mic, ce tocma carele-i mai mare şi mai de folos decât toate meşteşugurile, adecă, în ce chip aţ plăcea lui Dumnezău şi să dobândiţi împărăţia ceriului, vă pare că veţ dobândi acest meşteşug pre lesne, ne nevoindu-vă în toată vreamea. O, mare nebunie, pentru că cum că trebuie omului multă grijă şi mare nevoinţă, ca să dobândească această dumnezeiască bunătate, ascultă ce zice Domnul la *Evanghelie*: „Învăţaţi-vă de la mine, că blând sânt şi smerit cu inima". Şi, iarăş, pren prorocul: „Veniţ, fiilor, de mă ascultaţi, frica Domnului voiu învăţa pre
59v voi". Şi, iarăş: „Îndeletniciţi-vă şi cunoaşteţ că eu sânt / Dumnezău". Deci, iată că trebuie să aibă multă vreame cela ce va să dobândească această iubitoare de Dumnezău bunătate şi învăţătură. Însă, ca să nu ne cheltuim toată vreamea de astăzi, dojenind pre ceia ce nu vor să vie în toate zilele la beserecă, întoarcem cuvântul spre po-

veastea praznicului, că ajunge câte am zis mai sus, cu care poate să-ş tămăduiască leanea lor cea multă. Şi, de vreame ce mulţi prăznuiescu şi sărbează sărbătorile şi, încă, şi numele sărbătorilor ştiu, iară pricinile pentru care s-au făcut mai toţi nu ştiu, adecă cum că să zice praznicul de astăzi Arătare toţi ştiu, iară carea iaste această arătare, şi ce va să zică arătare, şi de iaste numai o arătare, au doao, nici unul nu ştie care lucru iaste vreadnic de mult rău a nu o ştirea, de vreame ce prăznuiescu această sărbătoare, în toţi anii, şi pricina ei nu o ştiu nicidecum. Trebuie, dară, întâiu, să arătăm libovului dumneavoastră, ca să ştiţ că nu iaste numai una şi singură arătarea, ce, mai ales, sânt doao, adecă una iaste aceasta, carea prăznuim astăzi şi-n toţi anii, într-aceastaş zi. Iară a doua iaste cea viitoare, ce va să fie la sfârşitul lumii, pentru carele amândoao aceastea, ascultaţi ce zice apostolul Pavel şi, întâiu, zice pentru aceasta ce iaste acum: „Arătatu-s-au darul lui Dumnezău cel mântuitoriu tuturor oamenilor, carele ne învaţă pre noi, ca, lepădând necurăţia şi poftele ceale lumeşti, cu întreagă minte, şi cu direptate, şi cu bună credinţă, să trăim în veacul cest de-acum". Iară, a doua zice pentru arătarea cea viitoare, aşteptând fericita nădeajde şi arătarea slăvii a marelui Dumnezeu şi mântuitoriului nostru, Isus Hristos, pentru carea arătare zice şi prorocul Ioil aşa: „Soarele se va întoarce spre întunearecu şi luna spre sânge, mai 'nainte până a veni ziua Domnului cea arătată şi slăvită". Dară, pentru ce nu să chiamă Bogoiavlenia ziua întru carea s-au născut Domnul nostru, ce să zice numai ziua întru carea s-au botezat, pentru că zice că, în ziua carea s-au botezat, au sfinţit şi firea apelor? Deci, pentru aceaea, în ziua praznicului acestuia iau toţi ape den râu şi le ducu la casele lor, şi le ţin câte un an, şi doi, şi mai mult, şi nu să strică. De vreame ce să sfinţescu astăzi, direpţ ce, dară, să chiamă ziua de astăzi arătare şi nu ceaea în carea s-au născut? Ascultă. De vreame ce, cându s-au născut Hristos, atuncea nu s-au arătat la toţi, ce, cându s-au botezat, atuncea s-au arătat, că, până la ziua aceasta, mai mulţi

nu-l cunoştea pre Dânsul. Şi, cum că mai mulţi nu-l ştiia, nici îl cunoştea că iaste Fiul lui Dumnezeu, ascultă ce zicea Ioan Botezătoriul: „În mijlocul vostru sta şi nimenea nu-l ştiia pre Dânsul". Dară ce minune iaste de nu-l cunoştea alţii, de vreame ce nici singur Ioan Botezătoriul nu-l cunoştea până în ziua aceaea? Şi, iarăş, cum că nu l-au fost cunoscând Ioan, ascultă că zice: „Eu nu-l cunoşteam pre el, zice, ce cela ce m-au trimis, ca să-l botezu pre Dânsul în apă, acela mi-au zisu: „Spre carele
60r vei vedea Duhul Sfânt // pogorându-se şi stând deasupra lui, acesta iaste cela ce să botează în Duhul Sfânt". Ce iată că astăzi se-au arătat tuturora că iaste Fiul lui Dumnezeu. Deci, iarăş, cum că sânt doao arătările Domnului, arătat-am mai sus, den cuvintele apostolului, adecă una, aceasta ce iaste acum, şi alta, cea viitoare. Iară, acum, trebuiaşte să zicem pentru care pricină vine Hristos la botezu? Şi spre ce botez vine? Pentru că aceasta iaste de treabă să o ştim, ca şi cea mai de sus, carea ni să cade astăzi să o tâlcuim foarte pre amăruntul către dumneavoastră, că, dintr-aceasta, veţi cunoaşte mai lesne şi ceaealaltă. Botezu au fost şi botezul jidovescu, carele curăţiia necurăţiile ceale trupeşti, iară nu ceale sufleteşti, adecă a păcatelor, pentru că nici pre cel curvariu, nici pre fur, nici pre cela ce făcea alt păcatu, ceva, nu-l izbăviia de păcatele lui, ce numai pre cela ce să vrea apropiia de trup mort, şi pre cel ce vrea mânca bucate spurcate, şi pre cel ce să împreuna cu cei stricaţi, şi pre alţii ca aceştia. Că zice Dumnezeu, la *Cartea leviţilor*, ce să chiamă preoţească, pren prorocul Moisi: „Spălaţi trupul lui cu apă curată şi, de va fi acel om necurat până în seară, iară, încăş, seara, tot să va curăţi". Pentru că aceastea am zis mai sus, nu e păcat adevărat, nici necurăţie, ce, nefiind acei oameni carele făcea aceastea deplin, îi făcea Dumnezeu desăvârşit pren botezul jidovescu, adecă pren spălare, pentru păzirea păcatelor celor mai mari. Deci, iată că botezul cel jidovescu nu sloboziia pre om de păcatele ceale sufleteşti, ce numai de-ntinăturile ceale trupeşti. Iară

botezul nostru nu iaste aşa, ce cu mult iaste mai mare şi plinu de daru, de vreame ce izbăveaşte pre om de păcate, şi curăţeaşte sufletul, şi-i dă daru duhovnicescu. Şi, iarăş, botezul lui Ioan, decât botezul jidovesc era cu mult mai'nalt, iară decât al nostru cu mult mai jos, carele era în mijloc, ca un nod, şi ajuta oamnilor să treacă de la acela spre al nostru, că nu aducea pre oameni spre paza curăţeniei trupeşti, ca cel jidovescu, ce numai ce-i învăţa, şi-i sfătuiia să-ş schimbe obiceaiele, şi să să întoarcă pre dânşii de lá rău spre bine, având nădeajdea mântuinţii lor, în lucrarea faptelor celor bune, iară nu în botezuri multe şi-n curăţiri de ape, de vreame ce Ioan nu zicea: „Spală-ţi hainele tale, şi scaldă trupul tău, şi te vei curăţi", ce zicea: „Faceţi roduri vreadnice ale pocăinţei". Deci, pentru aceasta au fost botezul lui Ioan mai'nalt decât cel jidovesc, iară de-al nostru mai jos, de vreame ce botezul lui Ioan nici Duhul Sfânt nu da, nici iertare de păcate nu dăruiia celui ce să boteza, că numai ce porunciia oamenilor să să pocăiască, iară nu curăţiia păcatele, ca Domnul, pentru că zicea: „Eu pre voi vă botezu cu apă spre pocăinţă, iară acela va spăla pre voi cu Duhul Sfânt şi cu foc". Adu-m aminte de z<i>ua Rusaliilor întru care s-au arătat apostolilor limbile ceale de foc împărţite, care au şăzut asupra fieştecăruia den apostoli şi cum că n-au
60v fost botezul lui Ioan de / plin, nici putearea Duhului avea, nici iertarea păcatelor şi, de aici, iaste aieve, că, în vreamea aceaea, întâmplându-se sfântului Pavel a timpinarea nişte ucinici ai lui Ioan, îi întrebă pre dânşii: „Au luat-au Duh Sfânt, deaca au crezut?". Iară ei ziseră către Pavel: „Nu numai că n-am luat Duh Sfânt, ce n-am nici auzit de iaste Duh Sfânt". Iară el zise către dânşii: „Dară, în ce v-aţ botezat?". Ei ziseră: „În botezul lui Ioan". Atunce, zise iarăş Pavel către dânşii: „Dară Ioan au botezat cu botezul pocăinţii, iară nu al iertăciunii". Şi pentru care pricină i-au botezat? Ascultaţi. De vreame ce el, cându învăţa oamenii, le zicea să crează în cel ce va să vie după dânsul, adecă în Domnul Isus, şi auzindu ei, s-au

botezat în numele Domnului nostru, Isus Hristos, şi, atunce, puindu-ş Pavel mânile lui în capetele celor botezaţi, veni Duhul Sfânt asupra lor. Văzuş, dară, că n-au fost desăvârşit botezul lui Ioan? Că, de-ar fi fost desăvârşit, nu i-ar fi botezat Pavel de-al doilea rând, nici ş-ar fi pus sfintele lui mâni pre capetele lor şi să să roage, să le săvârşască Duhul Sfânt botezul. Deci, atunce, făcând aşa, arătă mărirea botezului celui apostolescu şi cum că acela al lui Ioan iaste cu multu mai mic decât acesta. Ce, iată, că cunoscum osebirea botezurilor cu aceaste pilde ce zisem, iară trebuiaşte să zicem şi pentru ce să boteză Hristos şi-n ce botez să boteză, de vreame ce lui Hristos nu-i trebuia nici botezul cel ji<do>vescu, nici cel mai de apoi, al nostru, iară nici iertare de păcate, precum era fără de păcate, nu-i trebuia nici o curăţenie, că zice *Scriptura*: „Păcat n-au făcut, nici s-au aflat vicleşug în rostul lui". Şi, iarăş: „Cine dentru voi mă va dojeni pentru păcat", de vreame ce sfântul lui trup n-au fostu lipsit de Duhul Sfânt, că, cum ar fi fostu lipsit de Duhul Sfânt, care den Duhul Sfânt s-au întrupat? Pentru aceaea, dară, de vreame ce n-au fostu lipsit acel sfânt trup de Duhul Sfânt, nici păcate n-au avut, dară, pentru care s-au botezat? Întâiu, trebuie să ştim cu ce botez s-au botezat şi, după aceaea, vom cunoaşte şi pricina. Nu s-au botezat, dară, Mântuitoriul nostru nici cu botezul jidovescu, nici cu al nostru, ce s-au botezat cu a lui Ioan. Dară, pentru ce s-au botezat cu al lui Ioan, iară nu cu altul? Pentru ca să cunoaştem noi, pren mijlocul firii botezului acestuia, cum că nu s-au botezat nici pentru iertarea păcatelor, nici ca să ia darul Duhului Sfânt, de vreame ce acest botez al lui Ioan nu avea parte de aceaste daruri de amândoao, precum am arătat mai sus. Şi, cum că n-au venit Hristos la Iordan nici pentru iertarea păcatelor, nici pentru darul Duhului Sfânt, să cunoaşte den cuvântul ce-au zis Ioan, că, pentru ca să nu gândească cineva den cei ce-au fostu atuncea acolo, că mearge Hristos către Ioan pentru pocăinţa, cum mergea alţi oameni, ascultă cum o au arătat şi aceasta Ioan, că acestaş

Ioan, care zicea oamenilor celoralalţi proşti: „Faceţ roduri
61r vreadnice pocăinţii" ascultaţi // ce zice lui Hristos: „Eu trebuiaşte să mă botez de la tine şi tu vii către mine?". Şi aceasta au zis Ioan, arătând că n-au mers Hristos către dânsul pentru pricina ce mergea ceialalţi oameni, adecă nici pentru pocăinţă, nici pentru iertarea păcatelor, de vreame ce atâta au fost Hristos osebit de păcate, cât tocma şi decât singur Botezătoriul au fostu mai curat, fără de nici o asămănare. Dară, pentru ce s-au botezat, de vreame ce nici pentru pocaianie, nici pentru iertarea păcatelor, nici pentru darul Duhului Sfânt? Dară pentru alte pricini s-au botezat? Adevărat, pentru alte doao pricini s-au botezat, una pentru carea au zis Ioan, iară alta pentru care au zis Hristos către Ioan. Dară, care pricină au zis Ioan să fie botezul lui Hristos? Pentru ca să-l cunoască toţi, precum zicea şi Pavel, că Ioan au botezat pre oameni cu botezul pocăinţii, ca să crează în cel ce va să vie după el, adecă în Hristos, şi aceasta au fostu îndireptarea botezului. Că, adevărat, a mearge pre la casele tuturor şi a bate în uşi, strigând şi zicând pentru Hristos: „Acesta iaste Fiul lui Dumnezău şi creadeţ întru Dânsul", ar fi băgat oamenilor bănuială să nu crează mărturia lui. Iară, căci au mersu către Iordan şi s-au botezat de la Ioan, înaintea a toată mulţimea, câţi au fostu pre ţărmurile apei, carii au văzut, cu ochii lor, acea taină, cum s-au botezat şi în ce chip s-au pogorât Duhul Sfânt asupra lui, în chip de porumb, şi cu<m> mult îl mărturisiia den ceriu glasul Părintelui, pren venirea Duhului Sfânt, au scos mărturia lui Ioan den toată prepunerea. Pentru aceaea, şi Ioan, singur, au zis: „Că eu nu l-am ştiut pre dânsul", adecă au zis că nu-l ştiia, făcând vreadnică mărturia lui, de vreame ce Ioan era rudă cu Hristos, amândoi trupeaşte. Deci, pentru aceaea, ca să nu să prepuie lucrul că mărturiseaşte Ioan pre Hristos, pentru căci îi iaste rudă, au tocmit darul Duhului Sfânt de-au crescut Ioan în pustie de mic şi, apoi, ca cum l-ar fi cunoscut cu dumnezăirea, aşa îl mărturisiia. Pentru aceaea, zice: „Că eu nu l-am ştiut pre Dânsul, adecă nu-l

cunoşteam". „Dară, de vreame ce nu l-ai ştiut, cum l-ai cunoscut?" Iară el zice: „Cel ce m-au trimis să-l botez, acela mi-au spus". „Ce ţ-au spus?". „Pre carele vei vedea Duhul Sfânt pogorându-se, ca un porumbu, şi şezând deasupra lui, acela iaste cel ce botează cu Duhul Sfânt şi cu foc". Deci, vezi că, pentru aceasta, au venit Duhul Sfânt, iară nu să fie venit ca atuncea, întâiu, ce, ca să arate tuturor pre cel mărturisit, zburând în chip de porumbu? Pentru aceasta, dară, au venit şi pentru altă pricină oarecarea, ce zice el singur, adecă zicând Ioan: „Mie-m trebuie să mă botez de la tine şi Tu vii către mine?". El răspunse, zicând: „Lasă-le toate, pentru că aşa să cade să plinescu toată direptatea". Vezi, dară, înţelepciunea slugii? Vezi smerenia cea înţeleaptă a stăpânului? Ce va să însemneaze cu acealea cuvinte ce zice să plinească toată
61v direptatea? Direptatea să chiamă săvârşirea / a tuturor poruncilor, ca cum zice şi aiurilea, adecă era amândoi direpţi, umblând întru poruncile Domnului, fără de prihană. Deci, de vreame ce să cădea să plinească toţi oamenii această direptate, nimenea nu s-au aflat să o plinească şi să mulţască această direptate, iară Hristos, venind, o plineaşte. Dară, va să zică cineva, ce direptate iaste să să boteaze Hristos? Adevărat, direptate au fostu să să pleace mărturiei Botezătoriului şi să să boteaze, pentru că, în ce chip s-au tăiat împrejur, şi jărtvă au adus lui Dumnezeu, şi sâmbetele au păzit, şi sărbătorile jidovilor au plinit, aşa şi acest Sfânt Botez, fiind de treabă, l-au adaos, ascultând pre Botezătoriul şi prorocul, precum au fostu voia lui Dumnezău, să să boteaze toţi oamenii. Ascultă ce zice Ioan: „Cel ce m-au trimis să botez cu apă". Şi, iarăş, Hristos zice că vameşii şi norodul au îndireptat pre Dumnezău, botezându-se şi ei cu botezul lui Ioan. Iară fariseii şi cărturarii s-au lepădat de voia lui Dumnezău, de vreame ce nu s-au botezat de la dânsul. Deci, de-au fost direptate să să pleace norodul lui Dumnezău, şi Dumnezău au trimis pre Ioan să-l boteaze, pentru că Hristos, împreună cu cealealalte porunci ale legii, au plinit şi

aceasta, cum am zice, să fie toate poruncile legii 200 de galbeni, care s-au căzut ca o datorie, să o plătească neamul omenescu şi nu o au plătit, pentru carea datorie ne ţinea moartea prinşi în legătură, fiind noi vinovaţi cu această greşală. Deci, pentru aceaea, venind Hristos şi aflându-ne pre noi în legătură, au plătit datoria şi ne-au slobozit, care nu aveam noi să o plătim acea datorie. Pentru aceaea, n-au zis că să cade să facem iată ce şi iată ce, ce au zis să plinim toată direptatea, adecă zice: „Mie mi să cade, carele sânt Stăpân şi am de tot binele să plătescu pentru ceia ce n-au cu ce plăti". Aceasta, dară, iaste pricina botezului carea s-au arătat, că au plinit toată leagea, şi aceasta şi ceaea ce s-au zis mai 'nainte de aceasta. Pentru aceasta, şi Duhul Sfânt s-au pogorât în chip de porumbu, de vreame ce, unde iaste împăcăciunea şi împrietenirea cu Dumnezău, acolo iaste şi porumbul, că şi-n corabie, în vreamea lui Noe, porumbul au venit, aducând stâlpare de maslin, în chip de semnu de iubirea de oameni a lui Dumnezău şi de izbăvirea acelui potop mare. Şi, acum, în chip de porumbu zice, iară nu în trup de porumbu, că să cade să înţeleagem aceaste cuvinte foarte prea amărunt, de vreame ce Duhul Sfânt vine, vestind mila lui Dumnezeu în toată lumea şi, mai vârtos, arătându cu aceasta, că să cade omul cel sufletescu să fie fără de răutate şi prost, fără de nici un vicleşug, precum zice şi Hristos: „De nu vă veţ întoarce să fiţi ca coconii, nu veţ întra întru împărăţia ceriului". Că corabia aceaea a lui Noe, încetându atuncea acea iarnă şi acel potop mare, ea rămase pre pământu, iară această firească corabie, adecă Domnul nostru Hristos, deaca s-au stricat vrajba, s-au luat la ceriu şi iaste cu trupul de-a
62r direapta lui Dumnezeu şi Părintelui, cu // acel nevinovat şi-ntru tot curat trupul lui. Iară, de vreame ce ne adusem aminte de trupul cel dumnezeiescu, o, iubiţii miei ascultători, cade-se, cât de puţin, să zicem ceva şi pentru aceasta către feaţele dumneavoastră şi, aşa, să sfârşim poveastea, că ştiu foarte bine că mulţi aleargă şi să apropie la dumnezeiasca şi svânta masă, pentru obiceaiul praz-

nicului, adecă la Svânta Priceştenie, pentru carii, precum de bogate ori am zis şi acum zicu, că nu să cade să păzească numai sărbătorile, când vor să să priceştuiască, ci să-ş curăţească cunoştinţa cea dinlăuntru şi, atunce, să să apropie la această sfântă masă. De vreame ce cel ce e spurcat şi cu inema necurat, nu numai în ceaealaltă vreame, ce nici în ziua prazneculuí nu iaste vreadnic să dobândească sfântul şi înfricoşatul trup al Domnului, aşijderea şi cel curat care, desăvârşit, ş-au spălat păcatele lui pren pocăinţa cea adevărată, nu numai în ziua praz-neculuí, ce pururea şi-n toată vreamea, iaste vreadnec să dobândească aceaste dumnezeieşti şi de Dumnezeu dăruite taine. Însă, pentru acestu lucru, nu ştiu ce voiu să zicu şi cum să vor păzi cei mai mulţi, carii sânt plini de răutăţi, adecă, că, deaca văd ziua sărbătorii că vine, ei aleargă toţi, ca cum i-ar îndemna ea, şi să priceştuiesc cu prea curatele taine, carele nici cu ochii lor nu sânt vreadnici să le vază, pentru care şi noi, pre câţi cunoaştem dentr-acei nevreadnici, îi vom opri ca să nu să pre-ceştuiască, fiindu nevreadnici. Iară, pre câţi nu-i vom cunoaşte, îi vom lăsa la mila lui Dumnezeu, carele cunoaşte ceale ascunse ale gândului a tuturor oamenilor. Direpţ aceaea, astăzi, vom să facem în tot chipul să îndireptăm păcatul cel vădit al tuturor. Den ce vă pare că va să fie acest păcat vădit? Iaste, adecă, că nimenea nu să apropie la ceale dumnezeieşti taine cu frică, ce, încă, mai vârtos, turburaţi, şi amestecaţi cu firea, şi mânioşi, grăind cuvinte fără de cale, şi clevetind, şi silind pe aproapele vostru, şi alte mii de lucruri fără socoteală faceţi, carele, de multe ori, le-am zis şi acum, încă, nu părăsescu a nu le zice. Nu vă uitaţi la lucrurile ceale de luptări, când mearge luptătoriul cel ce biruiaşte pre-n mijlocul târgului, având în capul lui cunună, şi împodobit cu haină scumpă, şi ţiindu în mâna lui toiag, câtă tăceare şi câtă tocmire iaste atuncea în tot norodul, nefiindu altă gâlceavă, fără cât cela ce strigă ca să tacă tot omul? Cum, dară, nu vă pare lucru fără de cale, o, iubitori de priveală, creştini? Adecă, acolo

unde să făluiaşte diavolul să fie atâta tăceare şi linişte, iară aici, unde ne chiamă Hristos către Dânsul, să fie atâta turburare şi gâlceavă? În târgu să fie pace şi linişte, iară în besearecă strigare? Pre mare să fie linişte, iară la liman să fie valuri? Ce te gâlceveşti, o, omule? Ia, spune-m! Şi ce cugeţi? De nevoia lucrurilor îţ iaste grijă acum? Socoteaşte ceva, că ai şi lucruri într-acest ceas? Aduci-ţ aminte că încă eşti pre pământ? Pare-ţi-se că încă mai
62v eşti cu oamenii? Dară, cum? Oare nu / sânt aceastea toate seamne, au nu-i cuget împietrit? Adecă să gândim, într-acela ceas, când meargem la Sfânta Preceştenie, că stăm pre pământu şi să nu gândim că, într-acela ceas, sântem în danţ cu îngerii, cu carei împreună şi viersul cel tainic am trimis la Dumnezău şi cântarea cea de bucurie? Pentru aceasta, şi prea dulcele mieu Hristos ne-au numit vulturi, zicând: „Unde iaste stârvul, acolo şi vulturii să vor aduna", pentru ca să ne fie umbletele noastre la ceriuri, ca să zburăm întru înălţime, fiind uşuraţi cu aripile Duhului Sfânt. Iară noi sântem ca şărpii, ne târâm pre pământ şi pământ mâncăm. Veţi să vă spuiu de unde să face gâlceava şi turburarea? Că, nefiind nimenea să vă ţie uşile şi să vă oprească, fugiţ şi vă duceţ unde vă iaste voia, până a nu să săvârşi Sfânta şi dumnezăiasca Leturghie, care şi aceasta iaste un semnu de mare hulă. Ce faci, o, omule? Acum, când iaste Hristos de faţă şi îngerii aici, şi înfricoşata masă iaste pusă înainte, şi fraţii tăi, cu multă smerire, zvorescu, iară tu cutezi, şi laşi toate aceastea, şi te duci? Nu socoteşti că, fiind tu, cândva, chemat la masa vreunui boiariu mare, măcară de te-ai şi sătura mai 'nainte de toţi, iară nu poţi să te duci de acolea până nu să rădică şi ceialalţi? Iară, aici, unde să săvârşescu prea curatele şi înfricoşatele tainele lui Hristos, încă mai 'nainte până a nu să săvârşi această dumnezăiască tainuire, cutezi tu de le laşi şi te duci la grijile ceale trupeşti? Dară, oare ce iertăciune vei să iai? Sau ce răspunsu vei să dai? Iaste-vă voia să vă spuiu al cui lucru facu şi cui să asamănă cei ce iesu den besearecă mai 'nainte până a nu să săvârşi Sfânta Leturghie, împreună cu

rugile ceale de mulţemită? Voiu să vă spuiu şi, măcar că iaste cuvântu cam greu, iară, încăş, de nevoie iaste să-l zicem pentru leanea a multora. Când s-au împreunat Iuda, la Cina cea de tainâ, în vreamea patemei Domnului, ceialalţi ucenici şi apostoli, ei şădea acolo cu linişte, iară numai el singur, sărind, ieşi mai 'nainte. Aceluia, dară să asamănă ceia ce fug de aicea mai'naine de săvârşitul Leturghiei, pentru că el, de nu s-ar fi depărtat de Hristos, nici vânzătoriu nu s-ar fi făcut. De nu s-ar fi despărţit de-nsoţiirea celoralalţi ucenici, nu ş-ar hi pierdut şi sufletul şi viaţa vrăjmaşului. De nu s-ar fi osebit dentru acea turmă sfântă, nu l-ar fi aflat lupul cel mâncătoriu de sânge, să-l mănânce. De s-ar fi despărţit de păstoriu, n-ar fi fost mâncat de hiară. Vezi, dară, că rugăciunea cea mai de apoi, ce să face după Sfânta Liturghie, întru acela chip să face? Pentru acesta lucru să cade şi noao, acum, aceaea să socotim, aceaea să gândim, temându-ne de păcatul şi de osânda aceluia, de vreame ce Stăpânul nostru Hristos ţ-au dat sfântul lui trup, iară tu, numai, nici cu cuvintele nu vei să-i dai plata ce i să cade, nici îi mulţimeşti pentru darul ce-ai luat, ce, săturându-te de bucate trupeşti, nu-ţ aduci aminte să te întorci iară la rugăciune, care iaste
63r hrană sufletului, care te face de // eşti părtaş cu toată zidirea, adecă şi cu cea văzută şi cu cea nevăzută, fiind tu om smerit şi de fire proastă. Dară, nu îngăduieşti să mulţemeşti făcătoriului tău de bine, nici cu cuvântul, nici cu lucrul? Dară, cum vor fi aceastea? Nu vor fi vreadnice muncii? Aceastea le zic, nu numai ca să lăudaţi cuvintele, nici pentru ca să vă turburaţi şi să strigaţi, ce pentru ca să ţineţi minte, multă vreame, cuvintele aceastea şi să arătaţi cea ce să cade tocmeală şi buna orânduiala acestor dumnezăieşti taine, pentru că taine să chiamă şi sânt. De unde sânt taine, să cade să fie şi tăceare şi linişte multă. Direpţ aceaea, cu multă tăceare, şi multă tocmeală, şi cu smerenia cea multă ce să cade Sfintei Priceştenie să ne pricestuim, ca să aducem pre Dumnezău la mai multă dragoste şi sufletul nostru să-l curăţim de toată spurcă-

ciunea, ca să ne învrednicim bunătăţilor celor veacinice, carele toţi, noi, să le dobândim cu darul şi mila Domnului nostru Isus Hristos, a căruia e slava, şi putearea, şi închinăciunea, şi tăria, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 16 a celui întru Sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru rugăciune. Blagosloveaşte, Părinte

Cum că iaste rugăciunea cap a toată bunătatea, şi folosinţă, şi mântuire vieţii veacinice, nimenea nu iaste să nu o ştie şi să nu o cunoască. Însă, voiu şi eu, cât mi-ar fi putinţa, să povestescu câtă puteare are rugăciunea şi câtă folosinţă dă celora ce să roagă cu inimă curată, pentru ca să facă cuvântul mieu pre ceia ce sânt învăţaţi a vieţui cu rugăciune şi cu închinăciunea lui Dumnezău să fie mai grijnici şi cu toată nevoinţa să le fie mintea la rugăciune. Aşijderea, iarăş, carii au petrecut viaţă cu leane şi le-au fostu sufletul pustiiu de toată rugăciunea, să înţeleagă, şi să cunoască paguba vremii lor cei trecute, şi să nu fie lipsiţi de-o mântuire ca aceasta, în ceaealaltă vreame a vieţii lor. Pentru aceaea, dară, numaidecât, de-nceput, vom să dovedim acestu lucru, cum că rugăciunea iaste un lucru mare, pentru că fieştecarele ce face rugăciune vorbeaşte cu Dumnezău. Deci, câtă cinste are acestu lucru a fi cineva om şi să vorbească cu Dumnezău o cunosc şi o ştiu toţi, iară să dovedească cu cuvântul cinstea aceaea mulţi nu o pot, căci că aceasta cinste covârşaşte mare cuviinţa
63v îngerilor, care lucru şi / ei toţi, bine ştiindu-le, să cunoaşte că au fost aducând rugăciunile prorocilor la Dumnezău, şi laudele şi închinăciunile la Stăpân, cu multă frică, având obrazele lor şi picioarele lor acoperite cu multă smerenie, iară cu ceia ce zboară şi nu pot să să aşaze arată frica ce au. Şi aceasta mi să pare că o facu într-acesta chip, ca să ne înveaţe pre noi, la vreamea rugăciunii, să uităm firea cea omenească şi, cu nevoinţa şi cu frica carea avem

atuncea, să nu vedem, nici să ni să nălucească vreun lucru de-ale lumii aceştiia, ce să ni să pară că sântem în mijlocul îngerilor şi facem închinăciunea ce-o fac ei. Că alalte toate ale noastre au multă despărţire, şi firea, şi umblarea, şi înţelepciunea, şi mintea, şi orice alt ar zice cineva, iară rugăciunea iaste un lucru de obşte şi îngerilor şi oamenilor. Şi nu iaste nimic întru dânşii ca să desparţă aceaste doao firi la rugăciune. Această rugăciune te osebeaşte de dobitoacele ceale necuvântătoare. Rugăciunea aceasta te face soţu cu îngerii. Aceasta poate curând să te înalţe în viaţa, şi-n petreacerea, şi-n cinstea, şi-n tocmeala, şi-ntru înţelepciunea, şi-nţeleagerea lor cea bună. Şi te face să te nevoieşti, în toată viaţa ta, să fii în rugăciune şi la slujba lui Dumnezeu, pentru că ce lucru iaste atunce mai cinstit la om decât acesta, adecă să facă vorbă cu Dumnezeu? Ce iaste mai direpţ, şi mai înfrumuseţat, şi mai înţelept decât acesta, că, de vreame ce ceia ce vorbescu cu oamenii cei înţelepţi să înţelepţesc curându şi ei, ca şi aceia, den vorbă multă şi deasă care o facu? Dară, ce să cade să tăcem pentru aceia ce vorbescu cu Dumnezeu şi să roagă? Câtă înţelepciune şi câte fapte de lucruri bune le dă molitva şi rugăciunea? Atâta cât, de va zice cineva că iaste rugăciunea pricina tuturor faptelor celor bune şi a direptăţii, nimică nu va greşi. Că, fără de aceasta, nici o faptă bună nu iaste la om să-l îndirepteaze la buna credinţă, ci iaste ca o cetate ce n-are zidu împrejur şi să ia pre lesne de cei ce o bat, neavând de nimenea nici o opreală. Într-acesta chip, şi sufletul care nu iaste încunjurat cu rugăciune pre lesne îl biruieşte diavolul şi-l face de primeaşte tot păcatul şi toată răutatea, că, întâiaş dată, deaca veade diavolul un suflet că iaste încunjurat cu molitve şi cu rugăciuni, nu cutează a să apropia de dânsul, că să teame de putearea şi de tăria ce are de rugăciuni, că mai mult întăreaşte rugăciunea sufletul decât pâinea trupul. Şi alta, iarăş, ceia ce să nevoiesc cu rugăciunea nu le place să facă altele, afară din cealea ce să roagă, ce, fiindu-le ruşine de Dumnezeu, cu carele, de-a pururea,

vorbescu, gonesc şi leapădă de la dânşii toate meşteşugurile şi smintealele vicleanului, că socotescu, cu mintea lor, cât rău iaste, până acum, să vorbească cu Dumnezeu şi să i să roage să le dea înţelepciune şi curăţenie şi, apoi, îndată să-ş întoarcă mintea lor către diavolul, să primească în sufletele lor pohte reale şi să dea cale diavolului să între în mintea lor, care minte, până
64r acum, o aco // periia Dumnezeu cu rugăciunile. Şi să lase să calce dracii sufletele acealea pre carele le acoperiia darurile Duhului Sfânt şi-ntru carele ş-au arătat Dumnezeu darul lui şi multa a lui iubire de oameni şi pronie, în ce chip iaste acesta lucru, ascultă. Nu iaste putinţă să primească vreun om vorba lui Dumnezeu, fără de darul Duhului Sfânt. Pentru aceaea, dară, să cade, când vine acel daru şi ne ajută la nevoinţele şi ostenealele ceale sufleteşti ce facem, să meargem îndată să ne rugăm cu inimă curată şi cu poftă spre Dumnezeu, că a grăirea neştine cu Dumnezeu iaste un lucru cu mult mai mare decât putearea firii omeneşti. Deci, de vreame ce iaste această cinste atâta de mare, cade-să să vie şi darul Duhului Sfânt la noi, să ne întărească cu îndrăznire şi să ne înveaţe mărirea aceştii cinste. Pentru aceaea, dară, când vei cunoaşte că ai dobândit darul Duhului Sfânt şi vei să grăieşti cu Dumnezeu, nu vei mai da loc şi voie diavolului să între în sufletul acela ce se-au sfinţit de Duhul Sfânt. Pentru ce? Că, în ce chip ceia ce să împrietenesc cu împăratul, şi vorbescu cu dânsul, şi au multă cinste de la dânsul, nu primescu nici suflet să grăiască cu oamenii cei mai de jos şi săraci, aşa şi cela ce grăiaşte cu Dumnezeu şi să roagă nu va primi, nici într-un chip, la dânsul vorba acelui necurat şi viclean. Că adevărat, cela ce să robeaşte de pohtele trupeşti şi le face vorbeaşte şi grăiaşte cu dracii, şi iubeaşte, şi ţine în inema lui nebunia, şi vicleşugul, şi necurăţia lor, ca şi cela ce iubeaşte şi face direptatea şi curăţenia vorbeaşte şi grăiaşte cu îngerii, şi să nevoiaşte să ajungă mare cuviinţa lor. Pare-mi-se că, de-ar zice neştine, cum că iaste rugăciunea vinele

sufletului, nimic n-ar greşi, că socotescu, cu mintea mea, că, în ce chip să ţine trupul cu vinele, şi aleargă, şi stă, şi iaste viu, şi să strânge şi, de nu va tăia neştine vinele, iaste tot cu bună tocmeală înşirat. Iară, deaca va tăia neştine, îndată strică toată tocmirea trupului. Într-acesta chip, şi sufletele cu sfintele rugăciuni să tocmesc, şi să ţin, şi aleargă pre calea bunei credinţe foarte cu uşurare, iară, de te vei lăsa pre tine de rugăciune, faci ca şi când ai scoate un peaşte den mare, că, în ce chip iaste viu peaştele în apă, aşa şi tu, cu rugăciunea. Şi cum înoată el în apă pre lesne şi mearge unde-i iaste voia, aşa şi tu, cu rugăciunea, vei treace preste ceriuri şi te vei apropia de Dumnezeu. Deci, aceastea, câte am zis, ca să arătăm putearea sfintei rugăciuni, ar fi fost de-ajuns. Iară, mai bine iaste să venim la *Sfânta Scriptură* şi, den răspunsul care face Hristos, să dovedim bogăţia care dăruiescu rugăciunile celora ce voiescu şi iubescu să să afle în toată viaţa lor cu eale, că zice *Scriptura*, adecă, că le zicea loru şi pildă: „Că să cade pururea să să roage". Era un judecătoriu într-o cetate şi nici de Dumnezeu nu să temea, nici de oameni nu să ruşina. Şi era şi o văduvă într-aceaea cetate şi mergea la dânsul în toate zilele şi-i zicea: „Mântuiaşte-mă şi-m fă
64[v] direptate cu cela / ce-m face strâmbătate". Iară judecătoriul acela nu vru în multă vreame să-i facă judecată şi să o îndirepteaze, iară, dupe aceaea, zise întru sine: „De vreame ce de Dumnezeu nu mă tem şi de oameni nu mă ruşinezu, încai să facu direptate ceştii văduve carea vine de mă supără să nu mai vie totdeauna la mine". Iară Domnul zise: „Auziţi ce zice judecătoriul nedireptăţii". Dară Dumnezău nu va face răsplătire şi direptate oamenilor lui, carei să roagă şi strigă, ziua şi noaptea, şi-i îngăduiaşte cu îndelungul? Zicu voao că va face izbânda lor de sârgu. O, fraţilor, să învăţăm înţelepciunea carea iaste ascunsă în cuvintele Duhului Sfânt, de nu toată, măcară cât va ajunge putinţa noastră. Pentru că, câţi oameni să ţin dentr-adâncul mării, adecă ceia ce să afundă în mare şi scot pietri scumpe, pogorându-se în fundul cel

prea adâncu al mării, scotu pietrile acealea şi le aducu la ceia ce lăcuiescu pre pământ, aşijderea şi noi, carei istorim luciul *Sfintelor Scripturi*, să ne afundăm, cât ne va fi putinţa noastră, într-această adâncime a înţelepciunii cei sufleteşti, ca să aducem şi să dăruim voao avuţie bună, să înfrumuseţaţi sufletele voastre mai bine decât cu pietrile ceale scumpe. Pietrile acealea împodobescu şi luminează stemele împăraţilor care le poartă în capetele loru, că frumuseaţele acelora numai într-această viaţă sântu, iară acolo, în ceriuri, n-au nici o cinste. Iară omul cela ce-ş încununează sufletul lui cu cuvintele Duhului Sfânt şi acum, într-această lume, petreace viaţa lui cu bun temeiu şi, după moartea lui, cu multă îndrăzneală să apropie către judecata lui Hristos, fiind plin de fapte bune şi lipsind de toată răutatea. Deci, ce fel de avuţie vă aducem dentr-adâncul *Scripturii*? Nu că doară putem să întrăm în tot adâncul filosofiei, ci numai cât putem să cunoaştem, că vrând Domnul nostru Isus Hristos să tragă pre oameni spre rugăciune şi vrând să arate folosul ce iau sufletele dentr-însele, aduce la mijloc pre un judecătoriu viclean şi îndărătnic, care au scos de la dânsul toată ruşinea şi-au gonit de la dânsul toată frica lui Dumnezeu. Însă ar fi putut Dumnezeu să aducă la mijloc şi un om direpţ şi milostiv şi, cercetând milostenie celui direpţ şi iubirea cea de oameni a lui Dumnezeu, să arate putearea rugăciunei, că, de vreame ce omul cel bun, şi linu, şi blând, primeaşte şi ascultă pre cei ce i să roagă, dară cu cât mai vârtos Dumnezău, a căruia atâta iaste de mare iubirea de oameni, cât nu numai mintea noastră cea omenească covârşaşte, ce şi a îngerilor lui? Deci, precum am zis, ar fi ajuns să aducă la mijloc un obraz de judecătoriu direpţ şi să arate poveastea. Iară El nu face aşa, ce aduce la mijloc judecătoriu sălbatec, şi păgân, şi neiubitoriu de oameni, însă spre ceialalţi toţi căutare sălbatecă, şi rea, şi ne-milostivă, iară către ceia ce i să roagă lin, şi blând, şi bun,
65[r] pentru ca să cunoşti // tu că rugăciunea pre lesne întoarce spre milă şi spre îndurare tocma şi firea şi mintea cea rea.

Şi pentru ce pricină au făcut Hristos aceasta? Pentru ca să nu rămâie nici un om să nu cunoască putearea rugăciunii. Pentru aceasta pricină au adus pre acest judecătoriu mai viclean decât toţi oamenii şi ne-au arătat că rugăciunea văduvei au putut să-l facă peste fire iubitoriu de oameni. Şi, den poveastea acestui viclean, întoarce cuvântul către Părintele lui cel bun, şi milosârd, şi iubitoriu de oameni, carele treace şi nu socoteaşte fărădelegile, şi iartă păcatele ceale multe, cu carele să huleaşte în toate zilele, şi rabdă, carele veade că cinstescu oamenii pre draci, şi sufere, care pre Dânsul hulescu, iară pre cel Singur născut, Fiul lui, bleastemă cu cuvinte scrise şi nescrise, cu mii şi întunearece de reale. Şi, de vreame ce să huleaşte de noi într-acesta chip, şi rabdă, şi sufere hula, dară când ne-ar vedea căzând la Dânsul şi rugându-ne cum să cade, cu frică, oare nu s-ar milostivi să ne iarte şi să ne miluiască cum mai de grabă? Că zice. Ascultaţi ce zice judecătoriul strâmbătăţii: „De vreame ce de Dumnezău nu mă tem şi de oameni nu-m iaste ruşine, încai căci vine văduva şi mă supără totdeauna să-i fac judecată". Ce grăieşti, omule? Lucrul carele nu-l putu să-l facă frica lui Dumnezău, rugăciunea au putut de l-au făcut, înfricoşarea lui Dumnezău, care vrea să pedepsască pre cel bogat, care lucru îl ştiia şi el adevărat, n-au domolit, nici au îmblânzit firea lui? Iară văduva, cu rugăciunea ei, au putut de l-au îmblânzit şi l-au dumestnicit? De vreame, dară, ce iaste aşa, în ce chip să cade să gândim pentru iubitoriul de oameni, Dumnezău, de vreame ce văduva aceasta, cu rugăciunea ei, într-acesta chip îmblânzi pre cel îndărătnic şi sălbatec? Cât bine, câtă iubire de oameni va să arate Dumnezău spre noi, carele iubeaşte şi va pururea numai să miluiască? Iară, niciodată, nu va să pedepsască, care şi munca şi pedeapsa o au făcut pentru multa folosinţa noastră şi, cu înfricoşarea muncii, ne-au gătit noao atâtea de multe şi mari bunătăţi şi odihne, pentru ca să ne ajute, şi frica şi nădeajdea de doao părţi. Frica să ne împiadece de la lucrurile ceale reale, iară nădeajdea să ne îndeamne

să facem fapte bune. Însă, tot nu pociu să-m desparţu gândul de pomenirea acelui nedirept judecătoriu, văzând la blândeaţea lui cea peste fire mila lui Dumnezău cea nemăsurată, pentru căci, de vreame ce acela care nu vru niciodată să arate vreun lucru bun, apoi îndată să pocăi şi i să făcu milă de văduva aceaea ce i să ruga. Oare cât ajutoriu vă pare să ne-aducă noao den ceriu rugile şi molitvele? Însă, fieştecare va cunoaşte putearea şi tăria sfintelor rugi, când va socoti şi va cunoaşte câte bunătăţi iau, în toate zilele, ceia ce să roagă lui Dumnezău. Că, cine iaste dentru voi să nu cunoască cum că şi strălucirea soarelui, şi lumina lunii şi a stealelor, şi buna tocmire a
65v văzduhurilor şi de tot fealiul de hrane, / şi bogăţie, şi viaţă, şi întunearece de bunătăţi, toate aceastea le dă Dumnezău tuturor oamenilor într-un chip, şi direpţilor şi nedirepţilor, credincioşilor şi necredincioşilor, pentru cea multă a sa iubire de oameni ce are spre noi? Deci, de vreame ce într-acesta chip miluiaşte şi mângâie, în toate zilele, pre ceia ce nu i să roagă, nici-i ceru, dară câte bunătăţi să cade să ia şi să dobândească ceia ce să află şi târpescu în molitve şi-n rugăciune? Ia, veniţ, dară, să vedem câţ oameni direpţi, cu rugăciunile lor, au putut de-au mântuit, şi-au izbăvit cetăţi, şi s-au dat pre sine ca să izbăvească limbile şi toată lumea? Eu să v(ă)-i aduc aminte pre toţi şi, întâiu, să vă aduc aminte pentru Pavel, că iaste vreadnic de aducerea aminte, care, în toată viaţa lui, nu s-au săturat de rugăciune şi de închinăciunea lui Dumnezău, care iaste tată şi strămoş tuturor bunătăţilor lui Hristos. Deci, acel păzitoriu a toată lumea, cu molitva şi cu rugăciunea cea nepărăsită, au mântuit toate limbile, zicând către noi, pururea, acest cuvânt: „Pentru aceasta plec genuchele meale către Părintele Domnului nostru, Isus Hristos, dentru carele toată moştenirea, în ceriu şi pre pământ, să numeaşte, ca să vă dea voao, după bogăţia darului său, să lăcuiţi în omul cel denlăuntru, în Hristos, pren credinţă întru inimile voastre". Vezi cât poate molitva şi rugăciunea, că face pre oameni casă şi besearecă lui Hristos?

Precum şi aurul, şi pietrile ceale frumoase, şi marmurile facu casele împăraţilor, într-acestaş chip face şi rugăciunea pre om casă lui Hristos să lăcuiască, zice Hristos, întru inimile voastre. Dară, cum şi cu ce poţi să lauzi rugăciunea carea te face pre tine beseareca şi casă lui Dumnezău? Cela ce nu-l poate încăpea ceriurile vine şi întră în sufletul cel ce petreace cu rugăciuni, pentru că zice: „Ceriul iaste scaunul mieu şi pământul razimul picioarelor meale". „Ce casă veţ face pentru mine? – zice Domnul. Sau ce loc iaste acela care să mă încape pe mine?". Să vedem, dară, în ce chip face sfântul Pavel casa în carea va să lăcuiască Dumnezău, adecă cu lucrarea sfintei rugi? Pentru aceaea, şi zice: „Plec genuchele meale cătră Părintele Domnului nostru Isus Hristos, ca să lăcuiască Hristos, pren credinţă, întru inimile voastre". Însă, şi dentru aceasta, iarăş poate să cunoască neştine putearea rugăciunilor, că Pavel, care alerga pren toată lumea, ca cum ar fi avut aripi, şi-n temniţe au întrat, şi bătăi au primit, şi-n lanţu l-au pus, şi mai toată viaţa lui o au petrecut cu nevoi şi cu morţi, iară şi pre draci goniia, şi pre morţi îi scula, şi bólnavii tămăduiia, şi nici la unele de-aceastea nu avea nădeajde de ajutoriul lumii, ce numai cu rugăciunile întemeia pământul şi, după ce făcea minunile şi scula morţii, iarăş alerga la rugăciune, ca un luptătoriu ce aleargă de la luptare la încununare, pentru că şi învierea morţilor şi altele câte făcea toate cu rugăciunea le săvârşiia. În ce chip să adapă cu apa copacii şi crescu,
66r într-acest chip şi viaţa sfinţilor să // adapă şi să adaoge cu rugăciunile. Pentru aceaea, şi sfântul Pavel, în noaptea aceştii vieţi, adăpându-şi sufletul lui cu rugăciunile, câte întâmplări îi veniia asupră şi răutăţi, toate pre lesne le suferiia şi-ş da trupul lui spre rane şi spre bătăi, ca un turnu neclătit. Cu rugăciunea aceasta au cutremurat temniţa cea den Machedonia, cu aceasta au sfărâmat fiarăle, ca un leu, cu ruga aceasta au scos pre temniceari de la înşălăciune, cu rugăciunea aceasta au stricat şi-au răsipit tirănia dracilor. Însă şi cealea ce scrie în epistoliile

lui şi învaţă pre toţi oamenii le ştim, că zice: „Pururea să vă aflaţi în rugăciuni şi cu mulţimită să răbdaţi să îngăduiţi în rugi, şi-ntru aceastea să vă rugaţi şi pentru mine, ca să mi să dea cuvânt şi îndrăznire multă, să grăiescu cu mare îndrăznire taina Sfintei Evanghelii". (Ce grăieşti?) Atâta cutezare ne dau noao rugăciunile, cât să îndrăznim să ne rugăm lui Dumnezău şi pentru Pavel? Dară, ce oştean iaste acela care poate să îndrăznească să să roage împăratului pentru voivodul lui cel mare? Şi, încă, mai vârtos, că nici un voivod nu iaste atâta de priaten cu împăratul, cum au fostu Pavel cu Dumnezău. Direpţ aceaea, dară, pre noi, întru atâta cinste ne înalţă rugăciunile, cât să cutezem să ne rugăm lui Dumnezău şi pentru Pavel? Deci, de vreame ce atâta bine dau rugăciunile celora ce să roagă, socoteaşte cât rău face cela ce să leneveaşte cu rugăciunea, pentru că şi Petru, mai marele apostolilor, cel mai luminat decât ceriul, cu rugăciunea aceasta scăpă den temniţă. Putea, adevărat, să scape Petru den temniţă, şi pentru faptele lui ceale bune, şi pentru folosinţa ce vrea să ia lumea după aceaea de la dânsul. Iară lucră mai tare rugăciunea besearecii şi să deşchiseră uşile temniţei, că nu scrie Luca în deşărt, zicând că: „Şi rugăciunea a toată beseareca era întinsă cătră Petru", ce ca să cunoaştem noi câtă puteare au rugăciunile în ceriu, atâta cât să poată scoate den nevoie şi pre Petru şi pre Pavel, pre stâlpii besearecii, pre vârhovnicii apostolilor, pre cei vestiţi în ceriu, carii sânt zidu a toată lumea şi de obşte păzitori a tot pământului şi mării. Mai spunem, încă, şi aceasta. Moisi, cum au mântuit pre jidovi la războ? Au nu deade armele şi războiul pre mâna ucinicului lui şi el bătea războiu cu rugile şi, acolo unde nu putea ei să biruiască cu armele, el biruia, şi bătea cu rugile, şi dovediia, şi arăta că rugăciunele mai mult pot decât armele, şi decât caii, şi decât banii, şi decât alte oşti multe mai mult biruiesc rugăciunile direpţilor? Pentru aceaea, şi întunearece de războinici şi toată oastea, toată nădeajdea mântuinţii lor

era la prorocul, căci că, făcând Moisi rugăciuni, biruiia şi dobândiia jidovii, iară, când părăsiia de-a să rugarea, atuncea biruiia vrăjmaşii lor. Deci, aşa facem şi noi, când ne rugăm, pre lesne biruim pre diavolul şi scăpăm de faptele şi de meşteşugurile lui. Iară, când ne lenevim şi nu ne rugăm, atunce îl facem de să îmbărbătează asupra
66v noastră. Iară, şi nă / rodul jidovescu, când s-au păgânit şi vrea să-i piarză Dumnezeu, prin rugăciune i-au izbăvit Moisi. Aşijderea, şi vederile ceale dumnezeieşti şi alte mii de bunătăţi numai cu aceasta le-au dobândit, că rugăciunea aceasta l-au făcut pre dânsul de-au petrecut toată viaţa lui ca şi ceia ce lăcuiescu în ceriuri. Rugăciunea aceasta au biruit şi-au călcat putearea focului. Rugăciunea aceasta au smerit şi-au îmblânzit leii şi putearea focului au stins cei trei otroci, când să ruga în para focului. Iară mânia leilor o au mângâiat Daniil, când să ruga în groapă, prin carii sfinţii bărbaţi ş-au arătat rugăciunea, precum mi să pare mie putearea ei tuturor oamenilor, că, veri câţi ar găsi în nevoie, pre lesne îi scoate din răutăţile lor. Rugăciunea iaste pricina şi a mântuinţii şi a nemuririi sufletului, iaste zidu besearecii, care zidu de nici o puteare nu să poate strica. Aceasta iaste mai mare decât toate armele groaznică dracilor, iară creştinilor ajutoriu şi mântuire. Aceasta au născut pre sfântul prorocu Samoil, că, de vreame ce firea să împotriviia maicei lui şi nu o lăsa să nască, iară, deaca să arătă rugăciunea, îndată îndireptă sminteala firii. Acesta feliu de roadă au făcut rugăciunea, pentru aceaea şi Samuil fu vestit în ceriuri, atâta cât nu să află altul pre pământ ca dânsul, să râvnească şi să urmeaze viaţa îngerilor, că socotescu, cu mintea mea, că ca acesta să cădea să să arate spicul rugăciunii, şi să covârşască pre alţii cu bunătatea, şi să-i întreacă cu faptele ceale bune. Şi atâta să să facă mai bun decât sfinţii cei mai de înainte de dânsul, ca şi un spic ce iaste între cealealalte mai grosu şi mai plin de roadă. Iară şi împăratul David, cu rugăciunea aceasta au făcut atâtea războaie şi nu era nădeajdea lui în

arme, nici în suliţe, nici în sabie, ce numai nădejduia în putearea rugăciunii şi, cu aceaea, biruiia pre toţi vrăjmaşii lui. Cu rugăciunea aceasta şi Ezechia făcu de fugi îndată oastea cea multă şi fără număr a persilor, că ei făcea meşteşuguri să strice zidurile. Iară el, cu rugăciunea, o zidiia mai bine şi-au biruit războiul, fără de arme, numai cu rugăciunea, că ostaşii şădea cu pace, şi armele sta la locurile lor, şi pământul nimic nu s-au cruntat de sânge, şi rugăciunea singură goni pre vrăjmaşii lor. Rugăciunea aceasta izbăvi şi pre nineviteani şi opri mânia ce le veniia lor den ceriu, şi toate răutăţile, câte făcuse în toată viaţa lor cu vicleşuguri şi cu fapte reale. Numai cum întră rugăciunea în cetate, îndată le întoarse toate şi i-au făcut de-au dobândit şi curăţie, şi direptate, şi prieteşug, şi unire, şi grija săracilor, şi toate bunătăţile le-au adus cu dânsa. Că, în ce chip va să între vreo împărătească într-o cetate trebuiaşte să vie cu dinsa toată avuţia ei, într-acesta chip şi rugăciunea, când întră în vreun suflet, toate faptele ceale bune urmează după ea. Că, în ce chip iaste temeiul
67r la casă, aşa iaste şi la suflet rugăciunea. Deci, să cade // pre rugăciunea aceasta să o punem în sufletele noastre, ca o rădăcină şi temeiu, şi, apoi, să zidim şi curăţenie, şi bunătate, şi blândeaţe, şi direptate, şi grijă de săraci, şi toată leagea lui Hristos, pentru că necurăţia şi viaţa cea ce iaste afară den poruncile lui Hristos să chiamă moarte sufletului. Pentru aceaea, dară, închinăciunea lui Dumnezeu şi poruncile lui iaste viaţă sufletului, iară închinăciunea lui Dumnezeu, şi paza poruncilor, şi viaţa cea direaptă tot rugăciunea ni le adună minunat şi le ţintuiaşte în sufletul nostru, căci, de şi iubeaşte cineva fecioria sau curăţenia, să să păzească de nuntă, sau să-ş oprească mânia, sau să vieţuiască cu blândeaţe, sau să lipsească de zavistii, sau să iubească pacea, sau alt lucru bun să facă. Întâiu, va să înceapă de la rugăciune, că, deaca curăţeaşte şi îndireptează rugăciunea sufletul omului, atuncea pre lesne primeaşte la dânsul calea credinţii şi face după voia lui Dumnezeu. Că nu poate fi într-alt chip la ceia ce cer de

la Dumnezeu curăţenie, şi blândeaţe, şi bunătate, de nu să vor ruga, pentru că zice: „Ceareţi, că vă vor da; cercaţi şi veţi afla; bateţi şi vă vor deşchide, că fieştecare, ce ceare, dobândeaşte. Şi cel ce cearcă află şi cel ce bate i să deşchide". Şi, iarăş, zice: „Care iaste acela dentru voi, care să-i ceară coconul lui pâine şi el să nu-i dea, ci să-i dea piatră sau să-i ceară peaşte şi el să-i dea şarpe?". Deci, de vreame ce şi voi, carii sânteţi vicleani şi iarăş cunoaşteţi de daţi coconilor voştri cealea ce le trebuiesc lor şi le sânt de bine, cu mult mai vârtos Părintele vostru cel cerescu va da Duhul Sfânt celora ce i să roagă lui. Cu acest fealiu de cuvinte şi cu atâtea nădejdi ne îndeamnă şi ne învaţă pre noi, pre toţi, Domnul, să ne rugăm. Deci, trebuie şi noi să ascultăm cuvintele şi învăţăturile lui Dumnezeu, şi pururea să vieţuim, şi să petreacem cu laude şi cu rugăciuni. Şi, mai mult, să ne fie mintea şi trupul nostru spre credinţa şi lauda lui Dumnezău, decât spre alte griji lumeşti. Că, într-acesta chip vieţuind noi, vom vieţui pururea viaţa ceaea ce vor să vieţuiască oamenii, că veri cine iaste acela carele nu să roagă lui Dumnezău, nici doreaşte să vorbească adease cu Dânsul, iaste mort şi fără de suflet şi nimică minte nu are, că întâiu mai mare semnu al necunoştinţii iaste a nu cunoaşte neştine mărirea cinstii, nici a nu iubi rugăciunea şi să-i pară, când nu să roagă, că iaste mort. Că, în ce chip trupul nostru, fără de suflet, iaste mort şi împuţit, într-acesta chip şi sufletul ce nu să roagă iaste mort, şi ticălos, şi împuţit. Iară, în ce chip să cade să socotim sufletul nostru mort, când îi lipseaşte rugăciunea, ne învaţă şi zice marele proroc Daniil, carele primi mai bine să moară decât să lipsască trei zile de la rugăciune, că împăratul persilor nu i-au poruncit să facă vreun lucru fără-de-leage, ce numai să lipsască trei zile de la rugăciunea lui. Ce nu primi prorocul să lipsască rugăciunea de la dânsul, zicând că, lipsindu rugăciunea, va lipsi şi ajutoriul
67v lui Dumnezău de la dânsul, căci că fără de aju / toriul lui Dumnezău, nici un bine nu vine în sufletul nostru şi, câte scârbe şi câte supărări vin asupra noastră, Dumnezău iaste

carele ne ajută şi ne izbăveaşte dentr-însele, când ne veade că iubim rugăciunea, şi pururea ne rugăm lui Dumnezău, şi aşteptăm ca să ne vie tot binele de la Dânsul. Deci, pentru aceasta, şi eu, când văz pre cineva că nu iubeaşte rugăciunea, nici are multă dragoste spre dânsa, nici îi arde inima lui, ziua şi noaptea, pentru dânsa, îndată îl cunoscu că nu are nici o vitejie, nici o bunătate în sufletul lui. Iară, când văz pre cineva că iaste fără de saţiu legat întru închinăciunea lui Dumnezău şi când se va întâmpla de nu se va ruga adease, îi pare că are mare pagubă, pre acela, adevărat, îl socotescu că iaste, cu toată adeverinţa, făcătoriu tuturor faptelor celor bune şi iaste besearecă lui Dumnezău. Însă poate cineva den cei grei şi leaneşi, carii nu iubescu, nici să nevoiescu cu rugăciunea, să zică aşa? Dară n-au zis Dumnezău?: „Nu tot cela ce-m zice mie Doamne, Doamne va întra la împărăţia ceriurilor, ce cel ce face voia Părintelui Mieu care iaste în ceriuri". Ce, de-aş zice eu cum că numai rugăciunea singură iaste destulă pentru mântuinţa oamenilor, unii ca aceia cu cale ar zice aceastea. Iară, de vreame ce eu zicu cum că iaste cap rugăciunea tuturor faptelor celor bune, şi întărire, şi rădăcină, nimenea să nu-şi afle prilej pentru leanea sa cu acesta fealiu de cuvinte, pentru că nici curăţenia singură nu poate să spăsească pre om, fără alte bunătăţi, nici grija de săraci, nici binele care va face omul, nici altă faptă bună, nici una, ce toate trebuie să să adune la rugăciunile noastre. Iară rugăciunea iaste, precum am zis, rădăcină şi întărire celoralalte tuturor. Precum ţine temeiul casa, aşa şi rugăciunea chiverniseaşte toată viaţa noastră şi, fără de rugăciune, nici un lucru bun şi mântuitoriu nu se va face la noi. Pentru aceaea, şi noi, fraţilor, auzind aceaste cuvinte den *Sfintele Scripturi* şi înţelegând că toţi sfinţii, pren rugăciune, s-au spăsit şi-au moştenit împărăţia ceriurilor, să nu ne lenevim de la dumnezăiasca rugăciune şi să cădem în griji lumeşti şi-n valuri deşarte, şi, încă, mai vârtos, la vreamea cea orânduită a rugăciunii, şi la rânduiala slujbei besearecii, şi să aflăm pricină că avem

foarte trebi mari, că pricina aceaea nu ne va folosi, precum n-au folosit nici altora, carii, încă, au avut pricină şi cu cale. Ce ascultă cum zice Domnul, la Sfânta Evanghelie de la Luca: „Un om oarecare făcu cină mare, şi chemă pre mulţi, şi trimise pre sluga lui, la vreamea cinii, să zică celor chemaţi: ‚Veniţi, că, iată, sânt gata toate'. Şi începură îndată a să lepăda toţi şi cel dentâiu zise lui: ‚Ţarină am cumpărat şi am treabă să ies să o văzu, rogu-te să mă aibi lepădat'. Şi altul zise: ‚Cinci părechi de boi am cumpărat şi mergu să le ispitesc, rogu-te să mă aibi lepădat'. Altul zise: ‚Muiare am luat, pentru aceaea nu pociu să viu'. Atuncea, mâniindu-se stăpânul casei, zise: ‚Adevărat
68r grăiescu voao, ni // menea den bărbaţii aceia nu vor gusta den cina mea, că mulţi sânt chemaţi, iară puţini sânt aleşi'". Vedeţ, fraţilor, că nici unul dentru acei chemaţi nu s-au învrednicit cinii cei domneşti şi, mai vârtos, că au avut şi pricini cu cale de s-au curat? Într-acesta chip vor să petreacă ceia ce să lenevescu la rugăciune şi-ş află prilej cu pricini cu cale sau, mai vârtos, să zicem şi făr' de cale? Ce noi, ca nişte oameni înţelepţi şi chiar slugi adevăratului Hristosului Dumnezău, să ne nevoim, pururea, în molitve şi-n rugăciuni, ca să ne învrednicim să dobândim cămara cea neputredă, în Isus Hristos, Domnul nostru, a căruia e slava, şi tăria, şi închinăciunea, împreună cu Părintele şi cu Fiul şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi-ntru veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 17 a celui întru Sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru bunătatea şi răutatea. Blagosloveaşte, Părinte

Sânt aici oarecarii fraţi dentre noi, bărbaţi cu fapte bune, carii grijăscu şi să nevoiescu de mântuinţa lor. Şi, decât toate faptele ceale bune, cinstescu mai mult despărţirea, numai să să ducă în pustiu, să sihăstrească. Şi, de i-ar întreba cineva pentru ce pricină au fugit den cetate,

află o pricină şi zic că: „Am fugit, pentru să nu perim şi noi cu cei mulţi şi să nu ne lenevim de lucrurile faptelor celor bune, pentru aceaea am fugit den valul lumii". Dară, oare cu cât vei să fii tu mai bun decât ceialalţi, căci şăzi întru 'nălţimea munţilor şi vezi pre ceialalţi fraţi ai tăi perind? Şi unii ca aceştia să asamănă cu un voivod ce lasă voinicii singuri la războiu, de să ucig şi să omoară de ostaşii cei dempotriva lor, că, de s-ar face şi minuni, acum cine ar creade sau cine ne-ar auzi pre noi, fiind noi toţi daţi în răutate şi-n vicleşug? Iară viaţa cea direaptă şi petreacerea noastră iaste mai mult crezută şi să veade la mulţi, pentru că minunile, la oamenii cei vicleani, sânt cu prepunere rea. Iară viaţa cea curată şi petrecearea cea nehulită poate să astupe tocma şi gura diavolului. Cela ce iaste pre pământ şi-i e voia să nu fie, iaste după voinţă. Şi să cade să nu fie pre acestu pământ cel ce va să nu fie, ce să ne despărţim pre noi de pre pământ, ca şi apostol Pavel, să ne suim în ceriu, că poate neştine să întreacă pre toţi oamenii, de va vrea, de vreame ce şi meşteşugurile aşa să tocmescu, atâta cât, de multe ori, pre mulţi întrecem, cu
68v mult mai vârtos lucrul cela care / nu-i trebuiaşte atâta osteneală. Ia, spune-m, ce lucru iaste mai rău şi mai cu nevoie a-l facerea decât cela ce umblă sus, pre funea cea întinsă, ca pre pământ, şi să să îmbrace şi să să dezbrace, ca pre un pat? Spune-m, ce iaste mai greu decât să puie în fruntea lui sulița şi, apoi, să puie un copil preste suliţă? Şi alte multe minuni face ca să veselească pre ceia ce-l privescu, atâta cât te face de te cutremuri numai văzându-l. Dară, nu iaste minunat şi înfricoşat la noi acesta lucru ce să veade, atâta cât nu-ş poftéşti să-l vezi? Iară, decât toate aceastea, mai iuşoară iaste fapta cea bună, de vom vrea să ne suim tocma şi-n ceriu. Şi nu-m zice că: „Voiu, dară nu pociu". Dară, cum facem de învăţăm meşteşuguri mari şi greale, numai deaca vom vrea, aşa, cu mult mai vârtos, deaca vom vrea, ne vom sui şi-n ceriu, deaca ne vom deprinde cu bunătatea cea ce iaste pren faptă. Iară, de vei să cunoşti că nu are atâta osteneală fapta

cea bună, nici iaste grea, adu-ți aminte de fericiții călugări, cum au fostu şăzând în munții cei pustii, de-au fost lăsând lumea şi ceale den lume pentru Domnul, şi s-au îmbrăcat cu haine de păr, şi aşternutul lor era ţărână şi cenuşă, şi purta şi fiară prejur trupul lor, şi lăcaşul lor era de pietri seci, şi să închidea într-însele pentru împărăția ceriului, ce nu numai atâta, ce şi posturi şi rugăciuni, de-a pururea, făcea cu foame şi cu seate şi, de frigu mult, li să topiia trupul lor cu multă nevoie. Şi, nu-m zice că aceia au putut şi-au făcut, că poți şi tu, ce nu vei, că şi aceia sânt oameni, ca şi tine, şi, încă, mai vârtos, că mulți dentr-înşii sânt şi mai slabi decât tine şi alții, mai bogați şi mai dezmierdați, şi-au primit să umble în calea cea strimtă. Ce mare şi înaltă iaste nevoința aceaea şi vârful ei ajunge până la ceriu! Deci, de nu poți să ajungi la acel săvârşit mare, fă macară puțin, şi acela, cât iaste de puțin, nu-l lăsa. Nu poți să dai banii tăi săracilor? Încai, nu lua avuția altora. Nu poți să posteşti? Încai, nu te da pre tine la mâncări şi la băuturi preste măsură. De vreame ce şi Hristos, aici, într-această lume strimtă, au petrecut şi pentru noi au murit cu moarte ocărâtă şi necinstită, mai vârtos încă, fiindu-i noi vrăjmaşi şi neplecați, dară cum vom vrea să avem îndrăznire la ziua aceaea, carii nu avem să arătăm, atuncea, nici un lucru bun? Au nu ştiți că oşteanul, când îş arată ranele şi tăieturile, atuncea poate să fie luminat şi slăvit de împăratul, iară, de nu va avea să arate nici un semnu de vitejie, nevreadnic va să fie, întru cei nevreadnici, şi micu, întru cei mici. Vei zice că acum nu iaste vreamea războiului, dară de-ar fi războaie şi goniri, cine dentru noi ar mărturisi pentru Hristos? Cine ar ieşi, cu dragoste să să lupte? Cine ar alerga, nechemat de nimenea, la război? Niciunul. Că văzu că nu vei să leapezi banii şi slava cea trecătoare pentru dragostea lui Hristos. Dară cum voiu să te crezu eu că vei să rabzi bătăi, şi închisori, şi mustrări, şi să te rogi pentru ceia ce te
69r bântuiescu // şi te păgubesc, iară tu, de-aceastea, nici una nu rabzi? Şi, încă mai vârtos, că n-ai nici un război, nici

o nevoie de nicăirea, ce numai ce zici: „Să-m petrecu eu dulceața aceştii vieți şi atuncea, deaca voiu îmbătrâni, mă voiu pocăi şi mă voiu nevoi şi pentru sufletul mieu", care lucru nu poți să-l faci, că zice marele Vasilie că, la bătrâneațe, nu iaste curățenie, ce iaste nestâmpărare de pohtele trupeşti şi grozăvii. Multe osteneale şi nevoi sufere un om ce va să vorbească cu un împărat pemintescu cu frică şi cu groază, dară eu şi tu, cum vom să vedem pre împăratul cel ceresc, pre Hristos, care, în toată viața noastră, facem şi slujim tot voilor trupeşti şi altui stăpân, adecă diavolului? Acum, dară, cum vei putea să vezi pre Hristos, de vreame ce n-ai slujit lui, precum ai slujit diavolului, care ai luat de la Dumnezeu atâta daru şi atâta bunătate, adecă dumnezeiescul botezu, şi te-ai făcut moşnean lui Dumnezeu şi, împreună, moşnean cu Hristos? Dară, căci vinzi blagorodnicia firii tale? Căci faci aşa, ca un om fără minte? Şi nu cauți, încai, la ceia ce dumestnicescu pasările şi le fac de grăiesc cu glasu omenesc, adecă papagalel<e> şi gaițele, alții învață pre lei, şi pre urşi, şi fiarăle ceale sălbateci le îmblânzesc şi le poartă pren târgu? Deci, omule, pre leu îl îmblânzeşti, iară pre tine te faci mai sălbatec decât o hiară? Şi, încai, hiarăle toate numai o greşală rea au, iară omul cel viclean are toate greşalele şi răutățile a tuturor hiarălor celor sălbateci le strânge în sufletul lui, că are mânia leului. Lupului să asamănă cu hrăpirea, vulpei cu vicleşugul, iară cu vrajba să asamănă cămilei, cu strânsoarea să asamănă gândacului, iară cu hrana şi cu îngrăşarea să asamănă măgarilor şi alte reale ca aceastea are. Dară, unuia ca acestuia, cum vei să-i zici că are suflet omenescu? Că, de iaste om cu mintea, iaste stăpân celoralalte patemi şi dobitoacelor celor necuvântăreațe. Iară, de eşti slugă pohtelor celor fără cale, cum voiu să te numescu om, de vreame ce n-ai asămănare, nici potrivire cu împărăția lui Dumnezeu? Ia, gândeaşte, cu a cui icoană te-ai făcut aseamene? Că zice Dumnezeu: „Să facem om, după închipuirea şi după asămănarea noastră". Pentru aceaea,

dară, nu te pogorî la micşorarea dobitoacelor celor necuvântăreaţe, că, în ce chip, la zboru, palivanii ceia ce să suie şi să pugoară pre funii, de vor greşi cât de puţinel, îndată cadu josu şi moru, aşa şi ceia ce părăsescu calea cea sufletească, de se vor lenevi cât de puţinel, cad josu, că această cale cerească cu multu iaste mai strimtă şi mai direaptă decât funea aceaea. Şi, încă, iaste şi mai înaltă cu multu, că-i ajunge căpătâiul tocma la ceriu. Pentru aceaea, să cade, foarte cu socoteală şi cu multă frică, când ne suim pre dânsa şi, mai vârtosu, când ajungem la poarta ceriului, că acolo iaste frica cea multă, că fac dracii văzduhului cercetare mare pentru păcate şi, mai vârtosu decât toate,
69v pentru curvie, că ceia ce / stau întru atâta înălţime a multă frică şi cutremur şi numai aceasta să păzescu, să nu să pleace să caute în josu, la pământu, că dentr-aceasta li să face multă întunecare. Şi, în ce chip iaste alăuta, de numai o coardă nu poate să facă viersu bun şi, de lipseaşte vreuna, nu face viersul deplinu, aşa sânt şi faptele ceale bune ce să facu pentru suflet, că nu ajunge să facă numai o poruncă a faptelor celor bune, ce toate poruncile lui Dumnezeu să le facem cu multă nevoinţă. Că, ia, spune-m, rogu-te, ce folosu iaste să postească neştine şi să să roage şi, apoi, să nu miluiască pre nimenea? Sau să miluiască cineva şi, apoi, să lăcomească şi să răpească ale altuia? Ce, ver ce lucru face, tot în fala celora ce văd face şi-ş ia plata, iară, când miluieşte, cu toată voia şi cu smerenie, primit iaste la Dumnezeu. Iară, de iaste omul smerit, şi posteaşte, şi să roagă, şi, apoi, hrăneaşte lângă dânsul pre muma tuturor răutăţilor, adecă pre iubirea de argintu, şi-i iaste gândul tot la dobânda neguţătoriei, acela om, şi aici, iaste de muncă, în ceastă lume, şi acolo, pentru că, zice Hristos: „Nu poate să slujască neştine şi lui Dumnezeu şi lui Mamona, adecă diavolului". Pentru aceaea, iubitoriul de oameni, Dumnezeu, au tocmit să fie în lume şi oameni buni şi răi, ca celor vicleani să li să taie răutatea, iară celor buni să li să arate bunătatea. Şi aşa să vor folosi şi cei leaneşi, pren împreunarea oamenilor celor

nevoitori şi buni, că, în ce chip să învrednicescu cei buni cu îndoită cinste de la Dumnezeu şi nu le strică cei răi nimica, aşa şi cei vicleani şi răi au muncă îndoită, căci ar fi putut să să facă şi ei buni. Şi nu numai nu s-au făcut ei buni, ce au învăţat şi pre alţii răutatea lor, şi pre cei buni toţi îi laudă, şi să miră de bunătăţile lor, tocma şi cei răi şi vicleani, pentru că zice: „Ştie şi vrăjmaşul a lăudarea fapta cea bună". Aşa şi cei răi nu-s urâţi numai celor buni, ce şi celor răi, mulţi să miră de oamenii cei vicleani că sânt isteţi a facerea strâmbătate şi a păgubirea pre alţii, ci aceia ce facu strâmbătate altora împotriva loru-ş ascut cuţitul. Şi, când să junghe pre sine, îi pare că face strâmbătate altuia, pentru că nu iaste rău, când are neştine strâmbătate de la altul, ci, când face el strâmbătate altuia. Şi acela ce i să face strâmbătate nu cunoaşte să rabde, căci câtă strâmbătate avea David şi câtă strâmbătate îi făcea Saul lui David? Dară, cine dentr-amândoi fu mai urgisit, şi mai ticălos, şi care mai luminat? Au nu să îneca Saul de scârbă şi de drac, iară David străluciia mai mult decât soarele în biruinţele războaielor şi-n prieteşugul lui Dumnezeu? Că Saul muriia de zavistia lui, iară David suferiia toate supărările lui Saul, cu tăcerile, şi pre toţi îi trăgea la dânsul. Şi, de vreame ce Saul, de multe ori, s-au ispitit să umoară pre David, iară David, gonind pre vrăjmaşul lui şi
70r căzându-i în mâna lui, l-au ferit, cine dentr- // amândoi au fostu fără puteare? David, care i să cădea să-l ucigă, au Saul, căci îl zavistuiia? Cela era îmbrăcat cu arme, iară cesta avea armă tare direptatea lui Dumnezeu. Iară, să vezi şi pre acest viteazu, pre David, cum s-au făcut slabu mai apoi, căci au făcut strâmbătate Uriei, că să schimbă tocmeala şi obiceaiul, şi veni slăbiciunea spre cel ce făcu nedireptatea, iară putearea să duse la cela ce avu strâmbătate, că Uriia era mortu şi strica casa celui ce făcuse strâmbătatea. Şi el era împărat, şi viu, şi nu mai putea să stea împotriva ostaşului, ce toate ale împăratului le amestecă şi le strică. Pentru aceaea, şi tu, când vezi pre cineva că trăiaşte bine şi direptu, şi pururea caută, şi

umblă după pravoslavnica credinţă, de iaste şi în fiară legat, şi la închisoare, sau iaste slugă la oameni nevreadnici, sau iaste sărac, sau izgonit iaste, sau zace de boală vreame multă şi, pre-ncet, i să topeaşte trupul şi rabdă, sau pate alt rău, ceva, pre acela om să-l fericeşti şi să-l lauzi. Iară, cându vei vedea pre altu-cineva să fie preacurvariu şi sodomlean rău şi curvariul să ajungă la cinste, şi boierie, şi la vrednicii împărăteşti sau şi besericeşti, să stăpânească pre mulţi, pre acesta să-l plângi şi să-l tânguieşti, că nu iaste altul mai ticălosu cu sufletul decât acela, măcară de-ar stăpâni toată lumea. Că, ce folosu iaste să fie bogat trupeaşte, iară sufleteaşte sărac? Căci, cându nu vom putea să ne mântuim nici pre noi, nici pre alţii, ce vom face, când va veni moartea? Şi, când ne vor duce la judecata lui Dumnezeu, de unde vom avea nădeajde de spăsenie sau ce răspunsu vom da atuncea, de vreame ce-am mâniat pre Dumnezeu, făcându-ne Hristos, den oameni îngeri, iară noi ne facem pre noi, den oameni, draci sălbateci, pentru căci slujim pântecelui celui nesăţios, şi beţiei pohtei cei trupeşti, şi nesaţiului iubirii de argintu, şi ne mâniem, ca şarpele, şi muşcăm şi aruncăm, ca măgariul, acesta lucru nu iaste omenescu, ce iaste al hiarălor şi al dobitoacelor celor necuvântătoare? Că, în ce chip ne lenevim şi facem lucrurile ceale vicleane pentru care ne muncim, aşa, iarăş, deaca vom vrea să ne nevoim, ne vom face buni şi drepţi şi nimenea nu va putea să ne strice la nevoinţa noastră. Iară, de vei vrea să ştii cum că Dumnezău au pus legile la firea omenească să aleagă ce rău şi ce bine să face de la noi, întreabă pre singura petreacerea noastră să cunoşti că toţi ceia ce fac lucrurile ceale reale fug de ocară şi de numele cel rău, adecă zicem că, de vei zice curvariului curvariu, să mânie şi să ruşinează. Ia, zi judecătoriului celui strâmbu: „O, judecătoriu mincinos“, să vezi, nu va lua acel nume spre ocară şi spre necinste? Aşijderea, şi de cealealalte păcate den faptele lor să ruşinează. Dară, de vreame ce iaste bine să faci păcatul, căci fugi de ponosul păcatului? Iară, ia zi curatului curat şi

vergurului vergur, să vezi nu să bucură de fapta bunătăţii
70v lui? Zi direptului direpţ şi milostivului milostiv, că, / cu lucrul să încununează şi cu numirea să luminează, că, de să şi leapădă de lauda numelui pentru smerenia, iară în suflet tot primeaşte lauda şi nici o răutate nu află neştine dovedită de la cel ce o zice, de nu se va schimba acela şi va făţări spre chipul bunătăţii. În ce chip? Ascultă. Mincinosul nu mărturiseaşte minciuna că iaste minciună, ce făţăreaşte, şi să face că grăiaşte adevărat, şi înşală şi pre judecătoriu. Aşijderea, şi vicleanul nu-ş arată viclenia lui, ce să face în arătare cu chip de prieteşug şi-ş îndireptează vicleşugul lui. Aşijderea, şi năpăstuitoriul, când mearge la judecată, nu mărturiseaşte ce iaste, ce pune mărturii pre chipul adeverinţii pentru minciună şi arată pre mărturia răutăţii. Ce şi sufletul nostru, deaca să împreună cu răutăţile, numele cel bun să răpeaşte de la el, pentru că mulţi putearnici, de multe ori, la altă nu le mai iaste mintea, numai la lăcomie, şi-l roagă unii să nu facă săracului nedireptate sau să iarte datoria ce are la dânsul, şi să nu-ş izbândească cu ceia ce l-au scârbit pre dânsul. Iară, de vine vreun putearnic, cineva, şi viclean să să roage, nu înceape a spune adevărat ceaea ce iaste, ce adaoge numele bunătăţii şi zice cum că iaste om direpţ, şi făcătoriu de bine, şi iaste numit de faptele ceale bune şi de milostenii ce face la mulţi, pentru ca să să biruiască de laudă şi să fugă de vicleşug. Vezi, dară, că răutatea să biruiaşte de lauda faptei cei bune? Pentru aceaea, nici un om rău nu va să auză că iaste rău, că firea, pururea, iubeaşte al său, macară deşi voiaşte voinţa răutatea. Pentru aceaea, să nu zicem că cutarele, din fire, iaste bun şi cutarele, den fire, iaste rău, că, de-ar fi omul den fire bun, niciodată n-ar putea să să facă rău. Aşijderea, iarăş, de-ar fi din fire rău, niciodată n-ar putea să să facă bun, că, de n-am fi la voinţa noastră să să facă cei răi buni, nici iubitoriul de oameni, Dumnezău, nu ne-ar fi făcut volnici pre sine şi am fi toţi răi, împreunându-ne cu firea, sau am fi toţi buni şi drepţi, ce noi, cu leanea noastră, ne piardem

mântuirea sufletului nostru şi ne facem pre noi pustii de dragostea cea dumnezăiască. Deci, nici unul să nu-şi arunce prilejul şi pricina spre altul, zicând că-l opreaşte de ostenealele şi de trudele faptelor celor bune, ce fieştecarele să zică că: „Cu leanea mea am făcut cutare şi cutare păcat". Şi, ce să mai zicu unele şi altele, când nici singur diavolul nu poate să oprească calea celuia ce lucrează fapta cea bună, ce numai ce înşală şi împiadecă pre ceia ce umblă cu leane şi fără de grijă, iară el, nici poate să împiadece, nici să îndeamne pre nimenea, pentru că, vrând noi să ne păzim, nu poate nimenea să ne strice nemică, nici sufleteaşte, nici trupeaşte. Iară, când ne lenevim şi nu ne păzim, fără de nici o socoteală alergăm la răutate. Bună iaste, adevărat, fapta cea bună şi minunată, macară şi singură de iaste, iară, când o face neştine, în mijlocul celor
71r ce împiadecă, iaste şi mai minunată şi mai cinsti // tă, pentru că nu face locul fapta cea bună, ce chipul faptei cei bune luminează pre loc şi, cu o faptă bună, mulţi să folosescu şi gonescu pre cei vicleani. Iară răutatea celor mulţi, de va fi macară numai unul să facă bunătatea în mijlocul multora, nemică nu i să strică. Şi un om să fie bun şi să petreacă după voia lui Dumnezău poate să scoaţă toată lumea den mânia lui Dumnezău şi den munca cea veacinică. Şi aceasta poţi să o cunoşti de la direptul Noe că a fostu aşa, că toţi oamenii aceia, mai 'nainte de potopu au fost periţi şi pierduţi, iară numai Noe au scăpat şi nu s-au înecat. Şi de la Moisi, încă, să cunoaşte că putu să izbăvească den mânile lui Faraon pre toţi jidovii. Însă eu am şi alt cuvânt să zicu, spre dovedirea milii lui Dumnezău, când nu are neştine oameni direpţi vii să să roage să iarte pre cei păcătoşi să năzuiască către sfinţii cei morţi, precum zice pentru Iezechia proroc: „Sprejenescu şi ajutorescu aceştii cetăţi, Ierusalimului, pentru mine şi pentru feciorul mieu, David, carele iaste, de mulţi ani, mort". Cunoscuş, acum, cât au fostu bunătatea acelor sfinţi? Că, nu numai cuvintele şi trupurile, ce tocma şi îmbrăcămintele lor au fostu cinstite, că cojocul lui Ilie au

despărţit Iordanul, încălţămintele celor trei coconi călcară para focului şi o stinsără, toiagul proorocului lui Ilisei schimbă apele, toiagul lui Moisi despică Marea Roşie şi, în piatră lovindu, izvorî apă şi adăpă norodul cel însetat, îmbrăcămintele lui Pavel goniia boalele oamenilor, umbra lui Petru au gonit moartea, cenuşa de pe moaştele sfinţilor mucenici goniia dracii. Pentru aceaea, făcea toate minunile cu puteare, precum Ilie nu vedea haina cea a lui Ahav, ce-i vedea sufletul lui golu şi osândit şi pre dânsul robu patimilor, că ce folos iaste de binele denafară, deaca sânt ceale denlăuntru sărace şi nenorocite? Şi, ce pagubă are neştine de sărăcia denafară, când să află înlăuntru atâta avuţie? Acel fealiu de leu au fost sveatâi Pavel, că, deaca strigă, toată temniţa să cutremură şi legăturile le dezlegă numai cu cuvântul, încă, nu numai ca leii, ce mai tare decât leii, pentru că leul, de multe ori, cade în cursă şi să prinde, iară sfinţii, când să leagă, atuncea sânt mai tari. Sfinţii, atâta sânt de înfricoşaţi, cât să tem dracii de dânşii şi, numai glasul lor să-l auză, ei fugu, cum fugu şi de fulgere. Ce, pe glasul lui Pavel şi lucrurile lui, ce limbă va putea să le laude? Nici prorocii, nici patriarşii, nici apostolii, nici mucenicii, pentru că el avea la dânsul nevoinţele şi bunătăţile acestora tuturor şi, nu numai pre oameni au întrecutu, ce şi pre ceatele ceale îngereşti. Iară noi, nici o parte, cât de puţină, den faptele lui ceale bune, nu ne nevoim să facem. Iaste lăudat patriarhul Avraam, când au vrut să junghe pre fiu-său, să-l facă jărtvă lui Dumnezeu,
71v adecă leturghie lui Dumnezeu, iară şi pre Isaac îl lau / dă fiii omeneşti pentru nerăutatea ce-au avut, ca şi pre fiul lui Dumnezeu, pre Domnul nostru, Isus Hristos, că nici unul dintr-aceşti fii nici un cuvântu n-au zis către părinţii lor, că Hristos zicea: „Nu socoti păcatul acelora ce m-au răstignit". Aşijderea, şi Isaac nu zise: „Căci faci, tată, acestu lucru fără-de-leage? Pre mine, care-ţ sânt unul născut şi foarte iubit, vei să mă junghi, să mă faci jărtvă lui Dumnezeu? Dară, nu junghi toate oile, să faci jărtvă, ci pre mine, pre fiul tău, pre care m-ai iubit?". Nemic

de-aceasta nu zise acel fericit şi patrierşăscu suflet, ci răbdă vitejaşte, până la moarte, iară şi Iacov, fiul lui, au urmat răbdării părintelui său. Aşijderea, şi David să fericeaşte pentru blândeaţele lui, şi Ilie fu râvnitoriu pentru numele lui Dumnezeu. Dară, carele şi cine să făcu aseamenea lui Pavel, că toate aceastea le avea strânse la dânsul? De întunearece de ori au jărtvuit sufletul lui, încunjurând pământul, şi marea, şi fiece altă lume, cât pământ veade soarele. Umbla încunjurând, ca când ar fi avut aripi. Bătut, şi trasu, şi cu pietri ucisu, şi, în toate zilele murind, şi mai multă râvnă avea decât prorocul Ilie. Iară, de vei vrea să zici pentru sfântul Ioan preaditeciu, cum mânca muguru şi miare sălbatecă, dară acesta nici hrana cea de treabă nu o avea pentru nevoinţa mărturiei. Atâta cât între îngeri şi-ntre oameni nu iaste multu, de vom vrea şi noi să avem grijă, că ştiu că nu au avut acela altă fire sau alt suflet, nici au lăcuit într-altă lume, iară au întrecut pre toţi oamenii şi câte scârbe au păţit, nici de una nu i-au părut rău, ce, încă, să bucura că pătimeaşte pentru numele lui Hristos, şi să făcea ca un mort neclătit, şi aşa smeriia săriturile firii. Căci, în ce chip iaste şi pentru bani, că cela ce câştigă doi galbeni, el pune mai multă nevoinţă spre zeace şi, strângând doaozeci, nu să stâmpără, aşa iaste şi pentru fapta cea bună, cât să nevoiaşte pentru dinsa, atâta sileaşte să facă mai multă osteneală şi trudă. Însă nu iaste putinţă oamenii cei buni să audă de la mulţi zicându-le că sânt buni, nici să cade, iarăş, omul cel bun să aibă priateni mulţi, că, deaca îl laudă toţi, să cunoaşte bine că nu va lucra în multă vreame fapta cea bună. Dară, apoi, cum să nu să laude de toţi unul ca acela carele izbăveaşte pre cei asupriţi den mânile nedirepţilor sau întoarce şi îndireptează pre cei ce păcătuiescu şi laudă pre ceia ce facu fapte bune? Că nu iaste cu direptul pre unii a lăuda, pre alţii a defăima. Însă, cela ce face fapta cea bună cu nevoinţă, ca numai de la Dumnezeu să primească laudă, iară nu de la oameni, nu iaste cu putinţă să nu să laude de toţi oamenii şi să nu audă bine unul ca acela, că

răutatea, pururea, să luptă cu bunătatea şi, nu numai că nu-i poate strica nimica, ce, cu cât îi stă răutatea împotrivă, ea mai tare să face. Atâta iaste de mare putearea bunătăţii, cât şi luptă, având de răutate, mai tare
72r să face. // Adu-ţi aminte de Avel, au nu-l ucise frate-său, Cain? Dară Avel iaste viu şi să mărturiseaşte pururea, măcară că să şi ucise de dânsul şi,-ntr-atâta vreame, pomenirea lui nu să veşteji. Iară Cain, carele îl ucise pre el, petrecu viaţă rea, mai rea decât moartea, atâta cât nici pâine în mâinile lui nu putea să ţie, de cutremur, şi, după aceastea toate, de toţi oamenii să mustră şi să huleaşte. Deci, ceia ce păcătuiescu într-acesta chip, unele ca aceastea au într-această viaţă, iară, în veacul cel viitoriu, nu poate cuvânt să o spuie. Iară, ascultă ce zice şi Hristos: „Asămănatu-s-au împărăţia ceriului aluatului, carele însemnează pre cei direpţi, că fapta lor cea bună schimbă pre cei răi spre sfinţire, ce puţini sânt direpţi, că şi aluatul iaste mitiutel, iară micşorarea lui toată frământarea o întoarce spre putearea lui". Aşa e şi putearea direpţilor, pren darul Duhului Sfânt, 12 au fost apostolii. Ia, socoteaşte cât au fost de mitiutel aluatul? Toată lumea au fost în necredinţă. Văzut-ai cât au fost frământarea? Că acei 12 întoarseră toată lumea la dânşii, pentru că şi aluatul şi frământătura au fost tot de-o fire şi, de-ţ va fi voia să cunoşti cât biruiaşte putearea direpţilor pre a celoralalţi şi, mai vârtos, îndrăznirea unui direptu decât putearea şi tirania cea împărătească, ascultă pre Ioan Botezătoriul, ce zise lui Irod, celui fără-de-leage: „Nu ţi să cade să ţii pre muiarea frăţini-tău?". Şi Irod avea slujitori, ca un împărat, avuţie şi puteare împărătească, iară Ioan sărac, fără de casă, şi fără de sat, şi fără de nimic, şi mânca mugur şi buruiane, ce acesta, carele era mai săracu decât toţi şi lăcuia pustiul, stăpâneaşte, poruncind biruitoriului şi împăratului zicea cătră dânsul: „Nu ţi să cade ţie să ţii pre muiarea frăţine-tău". Vezi, dară, că bunătatea biruiaşte pre răutate? Însă, pentru adevărul, s-au pus direptul la închisoare, apoi s-au făcut ospăţul cel amar şi-au întrat

fata în mijlocul ospățului, jucându, și atâta plăcu lui Irod și celora ce șădea la masă, cât făcu pre Irod de să jură, ca să-i dea ei jumătate de împărăția lui. Vezi unde lepădă împărăția, că zice: „Orice-m vei ceare să-ț dau, și până în jumătate de împărăție". Ticăloase și becisnice Iroade, atâta ți să orbi mintea și-ț peri cunoștința? Atâta cinste faci împărăției tale? Că numai o dată jucă fata și-i dedeș jumătate de împărăția ta, dară, de va juca și a doară, ce-i vei face? Numai te roagă lui Dumnezeu să nu mai joace iarăș, că-ț va lua și ceaealaltă jumătate de împărăție și vei rămânea săracu și cerșătoriu. Văzuș ce făcu horele și jocurile? Că putură până într-atâta, de uciseră pre acest sfânt mare, pre Ioan prediteci și botezătoriul lui Hristos? Ce iaste alta mai rea decât răutatea și fără-de-leagea aceasta? Ceia ce fac unele ca aceastea s-au dat pre dânșii, den voia lor, diavolului, că, de vreame ce cel ce au dat
72v talantul, / adecă darul ce i-au dat Dumnezău deplin, s-au arătat viclean, căci nu l-au îndoit, dară, cela ce l-au stricat, ce va auzi? Că, de vreame ce pre acela l-au legat de mâni și de picioare și l-au aruncat la întunearecul cel denafară, unde iaste plângerea și scrâșnirea dinților, dară, noi, cei ce-am stricat Sfântul Botez și alte daruri care ne-au dat Dumnezău, ce vom face atuncea când ne vor întreba și vom vrea să dăm răspuns? Nu vezi, omule, neputința, și nedescoperirea vieții noastre, și moartea cea grabnică ce ne vine asupră? Au doară faci lucrurile ceale bune, cu osteneală și cu trudă, iară răutatea fără de trudă? Ba. Dară, de vreame ce la păcat iaste trudă și osteneală, căci nu facem bunătatea care are multă dobândă? Preacurvariul și furul puțină frică au, că petrec nevoie până la moarte. Și, iarăș, zicem, și pentru oamenii cei preoțiți, că, deaca vezi pre vreun preot nevreadnic, nu huli preoția, ce pre cel ce face răul. De vreame ce și Iuda să făcu vânzătoriu, pentru aceaea noi nu hulim vrednicia cea apostolească, ce mintea lui cea necurată. Așijderea, și doftori mulți au fostu omorâtori, dând oamenilor ierbi de moarte, însă noi nu defăimăm meșteșugul doftoriei, ce pre ceia ce lucrează rău

meșteșugul doftoriei. Așijderea, și corăbiarii, mulți înecă multe corabii, dară corăbieria n-are nici o vină, ce mintea cea rea și pizma corăbiarilor acelora. Însă, „de nevoie iaste să vie smintealele", zice Hristos, iară, încăș, „amar și vai de omul acela carele izvodește și vine sminteala de la el". Lupul îi iaste a veni la oi, dară trebuie păstoriul să fie deșteptat să gonească pre lup. Pentru aceaea, au zis că: „Adevărat, vor veni smintealele, că ceia ce să vatămă nu pier de sminteale, ce pier de leane și de negrija lor". Și, de vei vrea, socotește de vezi pre omul cel dentâiu, pre Adam, că, de-au și făcut puțină vreame în raiu, iară, deaca dobândi desfătăciunea aceaea, atâta să înalță, cât vru să să facă Dumnezău, și făcu mai bun făcătoriu de bine pre înșălătoriul și vrăjmașul, diavolul, decât pre Dumnezău, și nu vru să ție porunca lui Dumnezău. Dară, de-ar fi viețuit mai multă vreame în raiu, ce rău n-ar fi făcut? Și un om ce se va mântui dentr-o primejdie rea și nu se va înțelepți, cu mult mai rău va petreace decât răutățile ceale mai denainte. Deci, deaca nu ne vom pedepsi noi de unele ca aceastea, cum să nu pățim mai rău, că și Faraon, de s-ar fi pocăit den rana cea dentâiu ce i-au făcut Moisi, n-ar fi pățit acel potop rău al Mării cei Roșii, cu toată oastea lui. Și cela ce-au curvit cu mașteha lui l-au dat Pavel apostol Satanii, ca să să mântuiască cu duhul. Pentru aceaea, să nu zicem că iaste om bun cela ce nu face nici rău, nici bine, că aceasta ce zici tu, că nu face bine, aceasta iaste ceaea ce face răul, că, de vei avea o slugă să nu fie nici fur, nici ocărâtoriu, nici pricealnic, ce va fi numai bețiv, și va șădea fără de lucru, și va lucra fapte reale, oare nu-l va bate stăpânul lui și-l va goni, macară de n-ar face alt rău? Ce
73r să // luom aminte și pe trupul nostru, adecă mâna să nu lovească capul, nici să taie limba, nici să scoață ochii, ce numai să stea fără de lucru și să nu-ș facă slujba la tot trupul, nu i să cade să să taie? De vreame, dară, ce la aceastea care, nu numai căci nu fac rău, ce căci nici slujba nu-ș facu, iaste nedireptate mare, cu cât mai vârtos la ceale sufletești. Însă, macară de-ar fi cu putință să facu eu toate

faptele ceale bune şi canoanele greşalelor voastre şi voi să luaţi plata ostenealelor, că, atuncea, nu v-aş mai supăra cu învăţăturile, că, precum muma, când veade pre copilul ei prinzându-l frigurile tare, zice către dânsul cu lacrămi fierbinţi: „Fătul mieu, de-ar fi putinţă să aibu eu focul frigurilor tale", aşa zicu şi eu voao, macară de-ar fi cu putinţă să ostenescu pentru voi şi să pliniţi toate faptele ceale bune. Dară aceasta nu să poate. Însă, cela ce poate îndeamne şi pre alţii să facă şi să primească vindecarea, ca să fie deplin cu ceialalţi. Iară cela ce iaste neputincios să fugă de cei leaneşi, ca să nu ia de la dânşii vătămarea sufletului. Şi, aşa vom petreace viaţă bună şi sfântă, într-această lume, cu socoteală şi cu smerenie, şi vom dobândi bunătăţile ceale viitoare, cărora să ne învrednicim noi, toţi, cu darul şi mila Domnului nostru, Isus Hristos, a căruia e slava, şi tăria, şi cinstea, şi închinăciunea, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 18 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru jurământ. Blagosloveaşte, Părinte

Să nu ne lenevim, fraţilor, a face fapta cea bună a sufletului, că ia, spune-m, ce osteneală iaste să laşi mânia şi urgia celuia ce te-au întristat? Că amară dureare şi întristare iaste a ţinea omul mânie şi vrajbă şi a nu face pace şi dragoste. Ce osteneală iaste să nu grăieşti niciodată, în viaţa ta, cuvânt rău şi vorbă proastă? Ce greu iaste să nu te priceşti şi să nu râvneşti? De ce nevoie nu iubeşti pre vecinul tău, ce-l ocărăşti? Ce silă iaste a nu te jura totdeauna şi a nu face jurământ mare? Însă, de multe ori, de mânie şi de urgie, ne pornim de jurăm, nezicând nimenea nici un cuvânt de scârbă. După aceaea, stingându-se urgia şi potolindu-se mânia, vrând să ne împăcăm şi ţinuţi fiind de greul jurământurilor, ne legăm cu legături nedezlegate. Aceasta cunoscând diavolul, cum

73v că mânia iaste focu şi pre lesne / să stinge şi, deaca să potoleaşte mânia, să fac(e) prieteşug şi dragoste şi, vrând acesta tatăl zavistiei, diavolul, să stea focul aprins şi nestins, ne leagă cu jurământul, ca, de se va şi potoli mânia, iară greul jurământului să stea, ca pentru să fie păzită văpaia urgiei şi a vrăjbii. Deci, dentru aceaste doao, una va să fie, au să facem pace şi să călcăm jurământul, au să nu facem pace şi să ne facem pre noi vinovaţi de mare canon, pentru pizma, că, fără cuviinţă iaste să avem noi o haină aleasă sau îmbrăcăminte scumpă şi să o păzim cu multă grijă, nepurtându-o pururea. Iară numele lui Dumnezău să-l purtăm şi încoace şi încolo, că nu aduce tot păcatul munca, ce şi greşalele ceale mici mai vârtos ne aduc pe noi la munca iadului, pentru că nici ceia ce jură n-au nici o pricină să răspunză înaintea lui Hristos, ce numai osândă. Însă, căci vă învăţu adease, vi se pare că vă supăr, iară, încăş, nu voiu înceta, nici mă voiu depărta, ca doară, de obrăznicia mea ruşinându-vă, veţ părăsi acest obiceaiu rău al jurământului, că şi acel judecătoriu strâmbu al văduvei, ruşinându-se de supărarea şi de rugăciunea văduvei, îi făcu judecată. Deci, şi noi, cu mult mai vârtos să facem aceasta, încă şi mai mult decât acela, că Dumnezău nu să leapădă de a facerea aceasta, pentru că lucrurile noastre ceale bune le socoteaşte ca cum ar fi ale lui, macară de n-ar fi iad. Şi eu, de-aş fi venit către voi, să ceriu aceasta, dară oare mi-o aţ fi dat? Şi nu mi-aţ fi dat mie cearerea în deşărtu, cerşind darul într-acestaş chip şi, oricând ceare Dumnezău acest dar pentru noi, carii dăm lui Dumnezău, cine ar fi atâta fără de minte şi nemulţumitoriu, căruia să-i ceară Dumnezău daru şi să nu-i dea? Rogu-vă pre voi, fraţilor, luaţi capul lui Ioan Botezătoriul tăiat, den carele încă tot pică sânge fierbinte şi, aşa, vă duceţi la casele voastre şi să gândiţi că-l vedeţi înaintea ochilor voştri, scoţând glas şi strigându: „Urâţi pre judecătoriul cel pentru jurământu", adecă pe preacurvariul şi necuratul Irod. Căci ceia ce n-au făcut mustrarea sau mânia cea tirănească nevoia jurământului o au făcut şi, atuncea, tăie

acel fericit cap. Dară cum nu iaste fără de cale, că pre stăpânul îngerilor, cu multă batjocură, să zică neştine, adease?: „Zău, şi pre Dumnezăul mieu". Vei să cunoşti cum că iaste putinţă să biruiască neştine această boală rea a jurământului? În ce chip iaste putinţă să te izbăveşti tu de acest obiceaiu rău al jurământului? Eu să te învăţu şi nu poate fi să nu biruieşti, căci, când vei vedea pre tine, sau pre altul, sau den slugile tale, sau din coconii tăi, sau pre altcineva din casa ta că să jură adease, porunceaşte-i să nu mănânce într-aceaea zi. Şi nu numai pre aceia, ce şi pre tine te canoniseaşte cu acestu canonu, de te vei jura şi tu, că limba, pedepsindu-se într-acestaş chipu, de-cii nu va mai jura strâmbu şi, aşa, te va înţelepţi nevoia foamei. Deci, de vom face aşa, altă învăţătură nu ne va mai trebui,
74r // că, în ce chip o slugă ce iaste bătută şi certată adease nu să poate curăţi de rane, aşa şi cela ce jură şi numeaşte numele lui Dumnezău, niciodată nu să mai curăţeaşte de păcate. Pentru aceaea, să fugim de acestu obiceaiu rău a jurământului şi să ne facem mai buni după întoarcere şi îndireptare, că, de v-am şi învăţat ieri şi alaltăieri pentru această poveaste, iară nici astăzi nu ne vom depărta, învăţându-vă, încă nici mâine, nici poimâne. Aceasta sfătuindu-vă, vă rogu să lipsiţi de jurământuri şi, ce zic eu, mâine şi poimâne, până când nu vă voiu vedea îndireptaţi, nu voiu înceta, că, aducând aminte, adease, pentru aceasta, greşala nu iaste a celuia ce învaţă, ci a celora ce ascultă, cărora le trebuie pururea învăţătură, că mai uşoru iaste să nu jure nimenea, că nu iaste nici osteneală, nici o dureare, ci numai un năravu rău. Şi acela ce va face această faptă bună să dojănească pre ceia ce nu să lasă de jurământ, ca doară, pentru dojana, mai vârtos să vor părăsi de a jura. Şi cela ce n-au făcut aceasta să caute celui ce-au făcut şi să silească să-l ajungă pre acela. Şi nu-m zică nimenea: „Dară ce păcat iaste de jură cineva de nevoie?". Dară, de nu va nici creade, ce va fi? Şi, mai vârtos, când să calcă leagea, nu trebuiaşte atunce să-ş aducă aminte de nevoie, că numai o nevoie singură iaste care să nu să facă cineva

vrăjmaş cu Dumnezeu. Însă, numai aceaea zicu jurământurile ceale ce să facu pe-ntreg şi fără de nevoie, ceale ce să fac pren case, pen priateni, pen slugi, pen târgu. De vei părăsi acealea pentru cealealalte, n-am grijă, că singură gura să teame a mărturisi şi va fugi de jurământ, atâta cât de l-ar şi îndemna, de mii de ori, neştine, nu va primi să cază într-acel obiceaiu. Că zicea un ritor oarecarele din cei dinafară, că den nişte deprinderi oarecarele îş clătiia umărul lui cel direpţ, când umbla, ce însă birui acel obiceaiu rău într-acesta chip, că puse cuţite ascuţite, şi de o parte şi de alta, în umerile lui şi aşa înţelepţi frica tăierii pre mădulariul ce să clătiia fără tocmeală. Aşa fă şi tu limbii tale şi, în loc de cuţit, pune frica iadului şi, adevărat, vei birui obiceaiul cel rău al jurământului, că nicicum nu iaste putinţă, nevoindu-se omul şi având grijă să nu biruiască, că ce iertăciune vom avea, când stăm în răutăţile jurământului cu atâtea dăscălii şi învăţături? În ce chip ne vom ruga să ne izbăvim de supărările ce vin asupra noastră, o poruncă a lui Dumnezeu numai să nu o păzim? Dară, cum vom să întimpinăm pre Hristos în nori? Cum vom să-l rugăm? Cu ce limbă vom să grăim cătră Dânsul, să ne iarte păcatele? Dară, cum? Nu iaste fără de cale că împăratul cel pământescu, când porunceaşte, noi ţinem poruncile lui, de-ar fi cât de tari şi de greale. Iară Dumnezeu, poruncindu-ne şi dându-ne leage, nu-l băgăm samă, numai atâta ne curăm şi zicem că noi, aşa, am aflat acest obiceaiu al jurământului şi jurăm. Iară noi să nu
74v urgisim şi să lepădăm, aşa, fără socoteală, mân / tuirea sufletului nostru, ce să ne teamem de Dumnezeu, precum ne teamem de oameni şi de hiarăle sălbateci. Însă, pentru care pricină Dumnezău pre cela ce jură nu numai îl urgiseaşte, ce şi casa îi arde? Pentru că zice prorocul Isaia: „Văzuiu şi, iată, o seacere de focu să pogorîia den ceriu, den mâna lui Dumnezău şi ziş: 'Doamne, la cine o trimiţi aceasta?'". Şi zise: „Asupra jurătorilor mincinoş şi celora ce să jură pre numele lui Dumnezeu". Dară, pentru căci iaste seacerea de focu? Pentru ca să arză casa lui şi, de ar

şi vrea să fugă, nu-l va lăsa seacerea să fugă. Iară, când moare jurătoriul mincinos şi, de nevoie, iaste numai să-l îngroape în pământ şi, de vreame ce nu să îngroapă cu trupul vicleşugul jurământului, i-au arsu casa lui şi s-au făcut lut, ca să vază călătorii, când trecu să întreabe să ştie a cui jurătoriu au fostu casa aceaea ce s-au râsâpit şi să fugă de păcat. Aceasta s-au făcut şi la sodomleani, că, de vreame ce să aţâţară în sodomie şi curviia unul pe altul, îi arse pre dânşii Dumnezeu de vii şi rămaseră pildă, de-n neamuri în neamuri, şi singură vedearea şi faţa acelui pământ strigă şi zice: „O, oamenilor, nu faceţi fărădelegi ca aceastea, ca să nu păţiţi şi voi aseamenea". Ce faci, omule? Pre svintul preastol al jârtăvnicului faci jurământ? Unde iaste Hristos junghiat, acolo junghi şi pre fratele tău? Că tâlharii ucig şi omoară pre oameni în drumuri şi tu, înaintea maicei noastre, besearicii, junghi pre Fiul? Mai fărădeleage moarte faci decât Cain, că acela au ucisu pre fratele lui, în pustiu, cu moartea cea trecătoare. Au doară pentru aceasta s-au făcut besearecа, ca să ne jurăm? Ba, ce numai ca să ne rugăm. Au doară sfântul preastol, pentru aceasta, s-au pusu ca să facem jurământ? Ba, nu pentru aceaea, ce ca să dezlegăm păcatele noastre, iară să nu le legăm. Dirept aceaea, cutremură-te şi fugi de jurământu, deşchide Sfânta Evanghelie, să vezi ce-ţ zice Hristos: „Eu vă zicu nicicum să nu juraţi, iară tu, pre leagea ceaea ce te opreaşte a nu jura, pre aceaea îţ faci jurământul?". O, mare ocară, o, mare nebunie, că ucizi pre făcătoriul de leage! Pre carele opreaşte jurământul, tu îl iai ajutoriu spre junghiare. Nu plângu, nici suspin atâta de multu pentru ceia ce-i ucig tâlharii, cât lăcrămezu şi mă cutremur, deaca văzu pre cineva că vine lângă sfântul preastol şi-ş pune mânile pre Evanghelie să jure. Iară, tu, zi spre cela ce va să jure: „Ce voiu să-ţi facu, că Dumnezeu porunceaşte să nu jurăm. Acela mă opreaşte acum şi nu mă lasă să te puiu să faci jurământ". Şi ajunge numai aceasta, întru cinstea făcătoriului de leage, Dumnezău, şi, spre paza ta şi spre frica celuia ce va să jure. Rogu-vă, daţi-m răspuns voi,

ceia ce-aţ mersu şi-aţ văzut obiceaiul cel bun ce au în cetatea Antiohiei, care obiceaiu nu-l are altă cetate, că aceia oameni mai bine primesc să li să taie limba decât să
75r iasă jurământ den gura lor, că, de va câşti // ga cineva numai un om sau doi, atâta plată va lua de la Dumnezău. Iară, de va povăţui toată lumea, câte faceri de bine va lua de la Dumnezău? Ce, nu ştiu ce vom să facem pentru acest obiceaiu rău ce ne-am învăţat şi zicem şi fără de voia noastră „pre Dumnezăul mieu". Ce, tu, când te porneşti a zicerea acest cuvânt, muşcă-ţi limba tare, până te va durea sau şi până a nu zice că mai bine iaste acum să cură sânge dentr-însa decât atuncea, muncindu-se să pohtească o picătură de apă şi să nu poată afla nici o mângâiare. Iară, de-ţ va veni vreo pagubă sau vreo primejdie mare, nu blestăma, că vei cădea într-adâncul cel mare al perirei şi al muncii, că au doară îţ mai uşurezi ceva nevoia, deaca bleastemi? Ce, mai mult adaogi osteneala şi munca, că, pentru aceasta, aduce diavolul bântuialele asupra omului, ca să bleasteme, să-l bage în iad. Iară, deaca te veade că suferi vitejaşte bântuiala şi, cu cât să adaoge patima, cu atâta mai mult mulţemeşti lui Dumnezău, îndată fuge de la tine, de vreame ce în deşărtu să trudeaşte. Şi, în ce chip un câine, deaca nu-i dau de la masa ce dvoreaşte, el fuge şi să duce la altă masă, aşa face şi diavolul, ca şi câinele, aşteaptă şi păzeaşte, când i-ar arunca vreun cuvânt hulitoriu. Iară tu, deaca vei suferi cu mulţemită, îl îneci cu foamea şi fuge, ca un câine rău. Şi ascultaţi, să vă spuiu o istorie veache pentru jurământ. Mearseră, într-o vreame, jidovii la războiu şi avea mai mare preste oşti pre feciorul lui Saul, pre Ionatan şi, aşa, tăiară pre unii den alofili (adecă den cei streini de neam), iară pre alţii îi luară în goană. Deci, vrând Saul să facă mai mare războiu, ca să-i prinză vii pre vrăjmaşi, au strigat în toată oastea şi făcură jurământ cum să nu mănânce nici unul pâine până-n sară, pentru ca să biruiască pre vrăjmaşii lui desăvârşit, ca şi Isus Navin, oarecând, care lucru, fără de socoteală şi fără de minte, l-au făcut Saul. Atuncea, Ionatan nu ţinu

jurământul tătâne-său, ce, lovind cu suliţa în miare sălbatecă, mâncă. Vezi ce face jurământul, ca să-ş puie viaţa, precum au făcut oarecând şi împăratul Ieftaie, carele, cu îndemnarea diavolului, au făcut jurământ şi-au junghiat pre fata lui, pre una născută? Şi ce vom să mai zicem ceale multe? Că porunci Saul împărat să arunce sorţi, ca să să afle cela ce-au călcat jurământul şi-au mâncat. Şi zise Saul către fiu-său, Ionatan: „Spune-m ce-ai făcut, că, iată, că te vădi soarta?". Şi zise Ionatan: „Gustat-am miare den vârful suliţii şi iată că eu, acum, moriu". Cine ar fi auzit aceale cuvinte şi să nu-i pară rău şi să lăcrămeaze? Aceastea şi altele mai multe facu jurământurile şi meşteşugurile diavolului. Socoteaşte, cu mintea ta, câtă dureare au răbdat împăratul. Vezi uciderі de coconi şi de părinţi, şi războaie între dânşii, şi jungheri de sânge, şi întunearece de morţi să facu pentru jurământ. Văzut-ai în ce adâncime i-au băgat jurământul? Iară, şi pre
75v Ierusalim, pentru ju / rământul cel strâmbu ce s-au făcut atuncea, l-au dat Dumnezău în mâna vaviloneanilor şi ajunse de să pustii de tot. Deci, să fugim şi noi de vicleanul obiceaiu al jurământului, ca să nu pătim şi noi ca aceia, ca să aducem dragostea lui Dumnezău spre noi, şi să petreacem această viaţă bine, şi să dobândim bunătăţile ceale viitoare, întru Hristos Isus, Domnul nostru, a căruia e slava, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 19 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru pocaianie, şi pentru cei ce rămân de săboară, şi pentru sfântul preastol, şi pentru judecată. Blagosloveaşte, Părinte

Precum n-au folos sămănătorii, când leapădă sămânţa pre cale, aşa, şi noi nu avem nici un folos, căci ne chemăm creştini, de nu vom avea şi lucruri să urmeaze numelui. Şi, de veţ vrea, să vă aduc mărturie bună şi vreadnică pre fratele lui Dumnezău, pre Iacov, zicând: „Credinţa fără

de fapte iaste moartă". Pentru aceaea, dară, pretutindenea trebuiescu lucrurile faptei cei bune, că, deaca lipsescu acealea, nici numele creştinătăţii nu poate să ne folosască nimica. Şi, de aceasta să nu te miri, că, spune-m, ce dobândă are ostaşul, căci mearge la oaste şi nu iaste vreadnic de oaste să bată războiu pentru împăratul de la carele să hrăneaşte? Că, de iaste şi înfricoşat acest cuvânt, mai bine ar fi fostu să nu fie oştit decât au oştit şi nu s-au nevoit pentru cinstea împăratului. Că, cum nu se va pedepsi cel ce de la împăratul să hrăneaşte şi pentru împăratul nu să nevoiaşte? Şi, încă, ce zicu eu, pentru împăratul, macară de-am putea pentru sufletele noastre să ne nevoim. Ce vei să zici?: „Dară, cum pociu să mă spăsescu, că sânt în lume şi-n valuri?". Ce grăieşti, omule? Eu îţ voiu arăta că nu mântuiaşte pre om locul, ci fapta şi voia cea direaptă. Adam s-au înecat în limanul raiului, iară Lot în Sodom să mântui, ca den luciul mării. Iov să îndireptă în gunoiu, iară Saul în curţile ceale împărăteşti căzu, şi den cinstea aceştii lumi, şi den cea viitoare. Nu iaste să te curi cu aceasta, să zici că: „Nu pociu să fiu în lume şi-n valuri şi să mă şi mântuiescu". Dară, care iaste împiedecarea, căci nu alergăm adease la rugăciune şi la sfintele adunări? Au nu vedeţi pre ceia ce vor să ia boierii
76r şi cinste de la împăratul cum mergu de des la cur // te şi cum pun pre alţii la mijloc să grăiască, ca să dobândească cearerea lor? Aceastea le zic către ceia ce nu aleargă la sfintele şi dumnezăieştile slujbe şi pentru ceia ce vorbescu cuvinte în deşărt în ceasul cel înfricoşat al Sfintei Leturghii, a measei cei tainice. Au n-ai făgăduit preotului, când au zis?: „Sus să avem mintea şi inimile noastre". Şi ai zis: „Avem către Domnul". Nu te temi, nu te cutremuri, că şi la acestu înfricoşat ceas te afli mincinos? O, mare minune, masa cea de taină iaste gata, mielul lui Dumnezău pentru tine să junghe, focul duhovnicescu izvoraşte den prea sfântul preastol, heruvimii dvorescu şi serafimii zboară, cei cu şase aripi îş acopăr feţele. Toate puterile ceale fără de trupuri să roagă pentru tine cu preotul, focul cel su-

fletescu să pogoară, sângele să deşartă în potiriu den prea curata coastă pentru curăţenia ta, iară tu nu te temi, nici te cutremuri? O sută şi 68 de ceasuri sânt în săptămână şi Dumnezău numai un ceas singur ş-au ales, iară tu şi acesta îl cheltuieşti în lucrurile lumeşti, şi-n vorbe, şi-n râsuri. Dară, cu ce îndrăznire te apropii de dumnezeieştile taine? Cu ce ştiinţă spurcată? De-ai ţinea în mânile tale tină, oare cutezare-ai să te atingi de haina împăratului? Nicidecum. Ce să nu zi <ci> că iaste pâine, nici să gândeşti că iaste vin, pentru că nu mearge în jos, ca cealealalte bucate. Să nu dea Dumnezău să fie aceasta, nici să cugeţi acesta lucru niciodată, ce, precum la ceară, focul nu face nici o prisosală, aşa gândeaşte şi pentru dumnezeieştile taine, că să împarte în fiinţa trupului. Pentru aceaea, şi când te apropii, să nu gândeşti că te priceştuieşti de la om, ce de la singuri serafimi, cu lingura cea de foc ce-au văzut Isaia. Cugetă că te priceştuieşti cu dumnezeiescul trup şi, în ce chip atingi buzele tale de preacurata coastă, aşa să te priceştuieşti şi cu dumnezeiescul sânge. Întru aceaea, fraţilor, să nu lipsim de la rugăciunile besearecilor, nici să vorbim în besearecă cuvânt în deşărt, ce să stăm cu frică şi cu cutremur, plecând ochii jos, iară sufletul rădicându-l sus, să suspinăm den inimă şi să strigăm fără de glas. Au nu vedeţi pre ceia ce stau înaintea împăratului celui nesimţit, şi putred, şi trecătoriu, şi pământescu, cum stau şi nu să clătescu, nici vorbescu, nici caută încoace sau încolo, ce stau trişti, şi mâhniţi, şi cu frică? De la aceştia ia pildă, o, omule! Într-acesta chip vă rog să dvoriţi înaintea lui Dumnezău, ca când aţ dvori înaintea împăratului celui pământescu. Încă şi mai cu multă frică să cade să stăm înaintea împăratului celui cerescu. Aceastea le voiu zice de multe ori, până vă veţ îndirepta. Când venim în besearecă, să venim cum place lui Dumnezău, să nu avem pizmă în sufletul nostru, ca nu cumva, rugându-ne, ne vom blestema pre noi, zicând: „Iartă-ne noao, cum şi noi iertăm datornicilor noştri". Cu adevărat, înfricoşat iaste acest cuvânt şi, ca cum am zice, cela ce zice acest cuvânt,

76v aşa zice către / Dumnezău: „O, stăpânule, lăsat-am eu, lasă şi tu. Dezlegat-am, dezleagă. Iertat-am, iartă. Iară, de-am ţinut eu, ţine. De n-am dezlegat greşalele vecinului mieu, nici tu să nu dezlegi ale meale greşale. După măsură, ce-am măsurat, să mi să măsure". Aceastea gândiţ şi vă aduceţ aminte de ziua cea înfricoşată şi puneţi în mintea voastră focul acela şi muncile aceale înfricoşate. Să ne întoarcem den calea noastră cea rătăcită, pentru că vine ceasul întru care să strică zborul aceştii lumi şi nu va mai putea afla nimenea vreame să nevoiască, nu va afla, după sfârşitul vieţii, să neguţătorească. Nu poate, deaca să strică privirea, să să încununeaze. Această vreame iaste a pocăinţii, iară aceaea a judecăţii; aceasta iaste a luptărilor, iară aceaea încununărilor; aceasta iaste a osteninţii, iară aceaea a odihnii; aceasta a trudelor, iară aceaea a plăţii. Deşteptaţi-vă, rogu-vă, deşteptaţi-vă, şi, aceastea ce vă zicu, cu drag le ascultaţi: „Vieţuit-am trupeaşte, să vieţuim şi sufleteaşte. Petrecut-am cu desfătăciuni, să petreacem şi cu fapte bune, trăit-am cu leane, să trăim şi cu pocaianie". Ce să mândreaşte pământul şi cenuşa? Ce te înalţi cu firea, omule, şi te ţii mare? Ce nădejduieşti să dobândeşti din avuţia şi din slava lumii aceştiia? Ia, să meargem, rogu-vă, la mormânturi, să vedem tainele ceale de acolo, să ne vedem firea noastră răsipită, oase deşarte, trupuri putrede. Şi, de eşti înţeleptu şi ştiut, socoteaşte-te şi-m spune cine iaste împăratul şi cine iaste cel prost? Cine e boiariul şi cine iaste sluga? Cine iaste înţeleptul şi care e neînţeleptul? Unde-i iaste acolo frumuseaţea tinereaţelor? Unde iaste faţa ce veaselă? Unde-s ochii cei frumoşi? Unde iaste nasul cel direptu? Unde-s buzele ceale roşii? Unde iaste frumuseaţea obrazului? Unde iaste fruntea cea luminată? Au nu sânt toate fum, şi prah, şi cenuşă? Nu sânt toate viermi, şi putoare, şi împuţiciune? Aceastea gândind noi, fraţilor, să ne aducem aminte de ziua cea de-apoi, să ne întoarcem din calea noastră cea rătăcită, până avem vreame, de vreame ce ne-am cumpărat cu cinstitul sânge, că, pentru aceasta s-au arătat Dumnezeu pre pământ, nici

având unde-ş pleca capul. O, mare minune, judecătoriul vine la judecată, viaţa gustă moarte, ziditoriul să loveaşte cu palma de zidire, cel nevăzut de serafimi să scuipă de slugă, oţet şi fiare gustă, cu suliţa să împunge şi-n groapă să pune! Iară tu, omule, te leneveşti, şi dormi, şi n-ai nici o grijă! Nu cunoşti că, de ţi-ai vărsa şi sângele tău pentru dânsul, nici atuncea tot nu plăteşti datoria deplin, de vreame ce altul iaste sângele stăpânului şi altul iaste sângele slugii. Apucă, mai 'nainte de ieşirea sufletului, cu pocăinţa, să nu cumva <să> vie moartea şi va peri tămăduirea pocăinţii, că, pre pământ, numai pocăinţa poate să ajutorească, iară în iad aceasta nu iaste. Să cercăm pre Domnul, până avem vreame, să facem lucruri bune, ca şi
77r viaţa aceasta, // să dobândim şi bunătăţile ceale veacinice, întru Hristos Isus, Domnul nostru, a căruia e slava, şi putearea, şi tăria, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 20 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru învăţătura cea nedescoperită. Blagosloveaşte, Părinte

Şi mai 'nainte, fraţilor, am dojănit pre fraţii ceia carei îş lasă rugăciunea şi slujba şi umblă pre denafară de beseareca lui Hristos. Şi, acum, iarăş, voiu să împut celora ce sântu înlăuntru, în beseareca, şi mintea lor le iaste afară, că aceştia mai rău sânt decât ceia ce nu vinu la beseareca, că aceştia, măcară că sânt în beseareca la vreamea înfricoşatei leturghii, iară, dentru îndemnarea diavolului, vorbescu unul cu altul de lucrurile ceale lumeşti şi putrede. Şi alţii, iarăş, de zavistia lor, ocărăscu pre cei ce citescu citania şi pre cântăreţi şi cuvintele ceale dumnezeieşti hulescu. Ce faci, omule? Preotul zice: „(...) (adecă sus să avem inimile)". Iară tu vorbeşti şi râzi în beseareca? Dară, nu te temi că, vorbindu tu şi neavând grijă, va sări vreun drac, cu mare puteare, şi va întra în sufletul tău cel fără de grijă, aflând uşa casei tale, adecă

nepăzind mintea pre sufletul tău? Ce spre aceasta ni să cade noao, tuturor, să vărsăm izvoară de lacrăme, căci că, după Sfânta Preceştenie, şi după luarea Sfântului Botez, şi după împreunarea cu Hristos, atuncea putu dracul, ca un lupu, să hrăpească pre oameni den turmă, să-i ţie lângă dânsul. Şi tu vezi primejdia ce-au păţit şi nu lăcrămezi? Dară, ce răspunsu vreadnic iaste împotriva acestora, ia, spune-m? De-ai vedea o casă a vrunui vecin al tău arzând, măcară de ţi-ar fi şi vrăjmaş, n-ai alerga să stingi văpaia focului, temându-te ca nu cumva să vie focul şi la uşa ta, care aceasta o fac şi dracii? Deci, fă şi tu aşa, când vezi pre fraţii tăi că au supărare de draci, pentru că văpaie şi pârjol mare iaste lucrarea dracilor. Pentru aceaea, să fii cu strajă, să nu cumva să vie şi-n sufletul tău dracul, când îl va găsi leaneş şi fără de grijă, ce, când vei vedea tu pornirea dracului, fugi şi aleargă către Stăpânul Hristos, că, văzând dracul sufletul tău cel deşteptat şi călduros şi gândul tău întărit, va fugi cu multă ruşâne. Iară, de te va afla cu leane,
77v şi nepăzit de darul lui Dumnezeu, şi de tot pustiu, şi va / întra de sârgu, ce rău nu-ţ va face? Iară, aflându-te deşteptat, şi sculat, şi de ceriuri ţiindu-te, nu să cutează nimic să să înalţe să te vază. Deci, măcară deşi urgiseşti pre fraţii tăi, încai să-ţ fie milă de tine şi închide uşa sufletului tău să nu între gândurile ceale vicleane ce le samănă dracii, că alt nimica nu goneaşte pornirea dracilor, ca rugăciunea şi ruga cea ce să face den tot sufletul. Şi, de vei să ştii cât bine iaste ca să poţi, cu mântuinţa şi cu fapta cea bună, să dobândeşti şi să mântuieşti şi pre alt frate, ascultă ce grăiaşte Dumnezeu, pren prorocul, că: „Cela ce scoate pre cel cinstit de la cel nevreadnic, ca rostul mieu va fi". Cum ar zice, că, cine scoate pre alt frate den răutate, şi din necredinţă, şi den păcat, şi-l aduce spre adevară, şi spre faptă bună, şi spre înţelepciune, mie, lui Dumnezeu urmează şi să aseamănă. Că, de vreame ce sângur Hristos, Dumnezeul nostru, carele iaste din cea nespusă şi nedescoperită fiinţa lui Dumnezeu, au primit de-au luat moarte necinstită pre cruce şi alalte toate ceale omeneşti

le-au suferit pentru noi, nemulțimitorii, și pentru mântuirea noastră. Dară noi, cum să nu fim iertători și milostivi cătră ceia ce sânt de o credință cu noi, carii sânt mădulările noastre, și să nu avem dragoste și nevoință spre dânșii, atâta cât și din gura dracului să-i răpim și să-i izbăvim pre dânșii? Că, de vreame ce, den bucatele ceale simțitoare și neputrede ale measii, aleg o parte de ținu și pentru priateni, arătând cu aceasta mare semnu dragostii ce au cătră dânșii, dară cu cât mai vârtos să cade să facem aceasta la lucrurile ceale sufletești? Că mai multă laudă și mulțimită ne iaste noao, că cela ce învață pre vecinul lui nu face atâta bine numai aceluia, ce, încă, și lui îș agoniseaște plată de la Dumnezeu, aducându-ș aminte de cealea ce-au învățat el pre vecinul lui, că, de veade neștine vreo icoană care e o asămănare fără suflet a vreunui cocon sau a vreunui priaten al lui, îi pare că veade pre cel mort și, prin icoana cea fără de suflet, i să pare că veade pre cel dorit al lui. Într-acesta chip și noi dobândim vedearea sfinților, citind viețile și lucrurile lor ceale bune, nu doară având noi icoanele trupurilor lor, ci ale sufletelot lor, că ceale ce-au învățat ei sânt icoanele sufletelor lor. Precum doftorii nu îndeamnă pre bólnavi să meargă la doftori, ci doftorii mergu la bólnavi de-i tămăduiescu, așa fă și tu, cu toată putința și cu toată nevoința, pentru sufletele fraților, când le vezi că sânt bólnave de patimele păcatelor, cunoscând că iaste puțină vreamea aceasta a vieții noastre. Și, de nu vom dobândi aceaste câștiguri folositoare de suflet aici, iară acolo nici o mântuire sufletească nu vom avea, că poate un suflet, deaca să va mântui, să piarză mii de sarcini de păcate și va fi în ziua aceaea, a judecății, mântuire în locul altui suflet? Că, de vreame ce fecioara
78r cea cinstită ce o chiema Tavita, care îmbrăca văduvele // și săracele și făcea multă milostenie la săraci, în toate zilele, au murit și iarăș au învis, această minune cine o au făcut? – Lacrămile celora ce era miluiți de dânsa. Ce nu vor face lacrămile oamenilor celora ce să vor mântui de sfatul, și nevoința, și buna învățătura ta? Că, în ce chip au

stătut și s-at rugat văduvele acealea și săracele pentru acea fecioară și o au învis, fiind moartă, așa și pentru tine vor sta atuncea ceia ce le-ai făcut lor bine, și s-au mântuit de la tine. Și te vor face de vei dobândi multă milă de la direptul judecătoriu și, nu numai atâta, ce, încă, și den focul cela veacinic te vor scoate. Așijderea, cu cât face neștine mai multă cheltuială la săraci, cu atâta are și cununi mai multe de la Dumnezeu; câtu e cheltuiala, atâta iaste și plata și folosința sufletului. Multe bunătăți sânt de la Dumnezeu să să dea noao, ce nimenea la dânsul nu poate să le agonisească, de nu va mântui și pre aproapele lui. Pentru aceasta, zice fericitul Pavel: „Nimenea să nu ceară al său folos, ce și al altuia să ceară fieștecare, că folosul lui iaste a fratelui său". Că, precum, iarăș, ceia ce facu strâmbătate altora, deaca vor mearge acolo, la judecata lui Dumnezău, și vor vedea pre ceia ce le-au făcut strâmbătate, se vor rușina (precum zice *Dumnezeiasca Scriptură* pentru bogatul cel neîndurătoriu și nemilostiv, carele vedea pre Lazar în brațele lui Avraam), așa și, atuncea, acești făcători de nedireptate nu vor putea să grăiască cătră cei ce le-au făcut strâmbătate, ce, încă mai vârtos, cu multă rușine să vor duce în iad. Așa, iarăș, ceia ce învață și-i dojenescu pre ei, văzând pre aceiaș care-s învățați de dânșii și mântuiți, de multă îndrăznire și bucurie să vor umplea acolo, împreună cu dânșii. Și să nu zică cineva: „Că ce ameastec am eu cu acel om, de vreame ce iaste striin?". Dară, de va fi acela creștin credincios, și se va priceștui cu Sfintele Taine, și va veni la besearecă, acela, dară, și decât frații, și decât rudeniile, și decât toți, mai mult iaste al tău. Că, în ce chip să pedepsescu furii și să omoară cu reale morții, așa și primitorii cei de furi, cu aceaea muncă să pedepsescu. Într-acestaș chip, și păgânii și necredincioșii să muncescu, iară și credincioșii ceia ce pot să-i izbăvească pre vreun om den păgânătate sau den păcate și nu vor tot aceaeaș muncă vor păți. Pentru aceaea, fieștecare den noi iaste datoriu să mântuiască și pre alți frați, ca, și la judecata cea viitoare, să întimpinăm

pre Hristos cu multă îndrăznire şi să aducem la Dânsùl poclon, decât toate mai cinstite sufletele oamenilor celor rătăciţi să meargă la Dânsul. Şi, pentru unii ca aceştia, macară de ne-ar bate, macară de ne-ar omorî, tot să răbdăm, numai pre dânşii să-i mântuim, pentru că şi cei bólnavi şi neputincioşi, de multe ori, înjură şi gonescu pre doftori, iară noi numai una poftim, adecă să vedem sănătatea celuia ce ne înjură. Cum, dară, nu iaste aceasta
78v mare nebunie, că, pentru trupurile oamenilor, să facem / atâta nevoinţă de mare şi multă cheltuială, grijându mai 'nainte pentru sănătatea lor, iară pentru nevoinţa sufletelor oamenilor şi a fraţilor noştri celor periţi să ne lenevim? Şi nemică să nu gândim, că petrecu multe răutăţi şi, după toate aceastea, vor să să şi muncească. Ce faci, omule? Pre fratele tău vezi că să surpă, aflându-se, în toată viaţa lui, în leane şi-n curvie şi tu nu tinzi mâna ta să-l scoţi den surparea perirei? Pentru căci nu-l dojeneşti şi să-l certi? Ce te temi să nu-l sminteşti şi-l cinsteşti mai mult pre dânsul decât mântuirea sufletului lui? Dară, ce răspuns vei să dai lui Hristos în ziua judecăţii? N-ai auzit ce-au poruncit Dumnezău jidovilor? Că, de vor vedea dobitoacele vrăjmaşilor lor că vor să să surpe, să nu le lasă să piară, iară, de vor cădea într-adâncu, să le scoale. Deci, de vreame ce zice Dumnezău jidovilor să nu lase să piară dobitoacele vrăjmaşilor lor şi, noi, văzând sufletele fraţilor noştri, în toate zilele, căzute şi surpate de diavolul, să nu le luom aminte? Dară, cum nu iaste aceasta mare neomenie şi fire dobitocească, să nu dăm noi atâta ajutoriu oamenilor, cât da aceia dobitoacelor celor necuvântătoare, că această neprimire şi negrijire toate bunătăţile le-au stricat? Aceasta au stricat şi-au turburat viaţa oamenilor şi nici nu vom să ne dojănească cineva când greşim, nici noi pre alţii, ca să nu ne arătăm grei, dojănind pre dânşii, de vreame ce ne facem ca hiarăle ceale sălbateci şi nu vom nici să ne grăiască nimenea, nici vânt reace să ne atingă nu primim. Dară ce creştini sântem, de nu suferim unul pre altul? Vei să îndireptezi pre vreun frate leaneş pentru

mântuirea lui? Lăcrămează şi te roagă lui Dumnezău pentru dânsul, ia-l cu tine, deosebi, şi-l îndireptează, şi-l sfătuieşte, şi-l roagă, precum făcea Pavel: „Nu când ai, voiu veni, zice, şi mă va smeri Dumnezău, şi voiu plânge pre mulţi de ceia ce-au păcătuit mai 'nainte şi nu s-au pocăit den necurăţia lor şi de curvie". Aşa, şi tu, arată dragoste către cel păcătos. Mângâie-l pre dânsul, şi-l chiverniseşte şi trupeşte, şi nu-l dosădi, căci au păcătuit, ce-i fă metanii până la pământ, apucă-l şi-i sărută picioarele lui şi mâinile lui, nu-ţ fie ruşine, de vei să-i mântuieşti sufletul, cum facu şi doftorii cei învăţaţi, când văd pre cei bólnavi că nu primescu nici o doftorie, îi roagă şi-i sărută pre ei să primească doftoriile sănătăţii lor. Deci, aşa fă şi tu, macară de ţ-ar fi a osteni până la moarte, ca să înţelepţeşti pre fratele tău şi să nu osteneşti niciodată, sfătuindu-l şi îndireptându-l, până când se va întoarce, şi se va pocăi, şi se va lăsa de reale. Şi aceasta ce o faci tu pentru cel păcătos o socoteaşte Dumnezău în loc de mare mucenie, că şi marele Ioan prediteciu, pentru alt nemica n-au mărturisit, de i s-au tăiat sfântul cap, fără cât numai pentru Sfânta Leage, căci să ocărîia. Pentru aceaea, şi tu nevoiaşte-te, până la moarte, pentru adevara şi Dumnezău
79r îţ va ajuta, pen // tru că ajunge un om aprinsu cu râvnă dumnezeiască să îndirepteaze multă lume. Şi nu-m zică nimenea că eu n-am adunare nici cu un frate, că noi, creştinii, nu avem spre diavolul nici o amestecătură, ce cu oamenii. Şi, încă, cu cei credincioşi multe avem împreună. Au doară nu sântem tot de o fire? Nu lăcuim toţi pre un pământ şi cu un fealiu de hrană ne hrănim? Au n-au şi ei un stăpân, pre Dumnezău? Au n-au primit şi aceia Evanghelia şi leagea lui Dumnezău? Pentru aceaea, să nu zicem aceaste cuvinte reci, ce numai să arătăm la fraţii noştri socotinţa şi chivernisirea carea să cade şi, peste toată dragostea carea iaste cap tuturor bunătăţilor, că, fără de dragoste, nu poate nimenea să să spăsască. Pentru aceaea, frate, nu părăsi niciodată de a învăţarea şi a certarea pre fratele tău, macară de te şi înjură şi te înfricoşază că-ţ va

face pagubă. Toate acealea să le suferi cu multă răbdare, până când vei dobândi mântuința sufletului lui, că, de-ț va fi el ție vrăjmaș rău și tare, iară Dumnezău îț va fi priaten și ajutoriu, nu numai aici, într-această lume, ci, mai vârtos, în ziua aceaea a judecății, mare daru îț va dărui. Însă, a face neștine și milostenie la săraci mare lucru iaste și de mântuință, iară mai mare iaste a scoate neștine pre altcineva den rătăcirea necredinții și a păcatului, pentru că sufletul nu are răscumpărare nici cu toată lumea, atâta cât de-ai da mii de avuții nu poți să faci nimică, ca cum ai întoarce un suflet la credință. Și, veri cine va putea să facă aceasta, va fi ca Petru și ca Pavel, nu să pață nevoi și răutăți multe ca aceia, căci că vreamea aceasta iaste a păcii, ce numai să puie omul nevoință și osârdie. Încă, ce zic eu, ca Pavel? Rostul lui Hristos iaste, zicu, cela ce va izbăvi un suflet den rătăcirea necredinții și a păgânătății, pentru că zice: „Tu, cela ce scoți pre cel cinstit de la cei nevreadnici ca rostul mieu vei fi". Iară, încă iaste cu dreptul și să cade să zicem și pren case cealea ce zice *Sfânta Scriptură* în besearecă: „Macară priaten iaste, macară rudenie și, de nu-l vei pleca astăzi sau mâine să te asculte, sau măcară niciodată, tu tot ai plata gata de la Dumnezeu. De nu pre toți, măcară și puțini den cei mulți, tot vei mântui". Că și apostolii, de n-au nici plecat pre toți să crează în Hristos, iară, de vreame ce s-au întrebat cu toți, de la toți au dobândit plată. Așijderea, și tu, de nu vei putea să întorci o sută, încai pre cei cinci nu-i lăsa, iară, de nu vei putea nici pre cei cinci, pre unul să nu lași, că nu dă Dumnezeu cununile spre sfârșitul faptelor celor bune, ce după firea celora ce săvârșăscu faptele ceale bune. Pentru aceaea, când vei vedea pre cineva rugându-se pentru vindecarea sufletească sau trupească, să nu zici la sine-ț, căci nu l-au tămăduit? Nu l-au ispovedit cutarele și cutarele? Sau să zici că: „Eu sânt mirean și am coconi și fămeaie, și aceastea să cade să le facă popii și călugării". 79v Ia, spune-m tu, când ai găsi o co / moară plină de galbeni, oare zicere-ai întru sine-ț căci n-au luat această comoară

cutarele și cutarele, Ioan sau Dimitrie, ce să o iau eu singur? Aceasta nu o ai zice niciodată, ce ai grăbi să o apuci mai 'nainte tu, de toți. Așa socotește și fă pentru frații cei căzuți și să-ț pară, în mintea ta, că ai aflat comoară pentru nevoința acelora. Că ce iaste mai bunu decât aceasta în lume, care, nici postul, nici mătaniile, nici îngenuchiarea, nici alt nimica nu poate să o facă, fără numai mântuirea carea o faci fratelui tău? Și nu că doară le zicu eu aceastea, ce însuș Dumnezeu o au zis aceasta, că: „Numai pre unul singur să mântuiești, zice, va fi rostul tău ca rostul mieu". Pentru aceasta, să cade să înveți mai 'nainte până a nu cădea în păcat, să-ș păzească fecioria lor cu alalte fapte bune, că multă mântuire ne aduce noao aceasta. Însă, după păcat, multă nevoință să faci cu dânșii, până îi vei aduce la pocăință. Și, pentru aceasta, mai multă plată și laudă vei lua de la Dumnezeu, pentru că și doftorii mult învață pre cei bólnavi să să păzească de niște bucate ce sânt de stricăciune, până a să însănătoșa. Iară, de nu să vor nevoi să păzească învățăturile lor și vor cădea iarăș în boală, tot nu-i lasă să petreacă rău până la moarte, ce, încă, atuncea, facu mai multă nevoință, ca să-i izbăvească den boală. Pentru aceaea, dară, și tu fiindu doftor sufletescu, când trebui să îndireptezi pre fratele tău, măcară de ți-ai pune și sufletul, până la moarte nu te părăsi. Domnul nostru, Isus Hristos, au murit pentru noi, iară tu nici cu cuvântul nu vei să-l mângâi? Dară, ce răspuns vei să dai înaintea înfricoșatei judecăți, pentru atâtea suflete ce le lași de pier? Că, de-ai vedea pre cineva ducându-l să-l spânzure cu judecată direaptă și-ai putea să-l apuci să-l scoți din mâinile ucigașilor, oare n-ai face, în tot chipul, să-l mântuiești de moarte? Dară, pre fratele tău îl vezi trăgându-l nu ucigașul, ce diavolul, la râpa pierzării și nici sfat măcară nu-i dai ca să-l scoți de la acea hiară rea? Dară cum vei afla iertăciune? Iară, de iaste mai tare decât tine, vădește-l la mine, că mai bine-m iaste să-m puiu viața mea la moarte decât să-l las să între înaintea ușilor besearecii, că și aceasta iaste un fealiu de vicleșug,

că peirea altora le pare că iaste mângâiare muncii lui. Spune-m care din voi au mers la vreo casă creştinească şi-au luat vreo carte scrisă să citească *Scriptura*? Nu poate să zică cineva că am citit şi mult am folosit, ci, prin mai multe case, găseşti cărţi şi mangane de jocu. Iară, de să va afla cineva să aibă carte, el o pune în ladă şi o încuie, de stă pururea, şi nevoinţa lor iaste numai la cântece şi la jocuri. Alţii, iarăş, de-au cărţi, ei să laudă cu frumuseaţea scrisorii, iară nu cum citescu, să să folosească şi să facă dobândă sufletului, ce facu arătare de fală şi de avuţie. Spre aceasta iaste nevoinţa lor, atâta le iaste cea mare
80r mândrie, pentru că // nu auz pre nimenea zicând că să foloseaşte din ceale scrise, ce numai ci să laudă că are cărţi scrise cu slove de aur. Hadâmul cela ce l-au botezat apostolul Filip, măcară că era varvaru şi necărturariu, şi avea şi multe griji, şi ceale ce le citiia nu le înţelegea. Ce zic, iară, încăş, tot nu părăsiia de a citirea, şăzând în caru, ci, de vreame ce, pre calea ce mergea, făcea atâta nevoinţă la citanie, dară, când va fi fost în casa lui, câtă nevoinţă va fi făcut? Şi, mai vârtos, că ceale ce le citiia nu le înţelegea, că, în ce chip, când flămânzeaşte cineva, iaste semnu de sănătate trupului, aşa şi nevoinţa ascultării *Dumnezeieştilor Scripturi* iaste mare semn sănătăţii sufletului. Pentru care pricină, dară, noi, de multe ori, nu vă spunem dezlegarea întrebărilor celor greale, ca să le înţeleageţi? Aceasta o facem, ca să vă deprindem să nu luaţi şi voi, totdeauna, hrană mestecată, ce şi voi singuri, alte dăţi, să faceţi dezlegarea gândului, precum facu şi porumbii, că porumbii, până le sântu puii în cuibu, îi hrănescu den gură, iară, deaca zboară den cuibu şi văd că pot zbura cu arepile lor, nu-i mai hrănesc ca mai 'nainte, ce aducu grăunţul de grâu în gura lor, şi li-l arată, şi puii vin aproape, iară mumele lor lasă hrana pre pământ şi-i îndeamnă să ia ei singuri grăunţele ceale de hrană. Aşa facem şi noi, că, luând hrana cea sufletească în gura noastră şi apoi chemându-vă pre voi, vă arătăm dezlegarea cuvântului, după obiceaiu, iară, deaca vă apropiaţi să luaţi, lăsăm

întrebarea cuvintelor nedezlegată, pentru ca să dezlegaţi voi singuri cuvintele *Sfintii Scripturi*. Şi, în ce chip bólnavilor nu le fac numai un fealiu de bucate să le dea să mănânce, ce trebuie să gătească de multe fealiuri de bucate, ca, de nu va plăcea bólnavului de-un fealiu, să-i placă de altul, de nu de acela, de altul, iară, de nu va primi nici de acela, ce-l va goni, tot va primi de altul şi, den multa nepohtă, biruiescu greul gustului şi, de multele fealiuri de bucate, să tămăduiaşte neplăcearea firii. Deci, aşa iaste şi la mâncările ceale sufleteşti şi aşa să cade să facem, când sântem bólnavi sufleteaşte, den multele citanii şi pilde ale *Sfintii Scripturi*, să aflăm pre lesne doftoria boalelor celor sufleteşti. Pentru aceasta, mă rog libovului dumneavoastră, ca să nu vă fie cu greu de învăţăturile şi dojănile, iară, de o va părea şi cu greu, mai multu mi să cade mie să mă îngreuiezu, carele zicu de multe ori şi nu sânt auzite de nimeni, iară nu să cade voi să vă îngreuiaţi, carii, pururea, ascultaţi şi nu auziţi. Au nu ştiţi că ceia ce nu bagă în samă ascultarea cea dumnezeiască, pre aceia nu-i numeaşte *Scriptura* oameni, ce zidiri fără de minte? Că, pentru nebăgarea aceasta de samă, au pierdut blagorodnicia cea omenească? Şi ascultă o istorie veache pentru această poveaste. Acel prea mare glăsuitoriu, prorocul Isaia, să duse în cetatea Iudei, care era fruntea cetăţilor, cea plină de oameni, adecă în
80v Ierusalim, şi, stând / în mijlocul târgului, l-au încungiurat mulţimea oamenilor şi, cu aceasta, vru să arate că cela ce nu ascultă cuvintele dumnezeieşti nu iaste om. Pentru aceaea, striga şi zicea cu glas mare către mulţimea oamenilor ce era împrejurul lui: „Bărbaţi, fraţi, venit-am în mijlocul vostru şi nu e nimeni om, strigat-am şi nu iaste nimeni să mă auză". Pentru aceaea, îş întoarse cuvântul către stihii şi zise: „Ascultă, ceriule, şi auzi, pământule. Eu, pentru aceaea, zise, m-am trimis de Dumnezeu la oameni, spre oamenii ceia ce au minte, iară, de vreame ce nici cuvânt, nici simţire n-au, pentru aceaea grăiescu către stihiile ceale fără suflet, carele n-au simţire, grăiescu către

dânsele, pentru ocara oamenilor cărora nu le trebuiaşte cinstea firii cei cuvântătoare". Într-aceastaş chip, şi prorocul Ieremia aşa zicea: „Cătră cine voiu să grăiescu?". „Ce grăieşti, o, dumnezeiescule proroace? Atâta mulţime de oameni vezi încungiurându-te şi întrebi cătră cine vei grăi?". „Adevăr vă grăiescu, că mulţimea aceasta numai trupuri multe sânt, iară auziri n-au, că urechile lor sânt nesimţite şi surde. Ce, pentru aceaea, nici cela ce are trup şi glas de om să chiamă om, ce cela ce are suflet şi osârdie omenească, că ştiu că mulţi dentru voi, foarte cu greu, ascultă cuvântul citaniei şi al învăţăturii. Iară, şi de tăceare, ce folos iaste? Că, de voiu tăcea eu şi nu mă voiu dodei pren cuvinte, peste putinţă iaste, cu tăcearea aceasta, să vă izbăvescu den muncă şi, aşa, să adaog cealea ale muncii şi, nu numai voao, ce şi pre mine mă duce la iad tăcearea aceasta. Că, ce daru au cuvintele, deaca nu ajutorescu lucrului? Ce dobândă iaste să ne bucurăm de cuvânt şi de lucru să ne întristăm? Să ne îndulcim auzirea şi sufletul să-l băgăm la iad? Pentru aceaea, mai bine iaste să ne scârbim aici decât să ne dăm acolo muncii cei de veaci. Pentru aceaea, nu să cade să vă pară rău de ceale ce zicu, ce să le primiţi şi să le lăudaţi. Iară, de sânt vreunii slabi la învăţătura *Sfintei Scripturi* şi nu pot să primească răspunsul nostru, aceasta voiu zice cătră dânşii, că: „Eu ale meale legi nu povestescu voao, ce citescu cărţile ceale pogorâte den ceriuri". Pentru aceaea, să cade, de nevoie, cela ce s-au încredinţat aceştii slujbe să înveaţe ceale scrise, cu multă îndrăznire, pentru folosul sufletelor celor ce ascultă. Şi să nu cercaţi, în toate, numai dulceaţa ascultării, ce şi greutatea pedepsii, că şi cel ce zice şi cel ce ascultă mare nevoie au a ascunderea dumnezeieştile legi, pentru că şi dascalii se vor judeca, ca nişte ucigaşi, când nu vor învăţa îndireptările lui Dumnezău, fără făţărie şi fără daru. Şi, iarăş, pre Pavel vă aduc mărturie vrednică de credinţă. Pentru aceaea, şi eu, pururea şi totdeauna, decât toţi, năzuiescu supt sfântul lui suflet, căci că cuvintele lui sânt prorocíi şi legi dumnezeieşti, că nu iaste

Pavel cel ce grăiaşte, ce Hristos, care porneaşte limba lui
81r Pavel, că zice: „Direpţ aceaea, curat sânt eu de sânge // le tuturor. În ce chip şi pentru ce? Pentru că nu m-am trimis, să nu spuiu voao toată voia lui Dumnezău, că, de n-ar hi spus tot adevărul, ce numai unele, n-ar hi fost curat de sângele celora ce n-au crezut, ce, ca un ucigaş, s-ar judeca de Dumnezău, şi cu toată direptatea, pentru că ucigaşul numai trupul omului ucide, iară dascalul, carele învaţă în făţărie şi face leaneşu pre ascultătoriu, nu numai trupul, ce şi sufletul le trimite în muncile ceale fără de moarte. Deci, cine ar fi unul ca acela necrezătoriu şi făr' de omenie, ca când ocăraşte neştine pre cel ce învaţă şi grăiaşte pururea de mânia lui Dumnezău? Câtă muncă grea va să ia unul ca acela? Că eu, de voiu tăcea şi voiu ascunde păcatele voastre cu tăcearea, bine şi cu cale iaste să să mânie fieştecarele, tăcând eu, căci, de vom şi tăcea noi acum, iară acolo nu poate fi să nu să arate păcatele noastre". Deci, iată că nici un folos nu iaste de tăceare, pentru că cela ce caută spre folosul ascultătorilor, macară de laudă cuvântul, nu că doară iaste vreadnic de osândă, ce de cununi, deşi tace şi de să şi defaimă, de vreame ce şi David, de-ar fi tăcut, când cu Goliat nu l-ar fi lăsat să iasă la războiu, nici ar fi făcut acea biruinţă mare şi minunată. Pentru aceasta, de multe ori am grăit cătră voi şi, acum, iarăş, mai 'nainte vă zic, şi de-acum nu mai mângâiu, ce poruncescu şi învăţu. Deci, cine pohteaşte, el să asculte, iară cine nu, el nu pohtească, că, de nu veţ suferi să ascultaţi aceaste dojenitoare zise de mine, nu mă voiu mai arăta voao, nici voiu mai lăsa să mai treaceţi pre calea aceasta, pentru că, de ce treabă să fie atâta mulţime de bólnavi? Ucenicii Domnului au fostu 12, iară ascultă ce zice Hristos cătră dânşii: „Au doară veţ să vă duceţi şi voi?". Că, de vreame ce, macară că voao totdeauna vă grăim bine, dară când vă veţ îndirepta? Când vă vom folosi? Ce va zice cineva că sânt eresuri multe şi se va schimba întru acealea? Dară reace cuvânt iaste acesta şi fără de folos. Că mai bun iaste un om care va face voia lui

Dumnezău decât mii de necredincioşi şi fărădeleage. Ia, spune-mi tu, care ţi să pare mai bună, să aibi slugi multe, să fie furi şi ucigaşi, au să fie numai o slugă şi bună? Ce, care va vrea de unii ca aceştia să fugă, căci nici unul de aceştia mie nu-m trebuie, pentru că aceştia au stricat toate bunătăţile, zicând că se vor duce la alte eresuri şi se vor schimba într-altă credinţă, pentru că sânt slabi. Şi, iarăş, zice: „Mai slăbeaşte şi tu ceva puţin". Dară până când şi pentru ce să las şi să slăbescu, o dată, de doao ori şi de trei ori, iară nu totdeauna? Iată că iară vă învăţ şi mărturisescu înaintea lui Dumnezău, după fericitul Pavel, că, de mă voiu întoarce îndărăt, nu-m va fi milă de voi, căci, când vom vrea să ne judecăm, la judecata cea înfricoşată a lui Hristos, şi voi veţ sta departe, mie-m veţ da judecata şi pedeapsele. Pentru aceaea, dară, muşcaţi-vă şi vă mâhniţi,
81v că, pentru ruşi / nea cea trecătoare, nu suferiţi amărăciunea cuvintelor ca să vă izbăviţi den munci. Şi aceasta o cunoscu foarte bine, că toţi sântem supt canon, că nimenea nu poate să să laude că are inimă curată şi vérgură. Şi, iarăş, cunoscu că vă atingu cuvintele. Dară, ce voiu face? Că, deaca nu sânt ierbile amară, ranele nu să tămăduiescu. Şi, iarăş, de voiu vrea să puiu alte ierbi mai amară, nu veţ vrea să le răbdaţi. Direpţ aceaea, strimtă mi-e de toate părţile, încă mie-m iaste să-m uşurezu mâna, că destule sânt aceastea câte am zis pentru îndireptarea celor ce vor vrea să asculte. Iară, de veţ rămânea iarăş neîndireptaţi, în mânile judecătoriului Hristos vă veţ da. Şi aceasta toţi o ştiţi, că înfricoşat lucru iaste a cădea neştine în mânile Domnului celui viu. Însă, cela ce începe numai o poruncă a lui Dumnezău face şi cealealalte şi nu va înceta, până nu ajunge la săvârşitul bunătăţii, ca şi iubitoriul de bani, cu cât strânge bani mulţi, cu atâta poftească să agonisască şi mai mult. Pentru aceasta, vă rog şi poftescu pre libovul dumneavoastră să nu ţineţ minte aceaste cuvinte ale meale numai într-acest ceas, ce şi la casele voastre, şi-n târgu şi, veri în ce loc veţ umbla, tot să le spuneţi şi să le povestiţi şi cătră alţii. Că macară de-ar fi cu putinţă ca să fiu

pururea cu voi, iară, de vreame ce aceasta nu să poate, în locul mieu, vă aduceţi aminte de cuvintele meale şi, la masă şăzând, tot să vă pară că sânt cu voi, şi stau, şi vă învăţ aceastea. Însă acestea ce le grăiescu acum, aduceţi-vă aminte de învăţătura aceasta, pentru dragostea noastră daţi răsplătirea. Şi aceasta încă vă mai zic că, de vor şi defăima vreunii aceaste învăţături ce le învăţăm, astupaţi-vă urechile voastre şi urmaţi prorocului care zice: „Pre cela ce cleveteaşte întru ascuns pre aproapele său, pre acela îl goniiam". Iară, de vei şi vrea să grăieşti de rău, voiu astupa auzul graiurilor, că nu primescu gunoiu şi împuţiciune, că ce dobândă iaste să ştii că cutarele iaste rău şi viclean? Că, dentru aceasta, mare pagubă şi vătămare ai în sufletul tău, să cercetezi păcatele altora şi de-ale noastre să nu gândim, că mai bine iaste să nu ştii decât să te înveţi rău. Iară, cunoaşte şi aceasta, că, de vei vedea pre cineva făcând vase sfinte, sau altă podoabă de besearecă, sau de zidiri şi de pardoseale, nu-i zice: „Vinde-mi-le aceastea", ca să nu-l conteneşti den osârdia lui. Adevărat, de te va întreba, până a nu le face, să-i zici: „Acea cheltuială să o dea săracilor", pentru ca să calce dulceaţa şi bucuria aceştii lumi, că aceastea nu sânt pururea, ce sânt trecătoare ca umbra, şi ceale de-ntristare, şi ceale de bucurie. Căci că, precum cei ce sânt în striinătate pururea doresc să meargă la moşia lor, aşa şi ceia ce iubescu darurile ceale mari ale cereştii moşii. Şi, precum călcătoriul să nevoiaşte să-ş facă calea lui, aşa să cade şi noao ca să ne nevoim pentru bunătăţile ceale viitoare, când vom
82r sosi la eale. Şi, macară de-am vieţui puţini ani, să // ne pară că am vieţuit mult, cu pofta bunătăţilor celor viitoare. Şi aceastea le zic, nu că doară defăimez viaţa aceasta, nici cum să nu fie aceasta, că şi această lume fapta lui Dumnezău iaste, ce vă îndemn spre dragostea raiului, ca să nu iubim lucrurile ceale pământeşti şi să nu lipim trupurile noastre de dânsele, nici să fim slabi de fire, cum sânt mulţi, carii, macară de-ar vieţui şi mulţi ani, tot zicu că au vieţuit puţinel. Dară, ce va fi mai fără minte şi mai

fără de socoteală decât dânşii? De vreame ce cinstescu mai mult lucrurile ceale putrede ale lumii aceştiia decât ceriul cel înfrumuseţat şi cereştile bunătăţi, care, nici ochi de om le-au văzut, nici ureache le-au auzit, şi să tăvălescu în valurile furtunilor iernii cei amară, adecă ale vieţii aceştii amară, iară, fericitul Pavel nu făcea aşa, ce siliia şi să nevoia pentru mântuirea oamenilor, ca să nu piarză împărăţia ceriurilor, la care să ne învrednicim noi toţi, cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Isus Hristos, a căruia e slava şi puterea, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 21 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru moarte şi pentru sfârşitul lumii.
Blagosloveaşte, Părinte

Pururea şi totdeauna, fraţilor, cercetează mintea noastră şi întreabă să ştie pentru sfârşitul lumii când şi cum va să fie. Vrând, direpţ aceaea, fericitul Pavel să oprească această făr'de cale şi fără-de-cuviinţă cercetare a oamenilor, zice: „Iară, pentru anii şi vremile acealea nu vă trebuiaşte să vă scriu". Că, ia, spune-mi, ce dobândă avem să ştim când va fi săvârşitul şi concenia lumii aceştiia? Oare fi-va după doaozeci de ani, au 30, au 100? Ce folos ne dă noao aceasta? Nemică. Că au doară nu iaste concenia şi sfârşitul vieţii a tot omul moartea? Ce cercetezi aşa mult, omule, şi te turburi pentru săvârşitul lumii? Dară, precum şi la altele sântem nechibzuiţi şi neprocopsiţi, aşa şi la aceasta, să lăsăm folosinţa noastră şi grijim de ceale striine, iară nu de ale noastre, adecă de grija morţii noastre, ce, când va fi sfârşitul şi moartea fieştecăruia. De vreame, dară, ce veţ să ştiţi pentru ce iaste nearătată moartea noastră de la Dumnezeu şi pentru ce vine moartea, ca un fur, fără de veaste, cât mi să pare mie
82v de bine iaste aceasta / la noi, oamenii, adecă, căci nu ştim moartea noastră, că, de-am şti când vom muri, nici unul

den noi n-am face bine niciodată, ce ş-ar face lui omul mii de reale şi atuncea, la ceasul morţii, ar vrea să să pocăiască. Şi aşa ar muri, negrejit şi nepocăit, pentru că, de vreame ce acum, de nu iaste arătată frica morţii şi, încă, să cutremură sufletele tuturor, dară, când ar cunoaşte fieştecare că mâine va să moară, ce rău n-ar face? Să junghe şi să omoară pre câţi vrăjmaşi ar avea şi, atuncea, să moară şi, într-acesta chip, nici oamenii cei viteaji n-ar avea nici atâta, făcând răutăţi, că cela ce aşteaptă binele cel viitoriu, nici pre moarte nu o are în loc de moarte. Văzând mortul înaintea lui zăcând, nu ascultă cuvintele celor mulţi fără de minte, aducându-ş aminte de cununile ceale de la Dumnezeu, ca şi sămănătoriul, când samănă grâul, stricându-se şi putrezind, după ce-l samănă, nimic nu-i pare rău, ci, mai mult să bucură. Aşa, şi omul cel direpţ să bucură, fiind înfrumuseţat cu faptele ceale bune şi, în tot ceasul, aşteaptă împărăţia ceriului şi împărăţia ceriului iaste singur Hristos. Pentru aceaea, nu-i pară rău, nici să cutremură, când îi vine moartea, că ştie că moartea iaste mutare şi cale către încununare. Pentru aceaea, şi mormânturile oamenilor sânt şi zac înaintea oraşului şi ţarinilor şi, în toate locurile, să află dăscălia smereniei, ca să vedem, adease, mormânturile noastre, să ne aducem aminte de slăbiciunea firii noastre. Să nevoiaşte neştine să meargă la vreo cetate mare, să apuce vreo cinste şi deregătorie preoţească şi, până a nu lua, mai 'nainte veade mormânturile tuturor morţilor pline de putrejune şi viermi. Şi, nu numai aceasta, ce şi omul cela ce va să ia muiare întâiu cercetează leagea, apoi scrie tocmeala zestrilor şi, încă, nunta nu s-au făcut şi, împreună, să scriu şi morţile. Şi, încă, pre muiare nu o au văzut, şi grijăscu pentru moarte, şi pentru dinsul, şi pentru dinsa, şi scriu la aceastea că, de va muri bărbatul mai 'nainte sau muiarea decât bărbatul, scriu iată ce şi iată ce. Şi, nu numai pentru cei vii scriu, ce şi pentru cei ce nu s-au născut, că, de să va naşte cocon şi va muri, sau dentr-înşii de va muri unul, iară uită acealea ce-au scris, ce alte cuvinte de scârbă şi de jale

aduce, zicând: „Aceastea nădăjduiam eu să paţ? Aceastea aşteptam să-m vie? Atâta iaste bucuria aceştii lumi pline de lacrămi şi de jale? Să mă desparţ eu de fămeaia mea şi de soţul mieu?". Ce grăieşti, o, omule? Au afară eşti tu den primejdiile şi patemele lumii? Nu cunoşti dezlegarea firei omeneşti cei putrede? Vino-ţ, omule, la sine-ţ, şi în mintea ta, şi-ţ cercetează ştiinţa ta, şi cunoaşte că, cu puţin mai apoi, şi pre tine te aşteaptă păharul morţii să ţi să mească. Ce, cel ce moare zice că au fost tânăr şi frumos, iară acum zace, de putrezeaşte în groapă şi să face lut. Dară, ce lucru
83r mare iaste aceasta? Pentru // aceasta, mai vârtos să te bucuri, iară să nu-ţ faci voia rea, că şi cela ce va să înnoiască vreo casă veache întâiu scoate pre ceia ce şăd într-însa. Atuncea începe a strica casa şi a o zidi de-al doilea rând, mai bine şi mai frumos de cum au fost mai 'nainte. Şi celora ce şădea într-însa mai 'nainte, nici un rău nu le pare, ce, încă, mai bine le pare şi să bucură. Aşa, dară, face şi Dumnezeu. Scoate, întâiu, sufletul den trup, ca dentr-o casă veache, ca să zidească alta mai luminată sufletului şi, cu mai multă cinste şi laudă, îl bagă în cel mai luminat trup. Că şi Adam, cel întâiu zidit, când l-au zidit Dumnezeu, el n-au cunoscut că s-au zidit den pământ, de vreame ce au făcut Dumnezeu sufletul mai pe urmă, după ce au făcut trupul, pentru ca să nu vază Adam fapta lui Dumnezeu. Însă, când să va scula la înviare, atuncea va cunoaşte ce-au fost mai 'nainte, că şi mortul, de nu să nici veade pre dânsul, iară veade pre cel ce-au murit mai 'nainte de dânsul, cum au putrezit şi s-au topit, de s-au făcut ţărână şi, aşa văzând, ne pedepsim. N-ai văzut vreodată oameni năprasnici şi mândri, în ce chip sânt acum morţi, şi foarte smeriţi, şi dosădiţi? Când să aude moartea, inimile tuturor să cutremură şi să scârbescu, atuncea începem noi toţi a grăi de moarte. Ia, să căutăm să vedem ce ne facem în gropi: oase uscate şi împuţite. Iară, deaca ne depărtăm de la gropile mormânturilor, începem a filosofi unele şi altele bârfeale şi uităm smerirea noastră. O, mare nenorocire şi mare nebunie! O,

ticăloasa şi becisnica viaţa noastră, nu vedem cum ne înşală diavolul, şi răpim, şi pizmuim, şi alte răutăţi facem? Şi, despre o parte filosofim, despre alta cu fapte împotriva lui Dumnezeu ne aflăm? Însă, iară, să venim la urma cuvântului. Spune-m, pentru care lucru plângi atâta de multu pre cel mort? Pentru căci au fost bun şi iscusit? De aceasta trebuie să te bucuri, căci au murit în grab, ca nu răutatea să-i strice bunătatea lui. Dară, că au fost tânăr şi frumos, pentru aceasta mă jăluiescu şi plângu. Pentru aceasta, dară, trebuie să mulţemeşti lui Dumnezeu, căci l-au luat nepăcătos, să cânte şi să laude pre Dumnezeu cu îngerii. Însă, nu zic să nu vă întristaţi pentru morţii voştri, ce să nu fie preste măsură întristarea, ce numai cum au lăcrămat şi Hristos, pentru priatenul său, Lazar, iară nu cu glasuri şi cu vaiete fără cale, că, de vom cerceta să cunoaştem cum că şi acela muritoriu au fost, Dumnezeu l-au luat la împărăţia sa, ca să să bucure şi să să odihnească, mare mângâiare vom avea. Om te-ai născut, muritoriu, nu pohti să fii aici nemuritoriu, ce, când va Dumnezeu să ia pe vreunul dentru noi, să nu facem ca slugile ceale fără de minte carii fură bucatele stăpânilor lor, căci, când va Dumnezeu să ia de la noi au avuţie, au cinste, au slava, au trupul, măcară şi sufletul ale lui l-au
83v luat şi nu ale tale, măcară de ţi-au luat pre fiul / tău, pre al său robu au luat. Şi, de vreame ce noi nu ne stăpânim pre sine, dară cum vom să stăpânim lucrurile lui Dumnezeu? Pentru că, de nu stăpâneşti sufletul tău, de vreame ce nu iaste al tău, ce iaste al lui Dumnezeu, dară avuţia, cum zici că iaste a ta? Şi, de vreame ce nu iaste a ta, dară căci o cheltuieşti în pohtele tale ceale reale? Ce, dară nu zice că: „dentru ale meale cheltuiescu şi nu dentru ale altora". De vreame ce nu dai milostenie săracilor, pentru aceasta să fac ale tale streine. Nu vezi şi la trupurile noastre cum mâinile slujăscu, iară gura macină bucatele? Şi, pântecele, de vreame ce primeaşte bucatele, datoriu iaste, totdeauna, a le ţinea. Şi, iarăş, ochiul, de vreame ce primeaşte toată lumina, au doară pentru aceasta iaste ca să ţie numai

pentru dânsul lumina şi să nu lumineaze tot trupul? Aşijderea şi picioarele, de vreame ce singure umblă, oare singure umblă? Ba, ce pre tot trupul poartă şi umblă şi fieştecare den mădulări slujba cea de trebuinţă şi-o face. De vei vrea, omule, să nu dai alt nemănui din avuţia ta sau din meşteşugul tău, nu numai pre alţii îi păgubim, ce şi pre tine te-ai pierdut, că şi săracii, de-ar vrea să fie lacomi, ca bogaţii, curând i-ar face săraci, ca şi pre dânşii, de n-ar vrea să dea dentr-ale loru săracilor. Iară, ai avut cocon numai unul singur născut şi l-ai pierdut, pre carele îl creşteai cu multă grijă şi aveai bună nădeajde, ca să-l laş moşnean întru avuţia ta? Mulţemeaşte lui Dumnezeu că ţi l-au luat, că, pentru aceasta, vei fi aseamenea cu Avraam, că, precum acela au dat spre jărtvă lui Dumnezeu pre fiu-său, ca să facă porunca lui Dumnezeu, aşa şi tu, când ţi-au luat pre fiu-tău, nu te-ai întristat, nici te-ai mâhnit asupra lui Dumnezeu, căci ţi l-au luat, ce-ai mulţemit lui Dumnezeu. Tocma vei avea plată cu Avraam, care ş-au dus pre fiul său să-l junghe jărtvă lui Dumnezeu şi tu, de vei lăsa tânguirile şi plângerile ceale fără de cale, pre oameni vei face să slăvească pre Dumnezeu, şi pre îngeri să te laude, şi pre Dumnezeu să te cunune, şi daruri îţ va da pentru răbdarea ta, că au doară ţi-au perit copilul. Încă, mai vârtos, acum îţ iaste cu temeiu că iaste în mâna lui Dumnezeu. Acum nu eşti tată de cocon muritoriu, că gura mai bine va grăi, şi ochii mai bine şi departe vor vedea, şi picioarele lui vor umbla deasupra norilor, şi trupul cel putred va fi îmbrăcat cu nemurirea şi va străluci, ca soarele. Adu-ţ aminte de patriarhul Avraam, carele nu ş-au văzut pre fiu-său mort, ce lui i-au poruncit Dumnezeu să-l junghe şi nu i-au părut rău de porunca lui Dumnezeu, nice au zis: „Pentru aceaea mi-ai dat cocon, ca să fiu ucigaş de coconi? Nu mi-ai făgăduit, Dumnezeul mieu, că dintru acest cocon să va împlea toată lumea, neamuri de neamuri? Dară, cum dai roadă şi rădăcina o tai?“. N-au zis fericitul Avraam cuvinte ca aceastea spre Dumnezeu, ce
84r numai ce-au auzit: „Ia pre fiul tău, // pre Isaac cel iubit, şi-l

fă jărtvă pentru mine, într-un munte, unde îţ voiu arăta eu“. Şi această taină nu o au spus nimănui, nici muierii lui, nici slugilor lui, numai ce i-au lăsat jos cu catâra şi el s-au suit în munte cu coconul şi, îndată, l-au pus pre leamne, şi-au luat cuţitul, şi era să junghe pre fiul său, cel unul născut. Şi era să vază cineva tată, şi preot, şi jărtvă spre Dumnezeu, fără de sânge şi arsură fără foc. Însă, nu junghia pre fiul său cu cuţitul, ce-l junghia cu osârdia, învăţând pre voi. Nu numai decât coconii, ce şi decât sufletul, mai mult să cinstim poruncile lui Dumnezeu, precum şi Isaac, de vreame ce-au auzit pre Dumnezeu că va vedea oaie spre jărtvă, n-au mai grăit nimic către tată-său, pentru că era nu numai înţelept, ce şi ascultătoriu, că era în vârsta tinereaţelor de 14 ani. Oare nu v-aţ smerit toţi de plecăciunea şi răbdarea coconului? Că şi împiedecându-l, nimic nu să turbură, nici mustră pre tată-său, ce toate le suferi cu tăceare, ca un miel blând, ca şi Hristos, unde zice: „Ca o oaie să aduse spre junghiare şi ca un miel fără răutate înaintea celuia ce-l tunde fără glas“. Şi nu-m zică cineva că nu-i părea rău lui Avraam, dară poate fi aceasta? Că noi vedem pre tâlhari ducându-i să-i înţeape şi ne cutremurăm şi, de multe ori, lăcrămăm, dară Avraam să junghe pre iubitul lui fiu, cu mâinele lui, cum să nu-i pară rău? Adevărat, multă scârbă au răbdat, că, de-ar fi fost şi vrăjmaş sau hiară, tot i-ar fi părut rău. Nu vor ca mai fi aceastea altă dată, nu. Pentru aceasta, ne rugăm, când îngropi fiu sau rudă, omule, să nu plângi, aşa, fără de cale, nici de tot să te tânguieşti şi să te ucizi, ce-ţ adă aminte de Avraam, cum vrea să junghe pre fiul său pentru dragostea lui Dumnezeu, şi nici au suspinat, nici au lăcrămat. Aşijderea şi Iov, de s-au şi întristat, precum s-au căzut, ca un părinte iubitoriu de coconi, iară nu cum facem noi acum, fără socoteală, şi cum nu să cade, precum făcea elinii carii nu avea nădeajde de înviare, ce zici: „că nu ştiu unde să află acum“. Dară, pentru ce nu ştii, ia, spune-m? Că, de-au fost bun şi-au vieţuit ca un pravoslavnic creştin sau de-au fost rău, să ştie unde au mersu. Dară, că pentru

aceaea, zice : „Plângu şi mă vaiet, căci au fost păcătos şi n-au ajunsu să să pocăiască şi să să preceştuiască cu preacuratele taine, ce-au murit". Dară, pentru aceasta trebuie să te bucuri, căci i s-au tăiat păcatele şi numai adaoge altele mai reale, ce, de poţi să-i ajuţi, ajută-i cum să cade. Iară să nu-l plângi, ce să te rogi lui Dumnezeu cu rugăciuni şi cu milostenii, să dai preoţilor să-i facă leturghii, că aşa au poruncit apostolii, să să facă pomeniri pentru cei morţi, măcară direpţi sânt, măcară păcătoşi. De vreame ce pre coconii lui Iov jărtva tătâni-său îi curăţiia, dară tu, căci eşti necredincios şi nu crezi cum că leturghiile sânt mare mân / gâiare celor ce să muncescu în iad? 84v Şi să nu plângem fieştecum şi fără socoteală pre toţi morţii, ci numai pre ceia să plângem, carii au murit în avuţie şi n-au făcut nici o milostenie la săraci să dea pentru sufletele lor dentru avuţia ce-au avut. Pre aceştia să-i plângem deosebi şi cu toţi fraţii noştri, nu numai o zi sau doao, ci în toată viaţa noastră să le ajutăm, cu cât ne iaste putearea şi, încă, şi altora să ne rugăm să facă rugăciuni şi leturghii pururea şi, cu aceastea toate, vor avea ceva mângâiare. Voiu să vă spuiu, cătră libovul dumneavoastră, cum şi pentru ce ne teamem aşa tare de moarte? Pentru că nu să apropie dragostea noastră de Hristos, nici ne iaste grijă de bunătăţile ceale viitoare, că cel ce să teame de munca iadului de moarte nu să teame şi coconii cei mici de chipurile ceale zugrăvite să tem, iară de foc nu să tem. Deci, şi noi, pentru aceaea, ne teamem de moarte, pentru căci nu avem inimă curată, că, de-ar fi cunoştinţa noastră curată, nu ne-am teame, nici de moarte, nici de foame, nici de sărăcie, nici de paguba banilor, nici de altele ca aceastea, nici de una. Socoteaşte, cu mintea ta, omule, că viaţa aceştii lumi iaste ca un vis şi ca o umbră ce treace. Şi vezi casele şi curţile boiarilor cum sânt surpate şi pustii, numai turnurile să văd pustii şi cântă pasările într-însele. Adu-ţi aminte câte răutăţi au făcut în viaţa lor şi acum nici numele lor nu se aude. Aşijderea, mulţi tirani şi împăraţi putearnici s-au pus goli în pământ,

iară cei smeriţi s-au făcut împăraţi. Iară, de nici aceastea nu ajung pentru îndireptarea şi pentru învăţătura, gândeaşte, şi mai 'nainte de moarte, că avem frica morţii, căci, când dormi, de ce eşti vreadnic? De nimică. Au nu poate să te omoară o jiganie cât de mică? Aceasta îţ adu aminte şi nu lăuda frumuseaţea firii omeneşti şi folosul feaţii, nici pre cela ce-ş rădică grumazii sus, şi-ş piaptănă părul, şi-ş netezeaşte barba, nici haina cea scumpă şi calul cel cu rafturi împodobit, nici pre cela ce mergu după dânsul mulţi oameni, ce ia aminte la cea de apoi, unde mergu. Aceastea gândeaşte şi tu şi fugi de slava cea deşartă şi de mândrie. Şi, iarăş, de lauzi ceale ce sânt în vedeare şi trecătoare, şi aceastea să ţi le spuiu den sufletele *Scripturii*, ceale ce sânt mai mult luminate decât aceastea. Iară, precum sânt acealea pentru arătarea feaţii, ne mirăm de fiinţa sfârşitului lor şi vedem în cea de apoi că iaste lut şi prah, mai vârtos, încă, până a nu se topi. Arată acestui iubitoriu de mărire deşartă, când îl apucă vreo boală de moarte şi va să-i iasă sufletul, unde iaste mărirea lui cea mare şi deşartă ce o avea, şi mulţimea cea de oameni ce avea după el, şi goniia pre oameni să treacă pren târgu calul boiariului şi singur boiariul? Unde sânt îmbrăcămintele ceale scumpe şi cu moscu? Unde sânt lăudătorii? Unde sânt ospeaţele şi zicăturile? Unde iaste râsul cel mult? Unde iaste grăsimea trupului şi viaţa cea 85r odihnită? Ce s-au // făcut, dară, trupul acela care au fostu sătul de-atâta cinste şi bunătate? Pasă la groapă, că vei vedea împuţiciune multă, şi mulţime de viermi, şi suspini cu amar şi, macară de-ar fi numai până într-atâta paguba, căci s-au făcut putregiune şi împuţiciune. Ce, ia, adu-ţi aminte de viarmele cel fără de sfârşit, şi de scrâşnirea dinţilor, şi de întunearecul cel mai denafară, de focul cel nestins şi de muncile ceale nesuferite şi veacinice, că aici, până sântem vii, au sfârşit şi realele şi bunele, iară, acolo, în lumea cea de jos, atâta iaste munca fără mângâiare, cât nu poate nimenea să o povestească. Ce să făcu, dară, podoaba cea multă? Unde s-au dus, dară, îmbunarea şi

lauda cea multă? Şi banii şi câştigurile ceale multe? Ce vânt rău au suflat şi toate le-au răsipit? Şi ce va să fie bună această cheltuială multă la îngropare, încă mai multă pagubă face, nu numai mortului, ce şi îngropătorilor, că cel mort nu are nici o dobândă de îmbrăcămintele acealea, că merg săpătorii cei de gropi de-i dezbracă şi fac şi pre aceia de mergu în iad. Cum nu te înţelepţeşti, omule, când auzi că Hristos s-au sculat gol den groapă şi cum n-au zis că: „M-aţ îngropat mort, ce flămând m-aţi hrănit şi cealelalte, ce numai acoperemânt să aibu, cu mult mai vârtos după moarte". Ce răspuns, dară, avem să dăm pentru aceasta? Nici un răspunsu, când împodobim trupul cel ce-l mănâncă viermii, iară pre Hristos, umblând flămând, şi însetoşat, şi gol, şi strein nu-l vedem. Şi, nu numai atâta, ce încă şi când zace bólnavul în pat şi să luptă cu moartea, zice: „Mortul poartă seamnele avuţiei", adecă îmbrăcămintele luminate, aşternuturi şi perine cu sârmă, pentru împodobirea patului, mergând înainte la îngropare, cu pompă, bogaţi şi săraci şi mulţimea oamenilor batjocurind, iară nu lăudând. Iară, deaca dăm trupul viermilor, întorcându-ne, zicem: „Unde iaste mulţimea norodului? Unde sânt glasurile şi strigarea aceaea? Unde sânt făcliile ceale poliite ale popilor? Unde iaste turburarea muierilor, împreună cu a organelor". Au doară sânt visuri aceastea ce-am zis? Unde sânt ceia ce-l mângâia şi-i zicea că nu va muri? Dară, nimea nu iaste fără de moarte. Căutaţi, fraţilor, de vedeţi pre cel mort şi cunoaşteţi această taină mare. Goniţi păcatele. Vedeţi şi vă cutremuraţi. Vedeţi şi vă miraţi. Vedeţi şi nu vă mândriţi, că, de-ai vedea pre un împărat sau pre un boiariu mort, cunoaşte-l-ai ca pre un împărat? Ba. Şi acesta să cutremură de moarte. Şi acesta să teame, ca şi săracul. De tot să face ticălos cel ce era groaznic. Într-un ceas să face smerit cel mare şi mândru, de carele, ieri, să temea toată lumea. Acum să cutremură, să clăti şi toată putearea lui peri. Au văzut îngeri groaznici şi-au uitat stăpânirea şi putearea. Veade oaste groaznică şi groaza lui cea mare ce avea către alţii să socoti ca un

85^{v} fum. Veade vedeare înfricoşată şi pia / re faţa. Aude răspunsul cel de istov sufletului lui şi să cutremură cu totul şi, plângând, zice: „Săracul de mine, unde iaste putearea boiarilor? Văz altă orânduială adevărată, altă puteare tare, altă biruinţă mai mare, altă împărăţie nesmintită, alt împărat înfricoşat şi fără moarte, altă oaste ciudată". Unele ca aceastea şi altele mai groaznice gândescu cei morţi, de multe ori, şi când să luptă cu moartea. Alţii saru den aşternutul lor, vrând să fugă de moarte, iară alţii scrâşnescu dinţii lor, alţii să bat peste obraz, alţii îş întorc grozav ochii lor, văzând pre îngeri şi pre diavoli, carii cercetează, carii pârăscu, carii hulescu sufletul lui. Atuncea, multe rugăciuni îi trebuiescu unuia ca acestuia, multă lacrămi, multe bunătăţi trebuiescu să călătorească împreună cu sufletul lui. Că, de ne trebuiescu aici soţii, când vom să meargem pre vreo cale într-alt loc, cu cât mai vârtos ne vor trebui acolo, într-acea cale înfricoşată, să avem soţii, să ne păzască de furii cei răi, dracii, carii nu cearcă avuţie, ce cearcă suflete să le ducă în iad, atuncea, întru aceaea vreame, iaste soţie bună milostenia şi dragostea, care pot să izbăvească sufletul. Bune soţii sânt şi săracii să ne îndirepteaze pre cale la împărăţia ceriului. Ce să ne întoarcem spre Dumnezeu şi să ne facem buni şi direpţi pren faptele ceale bune, să ne nevoim cu toată putearea noastră ca să dobândim şi bunătăţile ceale viitoare, întru Isus Hristos, Domnul nostru, a căruia e slava, şi tăria, şi închinăciunea, şi putearea, cu Părintele, şi cu Fiul, şi cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 22 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru smerirea şi direptatea. Blagosloveaşte, Părinte

Omul cel măreţ, fraţilor, iaste nebun şi, mai vârtos, fără Dumnezeu şi samănă nu numai fariseului aceluia, ce

tocma diavolului, care, pentru mărirea şi nebunia lui, au vrut să să facă tocma cu Dumnezău. Pentru aceaea, den lumină ce era, s-au făcut întunearec şi, den înger, s-au făcut diavol întunecat. Aceasta face şi cel măreţ, că numai pre sine face bun, înţelept şi cunoscătoriu, iară pre ceialalţi oameni nu-i are de nemică, numai ce-i batjocureaşte şi râde de ei. Şi, de va cădea în păcat, nu să pocăiaşte, nu
86r să // smereaşte, că nu-l lasă necunoştinţa, ca şi pre diavolul şi, de nu se va pocăi, se va munci, împreună cu soţia lui, cu diavolul. Această, dară, pângărită răutate a mândriei o au şi alţii mulţi, iară, câţi sânt scurţi la trup, sânt den fire mândri şi zavistnici. Iară, omul cel cu mintea plecată, de va şi greşi ceva, lesne treace şi năvăleaşte cu cunoştinţa şi cu direptatea către Dumnezău. Iară, de va împreuna pre direptate cu smerirea, unde nu va mearge, la câte şi câte ceriuri se va sui, tocma şi înaintea scaunului dumnezeiescu va sta în mijlocul îngerilor cu îndrăzneală mare. De vreame ce ceia ce mărturisescu păcatele lor cu smerire, atâta cinste căştigă, cu cât mai mult cei ce fac bunătăţile ceale multe şi-ş smerescu sufletele lor, câte cununi vor lua de la Dumnezău pentru mintea cea plecată? Până într-atâta iaste că, de-ai face mii de bunătăţi, în toată viaţa ta, ori milostenie, ori rugăciuni, ori posturi, ori alte bune fapte, şi nu vei pune smerirea temeiu, numai în deşărt ostenești. Că nu iaste nici o faptă bună a noastră care să poată sta făr' de smerire, ce veri curăţie vei zice, veri feciorie, şi banii şi avearea vei urî. Ori altă bunătate vei face, toate acealea necurate sânt şi pângărite şi mai urâte înaintea lui Dumnezău, nefăcându-se împreună cu dragostea şi cu smerirea, că, pentru aceaea au făcut Dumnezău pre noi den doao firi, adecă de trup şi de duh, ca, când ar cădea omul întru mândrie şi se va-nălţa cu mintea, să să smerească pentru micşorarea trupului, atuncea, să zică împreună cu prorocul: „Ce iaste omul? Cu deşărtarea s-au asămănat". Iară, când vei gândi ceva nevreadnic cinstei ce ţi s-au dat ţie de la Dumnezău, mută-te către râvna cereştilor puteri. Blagorodnicia sufletului iaste mare

bunătate să cunoască cineva a sa rudenie şi patrie şi de unde ne-am născut, pentru că şi acea cunoştinţă a firii ne ajunge pre noi la învăţătură şi toate patemele omeneşti poate să le smerească, şi să potolească gândul, şi să-l înceate. Adu-ţi şi tu, oame, aminte de firea ta ce iaste, şi aceasta-ţ ajunge ca să te smereşti pururea cum că eşti pământ şi ţărână şi ai şi pre moarte lângă tine soţie. S-au zidit Adam den pământ, iară n-au văzut pre Dumnezău când l-au zidit, pentru că nu trebuia să fie mărturie lucrurilor celor făcute de Dumnezău, ca pentru să nu să laude împotriva ciudatelor fapte ale lui Dumnezău să să mărească în deşărt. Pentru că, de iaste îmbrăcat cu atâta smerire, şi iarăş să măreaşte, şi nu cunoaşte pre cel ce l-au făcut, ce-l necinsteaşte, dară, de-ar fi luat şi cel peste fire, cine ar fi îngăduit nesocotita lui mândrie? Direpţ aceaea, Dumnezău, făcând pre om, şi puteri mari şi smeriri multe au pus la zidirea sa, pentru ca, pren putearea ce are, să să laude darul meşteşuguitoriului Dumnezău, iară, pren smerenie, socoteala omenească să să veştejască. Datu-i-au lui limbă să grăiască, şi să laude, şi să cânte dumne-
86r zeieştile cuvinte, să povestească fru / museaţele şi măririle lui Dumnezău şi ale zidirii, să vorovească pentru ceriu şi pentru pământ, să laude şi să slăvească pre marele meşter, Dumnezău. Mică parte iaste limba, nici de doao deagete, nici cât vârful unghiii, iară acel vârf mitiutel grăiaşte şi de ceriu şi de pământ şi, pentru ca să nu gândească că iaste mare lucru să să înalţe şi să să laude, de multe ori să facu pre dânsa beşici, şi bube, şi rane împrejurul ei o împresoară, ca să cunoască că şi ea muritoare iaste şi grăiaşte pentru nemuritoare lucruri. Pentru aceaea, datoriu iaste să cunoască carea iaste putearea celui ce să propoveduiaşte şi carea iaste slăbiciunea propoveduitoriului. Dat-au lui ochiu, lumina cea mică a ochiului şi, pren dânsa, veade toată zidirea şi, pentru ca să nu să mărească şi să să trufească pentru aceaea şi, de multe ori, să orbeaşte, să umple de urdori, lăcrămează şi alte boale i să nascu, ca, pentru de la dânsul, să-ş cunoască slăbiciunea, iară, de la zidirea lui, să laude şi să făluiască pre Ziditoriu. De

vreame, dară, ce are omul asupra lui slăbiciune ca aceasta, şi iarăş uită micşorarea lui, şi i să pare că iaste oarece, atâta cât şi împotriva ziditoriului să măreaşte, când s-ar mântui de tot şi de acea slăbiciune, cine şi care i-ar îngădui mândria lui? Socoteaşte, oame, cu cine te împreuni şi te măreşti şi poslușirea celui striin ţi-e ruşine să o faci? Şi zici: „Oare să fie ceasta şi ceaea?". Pentru că, de iaste cineva de bună rudă, şi luminat, şi va spăla el picioarele streinului, nu iaste cu greu? Nu iaste, ce, mai mult, iaste lucru iuşor şi de cinste. Deşi iaste foarte luminat la blagorodnia neamului, iaste şi împreună slujitoriu celui ce-au slujit. Adu-ţi aminte cine şi care au spălat picioarele ucenicilor? Aiave iaste că Domnul slăvii, Hristos, şi Dumnezeul tuturor. Direpţ aceaea, părăseaşte-te, frate, de-a mai zice că „sânt de rudă bună şi fecior de boiariu", pentru că nu iaste alt lucru mai bun şi mai smeritu decât a nu să lăuda neştine întru avearea lui, şi a nu să mări cu gândul, şi nu la ceale viitoare, ce, mai vârtos, la ceale de acum. Pentru că nu iaste alt lucru atâta de pizmuitoriu decât omul ce să îmbogăţeaşte şi, mai vârtos, când să măreaşte cu firea, atuncea îndoită să face surparea lui. Iară, cel ce petreace cu tocmeală şi cu măsură taie cu plecăciunea lui zavistia cea tirănească şi ceale ce are le are cu temeiu. Într-acestaş chip iaste mărimea aceştii răutăţi a bogăţiei cei putrede, pentru că, nu numai la ceale viitoare nu ne iaste de folos, ce şi la ceale de acum ne dau bântuiale. Direpţ aceaea, să nu ne mărim cu gândul pentru avuţia noastră, nici de alt niscare lucru, pentru că, de vreame ce cel ce să măreaşte cu gândul la faptele ceale duhovniceşti să strică şi să munceaşte, cu cât mai mult de ceale trupeşti patemi? Ia, să cunoaştem firea noastră cea peritoare, să ne aducem aminte de păcatele noastre, să
87r socotim cine sântem, adecă trecători şi // putrezitori, şi ajunge numai aceasta spre pildă smereniei. Că, întru aceasta, omul poate cunoaşte pre sine că nu iaste nemic, pentru că nu iaste altu mijloc cu care să facă neştine priaten pre Dumnezeu, ca cum ar socoti pre sine mai mic decât toţi oamenii, pentru că zice Hristos: „Veniţi toţi spre

mine şi vă învăţaţi de la mine, că blând sânt şi plecat cu inima. Eu sânt Fiul lui Dumnezeu, şi Dumnezeu, şi mare Împărat ceriului şi pământului şi, de n-aş fi fost plecat şi blând, n-aş fi făcut maică săracă. De n-aş fi fost blând, n-aş fi venit către voi, eu, Făcătoriul şi lucrătoriul cei văzute şi nevăzute zidiri. De n-aş fi fost blând, nu m-aş fi pogorât de la ceriuri, să mă fac om, ca şi voi. De n-aş fi fost blând şi plecat, nu m-aş fi născut în iaslea dobitoacelor celor necuvântătoare, având în mâna mea toată avuţia lumii şi curţile împăraţilor şi ale domnilor. De n-aş fi fost plecat cu inima şi îngăduitoriu, n-aş fi dat spatele meale spre bătăi şi spre moarte pentru cei robiţi. De n-aş fi fost plecat şi fără de răutate, alţii era datori să pătimească şi n-au pătimit şi Eu, nefiind datoriu, am pătimit datoria lor pentru dânşii. Într-acestaş chip sânt, dară, blând şi plecat, că voi aţ greşit şi eu m-am bătut şi m-am omorât. Aşa sânt plecat şi mă rog slugilor meale să facă bine şi nu mi-e ruşine, ca pentru să nu mă îndemnu spre urgie şi să-i aduc la munca de veaci". Deci, când vei veni la această socoteală, miră-te pentru plecăciunea Domnului nostru, Isus Hristos, şi te pleacă şi tu, oricare vei fi, şi gândeaşte cum s-au pogorât Domnul tău de la ceriuri la pământ, şi de la pământ la iad, şi, atuncea nu te vei lăuda pre sine, ce, mai mult, vei batjocori necunoştinţa ta, căci n-ai făcut, nici odinioară, nici o plecăciune. Iară, de eşti mai plecat decât toţi oamenii, nu te mări pentru aceasta, nici să mustrezi pre alţii, ca să nu-ţ pierzi lauda, şi oasteneala împreună, şi cinstea. Pentru aceaea, te smereaşte, ca să te mântuieşti de mândrie, iară, de vei cădea pren mijlocul smerirei la mândrie, mai bine ar fi fost să nu te fi smerit, că mulţi, de multe ori, să arată către noi că sânt buni şi făcători de bine şi ei sânt mai răi şi mai vicleani decât toţi. Iară, încăş, lăsând pre aceştia, să zicem de cei ce petrec după plăcearea lui Dumnezeu şi carii sânt aceia ce cunoscu ca să facă faptele ceale bune, şi capul bunătăţilor, care iaste smerirea, să să lenevească a o face. Pentru aceaea, i-au lăsat Dumnezeu pre dânşii, ca să cunoască că nu cu a lor puteare au făcut aceale fapte bune,

ce cu darul lui Dumnezeu, pentru că blândeaţele să chiamă nu când neştine ar vrea nedireptate de vreun putearnic şi năpăstuitoriu şi-ar îngădui cu blândeaţele, ce când ar avea nedireptate de oameni mici şi proşti, bântuindu-se, şi-ar îngădui, pentru că, uită-te la iubirea de
87v oameni a lui Dumnezeu, ce tămăduire şi mân / tuire dă la robii săi. De vreame ce Isaac, când să goniia de împăratul gherarilor, fără direptate, de la locurile lui şi niciodată nu s-au întristat, nici au strigat către Dumnezeu, nici au zis că: „Nici den fântânile care am deşchis nu mă lasă să stăpânescu, oare să nu fie voia lui Dumnezeu şi aceasta de am rămas pustiu? Şi m-am lipsit de ajutoriul lui Dumnezeu cel de sus? Sau m-am lipsit de acoperirea stăpânului mieu, Dumnezeu?“, n-au zis cuvânt ca acesta către Dumnezeu, ce, cu blândeaţe, toate aceale bântuiale, cu răbdare au îngăduit direptatea şi, mai mult, au dobândit ajutoriul cel de sus şi mângâiare, pentru că s-au arătat Domnul lui Isaac într-o noapte şi i-au zisu: „Eu sânt Dumnezeul lui Avraam, părintelui tău, că eu am slăvit şi l-am făcut lăudat pre tatăl tău în toată lumea. Pentru aceaea, nu te teame, că cu tine sânt şi voiu mulţi seminţia ta pentru Avraam, părintele tău, că multă răsplătire îi sânt datoriu, căci m-au ascultat şi au făcut cuvântul mieu. Şi tu, încă, să fii blagoslovit, şi înălţat, şi lăudatu, ca şi tată-tău“. Vezi cât dar are putearea smereniei? Pentru că cei ce era mai 'nainte varvari au venit la cel direptu şi-au cerut iertăciune de la el, că cunoştea că iaste Dumnezeu cu el. Ia, ni, să vedem că şi Iacov, fiul acestuia, gonindu-să de frate-său Isav, şi, în fuga aceaea, au înnoptat la un locu ce să chema Haran, şi-au luat piatră, şi-au pus la căpătâiul lui, şi-au adormit. Văzut-ai plecăciune ciudată, văzut-ai în ce chip bărbaţii cei vechi făcea căile loru, precum şi acestu patriarh, Iacov, care era crescut în casă boiarească şi luminată, cum au luat piatră şi-au pus la căpătâiul lui şi josu, la pământ, s-au culcat? Pentru aceaea, s-au învrednicit de-au văzut taini ale lui Dumnezeu înfricoşate şi ciudate, adecă scara acea dumnezeiască pre care să suiia şi să pogoriia îngerii lui Dumnezeu şi Dumnezeu o ţinea,

care închipuiia prea Svânta Născătoare de Dumnezeu Fecioară. Şi zise Dumnezeu lui Iacov: „Eu sânt Dumnezeul lui Avraam şi a lui Isaac, părintelui tău. Pentru aceaea, nu te teame, ce creade că sânt cu tine, ca să te păzescu întru calea carea mergi“. Şi, iarăş, a doară şi a treia oară i-au zis că: „Pre mine ai împreună călătoriu pentru paza ta“. Direpţ aceaea, şi tu, frate, de vei vrea să faci lucrurile tale mari, nu socoti, cu gândul tău, că sânt mari, ci mărturiseaşte cum că darul lui Dumnezeu le-au făcut, ca să aibi pre Dumnezeu datoriu, nu numai lucrurilor tale, ce şi pentru mintea ta cea bună. De vei, dară, să fii plecat, nu numai cu cuvinte şi cu chipuri să arăţi bunătatea ta, ce şi cu cuvinte şi cu fapte să-ţi arăţi bunătatea. Şi, nu numai către unul să te arăţi plecat şi către altul fiară sălbatecă, ci spre toţi trebuie să fii dulce şi plecat, au priaten îţ va fi, au vrăjmaş, au mare, au micu, pentru că aceasta iaste plecăciune adevărată şi primită la Dumnezeu. Iară, nu, uneori, plecat şi, alteori, iute şi mănios, pentru că cine să va birui de mănie au pierdut toate bunătăţile lui. Di
88r // rept aceaea, şi tu, vericare vei fi şi vei vrea să arăţi lucruri mari, nu te înălţa foarte, că atunce vei fi mare, că de vom socoti că sântem păcătoşi, atunce ne facem direpţi, precum au făcut mitarnicul. Iară, de vei zice că eşti cunoscătoriu şi făcătoriu de bine, atuncea te-ai făcut fără de nici o bunătate şi fără de nici o cunoştinţă, măcară de eşti şi cunoscătoriu, pentru că celor mândri ştie Dumnezeu a le sta împotrivă. Şi, într-acestaş chip, dă Dumnezeu daru celor plecaţi, că lui să cade slava, putearea, cinstea şi închinăciunea, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 23 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru suflet şi pentru nădeajde. Blagosloveaşte, Părinte

Ceia carii au fapte bune şi credinţă la Dumnezău n-au să asamănă ca trupurile ceale moarte care sânt îmbrăcate cu haine bune şi înfăşurate cu giulgiuri, dară n-au simţirea

bunătăţilor. Pentru că, ce folos iaste omului să aibă suflet mort şi nesimţitoriu şi cu faptele ceale bune să fie îmbrăcat? Faptele să facu întru nădeajde de răsplătire a cununilor. Dară, de vreame ce pre poruncitoriul ostenealii nu-l ştii, pentru cine te osteneşti şi te trudeşti? Că, precum la oameni, întâiu grijăscu, pentru viaţa lor şi, mai pre urmă, socotescu de hrana lor, într-acesta chip, dară, să cade să avem nădeajdea vieţii la Hristos şi, apoi, să ne hrănim întru bunele fapte, pentru că cel ce nu să hrăneaşte nu poate să trăiască. Aşijderea, şi cel ce nu e viu nu să poate hrăni. Într-acesta chip, cel ce lucrează fără de credinţă şi direptate nu poate să trăiască şi, fără de faptele credinţii, împărăţiei lui Dumnezău nu se va putea învrednici. Iară, tâlhariul, crezând, s-au îndireptat. Direpta aceaea, nu-m zice că: „N-am luat vreame să mă pocăiescu, că am trăit cu credinţa şi, faptelor celor bune lenevindu-mă, m-am scăpat de spăsenie". Mărturisitu-s-au şi Cornilie întru milostenii şi rugăciuni, dară pre Hristos nu-l cunoştea, de vreame ce-au văzut pre dânsul ochiul adevărului, adecă marele Judecătoriu şi cel ce ştie toate, Hristos, pentru că bune era faptele lui, iară, credinţă neavând, pentru aceaea era moarte. Iară Domnul trimise înger cătră el ca să laude întru fapte pre cel ce bine să osteniia şi să-l cunune cu credinţa. Şi zise cătră el îngerul: „Cornilie, rugăciunile tale şi milosteniile tale s-au suit înaintea lui Dumnezău.
88v Ce trimite la Iopi / şi chiamă pre Simon, care să chiamă Petru şi, deaca va veni, îţ va spune cuvinte dumnezeieşti, pentru care cuvinte te vei spăsi tu şi toată casa ta", pentru că încă nu avea mântuirea dentru faptele ceale bune, până ce-au întrat la mijlocul faptelor credinţa. Şi auzi o istorie a unui filosof elin pre carele l-au chemat un boiariu mare să-l ospeteaze şi, deaca au mersu acolo filosoful, vedea unde străluciia tot palatul acelui boiarin, că şi pre jos, pretutindinea, era cu aur şi, unde era masa, era împodobită cu perine de firu. Atuncea zise filosoful cătră boiarinul acela: „Eu nu te laud întru aceasta căci ai împodobit casa ta toată, că aici n-ai numai oameni tineri chemaţi, ce ai şi bătrâni şi, când vor vrea să scuipe, n-au loc, fără numai vor scuipa în obrazu-ţi, că numai obrazul îţ iaste gol, făr'

de aur". Vezi cum iaste omul acela batjocorit de toţi oamenii, când ceale denafară ale trupului împodobeaşte şi sufletul lui nu-l veade, fiind gol şi rănit de multe păcate? Care, dară, muncă şi pedeapsă va primi? Pentru că, de va piarde cineva bani omeneşti, doară va putea iară să câştige să-i dea? Aşijderea, au casă, au slugi, au alte moşii, de le va piarde, poate să le mai câştige, iară suflet de va piarde, alt suflet nu va mai putea câştiga, macară să fii împărat a toată lumea. Şi, de vei da lumea toată, nu vei putea să mai răscumperi sufletul. Pentru aceaea, Dumnezău le-au dat toate părechi firei noastre: doi ochi, doao urechi, doao mâni, doao picioare, ca, de se va beteji o parte, cu ceaealaltă să avem mângâiare întru trebuinţa noastră. Iară suflet, numai unul ne-au dat şi, deaca-l vom piarde şi pre acela, cu ce vom trăi? Pentru că sufletul, care se va prilesti întru iubirea de argint şi întru iubirea banilor, nu va putea lesne să să izbăvească, că, precum pasărea, care să prinde în vergealele ce pun cu vâscu, nu mai are scăpare, aşa pate şi iubitoriul de argint. Sufletul, o dată căzând la necunoştinţa mântuirii lui, nicidecum nu mai poate veni den necunoştinţă la cunoştinţă, ce umblă rătăcit pretutindenea, întru pohtele ceale dobitoceşti, până ce întru acea râpă a pierzării va surpa mântuirea lui. Că, precum râmătoriul, tăvălindu-să în noroiu, să bucură, aşa şi sufletul, întru rea obiciuire afundându-se, niciodată nu cunoaşte mirosul rău şi putoarea păcatelor. Şi, precum pământul, neudându-se, niciodată nu răsare sămănături, într-acesta chip şi sufletul, care nu iaste luminat de *Dumnezeieştile Scripturi*, rod duhovnicescu niciodată nu răsare. Şi, precum pământul, de nu să va sămăna într-însul, răsare iarbă nefolositoare, aşa şi sufletul, carele nu socoteaşte moartea, pururea pofteaşte lucruri stricătoare şi reale. Şi, precum herbinţeala aduce seate la trup, aşa usucă pre suflet trufia şi, dentru 'nălţarea firii, vine la pohte reale. Şi cela ce să leneveaşte a curăţi rana cea mică dobândeaşte multe rane şi putreciuni şi, pre urmă, moarte, aseamene iaste şi la
89r suflet, că cei ce nu să // ispoveduiescu de păcatele ceale mici şi să facă contenire să nascu păcatele ceale mai mari. Şi, pentru aceaea, trup pământescu au dat noao Dumnezeu

frumuseaţea să veştejaşte şi toate să schimbă şi, ca umbra să trec, tinereaţe, deşărtare, toate deşărtare. Pentru aceaea, zice David: „Ca o umbră petreace omul şi în deşărt să mişcă, în zadar să turbură, strânge avuţie, iară, peste puţin, nu poate lua nimic cu dânsul, ce toate lăsându-le, goli, precum ne-am născut, spre înfricoşata judecată meargem şi toată avuţia care am strânsu, lăsând goli, ticăloş, posomorâţi, întunecaţi, spereaţi, truditi, despuiaţi, spăimântaţi, împilaţi, chinuiţi, cu faţa la pământ. Şi aceasta cu ruşâne acoperindu-o, aşa ne sculăm, şi aşa meargem, şi aşa vom sta înainte la înfricoşata aceaea, şi groaznica, şi nefăţar-
90r nica judecată şi muncă, unde îngerii să cu // tremură, unde înfricoşatele scaune să pun, unde cărţile faptelor noastre să deşchid, unde iaste râul focului celui nestinsu, unde iaste sălbatecul viarme, unde iaste tartarul cel neîncălzit, unde iaste neîncetata scrâşnire şi râjnirea dinţilor, unde iaste plângerea cea fără mângâiare, unde sânt lacrămile ceale neîncetate, unde iaste suspinul cel necontenit, unde nu iaste râdere, ce tânguire, unde nu iaste lumină, ce întunearec, unde nu iaste bucurie, ce suspini, unde nu iaste desfătăciune, ce judecată". Cu adevărat, înfricoşat iaste a auzi, iară mai înfr<ic>oşat iaste a vedea toată zidirea totodată sculându-să şi stând de faţă şi muncindu-să, dând sama de lucruri ce-au făcut cu fapta şi cu gândul, şi pentru ceale ce-am păcătuit în zi şi-n noapte. Mare frică va fi atuncea, fraţilor, mare va fi ceasul nevoii aceiia, când trâmbiţe vor trâmbita, stealele vor cădea, soarele să va întuneca, ceriurile să vor strânge, pământul să va cutremura, puterile îngerilor vor alerga 'nainte, serafimii vor striga, heruvimii vor grăbi ceale de sus şi ceale de jos, ceale de pre pă<mâ>nt şi ceale de supt pământ să vor turbura, mormânturile să vor deşchide, trupurile vor învia, judecăţile să vor găti, mare frică, nespus cutremur. Nepovestită e nevoia care va fi atuncea, mare va fi iarna aceaea, mare furtună, rea primejdie, neîncetate ţipete. Ia, ni, să auzim pre Daniil care zice: „Vedeam, zice, întru vedenia nopţii, până ce scaunele s-au pus, şi cel vechiu de

zile au şăzut, scaunul lui, ca para de foc, roatele lui focu arzând, mii de mii de îngeri au dvorit înaintea lui şi zeci de zeci de mii slujiia lui, divanul s-au aşăzat şi cărţi să deşchiseră, râu de focu să trăgea pre denaintea lui. Văzuiu eu, Daniil, şi vedearea capului mieu mă turbură". O, mare minune, prorocul, văzând judecata care iaste să fie, s-au cutremurat. Dară noi ce vom face, când la aceaste lucruri ne va fi a mearge? Când, de la răsăritul soarelui până la apus, vom sta de faţă goli? Şi sarcina păcatelor, deasupra grumazilor arătându-o tuturor, atuncea limbile clevetitorilor se vor arde neîncetat şi nu va avea cine să răcorească. Atuncea, dinţii grăitorilor de rău, de îngeri aprinşi, se vor zdrobi. Atuncea, gurile mincinoşilor cu focu se vor astupa. Atuncea, mânile iubitorilor de argint, spânzurate, vor tremura şi, zgârâindu-să, se vor chinui. Atuncea, ochii cei ce facu seamne se vor scoate. Unde-s, atuncea, părinţii? Unde e tatăl care au născut? Unde maica care s-au chinuit? Unde-s fraţii cei iubiţi? Unde-s priatenii? Unde-s vecinii? Unde e putearea împăraţilor pământeşti? Unde e trufia judecătorilor? Unde e slava cea deşartă a boiarilor? Unde-s, atuncea, slugi? Unde-s slujnice? Unde e podoaba hainelor? Unde-s încălţămintele ceale lucii? Unde-s ceale de mătase? Unde-s ceale roşii? Unde e strălucirea aurului?
90v Unde e sunetele ar / gintului? Unde e podoaba inealelor? Unde-s casele ceale văruite? Unde-s grădinile? Unde-s livezile? Unde-s visteriile ceale păzite? Unde-s ceia ce nu văd săracii? Unde-s ceia ce urăscu dumnezeiasca credinţă? Unde-s ceia ce nu cred că iaste iad şi muncă? Şi, ca cum ar rămânea fără moarte? Unde-s ceia ce râdu şi zicu: „Dă-m mie astăzi şi ia tu mâine, pentru că aici nu-m trebuieşti şi acolo te aşteptu?". Unde-s ceia carii, cu tâmpene şi cu jocuri, beau vinul? Unde-s ceia ce zicu: „Să mâncăm şi să bem, că mâine vom să murim?". Unde-s ceia ce zicu: „Să dobândim ceaste de aici şi, pentru ceale de acolo, iară, vom vedea?". Unde-s ceia ce zicu că iubitoriu de oameni iaste Dumnezău şi nu munceaşte pre ceia ce păcătuiescu? Cât se vor căi, atuncea, cei ce zicu

aceastea? Cât se vor ucide şi nimănui nu va fi milă de ei? Cât vor suspina şi nimeni nu-i va căi? Atuncea vor grăi unii către alţii, zicând: „O, cum ne-am greşit şi ne-am pierdut pre sine? Ne învăţa alţii şi nu ascultam, nici băgam seamă. Ne învăţa şi noi ne băteam joc. Să mărturisiia noao şi nu credeam. Şi auziiam Scripturile şi tot ne rătăciiam". Direaptă e judecata lui Dumnezău, cu adevărat, pre direpţ, pentru ceale ce-am făcut, ne luom plata. Vai, că pentru trecătoare şi necurată dulceaţă ne muncim în veaci! Puţină vreame ne-am lenevit şi veacinicului focu ne cufundăm. Pentru slavă mică şi de nemică, ne-am scăpat den slava cea adevărată. Pentru puţină desfătăciune, ne-am lipsit de desfătăciunea raiului. Pentru bogăţie pierdută, ne-am scăpat de bogăţia împărăţiei cereşti. Noi am avut parte de veacul cel deşărt, iară cei ce n-au avut parte acolo, acum să bucură. Acum, cei ce-au crezut să află în desfătăciune, cei ce-au păzit pre sine cu curăţie, la cereasca veselie, joacă cei ce-au plâns. Acum să veselesc în veaci cei ce-au răsipit a lor bogăţie. Acum seaceră şi strângu cu bucurie cei ce-au lepădat ceale pământeşti. Acum au dobândit ceale cereşti. Numai noi, ticăloşii, cu direptate ne-am dat muncii şi acum strigăm şi nimănui nu să face milă, oftăm şi n-are cine ne mântui. Direpţ aceaea, dară, ca să nu zicem şi noi aceaste cuvinte împreună cu acei fără de minte, la veacul cel ce va să fie, veniţi să ne apucăm, mai 'nainte până a nu veni acel sfârşit, să ne apucăm, mai 'nainte decât a veni furul sufletelor noastre, să năvălim până avem vreame, să suspinăm, să plângem, să facem milostenie, vă rog să rădicăm mânile către cel ce poate să ne mântuiască şi să zicem: „Mântuiaşte pre noi, Doamne, că perim, numai să nevoim, până nu apune soarele, până a nu să închide uşa, până a nu să zborul vieţii aceştiia strica, că, deaca ne va apuca noaptea, nimeni nu va mai lucra, deaca se va sparge zborul bogăţiei, nimeni nu se va cununa, nimeni nu se va osteni, nimeni nu se va trudi". Direpţ aceaea, să alergăm, că treaba căii iaste, fraţilor, şi tare cale avem ca să sosim, să nu auzim şi noi, când vom

91r bate în uşă, că: „Nu ştiu pre // voi". Să fim mai iuţi la picioare, să ni să facă ruşine de câte pre Dumnezău necinstim, cât pre făcătoriul de bine întristăm. El ne face bine şi noi îl părăsim, El ne miluiaşte şi noi ne lenevim, El ne hrăneaşte, ne păzeaşte, ne are de grijă şi noi, în toate zilele, poruncile lui călcând, nu ne ruşinăm. Ce să ne ruşinăm, dară, că vreamea s-au apropiat, şi ziua au sosit, şi vom să dăm lui samă pentru toate câte am făcut, în toată vreamea vieţii noastre, să încetăm de desfătările mâncărilor şi băuturilor, şi de curvii, şi a grăi de rău, a năpăstui, să încetăm a batjocuri preoţii lui Dumnezeu, ca să nu ne judecăm rău, ca cei ce-au batjocurit pre Hristos. Cu adevărat, să ne lăsăm de toate şi să ne apucăm de rugăciuni, de citanii, de metanii, de postiri, să arătăm viaţă noao premenită şi să ne spoveduim, pentru că vreamea întoarcerii iaste accasta, pentru că trebuie a ne întoarce dentru această vreame rea care iaste plină de lacrămi şi de pedeapse dumnezeieşti. Să ne aducem aminte de ceasul judecăţii, să ne rugăm aici puţinel, ca să nu plângem acolo, să ne ostenim în ceastă vreame puţinică, ca să nu ne muncim în veaci. Vreamea e puţină, iară judecata va fi multă, sfârşitul aproape, şi groaza rea, şi nimenea nu te va slobozi, pentru că va căuta fiecine vreamea care rău o au cheltuit şi nu o va găsi. Vai de cel fără credinţă, că se va da la îngeri nemilostivi. Vai de cel ce nu să pocăiaşte, că la adevărat Judecătoriu va mearge. Cel ce piarde aurul va găsi altul, iară cel ce piarde vreamea, fiecând, nu o găseaşte. Direpţ aceaea, să nu ne fie milă, fraţilor, de trupurile noastre, ce să le chinuim, că fericiţ sânt cei flămânzi, şi cei secetoşi, şi cei întristaţi, pentru că trupul iaste lut, şi va veni zi şi ceas înfricoşat, şi se va treace, şi va mearge iară în pământ, şi ţărâna iară ţărână se va face. Să ne trezvim şi să priveghem, pentru că va veni ceasul, adevărat va veni, şi, iară zicu că va veni, să nu ne amăgim pre înşine, că, de vom petreace întru desfătăciune 50 de ani şi de vom trăi 100 de ani după aceaea, ce? Bătrâneaţe. Şi, după aceaea, ce? Boală. Şi, după boală, slăbiciune şi,

apoi, groaznicul acela ceas, care toţi să aşteaptă şi să cutremură de el. Şi noi ne lenevim? Mare frică iaste atuncea, fraţilor, mare cutremur, mare lucru iaste a vedea sufletul despărţindu-se de trup. Mare iaste nevoia ceasului aceluia, când glasul să opreaşte şi limba să zică cuvântul ales nu poate. Apoi întoarcem ochii încoace şi încolea des şi pre cei ce stau aproape, priateni, sau părinţi, sau fraţi, nu-i cunoaştem, sau doară de-i şi cunoaştem, a le grăi ceva nu putem. Plângerea lor auzim şi a mângâia pre ei nu putem. Sau pre copiii noştri vedem plângând şi tânguind şi cu dorul acesta ne ducem. Ce zicu de copii? La ceasul acela nu iaste nici o grijă, nici de copil, nici de priaten, nici de alte ceva ne aducem aminte, fără cât numai de păcatele noastre. Şi cum vom să întimpinăm pre Judecătoriul şi ce
91v samă vom să / dăm? Şi ce iertare vom să luom? Şi ce loc oare va primi pre noi? Apoi, aşa gândind aceastea, fără veaste vin asupra noastră îngeri nemilostivi, de la Dumnezău trimişi. Atuncea, noi, deaca ne vom afla negrijiţi, cum ne vom cutremura şi cercăm a fugi den patu, iară, neputând, numai ce căutăm cu ticăloşi ochi şi, bătând obrazul nostru, ne rugăm, ne cucerim, zicând: „Milostiviţi-vă asupra mea, nu mă duceţi necurat şi făr' de rodu la Judecătoriul. Nu mă despărţiţi de trup, păcătos fiind. Lăsaţi-mă puţinea vreame să mă pocăiescu, să suspin, să plângu, să facu milostenie, de vreame ce viaţa mea rău o am cheltuit şi o am petrecut". Aceastea, de la noi auzind îngerii, zicu către noi: „O, suflete proaste, o, suflete ticăloase, toate zilele tale le-ai trăit cu lenevire şi, de acum înainte, vei să te pocăieşti? Soarele tău au apus, sfârşitul ţ-au venit, Dumnezău te chiamă. Sărace suflete, ieşi şi te desparte şi te osândeaşte în focul cel veacinic, după faptele tale. Nu va mai fi ţie mântuire, nu va mai fi ţie de-acum nădeajde, ce veacinică muncă". Şi aceastea de la mine auzind, care nu-s basne, ce adevărate, să ne nevoim, mai 'nainte de ceasul acela, şi să năvălim spre pocaianie. Şi, nu-m zice că am furat, am ucis, am curvit, am preacurvit şi nu mă va primi Dumnezău. Nici una

dentru aceastea să nu zici, că Dumnezău primeaşte pre toţi, cum au primit pre tâlhariul, pre curva, pre mitarnicul şi pre curvariul, numai să batem în uşă, pren pocăinţă, zicând: „Deşchide noao, deşchide, Doamne, celor păcătoşi şi nevreadnici robii tăi, că la tine scăpăm şi ţie slavă şi închinăciune trimitem, Tatălui, Fiului şi Duhului Sfânt, acum şi pururea şi în veacii veacilor, amin".

Cuvânt al 25 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru bogăţia şi sărăcia. Blagosloveaşte, Părinte

Când vei vedea, frate, pre vreun om îmbogăţindu-să şi bine sporindu-i, afară den ce să cuvine, nu-l lăuda pre el, nici râvni lui. Iară nici pronia lui Dumnezeu să nu o huleşti, nici să zici că aşa, numai în zadar, să fac toate şi, de la dânsele, să fac lucrurile aceastea ale lumii şi nu den voia lui Dumnezeu. Adu-ţi aminte de săracul acela, Lazar, şi de bogatu, cum bogatul acela ajunse la mare norocire a bogăţiii şi a desfătăciunii, iară spre săracul acela s-au făcut nemilostiv şi fără omenie, atâta că s-au făcut mai
92r sălbatec // şi decât câinii şi fără de milă, pentru că câinii, făcându-li-să milă de săracul acela, veniia şi lingea durerile ranelor trupului său. Iară bogatul, nici den fărâmăturile de pâine ce cădea de la masa lui nu-i da, şi săracul acela (ce, după adevăr, prea bogat) au ajunsu la sărăcie desăvârşit şi, nu numai că era sărac, striin şi pustiu, ce şi bólnav, şi avea multă ticăire de foame şi de seate. Ce bogatul avea mai mult decât îi trebuia, iară săracul nici hrana cea ce trebuia nu o avea, iară niciodată nu cârtiia asupra bogatului aceluia, nici rânduiala lui Dumnezeu huliia. Cum pre cela l-au făcut bogat şi sănătos şi pre el sărac şi bólnav n-au zis cuvinte ca aceastea către Dumnezeu, ce, pururea, mulţemiia lui Dumnezeu. Şi cum nu iaste lucru necuvios şi ciudat când săracii aceştia carii petrec atâta patimă rea, de sărăcie, şi, iară, mulţemesc lui

Dumnezeu? Iară tu, fiind afară den patima cea rea a sărăciei, şi mai mult decât aceştia blastemi pre Dumnezeu, cum îngăduiescu săracii sărăcia şi mulţemescu lui Dumnezeu? Pentru ce, oame, bogăţia îţ iaste atâta de dragă? Nu pentru alt gândescu, fără numai pentru bucuria ce să face la measele ceale cu tot fealiul de bucate, şi pentru ca să fii groaznic tuturor, şi pentru ca să poţi să dai rău pentru rău celor ce te întristează, pentru că bogăţia pre om nu-l face înţelept, nici curat, nici bun, nici iubitoriu de oameni, nici milosârd, nici altă bunătate aduce sufletului, ce, de va găsi bunătăţi adunate, le râsipeaşte, şi le piarde, şi răsădeaşte răutăţile. Şi, pentru aceaea, iubitorii de argint nu vor să auză pentru iubirea de săraci şi pentru milostenie, pentru că sânt daţi toţi întru bucuria bogăţiei şi multe patemi reale hrăneaşte bogăţia cea rea la noi şi pohta ei cea rea face pre oameni să să umfle ca băşâcile ccalc ce să fac pre apă când ploao. Aşa, şi bogăţia să umflă şi râdică la mai multă mândrie şi neomenie pre ticălosul bogat. Pentru aceaea, să fugim de bogăţia cea multă, pentru că hiară sălbateci şi veninate pun la sufletul nostru şi ne omoară. Precum să sulimănescu curvele ceale den târgu, aşa iaste şi bogăţia, că face cinstea necinste, că nu-m zice laudele şi graiurile ceale bune care să fac de frica boiarilor, ce deşchide cugetul lor şi vei găsi între cei ce-i laudă mii de vrăjmaşi împotrivnici şi urându-te. Iară, de va veni vreo nenorocire şi vreo primejdie, atuncea să vezi necinste, în loc de cinstea ce aveai odată de la lăudători carii pohtesc să te vază la mare şi reale primejdii, pentru căci iaste omul dobitoc, de nimic, şi trecătoriu, şi cu scurtă viaţă. Aşa iaste şi bogăţia, încă iaste şi oarbă, precum zice şi un filosof elin, şi, decât omul, mai slabă şi mai de nimic, că, de multe ori, nu trăiaşte bogăţia, cât trăiaşte omul, ce, şi mai 'nainte decât omul, moare. Şi,
92v aceasta care zic, toţi o ştiţi, cu mii de / pilde a bogăţiei cei deşarte ce aţi auzit şi aţi văzut, că cela ce-au căştigat avuţia trăiaşte, iară bogăţia s-au pierdut şi s-au prăpădit, măcară de s-ar piarde bogăţia numai, şi nu şi cela ce o are.

Pentru aceaea, nu va greşi cineva, de va zice bogăţiei că iaste slugă nebună, slugă mâncătoare de sânge şi ucigătoare de oame<ni>, slugă care dă junghiare domnului său şi, mai rău, că, nu numai când îl lasă, îi dă primejdii, ce şi mai 'nainte decât a-l lăsa, turbură pre el. Şi ascultă ce nevoi pătimesc acest feal de bogaţi. Oarecare alt boiarin s-au înălţat mai mult decât Eftropie, ce-au fost ispravnic, adecă viziriu împărăţiei greceşti. N-au întrecut la bogăţie pre toţi bogaţii lumii? Nu s-au suit la toate stăpânirile lumii? Nu tremura şi să temea toţi oamenii de dânsul, iară, acum, iată că s-au făcut decât cei legaţi şi ucigători de oameni mai ticălos şi mai sărac, că, în toate zilele, văzând sabiile ascuţite de armaş, ca să-i taie capul, i s-au întunecat lumina, cât la amiază-zi nu vedea soarele, că i s-au întunecat ochii, atâta cât nu vom putea să arătăm primejdia şi patima care cu direptate au îngăduit. Şi, când îl ducea să-l taie, să vedea faţa lui ca de om mort, şi lovire să auziia de dinţii lui, şi groază mare avea, şi glasul şi limba lui, ca când ar fi tăiată. Deci, către acest boiarin au început dumnezeiescul acesta Zlatoust şi-i zicea: „O, omule, nu-ţ ziceam, de-a pururea, că bogăţia iaste slugă rea şi fugare şi tu nu mă creadeai? Nu-ţ ziceam că bogăţia iaste slugă necunoscătoare şi nemulţemitoare? Iată că acum ai cunoscut că iaste soţie rea bogăţia şi ucigătoare de oameni. Această bogăţie, dară, nu te-au făcut de ţi-e frică şi tremuri? Nu-ţ ziceam eu, totdeauna, să te fereşti de avearea cea fără de direptate şi tu mă înfruntai? Eu îţ ziceam adevărul, că te iubiam mai mult decât cei ce te înşăla frumos, şi-ţ ziceam că mai de credinţă sânt şi mai bune bătăile priatenilor decât sărutările vrăjmaşilor, pentru că, de-ai fi primit certările şi bătăile meale, nu ţi-ar fi adus sărutările acelora moarte amară. Şi, de unde ţi-au venit aceasta? Căci nu-ţi aduceai aminte de premenirile şi nenorocirile oamenilor, iară, de ţi-ai fi adus aminte, n-ai fi venit la atâta nenorocire. Iară, de vreame ce nu te-ai putut folosi, nici de la tine, nici de la cuvintele altora, ce, pentru faptele tale, ai venit la această muncă, direpţ aceaea,

bogăţia iaste rău vânzătoriu la cei ce rău le trebuiaşte. Ce o ţii pre bogăţie, o, oame, că, de-ţ va veni o nevoie, nu-ţ ajută, pentru că, de-ar avea puteare, n-ar fugi, ce ar sta lângă tine, de ţi-ar ajuta? Şi, pentru căci zic aceastea, ştiu că toţi bogaţii mă vor huli, căci îi mustrez, că şi ei mustră şi hulescu pre săraci pururea. Eu, nu numai pre bogaţii care spre rău le trebuie bogăţia hulescu, ce şi pre
93r cel răpitoriu, pentru că alta iaste bogat şi alta ră // pitoriu. Eşti bogat? Nu te oprescu a fi, iară, de iai de la altul fără direptate, te hulescu, aibi ale tale, nu lua ceale striine, că, pentru adevăr, nu voiu tăcea niciodată. De vei să dai cu pietri în mine, dă. Gata sânt şi sângele să-m vărsu, numai să nu te las să faci păcat. Eu n-am vrăjmăşie cu nimeni, ce numai ca să să spăsească toţi oamenii pohtescu şi nevoiescu, pentru că, şi săracii, şi bogaţii feciori ai miei sânt, o scăldătură a botezului i-au născut pre toţi. Cine va să mă urască, urască-mă şi mă hiclenească, că avuţie şi cununa îm iaste mie aceaea. Nu mi-e frică de nici un vicleşug, numai de un lucru mi-e frică, de păcat, şi să nu mă mustre cineva că am păcătuit, iară, afară dentr-aceasta, măcară toată lumea să-m fie potrivă, nu mă tem". (Să venim la cuvântul ce-am lăsat şi să ascultăm.) Acest Eftropie, fraţilor, ce-am zis mai sus, era boiariu mare în vreamea împărăţiei lui Arcadie la Ţarigrad, când şi fericitul Ioan Zlatoust era patriarh şi, ajungând la cinstea isprăvniciei, precum să zice, acum, veziriu, şi având multă şi mare volnicie, pre mulţi, fără direptate, îi omoriia şi le lua în silă avearea lor. Pentru aceaea, avea şi mulţi vrăjmaşi şi, vrând ca să-ş izbândească pre ei şi ca să-i umoară, au stricat un obiceaiu bun, care să ţinea încă de la marele împărat Costantin, care obiceaiu să ţine şi până în ziua de astăzi la Roma cea mare, pentru că cine făcea o greşală mare şi era rânduit spre moarte şi, numai de vrea apuca să între în besearica Patrierşiei, îşi scăpa viaţa. Iară acest Evtropie au făcut pre împăratul să nu mai fie acestu obiceaiu şi-au poruncit, în tot Ţarigradul şi în toată lumea, cum de să va tâmpla cineva den vinovaţi să fugă să între

în besearecă, să-l scoaţă de-n besearecă şi să-l ducă să-l umoară. Şi nu ştiia săracul că, în groapa ce-au săpat, au căzut întâiu el, că n-au trecut puţine zile şi-au greşit greşală mare împăratului, şi-au poruncit să-l umoară, şi el au fugit, şi-au năvălit la besearecă, să scape de moarte. Atunce, patriarhul Zlatoust au zis cătră el: „O, oame, ia vezi, de cât bine te-ai lipsit, nu numai tu, ci toată lumea. Acum nu-ţi ajută beseareca care tu o ai necinstit. Iată că armaşii împărăteşti te vor face fărâme". Văzut-aţi, fraţilor, deşărtarea puterii şi a volniciei, şi neputinţa bogăţiei, şi neomenia, cum dă spre junghiare pre cei ce rău o au pre dânsa? Ce cinsteşti şi slujăşti bogăţiei, ca unui domnu, care, atuncea, mai vârtos, te dă spre moarte şi nu poţi să o stăpâneşti niciodată? De vei să o aibi pre bogăţie, nu o îngropa în pământ, ce o dă pre dânsa în mânile săracilor, că rea fiară iaste bogăţia. De o păzeşti tu, ea fuge, iară, de o vei răsipi, atuncea rămâne. Direpţ aceaea, răsipeaşte-o, ca să fie pururea cu tine. Nu o ascunde, ca să nu fugă, că cel ce iaste astăzi bogat mâine să face săracu. Pentru aceaea, şi de multe ori, mi-au venit a râde, cetind diatele
93v unora care zicea: „Cutare să aibă a stăpâni viile meale / şi cutarele moşiile meale şi casa mea". Şi toţi de aceasta ne ţinem, iară stăpânirea nimeni nu o are desăvârşit, că, deaca ne vine moartea, fără de voia noastră le lăsăm altora şi ne ducem la ceaealaltă viaţă goli şi rămaşi de toate. Numai aceia stăpânescu pre bogăţie carii aici nu o socotescu, ce o râsipescu, că cela ce dă avearea lui săracilor, aceluia nu mai i-au trebuit avuţia întru ceale ce să cuvin şi, dobândind, să duse în calea păcii. Iară cel ce nu face aşa, şi mai 'nainte de moartea lui, o piarde pre avuţie, cum ar hi mai rău. Pentru ce, dară, râvneşti şi lauzi pre cei ce au avuţie? Că, pentru dânsa, cadu la mii de nevoi şi de griji? Dară, ce are mai mult bogatul decât cel săracu? N-au amândoi un trup care poartă? N-au un pântece care să hrănescu? Pentru ce, tu, bogate, să aibi slugi multe, că ar trebui numai o slugă să aibi, încă s-ar cădea doi, trei stăpâni să aibă o slugă. Iară, de vă pare cu greu aceasta,

uitați-vă la cei ce n-au nici o slugă şi mai lesne-ş facu trebile lor, că, pentru aceaea, ne-au dat Dumnezău mâni şi picioare ca să nu ne trebuiască slugi, că de nici o treabă s-au dat a fi neam de slugi, că nu s-au zidit împreună cu Adam şi slugă, ce aceasta iaste a neascultării certare şi muncă. Iară, de ți-e cu nevoie fără slugă, aibi una sau doao mult, că ce-ț sânt buni mulțimea de slugi? Au să gonească oamenii, când umbli pren târg? Că nu doară umbli cu hiarăle? Şi pre câți vei găsi să-i goneşti? Nu te teame atâta, că nimeni nu te va muşca, câț se vor apropiia de tine. Poate că o socoteşti batjocurire, căci umbli de-a valoma cu oamenii. Mare nebunie şi rătăcire iaste aceasta să aibi vita cea necuvântătoare lângă tine şi pre omul care e zidit de Dumnezău să-l goneşti departe, ca să aibă loc larg să treacă dobitocul cel cu patru picioare. Ce iaste mai rea decât această dobitocie? Dumnezău, dară, le-au făcut toate cu orânduială mai denainte, că, de iaste cineva şi mai bogat decât toți oamenii, nu poate fără ajutoriul celui mai micu, că nici săracii pot trăi fără de bogați, nici bogații, fără de săraci. Şi, pentru ca să cunoşti mai aieve, să facem doao oraşe, şi într-unul să fie tot bogați, şi-ntr-altul, săraci şi lipsiți. Şi să vedem care oraşu dentr-aceale doao va putea ajunge toate lucrurile lui să le facă mai pre lesne, pentru că la oraşul celor bogați nu iaste nici un meşter, nici lemnariu, nici căldărariu, nici croitoriu, nici plugariu, nici pitariu, nici slugă, nici argat. Cine oare ar fi vrut să lăcuiască la acel oraşu al bogaților? Nimeni. Că oraşul acela, cum va putea sta, fiind lipsit de toate bunătățile, să dea macară case şi de altele câte trebuiescu? Dară, nu iaste acesta lucru firescu, numai să cheame acolo pre cei meşteri şi se va strica sfatul cel nebunescu? Iară oraşul săracilor nicidecum îi trebuiaşte den bogăția acelora. Direpț aceaea, dară, când vei vedea pre cineva că-i lu-
94r cescu denafară hainele şi umblă cu mul // tă cinste şi cu gloată, deşchide inima lui şi vei găsi mult prah şi țărână. Ce adu-ți aminte de Pavel şi de Petru, apostolii Domnului. Adu-ți aminte de prediteciu Ioan, de prorocul Ilie

şi, dentru toți, de Domnul nostru Isus Hristos, carele nu avea unde pleca capul său, aceluia râvneaşte, şi ucenicilor lui. Ia, spune-m, de-ar mearge cineva den voi la împărăție, şi acolo fiind toți boiarii, să te cinstească, să voroveşti cu împăratul, să mănânci pâine cu dânsul la o masă, n-ai zice că eşti mai fericit decât toți? Dară, vei să te sui la ceriu să stai lângă Împăratul tuturor, să fii strălucit şi tu, ca şi îngerii, şi să dobândeşti slava şi bucuria cea nespusă, şi, încă, te leneveşti, şi te îndoieşti? De va trebui să dai bani şi moşii, eu zic că şi viața ta să cade să dai cu toată bucuria. Tu, ca pentru să iai vreo diregătorie, au boierie, au stăpânire, care ți să face pricină de furtişagu (şi nu dobândă o chem eu aceasta), câtă avuție ai, o dai toată şi te împrumutezi şi de la alții şi, de nu-ți ajunge, pui muiarea ta şi copiii zălog. Şi, pentru cinstea această trecătoare, nu te leneveşti, ce le dai toate cu bucurie, numai să iai boieria. Iară, pentru împărăția ceriului, care stă înainte-ne, care nu are sfârşit, te leneveşti? Şi numai la bani ne uităm? Păcat de necunoştința ce avem, că aşteptăm bunătăți ca aceastea şi, încă, ne mai trudim la ceale trecătoare şi nu cunoaştem răutatea şi înşălăciunea diavolului, că, pentru lucruri mici şi stricate, ne lipseaşte de ceale mari şi veacinice, ne dă lut, ca să ne înstreineaze de ceriu, ne arată umbră, ca să ne scoață den adevăr, şi ne năluceaşte pren vise, ca să ne îndemnăm spre păcate. Direpț aceaea, dară, să nu socotim că bogăția iaste mare bunătate, ce să câştigăm frica lui Dumnezău, că, de va fi cineva direpț şi de va avea multă îndrăznire la Dumnezău, de va fi şi mai săracu decât toți, ajunge-i să răsipească amărăciunile ceaste de aici, ajunge-i să tinză numai mânile la ceriu, să să roage lui Dumnezău, că atuncea întunearecul nevoii fuge, pacea să face, iară aurul zace necinstit şi fără de nici o folosință, spre râsipirea răutăților. Şi nu numai aceasta, ce şi boală, de va veni, sau şi moarte, sau altceva den nevoi şi primejdii ca aceastea, atuncea să veade putearea banilor. Unde sânt acum cei ce să îmbogățescu? Carii socotescu dobânda şi, camete peste

camete luând, nu să mai satură? Auzi ce zice apostolul Petru: „Argint şi aur n-am". Ce iaste mai fericit şi mai bogat decât glasul acesta? Iară alţii să laudă şi zicu: „Am atâtea şi atâtea zeci de mii de galbeni, şi moşii nesocotite, şi case, şi slugi". Iară Petru şi Ioan cu sărăcia să împodobescu şi să veselescu. Aşa iaste cel ce nu are, că le are toate, iară cel ce le are toate n-are nemică, că cel ce nu are nici casă, nici masă, nici altă haină, ce de toate iaste lipsit pentru Dumnezău, şi, câte are lumea, toate ale lui sânt. Să aducem la mijloc pre apostolul Pavel mărturie cre-
94v dincioasă. Acesta toată / lumea au umblat, cu foame, cu seate, cu golătate, că mergea la păgâni şi la carii credea în idoli, nu la credincioşi şi priateni, iară, încăş, toată lumea l-au primit, ca pre un apostol. Iară Anania şi Sapfira, muiarea lui, oprind puţin lucru dentru dania besearecii, le-au pierdut toate, până şi viaţa lor. Lasă ale tale să fie pentru Dumnezău, ca să aibi ceale striine şi ale tale. Deşi porţi haine vechi, şi eşti flămând şi secetos, şi gol te chinuieşti, mai frumos şi mai veasel eşti decât cei ce mănâncă şi beau nesocotit. Dumnezău, pentru aceaea, ţ-au dat bani, ca să saturi pre cel flămând. Ce săracu şi ce prost eşti tu, ce laşi pre Dumnezău şi câştiguri omeneşti câştigi? Ce laşi pre bogat şi pre săracu bântuieşti? Ce părăseşti pre cel ce dă şi la cel necunoscătoriu năvăleşti? Dumnezău pofteaşte să-ţ dea şi diavolul să mânie pentru facerea de bine. Dumnezău îţ dă însutite şi viaţa cea veacinică, iară diavolul îţ câştigă moartea cea veacinică. Acesta, cu batjocurire, iară Dumnezău cu laude. Acesta te zavistuiaşte, iară Dumnezău îţ împleteaşte cununi. Acesta, de-abia numai aici, iară Dumnezău, şi aici, şi acolo. Oare nu iaste aceasta nebunie mare? Să nu cunoaştem harul lui Dumnezău? Pentru aceaea, să zice aveare, ca să o aibă cineva pentru treaba lui? Iară nu să o ţie pentru alţii, că numai sluga păzeaşte banii stăpânu-său, iară cel ce-i stăpâneaşte, acela îi cheltuiaşte, atâta cât nu iaste mai nebunescu lucru decât a să face neştine rob banilor şi să ţine că iaste stăpân şi el iaste rob. El iaste legat, şi pre alţii

va să stăpânească, şi să bucură, şi să veseleaşte, căci s-au făcut rob, pentru că, de vei pofti să te îmbogăţeşti, niciodată nu vei înceta, bătându-te şi chinuindu-te, pentru că bogăţia iaste o dragoste fără saţiu, pentru că celor ce li-e seate de herbinţeală, de-ar bea toate fântânile, mai mult li să face seate. Aşa şi pre bogat, când îl vei vedea având avuţie multă, nu-l lăuda, ce-l socoteaşte ticălos şi chinuit, pentru că nu atâta pofteaşte săracul ceale ce-i trebuiescu, cât pofteaşte bogatul ceale multe. Bogat te-au făcut Dumnezău, ca să ajuţi pre cei săraci, ca să răsipeşti păcatele tale cu milostenia pentru mântuirea altora. Datu-ţ-au Dumnezău bani şi aveare, nu ca să-i ascunzi pentru răul tău, ce ca să-i împarţi pentru spăsenia sufletului tău. Cine au fostu mai sărac decât Ilie? Iară biruia pre toţi bogaţii la avuţie, având numai cojocul cel vechiu, şi aşa huliia toate bunătăţile aceştii lumi, şi ca nişte lut lăpădat socotiia aurul. Pentru aceaea, şi împăratul ovreailor Ahav, săracului Ilie îi era ruşine să-i caute asupră şi, când s-au suit spre ceriu, nu avea nimică alt să lase ucenicului său, lui Eliseu, fără numai cojocul, şi zicea: „Cu acest cojoc, adecă cu sărăcia, am biruit pre diavolul". Vei şi tu să biruieşti pre diavolul, fii săracu să biruieşti patimile, pentru că Ilie au lăsat cojoc ucenicului
95r său, iară // Hristos, suindu-se la ceriuri, au lăsat noao prea Sfântul lui trup, întru moştenire. Când vom piarde bani, să nu ne întristăm, ce să zicem „blagoslovit Dumnezău", că mai multă bogăţie vom găsi acolo de la Dumnezău, că-i va socoti cei ce-i piardem, ca când i-am fi dat săracilor. De vreame ce de Iov nu atât ne mirăm, căci făcea multă milostenie, ca cum ne mirăm de răpirea avuturilor lui, care au îngăduit cu mulţumită, zicând: „Domnul au dat, Domnul au luat". Împreună cu Avraam va sta, cu Iacov se va propovedui. Cine va păzi cuvântul acesta? Deci, când ţi se va tâmpla, dentru lucrarea diavolului, să pierzi aurul tău şi avearea ta, au de hoţi, au de altă tâmplare, mulţimeaşte lui Dumnezău şi nu te duce la vrăjitori, că, atuncea, îndoită rană vei da diavolului, căci n-ai grăit rău, şi va fugi de la

tine şi nu te va mai bântui, căci cunoaşte că mulţimita ta şi îngăduiala îţ câştigă cununi mai luminate de la Dumnezău. Şi aşa Iov, cu îngăduiala îndoită, au luat ceale ce-au pierdut. Iară tu, de vei îngădui, nu numai îndoite vei lua, ce şi însutite, de nu vei cârti, şi viaţa de veaci, întru împărăţia ceriurilor, căriia să ne învrednicim toţi întru Hristos, Domnul nostru, că a lui iaste slava, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 26 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru pronia şi promitia lui Dumnezău (adecă pentru mai 'nainte socotinţa lui Dumnezău). Blagosloveaşte, Părinte

Pentru care lucru, fraţilor, şi pentru care pricină Dumnezeul nostru, cel mai 'nainte cunoscătoriu, n-au pierdut de început pre diavolul, cel ce ne-au înşălat pre noi, şi ne-au scos den viaţă şi ne-au adus spre moarte şi den raiu la pământ şi, apoi, ticăloşii de noi, în iad şi-n munca cea de veaci? Spre aceasta zicem că, de-ar fi fost să stăpânească diavolul şi de-ar fi scos pre oameni cu sila den raiu, ar avea oarece cale această întrebăciune. Iară, de vreame ce diavolul de această puteare iaste lipsit, ce numai cât sfătuiaşte şi îndeamnă pre om spre rău, iară nu cu vreo stăpânire, la voia noastră au rămas să nu-l ascultăm. Iară noi, de bună voie, ne dăm să ne stăpânească, iară nu cu sila, şi nu-l biruiescu toţi pre dânsul, ce numai cei viteaji, prin voinţă. Iară unii să biruiescu de diavoli şi, pentru leanea lor, merg în iad, că omul cel rău, deşi
95v greşaşte, n-are nici o strâmbătate de / la diavolul, ce din leanea lui. Şi aceasta să cunoaşte den mulţimea celora ce biruiesc (pre diavolul) şi, de vreame ce pentru cei răi sau vicleani vreodată cei nevoitori aceasta iaste, căci n-au unde să-ş arate vitejia lor, aşa, dară, să face şi la tocmeala gurii şi a ochilor, că, prin aceastea, pohtim cealea ce nu să cadu, adecă din vedearea ochilor cadu mulţi la preacurvie.

Aşijderea, şi cu gura hulescu pre Dumnezeu, alţii învaţă eresuri. Dară oare pentru aceastea să fie omul fără limbă şi fără de ochi? Sau mâinele şi picioarele noastre să le tăiem? Căci că mânile noastre sânt pline de sânge şi picioarele aleargă spre răutate? Şi, împreună cu aceastea, şi urechile primescu minciuna şi pângărescu sufletul? De vreame ce, dară, ce şi mâncările aceastea şi băuturile (nu numai omului), ce tocma şi ceriului şi pământului şi mării, soarelui şi lunii, şi a toată mulţimea stealelor nu sânt de folos, dară cum vor fi de treabă, de vreame ce s-au făcut pentru dărâmatul om, aşa, cu ticăloşie şi cu nenorocire? Oare vezi râsul cel fără de cale, la care cuvântul să îndeamnă a să întoarce? Diavolul, dară, dentru sine iaste rău, iară nu s-au făcut pentru noi rău, că, de vom vrea noi, mult bine vom dobândi de la dânsul fără de voia lui. Iară minunea cea mai mare şi mărirea a iubirii de oameni a lui Dumnezeu întru aceasta iaste, că, prentr-însul, să fac oamenii mai buni, muşcă şi pre sine să mâhneaşte şi, când ni să căştigă noao aceasta prentr-însul, atuncea nu poate suferi bântuiala. Şi, spre aceasta zic unii că, de nu s-ar fi depărtat Dumnezeu, n-ar fi înşălat diavolul pre om den-ceput. Ce vom zice noi, dară, spre aceasta? Că, de nu s-ar fi făcut aceasta, n-ar fi cunoscut Adam cât bine avea în raiu (nici ar fi căzut den ceaea ce gândiia că iaste tocma cu dumnezăirea sau să zică nedumnezăire şi mândrie). S-ar fi pogorât vreodată, pentru că într-atâta 'nălţime să înălţase şi să învrednicise pre sine, cât aştepta şi Dumnezeu a fi? Ce, dară, n-ar fi îndrăznit el să facă, de nu s-ar fi înţelepţit cu această cădeare? Însă să zicem că, de n-ar fi sfătuit diavolul nimic pre Adam, oare fir-ar rămas negreşit de surparea neascultării? Aceasta nu iaste să o zicem, pentru că acesta, care aşa de lesne s-au supus de muiare, măcară de n-ar fi şi fost diavolul, curând, dentru sine, ar fi căzut în neascultarea păcatului. Că, de vreame ce-au primit el aşa lesne înşălăciunea altuia, iată că, şi mai 'nainte de înşălăciune, negrijnic au fost, că diavolul n-ar fi putut să aducă atâta răutate, de-ar fi fost sufletul lui

deşteptat. Dară, de vreame ce era aceasta să fie aşa, pentru care lucru deade Dumnezeu lui Adam poruncă ca aceasta, cunoscându-l pre el mai 'nainte că va să cază în păcatul neascultării? Şi pentru căci i-au dat lui această poruncă? Era semnu mai de mai mare grijă decât când nu i-ar fi dat poruncă, însă fie Adam avându-ş voinţa sa într-aceastaş chip negrijnic, precum s-au arătat mai pre urmă, şi nici o
96r poruncă nu primiia, ci, de-ar fi // rămas mâncând, şi bând, şi desfătându-să, oare acea leane, den odihna şi desfătarea ei, mai spre bine au mai spre rău l-au dus? Ci, den toate, aiave iaste că la mare răutate au căzut, ca un necunoscătoriu ce a fost, că încă nădeajde nu avea să aibă nemurirea şi aseamenea dumnezeirii, ci această nădeajde fiind încă îndoită şi el înălţându-se într-atâta necunoştinţă şi mândrie, atâta cât nădăjdui să fie Dumnezeu şi, mai vârtos, că nicicum nu vedea încredinţat pre cela ce-i făgăduiia lui. Ci, de vreame ce adevărat avea nemurirea, unde n-au ajuns mândria? Cine n-ar fi greşit, când ar fi ascultat pre Dumnezeu, că el, după ce i s-au dat porunca, aşa, fără de socoteală, n-au băgat samă pre Dumnezeu care i-au dat lui porunca aceasta? De n-ar fi auzit nicicum de la dânsul, lesne n-ar fi ştiut cum că iaste supus, că, de nu s-ar fi pedepsit pentru faptele ceale reale, nici pentru ceale bune s-ar fi cinstit. Mulţi, dară, nu credea la cuvântul învierii şi de faptele ceale bune fugiia, ca de pricina răutăţilor, şi făcea răutatea în locu de bunătăţi. Şi, de vreame ce lua într-această lume vrednicia toată, mare lucru socotiia a fi aceaea şi cuvântul judecăţii îl făcea mincinos. Ci, ca să n-aveţi această necredinţă, nici norodul cel neînvăţat să ajungă mai rău, nebăgând seamă direapta judecată a lui Dumnezeu, mulţi din ceia ce greşăscu aicea să muncesc şi la unii, nu pentru răsplătirea faptelor şi pentru căci nu face la toţi aici pedeapsa, încredinţează cuvântul judecăţii. Iară, deşi mai înainte de judecată pre mulţi pedepseaşte, deşteaptă pre cei ce, cu mult somnu, dormu, pentru că, pedepsindu-se oamenii cei răi, mulţi, de frica pedeapsii, să înţelepţescu ca să nu pată

şi ei ca şi aceia. Aşijderea, iarăş, ceia ce nu să pedepsesc aici pentru păcatele lor are Dumnezeu altă vreame să-i pedepsească, precum şi Cain, carele ucise pre frate-său Avel, şi aici s-au muncit, şi acolo, în veaci, şi să făcu pildă în toată lumea. Însă munceaşte Dumnezeu câteodată şi pre toţi împreună, precum au făcut cu potopul, în zilele lui Noe, întru înţelepciunea a multora. Pohteaşte şi voiaşte Dumnezeu şi pre oamenii cei ce nu cred în el să crează ca să-i spăsească, precum zice singur: „Că n-am venit să chiem pre cei direpţi, ci pre cei păcătoşi, la pocăinţă". Iară, deaca n-au vrut oamenii să să facă mai buni şi să cunoască adevărul cu atâta nevoinţă şi iertăciune ce-au dobândit de la Dumnezeu, de vreame ce nici atuncea nu i-au lăsat din mâna lui, iată, dară, că, de bună voie a lor s-au scăpat de viaţa cea cerească. Dumnezeu, într-această viaţă, dă oamenilor toate bunătăţile lui tuturor, tocma că pre soare îl răsare, şi celor buni şi celor răi, şi ploao, şi celor direpţi şi celor strâmbi, şi altele toate ale aceştii vieţi, după trebuinţă, le dăruiaşte. Deci, de face atâta bine şi chivernisală vrăjmaşilor lui, dară, cu cât mai vârtos va căuta spre ceia ce-l cred şi-i slujăscu lui? Iară, pentru căci n-au scos Dumnezeu pre diavolul den mijlocul lumii, cătră aceasta zicem că iaste un luptătoriu şi doi războinici şi vor
96v să iasă la războiu cu / luptătoriul acela? Deci, unul dentru dânşii să să dea mâncărilor şi băuturilor şi, den lăcomia pântecelui, să să facă moale şi slab, iară altul, nevoindu-se cu luptările, şi cu nemâncarea, şi cu învăţătura, aieve iaste tuturor că va birui? Deci, de vei ucide pre acel luptătoriu, cu carele, dentr-aceşti doi, îl vei asămăna? Oare cu cel leaneş şi lacom? Au cu cel nevoitoriu şi ajunat? Aieve iaste că e aseamene cu cel ce s-au nevoit şi mult au ostenit, pentru că acela are strâmbătate, ucigându-se luptătoriul, iară cel leaneş, de-ar fi şi viu luptătoriul, n-ar avea strâmbătate de cel nevoitoriu, ce, dintr-a lui leane, au căzut. Cela, dară, ce iaste slabu cu voinţa şi leaneş, măcară de n-ar fi diavolul, curând cade şi în mare râpă a răutăţii şi a păgânătăţii să surpă pre sine, că, de vom cerca pre amă-

runtul şi mădulările noastre le vom afla că sânt pricina peririi, de nu ne vom păzi, însă, nu den firea lor, ce nepaza noastră. Ia, socoteaşte că ochiul s-au dat omului de la Dumnezeu ca să vază lumea şi să slăvească pre Ziditoriul şi Stăpânul lumii, iară, de nu-l vei trebui bine pre ochiu, îţ aduce pricină de curvie. Şi limbă ţi s-au dat, ca să lauzi şi să slăveşti pre Dumnezeu, iară, de nu o vei păzi bine, îţ va fi ţie pricină de hulă şi de cuvinte proaste. Mâni ţi s-au dat, ca să le rădici pre eale spre rugăciune şi mulţemire, iară, de nu le vei păzi, le vei tinde spre răpiri şi lăcomii. Picioarele ţi s-au dat, ca să alergi spre fapte bune, adecă la bólnavi, la cei închiş, la beseareci şi sărbătorile sfinţilor, iară, de nu le vei păzi, vei face cu eale lucrurile diavolului. Vezi, dară, că celui slab toate îi sânt de stricăciune? Şi tocma şi ierbile ceale bune şi folositoare pre cel slab îl duc la moarte, nu den firea lor, ce den neputinţa celui slab. Pentru aceasta, dară, când vedem lucruri netocmite şi turburate, să nu vinuim pre Dumnezeu şi să gândim că aceastea sânt nesocotite de Dânsul, că furtunile, şi turburările, şi netocmealele, unele sânt den vremi, altele den gândul cel rău, carele, măcară mii de tocmeale bune ar avea întru sine, tot să greşaşte. Ca şi ochiul, când are boală, de-ar fi soarele măcară şi în amiază-zi, tot întunearec veade, iară, cându e sănătos, şi seara poate să meargă unde va vrea fără de greşală. Aşa, dară, şi ochiul minţii noastre, până încât iaste sănătos, toate ceale bune le veade, iară, când iaste gândul nostru întunecat şi stricat, tocma şi la ceriu de-l vom sui, la ceale de acolo dumnezeieşti previri, multă turburare şi netocmeală i să va părea. Pentru aceasta, dară, nici de la toţi nu ceare Dumnezeu aicea judecată, ca să nu să oceiască de înviare şi să să nădăjduiască de judecată şi, ca cum ş-ar fi dat seama toţi pe această lume, nici pre toţi îi lasă Dumnezeu să să ducă nepedepsiţi, ca nu, iarăş, să gândească că sânt toate nesocotite mai 'nainte. Iară, de nu creade neştine
97r înviarea, să socotească, cu mintea lui, // câte şi câte au făcut Dumnezeu, de unde nu era, şi aşa va lua încredin-

ţare şi pentru învierea aceaea a toată lumea. Şi cum că Dumnezeu au luat pământ, de-au zidit pre om, dară pământ n-au fost mai 'nainte, cum, dară, pământul să făcu om? Cum acest pământ ce nu era să văzu? Şi ce fealiu de temeiu are? Şi ce iaste dedesuptul pământului? Şi ce, după aceaea, iarăş iaste după pământ? Şi cum s-au făcut toate den pământul acesta? Adecă neamurile ceale multe ale dobitoacelor şi de tot fealiul de sămănături şi de frumuseaţele ceale multe ale copacilor? Iară aceasta iaste mai nepricepută şi nepovestită, taina Învierii, că nu iaste aseamene, ca cum ai aprinde făclie şi nicicum să nu fie foc, nici ca să, căzând, să o înnoieşti, căriia fiinţă să nu să vază. Ceaea ce ni să pare noao mai cu nevoie o au făcut mai 'nainte, ca, dintr-aceasta, mai lesne să ne arate, iară, şi din naşterea noastră, au nu iaste întâiu puţină sămânţă şi oarece flegmă şi, fără chip şi neînfrumuseţat, să samănă în zgăul cel ce primeaşte sămânţa? De unde să face atâta tocmire a dobitocului, veri cuvântătoriu, veri necuvântătoriu? Dară grâul, nu iaste grăunţu golu? Şi, după ce să seamănă, nu putrezeaşte? Dară, de unde să face spicul, şi paiul, şi rodul? Şi cealealalte toate, ca şi aceastea, de multe ori, cade vo sămânţă de smochină pe pământ, şi prinde rădăcină, şi să face pomu, şi dă roadă? Aceastea, dară, toate le primeşti şi nu le mai cercetezi, ce numai pre Dumnezeu îl cercetezi şi ispiteşti chivernisirea lui, cum preface şi înviază trupurile noastre? Dară, unde-s aceastea vreadnice de iertăciune? Dară, pentru care pricină au lăsat Dumnezău pre diavolul, un duh ca acela pângărit şi necurat să ne împiadece şi să ne arunce de multe ori în păcate? Lăsatu-l-au pre acesta, ca, de frica vrăjmaşului acestuia şi de vătămarea ce aşteptăm să ne vie de la el, să avem multă şi mare pază şi pururea să ne păzim cu privighearea. Dară, ce te miri căci au lăsat pre diavolul? Aceasta o au făcut, căci grijaşte şi nevoiaşte pentru mântuinţa noastră şi, deşteptându-ne pre noi den somnul leanii, şi gătindu-ne pricină de cununi, pentru aceasta au făcut şi matca focului, adecă iadul, ca teamerea muncilor

şi nesuferirea iadului să ne ducă pre noi la împărăţia ceriurilor. Şi, iară, de vei face vreun bine, ceva, şi nu vei lua pentru el plata aici, nu-ţ pară rău, nici te turbura, că, după moarte, în veacul cel viitoriu, te aşteaptă plata, cu multă dobândă, şi Împărăţia lui Dumnezău cea veacinică. Aşijderea, iară, de vei face vreo faptă rea şi vicleană şi nu te vei pedepsi de pravilă şi de părintele tău cel sufletescu, să nu-ţ pară că vei scăpa nepedepsit, căci că, acolo, te aşteaptă munca cea veacinică a iadului, de nu te vei pocăi şi părăsi de păcat pren fapte ceale bune, că zice: „Lase-te de rău şi fă bine". Iară, de se va întâmpla să-ţ pară rău,
97v căci vezi pre alţii carii vieţuiescu cu vicleşuguri, / şi cu lăcomii, şi au bogăţie, şi cu norociri să desfătează în bunătăţile acestea, şi tu te amărăşti pentru lungă răbdarea lui Dumnezău, adu-ţi aminte câţi oameni făcători de rău sânt de păzescu căile ceale reale şi ucig pre călători, câţi sapă ziduri şi mormânturi şi fură, câţi adapă pre alţii cu otravă, de moru. Dară, cade-se oare, pentru unele ca aceastea, să defăimăm pre Judecătoriul Dumnezău? Ba, nu se cade, pentru că, de va vrea pre ei să-i puie de-acum supt judecată şi pre cel ce face rău să-l pedepsacă, iată că singur, tu, ceri pedeapsa şi, mai 'nainte, pre tine te osândeşti. Socoteaşte, cu mintea ta, omule, câte ai greşit, în toată viaţa ta? Câte vei afla în judecata morţii, şi vei cunoaşte că în daru îţ iaste ţie îndelungă răbdarea şi blândeaţele lui Dumnezău, şi de aceasta să te minunezi, că, de-ar vrea Dumnezău să pedepsască pre toţi pentru greşalele lor, câte facu, n-ar ajunge tot neamul omenescu, ce s-ar fi stinsu. Pentru aceasta, dară, fraţilor, să ne păzim, să nu cădem, că nici noi nu grijim atâta pentru spăsenia noastră, cât grijaşte făcătoriul nostru, Dumnezău, nici ne iaste noao atâta grijă să nu păţim vreun rău, cât iaste lui Dumnezeu, carele ne-au dăruit noao sufletul nostru, că Dumnezău, nici la primejdii nu lasă pre oameni pururea să să bântuiască, ca să nu să treacă şi să piară de întristare. Nici, iarăş, la norociri şi la patime bune îi lasă, ca să nu să lenevească pentru mântuinţa lor, ce, cu schimbările

aceastea, în multe fealiuri spăsenia lor tocmind, lucrează, pentru că o corabie, de nu va avea cârmaciu, nu poate să stea, ce, pre lesne, se va îneca. Dară această lume, cum ar fi putut să stea atâţia ani, de n-ar avea cine o chivernisi? Şi, pentru ca să nu mai zic altă, socoteaşte tu această lume ce iaste pre pământ, cum ar hi o corabie şi ceriul veatrila, corăbiarii oamenii şi luciul mării să fie bezna cea fără de fund. Cum, dară, într-atâţia ani, nu s-au întâmplat niciodată înecare şi perire aceştii corăbii, în toată lumea? Ia, lasă o corabie, într-o zi, fără corăbiari şi fără cârmaciu, că îndată o vei vedea înecată. Dară această lume are 7000, şi mai mult, de ani şi niciuna ca aceasta n-au păţit. Şi, încă, ce zicu eu, corabie sau luntre, o colibă, de face neştine în via lui şi deaca culeage via şi o lasă pustie, de multe ori, nici doao zile nu stă, ce îndată să strică şi cade. Şi, de vreame ce o colibă nu poate să stea, negrijind nimenea de ea, dară zidirea ceriului şi a pământului, fiind atâta de bună şi minunată, cum ar fi putut să stea atâţia ani nestricată, fără de grija şi chivernisala cuiva fără putinţă ar fi? Ia, socoteaşte-m, podoaba şi înfrumuseţarea ceriului câţ ani are şi nu s-au mai 'negrit? Cunoaşte şi putearea pământului, cum nu i-au slăbit pântecele într-atâţia ani, născând atâtea fealiuri de sămănături? Aşijderea, şi izvoarăle, şi fântânile, cum izvorăscu totdeauna şi nu mai
98r sacă? So // coteaşte, şi marea, câte râuri primeaşte, iară peste măsura ei nu mai covârşaşte? Pentru aceasta, dară, să cade, la fieştecare faptă, den câte sânt numite şi făcute de Dumnezău, să zicem: „Foarte s-au mărit lucrurile tale, Doamne, că toate, cu înţeleciune, le-ai făcut". Dară, cum să nu fie fără cale aceasta, când vedem pre ziditoriul de case şi pre cioplitoriul de leamne, cioplind şi tăind cu firistreul, şi nu-l mai întrebăm: „Pentru care lucru le faci aşa?". Aşijderea, şi pre doftor, când doftoreaşte pre bólnavi, unora le taie carnea, pre alţii îi arde şi le lasă sânge, iară pre alţii îi închide în locuri întunecoase, şi îi chinuiaşte cu foame şi cu seatea, şi noi aceastea le vedem făcându-le, nu ispitim să zicem pentru ce fac ceasta şi

ceaea, ce numai ce tăcem. Iară înțelepciunea lui Dumnezău cea nespusă o dârmonim și o cercetăm? Iară, de va vrea cineva să facă milostenie pentru cei săraci și cei ce să află în nevoie, cercetăm pre amăruntul și zicem: „Pentru ce iaste cutarele sărac și cutarele lipsit? Sau cutarele bogat?". Dară, nu te pleci jos să te cunoști pre sine ce ești? Și să pui legătură limbii tale și să-ț opreşti mintea, să nu cercetezi făr' de lucru, ce numai îț socoteaşte mulțimea păcatelor tale și, de ești cercetătoriu, ceare întâiu ție pedeapsă, pentru cercetarea și pentru cuvintele ceale reale ce-ai zis, că să cade să te cercetezi pre tine, iară nu pre Dumnezău, de-ț adaogi spre păcatele tale și alte păcate mai greale. Dară, cum nu sânt unele ca acestea vreadnice iadului, dentru care milostivul și îndurătoriul Hristos, Dumnezău izbăvindu-ne pre toți, să ne învredniceascâ întru împărăția lui cea cerească, împreună cu toți sfinții, amin?

Cuvânt al 27 a celui întru sfinți părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru pocăință și pentru împăratul David și pentru a lui Urie (muiare). Blagosloveaşte, Părinte

Iată, astăzi, fraților, sosi la noi fericitul David și ni s-au citit dascalul, cântărețul veseliei, căci, când îș porneaşte lăuta cea den Duhul Sfânt, pren *Psalmi*, îndulceaşte auzul și înțelepțeaşte gândul. Pentru aceasta, au tocmit darul Duhului Sfânt să să cânte, mai în toate zilele, de tot sufletul creştinescu, ca să ne veselim auzul nostru și să ne folosim sufleteaşte. Mie, de multe ori, îm vine de mă miru
98[v] și zicu, cu cugetul mieu, pentru care lucru, den toa / te *Sfintele Scripturi* ale *Legii Vechi* și ale ceii *Noao*, mai mult cartea lui David o iubescu creştinii și numai aceasta vor să o aibă în gura lor, pururea. Moisi să făcu mare puitoriu de leage și, față cătră față, au văzut pre Dumnezău, carele ne arată toată zidirea lui Dumnezău

de 'nceput și, pre Ziditoriul propoveduindu, zice: „De 'nceput făcu Dumnezău Ceriul și Pământul". Și-au făcut o carte mare și plină de toată înțelepciunea și abia numai o dată o cetim într-un anu la toate besearecile. Ce vei zice că aceaea iaste a *Legii ceii Vechi*. Dară, spre cetirea dumnezeieştilor *Evanghelii*, ce vei să zici? Care propoveduiescu minunile venirii lui Hristos, unde moartea s-au zdrobit, și dracii, numai de poruncă, fug și stricații, cu cuvântul, să curățescu și orbii, din lut, lipsa firii lor dobândescu și 5000 de oameni, den 5 păini, în pustiu, să satură, unde moșteneaşte tâlhariul raiul și curva să află mai curată decât stealele, unde și repezișurile Iordanului să sfințescu, preń sfințirea sufletelor noastre, și Unul născut, Fiul, de Părintele den ceriu să mărturiseaşte, unde Hristos înnoiaşte viața noastră spre mântuire și, strigând, zice: „Fericiți cei săraci cu Duhul, că a lor iaste împărăția ceriurilor. Fericiți cei flămânzi și însetoșați de direptate, că aceştia se vor sătura". Iară, și acestea legi numai o dată sau de doao ori le cetim într-o săptămână. Ce, iară vei zice că cununile ceale împărăteşti nu să cade, în toate zilele, să le vază toți. Dară, ce vei să zici spre fericitul Pavel, ritorul lui Hristos, vânătoriul a toată lumea, carele, cu patru *Epistolii*, ca cu nişte mreji sufleteşti, toată lumea au vânat, carele s-au răpit până la al treilea ceriu și s-au adus la raiu, carele au aflat tainele împărăției lui Dumnezău, ceale ce nu poate om să le grăiască, ce și pre acesta, de doao ori îl cetim în săptămână? Și, iarăș, epistolia lui nu o ținem în gura noastră? Ce, numai când să citeaşte, atuncea ne iaste mintea la dânsa. Ce avem, dară, altă să zicem pentru fericitul David, cum au tocmit darul Duhului Sfânt, să să vestească ziua și noaptea, că iaste în gurile tuturor, ca nişte miru de mult preț, la vdeniile ceale bisericeşti. Și întâiu, și la mijloc, și pre urmă iaste David, la cântările de utrănii întâiu, și la mijloc, și la sfârșit David, la trupurile morților, și la casele fecioarelor, și la meșteșuguri, începutul, și mijlocul, și sfârșitul, David. O, minune de lucruri ciudate, că mulți den ceia ce nu știu carte și încep să înveațe

dentâiu, tot cartea lui David învaţă de rostu şi, nu numai în oraşe şi în beseareci, ce în toată vreamea, şi în tot locul, şi în toată vârsta, acesta luminează. Aşijderea, şi în cetăţi şi în pustii, cu multă nevoinţă, adună la Dumnezău săboară sfinte pre la mănăstiri, adunare sfântă de ceate îngereşti, şi-ntâiu, şi la mijlocu, şi la sfârşit, David. La sihăstriile fecioarelor, mulţime de călugăriţe carele urmează pre
99r Mariam, la pustiităţi, între bărbaţi, carii stau în stâlpi şi, // vorovind cu Dumnezeu şi întâiu, şi pre urmă, şi la mijloc, tot David. Aşijderea, şi toţi oamenii, fiind îngreuiaţi de somnul cel firesc al trupului, noaptea, fără vreame să scoală şi, îndată, David îi întimpină şi tocma pre slugile lui Dumnezeu îi îndeamnă spre cântări îngereşti, pe pământ îl face ceriu şi pre oameni îi face îngeri. Şi toată viaţa noastră o înfrumuseţază şi, cu toţi, în toate să află, cu copiii împreună creaşte, pre cei tineri îi cheamă spre cunoştinţă, vérgurilor le dăruiaşte curăţie, bătrânilor le dă pază, pre păcătoşi îi chiamă la pocăinţă, zicând: „Mărturisiţi-vă Domnului, că iaste bun". Pre cei îndireptaţi prin pocăinţă, întărindu-i, zice: „Păcatele tinereaţelor meale şi ale necunoştinţii meale nu pomeni, Doamne". Pre ceia ce-au primit faceri de bine, îndemnându-i spre mulţemiri, zice: „Ce vom da Domnului pentru toate cealea ce ne-au dat noao?". Pre ceia ce păcătuiescu adease, chemându-i la ispovedanie, zice: „De vei căuta fărădelegile, Doamne, Doamne, cine va suferi?". Pre ceia ce pohtesc milă de la Dumnezeu, învăţându-i, zice: „Miluiaşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta". Pre cei chemaţi la preoţie, întărindu-i, zice: „Nu mă lepăda de la faţa Ta". Pre ceia ce-i trag la judecăţi şi învaţă, zicând: „Izbăveaşte-mă de năpăstuirea oamenilor". Pre ceia ce să tem de vrăjmaş, învăţându-i, zice: „Izbăveaşte-mă de vrăjmaşii miei, Doamne". Pre cei răbdători şi mulţemitori îi îndeamnă spre mai multă mulţemită, zicând: „Îngăduind, îngăduiiu Domnul, şi-m luo aminte, şi ascultă rugăciunii meale". O, mare şi minunată alăută, carea adună sufletele oamenilor, ca pre nişte strune, şi împreună le loveaşte într-o slăvire a

lui Dumnezeu! Dară cum unul ca acesta atâta de minunat, care înfrumuseţează viaţa oamenilor şi toate cuvintele, câte să află, le covârşaşte, carele au tocmit pre pământ viaţa îngerească şi iaste încununat în ceriu cu lauda îngerilor, cum fu părăsit de căzu între amândoao capetele ceale mari ale păcatelor? Că aceastea sânt cap tuturor păcatelor, adecă să nu ucizi, să nu preacurveşti, iară el s-au scăpat şi, întru amândoao, au căzut. Pentru acest lucru, de multe ori, aflându-mă singur şi cugetând aceastea întru mine, mă spământez cu gândul. Şi, în ce chip iaste o corabie în mijlocul mării fără corăbiariu şi să învârteaşte într-o parte şi-ntr-alta, având nevoie de valuri, aşa şi mintea mea să turbură, de multe ori, de valuri şi, cugetând, zic: „Cum acest om, fiind împodobit cu atâta bunătăţi, împăratul şi prorocul, sluga şi tatăl lui Hristos, slugă, după fire, şi tată, dupe trup (că zice Cartea naşterii lui Isus Hristos, Fiul lui David), cel slăvit în fapte bune, cel împodobit cu stemă şi îmbrăcat în haină împărătească, iară, mai vârtos, îmbrăcat în smerenie?". Şi, zicând: „Doamne, nu s-au înălţat inima mea, nici s-au râdicat în
99v sus / ochii miei, nici merş întru măriri, nici în minunate mai mult decât mine, de nu mă smeriam, ce înălţaiu sufletul mieu, ca cel înţercat spre maică-sa, carele au păzit hotarăle neînvrăjbirii". Şi zice: „Doamne, Dumnezeul mieu, de-am fi făcut aceasta, de iaste nedireptate în mânile meale, de-am răsplătit celora ce-m dau mie reale?", carele numai el fugiia de mândrie, ce şi pre mândri îi goniia, zicând: „N-au lăcuit în casa mea cel ce face mândrie, grăind strâmbătăţi, nu s-au îndireptat 'naintea ochilor miei?", carele zicea cu îndrăzniri cătră Dumnezeu: „Lămuritu-m-ai şi nu să află întru mine strâmbătate, dară ce zic multe şi-i adeverim mărturiile lui?". Însă, de multe ori, zic unii că nu iaste de credinţă cela ce mărturiseaşte singur de sine, ce altul să mărturisească faptele lui şi să-i vestească cununile lui, ca să fie mărturia şi mai mult încredinţată. Dară pre cine avem pre alt, fără cât pre Dumnezeu, carele zice: „Aflat-am pre David al lui Iesè,

barbatu după inema mea". Ce mărturie trebuiaşte alta mai adevărată decât aceasta? Ce iaste altu mai vreadnic încredinţării decât glasul acesta? Dară, în ce chip acest împodobit cu atâta fapte bune şi mărturisit după inema lui Dumnezeu fu depărtat, de căzu într-amândoao păcatele ceale mari? Să nu ucizi, să nu preacurveşti, dară şi ucigaşu şi preacurvariu prorocul lui Dumnezeu? Şi această istorie s-au citit astăzi la noi, nu ca să defaimu pre prorocul, să nu dea Dumnezeu, ci ca să ne păzim pre noi, ca, când faci vreo faptă bună, să te păzeşti să nu cazi, că aşa zicea şi apostolul: „Cel ce-i pare că stă să caute să nu cază". Pentr-aceasta, dară, mai adease zicea şi David: „La sfârşit nu strica". Direpţ aceaea, rugându-să, zicea: „Şi, până la adâncul bătrâneaţelor, Dumnezeul mieu, nu mă părăsi". Pentru care pricină, dară, să depărtă şi căzu în păcate ca acestea? Pentru trei lucruri. Dară, carele sânt acealea? Eu să vi le spuiu, numai ce luaţ aminte cu deadinsul. Întâiu, pentru cei direpţi, ca să să păzască în toată viaţa lor, adecă sihastrii şi pustnicii, şi să nu se laude, să zică: „Mult am ostenit, cu multe fapte bune ne-am împodobit". Să nu zică: „Postesc, bdenuiesc, fac rugăciune, plângu, lăcrămez, cu haină de păr m-am îmbrăcat, veştejitu-mi-am trupul cu postul, de acum nu mă mai tem de bântuialele diavolului, plinitu-s-au, dară, cununile meale". Nu te înşăla, omule, nu te înălţa cu firea, că n-ai făcut mai mult decât David. Şi ascultă-l pe el ce zice: „Genunchele meale au slăbit de post şi carnea mea s-au schimbat de untu-de-lemnu". Şi, iarăş, zice: „Iară eu, când mă supăra ei, mă îmbrăcam cu sac şi smeriiam cu postul sufletul mieu". Ascultă ce zice şi pentru nedormirea: „În miezul nopţii mă sculam ca să mă mărturisescu ţie". Şi, iară: „De şapte ori în zi ţi-am cântat ţie". Ascultă-l ce zice şi pentru lacrămi: „Ostenit-am întru suspinarea mea,
100r spăla-voiu, în toate nop // ţile, aşternutul mieu, cu lacrămile meale". Ascultă-l ce zice şi pentru postirea: „Că cenuşa, ca pâinea o mâncam şi băutura mea, cu plânsoare, o amestecam". Dară, ce mai zic ale proroculuiţ Ascultă,

iarăş, mărturia lui Dumnezeu, ce zice: „Aflat-am pre David al lui Iesè, bărbat după inima mea". Iară, încăş, după atâtea de multe şi ca aceastea bunătăţi, el căzu într-acest fealiu de greşale. Pentru aceaea, dară, niciodată să nu te laşi în nădeajde, ce, în toate zilele, să te întăreşti, aducându-ţ aminte de învăţătura apostolului, ce zice: „Cel ce-i pare că stă să caute să nu cază". Iată întâia pricină. Ascultă acum şi a doa pricină, că, pentru ca să nu să deznădăjduiască păcătoşii, ce să să ispoveduiască pururea, măcară de-ai greşi de mii de ori, de mii de ori să te ispoveduieşti, că nu iaste alt lucru mai rău decât deznădăjduirea, că, deaca cade neştine în deznădăjduirea păcatelor, nu să mai tămăduiaşte. Nu vezi pre doftori? Că, deaca adeverescu pre cineva de moarte, deci nu-l mai doftoresc, ce-i zic: „Orice ne vei da, nu vom mai lua, că, de acum nu mai primeaşte boala vindecare, că au biruit răutatea boalei pre meşteşugul doftoriei". Aceastea zic şi-l adeveresc morţii. Într-acesta chip iaste şi cela ce cade în deznădăjduire şi zice că nu va mai avea spăsenie, să arunce pre sine în mai mari răutăţi. Pentru aceaea, şi tu, cine eşti, de vei gândi că cela ce-au făcut aceale păcate mari, uciderea şi preacurvia, iarăş au aflat vindecare, măcară de mii de ori de vei greşi, tot aleargă la ispovedanie. Şi aceasta o zic, nu că doară dau voie oamenilor să facă păcate, ce căci voiu să trag pre păcătoşi spre pocaianie. De vreame ce Dumnezeu iaste iubitoriu de oameni şi spală păcatele ceale mari ale oamenilor, că cela ce păcătuiaşte să asamănă celuia ce cade, de să fărâmă, însă, deaca să va pocăi, Dumnezeu îl va vindeca, că ce iaste mai mare decât uciderea şi preacurvia? Iară, încăş, ascultă pre prorocul acesta ce-au greşit ce zice: „Ziş că voiu mărturisi întru mine fărădeleagea mea Domnului şi tu lăsaş păgânătatea inimii meale". Pentru aceasta, şi Hristos au venit şi-au iertat păcatele ceale mari, pre tâlhariul l-au băgat în raiu, pre vameş l-au făcut evanghelist, pre ocărâtoriul şi hulitoriul Pavel l-au făcut apostol în toată lumea, pentru ca să nu te deznădăjduieşti

şi tu, păcătuind, ce să-ţi ispoveduieşti păcatul tău, să-l pierzi şi să dobândeşti sănătatea, că zice: „Mărturisiţi-vă Domnului, că iaste bun, că în veac e mila lui". Aceasta iaste a doa pricină. Ascultă şi a treia. Vrut-au Mântuitoriul nostru Isus Hristos să vie pre pământ, să ia trupul lui şi să petreacă împreună cu oamenii. Iară, de vreame ce era Dumnezeu şi numai singur rămânea fără de păcat, au iertat voinţa direptilor, după tocmeală, ca să cază în greşale omeneşti, nu că doară el i-au aruncat într-acel păcat, ce numai voinţa lor o au lăsat să umble după voia
100v ei. Că aşa au greşit şi Avraam, / necrezând, şi, pentru aceaea, i-au dat Dumnezeu canon, de le-au robit neamul lui 500 de ani. Aşijderea şi Moisi, pentru căci n-au slăvit pre Dumnezeu, când au izvorât apă den piatră ne-mulţemitorilor jidovi, şi, pentru aceaea, au zis Dumnezeu către Moisi: „Să nu vezi pământul făgăduinţii, nici să întri într-însul". Într-acesta chip să depărtă Dumnezeu şi de David şi-l lăsă de căzu în păcat, ca să să afle numai el singur în trup omenescu, fără de păcat. Pentru aceasta, dară, şi prorocul David, cându-ş mărturisiia păcatul lui, aceasta zicea lui Dumnezău: „Ţie Unuia greşiiu şi răutatea înaintea Ta făcuiu". Pentru ce? Pentru ca să te îndireptezi în cuvintele tale şi să biruieşti, când îţ vei face judecată, când va veni ziua aceaea, când va să să arate firea mea şăzând de-a direapta măririi lui Dumnezău, că zice: „Săzi de-a direapta mea, până voiu pune pre vrăjmaşii tăi aşternut picioarelor tale". Într-aceaea zi se va arăta trupul carele l-au luat den firea noastră, de se va judeca cu oamenii. Şi sus trup, şi jos trup, că zice: „Vedea-vor spre cela ce l-au giunghiat". Însă cel de jos, adecă trupul nostru, îl vor vedea îngreuiat cu păcate, iară cel de sus, făr'de păcate, numai cercetând şi judecând păcatele. Pentru aceasta, zice: „Ca să te îndireptezi în cuvintele tale şi să biruieşti, când vei judeca tu". În ce chip? De vreame ce păcat n-au făcut, nici s-au aflat vicleşug în rostul lui, a căruia e slava şi putearea, acum şi pururea şi în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 28 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru pocăinţa şi postul, şi pentru prorocul Iona şi Daniil, şi cei trei coconi.

Blagosloveaşte, Părinte

Luminată sărbătoare avem astăzi şi adunarea mai luminată decât cea obiciuită. Dară, carea iaste pricina? Eu cunosc că acest lucru iaste al postului, însă nu al acestuia de aici, ce al celuia ce-l aşteptăm. Acela, cu adevărat acela, ne-au adunat spre casa noastră cea părintească. Acela şi pre cei mai denainte leaneşi i-au înălţat astăzi spre braţele maicei lor. Deci, de vreame ce ne-au făcut atâta nevoinţă, numai căci-l aşteptăm, dară când va veni şi se va arăta, cât va să ne adaogă smerenia? Într-acestaş chip, şi o cetate, când va să vie într-însa vreun boiariu groaznic, leapădă de la dânsa toată leanea şi vine la mare
101r nevoinţă. Iară nu vă teameţi, auzind că zicu postu // lui boiariu groaznic, că nu iaste postul groaznicu noao, ce diavolilor. Că, de să îndrăceaşte cineva, arată-i numai chipul postului şi vei vedea că rămâne neclătit şi uscat, ca o piatră, de frica lui, şi încă, mai vârtos, când iaste postul împreunat cu sora lui, cu rugăciunea. Pentru aceasta zice Hristos: „Acestu neam cu nimica nu iase, ce numai cu ruga şi cu postul". Deci, când gonescu aceastea pre vrăjmaşii mântuinţii noastre şi sânt groaznice vrăjmaşilor vieţii noastre, cade-se să le poftim şi să le iubim, iară să nu ne teamem de dânsele. Iară, de vom vrea să ne teamem de beţie, şi de mâncările ceale multe să cade să ne teamem, iară nu de postu, că beţia ne leagă cu mânile îndărăt şi ne dă în mânile şi în munca patimilor trupeşti, ca pre nişte robi, unii stăpâne reale. Iară postul, de ne va găsi robiţi şi legaţi, ne dezleagă den legături, şi ne scoate den muncă, şi ne aduce iară în volnicia noastră cea dentâiu. Deci, de vreame ce să luptă cu vrăjmaşii noştri, şi ne izbăveaşte den robie, şi ne aduce întru slobozire, ce altă mai mare dovedeală cerci a prieteşugului ei ce are către neamul nostru? Că aceasta iaste dovedeală de mare prieteşug. Vei

să cunoşti câtă podoabă iaste la oameni postul şi câtă pază şi întărire? Ia aminte, rogu-te, la luminata şi fericita ceata călugărească, că aceştia fug den valurile lumii, şi aleargă către vârfurile munţilor, şi-ş facu colibi în lineştea pustiului, ca la un liman cu bună lineşte, şi au pre postul acesta împreună lăcuitoriu şi soţu, în toată viaţa lor. Pentru aceaea, den oameni ce sânt, îi face îngeri şi, nu numai pre aceştia, ce şi la oraşe, pre câţi află de-l iubescu, îi râdică tocma întru 'nălţimea filosofiei. Pentru aceasta, şi Moisi şi Ilie, stâlpii prorocilor *Legii Vechi*, macară deşi era luminaţi şi mari, cu alte multe bunătăţi, iară încăş, când vrea să să apropie către Dumnezău, să grăiască cu el, pre cât iaste putinţa omenească, atuncea către post alerga şi, pren mânile ei să-nălţa către Dumnezeu. Pentru aceaea, şi Dumnezău, de-nceput, când au făcut pre om, îndată îl deade în mânile postului, să-l ţie şi să aibă grijă de mântuinţa lui, ca o maică drăgăstoasă şi dascal ales, că, zicând: „Den tot lemnul ce iaste în raiu cu mâncare să mănânce, iară den lemnul ce-i a cunoaşte binele şi răul să nu mănânce". Acesta iaste chipul postului. Deci, de-au fostu postul de treabă în raiu, cu cât mai de treabă iaste afară den raiu? De-au fostu de treabă iarba, mai 'nainte de rană, cu cât mai vârtos, după ce s-au făcut rana? Şi, de-au fostu bună arma aceasta a postului, mai 'nainte de războiul poftelor, cu mult iaste mai bună, după atâta războiu ce avem de la poftele trupeşti şi de la diavolul. Iată, dară, că ajutoriul postului foarte iaste de treabă, că, de-ar fi ascultat Adam glasul acest de-ntâiu, n-ar fi auzit al doilea glas: „Că pământ eşti şi în pământ vei mearge". Ce, pentru căci nu ascultă aceasta, întru aceaea dobândi moarte, şi scârbe,
101[v] şi griji, şi viaţă mai rea / decât toată moartea. Pentru aceaea, mărăcini şi ciulini, pentru aceaea, osteneale, şi durori, şi alte reale multe. Văzuşi cum să mănie Dumnezău, când nu să bagă în samă postul? Ia, cunoaşte cum să veseleaşte iarăş, când postul să cinsteaşte, că, precum, când nu s-au băgat în samă postul, au dat moartea certare celuia ce n-au băgat în samă, aşijderea, şi când l-au cinstit,

au izbăvit den moarte. Pentru aceaea, vrând Dumnezău să arate putearea acestui lucru, i-au dat volnicie, după răspunsul şi tragerea către moarte, să răpească pre ceia ce să trag către moarte den mijlocul căii şi să-i aducă spre viaţă, şi nu pe doi, sau trei, sau zeace, sau doaozăci, ce pre tot norodul nineviteanilor. Şi o cetate mare ca aceaea şi minunată aflându-se, plecându-ş capul într-această prăpastie şi vrea să dobândească urgia ce-i veniia de sus, îndată, ca când ar fi venit o puteare de sus, o au răpit den mânile muncitoriului şi o au adus la viaţă. Şi, de veţ vrea, să ascultăm şi istoria, că zice: „Fu cuvântul Domnului către Iona, zicând: ‚Scoală şi te du în Ninevi, cetatea cea mare'". Vru Dumnezău, îndată, să o aducă la iertare de mărimea cetăţii, cunoscându-i mai 'nainte scăparea cea ce era să fie, însă să auzim şi veastea ce i-au dat: „Încă trei zile şi Ninevi se va prăpădi". „Dară pentru ce, Doamne, spui mai 'nainte nevoia ce vei să faci?". „Pentru ca să nu o facu, pentru aceaea o spuiu mai 'nainte". Pentru aceasta înfricoşază şi cu matca focului, pentru ca să nu o aducă. Zice un înţelept oarecarele: „Lasă să ne înfricoşaze cuvintele, să nu ne scârbească faptele". Însă, pentru care lucru şi ocrotirea nineviteanilor, aşa, în scurtă vreame fu? Pentru ca să cunoşti şi bunătatea varvarilor acelora, adecă a nineviteanilor, cum putură, în trei zile, de stricară urgia a multe păcate, şi să te miri şi de iubirea cea de oameni a lui Dumnezău, că primi pocăinţă de trei zile, pentru atâtea păcate. Şi, ca să nu cazi şi tu întru deznădejduire, macară de-ai avea întunearece de păcate, că, în ce chip cel leaneş şi slab de fire, de va petreace şi multă vreame cu pocăinţă, nici un lucru mare nu face, nici întoarce pre Dumnezău către Dânsul, pentru leanea lui, aşijderea, iarăş, cel nevoitoriu şi fierbinte cu sufletul, ce să apucă de pocăinţă cu multă nevoinţă, poate, în scurtă vreame, să stingă păcatele de mulţi ani. Au nu s-au lepădat Petru de trei ori? Şi nu s-au lepădat a treia oară cu jurământ? Nu s-au temut de cuvintele unii slujnice proaste? Dară, ce? Trecut-au multă vreame, până a să pocăi? Ba. Ce, într-aceaeaş noapte au

căzut şi s-au şi sculat. Şi rană au luat şi s-au şi vindecat. S-au bolnăvit şi s-au şi însănătoşat. Cum şi în ce chip? Plângând şi tânguindu-se. Încă nu fiece plângere, ce cu nevoinţă şi cu multă căldură. Pentru aceaea, şi Evanghelistul nu zice numai că au plânsu, ce au plânsu cu amar. Şi, în ce chip au fost putearea lacrămilor acelora, nu poate
102r cuvântul să o arate, ce istovul faptelor o au // arătat aieve, că, după acea căderе rea (căci că, decât lepădarea, altă răutate mai mare nu iaste) şi după atâta răutate, l-au înălţat Hristos iară întru cinstea cea mai denainte, şi i-au datu-i isprăvnicia besearecii a toată lumea, şi ni l-au arătat noao că are mai multă dragoste decât toţi apostolii spre Domnul, că zice: „Petre, iubeşti-mă mai mult decât aceştia?". Cu adevărat, nici o bunătate alta nu iaste aseamene cu aceasta. Şi, ca să nu zici că pre nineviteani cu cale i-au iertat, de vreame ce-au fost oamenii varvari şi fără de minte, că zice: „Sluga carea nu ştie voia stăpânului său şi va face lucruri vreadnice bătăii puţinu se va bate". Ca să nu zici aceasta, pentru aceaea ţ-am adus pre Petru la mijloc, slugă, mai vârtos, carele foarte ştiia voia Stăpânului său. Iară, încăş, şi acesta au făcut greşală care au fostu mai mare şi vezi la câtă 'nălţime de îndrăznire au ajunsu? Deci, şi tu nu te deznădejdui pentru păcatele tale, că mai tare răutate decât păcatul iaste a sta cineva în păcat şi mai rea decât căderea iaste când zace căzut. Aceasta plânge şi Pavel şi să tânguiaşte, aceasta iaste vreadnică tânguirii, pentru că zice: „Nu cumva, venind eu către voi, mă va smeri Dumnezău şi voiu plânge pre mulţi, nu numai den cei păcătoşi, ce, mai vârtos, den cei ce s-au pocăit de pângăriciunea şi necurăţia care au făcut"? Dară spre pocăinţă, care vreame alta ar putea să fie mai de treabă decât vreamea postului? Însă să venim iarăş la istorie. Deci, auzind cuvintele aceastea, prorocul să pogorî în Iopia, să fugă de faţa Domnului la tarseani. Unde fugi, omule? Au n-ai auzit pre celalat proroc, zicând?: „Unde mă voiu duce de la Duhul tău şi, de faţa ta, unde voiu scăpa?". „În pământ". „Ce al Domnului iaste pământul şi

plinirea lui". „Dară în iad?". „Ce, de mă voiu pogorî, zice, în iad, mă vei afla". „În ceriu?". „Ce tu acolo eşti". „În mare?". „Ce şi acolo, zice, mă va prinde direapta ta, care lucru l-au păţit şi prorocul acesta". Ce aşa iaste păcatul, că aruncă sufletele noastre la multă necunoştinţă şi, precum cei beaţi şi întunecaţi de vin umblă cum li să prinde şi, de iaste înaintea lor au groapă, au râpă, au ce s-ar tâmpla, cad de să fărâmă, fără de nici o pază, aşa şi cei ce să pornescu spre păcat şi sânt ţinuţi de pohta acei fapte. Aşa cade o beţie rea, nu cunoscu ce fac, nu cugetă nici de ceaste de aici, nici de ceale viitoare. Spune-m, dară, prorocule, de Stăpân fugi? Aşteaptă puţinel şi voiu vedea că nici den mânile mării slugii Stăpânului îm pare că nu vei putea scăpa. Şi încă el nu apucase să între în corabie, iară marea începu a face valuri şi a să râdica în mare 'nălţime. Şi, în ce chip o slujnică înţeleaptă, când află vreo slugă fugită a stăpânu-său să fie furat ceva nu va să-l lase, ce face multă învăluială celora ce l-au primit până a-l prinde, aşa şi marea, atuncea, aflând pre cea dempreună slugă cu ea şi
102v cunoscându-l, multă nevoie făcu / corăbiarilor, să turbura şi striga, trăgându-i nu la judecată, ce-i înfricoşa că va să-i îneace cu corabie cu tot, de nu vor da pre sluga soţia ei. Ce făcură, dară, corăbiarii? Deaca văzură aceaste răutăţi, lepădară toată povara corăbiii, ce corabia nu să uşura, căci că povara era încă tot înlăuntru, adecă trupul prorocului era povara cea grea, nu pentru firea trupului, ce pentru greutatea păcatului, că nici un lucru nu iaste aşa de greu ca păcatul şi ca neascultarea. Pentru aceaea, şi prorocul Zaharia, cu plumbu au închipuit păcatele, şi David, scriind firea păcatului, zicea: „Fărădelegile meale covârşiră capul mieu şi, ca o povară grea, să îngreuiară asupra mea". Aşijderea, şi Hristos zicea către ceia ce petrecea în păcate: „Veniţi către mine, cei ce osteniţi şi sânteţi împovăraţi, şi Eu voiu odihni pre voi". Păcatul acesta îngreuia şi corabia, atuncea, şi vrea să o îneace, iară Iona dormiia şi hârâia, greu era somnul, iară nu cu dulceaţă, ce cu scârbă şi cu leane, că slugile ceale fără

minte curând îş cunoscu greşala, cum au păţit şi acesta, că, deaca făcu păcatul, atuncea cunoscu răutatea lui, căci că păcatul aşa iaste, deaca să naşte şi să săvârşaşte, atuncea aţâţă durerile sufletului aceluia ce l-au născut. Şi, într-alt chip de durerile, mai cu asupră decât ale naşterii noastre, că noi, deaca ne naştem, încetăm durorile maicilor, iară el, deaca să naşte, de-cii adaoge gândurile care l-au născut pre el şi trudele. Deci, ce făcu mai marele corăbiii? Veni la el şi-i zise: „Ce dormi, scoală, de te roagă Dumnezăului tău", căci cunoscu că nu iaste furtună de ceale obiciuite, ce iaste rană de Dumnezeu lovită şi turburare afară den meşteşugul omenesc, că mânile cârmaciului nici un ajutoriu nu putea să dea, pentru că trebuia alt chivernisitoriu mai mare la ceale ce să făcea, adecă cela ce chiverniseaşte toată lumea. Pentru aceaea, lăsară şi ei toate, şi opacine, şi veatrile, şi funile, şi numai ce căuta la ceriu şi să ruga lui Dumnezeu. Şi, deaca văzură că nici aşa nu să făcu linişte, aruncară sorţi, zice, şi vădi soarta pre vinovatul, iară ei nici atunci nu-l luară să-l arunce în mare, ce, cu atâtea valuri şi cu atâta furtună, ca cum ar fi avut mare linişte, stătură de făcură judecată în corabie, şi-i deaderă vreame, şi-l ruga să răspunză, şi-l cerceta cu amăruntul de toate, ca nişte judecători. Şi, ascultă ce-i zicea: „Ce slujbă ai? De unde vii şi unde mergi? Din ce oraş şi din ce neam eşti?". Măcară că marea îi era pârâş şi soarta îl vădiia şi-l mărturisiia, iară, încăş, nici pentru strigarea mării, nici pentru mărturia soartei, tot nu i să răspundea judecata, ce, ca la o judecată, când sânt pârâşii de faţă şi mărturiile vădesc pre cel vinovat, iară judecătorii tot nu rump judecata mai 'nainte până nu-ş dovedeaşte singur vinovatul greşala, aşa, dară făcură şi corăbiarii aceia,
103r fiind oameni proşti şi neînvă // ţaţi, şi urma tocmeala cea bună a judecătorilor. Macară că avea atâta frică, şi atâta nevoie, şi atâta groază ce le veni den undele mării, de nu-i lăsa nicicât să să odihnească, aşa fierbea şi să turbura cu mânie şi cu urlet înălţa mari valuri şi ei îş pierdură toată povara lor pentru dânsul. Oare de unde fu atâta pronie?

Den tocmirea lui Dumnezeu, că lăsa să să facă aceastea, ca să să înveaţe prorocul să fie iubitoriu de oameni şi blând, aieve strigând cătră dânsul şi zicând: „O, prorocule, urmează şi tu corăbiarilor, acestor oameni proşti, că ei nici de un suflet nu să îndură, nici de un trup al tău. Iară, tu, o cetate ca aceaea, cu întunearece de oameni o dedeş, după socoteala ta. Aceştia aflară pre cela ce era pricina să paţă atâta nevoie şi nu să porniră sa facă, precum au arătat sorţii, iară tu nimic n-ai a pârî pre nineviteani, ce eu ţi-am poruncit să-i întorci spre mântuire cu propoveduirea şi n-ai ascultat. Iară aceştia, neauzind de nimenea, silescu şi să nevoiescu în tot chipul să te scape pre tine, cel vinovat". Că şi, după nevoia care păţiră de mare şi după dovedeala sorţilor care le arătară, când şi el singur să vădiia pre sine şi mărturisi cum au fugit, nici atuncea nu să porniră spre piarderea prorocului, ce meşteşuguia, şi siliia, şi făcea în tot chipul şi, după dovedirea greşalii lui, să nu-l arunce în mare. Iară marea nu-i lăsa nici aşa, ce, mai vârtos, încă, Dumnezău nu-i lăsa, vrând, precum, pren corăbiari, aşa şi, pren chitosul, să înţelepţască pre proroc, că, deaca auziră corăbiarii zicând el: „Luaţi-mă şi mă aruncaţi în mare, ca să stea furtuna", iară ei siliia să iasă la uscat şi nu-i lăsa valurile. Tu, dară, precum auziş de fuga prorocului, ascultă şi mărturisirea lui, care să mărturisiia den pântecele chitosului, ca să cunoşti că aceaea o au păţit, ca un om, iară aceasta o au arătat, ca un proroc. Deci, luându-l marea pre dânsul, îl puse în pântecele chitului, ca într-o temniţă, păzind pre sluga cea fugită a stăpânului ei, şi nici valurile ceale groaznice îl înecară, nici hiara cea mai sălbatecă decât valurile nu l-au vătămat, ce l-au păzit, până l-au adus în cetate, şi ascultă şi marea şi hiara, peste fire, ca să să înveaţe prorocul de toţi. Deci, venind în cetate, ceti porunca lui Dumnezău, ca o carte împărătească, cu groază şi de certare, şi striga, zicând: „Încă trei zile şi Nenevia să va prăpădi". Iară cetăţeanii, deaca auziră, nu stătură în necredinţă şi în nebăgare de samă, ce, îndată, să apucară toţi de post, bărbaţi şi muieri, stăpâni şi boiari, tineri şi bătrâni, şi

toţi împreună, mari şi mici. Şi nici firea dobitoacelor nu
rămasă să-i aibă parte de această slujbă, în toate părţile
saci îmbrăcaţi, pretutindinea cenuşă, pretutindinea plânsuri
şi ţipete, că viţel s-au despărţit de la vacă, mielul s-au
gonit de la ţâţe, pruncul cel de ţâţă nu să afla în braţele
maică-sa şi de la toţi să auziia glasuri obidoase, unele cu
103v altele să striga şi îş răspun / dea, coconii, de foame, cerea
izvoarăle laptelui, maicele, junghindu-se de durearea cea
firească, cu glasuri de milă striga, coconii şi pruncii, în-
tr-acestaş chip flămânzind, cu mare plângere striga, de
patimă rea. Aşijderea, bătrânii plângea pentru dânşii şi-ş
zmulgea cărunteaţele, tinerii şi gingaşii mai vârtos plân-
gea, săracii suspina, bogaţii uita desfătările şi suferiia
patima rea, ca nişte înţelepţi, şi singur împăratul, slava şi
mărirea cea luminată o schimbă spre smerenie, lepădă
stema şi puse în capul lui ţărână, lepădă veşmântul cel
împărătescu şi să îmbrăcă în sacu, lăsă scaunul cel de sus
şi înaltu şi zăcea la pământ cu omilinţă şi, lăsând stă-
pânirea cea împărătească şi putearnică, să făcu unul den
cei mulţi, şi plângea împreună cu norodul, şi aşa scoase
cetatea den nevoie, şi era să vază neştine lucru prea
mi<nu>natu, să biruiască sacul veşmântul cel împără-
tescu. Ce nu putu să facă veşmântul împărătescu putu
sacul. Ce nu putu să săvârşască stema săvârşi cenuşa.
Vedeţ, dară, că n-am grăit în deşărt, că nu postul, ce beţia
şi mâncările ceale multe cutremură cetatea şi vrea să o
prăpădească, iară postul, cutremurându-se cetatea şi vrând
să să surpe, o au izbăvit. Cu postul acesta şi Daniil, întrând
în groapa cu leii şi şăzând în mijlocul lor, iarăş au ieşit de
acolo, ca de-ntre nişte oi blânde şi, macară deşi fierbea de
mânie, şi căuta cu ochi de moarte, şi masa era înaintea lor,
şi, macară că-i şi îndemna firea lor, fiind flămânzi, iară nu
să atingea. Şi altă hiară nu iaste mai sălbatecă decât
aceştia şi decât foamea, că şapte zile era de când nu
mâncase, însă să stidiia a să apropiia de trupul cel postit al
prorocului. Cu postul acesta, şi cei trei coconi, întrând în
cuptoriul cel de foc al Vavilonului şi şăzând multă vreame

în focu, atuncea, deaca ieşiră, mai luminoase să arătară
trupurile lor decât focul. Dară, de-au fost focul acela focu,
căci nu făcea ale focului? Şi trupurile acealea, de era
trupuri, cum nu păţiia ceale trupeşti? În ce chip? Întreabă
pre post, că el îţ va răspunde şi-ţ va dezlega pricina, că
firea trupurilor să lupta cu firea focului şi biruiia trupurile.
Văzuşi războiu minunat? Văzuşi mare biruinţă? Miră-te
de postu şi-l primeaşte pre dânsul cu braţele tale desfă-
cute, că, de vreame ce în cuptoare de focu ajută şi, în
groapa leilor, pre oameni păzeaşte, şi pre draci îi goneaşte,
şi urgia lui Dumnezău potoleaşte, şi nebunia patimilor o
râsipeaşte, şi pre noi, iarăş, la volnicie ne întoarce, şi
multă lineşte în gândurile noastre face, cum nu iaste mare
fărădeleage, când ne teamem şi fugim de dânsul, având el
atâtea bunătăţi şi daruri? Ce poate zice neştine că-ş
slăbeaşte putinţa trupului, iară eu încă-ţ zicu că, pre cât să
strică omul cel denafară, cu atâta, den zi în zi, să înnoiaşte
cel de'nlăuntru. Şi, încă, de vei vrea să cercetezi mai cu
104r amăruntul acestu lucru, vei afla că el iaste şi muma //
sănătăţii. Iară, de nu crezi cuvintele meale, întreabă pre
ucenicii doftorului şi ei îţ vor spune mai adevărat, carii pre
postu îl numescu mumă sănătăţii. Iară podalghiile, şi
durerile capului, şi scurtarea vieţii, şi idropica, şi
umflăturile şi alte răsuflări de multe boale, den desfătări şi
den mâncările ceale multe zicu şi să nascu, ca nişte
izvoară reale dintr-o fântână rea, strică şi sănătatea tru-
pului şi bucuria sufletului. Pentru aceasta, dară, să nu ne
teamem de postu, carele ne izbăveaşte de atâtea reale, că
nu vă învăţu aşa, în deşărtu, spre aceasta, ce, căci văzu pre
mulţi oameni, ca când ar vrea să să dea în mânile unii
muieri sălbateci şi reale, aşa să lenevescu, şi să scutură, şi
să dau, astăzi, în beţii şi în mâncări multe. Pentru aceasta,
vă învăţu, ca să nu piardeţ folosinţa ce veţ să luaţi de la
viitoriul postu, cu lăcomiile şi cu beţiile, pentru că şi
oamenii ceia ce au venin, când vor să bea ierbi amară
pentru curăţenie, de vor mânca mai 'nainte mult şi se vor
sătura şi, apoi, să bea ierbile, amărăciunea ierbii o rabdă,

iară de folosinţă să scapă, căci că au făcut grea luptarea ierbii împotriva amărăciunii veninului. Pentru aceaea, învaţă doftorii să nu cineaze, ca să apuce 'nainte putearea ierbilor, să biruiască prisosealele veninului. Aşa iaste şi cu postul, de te vei sătura astăzi, şi te vei îmbăta, şi mâine vei lua iarbă, o faci făr' de treabă şi făr' de folos, că osteneala o suferi şi folosinţa nu o iai, căci că biruiaşte putearea ei beţia cea mai denainte. Deci, să nu întrăm cu beţia în postu, nici iarăş, den postu, să ne răzimăm în beţie, ca să nu să facă iarăş aseamene, ca cum ar avea cineva trup bolnav şi va să să scoale încet, încet, iară altul să-i dea brânci să cază mai rău. Şi aceasta să face şi la sufletul nostru, când şi mai înainte, şi mai pre urmă de post, acoperim cu norul beţiei trezvia cea ce să face den nemâncare. Că, în ce chip ceia ce vor să să lupte cu vreo hiară să înarmează şi să întărescu pre dânşii cu multe arme şi atuncea mergu de să luptă, aşa, şi acum, sânt mulţi oameni, carii, ca cum ar vrea să să lupte cu postul ca cu o hiară, aşa să înarmează cu lăcomia pântecelui, şi să îngreuiază pre dânşii, şi să omoară şi, cu multă nebunie, aşteaptă pre ochiul cel lin şi blând al postului. Şi, de voiu întreba pre cineva: „Pentru ce ai mersu astăzi la feredeu?", zice: „Pentru ca să primescu postul cu trupul curat". Aşijderea, de-l voiu întreba: „Pentru ce te-ai îmbrăcat astăzi?", iară zice: „Căci voiu să întru în postu". Dară, cum nu iaste fără de cale să-ţ fie trupul curat, iară sufletul necurat şi beat şi să primeşti postul? Vreare-aş să zicu şi altele multe pentru aceasta, ce la înţelepţi ajungu, şi atâtea spre îndireptare, că-m iaste a face sfârşit cuvântului. De vreame ce noi fluierăm ca copiii păstorilor, cu fluier micu, de trestie, supt vreun stejaru sau plopu, supt umbra acestoru sfinte case, şăzând, iară acesta, ca un cântăreţu ales şi mare
104[v] meşteru, alcătuind glasul, cu lăuta cea / de aur, cu tocmirea strunelor, au făcut mare adunare de priveală. Şi nu numai den tocmirea cuvintelor, ce şi cu faptele, multă şi mare folosinţă face noao. Dascali ca aceştia cearcă şi Hristos, pentru că zice: „Cela ce face şi învaţă acela mare

se va chema întru împărăţia ceriurilor". Fie, dară, şi noi, pren rugămintele lui şi a tuturor mai marilor, să ne învrednicim împărăţiei ceriurilor, cu darul şi iubirea de oameni a Domnului nostru, Isus Hristos, împreună cu carele şi Părintelui, slavă, cinstea şi putearea, cu bunul şi Sfântul Duh, acum şi pururea şi în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 29 a celui întru finţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru pocăinţă. Blagosloveaşte, Părinte

Văzut-aţi, în dumineca ce-au trecut, războiu şi biruinţă? Însă războiul – diavolul, iară biruinţa – Hristos. Văzut-aţi cum să lăuda pocaiania şi diavolul nu suferiia rana, ce să temea şi să cutremura? Ce te temi, diavole? Căci să laudă pocaiania? Ce te tânguieşti? Ce te cutremuri? Adevărat, zice: „Cu cale mă tânguiesc şi mă necăjăsc şi mă cutremur". „Dară, pentru ce, spune-m, diavole? Căci zici: 'Mari vase mi-au răpit pocăinţa aceasta'". Dară, carele sânt aceastea? Pre curva, şi pre vameş, şi pre hulitoriul Pavel, şi pre tâlhariul şi, cu adevărat, mari vase i-au luatu-i pocăinţa, şi toată putearea lui o au stinsu, şi are rană de moarte de aceştea ce-am zis mai sus. Dară, pentru ce nu alergăm şi noi la toate besearecele, să ne îndulcim de această învăţătură mântuitoare şi să iubim pocăinţa? De eşti păcătos, aleargă la besearecă şi-ţ spune păcatele, ca să-ţ iai iertăciunea. Iară, de eşti direpţ, aleargă şi tu, iarăş, cu smerenie, ca să nu cazi den direptate, că beseareca iaste liman amânduror. Eşti păcătos? Întră înlăuntru îmbrăcat cu pocăinţa. Greşit-ai? Zi cătră Dumnezeu că ai greşit. Ce ostenală iaste aceasta, spune-m? Sau ce cale lungă vei să călătoreşti? Ce nevoie sau greutate iaste? Zi numai un cuvânt că ai greşit, că au doară îţ pare că vei scăpa de judecătoriu, de vei tăgădui păcatul tău? Au doară n-ai pârâş pre diavolul? Sârguiaşte, tu, mai 'nainte să iai vrednicia lui, că aceaea îi iaste lui vrednicia, să pârască. Dară, pentru ce să nu apuci, tu, mai 'nainte să-ţ mărturiseşti păcatul tău şi să-l speli, deaca ştii că ai pârâş ca acesta, de nu să ascunde de nimic? Greşit-ai? Vino la besearecă şi

105r zi cătră Dumnezeu // că ai greşit, că alt nimic numai ceare de la tine, numai atâta, că aşa zice *Sfânta Scriptură*: „Spune-ţ, tu, întâiu, păcatele tale ca să te îndireptezi". Spune-ţ păcatul ca să-ţ strici pâra, că n-are aceasta osteneală, nici cuvinte multe, nici cheltuială, nici alt nimic. Numai ce te înţelepţeaşte şi zi întru tine, 'că, de voiu spune eu întâiu la Dumnezeu păcatul mieu, întâiu îl voiu şi piarde', că ai în *Sfânta Scriptură* şi pre cela ce ş-au spus păcatul şi apoi, iară, s-au osândit". Cain au ucis pre frate-său, Avel, şi ce zice Dumnezeu cătră dânsul?: „Unde iaste fratele tău, Avel?". Cela ce le ştie toate, mai 'nainte până a nu să face, întreabă, nu că doară nu ştiia şi întreba, ce pentru ca să tragă spre pocaianie pre ucigaş. Şi, cum că ştiia şi întreba, o arătă mai 'nainte: „Unde iaste fratele tău, Avel?". Iară el zise: „Nu ştiu. Au doară sânt eu păzitoriu frăţine-mieu?". „Bine că nu eşti păzitoriu, dară pentru ce eşti ucigaş? Nu l-ai păzit, dară pentru ce l-ai omorât? Ce, dară mărturisindu-le toate, eşti vinovat şi închisorii". Deci, ce zice Dumnezeu cătră dânsul?: „Glasul sângelui frăţine-tău strigă cătră mine". Îndată îl vădi, că, împreună cu întrebarea, i-au dat şi pedeapsa, nu numai pentru uciderea, ce, mai vârtos, pentru neomenia, că nu uraşte Dumnezeu atâta pre cel păcătos, cât uraşte pre cel neplecat şi fără de omenie, şi să întoarce de cătră el. Deci, pre urmă, când au venit Cain la pocăinţă, nu l-au primit Dumnezeu, de vreame ce nu ş-au spus întâiu păcatul lui, ce, după ce l-au vădit, că zice: „Mai mare mi-e păcatul decât a mi să ierta, adecă, mare mi-i păcatul şi nu mai sânt vreadnic de acum să mai fiu viu". Dară Dumnezeu, iară, ce zice cătră dânsul?: „Suspinând şi tremurând, să fii pre pământ" Şi-i deade lui pedeapsă rea, zicând: „Nu te voiu omorî, ca să nu să uite pomenirea ta, ce voiu face ca o leage, ca să te citească toţi, ca să fie această primejdie mumă filosofiei". Şi umbla Cain, ca o leage însufleţată şi ca un stâlp clătindu-se şi tăcând, şi da glas mai mare decât o trâmbiţă, zicând să nu facă altul aşa, iară, de ş-ar fi mărturisit el întâiu păcatul, l-ar fi curăţit, ce, căci nu-l

mărturisi, să vădi şi să osândi. Şi, pentru ca să crează că aşa iaste adevărul, ascultă cum altul ce ş-au spus întâiu păcatul lui l-au spălat. Şi să venim la împăratul David, carele fu şi sărac şi bogat şi, mai vârtos, proroc decât împărat, că mai mult mă bucur de prorocia lui decât de împărăţie, că împărăţia lui au fost numai în Palistina, iară prorocia în toate părţile lumii. Şi împărăţia, în scurtă vreame, s-au trecut, iară prorocia are cuvintele nemoarte în lume, că mai pre lesne iaste să să stingă soarele decât să să treacă cuvintele Domnului nostru. Acesta, dară, David au căzut în preacurvie şi în ucidere, căci că au văzut o muiare scăldându-se şi o au îndrăgit, apoi, ceaea ce-au
105v pohtit, cu pohta au să / vârşit, şi cu fapta, şi fu prorocul preacurvariu. Mărgăritariul în scârnă, nici nu-şi cunoştea păcatul, atâta fiind de întunecat de dulceaţa păcatului, că, deaca să îmbată cărăuşul şi carul umblă strâmb, că, în ce chip iaste cărăuşul cu carul, aşa şi sufletul cu trupul. Deaca să întunecă sufletul şi trupul să tăvăleaşte în tină, că până iaste cărăuşul zdravăn şi carul iaste chivernisit bine, iară, deaca slăbeaşte şi nu poate să ţie hăţul cailor, atuncea şi carul umblă rău. Aşa iaste şi la om, până iaste sufletul treaz şi stă deşteptat, să află şi trupul curat, iară, deaca să întunecă sufletul, atuncea să tăvăleaşte şi trupul împreună, întru împuţiciunea pohtelor. Ce făcu, dară, David? Făcu preacurvie şi nu o cunoştea, nici alt nimeni nu-l mustra. Dară când au păcătuit? La adâncul bătrâneaţelor, ca să te înveţi tu, că, de vei fi leaneş, bătrâneaţile nemic nu-ţ folosescu. Aşijderea, de vei fi nevoitoriu, tinereaţele nu pot nimic să-ţ strice, că fapta nu e după vârstă, ce după minte, că şi Daniil era de 12 ani şi judeca pre bătrâni, iară bătrânii să ficleniia, şi minciuni mărturisiia, şi nici lor nu le folosiră cărunteaţele, nici lui nu i să stricară tinereaţele, ca să cunoşti tu că faptele înţelepciunii nu razimă în vârstă, ci în minte. David au fost în cărunteaţe, şi atunce au căzut în ucidere, şi nici au cunoscut că au greşit, căci că chivernisitoriul era beat de nestâmpărare. Deci, Dumnezeu ce face? Trimite la el pre prorocul Natan şi vine

prorocul cătră prorocu, că aşa fac şi doftorii, când să bolnăveaşte unul, îi trebuie alt doftoru să-l doftorească. Aşa şi aici, proroc au fost cela ce au greşit, prorocu şi cela ce-au adus ierbile. Deci, veni la el prorocul Natan şi nu-l vădeaşte îndată să-i zică: „Om fărădeleage, şi necurate, şi preacurvariule, şi ucigaşule, atâta cinste ai luat de la Dumnezeu şi tu călcaş poruncile lui?". Nici unele de aceastea nu-i zise Natan, ca să nu-l facă şi mai fără ruşine, că, de bogate ori, deaca să vădeaşte păcatul cuiva, apoi cade la neruşinare. Deci, veni Natan cătră el, şi să făcu că are judecată, şi-i zice: „Împărate, am să-m faci o judecată. Era un om bogat şi altul sărac, şi cel bogat avea cirezi şi turme multe, iară săracul avea numai o mieluşiţă, şi o adăpa den păharul carele bea şi el, şi mânca den pâinea lui, şi dormiia în braţele lui (cu aceastea arăta dragostea bărbatului cătră muiare). Iară un oaspeţ oarecarele veni la bogatul acela (pre pohtă o numeaşte oaspeţ, căci nu să afla în multă vreame la David, ce numai atuncea s-au arătat proaspătă), veni un oaspeţ oarecarele la cel bogat (O, minunat şi ciudat lucru!), veni oaspeţul şi robi pre împăratul, că, venind oaspeţul, să scumpi de ale lui, ceale multe, şi luo mieluşaua săracului şi o junghe". Deci, ce zise împăratul cătră Natan? Părându-i că altceva zice,
106r groaznic răspunsu // de judecată deade, pentru că aşa sânt oamenii, unii cătră alţii, de-a face judecăţile greale şi încumplite. Zise, direpţ aceaea, împăratul: „Viu Domnul Dumnezeu, vreadnic iaste morţii acela şi să plătească mieluşiţa împătrită". Dară, Natan, ce făcu? Nu pipăi rana de multe ori, ce, fără veaste, sparse umflătura, ca să fure, cu graba, simţirea durerii şi-i zise lui: „Tu eşti acela, împărate". Iară David, îndată, zise: „Greşit-am Domnului". Şi nu zise: „Dară, tu, cine eşti, de mă mustri pre mine sau cine te-au trimis, de-mi îndrăzneşti aşa şi cum te-ai cutezat de-ai făcut aceasta?". Nimic de aceastea nu i-au zis, ce, cum îş cunoscu păcatul, zise: „Greşit-am Domnului". Dară, apoi, ce-i zise Natan?: „Şi Domnul au lăsat păcatul tău, de vreame ce tu, singur, (zice) te-ai judecat şi

eu îţ las vina ta. Tu singur ai mărturisit greşala ta, eu, încă, îndată, iert păcatul tău. Tu singur ţi-ai pohtit muncă pentru vina ta, eu, încă, am stricat răspunsul judecăţii". Văzuş cum să plini *Scriptura*? Spune tu, întâiu, păcatul tău, ca să te îndireptezi. Ce osteneală iaste, spune-mi, să-ţ mărturiseşti tu, întâiu, păcatul? Că David nu mai puse nimic pricină, sau să zică pentru ce să scălda muiarea acolo, sau altceva, ce numai atâta: „Greşit-am Domnului". Însă are *Sfânta Scriptură* şi altă cale de pocăinţă? Carea? Să plângă omul pentru păcatul lui. Greşit-ai? Plânge şi-ţ vei dezlega păcatul. Ce osteneală iaste aceasta? Că nimic alta nu-ţ ceare mai multu, fără numai să plângi de păcatul tău, nici ape mari îţ zic să treci, nici cale lungă să călătoreşti, nici bani să cheltuieşti. Dară, în ce chip? Plângi de păcatul tău. Ce vei zice: „Dară cum mă voiu adeveri, că, de voiu plânge, voiu spăla păcatul?". Ai şi pentru aceasta dovedeala den *Sfânta Scriptură*, că era un împărat oarecarele ce-l chema Ahav şi să mărturiseaşte că, de-nceput, au fost direpţ, iară pentru muiarea lui, Iezavel, au făcut apoi multe răutăţi şi, împreună cu lăcomia, au făcut şi moarte, că au iubit via unui izrailtean oarecarele, ce-l chema Navote, şi i-au poruncit, zicând: „Dă-m via ta, că o am pohtit, şi-ţ ia preţul ei sau alt loc pentru dânsa". Iară, el zise: „Să nu dea Domnul să vânz eu moşia tătâni-mieu" Iară Ahav doriia de acel loc, dară nu vrea să il ia cu sila. Deci, viind Iezavel, muiare fără ruşine, spurcată, necurată, păgână, zise împăratului: „Ce eşti cu inimă rea şi nu mănânci?". Iară, el îi zise: „Via lui Navote o am pohtit, şi i-am zis să mi-o vânză, şi n-au vrut". Iară ea îi zise: „Scoală de mănâncă şi eu te voiu face de vei moşteni via lui Navote". Şi scrise o carte ca de la faţa împăratului cătră vecinii lui Navote ca să scoaţă mărturii mincinoase, să mărturisească asupra lui Navote cum că au hulit pre Dumnezeu şi pre împăratul şi strigară de post, ca să facă moarte. Deci, uciseră cu pietri pre Navote şi muri şi, deaca
106v auzi Iezevel, zise lui Ahav: / „Scoală-te, de moşteneaşte via, că au murit Navote". Iară lui îi păru rău deo-

ca<m>dată, dară, apoi, să duse să stăpânească via. Şi trimise Dumnezeu la dânsul pre Ilie prorocul şi-i zise: „Pasă, de zi lui Ahav": „Tu ai ucis pre Navote şi ai vărsat sânge direpţ, ca să moşteneşti via lui, iară aşa să să vearse şi sângele tău, şi să-l lingă câinii, şi să să scalde curvele în sângele tău". Dumnezeiască fu urgia, adeverit fu răspunsul şi plinită osânda. Şi socoteaşte unde-l trimise pre proroc, la vie, căci că, unde s-au făcut păcatul, acolo să să facă şi osânda, unde fu fărădeleagea, acolo şi pedeapsa. Şi, văzând pre el Ahav, îi zise: „Aflaşi-mă tu, vrăjmaşul mieu", de vreame ce Ilie pururea certa pre Ahav, văzându-l că păcătuiaşte. Şi-i zise Ahav: „Pururea mă certai, iară acum mă prinseş şi n-am cum să mă cur", căci că, cunoscându-l el, Ilie, că făcu păcat mare, îi vădi judecata lui Dumnezeu: „Aceastea grăiaşte Domnul Dumnezeu, pentru căci ai ucis, şi ai moştenit, şi ai vărsat sânge de om. Aşa să va vărsa sângele tău, şi-l vor linge câinii, şi să vor scălda într-însul". Foarte grea îi citi porunca, căci era cu urgie dumnezeiască judecata care să adeveri asupra lui. Deci, auzind aceastea, Ahav să întristă şi să mâhni, pentru păcat, că cunoscu nedireptatea, iară, după aceasta, deaca-l văzu Dumnezeu pre dânsul, plângând şi trist, strică socoteala ce făcuse asupra lui. Însă, întâiu, răspunde Dumnezău cătră Ilie, ca să nu să arate Ilie ca un mincinos şi să pată cum au păţit şi Iona, căci aşa au zis Dumnezeu şi lui Iona: „Mergi şi dă veaste în cetatea Nineviei, în carea lăcuiescu 120000 de bărbaţi, fără de muieri şi copii, că, încă trei zile, şi Ninevi se va prăpădi". Iară Iona nu vrea să meargă, ştiind cea multă şi nespusă a lui Dumnezău iubire de oameni, ce purcease să fugă, că zicea: „Eu voiu mearge, de le voiu spune, dară tu eşti milostiv şi, deaca să pocăiaşte neştine şi plânge cătră tine, îl ierţi şi pre mine mă vor ucide, ca pre un proroc mincinos". Şi, pentru aceasta, multă iaste poveastea, însă noi să zicem mai pre scurt. Luo pre dânsul marea şi nu-l ascunse, ce-l scoase iară la uscat şi-l duse în cetatea Nineviei, ca o slujnică, pentru că să pogorî Iona să fugă, şi află o corabie de

mergea la Tarsen, şi-ş deade navlonul, şi întră într-însa. „Unde fugi, spune-m, Iona? Într-alt pământu vei să te duci? N-ai auzit că al Domnului iaste pământul şi plinirea lui? Au în mare vei să mergi? A Domnului iaste marea şi el o au făcut pre dânsa". Dară în ceriu? N-ai auzit pre David zicând că: „Văzu ceriurile lucrul deagetelor tale"?. Dară, la iadu? Ascultă, iarăş, pre David, zicând: „De mă voiu pogorî în iadu, acolo eşti. De-m voiu rădica aripile meale de dimineaţă şi să mă sălăşluiesc la marginile mării, acolo mâna ta mă va povăţui şi mă va ţinea direapta ta". Însă Iona, de frică, fugiia şi nu socotiia că de Dumnezău
107r nu ias // te putinţă să scape cineva. Iară, deaca-l scoase marea, să duse la Ninevi şi mărturisi că, după trei zile, Ninevia va peri. Şi, ca să cunoşti tu că, pentru aceasta, vrea să fugă, că cunoştea că Dumnezău iaste milostiv, şi să întoarce den răutatea ce grăise pentru dânşii, şi vrea să să arate el proroc mincinos, el singur să vădeaşte, că, deaca deade veaste în cetate, el ieşi afară şi aştepta să vază ce va să fie. Iară, deaca trecură trei zile şi nu fu nemică de ceale ce zise, atuncea-ş arătă gândul lui cel dentâiu şi zise: „Au nu sânt aceastea cuvintele carele ziceam eu în inima mea? Că tu eşti Dumnezău milostiv şi îndelungu răbdătoriu şi nu te potriveşti răutăţilor oamenilor". Într-aceaea, dară, ca să nu pată şi Ilie aşa, ca şi Iona, îi spune pricina pentru Ahav. Şi ce zice Dumnezău cătră Ilie?: „Văzut-ai cum s-au purtat Ahav, plângând şi măhnindu-se înaintea mea? Ce nu voiu face, după răutatea carea am zis". Stăpânul vorbeaşte cu sluga şi răspunde Dumnezău omului, pren om, zicându: „Nu-ţ pară că l-am iertat, numai aşa, în daru, căci că el ş-au îndireptat lucrul şi ş-au schimbat gândul. Într-aceaea lasu şi eu mânia, iară tu nu te socoti că eşti prorocu mincinos, căci că tu ai spus adevărul, iară el, de nu ş-ar fi schimbat mintea, adevărat ar fi petrecut primejdia judecăţii". Vezi, dară, că plângerea spală păcatele? Iară ai şi altă cale, al treilea, a pocăinţii, şi alte căi multe, ca să afli pre lesne mântuirea ta dentr-aceaste căi multe. Dară, carea iaste aceasta? Smerenia. Fii smerit şi

vei dezlega legăturile păcatelor tale. Ai şi această dovedeală den *Sfânta Scriptură*, carea zice pentru vameşul şi fariseul. Să suiră vameşul şi fariseul în besearecă să să roage, şi fariseul începu a-ş număra faptele lui ceale bune, zicând: „Nu sânt eu păcătos, ca toată lumea, nici ca acest vameş". „O ticăloase şi becisnice şi fără de saţiu, lasă că ai defăimat toată lumea, dară, căci mâhniş şi pre cesta care stă lângă tine? Nu-ţ ajunse toată lumea? Ce şi pre vameşul îl defăimaşi, pre toţi îi pârâşi şi nici pre un om nu iertaşi, ce zici: 'Că nu sânt ca toată lumea, nici ca acest vameş. Postescu de doao ori în săptămână, zeciuiescu den avearea mea şi dau săracilor'. Pentru ce te mândreşti, ticălosule, nu te săturaşi de pâra a toată lumea, ce şi pre acesta ce stă lângă tine îl huleşti?". Dară, vameşul ce făcu? Auzindu aceastea, nu zise cătră fariseu, că: „Cine eşti tu, de-m zici aceastea? Cum ştii tu viaţa mea? Tu n-ai crescut cu mine? Nici am lăcuit împreună multă vreame? Căci te mândreşti până într-atâta? Şi mărturiseşti singur pre tine că ai fapte bune. Ce te lauzi singur? Ce te îndireptezi?". Nemică de aceastea nu zise vameşul, ce numai să plecă, şi să închină, şi zise: „Doamne, milostiveaşte-te mie, păcătosul". Şi aşa, smerindu-se pre sine, vameşul să făcu direpţ. Şi fariseul să sui în besearecă direpţ şi să pogorî fără de direptate. Iară
107v vameşul să pogorî plin de / direptate, şi biruiră chipurile pre lucruri, că fariseul avea faptele direptăţii şi le pierdu, iară vameşul, cu cuvântul cel smerit, câştigă direptatea. Şi, încă, nici era aceaea smerenie, că smerenia iaste aceasta, când iaste oarecine mare şi să smereaşte, iară a vameşului nu era smerenie, ce grăiia direptu, căci că era păcătos. Că, spune-m, ce iaste alt mai rău decât vameşul, că să face neguţătoriu ostenealelor şi primejdiilor celor streine, şi, întocma părtaş celor striine, şi de osteneală nu să atinge, iară, den dobândă, împarte de unde n-au ostenit. Deci, mare păcat iaste vămeşia, că vameşul nu iaste alta, fără numai o răpire şi făţişat păcat cu leage şi lăcomie cu bună faţă, ce are ajutoriu o pravilă mai rea decât tâlharii, că tâlhariul să ruşinează, căci fură, iară vameşul nu să ruşinează când ia ceale striine. Spune-m ce iaste mai rău decât vameşul, când şade în cale şi culeage ostenealele şi sudorile striine, şi când sânt ostenealele, el n-are nici o grijă, iară, deaca vine dobânda, are grijă să nu piarză nemică den ceale ce n-au ostenit pentru eale. Deci, cu adevărat au fost păcătos vameşul şi direpţ au zis: „Dumnezăule, milostiveaşte-te mie, păcătosul". Deci, de vreame ce acela zise adevărul, dobândi atâta dar, cu cât mai vârtos cel ce să smereaşte? Vezi, dară, cum cel ce-ş mărturisi păcatele şi-au zis adevărul să făcu direpţ? Vei să ştii cine iaste adevărat smearen? Vezi, iarăş, şi alt smerit cu firea? Pre Pavel, dascalul lumii, ritorul cel sufletescu, vasul cel ales, limanul cel fără valuri, turnul cel neclătit, cel ce, numai cu un trup, să lupta cu toată lumea şi, ca cum ar fi fost cu aripi, aşa au răzbit toată lumea. Socoteaşte cum să smereaşte cel prost şi filosof, cel săracu şi bogat. Acestuia să-i zici cu adevărat smerit, carele au făcut mii de osteneale şi-au rădicat întunearece de biruiri asupra diavolului, cel ce mărturisiia şi zicea: „Nu sânt vreadnic să mă chem apostol". Carele au răbdat închisori, şi bătăi, şi rane, şi-au vânat lumea toată pren *Epistoliile lui*, cel ce s-au numit glas cerescu, acela să chiamă smerit, că zicea: „Eu sânt mai micul apostolilor". Socoteşte cine iaste acesta carele grăiaşte aceaste cuvinte, Pavel, carele s-au suit până la al treilea ceriu, stâlpul besearecii, îngerul cel pământescu şi omul cel cerescu. Multă bucurie am a pomenirea numele bărbatului acestuia, privind frumuseaţea faptelor lui celor bune, că nu veseleaşte soarele feaţele, atâta când răsare şi dă raze luminoase ca numele lui Pavel, că soarele luminează numai faţa, iară Pavel ne înalţă tocma şi în faţa ceriurilor. Şi mai înalt lucrează decât soarele şi luna, că, într-acesta chip, iaste putearea bunătăţilor lui, că face den oameni îngeri şi pre suflet îl face de zboară la ceriu. Deci, spre această faptă bună, Pavel ne învaţă. Vezi smerenie peste măsură? Pentru
108r aceaea, şi vameşul s-au îndireptat şi nici bani n-au // dat, nici priaten n-au pus să să roage, ce, numai smerindu-se,

să făcu direpţ şi moştean împărăţiei ceriurilor, care şi noi toţi să o dobândim, cu darul şi mila Domnului nostru Isus Hristos, a căruia e slava şi cinstea, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 30 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Învăţătură pentru făgăduială şi rugăciunea, care sânt tot dentr-ale acestuiaş sfânt cuvinte, ce l-au numit el andriandes, cum s-ar zice stâlpi. Blagosloveaşte, Părinte

Mare şi bun lucru iaste rugăc<iun>ea, fraţilor, când să face cu mulţimită, şi cu gând privighetoriu, şi deşteptat. Şi cum ar putea oare neştine să fie mulţimit? Când ne vom trudi pre înşine şi, nu numai deaca dobândim cealea ce cearem de la Dumnezău, ce şi când nu putem dobândi ceale ce cearem, tot să-i mulţimim, căci că Dumnezău uneori dă, iar alteori nu dă. Deci, amândoao, aceastea sânt bune şi de folos pentru noi, veri de dobândim cearerea, veri de nu, lui Dumnezău tot să-i mulţimim, că, de multe ori, să întâmplă, când nu dobândim cealea ce poftim, de ne iaste nedobândirea mai bună şi mai de folos. Pentru aceaea, nu să cade să ne pară rău, căci nu ne-au dat în pripă Dumnezău, că, şi mai 'nainte până a nu ceare, au n-ar putea Dumnezău să ne dea? Adevărat poate, ce aşteaptă ca să aibă pricină de la noi, ca, rugându-ne lui cu direptate, să dobândim direapta lui chivernisire. Deci, de-am dobândi, de n-am dobândi, cade-se să mulţimim, că Dumnezău, când nu va să ne dea, mai mult bine face decât când ne-ar fi dat, de vreame ce noi folosul nostru nu-l cunoaştem, cum îl cunoaşte el, că Dumnezău pururea va şi iubeaşte să tragă pre om cătră el. Că şi un tată iubitoriu de fii, de multe ori, ceare copilul lui ceva, ce nu-i dă, nu că doară nu va să-i dea, ce, căci iubeaşte cea de-a pururea rugăciunea copilului lui. Deci, ceia ce vor să-i asculte Dumnezău, când să roagă, trebuie, întâiu, să fie vreadnici darului aceluia ce-l ceare, iară nu nevreadnici. A doa, să să roage după legile lui Dumnezău. A treia, să să roage

pururea, şi adease şi, în toată vreamea. A patra, să nu ceară vreun lucru putred şi pământescu. A cincea, când ceare, să nu fie numai pentru folosul lui, ce pentru toţi fraţii, pravoslavnicii creştini şi, deaca să roagă aşa, cu aceaste cinci ceareri, i să ascultă ruga, iară, de ceare într-alt chip,
108[v] nu i să ascultă, macară de-ar fi şi direpţ / cel ce ceare. Că cine au fostu altul mai sfânt şi mai direptu decât Pavel? Iară, căci n-au cerşut ceale de folos, nu l-au ascultat Dumnezău. Pentru aceasta, zice singur: „Pentru aceasta, de trei ori m-am rugat lui Dumnezău şi mi-au zis: 'Ajunge-ţi darul mieu, adecă ajunge-ţi darul ce ţ-am dat, de eşti tare şi rabzi toate supărările, că putearea mea întru neputinţă să săvârşaşte'". Aşijderea, şi pre Moisi, carele era mai direpţ decât prorocii, nici pre el nu-l ascultă Dumnezău, când să ruga să aducă pre norodul jidovilor în Ierusalim, căci nu era de folos. Aşijderea, nu ascultă Dumnezeu nici pre cela ce stă în păcate şi să roagă să-l asculte. Pentru aceasta, zicea Dumnezău prorocului Ieremiei: „Nu te ruga pentru norodul jidovilor, că nu te voiu asculta". Şi, iarăş, nu ne ascultă Dumnezău, când îl rugăm să facă rău vrăjmaşilor noştri. Atuncea, cu adevărat, nu ne ascultă, ce, încă, să mânie pre noi, căci că-l rugăm ca să fie şi el vrăjmaşu vrăjmaşilor noştri, că rugăciunea iaste o iarbă de vindecare şi de folos, ce, deaca nu ştim unde să cade să o punem, doftoreaşte, nu vindecă boala noastră, atâta iaste de bună nevoinţa rugăciunii, precum cunoaştem de la hananeanca ceaea care să rugară toţi apostolii să-i vindece fata ei şi n-au vrut, ce singură ea, cu răbdarea ei, putu şi luo tămăduirea care poftiia. Că Dumnezău va şi iubeaşte pocăinţa, ca să iarte greşala păcătosului, când să roagă el singur, decât să puie pe alţii să să roage. Că oamenii cei săraci, când ceru vreun daru, ceva, de la vreun boiariu, ei pun pre alţii de să roagă şi cheltuiesc bani şi, cu multe îmbunări, să roagă şi abia dobândescu acel daru. Iară, la Dumnezău nu iaste aşa, că nu va Dumnezău să punem pre alţii să să roage pentru noi, ce să ne rugăm noi singuri. Şi, aşijderea, cu bucurie, ne dă darul ce cearem de la el, precum facu şi părinţii cei iubitori

de coconi, că şi ei pre coconii lor cei leaneş, pren dare, îi îndeamnă de să facu nevoitori. Deci, pre tine, de te-au ascultat Dumnezău, rugându-te, să-i mulţimeşti, iară, de nu te-au ascultat, aşteaptă ca să te asculte. Nu-ţ trebuie să pui pre alţii rugători sau altceva ajutoriu, ce, macară de eşti şi striin şi n-ai nici un ajutoriu, tu singur te roagă lui Dumnezeu şi vei dobândi darul ce pohteşti, că, de greşim vreunui om şi cădem înaintea lui adease, dimineaţa, n'amiază-zi şi sara, făcându-i metanii, şi lovindu-ne cu capul de pământ şi, cu aceasta, abia potolim vrajba, cu mult mai vârtos să cade la Dumnezeu să facem aceasta, căci că Dumnezeu n-are obiceaiu să dăruiască, când să roagă alţii pentru noi. Auză ceia ce să roagă cu leane şi, măcară de sântem şi plini de mii de răutăţi şi, de nu ne ascultă Dumnezeu, rugându-ne să nu tânjim, căci, când îţ voiu zice să te rogi lui Dumnezeu, o dată, de doao ori, şi de trei ori, şi de zeace şi de doaozeci de ori, nu te părăsi, până vei lua. Încă, de nici atunci vei lua, tot să nu te laş, ce să aştepţi şi, de nu vei lua, tot ceare ca să iai, iară, când
109r vei lua, mulţemeaş // te lui Dumnezeu, căci ţi-au dat. Mulţi, dară, vin la besearecă să să roage şi citesc multe stihuri, iară, deaca ies den besearecă, de i-ar întreba cineva, nu ştiu să răspunză, nici ce evanghelie s-au citit, căci că urechile lor nu ascultă cealea ce să citesc. Şi, de vreame ce tu, care te rogi, sau cânţi, sau citeşti, nu înţelegi ce zici, dară Dumnezeu, cum te va asculta? „Plecat-am, zice, genuchele meale şi-am căzut la Dumnezeu cu rugăminte". Dară gândul ţ-au fost afară, trupul iaste în besearecă, iară dragostea banilor socoteşte dobânda. Gura zice rugăciunea, iară gândul numără ospeţele priatenilor, că diavolul iaste o hiară vicleană ci ştie că, la ceasul cel de rugăciune şi, mai vârtos, la Sfânta Leturghie, avem mare folosinţă sufletească şi, atuncea, vine neiertatul şi ne împiadecă rugăciunea. Şi, iarăş, când vom să ne facem canonul, mii de gânduri reale ne aduce, şi ne întunecă rugăciunea noastră, şi nu ştim ce-am zis, ce, când păţim aşa, să ne întoarcem să citim de a doară şi de a treia oară. Că, deaca veade şi el aşa, fuge cu ruşine, văzând că nu

foloseaşte nimica cu vicleşu<gu>l lui, căci ne rugăm cu grijă şi cu frică şi putem să cunoaştem pre aceasta. Că, de să va întâmpla o nevoie pentru vreun lucru, precum am şi mai zis, să cearem de la vreun boiariu, ne strângem mintea noastră să ştim cum ne vom ruga şi numai la el căutăm, iară, de şăd şi alţii cu el, nu ne uităm la ei. Cu mult, dară, mai vârtos, să cade să facem aceasta la Dumnezeu, când ne rugăm şi cearem iertare păcatelor noastre, să nu ne umble gândul încoace şi încolo, că, pentru aceaea, nu luom cealea ce cearem şi, nu numai cât nu luom, ce, încă, ne şi osândim. Mulţi slujăsc la boiari, ca nişte robi, şi mulţi ani pat rău şi nevoi în slujbele lor, au pentru simbrie, au pentru cinste şi vrednicie, şi, de multe ori, ceaea ce nădăjduiesc să ia, nu o iau. Iară la Dumnezeul şi Stăpânul nostru, Hristos, la carele iaste adevărată luarea răsplătirii şi plata mai mare decât ostenealele, noi nu vom să răbdăm cu nevoinţa cea ce să cade. Oare de câtă pedeapsă sânt vreadnice aceastea? Pentru aceasta, dară, rugăciunea iaste mare bunătate, că, pren ea, vorbim cu Dumnezău, că, de vreame ce, când află neştine vreun om bun şi direpţ şi, deaca vorbeaşte cu dânsul, are folos mare, dară cela ce să va învrednici să vorbească cu Dumnezeu, pren Sfânta a lui Scriptură, cât bine şi câtă folosinţă îţ pare că va lua de la Dumnezeu? Noi punem slugile noastre, în toată vreamea, de lucrează şi, de să întâmplă să să bolnăvească, să piarză vreo zi să nu lucreaze, foarte ne pare rău, iară noi nu părăsim, măcară cât de puţin, lucrurile să ne lucrăm lui Dumnezeu şi să-i mulţemim. Dară, cum nu iaste acesta lucru fără de cale, o, omule? Tu singur nu cunoşti ce-ţ iaste de folos, că, de multe ori, ceri de la Dumnezeu ceale ce-s de stricăciunea sufletului tău, iară Dumnezeu, care grijaşte mai mult pentru mântuinţa sufletului tău, nu să
109v uită la cea / rerea ta, ce, mai 'nainte până a nu ceare, tu cunoaşte ce-ţ iaste de folos. Cerşut-au şi apostolii de la Hristos, ce le-au zis că nu ştiu ce cer, de vreame ce cerea să fie mai mari şi să stăpânească pre alţii. Încă, i-au ţinut şi de rău, adecă pre Iacov şi pre Ioan, şi le-au zis că limbile cearcă domnie şi stăpânire. Aseamene fac şi părinţii la

copiii lor, că nu le dau cealea ce pohtesc, nu doară că nu primescu cearerea lor, ce căci mai mult grijăscu ei pentru dânşii. Cu mult mai vârtos, dară, Dumnezeu grijaşte pentru noi, care ne iubeaşte mai mult decât părinţii noştri, iară, când ostenești, rugându-te şi cerând, şi nu te ascultă Dumnezeu, adu-ţ aminte şi tu de câte ori n-ai auzit pre cel sărac, când te ruga să-i ajuți, şi nici pâine uscată nu i-ai dat, pentru multă nemilostivirea şi neomenia ta. Iară Dumnezeu, pentru iubirea de oameni, te ascultă şi pre tine cel nemilostivul, deaca te faci milostiv. Fericitul David avea multe grij<i> ale împărăției şi, iarăş, tot să ruga lui Dumnezeu, de şapte ori în zi, şi, nu numai pentru dânsul, ce pentru toți ceia ce era supt ascultarea şi supt împărăția lui. Dară noi ce răspunsu vom să dăm înaintea lui Dumnezeu, căci nu băgăm în samă rugăciunea? Că, pentru aceaea, află diavolul vreame şi ne bagă la multe păcate, iară cela ce să umileaşte adease şi să roagă lui Dumnezeu, cu neputință iaste să greşască. Că, în ce chip adapă apa grădinile şi livezile şi le face desfătate şi frumoase, aşa şi sadul rugăciunii, adăpându-se cu izvorul lacrămilor, creaşte, şi să adaoge tare, şi să află înaintea lui Dumnezeu şi, orice ceare, să ascultă. Pentru aceaea, cela ce să roagă înaintea lui Dumnezeu, trebuie să-ş strângă toate ceale den'lăuntrul lui, împreună cu sufletul, precum zice *Sfânta Scriptură*: „Blagosloveaşte sufletul mieu pre Domnul şi toate ceale denlăuntrul mieu" şi să să osebească de pământ mintea lui şi gândul lui. Atuncea ajunge, nu numai la ceriu, ce tocma şi la scaunul lui Dumnezeu, că cel ce să roagă, aşa să cade să să roage, cu suflet duios, iară nu cu cuvinte multe, ştiutoare, ce cu puține şi proaste, şi cu minte deşteptată va Dumnezeu să ne rugăm. Şi aceasta o poţ cunoaşte de la Ana, maica proorocului Samoil, că aşa zicea la rugăciunea ei: („Adonai, Doamne, elui Savaot"), adecă „Întru tot, putearnice Doamne, de vei căuta să vezi smerenia roabei tale şi vei da roabei tale sămânță de bărbat, o voiu da înaintea ta daru să slujască în beseareca ta, în toate zilele vieții lui". Şi o ascultă pre dânsa şi-i deade roadă pântecelui ei pre marele dentru proroci,

Samoil. Pentru aceaea, să cade cel ce să roagă să nu grăiască fără de socoteală, precum zice Hristos, ce pururea să să roage şi să zică: „Doamne, Isuse Hristoase, miluiaşte-mă, păcătosul". Că, de vei grăi multe, află vreame diavolul şi samănă în tine gânduri necurate, fură mintea ta, şi unele grăiaşte gura ta, şi altele mintea ta şi, mai vârtos,
110^{r} când eşti bi // ruit de mâncări şi de băuturi multe, pentru aceaea, scărpinându-ne şi căscând la rugăciunea noastră, cu leane ne rugăm. Iară Ana, fiind postită şi cu liniște, să ruga lui Dumnezeu şi dobândi cearerea, că inima zdrobită şi smerită Dumnezeu nu o leapădă. Încă trebuie să suferim şi ocări şi sudalme, că alt lucru nu face inimă curată ca răbdarea scârbelor, că zice: „Întru scârbe m-ai lățit pre mine şi în scârbe ne-am adus aminte de tine". De vreame ce, când ne vine vreo nevoie sau vreo greutate, atuncea ne aducem aminte de Dumnezeu cu multă pohtă şi, pentru aceaea, ascultă şi Dumnezeu rugăciunea noastră, aşijderea, sântem datori, când meargem la masă să prânzim şi, întâiu şi apoi, să mulțimim lui Dumnezeu, şi nu vom cădea niciodată în beție şi în lăcomie, ce, cu măsura cea ce să cade, gustând den toate, să veseleaşte şi trupul şi sufletul, ca masa ce să începe den gură şi blagoslovenie şi să sfârşaşte iară cu rugăciune, niciodată nu să va lipsi de tot binele. Şi să nu-m zică cineva: „Că eu dvorescu la judecată şi nu pociu să mă rog ziua şi să alerg la besearecă", că poți pre lesne, cu puține cuvinte, să îmblânzeşti pre Judecătoriul Dumnezeu şi nu te împiadecă nici locul, nici vreamea, numai mintea să fie curată, că şi Ana, de-n inimă, fără glas, să ruga şi Dumnezeu o au ascultat. Pentru aceaea, să nu aflăm pricină, să zicem că iaste cu greu neştine, fiind cu griji domneşti, sau iaste departe de besearecă, pentru aceaea nu să poate ruga, că locul nu împiadecă, nici vreamea opreaşte, ce, oriunde vei fi, poți să pui jărtăvnic, măcară de n-ai îngenuchea, nici să te baţi în pieptu, nici mânile spre ceriu să-ţ rădici. Aceastea toate, măcară de nu le-ai face, numai mintea şi gândul tău să-l aibi cu osârdie, plineşti toată rugăciunea, măcară în târgu de eşti, sau de umbli singur, sau lucrezi la

prăvălie, şi tot alt lucru, toate ce-ai face, poţi să te împreuni cu Hristos, cu gândul numai rugându-te. Încă, şi cela ce slujaşte la bucătărie, şi robul cel cumpărat, carele n-are vreame să meargă la besearecă, poate să facă rugăciune bine plăcutului Dumnezeu, că Dumnezeu deloc nu să scârbeaşte, ce numai una ceare de la noi: gând fierbinte, şi întreg, şi suflet curat. Pentru că şi Pavel, nu în besearecă, nici în casă, ce, fiind închis în temniţă, cu mânile şi cu picioarele în gros şi cu faţa în sus zăcând, aşa făcând rugăciune, cutremură temniţa den temelie şi pre temnicearíu îl legă şi spre cunoştinţă dumnezeiască îl îndireptă. Şi împăratul Ezechia, zăcând în pat, numai cât să întoarse spre păreate şi să rugă lui Dumnezeu cu lacrămi. Veni în sănătatea cea mai denainte, iară şi tâlhariul, fiind răstignit şi întinsu pre cruce, cu puţine cuvinte, să făcu moşnean împărăţiei ceriurilor. Şi prorocul Ieremia, în groapa cea de scârne, şi prorocul Iona, în pântecele chitului, aşijderea, şi prorocul Daniil, în groapa cu leii. Aceştia toţi, rugând pre Dumnezeu, s-au izbăvit de multe
110^{v} răutăţi, / cu rugăciunea cea fierbinte spre Dumnezeu. Dară ce va zice păcătosul, când să roagă? Ceaea ce zicea şi hananeanca. Aceaea zicea: „Miluiaşte-mă, Doamne, că fata mea rău să îndrăceaşte". Aşa zi şi tu: „Miluiaşte-mă, Doamne, că sufletul mieu rău să îndrăceaşte", pentru că rău drac iaste păcatul. De cel îndrăcit tuturor le pare rău, iară pre cel păcătos toţi îl urăsc. „Miluiaşte-mă", zici. Puţin iaste cuvântul şi umple întunearec de milă, că, unde iaste mila lui Dumnezeu, acolo sânt toate bunătăţile. Pentru aceaea, de eşti şi den besearecă afară, strigă şi zi: „Miluiaşte-mă, Doamne", măcară de nu ţ-ai mişca nici buzele, ce, cu mintea ta, strigă, că mai bine aude Dumnezeu pre ceia ce tac. Nu trebuiaşte să cercăm loc rugăciunii, ce firii cei bune. Pre Ieremia l-au aruncat jidovii în scârne şi, rugându-se lui Dumnezău, îl ascultă şi să izbăvi de împuţiciune. Şi direptul Iov în gunoiu zăcea şi pre Dumnezeu îl făcu milostiv, Iona în pântecele peaştelui, şi s-au rugat şi l-au scos Dumnezău şi, în scurt să zicem, oriunde vei fi, macară şi la baie, roagă-te lui

Dumnezău, nu aleage loc de rugăciune, că omul iaste besearecă lui Dumnezău. Şi ascultă pentru Moisi, când au luat pre jidovi şi fugiia de Farao<n> şi, înaintea lor era Marea Roşie, iară de-ndărăt îi goniia Farao<n> cu oastea lui şi, în mijloc era Moisi cu jidovii, cu multă strimtoare, şi făcea rugăciune în taină, iară Dumnezău zicea cătră Moisi: „Ce strigi cătră mine?". Şi tu, dară, când îţ vine vreo bântuială, au de la oameni, au de la draci, la Dumnezău aleargă, pre Stăpânul tău chiamă, că Dumnezău pururea cu noi iaste, că zice, pren *Scriptură*: „Încă grăindu tu, zice-ţ-voiu: 'Iată-mă-i', ca cum ţ-ar zice Dumnezeu, că tu, încă nu sfârşăşti cuvântul tău, şi iată-mă că sânt lângă tine şi auz ce-m zici". Tu, încă, nu-ţ sfârşăşti rugăciunea ta şi el îţ dă sănătatea sufletului şi trupul tău, că, de-ţ va fi inima şi mintea curată de patimile ceale reale şi de vei fi şi-n târgu sau vei dvori la judecată, au pre cale vei mearge, au vei lucra meşteşug, sau, măcară unde vei fi, poţi să te rogi lui Dumnezău şi să dobândeşti ceale ce pofteşti. Dară ce arată, când întindem mânile noastre spre ceriu şi ne rugăm? Căci multe lucruri reale facu mânile, aceastea lăcomescu, şi iau ceale striine, şi bat pre altul, şi fură, şi apucă pre altul, de poftă, sau mădulările lor, şi să pângărescu, care nu poate fi alt păcat mai rău. Pentru aceasta, zice apostolul: „Tot păcatul iaste afară den trup, iară cel ce curveaşte cu mâna în trupul lui păcătuiaşte". Şi, iară, zice că ceale ce să fac într-ascunsu, grozav iaste şi a le grăirea. Pentru aceasta, îţ ad-o aminte şi, mai vârtos, te teame, că cu mânile aceastea vei să aduci lui Dumnezău jărtva cea sufletească. Deci, nu le mai ruşina pren fapte spurcate, ce le curăţeaşte pre dânsele cu milostenie, cu slujba fraţilor celor bólnavi, spre ajutoriul celor lipsiţi şi,
111^{r} atuncea, le râdică spre rugăciune şi spre umi // linţă, că, de vreame ce, nespălându-ţi mânile, nu să cade să faci rugăciune, cu cât mai vârtos, când păcătuieşti şi le pângăreşti pre eale. Căci cum poţi să le râdici spre rugăciune? Această necurăţie şi pângăriciune aduce multă mânia lui Dumnezău asupra celui ce păcătuiaşte. Vei să ştii câtă iaste putearea rugăciunii ce să face în besearecă? Ascultă.

Petru apostol s-au rugat oarecând, fiind legat, de păgâni, de mâni şi de picioare cu lanţuri, şi să făcu rugă la besearecă de creştini şi, îndată, acea rugăciune a multora scoase pre Petru den legăturile temniţii. Dară ce poate fi altă mai tare decât ruga aceasta, deaca folosi turnului şi stâlpului besearecii şi pre cei chemaţi spre botezu niciodată nu i-au învăţat, nici le-au poruncit să să roage pentru alţii, ce noao, celor botezaţi ne-au poruncit să ne rugăm pentru toată lumea şi pentru episcopi? Că, de vreame ce la oamenii cei vinovaţi, pre carii îi duc să-i piarză, de se va scula mulţimea norodului, toată, să meargă la împăratul, să ceară pre ucigaşii aceia şi, biruindu-se rugăciunea a multora, îi iartă, cu mult mai vârtos, Împăratul cel cerescu ne va dărui noao iertare păcatelor, pentru rugăciunea a multora creştini, mai vârtos, încă, rugile preoţilor, că, pentru aceasta, ne-au dat Dumnezău preoţi, să ajute şi să întărească rugăciunile celor slabi, să să suie la ceriu înaintea Domnului Isus Hristos şi Dumnezăul nostru. Că, de vreame ce lui Petru, mai marele apostolilor, i-au folosit rugăciunea besearecii şi l-au scos den legătură, dară tu, cum nu bagi samă rugăciunea celor mulţi şi molitva preoţilor? Spune-m! Că, în ce chip putearea dragostii nu să împiadecă de depărtarea locului, aşa şi lucrarea rugăciunii nu să opreaşte nici de o împiedecare, ce, precum dragostea împreună despărţirea multora, aşa şi rugăciunea celora ce-s departe le foloseaşte. Că şi Moisi, de n-au şi fost cu trupul în războiu cu cei ce să bătea, iară cu mult mai tare au ajutat la războiu, căci ş-au întins mânile încrucişat la ceriu, că zice: „Când ţinea Moisi mânile în sus, biruia jidovii, iară, când osteniia şi le pogoâia jos, atuncea biruia Amalic cel păgân". Pentru aceaea, au pus pe Aaron şi pe Or, de-i ţinea mânile lui, şi atuncea biruia norodul jidovilor. Nu să face niciodată fapta cea bună mare şi tare, de nu va fi şi la alţii folosul, că, macară de te-ai posti şi ai însăta, macară de-ai zăcea jos, pre pământ, şi să mănânci pământ, în loc de pâine, şi să-ţ plângi păcatele, în toată viaţa ta, şi ziua şi noaptea, şi altuia să nu foloseşti, în zadar

te osteneşti, că nici un lucru mare nu faci. Că şi Moisi multe şi mari minuni au făcut, dară nici una de-acealea nu l-au făcut mare, precum l-au făcut fericitul acela glas ce-au zis către Dumnezău, adecă: „De vei lăsa păcatul lor, lasă-l, iară de nu, ştearge şi numele mieu den cartea ta". Aşijderea, şi David, aseamene, zicea către Dumnezău: „Eu, păstoriul, am greşit, iară turma n-au greşit, întoarce
111[v] urgia ta asupra mea şi asupra casii tătâne-mieu". Toa / te faptele prorocilor sânt mari şi vreadnice vieţii îngereşti, iară faptele lui Pavel, spre aceastea, mai mult au mila şi dragostea spre toţi, că s-au rugat să cază şi din slava cea viitoare pentru mântuirea a tuturor oamenilor, adecă să să lipsască el de bunătăţile ceriurilor, numai să să spăsască toată lumea. Iară Iona prorocul, pentru căci îş cerca numai folosul lui, avu primejdie până la moarte şi cetatea Ninevia stătu şi nu să cufundă în mare, iară pre Iona l-au înghiţit peaştele cel mare, chitul. Iară milosârdia fericitului Pavel covârşaşte pre Moisi, căci că Moisi era bucuros să piară împreună cu tot neamul jidovescu. Iară Pavel nu vrea să piară cu tot neamul lui, ce să ruga lui Dumnezău toată lumea să să spăsască şi numai el să meargă în iadu. Bine, dară, şi de folos iaste să dobândească cineva rugăciunea sfinţilor, însă, deaca va fi şi acela înţelept şi curat, iară, de nu va fi aşa, nu-i va folosi ajutoriul altora, ce, cu acea rugăciune, va peri, pentru că ce-au folosit prorocul Ieremia jidovilor? Nimica, că s-au rugat lui Dumnezău de trei ori şi, a treia oară, auzi pre Dumnezău, zicând: „Nu te ruga pentru acestu neam fărădeleage". Ce-au folosit lui Saul prorocul Samoil, căci s-au rugat ş-au plânsu pentru el până la moarte? Şi ascultă că ce zice Dumnezău prin prorocul: „De va sta Noe, şi Iov, şi Daniil, nu vor putea să izbăvească den iad pre feciorii lor, şi pre featele lor, de vreame ce s-au întărit răutatea lor". Ce, dară, nu folosescu rugile sfinţilor? Folosesc foarte, însă, când ajutăm şi noi. Şi, de vei să ştii câţi s-au folosit den rugăciune, adu-ţi aminte de rugăciunea lui Cornilie şi de milostenia ce-au făcut Tavita. Ascultă şi pre Dumnezău zicând: „Ajut cetăţii Ierusalimului de la mine

şi pentru David, feciorul mieu". Dară, când i-au ajutat? Când împărăţiia Iezechia cel direpţ. Iară nu şi deac-au venit Navohodonosor, au făcut Dumnezău aşa, căci că s-au întărit răutatea şi vicleşugul jidovilor. Iară şi noi, creştinii, partea cea iubită a lui Dumnezău, pentru ce ne-am dat unui împărat necurat, şi fără direptate, şi prea viclean? Pentru păcatele noastre. Şi, iarăş, ascultă Dumnezău pre Samuil proroc. Când? Când făcea şi ei bine. Atuncea au trimis pre îngerul lui şi omorî într-un ceas de noapte 170000 de voinici den oastea împăratului Sinahirim. Ce vei zice: „Dară, ce-m trebuie mie rugăciunea altora, deaca facu eu voia lui Dumnezău?". Ce zici, omule? Pavel n-au zis: „Ce mi-i bună ruga altora?", macară că ceia ce să ruga nu era atâta de vreadnici ca el. Petru, încă, n-au zis că nu-i trebuie lui rugăciunea, că ruga neîncetată să făcea de besearecă către Dumnezău pentru el şi, îndată, să izbăvi din legătură, iară tu zici că nu-ţ trebuie rugăciunea? Pentru aceasta, mai vârtos îţ trebuie rugăciune, căci socoteşti că nu-ţ trebuie rugăciunea, că, de-ar cerca Dumnezău leanea şi negrija ce avem la rugăciune şi, încă, mai rău, că stăm înaintea lui, şi ne rugăm să ne iarte
112r pă // catele noastre, şi nu-i facem atâta cinste câtă facu slugile stăpânilor lor, şi câtă plecăciune şi ascultare facu slujitorii căpeteniilor lor şi corăbiarii mai marelui lor, sau câtă dragoste arată priatenii către priatenii lor şi, de s-ar întâmpla să vorbeşti cu priatenul tău cel credincios, îi răspunzi cu multă cucernicie, iară la Dumnezău, când te rogi să-ţ iarte păcatele, te leneveşti, şi caşci, şi-ţ schimbi picioarele, unul peste altul, şi mintea ta să duce, când la neguţătorie, când la dobânda banilor tăi şi la meşteşugul tău, numai gura bârfeaşte în deşărt. Şi aceasta nu o păţim o dată sau de doao ori, ce de multe ori. Şi, numai aceasta, de o va cerceta Dumnezău, oare avem cuvânt să-i răspundem? Sau, de va cerca vederile ceale ficleane, adecă osebirea feaţelor, pomenirile şi poftele ceale ficleane, şi gândurile ceale reale şi necurate, carele ne vin dentru înşelăciunea cea nesocotită a ochilor? Aşijderea şi ocărâle şi clevetiturile carele, în toate zilele, grăim rău asupra

aproapelui nostru, neavând nici un lucru, şi ficleşugurile carele meşterşuguim unul către altul, acum fiind înaintea noastră priatenul, îl lăudăm şi, cu dulceaţă, vorbim cu el, iară, când lipseaşte, îl grăim de rău. Oare, pentru unele ca aceastea, nu ne va pedepsi Dumnezău? Dară, încă, ce vom zice pentru zavistia, când pizmuim norocirea fratelui nostru? Aşijderea, iară, când are nenorocire, ne pare bine de primejdia lui. Hristos ne porunceaşte să ne rugăm pentru ceia ce ne supără şi pentru ceia ce ne urăscu pre noi. Ce zici, omule? În besearecă vii şi să te rogi să-ţ iarte Dumnezău păcatele şi tu bleastemi pre alţii? Nu ştii că, de nu vei ierta, nu-ţ vor ierta? Şi ce, că, nu numai că nu iertăm greşala fratelui nostru sau nepriatenului nostru, ce, încă, ne rugăm şi lui Dumnezău ca să nu-l iarte sau să-i taie viaţa. Pentru aceaea, dară, nu ni se cade noao, creştinilor, să avem vrăjmaşi şi vrăjmăşii, ce dragoste adevărată. Când te rogi lui Dumnezău să-ţ iarte păcatele, nu-ţ aduce aminte de păcatele altora, ca să nu-ş aducă aminte nici Dumnezău de ale tale păcate. Iară, de ne vom ruga pentru vrăjmaşii noştri, să n-avem grijă nici de păcatele noastre, că le iartă Dumnezău, care au zis: „Iartă şi ţi se va ierta". Pentru aceaea, nu iaste alt suflet mai pângărit şi limbă mai spurcată decât ceaea ce bleastemă pre fratele. Om eşti? Nu borî otravă, ca aspidele. Eşti om mai cinstit decât toate faptele lui Dumnezău? Nu te face şarpe şi hiară, că, pentru aceaea, ţ-au dat Dumnezău gură, să nu muşci, ca câinele, ce să îndulceşti pre alţi fraţi cu cuvinte dulci. Adu-ţi aminte ce ţ-au zis Dumnezău: „Să laşi şi să ierţi pre ceia ce-ţ greşăscu, iară tu şi pre mine, Dumnezăul cel blând, mă îndemni să fiu şi eu soţie cu tine la sângele vrăjmaşului tău? Şi să-m stricu poruncile meale? Şi mănânci pre fratele tău, şi-ţ cruntezi limba ta în sângele lui, ca cei îndrăciţi?". Şi faci pre diavolul de să bucură şi râde de tine, când aude rugăciune ca aceasta,
112v de / te rogi lui Dumnezău, şi-l îndemni să să mănie, şi să te urască. Ce, când zici aceastea, socoteaşte, cu mintea ta, la cine mergi? La om aseamene ţie, au la Dumnezău mergi? Care zice : „Rugaţi-vă pentru vrăjmaşii voştri". În

ce chip, dară, strigi cătră el? Cum te rogi lui Dumnezău să strice leagea care o au tocmit? Nu iaste acesta chip de slugă, că nimeni nu să roagă ca să piară altul, ce ca să să mântuiască? Ce porți chip de slugă și cuvintele îț sânt de pârâș? Și, când vom să ne rugăm lui Dumnezău pentru binele sufletului nostru, ne scărpinăm, și căscăm, și cădem întru întunearece de gânduri reale. Iară, când blestemăm pre vrăjmașu, foarte cu nevoință și cu deșteptare o facem, căci că diavolul, când cunoaște că împingem cuțitul asupra noastră, atuncea el nu ne opreaște nimică, ca să ne strice mai mult, ce zice neștine: „Dară eu am strâmbătate, pentru aceaea plângu și mă vaiet". Blastemă, dară, pre diavolul, care ne face tuturor strâmbătate, că el face vrăjmașii, el iaste învrăjbitoriul oamenilor, că omul, câte ar face, tot iaste priaten și frate. Pentru ce, dară, lași pre alesul, vrăjmașul, diavolul, și-ț mușci mădulările tale? Aceastea, dară, cunoscându-le noi, iubiților, ia, să ne nevoim să facem poruncile lui Dumnezău și, după voia lui, să petreacem, ca și împărații ceriurilor. Să ne învrednicim și bunătățile ceale viitoare să dobândim, întru Isus Hristos, Domnul nostru, a căruia e slava și tăria, împreună cu Părintele și cu Duhul cel Sfânt, acum și pururea și în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 31 a celui întru sfinți părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru pocăință și pentru milostenie, ce s-au zis la Dumineca brânzii. Blagosloveaște, Părinte

Împăratului celui pământesc îi gătesc ostași de războiu, când strigă pristavii, iară împăratului celui ceresc, lui Isus Hristos, îi strânge ostași și-i îndeamnă spre slavoslovie și frica lui Dumnezeu, citania *Dumnezeieștilor Scripturi*. Însă pre aceia îi strâng la războiu simțitoriu, de vreame ce stau cu războiu împotriva vrăjmașilor lor, iară pre noi împotriva vrăjmașilor draci și războinicilor celor nevăzuți, precum zice apostolul Pavel: „Că nu iaste războiul vostru

spre sânge și carne, ce cătră începătorii cătră puteri, cătră duhurile ficleșugului, ce sânt în văzduhul ceriului". Vedeț,
113r fraților, ce vrăjmaș // avem? Vedeț cu ce războinici ne luptăm? Că adevărat, mult sânt ficleani și fără de rușine. Pentru aceasta, și spre toate păcatele ne îndeamnă să le facem ca să avem întocma cu ei iadul și munca și, de să vor scăpa de acea greșală să nu o facem, vin la alta, iară, de nu nemeresc, nici cu acela spre altul să mută, și, în scurt, dentr-un păcat într-altul schimbându-se, nu să lasă până nu fac pre voia lor. Și, pre unul îndeamnă spre curvie, pre altul la preacurvie, pre altul spre vicleșug, și pre altul să răpească ale altora, să-ș fure pre vecinul lui sau pre altcineva. Așijderea, pre altul îndeamnă spre lăcomie și nesațiu, pre altul spre pizmă și zavistie, iară pre altul spre ucidere și sudalmă, pre altul spre clevetire și năpăstuire, pre alții, iarăș, spre nesațiul pântecelui și sodomie, pre alții spre furtișag de ceale sfinte și obrăznicie. Și pre unii îi îndeamnă spre mărire deșartă și plăcearea oamenilor, pre alții spre nemilostivire și neomenie, pre alții spre jurământ și lepădare de leage, și spre mânie, și urgie, și price, și pre alții la camăta banilor, iară pre alții spre necurăție și a huli pre Dumnezeu. Și pre unii îi întăresc să nu facă milostenie la săraci, iară pre alții să strice hotarul vecinului lor, alții opresc simbria argaților, care lucru iaste mai rău decât toate, alții dezbracă săracii și supără pre văduve. Și pre unii nu-i lasă să între în besearecă, iară pre alții îi fac de să leapădă și de Hristos. Și pre alții, în mii de patemi îi surpă, care aceastea n-au număr, că de-aș sta să le povestesc, nu mi-ar ajunge toată vreamea vieții meale. Vedeți, fraților, în câte răutăți cădem, în toate zilele, și nu ne socotim, ticăloșii de noi? Ce voiu să mă fac eu, ticălosul, spuind aceastea? Creadeți-mă, fraților, că, numai scriindu-le aceastea, m-am înfricoșat, și m-am cutremurat, și mă mir, și-m vine a plânge, când îm aduc aminte în câte patimi reale și drăcești ne înșălăm și ne amăgim de diavolul. Dară, căci nu grijim, pentru ce fugim de mântuirea noastră? Cum nu grijim de moartea noastră? Căci ne le-

nevim? Ce aşteptăm? Până când să avem nesaţiu? Până când să nu căutăm de săraci şi să nu-i miluim? Până când bani şi aurul? Până când iubirea de argint, sugrumarea sufletelor? Până când zavistii, minciuni, clevete, batjocoriri? Până când pohte reale şi cugete vicleane? Ce ne înşălăm pre noi? Ce aşteptăm? Ce ne trudim în zadar? Ce strângem avuţie trecătoare? Căci iubim ceale striine? Ia, ni, să ne pocăim încai de acum, să ne deşteptăm den somnul trândăviei şi al păcatului. Adevărat, fraţilor, vă rog să gonim de la noi somnul cel adânc. Veniţ de ascultaţi şi voi povesti voao, tuturor celor ce vă teameţi de Dumnezeu. Veniţi de ascultaţi cuvinte sufleteşti şi de mântuinţă. Veniţi de luaţi sfat bun, mântuitoriu şi de Dumnezeu plăcut. Veniţi să ne mărturisim lui Dumnezeu, Mântuitor-
113[v] riului nostru. Veniţi mai / 'nainte, până nu să sparge zborul vieţii. Veniţi, până nu să închid uşile cetăţii. Veniţi, până nu vine moartea să ne afle negata. Veniţi, până nu apune soarele, până nu să întunecă lumina. Veniţi, păminteanilor, şi toţi fiii oamenilor, împreună, bogaţii cu săracii. Veniţi, blagorodnici şi slăviţi, robii şi cei slobozi. Veniţi, tot neamul şi toată vârsta, bărbaţi şi muieri, mici şi mari, tineri şi bătrâni. Veniţi, preoţii Domnului şi toată plinirea besearecii, cei de la margenile pământului, până la marginea lumii. Veniţi, împăraţii pământului, înţelepţii şi proştii. Veniţi să cădem înaintea Domnului nostru, cel ce ne-au făcut pre noi. Veniţi, fraţilor, să cunoaştem că nu ne vor putea folosi nici marginile pământului. Veniţi, să cunoaştem că goli am venit şi iară goli vom să ne ducem acolo. Veniţi, să ne mărturisim Domnului, cu lacrămi şi cu suspinuri, cu milostenii şi cu îndurări la săraci, şi acesta ne va învăţa pre noi cum ne vom spăsi. Ia, ni, să zicem şi noi către Dânsul: „Doamne, greşit-am la ceriu şi înaintea Ta. Primeaşte întoarcerea şi pocăinţa noastră. Primeaşte noao, păcătoşilor, plângerea şi tânguirea cea de moarte. Primeaşte-ne pre noi, ticăloşii, carii rău şi grozav am vieţuit. Primeaşte-ne pre noi, iubitoriule de oameni, carii mult te-am mâniat. Primeaşte-ne pre noi, Stăpânule,

carii ne-am stricat viaţa noastră în curvii, şi-n necurăţii, şi-ntr-alte multe răutăţi. Primeaşte, Doamne Dumnezeule, pre noi, carii poruncile tale nu le-am ascultat, ce învăţăturilor diavolului am urmat. Primeaşte-ne, Stăpânule, pre noi, nevreadnicii, robii tăi, şi nu ne da noao după faptele noastre. Mărturisim, Stăpânule, că nici a trăi nu sântem vreadnici, pentru păcatele noastre. Mărturisim, Doamne, că nici soarele acesta nu sântem vreadnici să-l vedem, căci că nu iaste nici un păcat, nici un fealiu de răutate, carele să nu-l fim făcut noi, nevreadnicii, ce ne primeaşte, Stăpânule, ca pre fiul cel curvariu. Primeaşte-ne ca pre tâlhariul şi ca pre curva. Doamne, caută spre noi şi ne întoarce spre frica ta. Doamne, înţelepţeaşte-ne pre noi şi nu ne urgisi, ce fii milostiv păcatelor noastre, ca şi vameşului, că tu eşti Dumnezeul nostru, fără de tine, pre altul nu ştim. Doamne, izbăveaşte-ne de vrăjmaşii noştri şi să nu întri cu robii tăi la judecată. Doamne, tu eşti Dumnezeu, iară noi nărodul tău, că am greşit şi-am făcut fărădelegi şi nedireptăţi. Şi vicleşugul înaintea ta am făcut, şi-am greşit întru toate, şi de poruncile tale n-am ascultat, şi, pentru aceaea, departe ne-am rătăcit de tine. Ce miluiaşte, Stăpânule, pre noi, cei scoşi den raiu, cu înşălăciunea şarpelui. Miluiaşte-ne pre noi şi ne îmbracă în veşmântul cel de veselie şi în haina cea de mântuire. Miluiaşte-ne, Doamne, că ne-au dezbrăcat diavolul de
114[r] ajutoriul tău. Milosârde, // miluiaşte pre noi, carii te-am părăsit şi vrăjmaşului am slujit. Miluiaşte-ne pre noi, rătăciţii. Miluiaşte-ne pre carii n-am văzut poruncile tale, ce-am posluşit faptelor celor reale ale diavolului. Miluiaşte-ne pre noi, carii ne-am pângărit cu păcatele. Miluiaşte-ne, Milostivule, miluiaşte-ne Bunule, miluiaşte-ne îndelung Răbdătoriule. Miluiaşte-ne pre cei tiraniţi de diavolul, miluiaşte-ne pre cei întinaţi în curvii, că toată răutatea, şi toată necurăţia, şi lăcomia, şi strâmbătatea mânile noastre le-au lucrat, că am pângărit sufletul care l-ai făcut după chipul tău, ne-am pângărit şi trupul şi simţirile. Limba noastră iaste sabie ascuţită asupra

vecinului nostru, ochii noştri sânt ca de foc, mânile noastre sânt pline de sânge, picioarele noastre sânt iuţi spre răutate, gura noastră s-au spurcat cu ocărâle şi, mai pre scurt să zicem, am pângărit pământul şi văzduhul. Strâmbătăţile noastre să înalţă mai sus decât munţii, răutăţile şi lăcomiile covârşâră capetele noastre, păcatele noastre sânt neîndireptate, valurile şi primejdiile noastre n-au nici o mângâiare, scăpătarea noastră iaste neîmbinată şi, iată, pământul nu poate suferi răutăţile noastre. Pentru aceaea, Stăpânule, ne trebuiaşte mila Ta, că tu ştii neputinţa firii noastre. Miluiaşte, Doamne, pre fapta mânilor tale, pentru aceasta ne rugăm milii tale, nu ne lipsi de ajutoriul tău. Trimite mila Ta noao, nevreadnicilor, şi ajutoriul tău dăruiaşte-l noao, păcătoşilor. Arată-ţ faţa ta şi ne vom mântui". Aceastea, fraţii miei, zicându-le şi făcându-le, să fugim de toată răutatea şi de toată necurăţia. Să fugim de strâmbătate şi de lăcomie, să fugim de trufie, şi de beţie, şi de tot nesaţiul, şi de lăcomia bucatelor, care iaste mumă tuturor răutăţilor. Să fugim de iubirea argintului, care iaste începătură şi rădăcină a toată răutatea. Să fugim de sudalma şi de neiubirea fraţilor, să fugim de curvie, şi de preacurvie, şi de toată hula. Să fugim de furtişag, şi de răpire, şi de mărire deşartă, de făţărie şi de price, şi râvnă, şi de alalte înşălăciuni ale aceştii vieţi trecătoare şi mincinoase, ca nu cumva să vie Domnul nostru, Isus Hristos, să ne afle în leane. Şi ne va osebi cu urâciune, şi ne va rândui la pedeapsă, zicând: „Legaţi-i pre dânşii de mâni şi de picioare şi-i aruncaţi întunearecul cel mai denafară, acolo va fi plângere şi scrâşnire dinţilor". O, cât vom să plângem atuncea, fraţilor, şi să ne tânguim, bătându-ne şi nimic folosindu-ne. Deci, de ne vom afla, într-acel ceas groaznic, aşa nesocotiţi, mai bine ar fi fost să nu ne fim mai născut. De ne vom afla aşa, nepocăiţi, mai bine ar fi fost să nu fim cunoscut această viaţă. Decât ne vom afla aşa, mai bine ar fi fost să nu fim trăit nici un ceas într-această lume. Ce veniţi, fraţilor, să plângem aici puţin, ca să nu ne muncim acolo, în veaci, să risipim

noi singuri avearea noastră la săraci, ca, după moartea
114v noastră, / să nu mănânce alţii şi să bea ostenealele noastre, cântând şi zicând: „Strânge bogatul şi nu cunoaşte cui strânge". Şi, iarăş, iată omul carele n-au pus pre Dumnezău ajutoriu lui, ce au nădejduit întru mulţimea bogăţiii lui. Ce să miluim pre alţii, ca să fim miluiţi, să iertăm, ca să ne iarte, că şi noi ce folos avem, fraţilor, deaca ostenim noi şi, den osteneala noastră, au folos alţii? Ce să trimitem acolo înainte, ca să aflăm că, ce samănă omul, aceaea va şi secera, nime să nu afle pricină, zicând: „Că am coconi şi gloată, pentru aceaea nu pociu să-m răsipescu avuţia şi, deaca voiu muri, apoi să rămâie săraci". Nu aşa, fraţilor, rogu-vă, nu aşa, să nu grijim de aceasta, că iaste Dumnezău în ceriu, carele chiverniseaşte şi grijaşte cel ce i-au făcut pre dânşii, ce noi pre noi să ne grijim, pre noi să ne gătim, noi să plângem şi să ne tânguim, să ne gătim mai 'nainte de moarte, să fim întemeiaţi, când vom mearge la judecăţile aceale de acolo, că, într-acela ceas, nici coconii, nici sfeatnicii, nici părinte, nici maică, nici frate, nici rudenii, nici singur Avraam, sau Noe, sau Daniil, sau Petru, sau Pavel nu vor putea să ne izbăvească dentr-aceale munci amară, fără numai faptele noastre ceale bune, că vine Domnul nostru, Isus Hristos, den ceriu. Vine să judece viii şi morţii. Vine cel ce cercetează inimile şi rănichii. Vine, dară cine poate să scape den mânile lui? Vine, şăzând pre scaun de heruvimi şi căutând fără fundurile. Vine Dumnezăul Dumnezăilor şi Domnul Domnilor. Vine Biruitoriul biruitorilor şi Judecătoriul judecătorilor. Vine Împăratul împăraţilor, cel ce vădeaşte şi arată toată răutatea şi taina cea ascunsă a greşalelor, cela ce vădeaşte poftele şi cuvintele ceale proaste şi cugetele ceale reale ale tuturor. Vine ochiul cel negreşit şi neadormit, Judecătoriul cel nefăţarnic şi cercetătoriul cel nemitarnic, care arde toate faptele şi poftele ceale spurcate şi, în matca focului, le trimite. Vine cela ce iubeaşte pacea, şi uraşte tot fealiul de cuvânt viclean, şi toată răpirea şi păcatul, şi pre ceia ce facu smintealele, mai vârtos, la

pravoslavnica besearecă a Domnului, pre carii îi va munci în veaci. Vine cela ce, de faţa lui, fuge pământul, marea seacă, ceriul să învăluiaşte ca o hărtie, stealele cad, văzduhul să cutremură, soarele să întunecă şi luna nu-ş dă lumina ei, puterile ceriurilor să clătescu, heruvimii tremură, serafimii să spăimântează, îngerii să îngrozescu, arhanghelii să cutremură, ceale de sus şi ceale de jos, toate, să strămută. Vine cel ce nu primeaşte faţă omenească, nici miluiaşte săracul la judecată. Vine cela ce dă tuturor, după faptele lor, cel ce vădeaşte şi arată sfaturile şi mişcările a toată dihania. Vine cel ce miluiaşte pre cei milostivi, cel groaznic, întru sfaturi, pentru fiii oamenilor. Vine cel ce închină tot genuchiul celor cereşti şi celor pământeşti, şi celor de supt pământ. Vine, pre direpţi să-i mântuiască şi să-i slăvească, iară pre păcătoşi să-i mun-
115r cească şi să-i // pedepsească, al căruia scaun iaste pară de focu şi roatele lui focu arzând. Vine să fericească pre cei însetoşaţi, iară pre cei sătui să-i necăjască şi să-i mustre. Vine să cinstească pre cei ce s-au nevoit ş-au bdenuit în rugăciune, şi în cântări, şi în mulţimiri, şi în rugă, şi în răbdare, iară pre cei leaneşi şi negrijlivi să-i trimiţă în munci. Vine, spre cei păcătoşi, groaznic, iară, spre cei direpţi, lin şi blând. Şi ce grăiaşte către ei?: „Veniţi, blagosloviţii Părintelui Mieu, de moşteniţi împărăţia, care iaste gătită voao di-nceputul lumii, adecă mai 'nainte de ce-am făcut lumea, nu căci aţ făcut aveare multă pre pământ, sau căci aţ avut bani mulţi, nici căci aţ fostu de neam bun şi slăviţi, sau căci aţ avut slugi şi slujnice multe, nu căci aţ stăpânit moşii multe şi vii, nici căci aţ avut pluguri de boi multe şi turme de oi, nici căci aţ avut jâcniţe, sau căci aţ zidit case frumoase, nici căci v-aţ desfătat cu mease îndestulate şi în cheltuiale nesocotite, nici căci v-aţ îmbrăcat în haine strălucite şi v-aţ uns cu mirosuri, sau căci v-aţ cinstit, şi v-aţ mărit mai mult decât alţii, şi v-aţ înălţat, şi v-aţi slăvit, nici căci aţi postit şi-aţi bdenuit sau aţi păzit curăţia, sau aţi păţit rău, ce, pentru căci am fostu flămând şi mi-aţ dat de-am mâncat, însetat

am fostu şi m-aţ adăpat, striin m-aţ văzut şi m-aţ dus în casele voastre şi mult m-aţ mângâiat, văzutu-m-aţi gol şi m-aţ îmbrăcat, în boală zăcând, şi m-aţ căutat, şi de multă tămăduire m-aţ învrednicit, văzutu-m-aţi la închisoare şi, cu multă nevoinţă, aţ venit către Mine". Atuncea şi direpţii vor zice lui: „Doamne, când te-am văzut flămând şi te-am hrănit? Sau însetoşat şi te-am adăpat? Sau striin şi te-am sălăşluit, sau gol şi te-am acoperit, sau bólnav şi la închisoare şi ţ-am slujit Ţie?". Iară direptul Judecătoriu va zice către dânşii: „Adevăr, adevăr, grăiescu voao. De vreame ce-aţ făcut unuia dentru aceşti fraţi ai miei mici şi săraci, şi lepădaţi, şi striini, şi flămânzi, şi nesocotiţi, şi ologilor, şi celor den nevoie, şi celor răniţi de boale, oricâte aţ făcut unuia de-aceşti mai mici, mie aţ făcut, pre mine aţ încălzit, Mie aţ slujit, sufletul Mieu aţ odihnit. Pentru aceasta, veniţi, blagosloviţii Părintelui Mieu, de moşteniţi cea gătită voao împărăţia ceriurilor. Veniţi, întâiu, ceia ce-aţ păzit leagea neîntinată, veniţi, ceia ce-aţ sărăcit pentru Mine sărăcia cea sufletească. Veniţi, ceia ce-aţ lăcuit pentru Mine cu hierile în pustietăţi, şi-n munţi, şi pren găurile pământului, şi pren peşteri, pentru numele mieu. Veniţi, ceia ce-aţ tânguit şi-aţ plâns şi ceia ce-aţ flămânzit şi-aţ însetoşat pentru mine. Veniţi, cei ce-aţ fostu goniţi pentru direptate, şi v-aţ ponosluit, şi v-aţ urât pentru numele Mieu. Veniţi, cei curaţi cu inima, veniţi cei milostivi şi milosârzi. Veniţi, cei ce-aţ hrănit săracii şi-aţ primit striinii şi ceia ce-aţ fost ajutoriu văduvelor şi săra-
115v cilor şi celor neputincioşi. Veniţi, mângâitorii bólnavilor, / veniţi, platnicii celor datori, veniţi, izbăvitorii celor den robii reale şi celor den izgoniri. Veniţi, ceia ce, pentru Mine, aţ petrecut viaţa cea lină şi pacinică. Veniţi, ceia ce v-aţi nevoit cu curăţia, şi cu postul, şi cu viaţă curată, până la moarte. Veniţi, ceia ce v-aţi păzit sufletele şi trupurile voastre în curăţie, neîntinate şi nepângărite. Veniţi, ceia ce-aţ petrecut cu posturi şi cu bdenuiri şi cu cântări, în toată viaţa voastră. Veniţi, ceia ce n-aţ lipsit de la besearecă nici ziua, nici noaptea. Veniţi, ceia ce-aţ lepădat

ceale pământeşti, de luaţi ceale cereşti. Veniţi, ceia ce, pentru Mine, aţ lăsat părinţii, maicele şi muierile, fiii şi featele, casele şi moşiile, rudeniile şi priatenii. Veniţi, de vă desfătaţi în bunătăţile cerescului Ierusalim. Veniţi, de vedeţi slava Mea, şi vă bucuraţi, şi vă veseliţi, că plata voastră multă iaste în ceriuri. Veniţi, de vedeţi ale cui slugi aţ fostu, şi vă bucuraţi, şi săltaţi, că a voastră iaste împărăţia ceriurilor. Întraţi întru bucuria Domnului vostru, desfătaţi-vă în bunătăţile acealea carele ochiul nu le-au văzut şi ureachea nu le-au auzit şi, întru inima omului n-au întrat. Întraţi în lăcaşurile Părintelui Mieu, unde poftescu îngerii să să pleace, primiţi darurile, şi cununile, şi biruinţele luptărilor voastre, care aţi suferit greul şi arsura zilei şi-aţ dobândit împărăţia ceriurilor, aţ răbdat foamea, şi seatea, şi mâncarea seacă, zăcând la pământ. Desfătaţi-vă, dară, întru slava cea neasămănată şi în bucuria cea nespusă, în curţile raiului, care le-am gătit mai 'nainte voao, priatenilor miei. Odihniţi-vă în lăcaşurile ceale luminoase, şi în desfătarea, şi în bucuria ceaea ce n-are sfârşit. Întraţi în locurile ceale luminoase şi strălucite, şi vă odihniţi de osteneale şi de supărări, şi de ponosluirile voastre, care aţ răbdat pentru mine, Stăpânul vostru. Odihniţi-vă cu sfinţii îngeri, şi cu apostolii, şi prorocii, şi cu toţi sfinţii cei bine plăcuţi den veac. Întraţi în curtea Mea, unde nu iaste dureare, nici scârbă, nici suspinuri, nici lacrămi, ce bucurie veacinică şi viaţă fără moarte. Aceastea daruri dăruiescu Eu celora ce păzescu cuvântul Mieu. Aşa cinstescu eu pre ceia ce Mă cinstescu pre Mine. Aşa mărescu Eu pre ceia ce mă mărescu pre mine. Aşa odihnescu pre ceia ce odihnescu mădulările meale, adecă pre săraci şi neputincioşi. Aşa fericescu pre ceia ce să nevoiescu cu besearecele Meale. Aşa plătescu eu, cu bogăţie şi însutit, în viaţa cea veacinică. Mi-aţ dat puţină pâine şi uscată, luaţi împărăţia ceriurilor. Datu-mi-aţ un ban, luaţi raiul şi desfătarea lui. Datu-mi-aţ haină veache, iată că îmbrac pre voi cu îmbrăcământul luminii ceii neapuse. Datu-mi-aţi un păhar de apă, primiţi

apa cea vie a răpaosului. Băgatu-m-aţi supt acoperământul casii voastre, iată, vă dăruiescu voao să fiţi cu sfinţii îngeri. Datu-mi-aţi putrede, luaţi ceale neputrede. Datu-mi-aţi ceale trecătoare, luaţ ceale veacinice. Pu-
116r su-m-aţi la masa voas // tră, luaţi desfătare veacinică. Scosu-m-aţi den lăgătură şi den închisoare, căutatu-m-aţ la boală şi mi-aţ potolit foamea, şi mi-aţ stâmpărat seatea, picioarele mi-aţi spălat şi m-aţi încălzit, când mi-au fost frig, iată, vă dăruiescu şi Eu voao sânul lui Avraam. Datu-mi-aţi lut şi, iată, vă dau voao mărgăritariu. Datu-mi-aţi iarbă, iată, vă dau voao aur, că toate ale Meale sânt cereşti şi neputrede, iară ale voastre toate sânt lut şi iarbă veştejitoare, iară ale Meale sânt lumină, viaţă, bucurie şi odihnă. Cunoscu Eu toate câte mi-aţi făcut, ştiu eu câte aţ scos den gura voastră şi-aţ sărutat sufletul Mieu. Ştiu şi nu uit eu cât m-aţi sălăşluit şi, pentru aceastea toate, câte bunătăţi sânt în ceriu şi câte pre pământ, voao, priatenilor Miei, le dăruiescu în veacii veacilor". Vedeţi, fraţilor, dobânda milosteniei, cunoscutu-i-aţ putearea ei? Aflatu-i-aţi folosinţa ei? Să ne nevoim, dară, toţi, până avem vreame, într-această viaţă trecătoare şi deşartă. După aceaea, va zice Domnul cătră cei den-a stânga şi nemilostivi, cătră ceia ce ş-au cheltuit viaţa în fapte reale: „Fost-am flămând şi nu mi-aţi dat să mănânc, însătoşat am fost şi nu m-aţi adăpat, şi cealealalte. De câte ori am venit la uşa voastră de-am cerşut puţină milostenie şi m-aţi întorsu în deşărt. De câte ori am venit la casele voastre, şi-am văzut mease pline de tot binele, şi hrăniaţi curvele ceale ce vă juca, şi pe momearnici, şi Mie nici o bucată de pâine uscată nu mi-aţi dat, căci au doară dentru ale voastre am cerşut? Nu dentru ale voastre, ce dentru ale Meale, carele v-am dat voao, am cerşut şi nu mi-aţi dat să mănânc. De multe ori am venit la casele voastre, în vreame de iarnă tare şi grea, şi-am fost gol şi desculţ şi nici a grăi nu puteam de greul frigului şi a gerului, iară voi m-aţi scos afară, şi m-aţi gonit, şi m-aţi ocărât, şi nici ca pe un câine nu m-aţi socotit. Pentru aceasta, dară, du-

ceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel den'afară, unde iaste viarmele cel neadormit și scrâșnirea dinților, căci că, nu numai că nu m-ați miluit voi, ce, încă, ați oprit și pre ceia ce, de multe ori, au vrut să mă miluiască, zicându-mi că sânt înșălătoriu și mă fac. Și ziceați că săracii sânt furi, căci îi miluiți pre ei? Pre câini îi hrăniiați, caii îi îngrășați, dobitoacele grijiiați și vă era aminte de oi, și de porci, și de măgari, iară mădulările meale, carii sânt săracii și bólnavii, nicicum nu i-aț miluit. Așa, nici voi nu vă veți milui. Dară nu cunoașteți, ticăloșilor, că tot omul, pentru săraci, dobândește mântuirea sufletului lui? N-aț cunoscut că pre ei frații Miei i-am chemat? N-ați auzit *Scriptura* ce zice?: 'Că, cela ce miluiaște săracul, împrumutează pre Dumnezeu'. N-ați aflat că judecata iaste nemilostivă celora ce nu miluiescu pre săraci? O, cât striga săracii, frații Miei, plângând și lăcrămând, și suspi-
116[v] nând și cerea / de la voi milostenie! Și ce cuvânt striga și zicea, ca să vă întoarcă inimile voastre ceale nemilostive și împietrite, ce vă zicea și ce nu vă zicea?: 'Miluiți-ne pentru dragostea lui Hristos, ajutați-ne, dați-ne, făcătorilor de bine, dați milostivilor, dați, priatenii lui Hristos, dați, îndurătorilor, dați iertătorilor'. Și alte mii de cuvinte și chipuri, meșterșuguind, zicea, cealea ce putea și pe pietri să le moaie, și hiarăle ceale sălbatici să le îmblânzească, iară voi v-ați întărit inima voastră și, nu numai că nu i-ați miluit și nu i-ați mângâiat, ce, încă, bătându-i, i-ați gonit dentr-un loc într-altul, atâta cât mulți au murit de foame și de seate și de frig. O, la câți săraci ați făcut strâmbătate? Pre câte văduve ați prădat? Pre câți slabi ați năcăjit? Pre câți ați făcut robi și calici? O, la câți argați ați oprit simbria și, pentru aceastea, în veaci vă veți munci. Nu v-ați învățat de aceale 5 fecioare, că toată fata cea bună, fără milostenie nu iaste nici de un folos? Ca și bucatele fără de sare? Feciorie, de vei zice, veri postu, veri rugă, veri nedormire, veri mâncare seacă, veri foame, veri seate, veri ce-ai zice, fără milostenie nu iaste nimica. Ce voiu, dară, să zic și ce voiu să grăiesc neomeniii voastre? Și voinții voastre cei

reale? Pentru aceasta, dară, către toți păcătoșii zic: 'Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veacinic, că, în curtea Mea, om nemilostiv nu între, nici să învrednicească raiului Mieu, nici, în lăcașăle cerești, nemilostivul sau vicleanul, vicleanul și hulitoriul nu între în cămara Mea, curvariul sau preacurvariul, sau sodomleanul nu să va învrednici să șază la masa Mea. Scumpul și neînduratul nu să va sălășlui în lăcașurile ceale veacinice. Răpitoriul și lacomul nu va umbla întru împărăția Mea, furul sau ocărâtoriul nu să va apropia la jărtăvnicul cel de sus, mincinosul, sau clevetnicul, sau bețivul nu va întra în casa Mea, iubitoriul de argint sau prădătoriul nu să va odihni în catapetasma cea cerească, necuratul și curvariul, pângăritul și spurcatul nu va veni întru odihna cea veacinică, trândavul și leaneșul, și somnorosul, sau ucigașul nu va veni la cina mea, mâniosul sau răpștitoriul, sau pizmașul nu să va apropia de cămara mea, bârfealnicul sau măscăriciul nicicum nu va mânea în lăcașălele ceale veacinice, cel fără rușine sau zavisnicul și alții, câți ca aceastea gândesc, n-au moștenire cu mine'. Pentru aceasta, dară, nu vă înșălați, de vreame ce nici unul de aceștia sau altul ce face strâmbătate nu să va învrednici întru împărăția ceriurilor, ce cei îndurători și săraci cu duhul, cei ce plâng, și blânzii, și făcătorii de pace vor întra la împărăția ceriurilor și să vor bucura, și să vor veseli, căci că plata lor iaste multă în ceriu. Iară voi, ca niște nemilostivi și fără omenie, duceți-vă în focul cel de veaci, carele e gătit
117[r] diavolului și slugilor lui. Precum // n-ați miluit, așa nu vă veți nici milui. Duceți-vă la întunearecul cel denafară, blestemaților și urâților, depărtați-vă, dară, de la Mine, făcătorilor de fărădelegi, și meargeți unde iaste viarmele cel neadormit și unde focul nu să stinge. Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților, și să vor duce aceștia în munca veacilor, iară direpții, în viața veacilor". Aceastea, dară, cunoscându-le, fraților, veniți să ne întoarcem den calea noastră cea vicleană, să ne pocăim, să suspinăm, să ne batem pieptul, să ne deșteptăm cei adormiți, leaneșii și

negrijulivii, să ne trezvim, să plângem şi să lăcrămăm pentru păcatele noastre. Şi, de-am năpăstuit sau de-am răpit cuiva, să întoarcem ce-am luat cu strâmbul, să nu fim osândiţi de Domnul, să miluim pre alţii, ca să aflăm şi noi milă de la Dumnezeu şi Mântuitoriul nostru, Isus Hristos. Şi, veri ce-am avea asupra cuiva, au sărac, au bogat, toate să le iertăm, cu toată inima noastră, precum ne-au poruncit Hristos, ca să nu ne osândim în ziua aceaea, a judecăţii, ca cei nemilostivi şi neiubitori de oameni. Să fim unii către alţii milostivi, îndurați şi blânzi, iubitori de bine, răbdători, iubindu-ne unii cu alţii, şi ajutorindu-ne, şi suferindu-ne unii cu alţii, şi să ne iertăm unii cu alţii, să ne îndireptăm şi să ne învăţăm unii pre alţii, ca să scăpăm şi pedeapsa muncilor ce-am zis mai 'nainte. Şi, petrecând această viaţă în iertare de păcate, să dobândim binele de veaci, cu darul şi mila Domnului nostru, Isus Hristos, a căruia e slava şi cinstea, împreună cu Părintele, şi cu Fiul, şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 32 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru boala şi doftoria. Blagosloveaşte, Părinte

Când cazi în boală grea, omule, să nu te mânii, nici să blastemi, ce-ţ adu aminte de trupul cel mult pătimit şi sfânt al lui Iov aceluia, de vreame ce, cu adevărat au fostu sfânt şi curat, că nici un om n-au putut să sufere pătimirea şi rană ca aceaea, ca direptul acela Iov, căci că, pe-ncet, pe-ncet, i s-au mâncat trupul tot de viermi, şi-au putrezit, şi s-au împuţit atât cât nu putea să mănânce nici un fealiu de bucate. Pentru aceaea, zicea: „O împuţiciune văz mâncarea mea". Şi mulţimiia lui Dumnezău, că putea să-l
117v vindece, ce nu / vrea ca să să arate în toată lumea răbdarea lui, ca să o aibă oamenii pildă de mângâiare la primejdiile ce li să întâmplă. Deci, şi tu, bólnavule, această mângâiare

să o aibi, pentru că, de paţi vreun rău pentru Dumnezău, au de bântuiala oamenilor, au de vicleşugul diavolului, mulţimeaşte şi nu blestema pre nimenea. Că, în ce chip ceia ce să muncescu pentru Dumnezău, veri cu mucenia, veri cu postul, veri cu curăţia, să încununează de la Dumnezău, aşa şi tu, aceloraş cununi te vei învrednici, de vei răbda supărările ce-ţ vin de la oameni. Şi, de ţi s-ar tâmpla să-ţ vie şi boală sau şi moarte, tu mulţimeaşte celuia ce poate să le oprească şi nu va, pentru că nici poate fi om bun neştine, fără de direptate, că, de iaste neştine direpţ şi cade la muncă, sau la boală, sau la pagubă, nu te turbura, ce zi că acest om bun poate fi, că au făcut vreun rău şi acum plineaşte canonul acela, ca să nu meargă la iad. Şi, iarăş, de vezi un om făcând multe răutăţi şi iaste tot în bine, nu te mira de el, ce zi: „Acest om, ce face atâtea răutăţi şi nu pate nici o nevoie, poate fi că au făcut, oarecând, vreun bine şi, acum, îş ia plata bunătăţilor aici, ca să n-aibă acolo plata binelui". Că ce om au fost mai păcătos şi mai nemulţimitoriu şi mai necurat decât vânzătoriul Iuda? Iară, pentru căci s-au căit şi-au zis: „Greşiiu, de vânduiu sânge nevinovat", pentru acela cuvânt vru Dumnezău de să dejghină copaciul în care s-au spânzurat şi nu muri într-acel ceas, ca doară s-ar pocăi, ce pentru căci căzu ticălosul în deznădăjduire mearse la iad. Atâta iaste de mare şi rea oceaiania la cel păcătos. Şi, iarăş, să venim la cuvântul nostru, cum că şi Lazar cel săracu avea şi el, ca un om, vreun păcat. Aşijderea, şi bogatul acela au fostu făcut vreun bine, într-aceasta zice Avraam bogatului: „Fiule, luatu-ţ-ai bunătăţile tale în viaţa ta şi Lazar răutăţile lui, adecă ai făcut vreun bine, ai luat pentru acela aceastea: avuţia, sănătatea, cinstea, desfătarea şi putearea. Deci nu mai ai nici o datorie". Pentru aceaea, când vezi pe direptul muncindu-se şi pedepsindu-se, nu te mira, numai ce zi că Dumnezău va să-l curăţască aicea şi, de să pedepseaşte şi mai mult decât sânt păcatele lui, i să face adaogere direptăţii lui. Şi ascultă bine acestu cuvânt, ce voiu să-ţ spuiu. Iov era om

direpţ, nevinovat, adeverit, bun credincios şi trupul lui să pedepsi aici, ca să ia plata acolo, în ceriu, că grăiaşte Dumnezău cătră dânsul: „Pentru aceasta te-am lăsat să te pedepseşti, ca să te arăţi direpţ în lume pentru răbdarea ta“. Că au doară pedeapsa sau sfatul cel rău al muierii lui au smintit pre sfântul? Ba, ce, încă, cu mult l-au făcut mai viteaz, atâta cât şi pe muiarea lui o au înfruntat, că mai dragu era să să pedepsască decât să hulească şi să afle mântuire de patimile lui. Iară, acum, mulţi den oameni, când le vine vreo boală sau pagubă, îndată bleastemă, ce durearea şi amarul acela tot îl au, iară de plata răbdării să
118r lipsescu. Ce faci, omule? Pre // făcătoriul tău de bine, pre Dumnezău bleastemi? Nu vezi că te arunci pre tine întru surpare adâncă şi cazi în mare muncă? Nu ştii că diavolul, pentru aceasta, ne aduce pre noi la răutăţi, ca să ne facă să blestemăm, să meargem în iadu? Şi, deaca te veade că bleastemi, adaoge durearea, de o face mai mare, ca să te mânii. Iară, deaca te veade că rabzi vitejaşte şi mulţimeşti lui Dumnezău, îndată fuge de la tine. O, omule, dară căci huleşti? Au doară îţ mai uşurezi ceva durearea? Ba. Ce, încă, mai rău o adaogi. Nu poţi să dormi, junghindu-te durearea? Mulţimeaşte şi dă laudă lui Dumnezău, că, deaca huleşti, goneşti ajutoriul lui Dumnezău de la tine şi pre diavolul îl faci mai tare asupra ta. Iară, când să porneaşte limba ta, fiind obicinuită rău a hulirea, muşcă-o, să să sângereaze mai bine ea decât vei pohti tu, la ziua judecăţii, o picătură de apă, precum au păţit şi bogatul acela, că mai bine iaste să rabzi aicea puţintea dureare, decât să te munceşti acolo în veaci. Deci, când te bolnăveşti greu, iubitule, şi vin la tine priatinii şi cunoscuţii, de te îndeamnă să te vrăjăşti şi să porţi advari, adecă pentru sănătatea ta, foarte să te păzeşti, pentru frica lui Dumnezău. Să nu primeşti sfaturi ca aceastea diavoleşti, ce rabdă pentru Dumnezău şi-ţ vei câştiga ţie cununa mucenicilor, că, în ce chip rabdă mucenicul, ca un viteaz, muncile şi pedeapsele şi nu să închină bozilor, aşa vei fi şi tu mucenicu cu primirea răbdării, adecă, deaca vei goni

pre vrăjitorii cu ocară de la casa ta, atuncea, ceia ce vor auzi, te vor lăuda, zicând: „Ferice de cutare om, că s-au bolnăvit greu şi n-au suferit să să vrăjască“, ce-au zis: „Mai bine să moriu decât să-m vânzu curăţia credinţii meale“. Deci, de vreame ce atâtea laude are aici omul cel direpţ, dară cu cât mai vârtos va lua cununi cu vrednicie de îngerii lui Dumnezău? Deaca vreame ce nu ş-au lăsat dragostea care au avut cătră Hristos, că, de aduce Hristos la mijloc pre ceia ce-au îmbrăcat pre alţii, şi-au dat pâine, şi-au hrănit pre cei flămânzi, şi-i laudă în toată lumea, dară, cu cât mai vârtos va lăuda pre ceia ce rabdă multă boală pentru Dânsul şi, pentru căci au fostu dureare şi cununa va fi mai luminată? Aceastea să cade şi cei sănătoşi să le zică altora, ca să-ş aducă aminte de boala fericitului apostol Timoteiu, că niciodată nu s-au odihnit, de boală îndelungată. Şi, de vreame ce acel sfânt episcop şi a toată lumea dascal, carele şi morţi învia şi goniia dracii den oameni, au răbdat multe boale, în toată viaţa lui, şi, încă, fiind foarte bólnav, cu cât şi fericitul Pavel, dascalul lui i-au poruncit să bea puţin vin pentru neputinţa lui, n-au vrut nici o doftorie, numai ce au răbdat ca un viteaz acea boală amară, dară noi, pentru ce să nu răbdăm? Ce răspuns vom da la Dumnezău? Că, de să tâmplă să ne vie vreo boală, ne mâniem, şi răpştim, şi alergăm încoace şi încolo, fără răbdare, şi nu ascultăm *Sfânta Scriptură*, care grăiaşte că: „Pre cela ce-l iubeaşte Domnul îl pe-
118v depseaşte“. Şi, nu numai că nu / răbdăm, ce, încă, facem vrăji şi farmece drăceşti şi pre Dumnezău, carele poate să ne ajute, îl părăsim. Dară, ce iertăciune vom avea? Cum vom răspunde lui Hristos? Cum ne vom ruga la rugăciunile noastre? Cum vom întra în besearecă, să auzim Sfânta Evanghelie? Sau cu ce mâini vom apuca procovetul, să ne priceştuim cu înfricoşatele taine? Încă, nici altul nu va putea să să roage lui Dumnezău pentru tine, de-ar avea îndrăznire cătră Dumnezău, ca şi Moisi. Au nu auzi ce zice Dumnezău prorocului Ieremiei?: „Nu mă ruga pentru jidovi, că nu te voiu asculta“. Mulţi oameni nu să

roagă lui Dumnezeu de avuţie, şi puteare, stăpânire şi deregătorii, ce să roagă să dea şi vrăjmaşilor lor să paţă vreun rău, au vreo pagubă mare, sau să moară rău. Iară, pentru ei, să roagă să le fie blând şi milostiv. Iară vrăjmaşilor lor să fie nemilostiv, carii să asamănă unui om bólnav ce s-ar ruga doftorului să-i dea ierbi, să-i întărească boala lui, iară doftorul nu ascultă pre bólnav, ca, macară de-ar şi plânge şi s-ar văieta, nemică nu-i iaste milă, nu doară că face aceasta pentru neomenia, ce pentru iubirea omenească, ca să nu moară omul. Aceasta fac şi părinţii coconilor celor mici, când cer cuţit sau focu, ei nu le dau, căci că pofta lor îi vatămă, nu le foloseaşte. Pre cel direptu, dară, să cade să-l socotim vreadnic iadului, iară nu împărăţiii ceriurilor, deaca va pofti, la boala lui, vrăji, de vreame ce mai bine iaste să murim în boală decât să ne izbăvim de boală şi să cădem în păgânătate, căci că, de ne vom şi vindeca, de acea dată, de vrăjitori, iară, apoi, mai mult ne vom munci. Auzit-ai de Lazar cel săracu, cum s-au luptat, în toată viaţa lui, cu foamea, şi cu seatea, şi cu striinătatea, până ce-au murit la poarta bogatului, batjocurit şi necăutat de bogatul, şi zăcea el mâncare câinilor, şi atâta era de slăbănog de picioare şi de mâni, şi tot trupul lui putred, cât n-au fostu putându să gonească câinii care veniia, de-i lingea ranele lui. Dară n-au poftit niciodată descântece şi vrăji, nici altă doftorie să să vindece, ce iubiia mai bine să moară într-aceale boale multe şi amară, decât să leapede dragostea lui Dumnezău. Dară, noi, ce iertăciune vom avea de la Dumnezău? Că acela au răbdat atâta nevoie, iară noi, pentru puţine friguri sau dureare de cap, chemăm descântătorii în casele noastre, că mulţi să bolnăvescu, ce încai, nu le lipseaşte mâncarea cea ce le trebuie. Aşijderea, alţii sânt săraci, iară au sănătatea. Iară Lazar, de-ar fi fostu în locu pustiu, să n-aibă cine să-l vază, nu i-ar fi părut rău, dară, zăcând el într-atâţia bogaţi şi de nici unul nu avea căutare, mai mult avea durearea, căci vedea mincinoşii şi ciocoii suindu-se şi pogorându-se în casa bogatului. Şi, încă, noi, de ne bol-

năvim, avem pre el pildă, spre mângâiare, dară el nu avea pre nimenea să vază şi, mai vârtos, că au fostu mai 'nainte de Hristos. Dară, încă, acum, că avem atâta cunoştinţă de dumnezăire şi nădejdi bune de înviere, pentru gătite
119r bunătăţi, // noi ne aflăm aşa slabi de fire? Ce să râvnim lui Lazar, fraţilor, şi răbdării lui, şi bogaţi şi săraci, mireani şi călugări, înţelepţi şi dascali, adecă sărăcia, pustietatea şi boala cea amară ce-au avut în toată viaţa lui. Că ce iertăciune şi răspuns vom să avem noi? Că şi doftorii cei înţelepţi, când vor să taie ceva carne de la om, sau să scoaţă piatră, sau să sloboază udul, sau alte boale şi patime, une boale ca aceastea mari nu le doftorescu la locu ascuns, ce în mijlocul târgului, ca să-i vază cei mulţi. Şi nu fac aceasta, pentru ca să-i urască, ce ca să înveaţe pre alţii să grijască mai 'nainte de sănătatea lor. Pentru aceasta, dară, când vei vedea pre un om bun şi direpţ pătimind de boală, şi chinuindu-se, şi murind în grabă, să zici cătră el: „De n-ar fi înviare şi judecată, n-ar fi lăsat Dumnezău pre cel ce-au păţit atâtea de multe răutăţi pentru el să ia aici reale, ca să meargă într-altă viaţă veacinică". Că ce feal de socoteală iaste, de vreame ce pre cei răi i-au lăsat să aibă multe desfătări într-această viaţă, iară pre cei direpţi i-au lăsat să pătimească cu multe răutăţi. Căci direpţ fiind şi chemându-se cu direptate, după cinstea şi vrednicia fieştecăruia plăteaşte, precum ştie El singur Domnul, a căruia e slava, în veaci, amin.

Cuvânt al 33 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. În sfânta şi marea zi marţi. Pentru ceale zeace fecioare. Blagosloveaşte, Părinte

Când socotesc, fraţilor, puţina vreame a vieţii noastre, şi cum petrec anii ca roata, şi petreacerea oamenilor cea cu multe osteneale, şi primejdiile lumii şi ale vieţii aceştiia, şi cum cură şi treace acest veac, şi cum sânt toate ca o umbră, şi cum că mărirea aceştii lumi iaste trecătoare, şi

putearea şi stăpânirea pre lesne să strică, şi norocirea şi binele iaste ca o nălucă, şi bogăţia ca un vis, apoi gândescu şi de ziua cea de apoi, şi de graba aceaea a sfârşitului, şi de ceasul acela care va să dea samă fieştecarele pentru faptele lui, şi de Judecătoriul cel nemomit, şi de groaznica aceaea stare, cum să pugoară Judecătoriul de la ceriuri ca fulgerul, cum aleargă puterile ceale cereşti înaintea lui cu turburare mare, cum să găteaşte scaunul cel
119[v] înfricoşat, cum să învă / luiaşte ceriul ca o hârtie, cum vor să arză toate stihiile de tot şi să vor topi de frică, cum să va cutremura tot pământul aşteptând venirea Judecătoriului, cum vor striga şi vor glăsui trâmbiţele, cum să vor deşchide mormânturile, cum să vor scutura gropile, cum vor sări morţii, ca den somnu, cum lutul cât clipeala ochiului va veni iară în orânduiala lui cea dentâiu, cum să vor întoarce sufletele iară în trupurile lor, cum vor alerga direpţii întru întimpinare, cum va veni mirele la vreame de miază-noapte, cum cei ce vor fi gata vor întra în casa mirelui, cum celor leaneş şi negrijlivi li să va închide uşa mirelui, când le gândescu aceastea toate, în sufletul mieu fericesc pre fecioarele ceale înţeleapte, pre carele, mai 'nainte cu puţin, le-au adus la mijloc Cartea cea dumnezeiască a Scripturilor, că s-au nevoit şi-au ostenit spre patema somnului, că, pentru căci au socotit nesfârşitul veacului celui viitoriu, le-au fost aminte şi-au păzit ceasul venirii, că ş-au adus aminte de împreunarea mirelui şi de venirea lui, că, ispitind cu amăruntul întunearecul nopţii, au purtat griji cu nevoinţe de făcliile lor. Însă, nu ne împiadecă nimic a citi şi sfintele acealea cuvinte: „Asămănatu-s-au, zice, împărăţia ceriului cu zeace fecioare, carele, luându-şi făcliile lor, au ieşit să întimpine pre Mirele". Oare când au ieşit? Când le-au cuprinsu sorocul vieţii au când au ajunsu porunca sfârşitului şi istovul cel de moarte? Când au venit îngerii şi le siliia să le ia sufletele lor? Oare atuncea au ieşit întimpinarea Mirelui? Ba, ce atuncea au ieşit, când s-au lepădat de învăluialele aceştii vieţi, când au început să umble pre

calea cea bună, când au ales să umble pre calea cea strimtă şi cu nevoie, când au iubit, de bună voie, viaţa cea grea, când s-au lepădat de legile nunţii şi nu s-au supus lor, când au urât dulceţile ceale trupeşti, când au ales partea cea bună a neputregiunii şi a fecioriii, când au făgăduit să petreacă viaţa lor cu înţelepciune şi cu curăţie, când au iubit pre Mirele cel bun, când au pohtit frumuseaţea şi podoaba împărăţiii, când s-au dezbrăcat de toată grija aceştii lumi putrede, atuncea au ieşit întimpinarea Mirelui şi-au fost, zice, ceale cinci înţeleapte şi ceale cinci nebune. Şi care iaste cunoaşterea celor înţeleapte? Pentru căci s-au împreunat cu curăţia, adecă cu fecioria şi cu milostenia, împodobit-au fecioria cu faptele ceale bune, cunoscut-au bine că credinţa, fără de fapte, iaste moartă, cunoscut-au că numai o faptă bună nu iaste de ajunsă spre mântuire, că nu poate niciodată vulturul să zboare, să meargă la înălţime mare numai cu o aripă, ş-au adus aminte de glasul Mirelui, care zice: „Milă voiu, iară nu jărtvă şi, iară, aiurilea". Laudă-să mila judecăţii, adecă milostenia biruiaşte
120[r] direapta judecată a lui Dumnezeu şi-l face // să miluiască pre păcătoşi. Sfătuindu-se, dară, aceastea toate bine şi cum să cade, înţeleaptele ş-au umplut vasele lor de unt-de-lemnu. Carele sânt vasele? Pântecele săracilor, sufletele celor flămânzi au făcut pre săraci hotri de nunta cea sufletească, au gătit şi au luat cu eale cheltuialele îndurărilor şi ale milii. Flămânzii să sătura şi să hrăniia, iară făcliile lor să lumina. Săracii mulţemiia, şi Mirele să veseliia. Milostenia să semăna, şi casa cea de mire, ce nedejduia să o ia, să gătiia, că şi aceaste înţeleapte fecioare striga, grăind cuvântul lui David, care zice: „Gătitu-ne-am şi nu ne-am turburat". Iară ceale nebune, ţiind făcliile lor, să vedea stând departe de Mire, că li să stingea candelele, căci nu avea unt-de-lemnu, căci socotiia să să nevoiască numai cu o faptă bună, adecă să păzască numai fecioria, iară de milostenie n-au grijit. Vai de dânselele! Cum fecioria şi curăţia trupului au câştigat, iară mila spre săraci n-au dobândit! Cum înţelepţia şi fecioria au iubit, iară

iubirea de striini o au urât şi au fugit de ea! Ce va fi, dară, până în sfârşit? Zăbovindu-se Mirele, au dormitat toate fecioarele, însă ceale înţeleapte, fiindu-le candelele pline de unt-de-lemn, au fost adeverite că nu li să vor stinge candelele lor. Iară ceale nebune aştepta vreamea cea de nevoie, adecă sfârşitul vieţii lor. Dară, ce nu zic în scurt? Venit-au ceasul, ajuns-au vreamea, început-au sunetele şi a zice trâmbiţele, stihiile tremura, văzduhul să clătiia, ceriul să cutremura, întărirea să strămuta, stealele să stingea şi cădea, puterile să cutremura, îngerii alerga mai 'nainte şi fulgerele mergea 'nainte. Şi toată lumea avea mare turburare şi cutremur, căci nu vine ziua Judecătoriul, ce la miezul nopţii. Deci, după aceaea, fu strigare şi glas mare, chemând pre toţi spre întimpinare, care glas zicea: „Iată Mirele, ieşiţ întru întimpinarea lui". Deci, ce fu? Să sculară fecioarele, goniră somnul şi-ş luară candilele în mânile lor. Însă candelele celor înţeleapte ardea şi lumina, iară a celor nebune nu să vedea, că candelele celor înţeleapte să adăpa cu untu-de-lemnul milosteniii, iară ale celor nebune să stingea. Lucru de milă era mare şi groaznică nevoie cuprinse pre fămei, că n-avea unde să mai fugă, n-avea primejdia răutăţii aceiia pricină de nici o mângâiare. Atuncea, dară, veniră către ceale înţeleapte, şi cerea de la eale lucrurul carele nu putea să-l ia, şi zicea către eale: „Daţi-ne den untul-de-lemnul vostru, că ni să stingu candelele noastre". Căzutu-s-au mai bine, atuncea, să urmaţi lor şi să nu le rugaţi acum. Căzutu-s-au atuncea, când să ruga ceaea ce vindea untul-de-lemnul, să cumpăraţi. „Daţi-ne, zic, unt-de-lemn". În zadar osteniţi, rugând pre ceale cu minte. O, negrijnicelor şi leaneşe, ajuns-au vreamea să să strice zborul vieţii, s-au trecut neguţătoria
120v lumii. Nu mai iaste de acum vreamea / vânzării şi a cumpărării. Cum, den fapte, să cearcă dovedirea, s-au căzut, dentâiu, să socotiţi această nevoinţă. S-au căzut să aveţi grijă şi nevoinţă pentru această întimpinare. S-au căzut să socotiţi că candile, fără de unt-de-lemn nu pot să lumineaze, nu ziceţi să vă dăm de untu-de-lemnul nostru,

nu să împodobeaşte neştine niciodată, nici să înfrumuseţează cu lucrure striine. Fieştecine, ce-au sămănat, aceaea seaceră. „Daţi-ne noao voi de untul-de-lemnul vostru". Ce ziseră, dară, către eale ceale înţeleapte?: „Să nu cumva să nu ne ajungă, şi noao şi voao, ce vă duceţi mai bine la ceia ce vând şi vă cumpăraţi, măcară de-au rămas şi puţină vreame. Iară, încăş, alergaţi, faceţ osteneală, încă n-au venit Mirele, sârguiţi până a nu să închide porţile, duceţi-vă la cei ce vând şi cumpăraţi". Dară, o, înţeleaptelor, carii sânt aceia ce-l vând? Căci eale nu-i ştiu, de vreame ce nu-s obiciuite să facă neguţătorie ca aceasta? Răspunsără ceale înţeleapte şi ziseră: „Ceia ce şăd la uşile besearecilor, săracii şi cerşătorii, rândurealele ceale cuvântătoare, carele bine vestesc sufletelor, primăvara cea nevăzută, împăcătorii cei aleşi şi de cinste către Stăpânul, ritorii cei nebiruiţi în ziua judecăţii". Deci, mergând eale să cumpere, veni mirele. (O, mare primejdie şi dureare nevindecată! O, pagubă nemângâiată! O, plângere şi tânguire nemângâiată!). Mergând să cumpere unt-de-lemn, veni Mirele. Au venit bucuria carea aştepta şi nădejduia. Veni lauda direpţilor. Veni lumina la vreame de miază-noapte, şi ieşiră întimpinare ceale înţeleapte, şi întrară cu Mirele în casa nunţii. Înfricoşăzu-mă de această privire ce să făcu, mă cutremur de greşala ce să întâmplă fămeilor şi cu totul mă spământez, spuind o primejdie ca aceasta, că doriia să vază casa Mirelui cea groaznică, pentru carea s-au lepădat de veseliile lumii, patimile ş-au oprit, cu pohtele s-au luptat şi le-au biruit. Ce, pentru căci n-au avut unt-de-lemn, au găsit uşile împărăţiii închise şi încuiate, că, deaca au venit, bătea, zicând: „Doamne, Doamne, deşchide-ne noao". Iară Judecătoriul au răspunsu cu groază, denlăuntru, şi au zis către eale: „Adevăr grăiesc voao, nu vă ştiu pre voi". O, mare primejdie şi nenorocire, că şi acest răspunsu amar şi văierat, nu pren vreun înger, ce El singur au răspunsu către eale, ca să-i audă şi glasul lui şi, ispitind, să-i vază faţa lui, să rabde mai multă muncă şi scârbă. „Adevăr, adevăr, zic voao, nu vă ştiu pre voi".

„Nu ne ştii, Stăpânule? Nu ne-am închinat ţie, den naşterea maicii noastre? N-am urmat după tine? N-am păzit den tinereaţele noastre curăţia şi fecioria? Trupul, care ne-ai zidit, nu l-am păzit nestricat şi curat? Mădulările noastre nu le-am dat spre patemi? Noi trăgeam nădeajde să luom cununi de la sfânta şi curata direapta Ta, iară
121r acum ne închiseş // uşile şi zici că nu ne ştii? Pentru ce, Stăpânule?". „De vreame ce-am flămânzit şi nu mi-aţ dat să mănânc, însătoşat-am şi nu m-aţi adăpat, striin am fost şi nu m-aţi priimit în casele voastre, bolnav şi în temniţă am fost şi n-aţi venit să mă vedeţi şi să mă mângâiaţi. Cu *Scriptura* v-am poruncit şi am zis, că cât n-aţi făcut unuia de aceşti mai micii smeriţi fraţii miei, nici mie n-aţi făcut". „Deci, Stăpânule, dară în zadar şi în deşărt am răbdat atâtea osteneale şi nevoia trupului? În deşărt ne-am muncit pre noi în toate zilele, cu bdenii, toată noaptea? În deşărt te-am dorit pre tine, pre Mirele cel ceresc şi ne-am păzit fecioria noastră nesmintită şi nepângărită până în sfârşit?". „Aşa iaste, zice. Adevărat fecioare sânteţi, dară zeastre n-aveţi, fecioare sânteţi, ce n-aveţi podoabă de mirease. Adevărat, păzit-aţi curăţia şi fecioria trupului, ce iubirea de oameni o aţi rănit cu neomenia şi cu neîndurarea, trupul vostru iaste neîntinat şi curat, iară chipurile şi faptele voastre sânt nemilostive şi neîndurate. Podoaba mea nu iaste a firii, ce a milostivirii. Cade-să, dară, cealea ce pohtesc şi doresc să să logodească cu mine şi vor să-m fie mie mirease să aibă şi eale podoabă aseamenea cu mine. Nu pociu eu să iau mireasă carea să fie potrivă chipurilor şi faptelor meale, nu voiu pune războiu în casa cea de pace, duciţi-vă, fugiţi de la mine, în zădar şi în deşărt supăraţi uşile, că împărăţia mea milostivilor iaste lăcaş. Acela vine pre lesne către mine, carele urmează milostivirea mea la cei lipsiţi şi săraci, cel ce să face sărac cu duhul, cel ce-ş pleacă auzul lui spre cei lipsiţi şi săraci, cela ce socoteaşte primejdiile şi răutăţile vecinului său, ca şi ale lui, cela ce lăcrămează şi-i pare rău de primejdiile şi nevoile striinilor, cela ce satură şi umple sufletele lipsiţilor

şi săracilor de tot binele, cela ce au încălzit trupurile celor goli, cela ce au băgat samă glasurile bolnavilor, cela ce au mângâiat pre cei slabi de inimă şi pre cei întristaţi cu cuvinte mângâioase, cela ce au priimit striinii supt acoperemântul casii lui, cela ce au şters şi au pierdut lacrămile văduvelor cu bureatele milosârdiei, cela ce au iuşurat cu ajutoriul lui greutatea sărăciii. Însă, de aceastea toate nu vă miraţi şi să le lăudaţi numai cu limba, ce le urmaţi şi cu fapta, că adeverinţa şi peceatea limbii iaste mâna, şi aceasta arată întinderea direaptii, adecă, când râvneaşte cuvintele". Să iubim, dară, pe săraci şi să-i ocrotim, cât putem, pre fieştecarele. Să auzim glasurile Stăpânului, că, cunoscând frica, vom scăpa de ispită. Să ne fie milă de noi, pren săraci, că featele, căci n-au cinstit iubirea de oameni şi milostenia, pentru aceaea s-au gonit den casa Mirelui. Ce nădeajde bună au rămas la păcătoşi? Deaca ocărăscu iubirea de oameni cu neomenia şi, zicând: „Eu aceastea către cei mai slabi, ca să le adeverescu
121v cunoştinţa lor, / nu voiu vătăma nemica pre bărbaţii cei cu minte şi cu fapte bune, ce, încă, îi voiu face mai înfierbintaţi şi mai nevoitori spre buna credinţă şi spre faptele ceale bune". Deci, dară, ia să vedem şi să socotim, fraţilor, până când stă zborul aceştii lumi, în ce chip vom neguţători, ca să putem da răspuns bun, atuncea, înaintea înfricoşatului Judecătoriu. Ia, ni, să arătăm plânsul mai 'nainte până a nu să pune scaunele. Ia, ni, să apucăm, înaintea venirii Mirelui, să alergăm mai curând noi decât păcatul, să ajungem şi să apucăm mai 'nainte vreamea cea orânduită a judecăţii, să slujim şi să îmblânzim pre Judecătoriul, să nu aşteptăm să stăm la înfricoşata aceaea judecată, fără de răspuns, să răsipim acum banii, ca să dezlegăm şi să piardem, atunci, păcatele şi greşalele, să vorbim în taină cu Judecătoriul, ca să nu ne osândească înaintea a toată mulţimea. Ia împăcătoriu către milostivirea lui pre cel săracu şi, pren el, dăruiaşte pre judecătoriul. Numai către acesta să-ţ îndrăzneşti o taină ca aceasta, pentru el vinde direptatea celor osândiţi. Săracul

ia, iară Judecătoriul iscăleaşte iertăciunea. Cu scrisoare ia şi sparge zapisul, pentru că zice: „Cel ce miluiaşte săracul împrumutează pre Dumnezău", că, ce vei pune acum în mâna săracului, o vei cunoaşte atunce în palma Judecătoriului. Deci, de vom nevoi să scăpăm de judecată, să ne rugăm şi să îmblânzim încă de-aicea pre Judecătoriu cu săracii. Şi, când faci diată la moartea ta, scrie pre hârtie, împreună cu ale rudelor şi ale priatenilor, şi partea sufletului carele va să să ducă. Dă-i lui macară de puţină cheltuială la vreame de nevoie, scrisoarea diatii să aibă şi numele Judecătoriului, să nu <să> lipsască pomenirea săracilor din scrisoarea diatii tale. Fă moartea pricină de bucurie şi nu de întristare. Socoteaşte să nu ieşi, la înfricoşata judecată, fără de împăcătoriu. Satură pântecele celora ce vor să-ţ părtinească. Să facem datoriu pre Ziditoriul şi Judecătoriul nostru, ca să nu ne osândească. Să cumpărăm cu bani acestu bine mare. „Mai bună mărturie ai pre săracu decât pre dragostea mea, zicu, pentru iubirea de oameni. Ştii bine că iubescu pre săraci, dobitoacelor le răsar iarbă şi tuturor dobitoacelor cuvântătoare şi necuvântatoare toate ceale ce le sânt de treabă le dau den destul şi de prisosală. Însă, iarăş, când faci tu milostenie, tinzu şi eu mâna cu săracul şi iau banul. Eu sânt îmbrăcat în lumină, ca într-o haină, iară, numai cât vei îmbrăca tu pre un gol, Eu îndată simţu căldura şi mă încălzescu. Ştii-mă bine că şăz în ceriu cu Tatăl mieu şi, numai cât vei purceade tu către temniţă, ca să vezi pre cei închişi, mă vei afla acolo, şăzând împreună cu cei lipsiţi şi închişi. Şi, de vei alerga către cel bolnav, nu lipsescu de la patul lui, că, în tot locul şi în toată lumea, sânt şi mă aflu, şi ajut celor den nevoi şi den greutăţi. Veri ce vei da săracului, o vei vedea la mine
122r în // mulţindu-se. De vei băga în casa ta pre cel striin şi făr' de casă, şi pre mine mă vei lua, pren el, împreună, lăcuitoriu, aceaste trei lucruri îţ voiu dărui: şi casa îţ voiu păzi, şi avuţia ţi-o voiu adaoge şi lăcaşu în ceriuri îţ voiu găti", de care noi toţi să ne învrednicim, cu darul

şi mila Domnului nostru Isus Hristos, a căruia e slava şi tăria, în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 34 a celui întru sfinţi, părintele nostru, Anastasie Sinaitul, a Sfântului Munte Sinaii. Cuvânt la cei adormiţi în Hristos fraţi, care să citeaşte în sâmbăta sufletelor. Blagosloveaşte, Părinte

Ce iaste astăzi aceasta, iubiţilor, de ne-am adunat împreună aşa, cu nevoinţă? Căci ne-au chemat pre noi, fraţii cei către Hristos, de la noi chemaţi. Pentru aceaea, să ne apropiem cu osârdie către cântarea lui Hristos, că ne-au sculat pre noi să facem slavoslovie pre pământ ceia ce facu slavoslovie în ceriuri cu îngerii, şi întind hore, şi masă noao sufletească ne pun, ceia ce-s sătui de desfătarea raiului, ceia ce-s sătui de odihna şi de mângâiarea cea de-acolo, şi lumini ne aprind ceia ce ş-au luminat inimile lor şi au alergat către lumina cea neapusă, pentru că au luat de la noi pre cei preacuvioşi, cei către Hristos preacuvioşi. Mutatu-s-au de la noi ceia ce s-au neguţetorit bine către Dumnezău. Lăsatu-ne-au pre noi săraci şi s-au dus către moşia lor. Lăsat-au putregiunea şi s-au suit către neputregiune. Lipsit-au den lume şi către Hristos au răsărit. Ieşit-au den colibă şi s-au sălăşluit în Ierusalimul cel de sus. Lăsat-au deşărtarea aceştii vieţi ş-au ajuns în fericirea cea de sus. Lăsat-au turburările ceale deşarte şi au călătorit la locurile ceale cu pace. Ieşit-au den iarna şi den furtuna lumii ş-au tras la limanurile lineştii. Lăsat-au umbra cea deşartă a lumii şi au alergat către soarele direptăţii, pentru că, şi când au fostu cu noi, ca cum n-ar fi fostu cu noi. Mintea le era pururea către Dumnezău şi, fiind pre pământ, petreacerea le era la ceriuri. Şi, vieţuind în trup, nu era în trup, pentru că nu avea aicea cetate stătătoare, ce Ierusalimul cel de sus. N-au avut aicea aveare trecătoare, ce avearea cea cerească. Striini şi nemearnici au fostu, ca şi toţi părinţii lor, striini de lume şi de toate lucrurile lumii,

că sufletul lor pururea îl podobiia ceale de sus, cugetând ceale de sus, socotind ceale de acolo lăcaşuri, şi case, şi
122[v] frumuseaţe, poftind ceatele ceale de sus lau / dele ceale de sus, praznicele ceale de-acolo, şi bunătăţile ceale veacinice, şi darurile lui Dumnezău cătră acealea cugeta, cătră acealea alerga. Pentru aceaea, le-au şi dobândit. Au ostenit. Pentru aceaea, au şi întrat în luminatul lăcaş de veselie. Durutu-s-au. Pentru aceaea, să şi veselescu. Nu s-au lenevit. Pentru aceaea, să şi odihnesc. Năzuit-au acolo, pentru că lucrurile lumii au defăimatu. Ieşit-au den lume şi au mersu pre calea cea bună şi plăcută lui Dumnezău. Au ieşit şi s-au dus în oraşul cel sfânt şi veacinic. Ieşit-au fără veaste ş-au zburat, ca nişte rândureale cu bune glasuri. Zburat-au, ca nişte turtureale pustnice şi preacurate. Despărţitu-s-au de turma noastră, ca nişte miei curaţi. Mutatu-s-au den staol şi suspină oile. Lăsat-au cuibul nostru şi-i strigăm, ca nişte pui ai lor mici. Despărţitu-s-au mădulariul şi să întristează cealealalte mădulări. Lăcrămăm că ne-am despărţit de adunarea voastră. Suspinăm că chipurile voastre nu le vedem. Dorim căci aşa, fără veaste, v-aţ răpit. Tânguim că şi noi, curând, ne vom duce în tristăciune, aducându-ne aminte de faptele voastre ceale bune. Cu ochii noştri, în toate părţile, căutăm şi dragostea voastră necăiuri nu o vedem. Lăcrămăm, căci că şi dobitoacele lăcrămează de despărţirea celor de neamul lor. Tânguimu-ne, că şi boii mugescu, căutând pre soţiile lor. Şi rândurealele strigă, căci li să răpescu puii lor. Şi mieii strigă, despărţindu-se de fraţii lor, că voao, de v-au fostu şi de folos moartea, iară noao ne-aţ făcut mare scârbă. Mărturisirea voastră s-au făcut la voi dorită, iară noao ne-aţ făcut multă inimă rea. Sfârşitul vostru v-au fostu voao dorit, iară noao ne-au fost tânguire. Cinstită-i înaintea lui Dumnezău moartea cuvioşilor lui, iară moartea păcătoşilor vicleană. Pentru aceaea, şi zicea prorocul: „Direpţ ce mă tem în ziua vicleană, fărădeleagea greşalelor meale mă va cuprinde“ , că vine ceasul şi ziua, fraţilor, vine şi nu va lipsi, când va lăsa omul toate şi pre

toţi, şi se va duce singur, singurel, gol şi fără de ajutoriu, fără de soţie şi negata, şi fără de nici o îndrăzneală. De se va afla în leane în ziua carea nu o ştie şi în ceasul care nu-l aşteaptă, în câtă vreame să veseleaşte şi strânge, încât îi iaste bine şi nu grijaşte de sufletul lui, şi vine fără veaste un ceas şi toate să părăsescu, puţină fierbinteală, şi dureare, şi toate întru nemică să socotescu, o noapte adâncă, şi întunecată, şi cu durori, şi-l duc ca pre un osândit acolo unde-l iau. Multe osteneale îţ trebuiescu, omule! Mult ajutoriu şi rugăciuni trebuiescu în ceasul acela a despărţirii sufletului tău! Mare e atuncea frica şi cutremurul! Mare iaste taina şi nevoia aceaea! Mare-i treacerea cătră ceaea lume, că, de ne trebuiescu povăţuitori, când meargem dentr-un sat într-altul, cu cât mai vârtos, când ne ducem în veacul cel netrecut, de unde nu s-au întorsu nime
123[r] de-acolo! Mult ajutoriu, zicu, îţ trebuie într-a // cela ceas. Singur numai ceasul acela, iară nu alt ceas. Numai singur un pod şi altă trecătoare n-are, sfârşitul tuturor şi aducerea tuturor. Grea e trecătoarea, dară toţi, pren ea, vom să treacem. Strimtă şi necăjită e calea, dară toţi, pren ea vom să meargem. Amar şi rău e păharul, dară toţi acesta vom să bem, iară nu altul. Mare şi nepovestită e taina morţii, şi nimenea nu poate să ni-o spuie, că înfricoşate şi groaznice sânt acealea carele veade atuncea sufletul, dară nimeni den noi aceastea le poate şti, fără cât aceia care să duc mai 'nainte. Au nu vezi, spune-mi, când şădem aproape de fraţii cei ce să săvârşăsc şi trag de moarte, ce îngroziri vedem atuncea făcându-se? Cum să cutremură şi suspină? Cum asudă, reace şi amar, ca şi secerătorii la ţarină? Cum îş întorc ochii încoace şi încolo? Cum unii scrâşnesc în dinţi şi să cutremură, cum tremură şi-ş zmulg părul? Cum să scoală den pat şi, vrând să fugă, nu pot? Căci că văd cealea ce niciodată nu le-au văzut, şi aud cealea ce niciodată nu le-au auzit, şi pătimesc cealea ce nici odinioară nu le-au pătimit. Caută pre izbăvitoriul şi nimemea nu e să-i izbăvească, caută soţie şi nimenea nu să află, să roagă şi nimenea nu îndrăzneaşte. Pre carii, văzându-i, noi alergăm

şi plângem şi, ţiindu-i de mânile lor, îi sărutăm şi-i udăm cu lacrămi, şi şteargem sudorile feaţii lor, şi le sărutăm ochii, şi limba, fiind aprinsă, o stâmpărăm cu apă, şi ne apropiem urechile noastre să auzim un cuvânt al lor cât de mic, apoi îi întrebăm zicând: „Cum te simţi pre tine, frate? Nu te teame, că bun iaste Dumnezeu". Aceastea zicând cătră ei, ne udăm pieptul cu lacrămi, şi ne arde inima şi, când zicem aceastea, nu iaste atuncea la noi pohtă rea, nici grijă de bani şi de mâncări, ce, văzând marea minune a morţii, tremurăm şi clătim cu capetele şi, lăcrămându-ne ochii, ne jălcuim pre noi, zicând: „Amar, amar, noao". Când de cătră noi îş ia ziua bună cel ce să duce, zicând: „Fiţi sănătoş, fraţilor miei buni, fiţi sănătoş, şi vă sculaţ într-acest ceas, de vă rugaţi pentru mine, că cale lungă am a face, pre carea niciodată n-am umblat, şi în oraş striin, unde nimenea nu mă cunoaşte, şi în ţară înfricoşată, de unde nimenea nu s-au întors. Rămâneţ sănătoş, dară, iubiţilor fraţi şi priateni, că eu de acum nu mai sânt priaten, ce striin. Rămâneţi sănătoş, soţiile meale, că de acum nu-m mai sânteţi soţii, ce plângere. Mântuiţi-vă toţi şi veniţi de ne ajungeţ, că vă aşteptăm acolo să veniţi, că eu de acum n-oi mai veni cătră voi, ce am văzut, am văzut şi, cum am lucrat, am dobândit. Ducu-mă şi nu cunosc unde merg. Acolo, ce bine am făcut, acela mă va şi întimpina. Ver ce am strâns pre pământ, aceaca mi-e folosul. De am miluit pre cineva, într-acest ceas mă voiu
123v milui. De am acoperit pre cineva, acum / mă voiu acoperi, că greu şi amar iaste ceasul acesta al despărţirii sufletului mieu, mai mult decât toate ceasurile, că m-am răpit negata. Întunecată îm iaste mie noaptea aceasta, că fără de rod m-am tăiat, greu îm iaste răspunsul, dară n-am. Ce mă rog, lăcrămaţi pentru mine, iertaţi şi vă rugaţi cătră Domnul, ca să aflu acolo puţină răsuflare, ca să iau acolo puţină milă, că mult am greşit. Şi, ce-m aprindeţi lumânări, fraţilor, că eu nu mi-am aprins făclia sufletului mieu! Ce mă îmbrăcaţi cu haine luminoase, că n-am pre mine haină de nuntă! Şi, ce-m spălaţi trupul cu apă, că eu

nu m-am spălat pre mine cu apa lacrămilor! Ce mă îngropaţi în mormânturi cu prea cuvioşii, a cărora viaţă şi faptă n-am lucrat! Vai de mine, cum m-am înşălat pre mine şi m-am batjocorit, zicând: 'Până sânt tânăr, să mă desfătez în veselia lumii, să-m odihnesc trupul şi, pre urmă, mă voiu pocăi, că Dumnezeu, fiind milostiv adevărat, îm va face iertăciune'. Aceastea gândind eu, în toate zilele, mi-am cheltuit viaţa în răutate. Auziiam învăţătură şi nu o socoteam, ce le luam spre râs, auzeam Scripturile şi, ca cum nu le auziam, făceam. Auziam pentru judecată şi pentru moarte şi, ca un fără moarte şi veacinic, nu băgam în samă. Şi, iată, acum, negata sânt luat şi nimenea nu e să-mi ajute. Iată, nepocăit m-au ajunsu şi nimenea nu e să mă scoaţă. Iată, mă rog şi nimenea nu mă ascultă. Iată, mă osândesc şi n-are cine mă izbăvi. Direaptă e judecata lui Dumnezeu. De câte ori am făgăduit să mă pocăiesc, şi, iarăş, mai rău am lucrat. De câte ori m-au miluit, şi eu tot îl mâniam". Aceastea, de multe ori zicând cătră noi cel ce să săvârşaşte, fără veaste i să leagă limba lui, ochii i să schimbă şi-i piare mintea, şi i să opreaşte glasul, când vor veni puterile stăpâneşti, când vor sosi oştile ceale înfricoşate şi vor chema sufletul den trup. Când slugile ceale ce nu ascultă rugăciune vor aduce cu sila la judecată, căutând la ei ticălosul om, ver împărat ar fi, veri putearnic şi tiran, au putearnic lumii, tot cu totul tremură, ca o frunză, de vânt, cu totul să scutură şi să spăimântează, văzând puteri groaznice şi chipuri striine şi tari, văzând obraze cu groază şi posomorâte, văzând orânduială carea niciodată n-au văzut. Şi, cugetând întru sine, zice: „Blagoslovitu e cel Singur, fără de moarte, şi veacinic Împărat. Ce iaste cătră aceaste împărăţii? Împărăţia lumii. Ce iaste putearea oamenilor cea deşartă şi fără omenie? Iată, cu adevărat, oştile ceale cereşti. Iată, chipuri înfricoşate ale celui singur înfricoşat. Iată, slugi tari a celui singur tare Dumnezeu". Şi aceastea văzând numai cel ce atuncea să duce, spre noi nu mai caută, ce spre puterile ceale ce-l strigă caută şi să spăimântează.

Poate fi şi niscari rugăciuni, şoptind atuncea. Precum îi va
124r putea limba, // să roagă lor, den care cuvinte şi seamne, de multe ori, ceia ce stăm împrejur cunoaştem că veade puterile ceale stăpâneşti şi, pre toţi cuprinzându-ne frică, ne spăimântăm şi, unul spre altul făcând seamne, zicem: „Aşăzaţi-vă, aşăzaţi-vă, nu turburaţi bolnavul". Tăceţi şi luaţi aminte, şi nu supăraţi pre acesta ce zace, tăceţi şi nu grăiţi, ca să nu-i faceţi gâlceavă, nu plângeţi, ca să nu-l smintiţi. Rugaţi-vă, ca să-i iasă sufletul lui cu pace. Rugaţi-vă, ca să meargă în loc de odihnă. Rugaţi-vă, ca să aibă îngeri milostivi, cădeţi cu rugăciune, ca să afle blând pre Stăpânul, tămâiaţi miros bun, că venirea cea îngerească au văzut. Rugaţi-vă, că la mare trudă să află acum. Luaţi aminte, că şi voi aveţi a păţi aceasta cu toţi. Şi taina aceasta nu o uitaţi, şi vă fie grijă de ceasul acesta, că ce iaste omul? Nimica. Viarme, cenuşă, umbră şi vis. Iată, trecu şi să duse, conteni şi tăcu. Cel mare şi viteaz, cel tiran şi silnic, cel înalt şi spre toţi groaznic zace ca o oaie. Iată, să duse şi să trecu cel ce fu arătat, ca şi un nearătat, cel născut ca şi nenăscut, cel mult decât mulţi să făcu ca nimenea, cel ce lega să legă şi iată că-l duc, într-aceaea zi vor peri toate gândurile lui. Atuncea, luondu îngerii sufletul, prin văzduh se vor duce, unde stau începăturile şi puterile. Şi biruitorii lumii ai puterilor celor împotrivnici, pârâşii noştri cei amară, vameşii şi logofeţii cei năprasnici şi purtătorii cei de cuvinte în văzduh, întimpinând, şi scriind, şi cercetând, vor aduce păcatele omului şi zapisele ceale den tinereaţe şi den bătrâneaţe, ceale cu voie şi fără voie, ceale prin fapte, şi prin cuvinte, şi prin gânduri. Multă e frica şi cutremurul ticălosului suflet! Nepovestită e nevoia carea o are, atuncea, de mulţimea vrăjmaşilor lui, ţiindu-l, şi năpăstuindu-l, şi oprindu-l, ca să nu să suie către ceriuri, ca să nu să sălăşluiască la lumină şi în oraşul celor vii! Însă, sufletul să poartă de sfinţii îngeri, iară noi, trupul cel mort grijindu-l şi scoţindu-l ca pre un striin din casa lui, atuncea, de grabă îl ducem la groapă şi acolo vedem altă taină mare şi groaznică, văzând pre morţi, pre

împăraţi, pe proşti şi pre tirani, şi pre slugi, pre toţi făcuţi lut, ca nişte pulbere şi împuţiciune, ca o putregiune şi ca un viarme. Precum e arapul cel negru, aşa e şi cel frumos. Cum cel tânăr, aşa şi cel bătrân. Precum cel slăbănog, aşa şi cel tare. Şi toţi praf făcuţi, pentru că pământ sânt şi în pământ să duc, pre carii, de multe ori, îi vedem zăcând în gropi şi-i arătăm unii altora cu deagetul, zicând: „Ia, vezi, cutare şi cutare, acesta iaste cutare împărat, şi acesta iaste cutare tiranu, şi acesta iaste cutare voevod, acesta e nepotul cutăruia, şi aceasta e fata cutăruia, aceasta e fata cea ce era vestită oarecând, şi acesta e voinicul cel ce era împodobit oarecând?". Aceastea, de multe ori, le zicem la
124v mormân / turi, cu suspini, şi lăcrămăm, şi vedem această taină mare, că toată vârsta acolo să topeaşte, tot ochiul acolo să stinge, toată gura cea cu glas bun acolo să astupă, toată limba cea reapede acolo tace, toată frumuseaţea vârstii acolo să veştezeaşte, toată stăpânirea diregătorilor acolo încetează, acolo s-au ostoit toată osteneala cea deşartă. Şi truda oamenilor grăim şi nime nu e să ia aminte. Pre nume strigăm pre cei adormiţi, zicând: „Unde v-aţ dus, fraţii noştri, şi cum vă aflaţi? Daţi-ne noao glas, precum grăiaţi odinioară, voi, cei dentru noi carii aţ lăsat lumea! Şezut-au sufletul în locul lui, precum i să cădea, după tocmeala şi învrednicia lui! Deci, pulberea aceasta ce zace în groapă înaintea ochilor noştri, această împuţiciune, şi oasele, şi trupurile sânt ale tinerilor şi ale tinerealelor acelora ce iubeaţi oarecând? Acesta e trupul carele îl îmbrăţişaţi şi nestâmpărat îl sărutaţi? Împuţiciunea aceasta iaste obrazul acela care, ziua şi noaptea, fără saţiu, îl sărutaţi? Această materie întinată iaste trupul acela care îmbrăţişaţi şi păcătuiaţi? Pentru aceasta căutaţi cu de-adinsul şi credeaţi ceia ce sânteţi în trup şi-ntr-această viaţă deşartă? Aduceţi-vă aminte, când lăsaţi muierile voastre în pat şi vă împreunaţi cu curvele, când vă tăvăliţi întru împuţiciune, cunoaşteţi că mădulările toate, care sărutaţi, scârnă şi împuţiciune sărutaţi? Cunoaşteţi că, când să aprinde pofta spre aceastea, viarme şi putregiune poftiţi? Nu vă înşelaţi,

o, tinerilor şi tinerealelor, carii sânteţi fără minte spre frumuseaţea cea deşartă a tinereaţelor, pentru că, precum vedeţi pre aceştia putrezi şi morţi, şi noi, oarecând, în lume ne-am trufit, şi ne-am împodobit, şi cu mirosuri ne-am uns, ş-am iubit, şi ne-am bucurat, şi ne-am desfătat, şi, acum, precum vedeţi, au ajuns toate ca nişte tină şi împuţiciune. Pentru aceaea, nu vă rătăciţi, ce vă învăţăţi de la noi, carii am apucat mai 'nainte de zăcem în gropi, învăţaţi-vă, şi vă înţelepţiţi, şi creadeţ că iaste în iadu judecată şi muncă nesfârşită, iaste întunearec neluminat, şi matca focului, şi viarmele cel neadormit, iaste plângere neîncetată şi scrâşnirea dinţilor neostoită, iaste scârbă nelecuită şi nefăţarnică judecată, şi sânt slugi fără de milă, şi tânguire amară şi veacinică". Aceastea, fraţilor, ne învaţă pre noi ceia ce s-au dus acolo mai 'nainte, şi nu prin cuvinte, ce pren fapte, precum şi noi, aducându-ne aminte, ne era seate, ca de nişte apă amară, să aflăm ceva, sau să auzim, sau să cunoaştem. Oare unde sânt sufletele acelora, sus sau jos? Au oare, acum, vădu-ne ei pre noi, sau oare împreuna-ne-vom acolo cu ei, sau cunoaşte-i-vom? Ce nimeni nu le ştie aceastea, că nimeni nu s-au întorsu de-acolo, să ne spuie pentru acei, de-acolo unde sânt, ce le-au zidit aceastea Dumnezău de cătră noi şi le-au ascuns, până când vom mearge şi noi şi vom dobândi aceale de-acolo, când se vor scula den morţi toţi, şi vom sta
125r înainte, şi ne vom mărturisi, şi vom da răs // puns la acel mare şi nepovestit divan, când va veni Judecătoriul cel înfricoşat, den ceriu, să judece toată lumea, de la răsărit până la apus, când vor zice glasurile aceale groaznice ale trâmbiţelor, când toată lumea, de frică şi de groază, se va clăti şi se va cutremura, când se vor deşchide mormânturile şi toate trupurile se vor scula despoiate şi goale, când se va astupa toată gura şi toată limba se va cerceta, când va cura râul cel de focu pre denaintea Judecătoriului, pentru carele zice Daniil: „Vedeam, până când să puseră scaunele, şi şăzu cel vechiu de zile, scaunul lui pară de focu, roadele lui focu arzând, râu de focu cura pe dena-

intea lui, mii de mii îi slujiia lui şi întunearece de întunearece îi dvoriia lui, judecata şăzu şi cărţile să deşchiseră". Aceaea iaste ziua şi ceasul pentru carea zice David: „Pentru ce mă tem în ziua cea vicleană, fărădeleagea greşalelor meale mă vor încungiura". Pre-aceaea zi au blestemat Iov, zicând: „Să bleasteme pre ea cel ce bleastemă pre ziua aceaea, cel ce va să să lupte cu hiara cea mare, cu diavolul". Pentru aceaea zi, şi alt proroc zice: „Iată, zi vine, zice Domnul, şi cine va răbda ziua carea va veni, când va veni Dumnezău aieve, Dumnezăul nostru, şi nu va tăcea, şi împrejurul lui furtună groaznică, chema-va ceriul de sus şi pământul, ca să judece nărodul lui, şi tot trupul la acea înfricoşată judecată, unde nu iaste micu sau mare, slugă şi slobod, unde nu iaste împărat sau supus, ce toţi, într-un chip osândiţi, toţi legaţi, toţi goli şi despuiaţi, tremurând, plângând, nevoindu-se şi având grijă fieştecare ce va zice sau ce va răspunde cătră Judecătoriu pentru realele ce-au făcut". Unde iaste acolo trufia împăraţilor? Unde iaste lauda tiranilor? Unde iaste mândria celor fără minte? Unde-i răutatea tinereaţelor? Unde-i podoaba hainelor? Unde-s slugile cealea ce aleargă şi dvorescu? Unde e aurul şi argintul? Unde-s caii cei cu rafturi de aur? Unde-s mirosurile şi afumările ceale pierdute? Unde-s ospeaţele ceale ce facu ziua şi noaptea? Unde-s ceia ce beau vinul cu jocuri şi cu tâmpene, iară de Dumnezău şi de săraci nu bagă samă? Nici una de-aceastea nu e acolo, ce amaru vaiet! Nu iaste acolo a să îmbogăţirea, ce a să îngrozi şi a să cutremura. Nu iaste acolo bună petrecanie, ce răspundere. Nu iaste acolo podoabă, ce mare întunecare. Nu e acolo a jucarea, ce a plângerea. Nu iaste acolo trufia tinereaţelor, ce izgonire la iad. Nu încape acolo, într-acela ceas înfricoşat, rugăciune, ce direaptă şi cu socoteală plată. De-ai făcut aicea săracilor milă, bune mărturii sânt la Hristos şi rugători pentru tine săracii cei miluiţi de tine, lipsiţii şi văduvele, streinii şi orbii, şi neputincioşii, cei din pustie şi de-nchisori, şi den izgoniri. Mari ajutori îţ vor fi aceştia atuncea, arătând lui Hristos

câte le-ai dat lor, cealea ce i-ai acoperit pre ei, şi i-ai hrănit, şi i-ai odihnit, ca pre nişte fraţi ce sânt a lui Hristos.
125v Că, de vreame ce / un frate de împărat i să poate, de multe ori, să roage pre frate-său, împăratul, cu cât mai vârtos, când se va ruga mulţime de fraţi? Şi, cum că-i numeaşte fraţi Hristos pre săraci, acolo la înfricoşata zi a judecăţii, ascultă pre Dânsul, zicând către ceia ce stau acolo de-a direapta lui: „Încât aţ făcut, acolo, fraţilor miei acestora?", arătând cu deagetul pre săracii carii vor şădea acolo la picioarele lui. Oare cine va fi vreadnic şi fericit în ceasul acela, când toţi îngerii şi oamenii vor tremura, iară ei să să numească fraţi lui Hristos? De câte avuţii, de câte cununi, de câtă bogăţie iaste mai'nalt un glas ca acesta? Oare carii sânt aceia carii fericim pre ei? Carii, la înfricoşatul acela ceas al judecăţii, vor veni cu îndrăznire şi cu cutezare, făr' de frică, şi vor cunoaşte pre Hristos, ca pre un Părinte adevărat al lor, şi vor şti bine că-i va primi, ca pre nişte fii şi prieteni ai lui, căci i-au slujit lui cu credinţă ş-au păzit toate poruncile lui? Cine va fi, oare, acel de trei ori fericit, pre carele, şăzând Hristos în scaunul lui şi văzându-l venind către El, îl va primi şi-l va întimpina cu faţă blândă, şi cu ochi veaseli, şi cu îndrăznire drăgăstoasă, şi, ca pre un fiu şi priaten, ce vine de multă vreame den streini, aşa îl va săruta, şi aceastea va zice către el?: „Priaten bun şi credincios, bine-ai venit, hrănitoriul mieu, primitoriul mieu, acoperitoriul mieu. Mulţumesc voinţii şi îndurării tale. Nu uitu dragostea ta. Ţii minte cât bine mi-ai făcut? Ştii cum m-ai odihnit în casa ta?". Şi, apoi, ţiindu-l Hristos de mână, înaintea a tot zborul acela, înaintea îngerilor ş-a arhanghelilor, şi a toată începătura şi volnicia prorocilor şi apostolilor, a preacuvioşilor şi a direpţilor, şi, puindu-l pre el în mijloc, îl va mărturisi, zicând către toţi pentru el, arătând cu deagetul: „Acestu om m-au văzut oarecând flămând şi m-au hrănit, însetoşat şi m-au adăpat, friguros şi m-au acoperit, striin şi m-au primit, bolnav m-au văzut şi m-au luat, de m-au dus în casa lui, picioarele şi mânile mi-au spălat, şi, în patul lui, cu tot sufletul m-au odihnit,

la nevoie m-au văzut şi m-au izbăvit, în temniţe m-au aflat şi m-au răscumpărat. Pentru aceaea, şi eu îi zic lui: 'Slugă bună şi credincioasă, de vreame ce fuseşi în puţin credincios, spre multe te voiu pune. Întră în bucuria Domnului tău. Veseleaşte-te în desfătarea raiului mieu. Întră în viaţa cea veacinică'". Şi, nu numai aceastea va zice Hristos celora ce i-au plăcut lui, ce-i va pune, de vor şi şedea şi, apropiindu-se, le va şi sluji. Deci, dară, ca şi noi să dobândim o cinste ca aceaea, şi glas şi slavă, ia, ni, să grăbim să nu rămânem afară. Ia, ni, să sârguim, iubiţilor, să apucăm înainte, să lăsăm leanea cea deşartă, să lepădăm nădejdile ceale mincinoase, să nu ne mai înşălăm, să ne batjocurească vicleanul. Să nu ne arunce pre noi gândul cel amăgitoriu, până mâine şi poimâne, căci că mulţi, multe
126r sfătuindu-se, n-au ajuns până a doua zi, ce s-au răpit // fără veaste, ca o păsăruică de uliu, şi ca mielul de lup, şi ca cel robit de tâlhari, neputând nici să grăiască nemica, nici să facă ceva diată. Unii, culcându-se de cu sară sănătoşi, până dimineaţă n-au ajuns, alţii, şezând la mease, acolea le-au ieşit sufletul, alţii, iară, mergând pe cale, îndată au murit, alţii, fiind la baie, baia le-au fostu îngroparea, alţii, fiind de nuntă gătiţi, fără veaste s-au răpit. Şi acealeaşi haine le-au fost şi de nuntă şi de moarte, şi le-au fostu cântăreţii plângători şi jucătorii tânguitori. Şi acestea toate le-am văzut şi le-am cunoscut. Şi, încă, mai rea iaste aceasta, că, de bună voia noastră, şi cu mintea păcătuim şi ne înşălăm. Pentru aceasta nu avem nici o dragoste, nici o iertăciune de la Dumnezău, că nu ne înşălăm pren necunoştinţă, ce pren cunoştinţă, că auzim *Sfintele Scripturi* lăudând cealea ce să facu şi noi nu le facem. Ce vă rog, dară, să nu fim numai ascultători învăţăturii, ce şi făcători, că, de are neştine obiceaiu rău de curvie şi, după ascultarea învăţăturii, îl va părăsi, acela cu adevărat iaste ascultătoriu cuvântului. Oricine se va omili cuvintelor acestora şi se va face milostiv şi îndurătoriu, acela iaste bun ascultătoriu. Să facem, dară, şi noi aşa, ca să nu ne fie noao învăţătura aceasta de osândă, căci auzim şi nu facem,

pentru că, de nu te poate înţelepţi moartea fratelui tău, niminea nu te va înţelepţi. Deaca nu te vei pocăi când vezi mortul, dară când te vei întoarce? Şi, de nu te vei umili dentru aceaste învăţături, niciodată nu te vei lăsa de păcate. Aceasta masă, dară, iubiţilor fraţi, den dumnezeieştile cuvinte ne-au pus noao fraţii noştri carii s-au dus mai 'nainte cătră Hristos, aceastea bucate făcătoare de viaţă ne-au gătit, acest vin ne-au mescut, această veselie şi mântuire ne-au dăruit, ca aceastea să cugetăm, şi ziua, şi noaptea, şi în tot ceasul, în besearecă, şi în casă, şi în târg, şi întru aşternuturi, şi la baie, şi la închisori, şi la desfătări, şi la adunări, ca să putem scăpa de ficleana leane, şi să ne întoarcem sufletele noastre cătră pocăinţă şi, măcară de acum înainte, să ne părăsim de păcatele noastre şi pre Stăpânul să-l rugăm, şi împărăţia ceriurilor să dobândim, cu darul şi cu mila Domnului nostru Isus Hristos, că lui să cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea, acum şi pururea şi în veacii veacilor, amin. /

126v **Cuvânt al 35 a celui întru sfinţi părintele nostru, a lui Ioan Zlatoust. Pentru mincinoşii proroci, şi cei fără Dumnezeu eretici, şi de seamnele sfârşitului veacului acestuia. Blagosloveaşte, Părinte. S-au zis când au vrut să să desparţă sufletul de trup**

Duios iaste cuvântul, pentru că, precum mi s-au arătat, iaste şi desăvârşit. Iară, iaste plin de multă bucurie. Duios iaste, căci că, de acum, nu voiu mai grăi cătră voi. Iară, plin de toată bucuria iaste, căci că mi-au sosit vreamea să mă premenescu den lumea aceasta şi să fiu cu Hristos. Şi, în ce chip au zis Domnul: „Că de acum nu voiu mai grăi cătră voi", aşa zic şi eu acum, cu duioasă inimă, pentru mincinoşii proroci, şi dascalii cei mincinoşi, şi de cei fără Dumnezeu eretici, pentru carii zicea şi apostolul: „Că oamenii cei vicleani şi vrăjitori vor procopsi spre rău, rătăcind şi rătăcindu-se", pentru carii şi eu, de multe ori,

v-am învăţat şi multe cuvinte am făcut cu darul lui Hristos, precum ştiţi şi voi, o, iubitori de Dumnezeu. Şi, mai în toate vorbele meale vă aduceam aminte pentru aceştia, de veţi fi ţinând minte cealea ce am zis ieri, iară ştiu că le ţineţ minte şi, mai vârtos, câţi sânt iubitori de osteneale, şi iubitori de Hristos, şi le sânt dragi cărţile, că celuia ce-i sânt dragi cărţile, adevărat i să cade să să chiame şi de Hristos iubitoriu, după cuvântul cel dumnezeiesc ce zice: „Cela ce mă iubeaşte pre mine şi cuvintele meale păzeaşte iubise-va de Părintele mieu. Cel ce mă iubeaşte pre mine în leagea mea să va nevoi, ziua şi noaptea, adecă în Evanghelie". Şi, într-alte scripturi, unul ca acela are pururea nepărăsită pomenirea de Dumnezeu în inima lui, aşteptându-l pre el den ceriuri, şi pururea păzeaşte ceasul venirii lui, şi ţine pururea în mânile lui sfintele cărţi, şi nu uită niciodată aceale sfinte cărţi şi înfricoşate, întru carele iaste scris, cum că au şăzut la judecată şi cărţile s-au deşchis. Vezi cât folos iaste să cerceteaze neştine scripturile, precum aţi auzit şi de alte multe dăţi? Ce iaste, dară, aceasta ce vă zic? Că nimic ceva n-au lăsat, nici au tăcut de ceale ce-s de folos noao *Sfânta Scriptură*, ce petutindinea strigă pren proroci şi apostoli, şi pren singurul Stăpânitoriul tuturor, dându-ne veaste mai 'nainte şi păzindu-ne pre toţi, ca o maică duioasă de coconii ei. Mărturiseaşte mai 'nainte şi pome-
127r neaşte // şi pentru ceale trecute, şi pentru ceale viitoare, şi nimica trecând de ceale ce ni-s de folos, precum am mai zis. Şi aceasta nu să le grăiască acoperit ceva sau cu taină, ce strigând şi glăsuind petutindinea, cu multă trudă, şi pren leage, şi pren proroci, şi pren apostoli, şi pren singur Stăpânul tuturor. Şi, pren Isaia, prorocul zice: „Strigă cu tărie, şi nu cruţa, şi, ca trâmbiţa înalţă glasul tău". Şi, iarăş, zice: „Pre munte înaltu te suie cela ce vesteşti de Sion". Şi, mai 'nainte zice: „Înălţaţi şi nu vă teamereţi". Şi David zice: „Ostenit-am strigând, uscatu-mi-s-au gâtlejul". Şi Ioan Bogoslov, la săbornica lui Epistolie, zice: „Socotiţi-vă pre voi, ca să nu piardeţi

cealea ce aţi lucrat, că mulţi înşălători au ieşit în lume". Iară Pavel au zis: „Căutaţi cum cu amăruntul umblaţi". Şi Domnul zice: „Eu făţiş am grăit lumii şi întru ascuns n-am grăit nimica". Şi, într-alt loc, zice Evanghelistul de Domnul că sta Isus şi striga, zicând: „De însetoşază cineva, vie către mine şi să bea". Vezi câtă nevoinţă, câtă osârdie, cum strigă *Dumnezeiasca Scriptură* şi nimeni nu e să priceapă? Şi, iarăş, fericitul Pavel au zis: „Păziţi-vă de câini, păziţi-vă de lucrătorii cei răi, păziţi-vă de tăiare (adecă de eresuri). Căutaţi cum umblaţi, că zilele sânt vicleane şi multe ca aceastea sânt în Dumnezeieştile Scripturi ale *Testamentului celui Vechiu şi celui Nou*, care strigă şi ne deşteaptă pre noi den leanea noastră, iară noi facem tot împotrivă", precum zice Domnul, pren Isaia prorocul: „Că, cu urechile lor, greu au auzit şi ochii lor i-au adormit". O, câte şi ce fealiuri de scripturi auzim şi nu le punem în mintea noastră! Pentru aceaea, şi fără de răspuns ne vom afla în ziua cercetării, când va veni să lumineaze ceale ascunse ale întunearecului, şi să vădească sfaturile inimilor, când va şădea judecata şi să vor deşchide cărţile, de carele acum nu băgăm samă, nici le ascultăm, căci că toţi, noi, umblăm pre cale rătăcită şi calea cea direaptă şi adevărată o am lăsat, şi ne-am făcut, ca şi de'nceput, când nu ne stăpâneai pre noi, Doamne, precum, zice prorocul. Şi, adevărat, la noi s-au plinit prorocia lui David, ce zice: „Şi s-au amestecat cu limbile şi au învăţat faptele lor". Pentru aceasta sântem de tot smeriţi, în tot pământul, pentru păcatele noastre, şi la noi au ajuns sfârşitul veacului, precum scrie: „Făcutu-s-au şi păstorii lupi, şi oile zdrobite, şi foametea la uşi, nu foamete de pâine şi seate de apă, ce foamete de auzirea cuvântului lui Dumnezeu". Niciunul, dară, ce nădăjduiaşte spre Domnul, să nu să deznedăjduiască şi nu vă întristaţi, văzând mai 'nainte şi privind pre cela ce au zis: „Că cu voi sânt". Aveţ, dară, nedeajde că nu va flămânzi Domnul sufletele direpţilor. Pentru această foamete zice Dum-
127v nezeu, pren prorocul: „Şi va fi în zilele acealea. Voiu /

aduce foamete pre pământ, nu foamete de pâine şi seate de apă, ce foamete de auzirea cuvântului lui Dumnezeu şi a grăi făţiş". Şi, alergând de la răsărit până la apus, vor cerca cuvântul Domnului şi nu vor afla. Vezi că nu zice pentru foametea pâinii, ce pentru cuvântul lui Dumnezeu? O, foamete rea şi stricătoare de suflet, şi vătămătoare! O, foamete, pricina muncilor de veaci! Această foamete iaste pricina tuturor faptelor celor reale. Această foamete izvodeaşte toate răutăţile. Pre această foamete, văzându-o mai 'nainte prorocul David că vine, să ruga lui Dumnezeu zicând: „Dumnezeul mieu, nu tăcea de către mine". Încă, şi pentru toţi cei nevoitori şi credincioşi au prorocit, zicând: „Şi-i va hrăni pre ei în foamete". Şi, într-alt loc, zice: „Şi, în zilele de foamete, să vor sătura". Şi, iarăş, milostiv şi îndurătoriu iaste Domnul. „Hrană au dat celor ce să tem de el", aceastea au zis David. Pentru aceaea cercetează scripturile, că nu flămânzesc niciodată. Să cercetăm scripturile, fraţilor, ca să nu flămânzim, când va veni foametea cea stricătoare de suflete, să le cercetăm, ca să nu ne înşălăm şi să ne clătească tot vântul, pentru care zice Domnul către cei leaneşi: „Vă înşălaţi, necunoscând scripturile". Cearcă, iubitule, *Sfintele Scripturi*, că iaste învăţătură şi poruncă stăpânească, cercetează cu osteneală, cercetează şi cearcă, şi vei afla multă şi nenumărată avuţie, şi comoară ascunsă în ţarină. Cunoaşte *Dumnezeiasca Scriptură*, cearcă şi vei afla, şi, deaca vei afla, vinde toate, câte ai, şi cumpără ţarina aceaea, adecă cunoştinţa cea bună a *Dumnezeieştilor Scripturi*, întru carele iaste ascuns Fiul, şi adevărata înţelepciune a Părintelui, pre carele, deaca îl vei afla, fericit vei fi, precum scrie: „Că fericitu e omul cel ce au aflat înţelepciunea". Cercetează, iubitule, veri de eşti bogat, veri sărac, veri slugă sau slobod, bărbat sau muiare. Cercetează scripturile, că *Dumnezeiasca Scriptură* iaste sărătură a toată bunătatea. Ce să venim la urma cuvântului, că, pentru sfârşitul şi pentru prorocii mincinoşi iaste cuvântul nostru, şi pentru dascalii cei mincinoş, şi pentru cei fără Dumnezeu eretici,

carii cură ca un lac mare, strâns de multă ploaie, şi au acoperit, şi au rătăcit pre mulţi. Şi, de unde s-au întâmplat aceasta? Aieve iaste că, den necunoştinţa şi den neînvăţătura celor mai mari, că, unde sânt păstorii neînvăţaţi, acolo să strâng şi lupii, şi prăpădesc oile, care, dară, să zici întâiu: „Au pentru sfârşitul nostru, au pentru cei fără Dumnezeu eretici". Şi să dovedesc învăţăturile lor ceale pângărite? De aş avea vreame, cu adevărat le-aş ruşina învăţăturile lor ceale fără Dumnezeu şi faptele ceale fără cale. Ce mare iaste truda şi mult e cuvântul, până a descoperi şi a scoate la iveală necuratele învăţături! Însă, de
128r această dată, trebuiaşte să vădesc, den *Sfin // tele Scripturi*, pre aceştia, ca pre nişte vrăj<m>aş ai lui Hristos. Pentru aceaea, şi de proroci, cu cale, s-au numit lupi, şi de singur Domnul Hristos, şi de fericiţii apostoli. Şi nu numai lupi s-au numit, ce şi stricători, şi păgâni, şi împrotivnici, şi vrăjmaş, şi vicleani, şi hulitori, şi făţarnici, şi furi, şi tâlhari, şi urâţi, şi proroci mincinoş, şi dascali mincinoş, şi povăţuitori orbi, şi înşălători, şi ficleani, şi antihristi, şi învrăjbitori, şi fii celui ficlean, şi osfice, şi fără Dumnezeu, şi luptători de duh, carii au hulit duhul darului, cărora nu li să va ierta nici în veacul de acum, nici în cel viitoriu. Pentru carii să huleaşte calea adevearii, încă spre aceastea şi fi<i>i vicleanului diavol să chiamă, precum au zis către ei Domnul: „Că voi sânteţi de la tatăl vostru, diavolul". Şi, iară, Bogoslovul: „Aieve sânt coconii diavolului". Trebuie, dară, întâiu, pentru aceştia să cercetăm şi, apoi, pentru sfârşitul veacului, şi să sfârşim cuvântul. De vreame, dară, ce au ajunsu la noi sfârşiturile veacurilor, precum zice apostolul: „Şi s-au început vremile ceale reale şi fără-de-leagea foarte s-au înmulţit, şi dragostea celor mulţi s-au răcit, şi înşălătorii sânt mulţi, şi cei rătăciţi şi mai mulţi", veniţi acum, să deşchidem sfintele cărţi, în carele, aflând noi sfintele hotară, pre proroci zic, şi pre apostoli, ca să nu ne înşălăm noi şi să nu ne învăluim de tot vântul descăliii şi vicleşugului omenesc, spre meşteşugul înşălăciunii, să nu rămânem

jos, ce să ne suim cu sfinţii ucenici în fericitul munte şi să auzim de la păstoriul nostru cel bun, zicând: „Luaţi aminte, să nu vă înşălaţi". Şi Ioan aceastea îţi zice: „Socotiţi-vă pre voi, să nu piardeţi cealea ce aţi lucrat". Aşijderea, şi Pavel: „Vedeţi câinii, vedeţi cum umblaţi". Şi aceastea, vedeţ, nu iaste alt nimic, fără numai ne zic ca să ne păzim noi de ceia ce ne înşală cu piialea oilor şi dedesupt ascund lupul şi înşală pre cei mai leaneş şi, ca un lucru foarte trebuincios, petutindinea să zice în *Dumnezeieştile Scripturi*: „Aceastea vedeţi, privegheaţi, şi vă rugaţi, nu numai pre voi, ce de toată turma". Niciuna de ceale ce-s de folosul nostru n-au tăcut *Sfânta Scriptură*, iară mie îm vine a lăcrăma, când auz pre unii den beseareca noastră zicând că aceastea nu le zic *Sfintele Scripturi*. Şi aceasta, nu numai de la mireani auz, ce şi de la ceia ce să arată a fi păstori şi ţin locurile apostolilor şi ale prorocilor, iară nu faptele cărora iaste cu cale să le zică. Vai de voi, povăţuitori orbi, şi neînvăţaţi, şi neîntăriţi, carii vă înfrumuseţaţi cu hainele şi părăsiţi cuvântul lui Dumnezeu, şi slujiţi pântecelui, cărora le iaste Dumnezeu pântecele şi slava, carii luaţi laptele, şi miarea, şi carnea turmei, şi de oi nu vă e grijă, pentru care aveţi a da samă la ziua judecăţii! În ce chip veţi scăpa, negrijind
128v de atâta spăsenie? Că eu / voiu adaoge încă cuvântul şi voiu arăta mai multe mărturii den *Dumnezeieştile Scripturi*, şi den Evanghelii, şi den proroci şi apostoli, cu ajutoriul lui Hristos, ca să să astupe toată gura ce grăiaşte strâmbătate, iară celora ce iubescu cuvântul să li să lumineaze inima. De unde, dară, să încep? De la cela ce au zis: „Eu sânt începutul şi sfârşitul". Ce să-ş strângă fieştecare mintea lui la el şi să lase toată grija lumească. Zise, direpţ aceaea, Domnul: „Vedeţi, nu vă înşălaţi, că mulţi vor veni în numele mieu, zicând: 'Că eu sânt Hristos' şi pre mulţi vor înşăla". Şi, iară, păziţi-vă pre voi de proroci mincinoşi, carii vor veni către voi cu îmbrăcământ de oaie, iară pe denlăuntru sânt lupi răpitori, ce să-i cunoaşteţi pre ei den roada lor, adecă den cuvinte, den prorocia cea

mincinoasă, den fățărie, den slăvirea cea rea, și din hula lor să-i priceapeț, că nu poate pomul cel putred să facă roadă bună, că tot pomul, de pe roada lui, să cunoaște. Așa și voi, pre unii ca aceștia, den roada lor, adecă den cuvintele lor, să-i cunoașteți și, deaca îi veți cunoaște, nu-i luaț pren casele voastre, nici le ziceți să să bucure, nici să-i întrebați, nici să le răspundeți cuvânt. Nu lepădați mărgăritarile voastre înaintea lor, ce vă păziți de aluatul lor, adecă de eresul lor. Nimeni den voi să nu se mânie pre mine, că Dumnezeu iaste cel ce grăiaște: „Ascultați, păstorilor, glasul păstoriului celui mai mare, ascultați, și pre voi vă socotiți, și pre toată turma, vedeți pre câini, vedeți pre furi, că cela ce nu întră pren ușă în staulul oilor, ce să suie pre aiurilea, acela fur iaste și tâlhariu". Și, iară, zice pentru ei: „Cela ce nu e cu mine adease împotrivnic îm iaste mie". Și, iară, cătră ei zice: „Voi, de la tatăl vostru, diavolul, sânteți". Și, iară: „Vai de voi, că închideți împărăția ceriurilor, că nici voi întrați, nici pre alții să vie lăsați". Și, într-alt loc, iarăș zice: „Voi nu sânteți den oile meale". Vezi cum vădează și rușinează petiutindinea Domnul pe păgâni și pre eretici, ca să nu ne rătăcim noi? O, iubire de oameni nespusă! O, milă nepovestită! O, bunătate neasămănată! Ce vom da Domnului pentru aceastea toate? O, voi păstorilor, și împreună cu noi păstori, iată, puține den ceale multe am zis, cum că petiutindinea ne porunceaște Domnul să ne păzim și strigă pren Sfintele Evanghelii: „Vedeți, priveghiați, nevoiți, siliți!". Și, nu numai pren Evanghelii, ce și prin purtătorii de Dumnezeu proroci și pren cuvântătorii de Dumnezău apostoli aceaste-ș zice, că, întru toți aceștia, el grăiaște precum va. Și-m mărturiseaște cuvântul Pavel, zicând: „Celui ce grăiaște întru noi, Hristos". Ia, ni, să aducem, dară, la mijlocu pre bogoslovii apostoli și să auzim de la ei ce ne învață pentru cei fără Dumnezău eretici: „Spune-ne noao, fericite Petre, care te-au fericit Domnul Isus Hristos, spune-ne pentru ceia ce înșală și vor să amăgească turma lui Hristos, pre carea ți-o au dat și ți-o

129r au încredințat mai marele păstoriu și socoti // toriul sufletelor noastre! Spune, câte ț-au dăruit Duhul cel Sfânt și întăreaște turma ta asupra lupilor celor ascunși, ca și dascalul tău, Hristos, Domnul nostru". Fericitul Petru zice: „Aceasta cunoașteți întâiu, că, în zilele ceale de apoi, vor veni batjocuritori, de vor umbla după poftele lor". Și, iară, zice: „Dentru voi să vor face dascali mincinoși, carii vor scoate eresuri de perire, și se vor lepăda de Stăpânul care i-au cumpărat pre ei, și mulți vor urma înșelăciunii lor, a cărora plata nu va zăbăvi și perirea lor nu va dormita, fiii blestemului, căci că au lăsat calea cea dreaptă și umblă după înșelăciunea minții lor!". Aceastea au zis Petru, cel adevărat fericit Petru, piatra credinții pre carea a zidit Hristos beseareca, Petru, carele ține cheile împărățiii ceriului, Petru, carele au îmblat deasupra valurilor mării, iubitoriul cel fierbinte al Domnului Hristos, carele au omorât pre Simon fărmecătoriul, la Roma, ca un vârhovnic apostolilor și, mai mare, pre tâlhariul și furul cel mai mare, și ucenicul diavolului în eresuri. Așijderea, și Ioan au zis: „Aieve sânt lucrurile diavolului". Vezi cum grăiaște Hristos întru toți? Pentru că, și la Evanghelie, aceastea au zis cătră aceia: „Că voi sânteți de la tatăl vostru, diavolul". Știu pre mulți că zicu că și pre aceia Dumnezău i-au zidit, zicând că, fără de Dumnezău, nu s-au făcut nici un lucru, necunoscând ce sânt acealea ce grăiescu, nici pentru ceale ce adeverează. Că, însă, cum că Dumnezău i-au zidit, aceasta și eu o zicu, dară să facă fapte bune, ca să le urmăm lor, și să ne facem fii lui Dumnezău, prin direapta credință. Ce, să ne întoarcem la urma cuvântului. Ioan au zis: „Și acum mulți antihristi s-au făcut". Și, iară, zice: „Socotiți-vă pre voi, ca să nu piardeți cealea ce-aț lucrat, că mulți înșelători s-au arătat în lume". Și, iară: „Iubiților, nu creadeț în tot duhul, adecă în toată învățătura nu creadeț, ce ispitiți duhurile, de sânt de la Dumnezău, că mulți proroci mincinoși au venit în lume". Și, iară, zice: „De va veni cineva cătră voi și nu va aduce această învățătură cu el, să nu-l primiți în case și să

nu-i ziceţ 'bine-ai fi', că, cine îl va cerca de sănătate, să însoţeaşte cu faptele lui ceale vicleane". Şi, iară, zice: „Tot cela ce calcă şi nu stă la învăţătura lui Hristos n-are Dumnezău". Aceastea zice Ioan, fiul tunetului, cel iubit mai mult decât toţi sfinţii, cela ce-au întărit beseareca, den marginea lumii până în margine, Ioan, carele au astupat gurile ereticilor cu bogoslovia. Iacov n-au zis?: „Oricine va vrea să fie priatin lumii, să face vrăjmaş lui Dumnezău". Ascultaţi, toţi, carii vă împrieteniţi şi mâncaţi cu ereticii, răspuns de dosedire, că sânteţi vrăjmaşi lui Hristos, că nici cela ce să împrieteneaşte cu vrăjmaşii împăratului nu poate să fie lui priaten, ce, încă, nici a trăi nu e vreadnicu, ce, împreună cu vrăjmaşii, îl vor piarde. Şi Iuda au zis lui Iacov: „Arătatu-s-au oarecarii oameni cei de demult, ce-s scrişi mai 'nainte spre acestu păcat păgân,
129v schimbând darul lui Dumnezău / spre necurăţie şi de singur Stăpânul şi Domnul Isus Hristos lepădându-se". Şi, iară, zice: „În vremile de apoi se vor face batjocuritori şi vor îmbla după poftele lor ceale necurate". Aşa sânt ceia ce petrec viaţa lor fără frică, cum pot. Nuori fără de apă, pre carii îi poartă fiece vânt. Steale rătăcite cărora ceaţa întunearecului în veaci să păzeaşte. Aceastea şi altele, mai multe, ne învaţă bunul Iuda. Vino, dară, şi tu, Pavle, vasul cel ales. Spune-ne, şi tu, după darul ce ţi s-au dat de la Dumnezău. Spune-ne noao pentru acestu veac. Vădeaşte pre lupii cei ascunşi. Făţişază şi ruşinează pre furii şi tâlharii turmei cei sfinte a lui Hristos, Dumnezeul nostru. Pavel au zis: „Eu ştiu că, după sfârşitul mieu, vor veni lupi grei la voi, carii nu le va fi milă de turma mea". Vezi asămănare de cuvinte ale prorocilor împreună şi ale apostolilor? Vezi pre bogoslovi cum să tocmescu în cuvinte petutindinea pentru cei fără de Dumnezău eretici, numindu-i pre ei câini şi lupi?, precum şi aiurilea Pavel zice: „Vedeţi câinii, vedeţi lucrătorii cei răi, vedeţi tăiarea, vedeţi să nu fie cineva să vă înşale prin filosofie şi deşartă înşelăciune. Căutaţi cu de-adins cum îmblaţi, că zilele sânt vicleane". Ce răspuns va da acela ce va auzi aceaste

învăţături şi se va lenevi? Şi, într-alt loc, iară zice: „Învăţături de multe fealiuri şi fără treabă nu le prea primireţi". Şi, iară: „De omul ereticu, după o învăţătură, şi a doa, fugi de la el". Şi, iară: „Oamenii cei vicleani şi vrăjitori vor procopsi mai spre rău, înşelând şi înşelându-se". Deci, ascultaţi, iarăş, ceia ce vă împrieteniţi cu ei, că la cei spurcaţi nemica nu iaste curat, ca să scăpaţi de urgia ce vine asupra lor. Dară, câţ vă pângăriţ cu ei la desfătări, cum îndrăzniţi de vă priceştuiţi cu dumnezeieştile şi înfricoşatele taine ale lui Hristos? Au n-auziţi pre fericitul Pavel, strigând: „Că nu puteţi să mâncaţi şi den masa Domnului şi den masa dracilor? Ieşiţi den mijlocul lor, zice prorocul, şi de necurat nu vă atingeţ". Oare, ascultaţi-ne la aceasta ce zicem? Oare, plecaţi-vă spre aceastea? Au în zadaru ostenim şi grăim <cu>vânt? Însă, pentru ceia ce vor şi să nevoiescu să auză cuvântul şi să-l facă nu mă voiu mânia, nici voiu înceta cuvintele lui Pavel, ce aceasteaş, iarăş, zicu şi ascultaţi: „Nu vă faceţ, cumpănindu-vă într-alt chip cu cei necredincioşi, pentru că ce împreunare e luminei cătră întunearec? Unde sânt cei dârji cu gura şi cei deşărţi răi grăitori ce zicu că nu sânt aceastea den *Sfânta Scriptură*, cărora le iaste Dumnezău pântecele şi slava, şi iubesc tot ceale pământeşti?". Aceastea au zis Pavel, rostul besearecii, vasul cel ales, cel mult luptătoriu şi viteazul Pavel, lăuta cea cu viersu dumnezeiescu, propoveduitoriul lui Hristos şi scriitoriul învăţăturilor, trâmbiţa cuvântului, ritoriul bunei credinţe, mreaja limbilor. Şi, însă, fericiţii şi bogoslovii apostoli aceastea şi
130r altele mai multe au zis pentru cei fără Dumnezău şi // necredincioşi eretici. Iară prorocii, mai 'nainte, şi ei aseamenea au zis: „Ce trebuie a-i aduce şi pre dânşii la mijloc". Că David au zis: „Nu iaste în gura lor adevăr". Şi, iară, zice: „Doamne, pre ceia ce te urăscu i-am urât şi pentru vrăjmaşii tăi mă topiiam, cu desăvârşit urâciune îi urâiam pre ei, întru vrăjmaşi mi să făcea mie". Şi înţeleptul Solomon au zis: „Că cei necuraţi să fătărescu a fi curaţi". Şi, iară, zice: „Fiule, să nu te înşale bărbaţi ne-

curaţi, nici să mergi în cale cu ei". Şi prorocul Isaia au zis. Mai vârtos, încă, Dumnezău grăiaşte prin prorocul: „Fii am născut şi i-am înălţat, iară ei s-au lepădat de mine". Şi, iară zice: „Nu iaste a te bucura cu necuraţii", zice Domnul. Oare ajungă aceastea? Au să aducem la mijloc pre toţi prorocii carii zicu aseamenea cu aceastea? Iară ajung şi aceastea către ceia ce li-i dragu să le facă, că cela ce nu ascultă de câte am zis, nici ceale mai multe nu le va asculta. Iară, încăş, ia să mai zăbăvim la cuvintele lui David, să vedem cum arată şi dovedeaşte vicleşugul cel ascuns ce iaste întru ei, şi zice: „Nu iaste în gura lor adevăr, inima lor e deşartă". Vezi înţeleagerea prorocului, cum dovedeaşte, şi descopere, şi ruşinează pre slăvitorii cei răi, ca să nu ne rătăcim noi? Auziţi, pravoslavnicilor, şi nu vă amestecaţi cu ereticii. Ascultaţi, păstorilor, şi vă cutremuraţi, şi nu tăceţi, ce mărturisiţi vicleşugul păgânătăţii lor. Nu daţi locu diavolului. Nu lăsaţi uşă lupilor. Urmaţi pre fericitul apostol Petru, că, hulind la Râm acel de trei ori blestemat Simon şi zicând cum că au fostu el putearea lui Dumnezău, iară Petru nici macară un ceas n-au tăcut, nici au răbdat, ce, văzându-l pre el şi mincinos, scoţându-l şi tâlhariu şi potrivnic lui Dumnezău, şi surpându-l, l-au dat pierzării. Aşijderea, încă, şi pe fiul lui (iară, mai vârtos, al diavolului) pre spurcatul Mundan şi necuratul şi fără Dumnezău, împreună cu doao preacurve, vădindu-l sfântul apostol cu multă osârdie şi dovedindu-l că iaste fără Dumnezău, şi mincinos asupra lui Hristos, şi proroc mincinos, i-ai astupat şi i-au legat pângărita lui gură întru numele lui Isus Hristos, neputând mai răbda sau suferi cu îndelungare de vreame hula lui. Aşa faceţ şi voi, o, păstorilor, şi nu vă împreunaţi cu lucrurile ceale nerodnice ale întuneareculuí, ce, mai vârtos, încă, să şi vădiţi, precum au făcut şi apostolii, şi tatăl lui Dumnezău, David, carele au făcut pentru aceştia multe trude şi multe nevoinţe, vădind, şi arătând, şi strigând către Dumnezău asupra lor, şi zicând: „Până când păcătoşii, Doamne, se vor lăuda? Răsipeaşte-i pre ei întru putearea Ta. Dă-le lor,

după faptele lor. Doamne, în cetatea ta, chipul lor să-l batjocureşti, că cealea ce le săvârşeşti Tu, ei le strică". Şi, iară, să ruga David, făcând rugi către Dumnezău, ca să vie el singur să plinească pofta lor, şi zicea: „Doamne, pleacă ceriurile şi te pogoară. Doamne, nu zăbăvi. De grabă să
130v ne / cuprinză pre noi mai 'nainte îndurările tale, Doamne". Deci, iubitoriul de oameni, Dumnezău, carele va să mântuiască toţi oamenii şi să vie la cunoştinţa adevărului, cel ce e aproape tuturor celora ce-l chiamă pre el întru adevăr, n-au trecut cu auzul, nici au lepădat rugăciunea sfinţilor, ce au plecat ceriurile, şi s-au pogorât, şi toate le-au tocmit, spre mântuirea neamului nostru. Şi toate le-au arătat, făcând şi învăţând, apoi, vrând să arate că, câţi vor să fie mai mari besearecilor, aşa trebuie să gonească pre eretici. Au făcut biciu de ştreang, şi au întrat, şi au scos pre toţi den besearecă, şi i-au gonit, zicând: „Casa Mea iaste casă de rugă şi voi o aţ făcut casă de tâlhari". Ascultaţi, mai marii besearecilor, că pentru voi au arătat pildă bună, ca să urmaţi după el, şi să vă păziţi de lupi, de toate părţile, şi să-i goniţi, şi păziţi turma nevătămată. Şi, deaca i-au scos pre toţi afară, adecă pre ceia ce cugeta împotrivă, apoi au spus şi pustiirea lor, şi stingerea ce va să le vie den neam în neam celora ce cugeta ceale împotrivă, zicând: „Iată, se va lăsa casa voastră pustie". Vezi câte cuvinte s-au făcut, că vrajmaşii şi vicleanii besearecii, adecă ereticii, în toate neamurile se dau peririi, după cuvântul Domnului, ce-au zis: „Că toată sădirea ce nu o au sădit Părintele Mieu se va dezrădăcina", precum au şi fostu, căci că El o au făcut aceasta întâiu şi o au arătat, iară, după înălţarea lui la ceriuri, iară s-au luptat cu ei fericiţii apostoli. Şi, apoi, după aceştia, dumnezeieştile lor învăţături, şi dascalii besearecii, şi ceale după vremi sfinte săboară care s-au făcut, pre aceştia dezrădăcinându-i, adecă pre ceia ce nu s-au pocăit, i-au dat spre pierzare, după cum e scris: „Că vei piarde pre toţi ceia ce grăiescu minciuna". Au n-au perit şi s-au prăpădit toţi, pentru fărădeleagea lor? Căci ce, unde sânt ceia ce să lupta atuncea cu beseareca, împăraţi,

şi putearnici, şi înţelepţi? Au nu s-au risipit şi au perit, ca cum n-ar fi fost? Unde iaste înfierbântarea şi semeţia jidovilor? Unde iaste Simon fărmecătoriul, ereticul cel mai mare, ucenicul diavolului şi al jidovilor, şi înainte-alergătoriului antihrist? Unde iaste cel rău născut de el, Mundan, nameasnicul hulii, şi necurăţia lui, exarhul răutăţilor, cu ceale doao preacurve, şi altele, câte se grăiesc ale lor urâte, şi scârbite, şi necurate fapte carele nu să cade să să arate? Pentru carele zicea şi apostolul Petru că: „Ceale ascunse ce să fac de dânşii, grozav iaste a să şi grăi?". Unde iaste Marchion? Unde e Ualie? Unde e Manind? Unde e Vasilid? Unde e Neron? Unde e Iulian? Unde e Arie? Unde e Nestorie? Unde sânt toţi ceia ce să lupta cu beseareca? Cum zice şi David, : „Încunjuratu-m-au câini mulţi. Au n-au perit toţi, şi s-au răsipit pentru hula lor, şi s-au izgonit ca nişte lupi?", pentru că ş-au aflat împotrivnicii şi viteajii războinici şi păstori, pre mai marii
131r beseareci // lor carii au fost în vremile acealea, pre fericiţii bărbaţi? Însă multă osebire vedem între păstorii cei de atuncea şi între aceşti de acum. Aceia au fost luptători, iară aceştia fugători, aceia nevoitori, iară aceştia mâncători, aceia înfrumuseţa cărţi şi învăţături, iară aceştia haine şi râsuri. Iară aceştia, ca nişte năimiţi, lasă oile şi fug, iară aceia ş-au pus sufletul pentru oi şi au urmat Păstoriului celui bun, Domnului nostru, Isus Hristos. O, ferice de aceia bărbaţi, a cărora numele s-au scris în cartea vieţii, de carii s-au spământat dracii şi s-au cutremurat ereticii, pentru carii s-au astupat toate gurile celor ce grăiesc strâmbătăţi. Îmi vine, dară, să zic şi eu aseamene cu David, carele zicea, plângând: „Unde sânt milele ceale de 'nceput, Doamne?". Să zic şi eu, lăcrămând: „Unde iaste fericita aceaea horă a episcupilor şi a dascalilor carii străluciia în lume, ca nişte lumini, ţinând cuvântul vieţii?". Dară, ce ne opreaşte să aducem la mijloc şi pre aceştia den cei mulţi, puţini, de vreame ce pomenirea lor iaste sfinţire sufletului? Unde iaste Evodie, mireazma beseareceii, şi nameasnic, şi următoriu sfinţilor apostoli? Unde

iaste Ignatie, lăcaşul lui Dumnezeu? Unde iaste Dionisie, pasărea ceriului? Unde e Ipolit, cel prea dulce şi cu bună dragoste? Unde e marele Vasilie, cel cu puţin întocma cu apostolii? Unde e Atanasie, cel lacom de eretici? Unde e Grigorie, al doilea bogoslov, ostaşul lui Hristos, cel nebiruit? Unde e celalalt, tizul lui? Unde e Efrim, mângâiarea celor întristaţi, povaţa tinerilor, îndireptarea celor pocăiţ, sabia cea cu doao ascuţite asupra ereticilor şi vasul Duhului Sfânt şi al bunătăţilor. Vezi, câtu e mijlocul şi osebirea fericiţilor şi sfinţilor acelora bărbaţi de aceştia ce sânt ai vremii de acum? Ştiu şi pre alţii purtători de Dumnezeu dascali, ce destul iaste de câţi am zis. Aceia, precum am zis, ş-au pus sufletul lor pentru oi, iară aceştia lasă oile şi fug. Aceia au fost tari, şi cu cuvântul şi cu lucrul, iară aceştia la bani, şi la agonisite, şi la cai, şi la catâri, şi moşii, şi cirezi, şi turme, şi bucătari, şi la mease desfătate multă osârdie pun. Şi multă grijă au pentru aceastea, în toate zilele şi nopţile, iară, pentru turma cea cuvântătoare, n-au nici o grijă, pentru carea au a darea samă la marea şi înfricoşata ziua judecăţii. Apoi, de-i întreabă cineva pentru cărţi, răspund şi zic: „Sânt sărac şi nu poci să câştig cărţi". Şi, apoi să poartă, nu ca săracii, ce cu haine scumpe şi luminate, cu mânicile până la deagete şi cu gulere late, şi cu slugi multe, încă, mai vârtos, cu bucătari, pentru carii grozav lucru iaste a grăi cineva, că, den avuţie multă, câştigă şi roabe muieri. O, ruşine mare! O, avuţie rea! O, amară iubire de argint! O, nesaţiu de pântece! Dentru aceastea, dară, să pogoară vrăjbile, şoap-
131v tele reale, ponosluirile şi / ocările, şi turburările, apoi, deaca îi cercetează neştine, răspund de zic: „Cui fac eu strâmbătate? Am puteare, cu ale meale, să fac cum voi vrea" Iară, deaca să iveaşte vreunul den eretici a grăi cu îndărătnicie, nici unul nu să află să stea împotrivă, nici unul nu e luptătoriu, toţi săraci, toţi tăcuţi, toţi fugari. O, mare necunoştinţă! O, rădăcină rea a tuturor răutăţilor, iubire de argint, că, pentru căci sântem bogaţi, ne pare că ne vom spăsi, ce mai iuşor iaste să treacă funea corăbiii

pren urechile acului decât bogatul să între întru împărăția ceriului. Desfătându-vă, și îmbătându-vă, și înălțându-vă, veți să biruiți eresurile? Dară că ceia ce să desfătează, și să îmbată acum, și să împodobesc cu haine multe, și cu aur multu, nici pre noi nu ne ascultă, în ce chip veți putea să arătați altora sărăcia cea bună a lui Hristos, celui ce au sărăcit pentru noi, care au învățat pre ucenicii lui să n-aibă nici aramă la bârnele lor? Adevărat vă înșălați, necunoscând scripturile. Dară n-auziți pre Domnul, zicând?: „Fericiți sânt cei săraci cu duhul". Și nu grămădiți avuție pre pământ, avearea voastră s-au înmulțit și cuvântul vostru au perit, hainele voastre le mănâncă moliile, de care aveți a da samă la mai marele Păstoriu, Hristos, și nu socotiți că fieștecare va să dea samă la Dumnezeu pentru sine. Și voi, păstorilor, veți să dați samă și pentru voi, și pentru oi. Arhiereii, și preoții, și diaconii, fieștecare, precum s-au încredințat, ce socotiți să nu uitați talanții, socotiți-vă pre voi și toată turma, păziți-vă să nu lipsască vreo oaie den turmă, că bine să știți că, de va rămânea vreo oaie den turmă, pentru leanea voastră, și o vor mânca hiarăle, toată viața voastră o va piarde, că sângele ei, den mânile voastre, o va ceare Judecătoriul. Ce vă deșteptați de acum înainte și propoveduiți cuvântul, lăsați toată grija lumii, căutați cu amăruntul cum umblați, vedeți pre câini, vedeți, zic, și nu părăsesc zicând, vedeți lupii, vedeți tâlharii, vedeți furii, vedeți că mulți înșălători au ieșit în lume, preveghiați și fiți treaji, câți ați luat asupra voastră banul Domnului, privegheați și luați aminte de înfricoșata zi a venirii lui, când va veni să facă socoteală cu voi, la câți au dat talantul. Aceastea, dară, avându-le în mintea voastră, iubiților, păsteți turma lui Dumnezeu carea vi s-au dat, precum zice apostolul, nu cu îndemnarea cuiva, ce de bună voie, nu cu rea câștigare, ce cu osârdie, nici ca cum aț stăpâni de tot clirosul, ce să fiți pildă turmii și, arătându-se păstoriul cel mare, să luați cununa măririi cea neveaștedă. Iară, aceasteaș zic. Ascultați, dară, preoții Domnului, împărații pământului și toate năroadele, boiari

și toți judecătorii pământului, tinerii și fecioarele, cei
132r bătrâni cu cei tineri, băgați în urechile voastre toți // cei ce lăcuiți în lume, mici și mari, bărbați și fămei, împreună bogat și sărac. Rogu-vă pre toți, luați aminte la ceale ce să grăiesc, că voiu să vă îndestulez și să dovedesc den *Sfintele Scripturi* că nu-s toți creștini, câți să cheamă creștini, ce numai numele au și să înșeală, că, cu cuvântul mulți sânt creștini, iară, cu fapta, foarte puțini, cu chipul sânt ca niște ucinici ai lui Hristos, iară cu firea sânt vânzători, cu cuvântul sânt buni credincioși și milostivi, iară cu faptele sânt elini, cu numele creștini, și cu faptele păgâni, precum au zis prorocul: „Că s-au împreunat cu limbile și au învățat faptele lor". Și, adevărat, la noi s-au plinit prorocia lui, că ce creștini sânt aceia carii păzesc basne jidovești, și elinești, și ursitorile, și vrăjile, și astrologhiele, și fărmecătoriile, și advarele și obriciri de zile, și de luni, și de ani, și trepepnice, și cuviruri, și glasuri de pasări, și ceia ce aprind lumini la fântâni și să scaldă, și ceia ce păzesc întimpinările, și ceia ce mănâncă jărtvele bozilor, și sânge sugrumat, și mâncat de hiară, și mortăciune, și alte ca aceastea multe? Dară, cum pot să fie creștini carii le fac aceastea? Și cu ce îndrăznire cutează de să numesc creștini? Și în ce chip cutează de cuminecă cu sfintele taine carii sânt mai răi decât elinii? Și, iarăș, ce creștini sânt ceia ce fac chipurile păgânilor, și-ș schimbă feațele lor și glasurile, și joacă și bat în palme, sau ceia ce să îmbracă în haine fămeiești? Câți fac și primesc unele ca aceastea nu le e nici de un folos a să numi creștini, că, în ce chip o fată fecioară, până-ș păzește fecioria, cu cale și cu cinste să chiamă și iaste fecioară, iară, de să va înșăla de cineva și să va sminti, de-cii nu mai iaste fecioară, așa și cel ce să chiamă creștin, de nu va ținea tocmealele și va călca poruncile, și va face faptele limbilor, nu să cade să să chiame creștin. Cunoașteți, dară, toți, iubiților, că, cu aceale puține cuvinte, ne-am despărțit de aceastea, zicând: „Lepădu-mă de Satana, și de toate lucrurile lui". Zis-ai: „De toate?". Vezi ce ai zis?: „Toate lucrurile lui". Dară,

aceastea ce fac ale cui sânt? Socoteşte-te, rogu-te, cui făgăduieşti, nu la îngeri, nu la împărat pământesc, nu la biruitorii veacului acestuia, ce la singur Împăratul Împăraţilor şi biruitoriul biruitorilor. Cu acesta te-ai tocmit, şi ai mărturisit, şi ai făgăduit înaintea a multora mărturii, în mânile lui. Dară, eşti şi tu şi cuvintele tale? Deci, dară, aşteaptă-l să vie den ceriuri, să-ţi aducă foiţa ta şi cuvintele gurii tale, să să citească înaintea îngerilor şi a oamenilor. Socotiţi-vă, dară, fraţilor, şi vă păziţi, încai de acum înainte, de faptele păgâneşti, că auziţi ce zice apostolul: „Aceasta, dară, zic şi mă mărturisesc în Domnul". Cum, de acum să nu mai umblaţi, precum umblă şi
132[v] cealealalte limbi, / cu înşălăciunea minţii lor, carii sânt întunecaţi cu gândul, iară voi n-aţi învăţat aşa de la Domnul Hristos. Înţeleageţi, fraţilor, ceale ce să grăiesc şi nu vă amestecaţi cu ceia ce le fac aceastea, că mulţi sânt ucenici pierzării şi încă tot să adaog. Socotiţi că zilele sânt vicleane şi vreamea ajută slugilor ei. Şi nu te mira de să fac păstorii lupi, că şi apostolul Pavel, răspunzând către episcopi şi către preoţi, zicea: „Că dentru voi să va scula bărbaţi, de vor grăi îndărătnicii". Pentru aceasta, să nu vă înşale cineva, având denafară chip îngeresc, că, pentru aceasta, zicea şi Hristos: „Vedeţi să nu vă înşale cineva". Şi eu, iarăş, aceasteaş zic: „Să nu vă înşale cineva, nici den cei denlăuntru, nici den cei denafară, nici episcop sau preot, sau diacon, sau cetitoriu, sau boiariu, sau bogat, sau sărac, sau măcară cine ar fi, acela carele grăiaşte îndărătnicii Anata să fie". Ceia ce vin către voi cu îmbrăcămintea oilor, iară pe denlăuntru sânt lupi răpitori şi au chip de creştinătate, iară de putearea ei sânt lepădaţi. Însă, voi, fraţilor, nu vă rătăcireţi, ce, precum aţi apucat de la Isus Hristos, într-aceaea să umblaţi şi Dumnezeul păcii va fi cu voi. Şi, însă, pentru aceastea până aci să sfârşim şi să încetăm cuvântul, iară încăş puţine să mai zic pentru sfârşitul lumii şi apoi să fac coneţ. Iară, când încep a grăi pentru sfârşitul lumii, îm vine frică şi mă cutremur, că toate minunile Domnului sânt mari, şi înfricoşate, şi

slăvite. Iară taina sfârşitului şi a doua a lui venire covârşaşte cuvântul, şi mintea, şi gândul, şi treace peste toată poveastea, şi spământează tot auzul, că şi apostolii mare nevoinţă şi multă pohtă avea să auză de la dascalul lor, pentru seamnele şi pentru sfârşitul lumii şi, precum, de multe ori aţi auzit Evanghelia grăind că, şăzând Isus în muntele maslinilor, s-au apropiat către el ucenicii, fiind singur şi au zis: „Spune-ne noao ce iaste semnul venirii tale şi al sfârşitului veacului?". Vezi înţelepciunea şi cunoştinţa sfinţilor ucenici? Când vrea să întreabe ceva de vreun lucru mare, mergea toţi împreună şi, încă fiind el singur, şi-i ziseră: „Spune-ne noao, Stăpânule, spune-ne noao, bunule, spune-ne noao cel ce cunoşti inimile, spune-ne noao Tu, cela ce ştii şi ceale dentâiu şi ceale de apoi, spune-ne noao, cela ce le ştii toate mai 'nainte de facerea lor, spune-ne noao, Făcătoriul tuturor, spune-ne noao, Părintele veacului celui viitoriu, spune-ne noao ce iaste semnul venirii tale şi al sfârşitului veacului? Când vei veni să judeci viii şi morţii a toată lumea? Când vei surpa toată biruinţa, şi putearea, şi volnicia? Când ţi să va închina tot genuchiul celor cereşti, şi a celor pământeşti, şi a celor dedesuptul pământului? Spune noao ce e semnul
133[r] venirii tale?". Iară Domnul zise lor: // „Vedeţi, nu vă amăgiţi, că mulţi vor veni cu numele mieu, zicând că: 'Eu sânt Hristos'. Deci, socotiţi-vă să nu vă înşale nimenea, că vreamea iaste aproape". Aceaea ce au zis atuncea iaste aceasta ce vedem noi, cu ochii noştri. Atuncea au zis: „Că aproape iaste vreamea, iară acum s-au început, precum vedem". Vezi câtă e sârguiala Domnului pentru prorocii mincinoş, şi dascalii mincinoş, şi pentru cei fără Dumnezeu eretici, ca să descopere şi să arate tuturor ficleşugul ce iaste ascuns întru ei? Pentru aceasta, şi mai 'nainte i-au scos de la întrebăciunea apostolilor, când l-au întrebat pentru seamne, ca pre nişte lupi ai turmii, şi înainte alergători ai lui antihrist. Şi, atuncea, mai 'nainte, au spus ceale ce vor să fie războaie, şi neaşăzări, limbă asupra altii limbi, şi împărăţie pre altă împărăţie să vor râdica, carele

le vedem acum şi nu le cunoaştem, văzând în multe locuri şi foameţi, frici şi seamne de la ceriu, şi alte câte au zis şi nu le socotim. Atuncea zice: „Se vor sminti mulţi şi s-or vinde unii pre alţii". Şi unde nu sânt acum vânzări? Că mai toţi vânzători s-au făcut şi să urăscu unii cu alţii şi aceasta s-au plinit, precum vedem. Au nu să scoală cu războiu unul asupra altuia? Limbă pre limbă? Şi împărat pre împărat? Boiari asupra celor de potriva lor? Şi episcupii asupra episcupilor? Preoţii asupra preoţilor? Şi diaconii asupra diaconilor? Cliricii asupra cliricilor? Mireanii asupra mireanilor? Pentru că, înmulţindu-se fără-de-leagea, să va răci dragostea tuturor. Pentru aceasta, au zis Domnul: „Mai 'nainte cercetaţi scripturile şi nu vă veţi înşăla". Mai zis-au şi alt semn, că să va propovedui Evanghelia aceasta a împărăţiii în toată lumea, întru mărturia tuturor limbilor şi, atuncea, va veni sfârşitul. Aceluia e slava, amin.

Sfârşitul învăţăturilor a celui cu graiul de aur şi lui Dumnezău slavă. /

133^{v} **Alte cuvinte ale multora sfinţi şi dascali.**
A Sfântului Efrem Cuvânt 1, prea mare şi foarte folositoare sufletului. Blagosloveaşte, Părinte

Veniţi, iubiţilor, veniţi, părinţi şi fraţii miei, turma cea aleasă a Părintelui, cei pecetluiţi a lui Hristos ostaşi. Veniţi, feţilor, de ascultaţi cuvânt de mântuire sufletelor voastre. Veniţi să neguţătorim, până nu să sparge zborul. Veniţi să luom viaţa cea veacinică. Veniţi să cumpărăm mântuirea sufletelor noastre prin lacrămi şi, îndată, ni se vor deşchide ochii cugetului nostru. Veniţi cu toţii împreună, bogaţii, şi săracii, şi boiarii, şi cei supuşi, bătrânii şi tinerii, fiii şi featele, şi toată vârsta, câţi veţi să scăpaţi den munca veacilor şi să fiţi moşteani împărăţiei ceriurilor, să rugăm, împreună cu sfântul David, pre cel milostiv şi iubitoriu de oameni, Dumnezău, zicând: „Descopere ochii

miei şi voiu priceape minunile den leagea Ta. Luminează ochii miei, ca nu când-ai să adoarmă spre moarte". Ia, ni să strigăm cum au strigat orbul: „Miluiaşte-mă, Doamne, Fiul lui Dumnezău celui de Sus". Şi, de ne opreaşte cineva sau ne urgisesc ca să tăcem, iară noi mai tare să strigăm fără mânie, până ne va deşchide ochii gândului nostru dătătoriul cel de lumină, Isus. Apropiaţi-vă de Hristos, apropiaţi-vă spre El şi vă luminaţi, şi obrazele voastre nu se vor ruşina. Să luom aminte bine şi cu poftă pentru împărăţia raiului şi, îndată, lepădaţi lucrurile aceştii lumi. Nevoiţi-vă la ceasul acesta al unsprăzeacelea. Alergaţi, să nu vi să închiză uşa. Seara au sosit şi dătătoriul cel de plată vine cu slavă multă, ca să dea fieştecăruia, după faptele lui. Să ne pocăim, dară, fraţilor, până când avem vreame. Ascultaţi ce zice Domnul: „Bucurie să face în ceriuri, când să pocăiaşte un păcătos. Ce te leneveşti, păcătosule? Ce te deznădejduieşti, de vreame ce să face bucurie în ceriu, pocăindu-te tu? Ce te temi? Îngerii să bucură şi tu te leneveşti? Propoveduitoriul pocăinţii iaste arhanghelul şi tu te temi? Prea curata, şi nedespărţita, şi închinătoarea troiţă te pofteaşte şi tu suspini?" Să nu ne îndulcească grija lumii, ca să nu ne amărască focul cel veacinic şi viarmele cel neadormit, ce să plângem puţin aici, ca să nu plângem acolo, în veaci muncindu-ne. Socotiţi-vă, nimeni să nu să
134^{r} lenevească, că, fără veaste, va // fi venirea cea înfricoşată a lui Hristos. Nu vă e frică că fieştecarele, după faptele lui, îş va lua plata în ziua judecăţii. În ceasul acela, fieştecarele sarcina lui îş va purta. Fieştecare, cum au sământat, aşa va şi săcera, toţi vom sta goli la judecată şi fieştecare, de sine, va da răspuns Judecătoriului. În ceasul acela, alt nime nu poate să ajute, nici fratele fratelui, nici părinţii feciorilor, nici feciorii părinţilor, nici priatenii priatenilor, nici bărbatul muierii lui, ce fieştecare va sta cu frică şi va aştepta să audză răspunsul lui Dumnezău. Ce ne lenevim şi nu ne gătim, căci nu grijim? Ce vom răspunde, până avem vreame? Pentru ce nu băgăm în samă *Sfintele Scripturi* şi cuvintele lui Hristos? Au nu ştiţi că cuvintele lui, şi ale

sfinţilor apostoli, şi ale prorocilor ne vor osândi pre noi în ziua aceaea, la înfricoşata judecată, de nu vom păzi şi nu vom face, precum ne învaţă ei pre noi? Auziţi ce zice Domnul către ucenici: „Cela ce va asculta pre voi pre mine ascultă şi cela ce nu ascultă de<n> voi de mine nu ascultă şi de Părintele mieu". Şi, într-alt locu, zice iarăş: „Oricine nu mă ascultă şi nu-m prinde cuvintele în samă, eu nu-l voiu judeca, ce are cine să-l judece pre el. Cuvântul carele l-am grăit, acela îl va judeca la ziua cea înfricoşată". Aşa strigă sfânta lui Evanghelie şi alalte scripturi ale sfinţilor proroci şi apostolilor. Pentru aceasta, fraţilor, vă rog să nu călcăm *Sfintele Scripturi*, că ceriul şi pământul se vor clăti, iară cuvintele lui Hristos nu vor minţi. Veniţi, iubiţilor, mai 'nainte până nu vine ziua cea înfricoşată, să lepădăm grija noastră în adâncul milii lui Dumnezău, că singur Dumnezău ne chiamă pre toţi şi zice: „Veniţi cătră mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voiu odihni". Pre toţi ne chiamă iubitoriul de oameni şi blândul Domn, cel milosârd şi îndelung răbdătoriu, care va să să mântuiască toţi oamenii. Nu chiamă numai pre ai săi, ce chiamă pre toţi. „Veniţi cătră mine toţi, veri bogat, veri săracu, că pre cela ce vine cătră mine nu-l voiu scoate afară. Dară cine iaste cela ce vine cătră mine? Cela ce are învăţăturile meale şi le face pre eale, cela ce ascultă cuvântul mieu şi creade pre cela ce m-au trimis pre mine". Fericitu-i cela ce aude cuvântul şi-l păzeaşte în inima lui. Şi, iară, ticălos iaste cela ce nu-l ascultă, că cuvântul acela va să-l judece în ziua cea de-apoi a judecăţii, precum scrie: „Groaznic lucru iaste a cădea în mâna Dumnezăului celui viu". Pocăiaşte-te, frate, şi nu te stidi! Pocăiaşte-te, păcătosule! Îndrăzneaşte şi nădejduiaşte la mila cea peste măsură a lui Hristos, care au zis: „N-am venit să chem pre cei direpţi, ce pre cei păcătoşi, la pocăinţă". Pocăiaşte-te, ca să nu te ruşinezi la înfricoşata judecată, unde stau cu frică mii şi întunearece de îngeri şi de arhangheli! Când se vor vădi ceale ascunse, când se vor deşchide cărţile, când se vor despărţi oile den capre, şi unul de altul, adevărat

134^{v} groaznic şi înfricoşat / ceas va fi acela! Când va răspunde direptul Judecătoriu cu groază, cine nu se va teame? Cine să nu se spăminteaze în ceasul acela? Direptul Judecătoriu iaste tare, şi judecata făr'de milă, şi faptele noastre stau înaintea noastră, şi râul cel de focu pe denaintea judecăţii, şi lauda direpţilor cu a îngerilor netăcută, plângerea păcătoşilor neoprită, şi lacrămile fără folosinţă. Atuncea, şi avearea se va deşchide, şi direpţii vor lua, şi ferice de cei ce au flămânzit, că acolo se vor sătura. Vai de cei sătui, că acolo vor flămânzi şi vor însetoşa. Ferice de ceia ce-au plâns aicea, că acolo vor râde şi se vor mângâia. Şi amaru celora ce râd acum, că acolo vor plânge neîncetat. Şi ferice de ceia ce-au miluit, că acolo se vor milui. Şi vai de cei ce n-au miluit, că acolo nu se vor milui. Auzit-aţ cum să fericescu cei nevoitori şi cum să tânguiescu cei leaneşi? Aceastea toate le socoteaşte, omule, şi munceaşte să te spăseşti! Nu căuta celora ce să lenevescu, şi mănâncă, şi beau, că se vor usca în degrabă, ca iarba. Nu iubi lumea aceasta, căci că pogoară pre ceia ce o iubescu şi-i bucură în puţină vreame, iară apoi îi trimite goli în lumea cea de sus. Ascultă şi ia aminte *Sfintele Scripturi* şi nu te vei înşăla, nici te vei poticni de această lume mincinoasă şi vicleană. Ascultă ce zice bogoslovul Ioan: „Nu iubiţi lumea, nici ceale ce-s în lume, că tot ce iaste în lume iaste pofta cea trupească, şi pofta ochilor, şi înşălăciunea lumii, şi lumea treace, şi pofta ei, iară cela ce face voia lui Dumnezău petreace în veaci". Ascultă ce zice Domnul: „Ce va folosi omul, de va dobândi lumea toată, şi-ş va păgubi sufletul lui?". Luaţi aminte cu de-adins şi cu frică cuvântul lui, că cuvântul, carele l-au grăit şi au învăţat, acela ne va judeca pre noi în ziua cea de-apoi. Au doară mincinos iaste Domnul? Să nu fie, că el iaste adevărul şi cuvintele lui nemincinoase. Ce te leneveşti, ticăloase? Ce aştepţi? Ce gândeşti? Cine va să răspunză pentru tine? Au nu ştii că fieştecare de sine va da răspuns la Dumnezău şi fieştecare va săcera ceaea ce-au sămănat? Şi fieştecare povara lui va purta? Ce, până ai vreame, răsipeaşte sarcina

păcatelor tale, că te pofteaşte prea bunul Dumnezău, zicând: „Veniţ cătră mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi". Pre toţi îi chiamă. Nimeni, dară, să nu să îndoiască, nimeni să nu cuteaze a zice „că n-am greşit", că unul ca acela iaste orb şi nu ştie unde să află, căci zice evanghelistul Ioan: „De vom zice că nu avem păcate, minţim, şi nu facem adevărul, şi pre noi ne înşălăm, şi pre Dumnezău îl facem mincinos, căci că nimeni nu iaste curat de tină, ce trebuie, dară, lacrămile ca să-m spăl tina şi mai vârtos decât zăpada să mă albescu". Şi, iară: „Spăla-voiu în toate nopţile patul mieu, cu lacrămile meale aşter<nu>tul mieu voiu uda". Acela, într-o noapte, au greşit şi, în toate zilele, lăcrăma. Pentru aceasta, fericit s-au arătat, căci că
135r cunoştea mai 'nainte // foarte bine prorocul pre cela ce-au zis: „Fericiţi-s ceia ce plâng". Nimica, dară, de-ale lumii aceştiia să iubeşti. Nu te bucura de dulceţile lumii şi nu pofti bogăţia lumii aceştiia, uraşte hainele ceale moi, uraşte văpsiturile ceale frumoase, aşternuturile ceale grămădite, şi frumuseaţea, şi mândria, şi ale acestora drăceşti cântece, lăutele, şi fluierele, şi plesnirea palmelor, şi viersurile ceale fără cale şi netocmite. Au nu ştii, ticăloase, că aceastea toate sânt sămânţa diavolului? Aceastea toate le cearcă limbile lumii, carii n-au nădeajde de mântuinţă, ce să nu ne asămănăm noi cu limbile, ca nu cumva să ne şi osândim cu ei. Ascultaţi pre apostolul, care zice: „Aceasta, dară, zicu şi mă mărturisescu în Domnul. De-acum să nu mai umblaţi, precum umblă limbile întru deşărtarea minţii lor, întunecaţi fiind cu gândul şi, deaca vreame ce am lăsat lucrurile limbilor, să nu ne întoarcem iară înapoi, să facem iarăş acealea". O dată te-ai lepădat de Satana şi de îngerii lui şi te-ai făgăduit împreunat cu Hristos înainte, pren multe mărturii. Vezi cui te-ai făgăduit şi nu fii nebăgătoriu de samă, ce aceasta să ştii, că, în ceasul acela, ţ-au scris îngerii cuvintele şi făgăduinţele tale, şi stau în ceriuri păzite, până la ziua acea înfricoşată a judecăţii. Nu te temi? Nu te cutremuri că, la ziua judecăţii, vor aduce îngerii zapisul tău, cuvintele gurii tale,

înaintea înfricoşatului Judecătoriu, unde şi îngerii stau cu frică? Acolo vei să auzi glas de plângere, zicând că: „Den gura ta te voiu judeca, slugă vicleană". Cu adevărat, atuncea, vei suspina şi vei lăcrăma cu amar în ceasul acela şi nimic nu vei folosi. Fie-ţi milă de tine şi nu-ţ urî sufletul tău. Deşchide-ţi ochii tăi şi vezi cum să nevoiescu mulţi, cum să silescu spre tot lucrul bun, cum să ferescu de zavistie, de batjocuri, de urâciune, de râs, de curvie, de desfătare, de vrajbă, şi cum au iubit calea cea strimtă, postind, preveghind, pătimind rău şi plângând? Cum ş-au gătit făcliile luminoase? Cum gura lor, pururea, laudă şi slăveaşte pre Mirele cel fără de moarte? Ochii lor cugetă la frumuseaţea lui şi sufletul lor să veseleaşte? Socoteaşte şi vezi c-au sosit şi nu va zăbăvi. Vine, ca să bucure pre ceia ce-l iubescu pre el. Vine, ca să mângâie pre ceia ce-au tânguit ş-au plâns, nu de morţi sau de vreo pagubă trecătoare, ce de păcatul care, pre lesne, l-au făcut, şi de împărăţia carea n-are sfârşit, şi de fericita desfătare a raiului, de unde am ieşit călcând porunca lui Dumnezău, unde, iarăş, să să întoarcă ceia ce tânguiescu şi plâng. Vine, ca să încununeaze pre ceia ce pre leage s-au luptat şi calea cea strimtă şi chinuită au iubit. Vine, ca să miluiască pre cei milostivi. Vine, să sature de bunătăţi pre cei ce, pentru El, au flămânzitu ş-au fost setoşi. Vine, ca să lumineaze lumea. Vine, să lumineaze ceale ascunse ale întunearecului şi să vădească sfaturile inimilor. Şi ce nu
135v zic mai pre scurt? / Vine, să dea plată fieştecăruiaş, după faptele lui. Vine, nu de la pământu, precum, mai 'nainte, au venit, ce den ceriu, cu puteare şi cu slavă multă. Atuncea, trâmbiţele vor trâmbiţa den ceriuri şi puterile să vor clăti, tot pământul, ca apa mării, să va cutremura de slava lui. Râu de foc va cura pe denaintea lui, curăţind pământul de fărădelegi. De-cii va fi strigare fără veste: „Iată, Mirele vine, lauda direpţilor, soarele direptăţii. Iată, vine Împăratul Împăraţilor, a căruia împărăţie n-are sfârşit. Iată, vine Judecătoriul cel direpţ. Iată, vine, şi ieşiţi întru întimpinarea lui". Atuncea vor veni cu bucurie ceia

ce le sânt candilele luminate, cu multă îndrăznire veselindu-se şi având nădeajde, căci candilele lor nu s-au stinsu. Atuncea, tu, văzându-te pre tine în multă scârbă, şi rea scăpare, şi în nevoie nesuferită, şi, văzându-ţi candila stinsă, vei zice cu ruşine: „Daţi-m puţin untu-de-lemn, fraţilor, că candila mea s-au stins". Iară ei, răspunzând, vor zice: „Nu cumva ne va lipsi, şi noao şi ţie, ce te du la ceia ce vând şi-ţi cumpără". Şi veţi mearge întristat şi suspinând, şi cu amar lăcrămând, şi nicicum nu vei afla să cumperi, căci că s-au spart zborul vieţii şi toată viaţa lui tremură ca apa mării. Trecut-au şi săracii carii şădea la uşile besearecilor de vindea untu-de-lemnul. Deci, fiind de toate îngreuiat şi lipsit, vei zice, plângând şi tânguindute: „Duce-mă-voiu, de voiu bate la uşa milostivirii lui Hristos şi cine ştie, dară, de-m va deşchide?". Şi mergând, vei bate şi-ţ va răspunde denlăuntru Mirele: „Adevăr, adevăr grăiesc ţie, nu te ştiu pre tine. Du-te de la mine, lucrătoriul strâmbătăţii şi fără-de-legii. N-ai miluit, nu te vei milui. N-ai auzit glasul săracului? Nici eu nu auz al tău. De ale meale Sfinte Scripturi îţi băteai joc. Pentru aceaea, nu te voiu primi să întri. N-ai băgat samă de proroci şi de apostoli. Pentru aceaea, cuvântul carele l-am grăit, acela te va judeca în ziua acea de apoi. Du-te de la mine, nu te primeaşte uşa cea strimtă. Hrănitu-ţi-ai trupul şi sufletul ţi l-ai omorât. Dară cum vei să vii aici, să spurci împărăţia mea? Podoaba trupului tău o ai pângărit. Gura ta o ai umplut de ocări. Pe vecinul tău l-ai urât. Pohtele diavolului ai făcut şi ale meale le-ai batjocurit. Şi, acum, te rogi să vii aici, unde n-ai trimis mai 'nainte nimica? Unde nici gătiri nu ţi-ai făcut, nici lacrămi, nici plângere, nici post, nici prevegheare, nici răbdare, nici milostenie, nici cântare, nici curăţenie? Nici una de aceastea n-ai trimis mai 'nainte aici. Dară, ce cauţi? Lăcaşul acesta îl lăcuiescu ceia ce au sărăcit pentru mine. Această împărăţie iaste a milostivilor. Această veselie iaste a celora ce au plâns. Această bucurie iaste a celora ce s-au pocăit şi au lăcrămat. Această odihnă iaste a celora ce au

136r privegheat şi au // postit. Această viaţă şi bucurie iaste a văduvelor şi a săracilor. Aici, cei ce au flămânzit şi au fost setoşi să veselescu în veaci, iară tu ţi-ai luat binele tău în viaţa ta. Du-te de la Mine în focul cel veacinic. Aceastea auzind tu, vei sta înruşinat şi, stându tu acolo, va veni la urechile tale glas de veselie şi de bucurie şi vei cunoaşte glasul fieştecăruia priaten de ai tăi şi, atuncea, vei suspina amar, zicând: 'O, vai de mine, ticălosul, cum mă scăpaiu de această slavă şi m-am despărţit de priatenii miei? În toată vreamea vieţii meale am fost cu ei şi acum m-am osebit de ei. Adevărat, direaptă iaste judecata lui Dumnezeu. Adevărat, ne-bună direptate pătimescu, că ei să postiia, iară eu alergam la ospeaţe şi la cini. Ei cânta, eu tăceam. Ei să ruga, eu făceam glume. Ei lăcrăma, eu râdeam. Pentru aceaea, ei acum să bucură, iară eu mă tânguiesc. Ei să ve<se>lesc, iară eu plângu. Ei împărăţesc cu Hristos, în veaci nesfârşiţi, iară eu mă trimiţ cu antihrist în focul cel veacinic. Vai mie, ticălosul, ce mi să întâmplă? De câte bunătăţi mă scăpaiu, căci făcuiu puţină vreame voia diavolului? Acum cunoscu că fieştecare, după faptele lui, îş ia plata. Acum cunoscuiu că m-au batjocurit şi m-au poticnit această lume deşartă. O, de câte bunătăţi m-am scăpat şi în câte răutăţi m-am aruncat'. Aceastea, şi altele ca aceastea, plângând, vei zice şi nimic nu-ţ vei folosi, că nu-ţ iaste nici de un folos a te pocăi atuncea". Pentru aceasta ne învaţă şi să mărturisesc noao *Sfintele Scripturi* ale apostolilor şi ale prorocilor, că bunătăţile le-au gătit Dumnezeu celora ce-l iubesc pre el, carele ochiu nu le-au văzut, şi urechi nu le-au auzit, şi în inimă de om n-au întrat. Auzit-ai, iară, pre Domnul, zicând: „Nu te teame de ceia ce omoară trupul". Şi, într-alt loc, iară: „Ferice de cei goniţi pentru Mine". Pentru aceasta zice apostolul: „Nu vă înşălaţi, că Dumnezeu nu să amăgeaşte, că ceaea ce samănă omul aceaea va şi secera". Cela ce samănă în trupul lui, den trup va secera putrejune, iară cela ce samănă în duh, den duh va secera viaţa de veaci, că ceia ce samănă cu lacrămi aici, cu bucurie vor

secera acolo. Luaţi aminte, fraţii miei, şi ţineţi minte ceale scrise. Ieşit-au sămănătoriul să samene sămânţa lui. Cine e cel ce au ieşit şi au sămănat? – Stăpânul casii cel bun, Domnul nostru Isus Hristos. Dară ce au sămănat? – Cuvântul Evangheliei, sfintele lui învăţături. Unde au sămănat şi în care pământ? – În inimile oamenilor, în toate marginile lumii. Dară nu ascultă toţi Evanghelia, nici fac toţi arătură bună, ca, deaca va cădea sămânţa Domnului să facă roadă, ce în pământ uscat, şi în mărăcini, şi întru înşălăciune fiind, primesc cuvântul şi, după grijile, şi avearea, şi dulceţile vieţii aceştiia umblând, să îneacă şi nu
136v rodescu. Iară voi, iubiţilor, în / direptaţi-vă inimile voastre cătră primirea Evangheliei şi să nu vă îneace mintea grija cea multă a vieţii, de ce ni-e treaba să sârguim, iară nu pentru desfătări, că, de vă veţi îndestula cu cât aveţi, veţi avea odihnă. Iară, de veţi căuta saţiu şi lăcomie, iaste osteneală multă, şi cale fără de măsură, şi scârbă nesfârşită, şi viaţă cu multă grijă. Ce una numai trebuie, fraţilor, precum zice Domnul, şi pentru aceastea ce-s de treaba trupului mai puţin să ostenim, iară pentr-acealea ce-s de mântuire sufletului să grijim nepărăsit, că nu iaste trupul mai mare decât sufletul. Ce, pentru aceasta (adecă pentru suflet) să grijim, fraţilor, şi să sârguim, şi să ne gătim în toate zilele, să nu cheltuim toată vreamea vieţii noastre în grija trupului, ce, când flămânzeaşte trupul, atuncea ceare hrană. Şi, în ce chip trupul, de nu va mânca pâine, nu poate să trăiască, aşa şi sufletul, de nu va gusta de înţelepciunea cea sufletească, mort iaste. Îndoit iaste omul den suflet şi den trup şi, pentru aceasta, zicea Mântuitoriul: „Că nu numai cu pâinea va trăi omul". Şi tu, dară, ca un bun ostaş şi chivernisitoriu, dă sufletului bucatele ceale sufleteşti şi ceale trupeşti trupului, nu-ţ hrăni numai trupul şi sufletul îl laş pustiu, de leaşină, nu-ţ lăsa sufletul să moară, ce-l hrăneaşte cu cuvintele lui Dumnezeu, cu psalmi, şi cu laude, şi cu cântări sufleteşti, cu cetaniile *Dumnezeieştilor Scripturi*. Aceastea, şi altele aseamenea acestora, sânt hrana şi viaţa sufletului. So-

cotiţi-vă, fraţilor, să nu să afle cineva fără de roadă, că cela ce va sămăna în trupul lui dulceaţa lumii, adecă desfătări şi ospeaţe, den trup va secera putrejune. Iară cela ce va sămăna în duh rugăciune, post şi privegheare, den duh va secera viaţă veacinică. Socotiţi şi vedeţi că nu să laudă tocma cei ce mănâncă şi beau, nici ceia ce râd, că aceastea le fac limbile, iară leagea noastră iaste aceasta: „Fericiţi-s cei săraci cu duhul. Fericiţi-s cei ce plâng. Fericiţi sânt cei milostivi. Fericiţi sânt cei goniţi. Fericiţi sânt cei ponosluiţi. Fericiţi-s cei curaţi cu inima. Fericiţi-s cei postiţi. Fericiţi-s ceia ce au păzit curat Sfântul Botez. Ferice de ceia ce s-au lepădat de această lume pentru Hristos. Ferice de trupurile celor curaţi. Ferice de ceia ce au muieri şi ca cum n-ar avea. Ferice de ceia ce preveghează şi să roagă. Ferice de ceia ce văd mai 'nainte pre cela ce vine să judece viii şi morţii. Ferice de ceia ce lăcrămează la rugăciune". Aceastea sânt *Dumnezeieştile Scripturi* ale pravoslavnicilor. Dară, care scriptură laudă pre ceia ce zicu în lăute, în surle şi în fluiere, sau pre ceia ce râd şi să desfătează, sau pre ceia ce să îmbată şi joacă, sau pre ceia ce iubescu lumea şi ale lumii? Aceastea, leagea noastră nu ni le sfătuiaşte, aceastea Domnul nostru nu ni le-au învăţat, ce, încă, le-au dosădit, zicând: „Vai
137r celora // ce râdu acum, că vor plânge şi se vor tângui! Vai de cei sătui, că vor flămânzi! Vai de voi, bogaţilor, că vă veţ scăpa de mângâiarea voastră!". Şi, iară, pren prorocul, zice: „Vai de ceia ce râd şi ceia ce zicu răul bine şi binele rău, ceia ce facu dulcele amaru şi amarul dulce! Vai de ceia ce îndireptează pre cel necurat pentru daruri şi gonescu direptatea! Vai de ceia ce să scoală dimineaţa şi umblă la rachiu, ceia ce şăd noaptea şi beau vinul, că vinul îi va arde pre ei, că beau vinul cu alăute, şi cu fluiere, şi cu tâmpene, iară la faptele lui Dumnezău nu să uită şi faptele mânilor lui nu socotescu!". Aceastea şi altele aseamenea acestora sânt ale acelora ce iubescu lumea şi trupul, iară nu ale celora ce iubescu pe Hristos. Însă, vrea-vei să auzi puţine şi de ale celora ce iubesc pe Hristos? De ale

celora ce umblă pre calea cea strimtă? Ascultă pre apostolul, zicând: „Întru tot întărindu-vă, ca slugile lui Dumnezău, în răbdare multă, în scârbă, în nevoi, întru închisori, întru neaşăzări, în osteneale, în prevegheri, în posturi şi într-altele". Şi, iară, Domnul grăiaşte: „Sculaţi-vă, de vă rugaţi, ca să nu cădeţi în dodeială". Dară, ce trebuie să facem, fraţilor? Iată, aţ auzit cum să fericescu ceia ce călătorescu calea cea strimtă şi cum să dosădescu ceia ce îmblă pre calea cea lată şi largă? Veniţi, dară, să lăsăm calea cea largă, carea duce la pierzare. Ia, ni, să ostenim puţină vreame, ca să împărăţim în veacii nesfârşiţi, să avem, pururea, înaintea ochilor pre cela ce vine să judece viii şi morţii şi să ne aducem aminte de viaţa cea veacinică, şi de împărăţia cea fără moarte, şi de adunarea îngerilor, şi de petreacerea cu Hristos. Adu-ţi aminte că această viaţă n-are nemică, fără numai lacrămi şi suspinuri, şi ponosluri, scârbe şi ocări, trândăviri şi osteneale, boale şi bătrâneaţe, păcate şi moarte, ce să nu iubeşti lumea. Socoteaşte-te să nu te răzvrătească lumea aceasta, să te poticnească, că te va trimite gol în ceaea lume. Adu-ţi aminte de cela ce zice: „Ne-ncetat vă rugaţi". Nu te bucura de nălucirile aceştii lumi. Psalomul să-ţ fie pururea în gură, că singur Domnul, prin sine, învaţă şi roagă ca să ne gătim pre noi de-aicea şi, veri de ce-am greşit şi am păcătuit, să ne vindecăm pren lacrămi, până avem vreame de pocăinţă, că vreamea pocăinţii puţină iaste, iară împărăţia ceriului n-are sfârşit. Pre sfinţi îi fericim şi cununile lor poftim, iară străduirile lor nu vrem să le urmăm. Nu ştiţi că şi ei, fără osteneale şi fără necazuri, gata nu să încununa, precum vă iaste voao voia? Vei să auzi ce odihnă au avut sfinţii într-această lume? Unii s-au muncit încumplit, alţii au luat ispită de batjocuri, şi de bătăi, şi de legături, şi de închisori, cu pietri s-au ucis, cu firistraie s-au tăiat, s-au ispitit cu moarte, de sabie au murit, au îmblat cu cojoace, cu piei de capre, lipsiţ, necăjiţi, chinuiţi, cărora nu le era vreadnică lumea, în pustiu rătăciţi şi pren munţi, şi pren peşteri, şi în gaurile

137^{v} pământului. / Iată, aţ auzit oarece parte den ceale multe a sfinţilor, desfătare şi odihnă ce-au avut într-această viaţă şi le-au suferit aceastea ca o bucurie, de vreame ce vedea mai 'nainte bunătăţile ceale gătite în ceriuri, care ochiu nu le-au văzut şi urechile nu le-au auzit, şi la inimă de om n-au întrat, că, Dumnezău numindu-se, izgoneaşte dracii. Macară spre lucru de-ţ porneşti mâna, limba să cânte şi mintea să să roage. De vei să scapi den iad, de nimeni să nu-ţ râzi. Vai de cel fără-de-leage! Când toţi să luminează, el să întunecă şi de cel hulitoriu, că i să leagă limba! Dară, cum va răspunde la înfricoşatul judecătoriu? Vai de cel lacom, că avearea lui fuge şi focul pre dânsul primeaşte! Vai de cel leaneş, că va cerca vreamea carea o au cheltuit rău şi, cercându-o, nu o va afla! Vai de iubitoriul de curvie, că întină podoaba şi se va scoate cu ruşine de la nunta cea împărătească! Vai de cel suduitoriu şi, împreună cu el, şi beţivul, că cu ucigaşii se vor orândui şi cu preacurvarii se vor munci! Vai de cela ce mănâncă şi bea fără măsură, că se va cerca ca o oaie spre jungheare! Vai de cel făţarnic, că păstoriul se va lepăda de el şi lupul îl va răpi! Iară, ferice de cela ce mearge pre calea cea strimtă şi, purtând cunună, mearge la ceriu! Ferice de cela ce are viaţă înaltă şi firea smerită, că lui Hristos urmează şi, împreună cu el, va şădea! Ferice de cela ce miluiaşte săraci mulţi, că şi ajutoriu va afla la judecata cea viitoare, că cei grabnici vor răpi împărăţia ceriurilor! Ia, ni, să grăbim, dară, pre noi, fraţilor, spre tot lucrul bun să ne mângâiem, pre înşine să ne învăţăm, să zidim în vecie, precum făceaţi pururea. Măcară în cale de veţ îmbla, pentru judecată să vă fie vorba voastră şi pentru răspunsul vostru. Macară veri ce lucru veţ face, macară în aşternuturile voastre sau altceva de veţ face, pururea pentru judecată şi pentru venirea direptului Judecătoriu să grijiţi, şi să vă aduceţi aminte în inimile voastre, şi să ziceţi unii către alţii: „Oare în ce chip iaste întunearecul acela cel mai denafară? Oare cum iaste focul cel nestins şi viarmele cel neadormit? Oare cum sânt scrâşnirile dinţilor?". Aceastea vorbiţi unii către alţii,

pururea, ziua şi noaptea: „Unde cură râul cel de foc şi curăţeaşte pământul de fără-de-legile celor ce să află pre dânsul? Cum se va învălui ceriul, ca o hârtie? Cum vor cădea stealele, ca frunzele den zmochin? Cum va peri soarele şi luna? Cum se vor desface ceriurile cu porunca Stăpânului? Cum, fulgerând, se va pogorî Judecătoriul den ceriu? Cum vor alerga puterile cereşti, cutremurându-se? Cum se va găti scaunul cel înfricoşat? Cum se va cutremura pământul, primind pogorârea judecătoriului? Cum vor zice trâmbiţele, cum să vor deşchide mormânturile? Cum se vor scutura mormânturile? Cum cei den veaci adormiţi se vor scula ca den somnu? Cum se vor întoarce sufletele la trupuri? Cum vor alerga sfinţii întru întimpinare? Cum cei gata se vor învrednici în tării, cum
138r celor leaneşi se va // închide casa Mirelui?". Aceastea a cugeta bine iaste, de aceastea a griji ziua şi noaptea trebuiaşte, că cela ce-ş va aduce aminte pururea de moarte nu va greşi multe. Să nu alergăm, în toată vreamea vieţii noastre, pentru pântece, nici pentru îmbrăcăminte. Aceastea le fac limbile, carele n-au nădeajde de viaţa cea veacinică. Deci, să nu ne asămănăm lor, ce să ascultăm ce zice Domnul: „Cercaţi întâiu împărăţia lui Dumnezău şi direptatea lui şi aceastea toate se vor adaoge voao". Ia, ni, să cercăm, fraţilor, împărăţia aceaea carea nu să treace în veacii cei nesfârşiţi, să ne rugăm, iubiţilor, cu dureare den inimă şi suspini de lacrămi, ca să nu ne scăpăm de fericitul acela glas, să ne părăsim de mâncările ceale multe ale lumii aceştiia, ca să dobândim acolo saţiul raiului. Să plângem aici puţin, ca să râdem acolo. Să flămânzim aici, ca să ne săturăm acolo. Să întrăm prin uşa cea strimtă şi prin calea cea necăjită, ca să călătorim acolo calea cea lată şi largă. Şi, iară, zicu: „Socotiţi, să nu ne împiadece, şi să ne batjocurească această viaţă, şi să ne trimiţă goli şi ticăloşi în veacul acela, că pe mulţi au poticnit, pe mulţi au batjocurit şi i-au orbit rătăcirea lumii aceştiia". Iară, noi, fraţilor, să ne păzim şi să auzim pre Domnul, zicând: „Veniţi după mine". Toate să părăsim şi lui să urmăm, şi

să scuipim toată bucuria a lumii aceştiia, căci că-ş râde de ceia ce o iubescu. Iară noi să silim, viaţa vecinică să dobândim, ceata cea cu îngeri, petreacerea cea cu Hristos, că a lui e slava şi putearea, cu Părintele şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 2 al prea cuviosului părintelui nostru Efrim Sirul. La cruce, şi pentru pocăinţă, şi pentru a doa venire. Blagosloveaşte, Părinte

Toată sărbătoarea şi fapta Domnului nostru Isus Hristos iaste mântuitoare şi lauda noastră, creştinilor. Iară lauda laudelor iaste crucea şi sărbătoare sărbătorilor, când Paştile noastre pentru noi s-au junghiat Hristos şi, încă, s-au sculat den morţi Mielul lui Dumnezeu, cel ce rădică păcatul lumii. Şi nu numai aceasta iaste cinstită şi sfântă den zile, ce şi cealealalte sărbători, toate sânt sfinte şi cinstite, şi să osebescu unele de altele cu mărirea, luminându-se cu strălucirea Dumnezeirii. Pre aceastea să cade să le cinstească cu vrednicie şi să le sărbeaze cu credinţă cela ce să nevoiaşte cu de-adins pentru poruncile
138v lui Dumnezeu, că cei întinaţi şi pân / găriţi de păcate nu stau la sărbătoare. Iară sărbătoare bună şi plăcută lui Dumnezeu iaste pocăinţa lacrămilor, părăsirea păcatelor, cunoştinţa lui Dumnezeu şi pohta bunătăţilor celor veacinice. Atuncea, şi în ceriu, să face bucurie. Atuncea şi beseareca să veseleaşte şi chiamă împreună pre toţi direptii, zicând: „Bucura-ţi-vă cu mine, că Fiul Mieu, acesta, au fost mort cu greşalele şi au învis pren pocăinţă. Sărbătoare bună şi plăcută lui Dumnezeu iaste unde sărbează împreună Hristos, unde să mângâie săracii, unde să odihnesc văduvele, unde să cinsteaşte Dumnezeu în psalmi şi în cântări sufleteşti". Aceştia sânt cei întru numele lui adunaţi. În mijlocul unora ca acestora au făgăduit a să afla Domnul. Fericiţi-s unii ca aceia ce sânt adunaţi întru numele lui, că, având pre Stăpânul cu ei, în

mijlocul lor, de nimic pre ei nu-i va lipsi. Întru acesta chip, dară, să cinstim sărbătorile Domnului, nu lumeaşte, ce mai presus de lume. Să nu împodobim predvoarele, să nu strângem hore, să nu înfrumuseţăm ulițele târgului, să nu ne dăm auzirile după alăute şi fluiere, să n-avem grija aurului, ca să facem cercei şi ineale de aur. Nu strica lucrul lui Dumnezeu pentru mâncarea, precum învaţă apostolul, nu te păgubi de Sfânta Liturghie, pentru nesaţiul pântecelui, la magherie zăbovindu-te, ce aceastea să le lăsăm la ceia ce li-e Dumnezeu pântecele şi slava, iară noi toţi, mici şi mari, bărbaţi şi fămei, creştineaşte să cinstim sărbătorile Domnului, precum ne-am învăţat. Cu psalmi şi cu laude, şi cu cântări sufleteşti să încununăm predvoarele, ca creştinii, iară nu ca elinii, cu dafini şi cu flori, sau cu alte materii, care lucru iaste al elinilor şi al jidovilor, că umbra Legii Vechi au trecut, iară adevărul au înflorit, precum auzim pre apostolul, zicând: „Ceale vechi au trecut. Iată, să făcură toate noao". Rătăcirea idolilor s-au surpat. Iadul s-au prădat, robia cea dentru el, de iznoavă, s-au chemat. Împărăţiile înşălăciunii cei de Dumnezei mulţi s-au zdrobit. Omul s-au izbăvit. Dumnezeu au împărăţit. Lumea să veseleaşte. Crucea să politiceaşte, căriia i să închină toate marginile pământului, întru care ne lăudăm cu fericitul Pavel, ce zice: „Iară mie să nu-m fie a mă lăudarea, fără numai în crucea Domnului". Pentru aceasta, şi deasupra uşilor, şi în frunte, şi asupra ochilor, şi la gură, şi la pieptu, şi în toate mădulările noastre, cu crucea, să ne înfrumuseţăm şi să ne înarmăm, arma cea nebiruită a creştinilor, biruitoriul morţii, nădeajdea creştinilor, lumina tuturor, deşchizătoriul raiului, curăţitoriul eresurilor, tăria proslavnicii credinţe, paza cea mare şi lauda cea mântuitoare a besearecii. Pre aceasta, creştinule, în toate zilele şi nopţile, nu o părăsi, nici un ceas, nici o cirtă, ce şi dormind, şi deşteptat, şi lucrând, şi mâncând, şi bând, şi călătorind,
139r măcară pre mare vei umbla, măcară apă // vei treace, toate mădulările tale să le pecetluieşti cu cinstita şi de viaţă făcătoarea crucea, şi niciodată nu te vei teame de frica

cea de noapte, de săgeata ce zboară ziua, de lucru ce umblă întru întunearec, de întâmplarea şi de diavolul cel de amiază-zi. De o vei lua pe cruce pururea întru ajutoriu ţie, nu să vor apropia de tine reale şi biciu nu să va apropia în sălaşul tău, că, văzându-o pre ea, puterile ceale împotrivă să cutremură şi să depărtează. Aceasta au sfinţit lumea şi lumina au adaos şi, adunând limbile de la răsărit, şi de la apus, şi de la amiază-zi, şi de la 'miază-noapte, într-o besearecă şi întru botez în dragoste i-au legat. Aceasta iaste părеatele cel nebiruit al pravoslavnicilor! Ce gură sau ce limbă va lăuda cu vrednicie arma cea făcătoare de biruinţă a împăratului Hristos? Crucea iaste nădeajdea creştinilor. Crucea e înviare morţilor. Crucea e şchiopilor cârjă. Crucea e povaţă orbilor. Crucea e marea cuviinţă împăraţilor. Crucea e îndrăznirea călugărilor. Crucea e acoperimântul golilor. Aceasta iaste carea s-au înfipt în mijlocul lumii, în locul căpăţinii şi de'ndată au odrăslit strugurul vieţii. Cu această sfântă armă au spart Hristos pântecele iadului cel de tot mâncătoriu şi au astupat gura diavolului cea cu multe meşteşuguri. Pre aceasta, văzându-o moartea cutremurându-se şi înfricoşându-se, pre toţi câţi îi avea de la Adam, cel dentâiu zidit, i-au slobozit. Cu aceasta înarmându-se fericiţii apostoli, toată putearea vrăjmaşului au călcat şi, vânând, toate limbile le-au adunat la închinăciunea aceştiia. Cu aceasta, ca cu o platoşă îmbrăcându-se ostaşii şi mucenicii lui Hristos, toate meşteşugurile şi semeţia tiranilor au călcat şi în vileag au mărturisit pre cel răstignit. Pre aceasta, purtându-o ceia ce să leapădă de lume cu multă bucurie lăcuiescu în pustiu şi în munţi, şi în peşteri, şi în gaurile pământului. O, nespusă bunătate de iubire de oameni a lui Dumnezeu, şi câte bunătăţi au dăruit neamului omenescu, slavă iubirii lui de oameni! Auzit-aţi, iubiţilor şi de Hristos iubitori, câtă iaste putearea crucii? Câte lucruri şi câte bunătăţi face, că aceasta, ca un bun cârmaciu, ocârmuind viaţa aceasta a noastră şi împăcându-o, şi pricină făcând noao, şi de viaţa cea viitoare! Aceasta,

iarăş, şi la a doa venire a Domnului, întâiu va să să arate ca un cinstit, şi închinătoriu, şi sfânt schiptru al împăratului Hristos, după cuvântul Domnului, care au zis: „Că se va arăta sămnul Fiului omenescu în ceriu". Aceasta, dară, iaste întâiul îngeru ce luminează tot pământul, den margine până în margine. Strălucind mai vârtos decât lumina soarelui, venirea Domnului va vesti. Aceastea să să zică spre aceasta, dară ceale după aceast(ă) descoperire pre urma crucii, care, în ce chip vor fi? Vai de mine, fraţii miei, de Hristos iubitori, aduşu-m aminte de ceasul acela, şi mă cutremuraiu, şi vruiu să părăsescu cuvântul aici, de
139v frică multă, a / ducându-mi aminte de cealea ce vor să să descopere în urma crucii, pentru că cine le va povesti pre eale? Ce gură le va vesti? Şi ce fealiu de limbă le va grăi? Ce glas le va arăta? Ce auz va încăpea, acealea să le audă, care aceastea făcându-se, puterile ceriurilor se vor strămuta, pentru că cine nu se va teame şi nu se va cutremura în ceasul acela? Când Împăratul Împăraţilor se va scula den scaunul slăvii şi, pogorându-se să cerceteaze pre toţi ceia ce lăcuiescu în lume şi să-ş întreabe cu ei, va să dea direptilor bunătăţile, iară celor nevreadnici muncile, ca un Judecătoriu direpţ. Aceastea, dară, aducându-mi aminte, frică mă cuprinde, mădulările mi să slăbesc de toate părţile, ochii îm lăcrămează de frică, glasul îm amurţeaşte, buzele mi să încremenescu, limba mi să îngrozeaşte şi gândurile meale cugetă a tăcea, frica mă ţine şi mă ceartă să tacu, că multă iaste frica şi peste măsură, că minuni groaznice şi mari ca aceastea nu vor mai fi în toate neamurile. Că şi acum, de multe ori, când să face, fără veaste, fulger şi tunet, foarte tare spămintează pre tot omul şi toţi ne plecăm la pământ. Deci, de vreame ce ne spămintează pre noi aceastea mici, în ce chip vom suferi atuncea când vom auzi glasul trâmbiţii, den ceriu, mai mare decât toate tunetele, viind şi deşteptând pre toţi cei den veaci adormiţi, direpţi şi păcătoşi? Atuncea, cei den iad ai firii omeneşti, auzând glasul trâmbiţei, vor alerga cu grabă, căutându-ş mădulările lor. Atuncea, când vom

vedea toată firea omenescă în clipala ochiului sculată den locul ei, şi adunându-se de la marginile pământului judecată, pentru că va porunci marele Împărat, cela ce are puteare spre tot trupul, şi îndată cutremur va da pământul pre morţii lui, veri hiară de va fi răpit, veri peaşte de-l va fi mâncat, veri pasere, cât clipala ochiului le vor aduce de faţă. O, cum vom răbda, fraţilor, când vom vedea râul cel de foc, ieşind ca o mare sălbatecă şi va mânca munţii, şi zăpodiile, şi toată lumea. Atuncea, iubiţilor, de focul acela, apele vor seca, izvoarăle vor lipsi, marea se va usca, văzduhul se va cutremura, stealele vor cădea, soarele va peri, luna se va schimba în sânge, ceriul se va învălui ca o hârtie. Când vom vedea pe îngeri trimiş, şi alergând în toate părţile cu grabă, şi strigând pe slugile lui Dumnezău ceale alease dentru o margine a ceriului până în ceaea margine, când vom vedea ceriu nou şi pământ nou, când vom vedea sămnul Fiului omenescu arătându-se în ceriu şi luminând toate marginele pământului, atuncea toţi, văzând întru înălţime ivindu-se acestu împărătesc şi groaznic scriptru, va cunoaşte fieştecine că, după el, va să să arate Împăratul. Într-acela ceas, va gândi fieştecarele în ce chip va ieşi <în> întimpinarea lui Hristos. De se va şti pre sine vinovat, va sta gol şi mâhnit, aşteptând să-i iasă răspunsul lui, că-ş va privi faptele sale, stând înaintea feaţii lui, veri bune, veri reale. Atuncea, ceia ce-au umblat
140r pre calea cea strimtă şi ne // cârmită, şi toţi ceia ce chiar s-au pocăit, şi toţi cei milostivi şi primitori de oaspeţi vor sta blânzi, cu multă bucurie aşteptând fericita nădeajde şi arătarea slăvii a marelui Dumnezău şi Mântuitoriului Isus Hristos. Vine, ca să veselească pre ceia ce s-au nevoit în privegheri, şi în posturi, în cântări. Vine, ca să încununeaze pre cei milostivi. Vine să înalţe pre ceia ce-au sărăcit pentru numele lui, pre ceia ce n-au iubit lumea, ce toate părăsându-le şi numai lui urmând. Vine, nu iară de pe pământ, ce den ceriu, ca un fulger înfricoşat. Atuncea va fi strigare mare, zicând: „Iată, Mirele vine! Iată, Judecătoriul soseaşte! Iată, îndi<re>ptătoriul să descopere!

Iată, Dumnezăul tuturor vine să judece lumea şi să plătească căruiaş, după faptele lui!". Atuncea, iubiţilor miei fraţi, de strigarea aceaea vor geame rărunchii pământului, dentr-o margine a lui până într-alta, şi marea, şi toate adâncurile. Atuncea va fi frică şi nevoie, şi va cuprinde spaimă pre tot omul de strigarea şi de glasul trâmbiţelor. Atuncea, puterile ceriurilor se vor clăti, atuncea vor alerga înainte ceatele îngerilor, heruvimii şi serafimii, în puteare, strigând: „Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul, Cel ce iaste şi Cel ce vine, Atotţiitoriul". Atuncea, toată zidirea, în ceriu şi pre pământ, şi de supt pământ, în puteare vor striga: „Blagoslovitu-i Cel ce vine întru numele Domnului". Atuncea se vor despica ceriurile şi se va ivi Împăratul şi Domnul Domnilor, ca un fulger groaznic, cu puteare şi cu slavă multă şi nespusă, şi-l va vedea pre El tot ochiul, şi ceia ce l-au împuns pre El şi, bătându-se, vor plânge de El toate neamurile pământului. Atuncea, ceriul şi pământul se vor întoarce spre fugă, precum au arătat mai 'nainte Isaia, zicând: „Văzut-am scaun alb mare şi pre Cel ce şădea pre el, de-a căruia faţă au fugit ceriul şi pământul". Atuncea va şădea pre scaunul slăvii lui, precum El au zis: „Şi se vor aduna înaintea lui toate limbile". Oare ce fealiu de suflet se va afla să rabde, când se vor pune scaunele şi va aşăza judecata, şi cărţile se vor deşchide? Atuncea vom vedea nenumăratele puteri a îngerilor şi ale arhanghelilor. Atuncea se va plini prorocia lui Daniil, ce zice: „Eu priveam până s-au pus scaunele. Şi cel vechiu de zile au şăzut, haina lui albă ca zăpada, părul capului lui ca lâna cea curată, scaunul lui pară de focu şi roatele lui focu arzând, râu de focu să trage pe denaintea lui, mii de mii dvoriia înaintea lui, şi întunearece de mii slujiia lui, judecată s-au aşăzat, şi cărţile s-au deşchis". Mare frică va fi, fraţilor, într-acela ceas! Atuncea să vor deşchide cărţile ceale înfricoşate, în carele sânt scrise faptele noastre, şi cuvintele noastre, cealea ce-am făcut într-această viaţă şi ne-au părut că vom înşela pre Dumnezău. Pre cela cercetează inimile şi rărunchii, că acolo sânt scrise toate

faptele şi gândurile oamenilor, veri bune, veri reale. O, câte lacrămi ne trebuiescu, într-acela ceas, şi ne lenevim,
140v că, pren la / crămi şi prin milostenii poate neştine să stingă greşalele ceale ce sânt scrise în cărţile acealea! Cât vom suspina şi cu jale vom lăcrăma, când vom vedea, cu ochii noştri, împărăţia ceriurilor cea nespusă şi vom vedea înfricoşatele munci! Şi, între aceastea toate, toată firea oamenilor, de la Adam cel dentâiu zidit, până la cel născut mai pe urma tuturor, atuncea să va plini cuvântul cel scris: „Viu sânt Eu, zice Domnul, că mie mi se va pleca tot genunchiul, a celor cereşti şi a celor păminteşti, şi a celor de supt pământ. Şi toată limba va mărturisi, că Domnul Isus Hristos, întru slava lui Dumnezău, Tatălui, amin". Atuncea, toată omenirea stând între împărăţie şi între judecăţi, între viaţă şi între moarte, între bucurie şi între nevoie, şi toţi în jos împilându-se şi nerădicându-şi capul în sus, vor căuta înaintea lor, stând înaintea judecăţii şi tare cercetându-se. Şi, mai vârtos, ceia ce-au vieţuit în lenevire şi aceastea văzându-le, iară împilându-se, îş vor aduce aminte de toate faptele lor şi-ş vor vedea fieştecarele faptele înaintea lui. Şi ceia ce nu s-au pocăit, plângând, vor zice: „Vai de noi, ticăloşii, cum ne-am nevoit, ce ne-am cheltuit şi vreamea noastră jucând, batjo<cu>rind şi batjocurindu-ne! Cum n-am străduit, pentru căci n-am miluit pre săraci, pentru căci am urât pre fratele nostru, căci n-am făcut vreun bine! Că aşa ni s-ar fi iertat noao, până au fost vreame de pocăinţă, ce ne-am petrecut anii noştri râzând, şi desfătându-ne, şi glumind. Ce vom face acum, că, iată, ne ajunse ceasul cel înfricoşat de carele auziiam, de multe ori, şi râdeam? Ce vom face, ticăloşii, că cărţile s-au deşchis şi judecă pre toţi?". Aceastea gândind ei, vor auzi glasul Judecătoriului: „Arătaţi-vă faptele şi vă luaţi plata". Într-acela ceas să vor turbura toate ceatele creştineşti, arhiereii, preoţii, diaconii, cetitorii, precum zice apostolul: „Fieştecare să va scula în ceata lui să dea samă la Dumnezeu". Atuncea, să vor cutremura de frică împăraţii şi putearnicii, săracii şi bo-

gaţii, că au sosit ceasul, ca să să cunoască fapta a fieştecăruia înaintea îngerilor şi a oamenilor şi cine, ce au sămănat, să seacere. Vai, fraţilor, de Hristos iubitori, că vrând să spuiu cealea ce vor să fie, după aceastea mă tânguiescu de frică, şi îm mergu lacrămile, şi încremenescu. De vreame ce iaste poveastea înfricoşată, atuncea, iubitorilor de Hristos, să va cerca a fieştecăruia creştin peceatea ce au luat, adecă credinţa să fie curată, peceatea nestricată, haina nepângărită şi mărturisirea cea bună, carea o am mărturisit înaintea a multe mărturii, zicând: „Lepădămu-ne de Satana şi de toate lucrurile lui, nu de unul sau doao, sau cinci, ce de toate lucrurile ale diavolului". Această lepădare, dară, ni să va ceare noao, întru acela ceas, şi fericit va fi cel ce o au păzit, precum s-au tocmit pre-ntr-un cuvânt, ce zice: „(Să leapădă) de tot lucrul rău al diavolului, adecă de preacurvie, de curvie, de
141r năcurăţie, de minciuni, de zavistie, // de furtişag, de ocări, de amărăciune, de mânie, de ţinearea mâniii, de vrajbă, de price, de beţie, de cuvinte deşarte, de mândrie, de râsuri, de zicături, de alăute, de fluierături, de jocuri, de cântece drăceşti, de lăcomie, de iubirea argintului şi cea de-apoi, răutatea tuturor răutăţilor, de închinarea idolilor şi de farmece". De aceastea şi de altele aseamenea acestora să leapădă fiecare credincios, în sfânta scriptoare a Botezului. Această lepădare, dară, ni se va ceare în ceasul acela. Iară, în ce chip să vor aleage, voi grăi în dureare şi voiu zice în suspini cu lacrămi, povestind acealea, precum sânt mai pre urmă. Atuncea, iubiţilor de Hristos, după ce să vor afla şi să vor cerceta înaintea îngerilor şi a oamenilor, şi după ce să va piarde toată stăpânirea şi putearea, şi toţi vrăjmaşii să vor pune supt picioarele lui, atuncea, dară, precum au zis Domnul: „Despărţi-i-va pre ei unii dentr-alţii, precum aleage păstoriul oile den capre", şi va pune pre oi de-a direapta lui, adecă pre ceia ce au roadă bună, cealea ce cunosc pre păstoriul, pre ceia ce au păzit peceatea, cealea ce au urmat păstoriului ce au zis: „Veniţi după mine". Pre ceia ce n-au pângărit sfânta credinţă cu ereticii, aceastea

oi, zic, le va pune de-a direapta lui, iară caprele ceale fără roadă, câte au mâniat pre păstoriul, care s-au păscut cu ereticii şi s-au lepădat de Sfânta Troiţă, carii au sărit fără tocmeală, s-au desfătat, au jucat şi, adunând (vaietele), au ieşit dentru această viaţă pustii de toată fapta bună şi de tot păcatul plini, pre carii, văzându-i Domnul în ceasul acela, îş va întoarce faţa lui şi, atuncea, va zice celor de-a direapta lui: „Veniţi, blagosloviţii Părintelui Mieu. Veniţi fiii luminii. Veniţi ceia ce pentru Mine aţi sărăcit, şi aţi flămânzit, şi aţi însetat, şi ceia ce n-aţi iubit lumea, nici ceale den lume. Veniţi, ceia ce pentru Mine aţi părăsit toată bucuria lumii, rudenii, priateni, părinţi şi coconi. Veniţi ceia ce aţi lăcuit pren pustii şi în munţi, şi-n peştiri, şi-n gaurile pământului, cu hiarăle, sălăşluiţi acum cu îngerii Miei în ceriu. Veniţi, blagosloviţii Părintelui Mieu, de moşteniţi cea gătită voao împărăţie de-nceputul lumii". Atuncea, va zice şi celor de-a stânga: „Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, şi urâţilor, nemilostivilor urâtori de fraţi şi, mai vârtos, urâtori de Hristos. N-aţi miluit, nu vă veţi milui. N-aţi ascultat glasul Mieu, a preacuratele Evanghelii, a fericiţii Miei ucinici, nici Eu nu voiu asculta plânsul vostru. Desfătatu-v-aţi pre pământ, luatu-v-aţi bunătăţile în viaţa voastră, Eu acolo, în toate zilele, strigam pren *Sfintele Scripturi* şi pren proroci, iară voi, auzind, batjocureaţi. Acum, dară, vă zic voao: 'Nu vă ştiu pre voi, duceţi-vă de la Mine, blăstămaţilor, la întunearecul cela mai denafară şi în focul cel veacinic, carele e gătit diavolului şi slugilor lui'. Şi se vor duce aceştia în
141v munca de veaci, iară direptii în viaţa veacinică". / Însă, în iad, în multe fealiuri să vor munci, după ceale urâte ale lor fapte, de vreame ce, într-un chip, să va munci preacurvariul şi într-alt chip ucigaşul, şi într-alt chip furul şi beţivul. Câţi s-au spurcat în eresuri vor auzi ceaea ce zice: „Ridice-se necuratul, ca să nu vază slava Domnului, iară ceia ce au avut vrajbă unii cu alţii şi li să va întâmpla a ieşi den viaţă, necontenită osândă vor afla şi, ca nişte prea urâţi în cel mai denafară să vor trimite, ca cum au

urât pre cela ce au zis: 'Iubiți-vă unii cu alții'. Vai de cela ce iubește curvia! Vai de preacurvariul! Vai de bețivul! Vai de furul! Vai de ceia ce să vrăjăscu și vai de fărmecători! Vai de ceia ce s-au pângărit cu hulitorii ereticilor. Vai de ceia ce batjocurescu *Sfintele Scripturi*! Vai de ceia ce să lenevescu și-ș pierd vreamea carea rău o cheltuiescu, că mult o vor căuta și nu o vor găsi! Vai de cela ce îndireptează pre cel păgân pentru mita! Vai de ceia ce răpescu ceale striine! Și, ca să zic mai pe scurt, vai de toți ceia ce să vor întâmpla den' a stânga, că să vor întuneca și să vor cutremura, și să vor scrâșni cu dinții, când vor auzi!: ‚Duciți-vă de la mine, blestematilor!'". Atuncea, dară, să vor duce cu multă frică de la judecată, dându-se pre mâna morții, ca să-i păstorească pre ei. Atuncea să vor despărți unii de alții și vor purceade călătorie carea nu mai are întoarcere. Atuncea să vor despărți episcupi de episcupi, și preoți de preoți, și diaconi de diaconi. Atuncea să vor despărți împărații, ca niște robi, și vor plânge, ca pruncii, și să vor cerceta fără de milă. Atuncea vor suspina domnii și boiarii, căutând într-o parte și-ntr-alta și nimini nu va fi să le ajute. De vreame ce nici avuția să va vedea, nici momealnicii li se vor cuceri și dvori. Atuncea să vor despărți părinți de fii, tată de fiu, maică de fiică, priaten de priateni și rudeniile de rudenii. Atuncea să vor despărți cu jale bărbații de muieri, carii nu ș-au păzit patul nespurcat. Atuncea, gonindu-se și bătându-se de îngeri sălbateci și fără voie împingându-se, să vor duce scrâșnind în dinți și mai cu amar să vor întoarce, de vor căuta îndărăt, să vază pre cei direpți, de carii s-au despărțit și, văzând bucuria și lumina lor, plângând cu amar, să vor dosădi, de-acii neputând să mai vază îndărăt și, apropiindu-se la acel loc rău, unde să împart la toți muncile. Atuncea, văzându-ș istovul și cum că nu iaste nimeni să să roage pentru ei, nici vor mai cunoaște vreun prilej de a se mai întoarce, vor zice, tânguindu-se: „O, câtă vreame am pierdut în deșărt, cum îș bătu joc de noi deșarta lume, cum nu ne-am nevoit și noi,

văzând pre alții nevoindu-se, ce, când auziiam *Sfintele Scripturi*, râdeam, batjocurindu-ne și pre înșine și pre cei ce citiia. Acolo grăia Dumnezeu și noi nu băgam samă. Iată, că aicea și noi strigăm și el îș întoarce fața despre noi.
142r Ce ne-au folosit // lumea? Unde iaste tatăl, cel ce ne-au născut? Unde e maica, cea ce s-au chinuit? Unde-s coconii? Unde-s priatenii? Unde e avuția? Unde e gâlceava și ospeațele? Unde e calea cea multă și fără vreame? Unde e neamul cel bun și cunoscuții? Unde-s împărații, și putearnicii, și înțelepții? Cum de nici unele de aceastea nici o folosință n-avem, ticăloșii de noi?". Atuncea, văzând părăsirea cea de săvârșit și a lui Dumnezeu, și a sfinților, cu suspinuri și cu lacrămi vor zice: „Spăsiți-vă, sfinții și direpții, de carii ne-am despărțit! Spăsiți-vă, priatenilor și rudeniilor! Spăsiți-vă, părinților și maicilor! Spăsiți-vă, fiilor și featelor! Spăsiți-vă, apostolii, și mucenicii, și prorocii Domnului! Spăseaște-te, ceata călugărească! Spăseaște-te, și tu, împărătească, de Dumnezeu Născătoare, carea mult te-ai rugat pentru noi, ce noi n-am vrut să ne pocăim și să ne spăsim! Spăseaște și tu, cinstită și de viață făcătoare de cruce! Spăseaște-te, raiul desfătării! Spăseaște-te, Ierusalimul cel de sus, a celor dentâiu născuți! Spăseaște-te, împărăția ceriurilor, carea n-ai sfârșit! Spăsiți-vă toți împreună, că, de acum, nu vom mai vedea pre nimeni den voi, de vreame ce ne ducem la judecata muncilor, carea n-are sfârșit, nici odihnă!. De-cii vom mearge fieștecare la locul lui cel gătit, care și l-au gătit lor cei ce n-au vrut să să pocăiască, ca să scape de urgia și de nevoia aceaea. Până aicea ați auzit istovul și ce pat cei lenevoși, precum ați auzit și pentru înfricoșatul ceasul acela. De aceasta să grijim, fraților, că acesta iaste carele cercetează toată viața noastră, pentru acest ceas înfricoșat, *Sfânta Scriptură*, de la Răsărit până la Apus, pre beseareci strigă și zice: „Veniți toți cei osteniți și împovărați și eu vă voiu iușura pre voi". Și, iară, zice: „Eu sânt viața și adevărul". Această cale și acest adevăr să iubim, fraților, ca să bine plăcem

lui Dumnezeu, a căruia e slava şi cinstea, închinăciunea şi marea cuviinţă, cu Părintele, şi cu Fiul, şi cu Sfântul Duh, acum şi pururea, şi în veacii veacilor, amin. /

142v **Cuvânt al 3 dentru ale sfântului Simeon, Bogoslovului celui Nou. Pentru că nu să cade a zice că nu să poate acum a ajunge la săvârşitul bunătăţii cel ce va vrea şi a se asămăna sfinţilor celor de demult. Şi cum că tot cel ce învaţă ceale împotrivă eres nou învaţă pre ceia ce-l ascultă pre el**

Fraţilor şi părinţilor, mulţi grăiescu, în toate zilele, pre carii şi noi îi auzim, că, de-am fi fost în zilele apostolilor şi să ne fim învrednicit să vedem pre Hristos, ca şi ei, ne-am face şi noi sfinţi, ca şi ei. Nu cunoscu că acel Hristos, ce era atuncea şi învăţa, acela şi acum învaţă şi grăiaşte în toată lumea, că, de n-ar fi fost acela ce au fost atuncea, şi acum aseamene tot într-un chip, Dumnezeu întru toate, şi în fapte şi în lucruri, cum zice aceastea, că Tatăl pururea să arată Fiului şi Fiul Tatălui, pren Duhul Sfânt. Tatăl, până acum lucrează, şi eu lucrez, că toate care zice cinevaş, că nu sânt tocma ceaste de acum cu ceale de atuncea, că-l vedea trupeaşte şi-i auziia cuvintele, ce acum, nu numai cu auzul auzi, că învaţă pentru Dânsul şi pentru împărăţia lui, care şi eu o zic cu adevărat că nu iaste tocma acum ca atuncea. Ce aceasta de acum cu mult iaste mai mare şi, încă, mai pre lesne aduce acum spre credinţă şi spre adeverinţă decât atuncea când îmbla trupeaşte, şi-l vedea, şi-l auziia, căci că atunci să arăta celor fără minte jidovi, ca un om săracu, iară acum să mărturiseaşte la noi Dumnezău adevărat. Atuncea să împreuna trupeaşte şi mânca cu păcătoşii şi cu vameşii, iară acum şade de-a direapta lui Dumnezău şi Părintele, carele, niciodată, nicicum nu s-au despărţit de El şi să creade cum că hrăneaşte toată lumea. Şi zicem, şi creadem că nici un lucru nu să face fără de voia lui. Atuncea, şi

decât toţi cei mai săraci nu să băga în samă, că-i zicea: „Nu iaste acesta Fiul Mariei şi al teslariului Iosif?". Iară acum împăraţii şi domnii, ca Fiului adevăratului Dumnezău şi ca unui adevărat Dumnezău i să închină. Şi au slăvit şi slăveaşte pre ceia ce i să închină cu adevărat şi cu tot sufletul. Şi, de-i şi ceartă, de multe ori, pentru păcatele lor, iară încăş i-au făcut întru toate limbile de fier, în loc de lut ce-au fostu. Atuncea să socotiia ca unul den ceialalţi oameni, putrezătoriu şi muritoriu. Şi cu adevărat, mare şi minunat lucru era în trupul omenescu să vază neştine pre cel neînchipuit şi pre cel ce nu să arată să-l
143r va // ză închipuit, schimbându-se sau prefăcându-se den ce-au fostu, văzându-se deplin, şi Dumnezău şi om, neavând nemică mai mult de cealea ce să văd la alalţi oameni, ce mâncând, şi bând, şi dormind, şi asudând, şi ostenind, şi toate ceale omeneşti făcând, afară den păcat, şi să-l crează pre unul ca acela, şi să-l cunoască că iaste Dumnezău care au făcut ceriul şi pământul şi toate câte sânt întru eale. Direpт aceaea, şi când i-au zis Petru: „Că Tu eşti Fiul lui Dumnezău celui viu", l-au fericit Hristos şi i-au zis: „Fericit eşti tu, Simone, fiul lui Iona, că trupul şi sângele nu ţi le-au arătat aceastea, să mă cunoşti, adecăte şi să-m zici Fiul lui Dumnezău, ce Tatăl Mieu, carele iaste în ceriuri". Deci, dară, cela ce aude acum Sfânta Evanghelie, în toată vreamea strigând şi voia blagoslovitului Părintelui său arătând, şi nu o ascultă cu frică şi cu cutremur, nici păzeaşte cealea ce porunceaşte şi învaţă, aieve iaste că, de-ar fi fostu şi atuncea să-l vază şi să-l auză învăţând, tot n-ar fi crezut. Şi, încă, mă tem că nicidecum crezându-l, l-ar fi şi hulit, ca pre un împotrivnic lui Dumnezău şi fără leage. Şi aceastea le zicu ceia ce sânt cu mult mai groşi de minte decât ceialalţi. Dară cei mai înţelepţi decât aceştia ce zicu?: „De-am fi fostu, zice, în vreamea Sfinţilor Părinţi celor dentâiu, am fi ostenit şi noi, că, văzând viaţa lor cea bună şi străduirile, le-am fi urmat şi noi. Iară acum, aflându-ne şi adunându-ne cu leaneşii şi negrijlivii şi, urmându-le lor, perim fără voia noastră". Şi

nu cunoscu nici aceia cum iaste adevărat, că, mai vârtos, noi, acum, ne aflăm în mai multă răsuflare decât aceia atuncea, că în vremile părinților noștri acelora, multe eresuri să auziia și mulți într-acealea au fostu hristoși mincinoși, mulți cârcimăritori de Hristos, mulți apostoli mincinoși, mulți dascali mincinoși, carii aieve sămăna neghina vicleanului, și pre mulți au rătăcit, ș-au răpit cu cuvintele lor ceale spurcate, și le-au trimis sufletele lor în perire. Și aceasta iaste să o afle fiecine adevărat den viețile Sfinților Părinților noștri: Evtimie, Antonie, Sava și a celoralalți, că scrie acolo cum că marele Antonie, atuncea, s-au îmbrăcat în veșmânt luminat și s-au suit într-un locu 'nalt, ca să-l vază ereticii, să-l prinză, să-l ucigă, ca să fie mucenicu. De n-ar fi fostu, dară, gonire, n-ar fi făcut aceasta. Așijderea, și la nașterea preacuviosului părintelui nostru Eftimie scrie cum că s-au făcut atuncea bucurie și veselie pre la beseareci, de la Dumnezău, adecă atuncea au încetat eresurile și gonirea. Iară, și în viața preacuviosului părintelui nostru Sava, la sfârșit, nu auziți câte nevoi au pățit pentru beseareci, și câte osteneale au făcut asupra eresurilor, și câți den călugări au urmat atuncea ereticilor? Și, iarăș, câte s-au făcut la sfântul Stefan cel nou, n-au fost gonire grea și rea? Au nu cunoașteți iarna cea rea și primejdia cea mare a călugărilor? Însă, ce mă ispitescu a
143[v] le grăi toate pre / amăruntul? Că, deaca îm aduc aminte câte s-au făcut în zilele marelui Vasilie, precum spune marele Grigorie, și în zilele lui Ioan Zlataust și a celoralalți Sfinți Părinți, eu pre mine mă plâng și pre ceia ce nu le socotescu aceastea foarte îi râzu, căci știu bine și adevărat că toată vreamea aceaea ce-au trecut mai rea a fostu și mai aieve plină de neghina vicleanului. Deci, de vreame ce acealea ce-au trecut au fostu reale, iară și acum mulți eretici are viața, mulți lupi, și aspide, și șărpi, carii umblă împreună cu noi, dară n-au nici o puteare asupra noastră, ce să asamănă unii ca aceștia, ca când s-ar afla într-un întunearec adânc al răutății lor. Și, pre câți trecu și întră la întunearecul lor, îi răpescu și-i mănâncă, iară pre

ceia ce umblă în lumina *Sfintelor Scripturi* și petrecu întru învățăturile lui Dumnezău, nici macară să-i întimpine nu cutează, ce, de-i și văd că vin, fug de fața lor, ca de focu. Deci, pre carii socotiți că le zicu eretici? Nu pre cei ce să leapădă de Fiul lui Dumnezău? Sau pre ceia ce hulescu Duhul Sfânt și zicu că nu iaste Dumnezeu? Sau pre ceia ce zicu că mai mare e Tatăl decât Fiul? Sau pre ceia ce facu pre Sfânta Troiță una (iară nu în trei ipostasis)? Sau pre ceia ce împart pre Dumnezău în trei Dumnezăi fără socoteală? Sau pre ceia ce zicu lui Hristos că iaste Fiul lui Dumnezău, iară nu cred cum că au luat trup den Sfânta Fecioară? Sau pre ceia, iarăș, ce bârfescu și zicu că adevărat trup au luat, iară fără suflet? Sau pre ceia ce zicu, că trupul e însuflețat ca un om deplin, iară nu unul după fire Fiu lui Dumnezău și al Născătoarei de Dumnezău? Și Dumnezău adevărat a fi zicu, ce în doi fii pre unul Hristos împarte? Iară nici pre ceia ce la Tatăl cel neînceput cuprind începătură? Și ceia ce-au fostu, zic că n-au fostu? Sau pre alții, ce zicu că Tatăl e fără început, iară Fiul, ca cum s-au născut den el după vreame mai pre urmă, zicu că are început și ca unii zidiri, rău și cugetând, și închinându-se, că zicu cum că a fostu oarecând Tatăl de n-au avut pre Fiul? Și cum iaste putință să să numească Părintele cela ce nu are Fiu? Dară au pre ceia ce zicu că altul e cela ce-au pătimit și s-au răstignit, și altul e cela ce-au învis? Nici pre unul, dară, de acești păgâni și fără Dumnezău nu vă zic, nici pre unul den ceialalți eretici vă zicu, carii s-au arătat ca un întunearec, ce-au perit de Sfinții Părinți carii străluciia atuncea. Căci, că atâta au luminat darul Duhului Sfânt întru ei și au gonit întunearecul eresiii lor ce-am zis, cât și până astăzi luminează ceale de Dumnezău suflete scripturile lor, ca razele soarelui, pentru carii nu cutează nimenea să le stea împotrivă. Ce, pentru aceia zicu și pre aceia numescu eretici, carii zicu că nu iaste niciunul, în vremile aceastea, întru noi care să poată păzi poruncile Evangheliei, ca Sfinții Părinții cei vechi, de vreame ce să cade mai 'nainte de toate să fie

credincios şi slujit, că, den fapte, să arată credinţa, ca şi
144r frumuseaţea // obrazului, când o arată oglinda. Apoi trebuie să fie foarte ştiut şi văzătoriu de Dumnezău, adecăte să să lumineaze să ia Duh Sfânt şi, pren Duhul Sfânt, acesta să vază pre Tatăl şi pre Fiul. De vreame, dară, ce zic aceştia că aceasta e peste putinţă a fi, nu numai le zicu că au o parte de eres, ce unii ca aceştia întrec pe toate eresurile, că cela ce o zice aceasta, toate *Sfintele Scripturi* le întoarce şi le face neţinute în samă. Ce, în zadar şi fără folos grăiaşte şi în deşărt să ceteaşte Evanghelia şi în zaludul ostenescu şi cetescu scripturile marelui Vasilie şi a celoralalţi Sfinţi şi preacuvioşi Părinţi. Ce, dară, câte zice Dumnezău şi toţi sfinţii, de nu le-ar hi făcut întâiu şi apoi să le scrie să le lase spre învăţătura noastră şi noao să ne fie peste putinţă a le face şi a le păzi neclătite? De ce treabă şi atuncea să ostenească să le scrie şi acum să le cetim în bescarecă? Pentru aceasta, câţi zicu acest cuvânt, ne închid ceriul care ni l-au deşchis Hristos. Şi calea aceaea carea să suie acolo în ceriu, care o au înnoit Hristos, ei o împart, pentru că acel Dumnezău al tuturor stă în poarta ceriului, plecându-se, care să veade de cei credincioşi, şi strigă, şi zice prin Evanghelie: „Veniţi cătră mine, toţi cei ce osteniţi şi cei ce sânteţi împovăraţi, şi Eu voiu odihni pre voi". Iară aceşti ce sânt împotrivnici lui Dumnezău, au mai vârtos să zicem antihristi, ei zicu: „Nu să poate aceasta, nu să poate", cătră carii cu cale Domnul Hristos zice: „Vai de voi, cărturarilor şi fariseilor! Vai de voi, povăţuitori orbi, orbilor, că voi, întru împărăţie nu veniţ şi pre ceia ce vor să între îi opriţi! Hristos firiceaşte pre ceia ce plâng acum, iară aceştia zic că nu-i putinţă să plângă şi să tânguiască neştine în toate zilele. O, necunoştinţă şi gură fără frică, carea trimite glasuri pângărite ca aceastea împotriva celui înalt şi facu pre oile lui Hristos să le mănânce hiarăle, pentru care, singur, cel unul născut Fiul lui Dumnezău ş-au vărsat sângele lui". Adevărat, bine prorocind pentru unii ca aceştia, prorocul David zice: „Fiii oamenilor, dinţii lor arme şi săgeţi, şi

limba lor sabie ascuţită". Pentru ce nu e, dară, cu putinţă, spune-mi? Iară, pentru ce alt au strălucit sfinţii pre pământ şi s-au făcut luminători în lume? De n-ar fi fostu cu putinţă, nici aceia n-ar fi putut să facă unele ca aceastea, că şi aceia au fostu oameni, ca şi noi, şi nimica n-au avut mai mult decât noi, fără cât bună-voinţă, şi nevoinţă, şi răbdare, şi smerire la Dumnezău. Aceastea, dară, câştigă şi tu, şi sufletul tău, carele iaste acum ca o piatră vârtoasă, se va face izvor, de vor cura lacrămile. Iară, de vreame ce tu nu vei să te nevoieşti şi să te sileşti, încai nu zice că e lucrul neputincios. De vreame ce cela ce o zice aceasta, să leapădă de curăţânie, căci, fără de lacrămi, nu s-au auzit niciodată să să fie curăţit suflet de întinarea păcatelor, care să să fie pângărit după botez, căci că, cu Sfântul Botez au încetat Dumnezău lacrămile de pre faţa pământului,
144v vărsându-ş Sfântul lui Duh / cu bogăţie în lume. Iară, precum am auzit den *Sfânta Scriptură*, şi într-acest dumnezeiescu botez, unii s-au botezat în vârsta lor şi, den venirea Sfântului Duh, s-au umilit ş-au lăcrămat, iară nu cu duroare şi cu mâhnire, ce cu lucrarea Duhului Sfânt şi den darul acela mai dulcele decât miiarea, fără osteneală şi prea iuşor le-au vărsat den ochii lor. Deci, câţi se vor învrednici ca să dobândească şi să ispitească acestu fealiu de lacrămi, vor mărturisi cum că sânt adevărate aceastea ce-am zis, precum, împreună cu mine, mărturiseaşte bogoslovescul glas, pentru că zice: „Aducă fieştecare, unul ceasta şi altul ceaea". Şi multe aducea la mijloc, care de care, mai apoi de toate zice: „Toţi lacrămi, toţi curăţenie, toţi suire". Şi ceacealaltă, care zice: „Cu ceale denainte vă adaogeţi". Deci, au doară învaţă aceastea pre unii osebi de alţii şi la unii au zis că să poate, iară la alţii că nu să poate? Nu, precum ziceţi voi nebuneaşte şi fără socoteală? Că, cu cale mă întărât asupra voastră să vă zicu, neobrezuiţi cu inimile şi cu urechile, carii v-aţ întâmplat de fire rea şi nu puteţ niciodată să vă omiliţi să plângeţi. Aceasta au zis şi marele Grigorie: „Nu poate fi să n-aibă firea omului fireaşte lacrămile". Nici altcineva dentru sfinţi au zis

aceasta: „Ce mai vârtos fireaşte o are (omul) a plânge şi a tângui". Şi aceasta să o cunoaşteţi şi de la pruncii cei mici, că, den fire, ne iaste noao dată să plângem şi să tânguim, că, îndată cum cade (pruncul) den pântecele maicii sale pre pământ, plânge şi, după aceasta, cunoscu moaşele şi maicele viaţa pruncului, că, de nu va plânge, nu poate să trăiască. Deci, dentru aceasta cunoaşteţi şi să veade că urmează firii den naştere să plângă şi să tânguiască. Şi, cum zicea sfântul părintele nostru Studitul, cu plângere ca aceasta să cade să trăiască omul această viaţă şi cu aceasta să moară, de-i e voia să să spăsască şi să meargă în viaţa cea fericită, căci că lacrămile naşterii însemnează lacrămile ce vom să le avem într-această viaţă. Că, în ce chip e mâncarea şi băutura de treabă trupului, aşa şi lacrămile sufletului. Deci, cela ce nu plânge în toate zile, că mi-e leane a zice în tot ceasul, ca să nu mă arăt greu la unii, îş strică şi-ş piarde sufletul lui, ca şi trupul, de foame. De vreame, dară, ce sânt următoare lacrămile firii, precum am zis, nu poftească neştine să să leapede de binele cel firescu şi nici unul, pentru leanea şi pentru negrija, să să lipsască pre sine de un bine ca acesta, nici nimenea cu răutatea, şi cu mândria, şi vicleşugul sufletului să să semeţască şi să să facă vârtos peste fire, ca o piatră, ce cu buna nevoinţă să şi-l trebuiască către poruncile lui Dumnezău. Păzască, rogu-mă, acest daru mare, nefurat în inima lui, cu plecăciune şi cu smerire, cu nerăutatea sufletului şi cu prostimea, cu răbdare în supărări, cu cetirea totdeauna a *Sfintelor Scripturi*, să-ş aducă aminte
145r pururea de păcatele lui şi să să pocăiască. Într-a // cestaş chip, dară, să nu-ş lenevească nimeni spăsenia lui. Iară, de stă cineva nenădejduit de mântuinţa lui şi zace în patul trândăvirii, încai să nu zică şi celor nevoitori că nu iaste putinţă a plânge, că cela ce o zice aceasta ne închide uşa împărăţiei ceriului. Scoate lacrămile şi vei adaoge curăţirea, că, fără de curăţire, nimeni nu să spăseaşte, nimeni nu se fericeaşte de Domnul, nimeni nu veade pre Dumnezău. Şi, de vreame ce urmează aceastea celora ce

nu plâng, după porunca Domnului, spune-mi cum nu iaste acest eres mai rău decât toate eresurile? Că, dară în zadar s-au făcut la noi pogorârea şi suirea lui Dumnezău, s-au stins propoveduirea apostolilor şi au perit învăţăturile tuturor sfinţilor, carele chiamă pre toţi spre tânguire, toată *Scriptura* cea dumnezeiască, precum văzu, au rămas nefolositoare la noi, carii cugetăm într-acestaş chip. Precum aspida surdă îş astupă urechile ei, aşa şi noi, precum socotescu eu, numai cu rasa şi cu camilafca şi cu mândria şi cu barbele ceale frumoase şi cu părul nădejduim că ne vom spăsi? Ce să cunoaşteţi bine că goli şi despuiaţi vom sta la înfricoşata judecată a lui Hristos, macară de n-aţ şi vrea să auziţ *Sfânta Scriptură* în toate zilele strigând, ca să-ş ia fieştecarele câte au lucrat cu trupul, veri bune, veri reale. Deci, de vreame ce la toţi va să fie aceastea, unde să să arate atuncea podoaba cea frumoasă ce acopere şi înfrumuseţază trupurile noastre? Unde-s (atunci) mandiile ceale sclevesite şi arătoase? Unde-s papucii cei frumoşi şi mândri? Unde-s brânele ceale de curea, ce să asămăna cu brânele fămeieşti? Unde e rătăcirea boiarilor? Unde-s cinstele ceale de frunte şi închinăciunile de sănătate? Unde-s ostenealele a şăderii mai sus? Unde e masa cea cu mult în cheltuială şi frumoasă? Ca să zicu şi aceasta care nevoiaşte să şază mai 'nainte şi la bucatele ceale mai frumoase şi mai multe, care sânt întâiu şi cei dempreună cu mine deşărţi robii pântecelui? Unde e atuncea mândria şi trufia noastră, carii vom să stăpânim şi să biruim? Unde-s chiliile ceale mari şi împodobite ca nişte cămări luminoase de mirease? Unde e cinstea slugilor şi poslușirile care gândim că vom întreace pre ceialalţi? Unde e râsul cel neoprit şi fără vreame? Unde-s cinările ceale de sară şi cu multe cheltuiale? Unde-s measele ceale cu vorbele ceale fără vreame? Unde-s, atuncea, numele ceale mari? Unde e sfinţia carea ne zicu acum şi ni să pare şi noao că o avem? Unde-s momealnicii carii ne zicu acum sfinţi? Unde-s scaunele ceale înalte şi cei ce li să pare dentru aceştia că

sânt mai de-a firea decât ceialalţi? Unde e graba şi nevoinţa să să cinstească unul mai bine decât altul sau să ia dregătorie? Unde e pricea cuvintelor, şi neplecarea, şi nu va nime să fie mai mic decât altul? Unde e dragostea rudelor? Unde e mândria mireanilor şi a boiarilor, întru carii întâiu sânt eu, ticălosul, care mă mândrescu şi mă
145v arăt cum aş fi mai mare decât / alţii? Unde e mintea şi priceaperea ce au ceia ce ştiu înţelepciunea şi cunoştinţa lumii aceştiia? Unde e înălţarea ce ni să pare că sântem oarece şi nu sântem nemică? Unde e atunci limba cea ce să întoarce bine la vorbă şi ritoriile ce cură ca apa dintr-o fântână? Unde e atunci şi, mai vârtos, şi acum, înţelept? Unde e cărturariu? Unde e cercetătoriul veacului acestuia, ca să voiască să vie să şădem împreună, să ne sfătuim pentru înfricoşata ziua aceaea şi ceasul? Şi, mai vârtos de toate, să alergăm la *Sfintele Scripturi* şi să cercetăm cu amăruntul, ca să cunoaştem şi să ne învăţăm dentr-însele, ce va fi aceaea care ar putea atunce să ne folosească şi aceaea să o aleagem, den toate, cu multă nevoinţă. Aşa, fraţii miei, iubiţi adevărat, precum strigă toată *Scriptura* aieve, mare nevoie, mare frică şi cutremur va apuca în ceasul acela, pre câţi sânt leaneşi, şi molateci, şi trândavi, ca şi mine. Iară, fericit iaste acela, fraţilor, carele să află acum dedesuptul a toată zidirea, şi plânge, şi să tânguiaşte noaptea şi ziua înaintea lui Dumnezău, că va sta de-a direapta lui împodobit luminat. Ferice de cela ce aude aceastea, şi nu numai suspinând, şi să lase, den zi în zi, să-i treacă vreamea vieţii lui fără folos, ce, îndată cum aude pre Domnul zicând: „Pocăiţi-vă", îndată să puie începătură lucrului, că unul ca acela se va milui, ca o slugă ascultătoare şi cu bună minte, şi nu se va osândi cu ceia ce nu vor să asculte. Şi, atunci, cu adevărat, să va izbăvi de toate patimile şi să va face lucrătoriu cunoscut tuturor faptelor celor bune şi, în veacul cel viitoriu, va dobândi bunătăţile ceale nespuse ale lui Dumnezău, împreună cu toţi, carii, den veaci, i-au bine plăcut, care şi noi toţi să ne învrednicim a le dobândi, cu darul Domnului nostru Isus

Hristos, a căruia e slava şi putearea, acum şi pururea şi în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 4 a lui Damaschin, monahul, al ipodiaconului şi studitul (tâlc), în limbă proastă, la ceale zeace cuvinte a lui Moisi. Blagosloveaşte, Părinte

Zeace învăţături sânt carele au poruncit Dumnezeu lui Moisei să le spuie în lume şi, cine le va plini, să meargă în raiu, iară cine nu le va băga în samă, să meargă în iad. Şi întâia poruncă şi învăţătură a lui Dumnezeu iaste să nu te închini altui Dumnezeu, fără de Dumezeului celuia ce au făcut ceriul, şi pământul, şi toată lumea. A doao poruncă iaste să nu pomeneşti numele lui Dumnezeu la ceale proaste şi la minciuni. A treia poruncă iaste să păzeşti şi
146r să // cinsteşti sărbătorile. A patra poruncă iaste să cinsteşti pre părintele tău şi pre mumă-ta. A cincea poruncă iaste să nu ucizi. A şasea poruncă iaste să nu curveşti. A şaptea poruncă iaste să nu furi niciodată nimica lucru omenescu. A opta poruncă iaste să nu mărturiseşti minciuni. A noa poruncă iaste să nu pohteşti muiarea vecinului tău sau a altui om striin. A zeacea poruncă iaste să nu râvneşti a nimănui nimica, nici casa lui, nici roaba lui, nici alt lucru ceva. Aceastea sânt ceale zeace învăţături ale lui Dumnezeu ce să zic zeace cuvinte. Aceaste zeace cuvinte le-au scris Dumnezeu şi le-au dat în lume, să le păzească oamenii. Deci, blagosloviţi creştini, de ni-e voia să meargem în raiu, să nevoim să le plinim desăvârşit. Şi înţeleageţi bine ce va să fie întâia poruncă a lui Dumnezeu.

Întâia poruncă

Întâia şi mai marea poruncă iaste cum să nu crezi într-alt Dumnezeu, afară den Hristos, carele iaste Dumnezeu adevărat. Şi alt Dumnezeu afară de acesta nu e. Acesta au

făcut ceriul şi pământul. Acesta au poruncit şi s-au făcut îngerii. Acesta au zidit neamul omenescu. Acesta iaste carele ţine toată lumea. Acesta, pentru păcatele noastre, s-au pogorât den ceriuri pre pământ şi s-au întrupat den Sfânta Fecioară şi Dumnezeu Născătoarea Maria. Şi au umblat pre pământ treizeci şi trei de ani, şi au mâncat, şi au băut ca un om, apoi s-au răstignit şi au murit de mânile păgânilor jidovi. Şi, nu că doară s-au răstignit dumnezeirea, adecă Dumnezeu, ce omenirea, adecă trupul carele îl purta Hristos, acela s-au răstignit şi au murit. Şi, după trei zile, s-au sculat iară cu trupul şi s-au arătat sfinţilor apostoli, precum au fost şi în lume. Apoi iară s-au suit în ceriuri cu trupul care au avut pre pământ, că n-au lipsit Hristos, ca un Dumnezeu ce au fost nici den ceriu, nici de pre pământ, nici den mare, nici den toată lumea. Iară, ca un om ce au fost, numai pre pământ au fost, ca şi soarele ce iaste în ceriu şi luminează tot pământul cu razele lui. Aceasta iaste întâiu carea trebuie să crează tot creştinul, că cela ce nu creade că Hristos iaste adevărat Dumnezeu şi alt Dumnezeu fără el nu iaste, acela nu iaste creştin, ce iaste ca limbile carele zic că iaste proroc. Pentru aceasta ne chemăm creştini, de vreame ce creadem că Hristos iaste unul Dumnezeu adevărat. Aceasta iaste întâia învăţătură a lui Dumnezeu. Cunoaşteţi, dară, blagosloviţi creştini, veri cine iaste acela care va călca această întâia poruncă a lui Dumnezeu, ori carele creade într-alt Dumnezeu, fără de în Hristos, acela iaste ca elenii carii credea cineş în Dumnezeul lui. Şi, iară, cine creade în visuri, şi în
146v farmece, şi în vrăji, şi în advare, şi în baiere, / şi într-alte lucruri diavoleşti, acela iaste fără leage şi afară den besareca lui Hristos, că aceastea sânt lucruri diavoleşti şi, cine le creade sau le face, acela mearge cu diavolul în munca cea veacinică. Pentru aceasta, iubiţii miei şi blagosloviţi creştini, niciodată să nu creadeţi în visuri, că diavolul înşală pre om şi va să-l ducă în iad. De multe ori arată păreri în visul omului şi le plineaşte ziua, numai ca să creadem visurile, să meargem în muncă. Pentru aceasta,

să ne păzim de lucruri ca aceastea, nici descântecele să nu le creadeţi, că iaste meşteşugul diavolului descântecul. Şi, oricine descântă sau să descântă, acela n-are parte cu Hristos, ce iaste închinat cu trupul, cu sufletul diavolului, de vreame ce, măcară că auziţi acolo unde descântă muiarea, că pomeneaşte numele lui Hristos, şi a Preacistii, şi a sfinţilor mucinici, şi ale altor sfinţi nume, ce aceasta iaste înşălăciune diavolească, pentru că, în ce chip şi păscariul, când vânează peaşte în mare cu undiţa, nu aruncă undiţa sângură în apă, că, deaca o văd peştii, fug, ce pune şi în undiţă. Întru acesta chip iaste şi descântecul, că, de-ar pomeni numele dracilor, nici un om nu s-ar descânta, ce pentru să să înşale creştinii, să meargă în muncă pentru descântecul. Pentru aceasta pomeneaşte numele sfinţilor, însă, că zic unii: „Dară, căci când mă bolnăvescu, deaca mă descânt, mă scol?". Adevărat, diavolul, ca să înşale pre oameni, le dă câte un ceas puţină boală şi el, deaca-ş descântă şi să dau diavolului, el ia boala de la ei. Pentru aceasta, blagosloviţilor creştini, nimenea să nu să înşale cu descântecele şi cu farmecele sau să leage cu vrăji vita lui să nu o mănânce lupul, nici bărbatul cu muiare să nu-i leage, nici baiere să nu faceţi la omul bolnav, nici să creadeţi visurile, nici când cântă corbul sau altceva den ceale trăgătoare pre pământ, să ziceţi că au cântat rău, că, cine zice aceasta, face pre Dumnezeu mincinos care au făcut pe corbu. Ce iaste vinovat corbul sau altă pasăre? Nici să ziceţi că cutarele are năroc rău, că toţi oamenii a unui Dumnezeu sânt zidire, nici să ziceţi că cutare zi iaste bună şi cutare iaste rea, că Dumnezeu le-au făcut toate zilele şi toate le-au făcut bune pentru omul. Elenii, carii avea dumnezei şi răi şi buni, zicea că binele iaste al Dumnezeului celui bun şi răul al Dumnezeului celui rău, iară noi, creştinii, carii creadem un Dumnezeu bun, nu să cade să zicem că au făcut Dumnezeu şi bune şi reale. Şi, iarăş, să nu zicem că Dumnezeu au făcut pre unii oameni buni şi pre alţii răi, că Dumnezeu iubeaşte şi va să fie toţi oamenii buni şi sfinţi,

iară oamenii, pentru căci îi supără diavolul, să fac den ei şi răi, şi năsâlnici. Deci, pentru aceasta, nu e vina lui Dumnezeu, când face omul păcatul, de vreame ce Dumnezeu au lăsat pre tot omul în voia şi în volnicia lui, veri binele să iubească, veri răul, sângur omul iaste vino-
147r vat. // Să nu faceţi, dară, niciodată den câte v-am zis că sânt reale şi afară den porunca lui Dumnezeu cea dentâiu, căci veri cine va face den câte am zis că sânt bune, acela iaste fiu şi priaten lui Hristos, adevăratului Dumnezeu.

A doa poruncă

A doa poruncă iaste ca să nu numeşti numele lui Dumnezeu la lucruri proaste, adecă să te socoteşti niciodată să nu juri pre Sfânta Evanghelie, nici pre besearecă, nici pre alt nimica, căci, măcară de juri şi pre direptul, încă ai mare păcat în sufletul tău. Nici pre numele lui Hristos să nu zici niciodată, nici pre Preacesta, nici pre ceriu, nici pre capul tău, că nu poţi să faci un păr albu sau negru, numai să ziceţi pre aşa şi pe nu, şi pre bogoslovenie. şi atâta numai să juri, că mai multu de atâta iaste muncă în sufletul omului. De ţi se va întâmpla şi în temniţă să întri, numai să nu juri, nici pe adevărat, nici pe minciună. Mai bine să-ţi vinzi tot ce vei avea şi să dai orice ţ-ar ceare decât să juri, mai bine să te munceşti puţină vreame întru această lume decât să te munceşti în ceaea lume, fără de moarte. Mai bine să te omoară aici decât să calci numele lui Hristos, căci, de te vei şi pedepsi aicea pentru numele lui Hristos, iară în ceaea lume vei fi sfânt şi moşnean raiului, căci că şi sfinţii marii mucenici, cum e sfântul Gheorghie, şi Dimitrie, şi alţi sfinţi, dentr-alt nimic nu s-au sfinţit şi s-au spăsit, numai căci s-au muncit aici, într-această lume, pentru numele lui Hristos. Direpţ aceasta, şi voi, blagosloviţi creştini, de veţi să fiţi ca mucenicii, nu fireţi nebăgători în samă de Dumnezeu şi să juraţi pre numele lui cel înfricoşat, nici direpţ, nici strâmb. Iară, nici să huliţi pre Dumnezeu, când

vă vine vreo strâmbătate sau supărare, căci că şi aceasta iaste muncă sufletului omului, ce, veri câte pătimeaşte omul, totdeauna trebuie să slăvească pre Dumnezeu. Şi veri de sărăceaşte, veri de să bolnăveaşte, veri coconul de-i moare, veri muiarea lui, veri fata lui, veri altcineva a lui, să nu hulească pre Dumnezeu, că Dumnezeu iaste bun şi cunoaşte ce e de folos, ce numai să zică: „Cadi-mi-să şi alte răutăţi să paţu de la Dumnezeu, de vreame ce sânt păcătos şi rău", căci că Dumnezeu toate răutăţile, câte le dă omului, toate pentru păcatele noastre le dă, pentru că, văzând Dumnezeu că nu umblăm direpţ cătră el, pentru aceasta să mânie pre noi şi ne pedepseaşte ca părintele pre fiu. Şi, încă, nu ne pedepseaşte câtu-l mâniem noi cu răutăţile noastre, că, de ar vrea să ne pedepsească câtu-i greşim, pre toţi ne-ar omorî într-un ceas şi ne-ar arunca în munca veacinică, pentru multe păcatele noastre, ce, ca un bun şi iubitoriu de oameni ce iaste, nu ne pedepseaşte cu toată mânia, ce numai pre puţin ne ceartă, ca să ne pocăim
147v de păcatele / noastre. Pentru aceasta, oricâte ne pedepseaşte Dumnezeu, niciodată să nu-l hulim, ce să lăudăm numele lui cel sfânt şi tot pre noi să ne facem vinovaţi, iară nu pre Dumnezeu, căci El ştie folosul nostru.

A treia poruncă

A treia poruncă a lui Dumnezeu iaste să păzeşti şi să cinsteşti toate sărbătorile anului şi, câte sărbători sânt mari, şi în Vinerea cea Mare şi în Sâmbăta cea Mare, lucru să nu faci. Aşijderea, şi în cealealalte sărbători stăpâneşti şi altor sfinţi mari să ţii şi să cinsteşti sărbătorile lor, de vei să-ţi dea Dumnezeu mult bine şi odihnă, şi într-această lume, şi în blagoslovitul acela raiul. Şi, iarăş, când sărbezi şi nu lucrezi, să nu beai vin, să te îmbeţi şi să faci alte lucruri diavoleşti, ce să mergi la besearecă, să asculţi Vecernia, aşijderea şi Utrenia şi Sfânta Leturghie. Şi, atuncea, să mergi la casa ta, să te bucuri şi să lauzi pre Dumnezeu şi, de ai şi bucate multe, să dai şi săracilor să mănânce,

să-ți zică Bogdaproste și atuncea îți va da ție Dumnezeu mai mult bine. Și, când vei face praznic sfântului, sau mease, să nu chemi pre oamenii cei bogați și pre boiari, de la carii n-ai nici o mulțemită, ce chiamă pre săraci, carii nu pot să-ți plătească, căci că, de vei ospăta pre cei bogați, nici un dar n-ai de la Dumnezeu, că bogații ți-l răsplătescu. Și, iară, să te păzești, în toate duminicile peste an și în sărbătorile tale, să nu faci nici un lucru, nici să neguțătorești, nici să joci în horă, nici alte jocuri, că jocurile și horele sânt aflări și lucruri ale diavolului. Elenii cei fără Dumnezeu și rătăciți, ce nu credea în Dumnezeu, carii nu nedejduia nici înviare, nici judecată, aceia le-au făcut aceastea, și au fost jucând, și au fost bând, și s-au fost îmbătând, și s-au fost veselind cu jocurile, iară noi, creștinii, nu să cade să facem așa la praznicile noastre. Numai când iaste praznic și nu lucrezi, și ședzi fără lucru, adu-ți aminte ce-ai greșit lui Dumnezeu în zilele ceale trecute, adu-ți aminte de păcatele tale, adu-ți aminte de moarte, adu-ți aminte cum vei să te munceșți pentru păcatele tale, de nu te vei pocăi! Aceastea îți ad-o aminte, și suspină, și plânge, și lăcrămează, și te întristează, și te tânguiaște, și te va ierta Dumnezeu! Du-te la omul carele știe să te învețe și să te îndirepteaze, mergi la cel mai bun decât tine și mai înțelept, să-ți arate ce bine vei face, să poți întra în raiu! Aceastea să faci, când ești îndeleatnic și nu lucrezi, iară să nu ședzi să faci vorbe deșarte, și să grăiești cuvinte proaste cu tinerii cei fără socoteală, nici să te primbli pren oraș sau pren cetate, ca să vezi muierile carele îți plac, nici să mănânci și să beai toată zioa ca o
148r hiară, ce și mâncarea ta, și // băutura ta să fie pre puțină, căci că, den mâncarea cea multă și den băutură, niciodată bine nu s-au făcut, numai ce-ți cheltuiești și banii și-ți îngreuiezi și trupul, și sufletul îți păgubești, și patimile trupului le turburi, și strângi pohte reale în sufletul tău și în inima ta, și-ți pierzi mintea și gândul tău în fapte proaste, și uiți pre Dumnezeu, și te faci tot cu totul lăcaș diavolului. Pentru aceasta, să te păzești de băutură multă,

și de mâncare multă, și, mai vârtos, de beție, că și aceasta să numără cu alte păcate și pre mulți i-au dus în iad. Pentru aceasta, bunii miei creștini, păziți-vă de beție, atâta numai să bem, numai pentru tăria trupului și pentru sănătatea, iară mai multu iaste a diavolului. Încă și aceasta să o ții în sărbătorile tale, când ședzi fără lucru și vorbești cu vreun om, niciodată să nu osândești pre nimenea, numai să vorbești tot cuvinte bune și sfinte, că iaste bine pentru sufletul tău și pentru a celuialalt om, aceaea vorbește și grăiaște. Iară pre alt om striin, ce nu iaste între voi, să nu-l osândiți, măcară de vă iaste vrăjmaș, că osândirea iaste mare păcat. Și ascultați ce zice Domnul: „Nu judecați, ca să nu vă judecați". Aceasta, blagosloviților creștini, iaste învățătură a lui Dumnezeu ce au zis și să o păziți toți.

A patra poruncă

A patra poruncă a lui Dumnezeu iaste să iubești pre părintele tău și pre maica ta și să-i cinstești cât poți. Niciodată să nu grăiești cuvânt rău cătră ei, niciodată să nu lași să flămânzască, sau să înseteaze, sau să petreacă nevoie, și să te bleasteme, că apoi, de-ai face mii de bunătăți, nu-ț vor folosi, ce numai, veri ce-ț vor zice, să faci cu toată inima ta și, de vor vrea să te puie și la închisoare pentru datoria părintelui tău, și aceaea să o suferi, că părintele iaste coconului al doilea Dumnezeu, într-această lume. Și, nu numai pre părintele tău și pre maică-ta să-i cinstești, ce și pre rudele tale, pre vecinii tăi și pre fratele tău cel mai mare, și pre toți cei mai bătrâni decât tine să-i cinstești, ca și pre părintele tău. Și să te închini, și să te scoli înaintea lor, și să te scoli tu, să șază ei, de vei vrea să-ți dea molitva lor, să procopsești și să fii și tu cinstit, căci, când cinstești pre mai marele tău, pre Dumnezeu cinstești. Nu ocărî niciodată în viața ta pre omul bătrân, nici pre al tău, nici pre striin, sau pre bogat, sau pre sărac, că Dumnezeu nu iubește să să ocărască unul pre altul, de vreame ce avem chipul lui Dumnezeu,

căci, când ocărăşti pre om, pre Dumnezeu ocărăşti. Niciodată, înaintea celui mai mare de tine, răspunsu să nu dai,
148v ce, când vorbescu cei mai mari decât tine, tu ascultă, / să înveţi. Niciodată să nu răpeşti răspunsul den gura celui mai mare decât tine, ce-l lasă să-l spuie cum îl ştie el şi, apoi, de te vor întreba şi pre tine, spune şi tu, precum vei ştii, iară, de nu te vor întreba, tu taci, ca să înveţi. Când şăzi cu cel mai mare decât tine la mease, nu te tinde tu întâiu niciodată la bucate, nici să şăzi tu mai sus decât cel mai bătrân, măcară de iaste şi sărac, ce să şăzi tu mai jos decât toţi. Socoteaşte, dară, şi păzeaşte cuvintele meale, de vei să moştinezi împărăţia ceriurilor.

A cincea poruncă

A cincea poruncă a lui Dumnezeu iaste să nu ucizi în viaţa ta om, nici creştin, nici păgân, nici pre altcineva, ce, încă, nici vrajbă să n-aibi, sau pizmă cu vreun creştin, că şi aceasta iaste la om ca şi uciderea, adecă să nu ţii vrajbă, că zice Domnul, la *Sfânta Evanghelie*, că, de iubeşti pre priatenul tău, nici un har n-ai de la Dumnezeu. Iară, când iubeşti pre vrăjmaşul tău, atuncea ai multă plată de la Dumnezeu. Şi, iară, zice să iubiţi şi să miluiţi pre toţi oamenii, de veţi să fiţi fii lui Dumnezeu, că Dumnezeu vrajbă n-are. Şi, pentru căci iaste bun şi direpţ, ploao tot într-un chip, şi celor păcătoşi şi celor direpţi, şi răsare soarele într-un chip, şi la cei păcătoşi, şi la cei direpţi. Deci, cine nu ţine vrajbă cu nimeni acela iaste şi fiu lui Dumnezeu. Şi, aşa să ştii că, de vei avea vrajbă cu vreun creştin, au mic, au mare, măcară câte bunătăţi ai face, toate-s perite şi, de greşăşti vrăjmaşului tău, Dumnezeu nu-l supără. Iară, deaca îl laşi tu şi-l ierţi, atuncea Dumnezeu îl osândeaşte pre el şi ţie îţi are mare har, căci ai iertat pre vrăjmaşul tău. Pentru aceasta zice şi apostolul Pavel că, de iaste foame vrăjmaşului tău, dă-i să mănânce, şi, de-i iaste seate, adapă-l pre el şi atuncea aprinzi văpaie în capul lui. Şi, iară, zice Domnul, la *Sfânta Evanghelie*, că, de veţi lăsa voi greşala vrăjmaşului vostru, va lăsa şi

Dumnezeu greşala voastră. Iară, de nu veţi lăsa voi greşala vrăjmaşului vostru, nici Dumnezeu nu va lăsa a voastră. Dară, oare Dumnezeu câte greşale ale noastre le iartă în tot ceasul şi noi să nu iertăm greşala altuia? Dumnezeu porunceaşte să n-avem vrajbă, iară noi nu-l ascultăm? Spuneţi-mi ce osteneală mare iaste a să spăsirea neştine? Că, iată, Hristos zice că, de vom ierta noi pre vrăjmaşul nostru, ne va ierta şi pe noi Dumnezeu. De vom lăsa altuia greşala, va lăsa şi ale noastre Dumnezeu. Pentru aceasta să iertăm noi pre vrăjmaşul nostru, ca să ne iarte şi pre noi Dumnezeu. Şi, iară, niciodată să nu te bucuri de moartea fratelui tău. Aceasta, dară, fraţii miei, iaste a cincea
149r învăţătură a lui Dumnezeu. //

A şasea poruncă

A şasea poruncă a lui Dumnezeu iaste să nu pofteşti muiarea vecinului tău, nici al altui om striin, că cela ce iubeaşte pre muiarea altuia mai mult decât pe a lui iaste şi curvariu şi preacurvariu. Acela iaste dat tot cu totul diavolului. Pentru aceasta, te păzeaşte de muiarea omului striin, sau de fată, sau de slujnică. Socoteaşte să nu te înşăli, să să înstreineaze mintea ta pre ea. Păzeaşte-te să nu te înşale frumuseaţea muierii. Păzeaşte-ţi ochii tăi şi nu glumi cu ea, nici cerceta frumuseaţea ei. Adu-ţi aminte câţi s-au stricat den fapte ca aceastea, câţi s-au ruşinat şi câţi s-au ucis cu strâmbul. Adu-ţi aminte câţi ş-au pierdut avuţia lor cu fapte ca aceastea drăceşti şi nemică n-au dobândit, numai muncă veacinică în sufletele lor. Când îţ aduce diavolul acesta gând, adu-ţi aminte de iadu, adu-ţi aminte de groaznicul ceasul morţii şi nu te birui de păcat. Şi, să nu-ţ puie diavolul în gând, să-ţ zică: „Fă păcatul şi apoi te vei pocăi", căci nu-ţ ştii ceasul morţii tale, că ce ştii, dară, de vei muri mâine? Sau ce ştii, când îţ va fi moartea ta? Şi, atuncea, ce să va face sufletul tău, cine îţ va ajuta? Cine te va izbăvi den iad? Vai de tine atuncea, căci ţi-ai dat sufletul tău diavolului, pentru un păcat trecătoriu. Pentru aceasta, păzeaşte-te cât poţi, creştinule,

de curvie şi cearcă curăţia, ca să te învredniceşti împărăţiei ceriurilor, în Hristos Isus, Domnul nostru, a căruia e slava şi putearea, în veacii veacilor, amin.

A şaptea poruncă

A şaptea poruncă a lui Dumnezău iaste ca să nu furi nici un lucru omenescu niciodată, ce, de vei afla şi la pământ pierdut vreun lucru strein şi-l vei ştii al cui iaste, să i-l dai, iară, de nu ştii al cui iaste, să întrebi o săptămână şi doao, să să afle acela al cui iaste. Iară, deaca nu se va afla al cui iaste, atuncea să fie al tău. Şi, iară, să nu faci strâmbătate, nici unui om să-i iai al lui, nici la aieve, nici pe ascuns, că şi aceasta iaste furtişag, încă şi mai rea. Şi, iară, niciodată, minciună să nu spui la negoţul tău, şi la târgul tău, ca să dobândeşti, că şi aceasta să chiamă furtişag ascuns. Aşijderea, când cumperi ceva şi nu-i dat preţul deplin, şi aceaea iaste furtişag. Niciodată, creştine, să nu iubeşti strâmbătatea. Şi, auzi pre prorocul, ce zice: „Că cela ce iubeaşte nedireptatea uraşte sufletul lui". Pentru aceasta, socoteaşte-te de furtişag şi de strâmbătate, ca să nu te munceşti în veaci. /

149[v]

A opta poruncă

A opta poruncă a lui Dumnezău iaste să nu mărturiseşti minciuni, adecă, când cunoşti adevărul, în ce chip iaste poveastea şi te vor întreba, să o spui, iară, de nu cunoşti adevărul, socoteaşte-te să nu mărturiseşti să-ţ bagi în muncă sufletul tău. De-ţ vor da şi galbeni, ţine-ţi firea să nu te înşăli, să mărturiseşti pre strâmbul, că-ţ vei piarde sufletul tău, creştinule.

A noa poruncă

A noa poruncă a lui Dumnezău ce-au învăţat iaste ca să nu curveşti, nici cu muiare, nici cu copil, nici cu vite, că curvia ce să face cu copiii şi cu dobitoacele iaste mai

mare decât toate păcatele, numai cu muiarea ta nu iaste păcat. Însă, să te păzeşti să nu dormi cu ea dumineca sau într-altă sărbătoare, că Dumnezău pre muiare o au dat pentru naşterea coconilor, iară nu pentru nestâmpăr. Şi să socotim la dobitoacele ceale necuvântătoare cum îş păzescu orânduiala lor şi, într-un an, o dată să împreună, ca să ne înţelepţim noi să nu ne muncim în veaci.

A zeacea poruncă

A zeacea poruncă a lui Dumnezău iaste ca să nu pofteşti a nemănui nemică, nici ţarină, nici casa, nici roaba lui, nici alt lucru nemica, că pofta naşte pe lăcomie. Pentru aceaea, nu pofti al nemărui nemica, ca să nu te faci lacom, numai ce osteneaşte, ca să dai den osteneala ta şi celuia ce-ţ ceare, să aibi plată de la dătătoriul de plate, de la Hristos, Dumnezăul nostru.

Aceaste cuvinte, dară, ce le-am zis, blagosloviţi creştini, sânt ceale zeace porunci mari a lui Dumnezău, carele le-au dat şi le-au lăsat în lume. Şi, veri cine să va afla de le va face, fericit va fi acela, că va mearge în raiu, acolo unde nu iaste niciodată întristare, nici noapte iaste, nici iarnă, nici foame, ce tot bucurie şi veselie. Acolo sânt sfinţii de să bucură şi să veselescu, acolo sânt pomi foarte frumoşi şi cu bun miros, cât nu poate neştine să spuie bună miroseala lor. Aşijderea, veri cine va călca o poruncă a lui Dumnezău de aceastea carele am zis, va mearge în munca veacinică, cu diavolul, de nu se va pocăi. Pentru aceasta, blagosloviţi creştini, să ne păzim de tot păcatul, de curvie, de furtişag, de strâmbătate, de ocară, de farmeci, de descântece, de vrăji, de legături, de advare, de vrajbă, de pizmă şi de toată răutatea, că cela ce va face numai una de-aceastea va mearge în iad, de nu se va pocăi. Şi să ne nevoim să facem bine, să avem dragoste cu toţi, să nu avem vrajbă, să facem milostenie, să alergăm la besearecă, să nu grăim de rău unul pre altul. Iară, de ne-au şi
150[r] smintit // diavolul, de-am căzut în vreun păcat d-aceastea ce-am zis, să nu cădem în deznădejduire, nici să zicem că

de-acum spăsenie nu mai avem, ce să cădem la pocăinţă, să ne mărturisim la duhovnici şi să nu ne ruşinăm să spunem la duhovnic păcatele noastre, că mai bine să ne ruşinăm aici de om şi să ne mărturisim decât să ne ruşinăm acolo, la judecata ce va să fie, înaintea a mii şi a întunearece de îngeri şi de oameni. Pentru aceasta să ne pocăim, să ne ispoveduim, până avem vreame, că furul şi moartea sânt tot într-un chip, nu ştim când va veni moartea. Pentru aceasta, să nu zicem: „Astăzi să facem păcatul, iară mâine ne vom pocăi şi ne vom ispovedui", că nu ştim ce va veni până mâine. Pre mulţi au înşălat diavolul cu gând ca acesta şi au murit fără veaste. Mulţi au fostu sănătoşi decusară şi a doa zi n-au ajuns, unii s-au înecat, pre alţii i-au ars fulgerul, altora li s-au legat limba şi n-au putut să să mărturisască. Deci, pentru aceasta, să nu neguţătorim spăsenia noastră şi să înşălăm pre Dumnezău, că ne vom căi. Numai astăzi ai vreame, astăzi te pocăieşte, şi te ispoveduieşte, şi te îndireptează. Aceastea, dară, sânt ceale zeace porunci carele le-au trimis Dumnezău pre<n> Moisi în lume. Deci, de le vom păzi, aici vom petreace viaţă cu pace şi acolo, iarăş, ne vom învrednici împărăţiei ceriurilor, care toţi noi să o dobândim, cu darul şi cu mila Domnului nostru, Isus Hristos, a căruia e slava şi cinstea, împreună cu fără-începutul lui Părinte, şi cu prea sfântul, şi bunul, şi de viaţă făcătoriul al lui Duh, acum şi pururea şi în veacii veacilor, amin.

Cuvânt al 5 al sfântului Simeon, Noului Bogoslovu. Pentru să nu nedejduim numai în credinţă, fără de fapte bune. Blagosloveaşte, Părinte

Multă trezvire şi nevoinţă ne trebuie noao, o, suflete, de vom vrea să dobândim dumnezeiasca împărăţie. Şi să nu ni să socotească noao spre spăsenie numai cât a creade în Dumnezăul celui viu, puind înainte spre răspundere cuvântul acela a lui Dumnezău, ce zice: „Cel ce va

creade şi să va boteza să va spăsi, iară cel ce nu va creade osândi-se-va". Ce, cu aceasta, mai vârtos, să ne nevoim şi să ne trezvim, nu cumva să umblăm cu nevrednicie spre chemarea carea ne-am chemat, ştiind că mai tare vom fi uitaţi, de vom trăi cu leane şi fără grije după chemare. Direpţ aceaea, dară, nu ţi se pară a nedejdui numai în credinţă, pentru că credinţa, fără fapte, nemica nu foloseaşte. Şi ascultă pre Domnul, zicând: „Nu tot cel ce-m zice mie 'Doamne, Doamne', va întra <în> îm-
150v părăţia ceriurilor, ce cela ce face voia Pă / rintelui Mieu celui den ceriuri". Aşijderea, şi dumnezeiascul apostol: „Pre Dumnezău mărturisesc a-l şti, iară cu faptele să leapădă, fiind urâţ, şi neplecaţi, şi spre tot lucrul bun neînvăţaţi". Vezi, ticăloase suflete, că nu iaste a să spăsi nimeni numai cu credinţa, fără de fapte? Pentru că, de s-ar spăsi numai cu credinţa, toţi oamenii s-ar spăsi şi nime den noi n-ar peri, că nu iaste nime care să nu crează că iaste Dumnezău, de vreame ce şi dracii cred că iaste Dumnezău. Şi ascultă-i şi pre ei, ce zicu: „Ştimu-te cine eşti, sfântul lui Dumnezău". Şi iară, într-alt locu, zicea pentru apostoli: „Aceşti oameni robii lui Dumnezău celui înalt sânt, carii ne spun noao calea spăseniei". Vezi că şi dracii cred că iaste Dumnezău? Ce aceştia cred că iaste Dumnezău, iar pentru faptele lor ceale reale în matca focului s-au osândit. Bună e, dară, credinţa, deaca are şi fapte, că trupul, fără suflet, iaste neclătit şi nelucrat. Aşa şi credinţa, fără fapte, iaste moartă. Şi ascultă pre dumnezăiescul Iacov, zicând: „Ce folos, fraţilor, de zice neştine că are credinţă şi fapte să n-aibă?". Au poate credinţa să-l spăsască pe el? Că, de va fi frate sau sor, goli şi lipsiţi, vor fi de hrana cea de zi şi le va zice lor neştine dentru voi: „Meargeţi în pace, de vă încălziţi şi vă săturaţi". Şi nu le va da ceale de treaba trupului. Ce folos iaste? Aşa şi credinţa, de nu va avea fapte. Arată-mi mie credinţa ta, den faptele tale, şi eu să-ţ arăt ţie credinţa mea, den faptele meale. Aceastea auzindu-le, suflete leaneşe, părăseaşte multa trândăvie şi te nevoiaşte ca, cu credinţa, să aibi şi fapte, că mai bun iaste cela ce are credinţă

împreună cu faptele decât cel ce face seamne, că ce dobândă iaste de face neştine seamne, iară de-mpărăţia ceriului să face lepădat şi să moştenească matca focului? Că au doară poate neştine să să spăsască, de va face seamne şi vindecări, iară fapte să n-aibă, carele să-l îndurepteze pre el? Nu poate fi. Şi, ascultă pre Domnul, zicând: „Mulţi îm vor zice în ziua aceaea: 'Doamne, Doamne, au nu cu numele tău am prorocit? Şi cu numele tău draci am scos?' Şi atuncea le voiu mărturisi lor: 'Niciodată nu v-am cunoscut pre voi, depărtaţi-vă de la mine ceia ce-aţi făcut fărădeleage'". Vezi, suflete, că şi cei ce facu seamnele şi au prorociile fără de fapte nimică nu-ş folosesc lor? Că cela ce creade nu strânge aveare, că creade că Dumnezău nu părăseaşte pre cei ce cred întru el, ce poartă 'nainte grijă de ei, precum zice: „Că ştie Tatăl nostru cel cerescu că vă trebuiescu aceastea toate. Ce careţi întâiu împărăţia lui şi direptatea şi aceastea toate să vor adaoge voao". Cela ce creade răsipeaşte banii lui la săraci, că creade că-i va lua însutiţi şi viaţa veacinică va moşteni. Şi, ascultă ce zice pentru ceia ce cred cu adevărat: „Pururea ceia ce credea era într-un loc, şi avea toate de obşte, şi averile şi lucrurile lor le vindea, şi le împărţiia tuturor, oricui ce trebuia, căci, câţi era stăpâni de
151r case şi de holde, // vânzându-le, aducea preţul celor vândute, şi-l punea la picioarele apostolilor, şi să împărţiia fieştecăruia, veri de ce-i trebuia". Cela ce creade nu să mândreaşte, ce, urmând numai Domnului, umblă cu smerenie, ca şi el. Cela ce creade nu râde, ce plânge. Ceia ce cred nu facu turburări, ce, urmând Domnului lor, au blândeaţe, că acesta zice: „Învăţaţi-vă de mine, că blând sânt şi smearin cu inima, şi veţi afla răpaos sufletelor voastre". Pentru aceaea, şi fericeaşte pre unii ca aceia, zicând: „Fericiţi sânt blânzii, că aceia vor moşteni pământul". Cela ce creade uraşte strâmbătatea şi iubeaşte direptatea, de vreame ce şi Dumnezău direptatea au iubit, iară strâmbătatea o au urât, că scrie: „Cela ce iubeaşte strâmbătatea uraşte sufletul lui". Ceia ce cred nu să învrăjbescu cu nime, ce, încă, pre cei învrăjbiţi îi împacă, urmând

Domnului, că aceasta au făcut şi el, fiind noi vrăjmaşi, ne-au împăcat cu cel de o fiinţă al lui Tată. Cela ce creade rabdă toată supărarea şi nu huleaşte, pentru că creade că va lua neputreda cunună a răbdării, că zice dumnezeiescul Iacov: „Fericitu e omul carele rabdă supărare, că, fiind desăvârşit, va lua cununa vieţii carea o au făgăduit Domnul celora ce-l iubescu pre el". Cela ce creade nu să mânie, ce rabdă cu blândeaţe şi păzeaşte zisa Domnului, adecă întru nemica nu vă mâniaţi. Cela ce creade iaste curat şi nu să pângăreaşte pre el în curvii, şi în preacurvii, şi într-alte necurăţii, ce curăţia şi fecioria îş păzeaşte, căci creade că ceia ce-ş pângărescu trupurile lor nu se vor spăsi, că pre curvari îi va judeca Dumnezău. Cela ce creade nu sminteaşte pe fratele, ce slujaşte tuturor şi nu tânjaşte, ce rămâne întru răbdarea lui Dumnezău, căci creade că mai mare plată va lua, precum şi Domnul zice: „Cine va să fie mare întru voi să fie slugă tuturor şi cela ce va să vă fie voao mai mare să fie tuturor slugă". Cela ce creade, nu jură strâmb, nici jură în buzele lui numele Domnului, că ascultă de cela ce-au zis: „Iară eu vă zicu voao să nu juraţi nicidecum". Aşijderea, şi cea de prorocul Moisei zisă: „Să nu iai numele lui Dumnezău în deşărt". Cela ce creade nu să leneaşte în rugăciuni şi-ntru adunări, ce pururea preveaghe şi neîncetat să roagă. Cela ce creade nu osândeaşte pre nime, pentru că creade că toţi sântem supt porunci, şi pre toţi va să-i judece Dumnezău şi, cu ce judecată judecă neştine, cu aceaea să va judeca. Cela ce creade nu mearge pre calea cea lată şi largă carea duce pre ceia ce o călătorescu în perire, ce mearge pre calea cea strimtă şi cu scârbe, căci creade că puţin să va întrista şi, în veaci, împreună cu Domnul şi cu toţi sfinţii, să va veseli. Cela ce creade nu iubeaşte lumea, nici ceale den lume, nici părinţi, nici fraţi, nici muiare, nici coconi, nici alt nemică, ce iubeaşte numai pre Domnul, şi-ş ia crucea lui, şi-i urmează lui, pentru că creade că o mie de zile, ca o zi, sânt înaintea
151v ochilor Domnului şi ca o picătură în mare. Aşa să vor / număra o mie de zile, iară veacul cel fiitoriu iaste netrecut şi număr nu are. Cela ce creade nu stă nepocăit în greşalele

lui, ce, deşi greşaşte, să pocăiaşte şi plânge pentru eale şi nu mai păcătuiaşte. Cela ce creade nu să desfătează, nici să dezmiardă în beţii, şi în ospeaţe, şi în cântece curvăreşti, ce pururea are pomenire de moarte şi de înfricoşata judecată ce va să fie şi, aducându-şi aminte de aceastea, nepărăsit să roagă, pururea posteaşte, de pofte să opreaşte şi-ş găteaşte faptele lui cătră ieşire, în ce chip va întimpina pre Împăratul slăvii. Cela ce creade iubeaşte pre Domnul şi uraşte ceale vicleane. Ceia ce cred nu ţin pizmă, nici dau rău pentru rău, ce iubescu pre ceia ce-i urăscu, facu bine celora ce le facu rău, bine-cuvintează pre ceia ce-i bleastemă pre ei şi să ţin de ceia ce-i gonescu. Fiind huliţi, să roagă, nici un rău nu cugetă, pentru că au dragoste necorcită, carea o au avut şi apostolul, precum zice: „Adevărat zicu în Hristos, nu mînţu, mărturisind cu mine şi cunoştinţa mea în Duhul Sfânt, că am mare întristare şi nepărăsită dureare în inima mea, că m-aş ruga eu să fiu despărţit de Hristos pentru fraţii miei şi rudele meale ceale după trupeşti, carea (dragoste) o avea şi prorocul Moisei, că au zis acesta cătră norod: 'Voi aţ greşit greşală mare şi acum vă voiu sui cătră Dumnezău într-acesta chip, ca să mă rog cătră Dumnezău pentru păcatul vostru'". Şi să întoarse Moisi cătră Domnul, şi zise: „Rogu-mă, Doamne, greşit-au norodul aceasta greşală mare şi ş-au făcut lor dumnezăi de aur şi, acum, de vei lăsa păcatul lor (bine), iară de nu, ştearge-mă şi pre mine den cartea carea m-ai scris". Aceasta dragostea avea şi David, pentru aceaea şi zicea: „Cu ceia ce urăscu pacea eram păciuit". Vezi ce feal de dragoste avea ceia ce credea cu adevărat? Cela ce creade nemică nu lucrează în făţărie, ce toate le lucrează pentru Domnul, că are ochii sufletului său spre acela şi numai de la acela creade că va lua plată. Cela ce creade iubeaşte pre ceia ce cred direpţ în Domnul, iară de ceia ce nu sânt aşa să depărtează şi nu să ţine cu ei, ce-i izgoneaşte. Cela ce creade nu iaste neascultătoriu cuvintelor dumnezăieşti, că, ca un credincios, cu nevoinţă plineaşte toate faptele, ca un lucrătoriu a lui Dumnezău. Cela ce creade nu momeaşte, nu face făţărie, ce toate,

întru adeverinţă şi întru direptate, grăiaşte şi face, pentru că creade ce iaste zis de prorocul: „Vai de ceia ce zicu lumina întunearec şi întunearecul lumină, ceia ce facu dulcele amaru şi amarul dulce". Ceia ce cred nu să înalţă în laude şi în momituri, că zice Domnul, pren prorocul: „Norodul mieu, ceia ce vă fericescu pre voi vă înşală pre voi şi că<l>carea picioarelor voastre o strămută". Cela ce creade şi să leapădă de viaţă, pentru Domnul, nu să mai învăluiaşte întru ea, că zice apostolul: „Nimeni, fiind ostaşu, nu să înfăşură cu neguţătoriile lumii, ca să placă voivodului, că, de să şi luptă neştine nu să cunună, de nu
152r se va lupta pre leage. // Cela ce creade nici o răutate nu primeaşte, ce, pentru Hristos şi pentru adevăr, să nevoieşte până la moarte şi nu să teame, că, de vreame ce ceia ce văd ceale reale şi fără-de-leage şi le primescu, aseamenea acelora sânt şi vor peri cu eale, cum şi Ili preotul au perit cu fiii lui cei fără-de-leage. Pentru aceaea, şi prorocul i-au numit pre ei câini fără dinţi, zicând: „Cela ce creade iubeaşte pre ceia ce cred direpţ", precum zice, iarăş, David: „Au nu pre cei ce te-au urât, Doamne, am urât? Şi pre vrăjmaşii tăi mă topiiam? De plină ură, îi urâiam pre ei şi în loc de vrăjmaşi mi să făcură mie". Cela ce creade grăiaşte adevăr şi nu iase nici o minciună den gura lui, de vreame ce mincinoşii fără credinţă sânt şi fiii diavolului. Cela ce creade nu lăcomeaşte, ce, mai vârtos miluiaşte şi să îndură, căci creade că cei milostivi să vor milui, iară casele celor lacomi le va surpa Domnul, şi ei să vor da în matca focului şi viarmelui celui neadormit. Cela ce creade nu să priceştuiaşte cu Sfintele şi dumnezeieştile Taine, nefiind vreadnic, ce să curăţă pre el de toată întinarea, de lăcomia pântecelui, de mozavirie, de fapte reale şi de cuvinte grozave, şi de râsul cel fără cale, şi de gânduri spurcate, şi de toată necurăţia şi fapta rea, şi aşa primeaşte pre împăratul slăvii. De vreame ce cu ceia să preceştuiesc cu preacuratul trup şi sângele Domnului nefiind vreadnic, într-aceştia sare diavolul şi întră înlăuntrul inimii lor, în ce chip au făcut şi pre Iuda, la priceştuirea cinii, de care lucru zice apostolul: „Ispitească-se pre sine omul şi aşa să bea

den potiriu, că cela ce mănâncă şi bea cu nevrednicie osândă lui îş mănâncă şi bea. Şi, pentru aceasta, mulţi întru voi sânt neputincioşi, şi bolnavi, şi morţi unii". Cela ce creade nu năpăstuieşte, nu ocăraşte pre fraţi, ce, mai vârtos, laudă, că ceia ce laudă pre alţii, aceştia să vor lăuda de sfinţii îngeri, întru împărăţia ceriurilor. Iară, vai de ceia ce ocărăscu şi celor ce scriu ficleşuguri, că ceia ce scriu ficleşuguri aşa să vor goni de îngerii cei ficleani, ca nişte dobitoace cu patru picioare, la întunearecul cel denafară, acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor. Cela ce creade mearge direpţ pre calea poruncilor lui Dumnezeu şi nu să abate nici în direapta, nici în stânga, nici întoarce pre alţii spre ficleşugul lui, că cela ce întoarce, acela e mai rău decât diavolul. Pentru aceaea, şi zice la Avacum: „Vai de cela ce adapă pre vecinul lui cu întoarcere turbure şi cela ce îmbată pentru ca să vază în lăcaşurile lor saţiu de necinste, den slava ce-au avut". Bea şi tu, şi te clăteaşte, şi te cutremură, că cela ce creade adevărat nu creade cu gura şi cu limba, ce cu inima. Şi ale acestuia fapte aieve să arată, că nu să poate ascunde cetatea, stând deasupra muntelui, că cela ce creade cu adevărat şi cu inima, acesta
152[v] iaste lucrătoriu. Iară cela ce creade cu gura şi nu / cu inima, acesta iaste deşărt de fapte bune, pentru carii şi Domnul, pren prorocul Isaia, zice: „Apropie-să de mine nărodul acesta cu gura lor". Şi, iară, David: „Cu limba lor au mințit lui". Deci, fiind tu, suflete, plin de aceaste fapte reale toate şi de bunătăţi lipsit, în ce chip, dară, te voiu numi credincios? Mai vârtos, încă, precum mi să pare, şi decât cei necredincioşi mai rău eşti, că limbile ceale ce n-au leage, den fire fac ale legii, ce, deaca crezi, dară, suflete, fugi de păcat şi, înălţându-ţi glasul, plânge şi te tânguiaşte pre tine, şi părăseaşte faptele ceale reale în carele, până acum, ai umblat. Şi te nevoiaşte, ca să te afli cu fapte bune înaintea Împăratului slăvii, Hristos, la ziua cea groaznică a judecăţii, în carea va să dea fieştecăruia după faptele lor, că zice: „Oricine zideaşte pre temeiul acesta aur, argint şi pietri scumpe, leamne, paie, trestie, a fieştecăruia lucru aieve va fi, pentru că ziua va arăta că cu

foc să va descoperi şi al fieştecăruia lucru cu foc să va lămuri, ori al cui lucru ce au zidit va rămânea, plata îş va lua. Iară, al cui lucru va arde, să va păgubi, iară el va rămânea, însă într-acestaş chip, ca pren foc". Cugetă-mi-ţi, sufletule ticăloase, înfricoşata şi grijnica taină, şi te cutremură de aceastea, de vreame ce pre toţi va să-i ispitească focul. Tu, dară, unde te vei ivi atunci, sau cum vei cuteza să te apropii de el, care ţi-ai zidit ţie sarcină grea şi cu nevoie purtată, de iarbă, şi de trestie, şi de toată altă materie rea adunată? Vai, sufletule, ce vei face atuncea? Că aceaste ficleane ale tale, ca nişte gătejii, în focul cel nestins să vor arde de tot, iară tu, ca pren foc, vei rămânea, că nu vei arde cu aceastea, ce vei rămânea de-a pururea, deaca vei arde cu focul cel veacinic, pentru faptele tale ceale ficleane şi reale. Aceastea, dară, cugetându-le, apucă 'nainte, şi părăseaşte realele ceale ce ai apucat den pruncie, şi te trezveaşte den greşalele tale ceale multe şi fără număru, şi arată îndireptare vieţii tale, lepădând adaogerile ceale reale şi pătimitoare, şi trupeştile pohte ceale dulci lepădându-le de la tine, cu plinirea dumnezeieştilor porunci, şi cu credinţa ta cea adevărată către Dumnezeu, ca şi de la El vreadnic să te încununezi şi să te învredniceşti împărăţiei ceriurilor, carea şi noi toţi să o dobândim, cu darul şi mila Domnului nostru, Isus Hristos, a căruia e slava şi putearea, acum şi pururea, şi în veacii veacurilor, amin. //

153[r] **Cuvânt al 6 a lui Teofan, monahul celui prea înţelept şi prea cuvântătoriu. Cuvânt pre limbă proastă la ceale 12 articule ale credinţii. Blagosloveaşte, Părinte**

Întâiu, să cade creştinul cel adevărat să crează şi să mărturisească ceale doaosprezeace articule ale credinţii noastre ceii pravoslavnice. A doa, ceale şapte taine ale besearecii noastre şi, a treia, faptele ceale următoare lui Hristos, fără carele nimenea nu poate să să spăsească.

Întâiu, dară, să cade să crează într-un Dumnezeu, nenăscut, nezidit, fără trup, fără ani, făcătoriul ceriului şi al pământului, al îngerilor şi al tuturor oamenilor. A doa creade că acesta, Unul adevărat Dumnezeu, are trei chipuri, ca cum ai zice, trei puteri mari mai alease de cealealalte zidiri sângure în statul lor, care aceaste trei chipuri le zicem Sfânta Troiţă. Şi Sfânta Troiţă iaste Unul sângur Dumnezeu după fiinţă şi după fire şi trei după ceale trei puteri mari ale lui. Într-aceaste trei obraze ale Sfintei Troiţe ne botezăm şi într-aceastea sântem datori să murim, adecă în Tatăl, şi în Fiul, şi în Duhul Sfânt. În Tatăl creade nenăscut, neînceput, în Fiul creade împreună fiitoriu, născut de la Tatăl singur şi împreună fiind, şi împreună cinstit, într-o slavă cu Tatăl şi cu Fiul. Iarăş creade în Duhul Sfânt. Aceasta iaste Sfânta Troiţă, care unul să închină şi să slăveaşte Dumnezeu Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, precum zicem şi pre un om, pre Petru, sau pre Ioan, sau pre altcineva oarecarele vei tu. Că şi acesta un om are trei mari puteri, cu carele să asamănă lui Dumnezeu, şi pentru aceasta să chiamă omul chip şi asămănare lui Dumnezeu. Însă, cea una puteare a omului iaste mintea şi să asamănă la Tatăl. Iară a doa puteare a omului iaste cuvântul şi să să asamă<nă> Fiul. Şi a treia puteare a omului iaste voinţa cea firească carea să asamănă la Duhul Sfânt, şi acest unul om are aceaste trei lucruri. Însă, nu să chiamă trei oameni, ce un om, şi cuvântul omului să naşte den mintea omului şi voia, den minte, şi are şi mişcare, şi iaste viu omul, şi să clăteaşte în poruncile lui Dumnezeu, den minte şi den cuvânt, şi den duh, sau măcară ca şi soarele, care unul iaste şi el şi să adună den trei, că are cearcănul, are lumina, are şi fierbinteala. Însă zicem că unul e soarele şi nu trei. Într-aceastaş chip, după asămănare, zicem şi pentru dumnezeire, Tatăl, şi Fiul, şi Sfântul Duh. Însă, nu trei Dumnezei, ce un Dumnezău, după
153v fiinţă şi fire, iară trei după / osebiri, adecă după nenaşterea Tatălui, după naşterea Fiului şi după purceaderea Sfântului Duh, creade că Sfânta Troiţă, unul Dumnezeu,

ziditoriu iaste a toată lumea, nici dentr-un lucru zidind, nici dentr-o materie, ceriul, şi ceale den ceriu, pământul, şi ceale după pământ. Creade că cuvântul Tatălui, când au vrut mai pe urmă, după cinci mii şi cinci sute de ani, după ce au căzut Adam, pentru marea a lui bunătate şi iubire de om, s-au zămislit pren îngerul Gavriil, vestind cu glasul, şi s-au întrupat în pântecele fericitei şi Sfintei Fecioare, şi fu ca un pruncu în pântecele ei noao luni, după orânduiala firii, şi toate ceale omeneşti, şi fără de prihană patemi le-au suferit şi le-au purtat, afară numai den păcat. Pentru aceasta, şi fără bărbat, s-au zămislit preste fire, ca să strice păcatul, şi Fecioară curată Maria<m>, doamna cea de Dumnezeu Născătoare au luat (în pântece) pre Domnul slăvii, fecioară l-au născut şi fecioară au rămas. Şi, cum au auzit numai glasul îngerului, de-ntru auzul acela s-au întrupat Domnul şi aşa, fără dureri, au născut. Iară aceasta s-au făcut tot pentru ca să putem noi, oamenii, să-l vedem şi să-l auzim aieve, cu simţire să creadem într-însul, iară nu în lucrurile diavolului, în idoli şi în ziduri, şi să ne înveaţe ce fapte vom face, ca să ne spăsim, carele dară sânt faptele diavolului, câte întunecă mintea noastră şi o cufundă întru rătăcirea lumii şi în patemi, adecă în mâncări multe şi în băuturi multe, jocuri, organe, beţii, vorbe deşarte, glume, jurământuri, cuvinte mincinoase şi grozave prihăni, curvii, preacurvii, camete, ucideri, zavistii, ficleşuguri, sfăzi, vrăjbi, sudălmi, mândrii, vrăjituri, descântături şi alalte toate lucruri sătăneşti, de carele să cade să fugim şi de ceia ce le fac şi calcă leagea lui Dumnezeu, precum face diavolul. Şi să facem voile lui Dumnezeu, mulţemind Sfântului lui nume, ori de ce ni s-ar întâmpla. Faptele şi voinţele lui Dumnezeu sânt aceastea: întâiu, credinţa, să creadem în Dumnezeu adevărat; a doa, să creadem cuvintele Evangheliii, că sânt cuvintele lui Dumnezeu, şi cum că, fără aceastea, nimeni nu poate să să spăsească. Apoi, să ne teamem de El mai mult decât de împăraţi, şi de domni, şi de boiari, şi de părinţi, că frica lui Dumnezeu iaste sfântă şi iaste temeiu

tuturor faptelor celor bune. Să te temi că va veni să te judece, şi cum că te veade în toate zilele ce faci, şi îngerii scriu faptele tale, cugetele tale, şi gândurile tale, carele toate, ca un Judecătoriu groaznic, are a le judeca pre amăruntul. Pentru aceasta să cade să petreacem într-această lume înşălătoare cu multă socotinţă şi trezvire de diavolul, de vreame ce această lume iaste războiu şi cu diavolul ne luptăm ziua şi noaptea. Şi, încă, avem luptă şi de patemi,
154r adecă de pohtă, şi de mănie, şi de mândrie, şi, // mai vârtos, de dragostea lumii ne luptăm, ce să nu cumva lăsăm dragostea lui Dumnezeu şi să iubim această lume înşălătoare, ce să ne fie ochii noştri învăţaţi bine, să nu caute la frumuseaţe striină, sau la lucru striin, şi să le pohtească. De vreame ce sânt striine, al nostru alt nimica nu iaste afară de împărăţia ceriului, pre aceia sântem datori să iubim, aceaea iaste a noastră. Şi, pentru aceaea s-au făcut mare pogorârea a lui Dumnezeu, ca să moştenim împărăţia lui Dumnezeu şi să ne izbăvim den munca de veaci, să auzim cuvinte bune, laude sfinte ale lui Dumnezeu, iară nu cântece, cuvinte proaste şi grozave, bârfeale, cuvinte nebuneşti, hule, să ni să pângărească auzul noastru şi, den auz, sufletul nostru. Să nu te împreuni cu acest fealiu de oameni ce vorbescu cuvinte ca aceastea, căci că, la ceasul morţii noastre, cuvinte ca aceastea să află piadecă spăseniii noastre şi oprescu pre îngeri să ia sufletul nostru şi să dă sufletul în mâna diavolului, den depărtarea lui Dumnezeu, şi să pune la iad, de vreame ce au fost căutând faptele dracilor, şi asculta, şi vorbiia. Ce fii milostiv, făcând în toate zilele milostenie, şi, fie măcară şi puţină, fie-ţi milă de cei bolnavi şi le ajută, şi-i mângâie, şi cu cuvântul şi cu fapta, pre cei năpăstuiţi ajută, pre cei închişi cercetează şi, cât poţi, ajută-le, aibi pace cu oamenii casii tale, şi pre cei răi îi învaţă, îi dojăneaşte, îi conteneaşte, iară pre cei buni îi iubeaşte şi-i cinsteaşte, ca pre nişte fraţi ai lui Hristos. Aibi dragoste cu toţi oamenii cei credincioşi şi te roagă niciunul să nu meargă în iad, pre nimeni să n-aibi vrăj-

maşi, fără numai pre diavolul şi pre oamenii carii fac faptele diavolului. Orice-ţi vine, veri supărare, veri boală, veri pără, veri prihană, nu tânji, nu blestema, ce dă laudă lui Dumnezeu, cu toată inima. De pohteşti de la Dumnezeu vreun daru şi nu te ascultă, pentru pricinile carele le ştie cunăscătoriul celor ce vor să fie, nu te mâhni, ce, de-ţi iaste rugăciunea cerească şi de spăsenie, să nu o laşi, ce pururea te roagă, până o vei dobândi. Iară, de iaste pământească sau trupească, socoteaşte să nu îngreuiezi pre Dumnezeu. Posteaşte miercurile şi vinerile ceale oânduite peste tot anul, şi nici pentru mitropolitul, nici pentru patriarhul, nici pentru rudenie, nici pentru priaten, nu-ţ strica postul miercurii şi al vinerii. Aşijderea, şi ceale patru posturi, în Păreasemi, bucatele fără de unt-de-lemn, fără vinu. Luni, marţi, miercuri, joi, vineri, aceaste cinci zile fă *devĕati čas**, adecă să mănânci seara o dată într-o zi, tot Postul cel Mare într-un chip, afară de sâmbătă şi de duminecă. O dată să mănânci peaşte în Păreasemi, numai la praznicul Blagoveşteniilor. Nici la Dumineca Floriilor să nu mănânci, nici peste tot anul, miercuri şi vineri, fără
154v numai în praznicele ceale mari ale Sfintei / Preaciste şi ale sfântului şi slăvitului proroc prediteciu şi botezătoriul Ioan, la naştere şi în şapte a lui ghenariu. Aşijderea, şi la tăiare, precum am aflat scris la cărţi a multora pravile, şi a sfinţilor slăviţilor şi mai marilor vârhovnici Petru şi Pavel, şi la *pĕtidesĕtniţŭ***, că într-aceastea, cine dezleagă să fie nevinovat şi precum zice marele Atanasie: „Nu vă întărireţi a dezlegarea postul, fără numai de vei fi îngreuiat de boală", adecă miercurea şi vinerea, că cela ce dezleagă aceastea răstigneaşte pre Hristos, ca şi jidovii, că miercuri l-au vândut şi vineri l-au răstignit". Deci, pentru acesta iaste datoriu tot creştinul pravoslavnic să le păzască aceastea. Iară, în cealealalte posturi trei zile păzeaşte, luni, miercuri şi vineri, să nu răzdreşăşti vinul şi untul-de-lemn, adecă Postul Crăciunului şi al Sfinţilor Apostoli, iară

* Cuvânt slav, în trad.: *al nouălea ceas*.
** Cuvânt slav, în trad.: *cincizecime*.

Postul Sântă-Măriii să-l păzăşti, ca şi Postul cel Mare. La besearecă aleargă cu tot sufletul şi să nu vorbeşti nici un lucru lumescu în besearecă, ce să stai cu plecăciune şi cu frica lui Dumnezău. Creade că, pentru păcatele noastre, Hristos şi Dumnezăul nostru s-au răstignit trupeaşte, ş-au pătimit, şi s-au muncit, şi toate le-au răbdat, ca să ne spăsască, să plătească toată datoria noastră, să ne izbăvească den mânile diavolului. Creade că pe cruce au murit, ca un om, şi s-au despărţit prea Sfântul lui suflet, precum să desparte şi al nostru suflet den trup, în ceasul morţii, şi dumnezăirea, ca o necuprinsă, şi neîncăpută au rămas cu trupul cel mort. Pentru aceasta s-au şi însuliţat prea sfântul lui trup mort şi au curs doao izvoară, sânge şi apă, ca dentr-un trup dumnezeiesc şi făcătoriu de viaţă, iară nu ca un trup a unui om prostu. Aşijderea, şi singură dumnezăirea, ca o neîncăpută toată au fostu şi jos, în iadu. Şi, în ce chip pre pământ purtând trupul, şi Dumnezăul fiind om deplin, apropiindu-se oamenii de trup, să apropiia de Dumnezău, aşa şi în iad, sufletele, apropiindeu-se de sufletul Domnului, să apropiia de Dumnezăire. Şi, atuncea, în iad, câţi au auzit învăţătura lui, şi l-au văzut, şi i s-au închinat, şi l-au crezut, pre aceia i-au învis. Şi atuncea, după treizăci şi trei de ceasuri ce-au făcut Domnul în iad, iară au venit sufletul lui înlăuntru, în prea Sfântul lui trup, şi s-au aflat prea Sfântul trup acela neputred, schimbat den grăsimea cărnii, şi, întrând sufletul, l-au învis pre el. Toată aceasta Dumnezeirea, împreună cu sufletul şi cu trupul, numai trupul s-au schimbat, den putregiune în neputregiune, tot schimbat cu dumnezeiască schimbare, şi au făcut, după înviere, patruzăci de zile cu apostolii şi să arăta lor, de câte ori vrea. Şi, după înviere, au mâncat şi au băut cu apostolii, ca să adeverează Înviarea lui, că acelaş trup carele îl purta, pe acela l-au învis, iară nu pe altul şi s-au arătat la apostoli numai de unspreazeace ori. Şi, după patruzeci de zile, au scos pre
155r apostoli afară den Ierusalim, la Muntele maslinilor, şi, // acolo, i-au învăţat, şi i-au întărit, şi i-au trimis în limbi, să

înveaţe şi să boteaze. Apoi, blagoslovindu-i pre ei, nuor luminat îl răpi pre el dentre ochii lor şi mulţime fără număr de îngeri şi de arhangheli luminaţi mergea după el, cântând, slăvind, mulţimind şi blagoslovind mare Pogorârea a Domnului şi îndumnezăirea firii omeneşti. Şi aşa s-au suit Domnul în cea dentâiu a lui slavă şi în scaunele ceale dumnezăieşti, şi s-au închinat de toată începătoria şi putearea arhanghelilor, şi să închină, şi se va închina în veacii netrecuţi. Şi, iarăş, creade acesta Domnul cu trupul, precum s-au înălţat în slavă, aşa, cu mare slavă, va să să pogoară den ceriu, să judece viii şi morţii şi să dea căruiaş locul lui, după faptele lui. Creade că atuncea va să trâmbiţe îngerul şi să înviaze toată vârsta oamenilor celor pravoslavnici. Iară pre neamul păgânilor, câţ n-au crezut pre Hristos ca pre un Dumnezău adevărat, îi va pogorî râul cel de focu, ca pre nişte paie în veacinica muncă, să nu vază împărăţia Domnului, că singuri creştinii nu mai vor sta la judecată, să dea cercetare pre amăruntul cum ş-au păzit botezul lor, peceatea mirului, sfânta cumenecătură, poruncile lui Hristos şi dragostea lui şi cum au cinstit sângele lui, carele l-au vărsat pentru noi. Şi ceia ce-au făcut bunătăţi să să desparţă ca oile den capre, den 'a direapta parte a lui Hristos. Iară, ceia ce-au făcut reale despre partea cea stângă a Domnului, ca să ia fieştecare parte, răspunsul ce i să cade, pe încât direptii să meargă cu Dumnezău în bucurie şi în veselie mare întru împărăţia ceriurilor, iară păcătoşii în munca veacilor. Creade cum că nici împărăţia ceriului are sfârşit, nici munca celor fără leage şi a păgânilor are sfârşit, ce şi împărăţia şi munca nesfârşită iaste, precum grăiaşte Domnul: „Viarmele lor nu se va sfârşi şi focul lor nu se va stinge". Aceastea să chiamă capete şi încheieturile credinţii noastre şi iaste datoriu tot creştinul să le ştie şi să le mărturisască, şi cu cuvântul şi cu lucrul, ca, den mila lui Dumnezău, să ne spăsim. Întâiu, botezul, că învaţă besearecа lui Hristos, cum că, şi părinţii coconului, şi preoţii trebuie să fie nemâncaţi la botegiune şi să fie şi ceasul pururea nainte

de Leturghie (afară când va fi nevoie mare) sau după Liturghie, îndată să-l botează cu mare socoteală şi cu frica lui Dumnezău, să cetească preotul molitvele şi otriţaniile botezului şi nemică lucru de vrăji sau altceva de aceastea să nu încapă acolea. A doa, să-l ungă cu mir de cel mare, după sfânta învăţătură a besearecii noastre, iară nu cu alt miru. A treia iaste sfânta priceştenie, înfricoşata taină, care taină, de o vom cinsti cum sântem datori, groaznici am fi şi spre diavoli şi spre vrăjmaşii credinţii oamenilor. A patra iaste nunta cea dentâiu care sânt, de vreame ce iaste taină să lipsască trâmbiţele, şi beţiile, şi bucatele ceale multe, şi cuvintele deşarte, şi lucrul Satanii, şi să fie
155v slavoslovie şi mulţămită către Dumnezău, cu / bucurie şi cu veselie. A cincea taină iaste preoţia şi trebuie să fie curată, îngerească, şi fără de dăruiri. A şasea taină sânt maslele cu şapte preoţi. A şaptea iaste marele şi îngerescul chip care să chiamă pocăinţă, care trebuie să fie curată şi neamestecată în valurile lumii, adecă în vii, în moşii, în case, în avuţii, în bani şi în scule, carele turbură mintea. Şi acesta cinu, de-l va cinsti neştine cum să cade, covârşaşte şi pre vrednicia îngerească şi, de poate creştinul macară la sfârşit să să călugărească, căci iaste ca un al doilea botezu. Sânt şi păcate de moarte şapte, carele despart pe suflet de la Dumnezău şi-l dau diavolului. Şi aceastea păcate sânt ca nişte rădăcini şi maici celoralalte păcate. Şi, întâiul păcat iaste lăcomia pântecelui, şi beţia, şi alte diavoleşti lucruri, câte urmează lăcomiii pântecelui şi beţiii. Al doilea păcat iaste curvia, malachia, preacurvia, sodomlenia şi cealealalte toate câte urmează aceştiia. Al treilea păcat iaste furtişagul, răpirea, strâmbătatea, furtişagul de sfinte. Al patra păcat iaste uciderea. Al cincilea păcat iaste iubirea argintului. Al şaselea, mozaviria, urgia şi mânia. Al şaptelea păcat iaste mândria, ocara şi altele. Păzeaşte-te de aceastea, ca de focu, creştinule! Sânt şi şapte fapte bune, carele sânt celoralalte fapte bune maici, şi sânt împotriva celor şapte păcate. Întâia faptă iaste ţinerea, adecă părăsirea de toată răutatea, paza ochilor, a auzului, a trupului,

aceastea să chiamă ţinerea. A doa faptă bună iaste mintea întreagă, curăţia, fecioria, paza trupului. A treia faptă iaste milostenia la cei robiţi, la săraci, la beseareci. A patra faptă iaste răbdarea pentru Dumnezău şi cea, după cum iubeaşte Hristos, a legii ascultare. A cincea faptă bună iaste urârea lucrurilor pământeşti şi a bucuriii lumii. A şasea faptă iaste următoarea lui Hristos, smerenia. A şaptea faptă bună iaste dragostea cea dumnezeiască către creştini şi pacea. Aceastea, dară, sântem datori să le păzim până la moarte şi să le facem, că cine nu le face mincinos are numele şi să chiamă creştin. Socoteşte-te în besearecă să nu râzi. De la Liturghie să nu lipseşti. La sărbătorile sfinţilor să mergi, unde să laudă Dumnezeu, şi iaste bună tocmeală şi frica lui Dumnezău, şi nu vorbescu, iară, de vorbescu alţii, tu te socoteaşte şi zi întru tine: „Doamne, Isuse Hristoase, Fiul lui Dumnezău, mântuiaşte-mă, păcătosul". Când te bolnăveşti tu sau alt creştin, aleargă la besearecă, la carea ai mai multă credinţă, şi să-ţ cânte paraclis, şi să-ţ rădice panaghia, şi să facă şi pomăzuire de la moştiile sfinţilor, şi de la sfintele icoane sau şi masle, sau cântă sv<eatii> be<searecii>. Fie-ţi aminte şi aceasta să-ţ mărturiseşti păcatele tale la om duhovnicescu vreadnic şi să te priceştuieşti cu sfintele taine, de patru ori într-un an, şi aibi credinţă şi nădeajde adevărată că te vei spăsi, şi Dumnezeu să spăsască şi pe tine, şi pre noi, pre toţi, pentru multă bunătatea lui, amin. //

156r **Cuvânt al 7 a lui Anastasie, monahul den muntele Sinaii. Pentru sfânta adunare, adecă slujba besearecii şi pentru să nu osândim şi să ţinem pizmă. Blagosloveaşte, Părinte**

Darul Duhului Sfânt pururea ne îndeamnă şi ne porunceaşte, în toată *Sfânta Scriptură*, să socotim şi să păzim fără leane şi cu toată nevoinţa sfintele porunci şi învăţăturile lui Dumnezeu. Iară, mai vârtos, învăţătura şi

Cartea a Cântărilor a proroculuí David, carea cetim şi o cântăm în toate zilele, ne îndeamnă şi ne învaţă mai multu, pentru că această *Carte a Cântărilor* ne învaţă pentru credinţă şi îndireptează spre închinarea lui Dumnezeu, adecă cum ne vom închina şi cum vom cinsti pre Dumnezeu. Aceasta ne învaţă cătră curăţie, şi ne îndireptează spre frica lui Dumnezeu, şi ne spune pentru munca, şi frica, şi umilinţa, pentru oprirea pohtelor, pentru pocăinţa şi pentru îndurarea, pentru dragostea lui Dumnezeu, pentru răbdarea, pentru curăţia, adecă fecioria, pentru blândeaţea, pentru postul, pentru milostenia. Că rugăciunea şi cetania *Sfintelor Scripturi*, când le ceteaşte şi le petreace neştine, cu nevoinţă şi cu socoteală, aceasta iaste maică tuturor faptelor bune, de vreame ce pren rugăciune dobândeaşte omul toată cearerea şi darul de la Dumnezeu, că zice aceasta *Carte a Cântărilor*, adecă *Psaltirea*: „În besearecí bine-cuvântaţi pre Dumnezeu, adecă în besearecí slavosloviţi pre Dumnezeu şi în mijlocul besearecii te voiu lăuda". Pentru aceasta şi prorocul, ca de la faţa lui Dumnezeu, ne învaţă şi ne porunceaşte să ne umilim şi să ne rugăm lui Dumnezeu pururea cu toată nevoinţa, cu rugăciuni şi cu molitve, şi zice: „Îndeletniciţi-vă şi cunoaşteţi că eu sânt Dumnezeu". Pentru că, de nu să va îndeletnici neştine şi nu va face multă vreame, în rugăciuni şi în dumnezeieştile cetanii ale Scripturilor, nu poate nici cearerile lui să le ia, nici pre Dumnezeu să-l cunoască cu adevărat, că, de vreame ce la meşteşugurile aceaste putrede ale lumii aceştiiia, de nu să va îndeletnici neştine şi să lipsească de la tot fealiul de griji, nu poate să înveaţe nici cât de puţin den meşteşugul ce să apucă. Dară, cu cât mai vârtos, cela ce va să cunoască pre Dumnezeu, şi va să îngăduiască numele lui cel sfânt, şi să facă sfintele lui învăţături i să cade să să îndeletnicească şi să să roage cătră Dumnezeu cu aprindere şi cu nevoinţă şi, până la sfârşitul vieţii lui, să-ş aibă sufletul lui cătră Dumnezeu
156[v] zburătoriu? Nu vezi pre / boiari şi pre putearnici, carii iau stăpânirile aceaste trecătoare, în ce chip, când află vreame

să-ş facă vreo voinţă a lor, să îndeamnă de gândul ca de focu şi sileaşte careleş dentru ei, şi zice: „Până când am puteare, până iaste în mâna mea, să poruncescu să mă asculte, până când mi să pleacă toţi, pre lesne să mă îmbogăţescu, să zidescu case, să câştig moşii, să sădescu vii, să lăţescu şi să adaog toate ale meale, să apuc vreamea, până nu să schimbă lucrurile, să nu aşteptu, să nu mă lenescu, căci nu ştiu ce va să fie până mâine". De une gânduri ca aceastea mai mulţi den oameni, îndemnându-se de diavoli şi silindu-se, şi să necăjăscu în supărări, şi în griji înecându-se, şi nu pot niciodată să sporească sau să facă vreun bine pentru sufletul lor, nici le iaste aminte să gândească vreodată pentru suflet sau să-ş aducă aminte de moarte, sau de muncă şi de judecată, ce, tot cu totul, nimica nu să cunoscu pre sine, nici ştiu ce fac, ce să înşală şi înşală. Şi, de ar fi numai până într-atâta, puţină ar fi răutatea, ce nici ne iubim unul cu altul, ce ocărâm şi viclenim, şi mozavirim, şi osândim, şi pârâm, şi nimenea den noi nu-ş socoteaşte, nici îş veade păcatele lui. Nimeni nu grijaşte, nici gândeaşte pentru sarcinele păcatelor lui, ce numai ale vecinilor noştri păcate le socotim pre amăruntul, până la gât sântem în năroiul păcatului, şi nimic nu punem în mintea noastră pentru aceasta, până la bătrâneaţe, pentru alţii nevoim şi grijim, iară pentru noi, nici deaca îmbătrânim, nu cercetăm răutăţile noastre ceale mari şi de moarte, nici le vedem, nici le cugetăm. De greutatea sarcinii păcatelor noastre nu putem nici capul să ne râdicăm în sus, să vedem ceriul, iară ale vecinului nostru ceale mai mici greşale le cercetăm şi le întrebăm, supt picioarele vrăjmaşului ne călcăm, şi, iară, nu ne ruşinăm, de nimeni nu ni-e milă, nimănui nu ne cucerim, ce pre toţi îi muşcăm, şi pre mici şi pre mari, pre cei vinovaţi şi pre cei nevinovaţi, pe preoţi şi pe dascalii noştri, pre ceia ce ne îndireptează şi ne învaţă, pre ceia ce ne ceartă şi ne întorcu. Şi, pentru aceasta, vine urgia lui Dumnezeu asupra noastră. Şi, pentru aceasta ne pedepsim şi cădem în multe năcazuri şi nevoi, pentru orbiciunea şi

necunoştinţa carea ne ţine, pentru că multă iaste orbiciunea noastră, multă iaste leanea şi negrija noastră, şi nici o umilinţă nu iaste la noi, nici frica lui Dumnezeu, nici îndireptare, nici pocăinţă, ce mintea noastră, tot cu totul, iaste la mâncări şi la băuturi, şi la beţii, şi la ficleşuguri, şi petreacem viaţa noastră toată la hore şi la jocuri, şi cu alergături de cai, şi la sărituri, şi la luptări, şi la alte fapte diavoleşti, în cuvinte reale şi în basne, şi în toate lucrurile ale diavolului ne îndeletnicim, şi nu ne lenevim,
157r nici ni să uraşte toată ziua, ce ui // tăm şi mâncarea, şi băutura, şi casa, şi alte trebi de folos, toate pentru aceastea. Iară, la beseareca lui Dumnezeu, şi la rugăciune, şi la cetania Sfintelor Scripuri, nici un ceas nu vom să stăm cu osârdie şi cu smerenie, ce silim să fugim den sfânta besearecă a lui Dumnezeu, ca de foc, şi, de se va întâmpla să fie cetenia Evangheliei cam mare, ne îngreuiem şi ne întoarcem adease, şi foarte ne năcăjim. Iară şi preotul carele cântă slujba, de o va mai lungi ceva şi va zăbovi cât de puţin, ne posomorâm şi ne îngreuiem asupra lui. Iară, când aduce cea fără sânge jărtvă, adecă Sfânta Leturghie de va zăbovi ceva, ne lenevim, şi dormităm, şi căscăm, şi nevoim să fugim de la rugăciune, ca de la o judecată, şi ne îndeamnă diavolul să ne ducem la ale noastre fapte reale, şi la curvii, adecă la mâncări şi la băuturi, la curvii şi preacurvii, şi sodomlenii, şi la alte fapte grozave. Multă iaste leanea şi negrija noastră, iubiţii miei fraţi, pentru că, fiind noi datori să stăm la toată rugăciunea, cu mare socoteală şi nevoinţă, şi, mai vârtos, la Sfânta Liturghie a sfintelor taine, datori sântem să şi facem aceasta, să stăm cu frică şi cu cutremur înaintea Stăpânului Hristos, în ceasul aceştii dumnezeieşti rugi, iară noi nu o aducem aceasta cu rugăciune curată şi cu inimă zdrobită şi smerită, ce socotealele şi chivernisealele ale lucrurilor celor multe şi deşarte aflăm de le facem, în ceasul Dumnezeieştii Liturghii. Şi unii nu gândescu, nici grijăscu, cu ce feal de curăţie şi pocăinţă li să cade să să apropie să să priceştuiască, cu preacuratele şi înfricoşatele taine acealea, ce

frica lui Dumnezău, în ceasul Sfintei Liturghii, că, veri cu ce fealiu de dragoste şi plecăciune şi cu ce gând stă fieştecare, într-acela ceas, aşa să aduce şi cătră Stăpânul, că, pentru aceasta, să chiamă anaforă, căci să aduce cătră Dumnezău cu lineşte şi cu omilinţă. Mărturiseaşte-ţi la Hristos, pren preoţi, păcatele tale. Osândeaşte-ţi faptele tale şi nu te ruşina, pentru că iaste ruşine carea aduce slavă şi bucurie. Ocăraşte-te pre tine înaintea oamenilor, ca să te îndirepteaze Judecătoriul înaintea îngerilor şi a toată lumea. Ceare milă, ceare iertăciune, ceare lăsare de ceale trecute păcate şi izbăvirea a celor fiitoare, pentru ca să vii, cum să cade, să te priceştuieşti cu preacuratele taine, ca să primeşti dumnezăiescul trup şi sângele cu inimă curată şi cu bună cunoştinţă, ca să-ţ fie sfânta priceştenie de curăţire, iară nu de osândire. Ascultă ce zice sfântul Pavel: „Să cerceteaze fieştecare pre sine, şi aşa să mănânce den sfânta pâine, şi să bea den sfântul potiriu, că cela ce bea şi mănâncă nevreadnic, întru osândă lui le mănâncă şi le bea, pentru căci nu aleage trupul Domnului". Pentru aceasta sânt întru voi mulţi neputincioşi şi bolnavi, şi unii moru fără vreame. Vezi că şi boale şi morţi fără vreame, de multe ori, ne vin pentru căci ne priceştuim cu dumnezăieştile taine, nefiind vreadnici. Ce poate că vei zice: „Dară cine iaste vreadnic?". Aceasta o ştiu şi eu, iară, încăş, numai cât vei vrea, te vei face vreadnic. Cunoaşte-te pre tine cum că eşti păcătos. Părăseaşte-te de păcate. Lipseaşte de ficleşuguri şi de mânie. Arată fapte de pocăinţă. Apucă-te de curăţie, de blândeaţe, îndelungă răbdarea. Arată omilinţă, dă milostenie la săraci şi la striini den roada direptăţii şi te vei face vreadnic. Roagă-te lui Dumnezău cu suflet înfrânt şi acela îţ va da toate poftele tale, iară, de nu vei face aşa, în zadaru osteneşti, alergând la beseareca. Şi nu iaste acesta cuvântul mieu, ce stăpânescul glas, care zice: „Ce-m ziceţ: 'Doamne, Doamne' şi voia mea nu o faceţ?". Pentru că credinţa, fără de de fapte, iaste moartă. Dară cum? „De vreame ce am fapte reale, nu mi să cade să mă rogu? Nu mi să cade să alerg la beseareca

frica lui Dumnezău, în ceasul Sfintei Liturghii, că, veri cu ce fealiu de dragoste şi plecăciune şi cu ce gând stă fieştecare, într-acela ceas, aşa să aduce şi cătră Stăpânul, că, pentru aceasta, să chiamă anaforă, căci să aduce cătră Dumnezău cu lineşte şi cu omilinţă. Mărturiseaşte-ţi la Hristos, pren preoţi, păcatele tale. Osândeaşte-ţi faptele tale şi nu te ruşina, pentru că iaste ruşine carea aduce slavă şi bucurie. Ocăraşte-te pre tine înaintea oamenilor, ca să te îndirepteaze Judecătoriul înaintea îngerilor şi a toată lumea. Ceare milă, ceare iertăciune, ceare lăsare de ceale trecute păcate şi izbăvirea a celor fiitoare, pentru ca să vii, cum să cade, să te priceştuieşti cu preacuratele taine, ca să primeşti dumnezăiescul trup şi sângele cu inimă curată şi cu bună cunoştinţă, ca să-ţ fie sfânta priceştenie de curăţire, iară nu de osândire. Ascultă ce zice sfântul Pavel: „Să cerceteaze fieştecare pre sine, şi aşa să mănânce den sfânta pâine, şi să bea den sfântul potiriu, că cela ce bea şi mănâncă nevreadnic, întru osândă lui le mănâncă şi le bea, pentru căci nu aleage trupul Domnului". Pentru aceasta sânt întru voi mulţi neputincioşi şi bolnavi, şi unii moru fără vreame. Vezi că şi boale şi morţi fără vreame, de multe ori, ne vin pentru căci ne priceştuim cu dumnezăieştile taine, nefiind vreadnici. Ce poate că vei zice: „Dară cine iaste vreadnic?". Aceasta o ştiu şi eu, iară, încăş, numai cât vei vrea, te vei face vreadnic. Cunoaşte-te pre tine cum că eşti păcătos. Părăseaşte-te de păcate. Lipseaşte de ficleşuguri şi de mânie. Arată fapte de pocăinţă. Apucă-te de curăţie, de blândeaţe, îndelungă răbdarea. Arată omilinţă, dă milostenie la săraci şi la striini den roada direptăţii şi te vei face vreadnic. Roagă-te lui Dumnezău cu suflet înfrânt şi acela îţ va da toate poftele tale, iară, de nu vei face aşa, în zadaru osteneşti, alergând la besearecă. Şi nu iaste acesta cuvântul mieu, ce stăpânescul glas, care zice: „Ce-m ziceţ: 'Doamne, Doamne' şi voia mea nu o faceţ?". Pentru că credinţa, fără de de fapte, iaste moartă. Dară cum? „De vreame ce am fapte reale, nu mi să cade să mă rogu? Nu mi să cade să alerg la besearecа

lui Dumnezău?". Nu-ţ zicu aceasta, nici aceaea îţ poruncescu, ce te îndemnez să te rogi, precum să cade, ca să stăm la rugăciune, precum să cade să stea neştine înaintea lui Dumnezău, pentru ca să nu zică şi cătră noi Hristos cum au zis şi cătră jidovi: „Casa mea casă de rugăciune să va chema, iară voi aţ făcutu-o peştere tâlharilor". Ce, de vreame ce pre aceia ce vindea şi cumpăra în beseareca jidovească i-au gonit Domnul, bătându-i, dară ceia ce să înjură unul pre altul şi ţin vrajbă şi pizmă, oare
158v în ce osândă şi mun / că vor mearge? Dară ce vom face şi noi, carii ne-am împreunat cu Hristos şi iară ne plecăm diavolului? Că, de vreame ce iaste preotul împăcătoriu lui Dumnezău şi al oamenilor şi să roagă lui Dumnezău pentru iertarea păcatelor norodului, vezi cum îi învaţă pre toţi şi-i întăreaşte, ca cum ar zice cătră nărod aceastea?: „Că, de vreame ce o, bărbaţilor, m-aţ pus împăcătoriu cătră Dumnezău pentru voi la această tainică masă, vă rog să nevoiţi şi voi cu mine, lăsaţi toate gândurile vieţii şi grijile, pentru că ceasul acesta iaste de rugăciune mare, iară nu de îndeletnicire deşartă". Ascultaţi ce strigă diaconul şi zice cătră voi: „Să stăm bine, să stăm cu frică, să luom aminte sfânta anaforă, adecă să stăm bine, să stăm cu frică şi să ne fie aminte la Sfânta Liturghie, să ne plecăm grumazii, să ne plecăm inimile, să ne plecăm limba, să ne înaripăm mintea şi să ne suim în ceriuri, sus, să avem mintea noastră şi inimile. Să ne rădicăm ochii sufletului sus cătră Dumnezău, şi să treacem ceriul, să treacem pren îngeri, pren arhangheli, să treacem pren heruvimi, să năzuim la singur scaunul Stăpânului şi să ostenim cu inimă curată". Ce faci, omule? Îngerii facu Liturghie, cei cu şase aripi acopăr masa cea de tainâ. Heruvimii zboară pren 'prejurul measii şi strigă cu glas luminat cântarea cea întreită sfântă. Serafimii să pleacă cu mare cucerinţă. Preotul să omileaşte şi să roagă pentru tine să mângâie şi să îmblânzască pre Judecătoriul pentru multe păcatele tale. Toate puterile ceriurilor stau cu frică şi cu cutremur, de privescu cum să junghe Mielul lui

lui Dumnezău?". Nu-ţ zicu aceasta, nici aceaea îţ poruncescu, ce te îndemnez să te rogi, precum să cade, ca să stăm la rugăciune, precum să cade să stea neştine înaintea lui Dumnezău, pentru ca să nu zică şi către noi Hristos cum au zis şi către jidovi: „Casa mea casă de rugăciune să va chema, iară voi aţ făcutu-o peştere tâlharilor". Ce, de vreame ce pre aceia ce vindea şi cumpăra în beseareca jidovească i-au gonit Domnul, bătându-i, dară ceia ce să înjură unul pre altul şi ţin vrajbă şi pizmă, oare
158v în ce osândă şi mun / că vor mearge? Dară ce vom face şi noi, carii ne-am împreunat cu Hristos şi iară ne plecăm diavolului? Că, de vreame ce iaste preotul împăcătoriu lui Dumnezău şi al oamenilor şi să roagă lui Dumnezău pentru iertarea păcatelor norodului, vezi cum îi învaţă pre toţi şi-i întăreaşte, ca cum ar zice către nărod aceastea?: „Că, de vreame ce o, bărbaţilor, m-aţ pus împăcătoriu către Dumnezău pentru voi la această tainică masă, vă rog să nevoiţi şi voi cu mine, lăsaţi toate gândurile vieţii şi grijile, pentru că ceasul acesta iaste de rugăciune mare, iară nu de îndeletnicire deşartă". Ascultaţi ce strigă diaconul şi zice către voi: „Să stăm bine, să stăm cu frică, să luom aminte sfânta anaforă, adecă să stăm bine, să stăm cu frică şi să ne fie aminte la Sfânta Liturghie, să ne plecăm grumazii, să ne plecăm inimile, să ne plecăm limba, să ne înaripăm mintea şi să ne suim în ceriuri, sus, să avem mintea noastră şi inimile. Să ne rădicăm ochii sufletului sus către Dumnezău, şi să treacem ceriul, să treacem pren îngeri, pren arhangheli, să treacem pren heruvimi, să năzuim la singur scaunul Stăpânului şi să ostenim cu inimă curată". Ce faci, omule? Îngerii facu Liturghie, cei cu şase aripi acopăr masa cea de taină. Heruvimii zboară pren 'prejurul measii şi strigă cu glas luminat cântarea cea întreită sfântă. Serafimii să pleacă cu mare cucerinţă. Preotul să omileaşte şi să roagă pentru tine să mângâie şi să îmblânzască pre Judecătoriul pentru multe păcatele tale. Toate puterile ceriurilor stau cu frică şi cu cutremur, de privescu cum să junghe Mielul lui

Dumnezău. Sfântul Duh vine den ceriuri. Îngerii aleargă împregiurul a tot nărodul nevăzuţi, şi însămnează, şi scriu sufletele credincioşilor şi tu nu te temi? Ce batjocureşti şi săruţi pre fratele tău, ca şi Iuda pre Hristos? Şi, înlăuntrul inimii tale, hrăneşti pizme de mulţi ani şi ascunzi otrava cea de moarte a şarpelui în inima ta. Dară, cum nu te temi şi nu te cutremuri, zicând către Dumnezău carele cunoaşte ceale ascunse ale inimii?: „Lasă-mi mie, precum şi eu am lăsat fratelui mieu". Câtă osebire are acest cuvânt de blestem? Iată că zici şi adeverezi tu singur: „De voiu lăsa, lasă-mi. De voiu ierta, iartă-mi. Iară, de voiu ţinea pizmă spre fratele mieu, ţine. De mă voiu mânia, mânie-te. Precum măsur, aşa să mi să măsur. De iert cu făţărie şi nu cu toată inima mea, cu făţărie să mă iert". Eu singur, Stăpânule, facu judecata asupra mea, căci c-am auzit înfricoşatul tău glas, zicând: „După măsura carea măsuraţi, să va măsura şi voao. Şi, de nu veţ lăsa oamenilor greşalele ce vă greşăscu, nici Părintele Mieu cel cerescu nu va lăsa ale voastre". Deci, acestor nemincinoase glasuri am ascultat răspunsurile, şi am lăsat, şi am iertat pre ceia ce mi-au greşit. Lasă, dară, Stăpânule, precum şi eu am lăsat slugilor celor aseamenea mie. Aceastea grăim către Hristos, în tot ceasul, ce ne rugăm şi, în ceasul acela,
159r înfricoşatul, când stăm la Sfânta Liturghie, pre care // le ştiindu-le preotul, deaca sfinţeaşte şi săvârşaşte jărtva acea fără sânge, înalţă sfânta pâine a vieţii şi o arată tuturor. De-acii strigă diaconul şi zice: „Să luom aminte, care va să zică, luaţi-vă aminte pre voi". Iată că mai 'nainte puţin aţ mărturusit cum că aveţi inimile voastre către Domnul. Şi, iarăş, mărturisind curăţia şi nevrajba, aţ zis către Dumnezău: „Lasă noao datoriile noastre, precum şi noi lăsăm datornicilor noştri". Şi, pentru aceasta v-aţ sărutat unul cu altul. Ce, de vreame ce şi eu sânt om şi nu cunosc gândurile voastre, iată că leapădă păcatul deasupra mea şi vă zicu mai 'nainte să nu fie nimenea nevreadnic priceşteniei ale dumnezeieştilor acestora taine, şi, pentru aceasta, învăţ să vă fie aminte de voi şi să cunoaşteţi la

cine dvoriți. Și, după aceastea, strigă preotul și zice: „Sfintele sfinților". Dară, oare ce va să zică acestu cuvânt? Vedeți, iubiții miei, în ce chip vă apropiați la sfânta priceștenie ale dumnezeieștilor taine, să nu să întâmple și, venind cineva dentru voi să să priceștuiască, va auzi. Nu te atinge de mine, fugi departe de mine, tu, cela ce faci fărădeleagea, fugi departe de mine, tu, cela ce nu ierți pre fratele tău. Lasă darul tău înaintea jârtăvnicului și mergi de te împacă cu fratele tău și, atunci, să vii să-ț apropii darul tău și să te învredniceşti dumnezeieștii priciștenii, leapădă toată scârnăvia, adecă tina păcatului, și atuncea să primești cărbunele, adecă cărbunele cel curățitoriu, și zi cătră el: „Știu, Stăpânule, că sânt datoriu a multor păcate, ce pentru porunca ta am iertat pre frații miei de câte mi-au greșit, ca să mă iert și eu de tine, Stăpânule". Aceastea și altele ca aceastea ne învață preotul prin acea mică văzglașenie. Pentru aceasta, dară, să iertăm pre frații noștri și să lepădăm de la noi toată răutatea și vicleșugul, câți vom și iubim să îmblăm cu vrednicie întru chemarea ce ne-am chemat, adecă în credința lui Hristos. Să nu zici: „Că multe am iertat fratelui mieu, și iară mi-au greșit", pentru că aceasteaș vei auzi și tu de la Stăpânul. Nu zice: „Mari răutăți mi-au făcut, casa mi-au viclenit, holda mea mi-au luat, pe fiul mieu l-au ucis, și alte reale mi-au făcut, și în temniță m-au închis, și m-au dat spre moarte, și, pentru aceasta, nu pociu să-l iert, nici să fac pace". Nu, iubitule, nu zice așa, rogu-te, căci că, câte vei lăsa fratelui tău, atâta, și mai multe, îț va lăsa ție Stăpânul. Urmează și tu întâiului mucenicu Stefan, carele zicea, când îl ucidea cu pietri: „Doamne, nu le pune lor păcatul acesta". Urmează lui Iacov, fratelui lui Dumnezău, pre carele îl pomenescu istoricii cei vechi, cum că s-au fostu rugând și au fostu zicând : „Doamne, nu pune lor păcatul acesta, că nu știu ei ce facu". Urmează Stăpânului Hristos, carele, pentru spăsenia oamenilor, au primit moarte și, de va vrea fratele tău să te răstignească, strigă cu Hristos și zi:
159v „Părinte, / lasă lor păcatul acesta". Caută la cela ce era

datoriu cu o mie de talanți Stăpânului, însă, când auzi mii de talanți, cugetă sarcina păcatelor. Acesta, de vreame ce numai cât căzu la Stăpânul, de vreame ce să pocăi, de vreame ce să rugă, toate acealea i le-au iertat Stăpânul. Iară, deaca ținu mănie și nu iertă pre fratele lui, de-acii nu mai află iertare, ce să deade în munca cea veacinică și putu pizma de-l pierdu mai vârtos decât toate cealealalte sarcine greale ale păcatelor. Pentru aceasta mă rog să fugim de acest rău și neiertat păcat și, de vei să cunoști cum că, decât tot alt rău, iaste mai rea pizma, ascultă. Tot păcatul, în puțină vreame, să face și să săvârșaște, adecă curveaște neștine, și, după păcat, să ocăreaște spre sine și cade la pocăință. Ucide și, apoi, deaca socotește acea răutate mare ce-au făcut, să ocăraște pre sine și vine la pocăință, iară pizma nepărăsit are țineare de mănie, că, veri de stă, veri de umblă, veri de să roagă, nelipsit și nepărăsit are veninul în inima lui. Și, de iaste ținut neștine de această boală și iaste robit de ea, nici darul lui Dumnezău nu-l ia, nici a iertării păcatelor să învredniceaște, că, acolo unde iaste pizma sădită, nemică nu folosește, nici post, nici molitvă, nici lacrămi, nici ispovedanie, nici rugăciune, nici feciorie, nici milostenie, nici altă faptă bună, nici una, pentru că pe toate le strică pizma ce are neștine spre fratele lui. Iară, încăș, să socotim și aceaea, că n-au zis: „Că, de-ț vei aduce darul tău la jârtăvnic și acolea îț vei aduce aminte că ai ceva asupra fratelui tău (ce-au zis), de-ț vei aduce aminte că are fratele tău ceva asupra ta, să mergi să faci pace și atuncea să vii să-ți aduci darul tău". Deci, de vreame ce sântem datori să vindecăm și răutatea fratelui nostru, ce iertăciune vom avea noi, carii, nu numai că nu facem aceasta, ce, încă, ținem mănie și fraților noștri și ascundem veninul cel rău al șarpelui în inima noastră? Pre mulți auz, de multe ori, zicând: „Vai de mine, cum voiu să mă spăsescu? Să postescu nu pociu, să priveghiu nu știu, să fiu în curăție nu pociu, să mă depărtezu den lume nu pociu. În ce chip, dară, pociu să mă spăsescu eu?". În ce chip? Eu să-ț arăt.

Lasă, şi ţi să va lăsa ţie. Iată o cale iuşoară să te spăseşti. Să-ţ arăt şi a doa. Carea? Nu judecaţi şi nu vă veţi judeca. Iată şi altă, fără postu şi fără privegheare şi osteneală. Nu osândi, dară, pre fratele tău, de-l vei vedea şi cu ochii tăi făcând păcat, pentru că unul iaste Judecătoriul şi Stăpânul, carele va da căruiaş după faptele lui. Şi una iaste ziua judecăţii, întru carea vom sta goli şi despuiaţi şi, după faptele noastre, vom lua şi milă de la Dumnezău, pentru că nici Părintele nu va judeca pre nimenea, că toată judecata o au dat Fiului său". Deci, de judecă neştine 'nainte de venirea lui Hristos, acela iaste antihrist, căci că răpeaşte învrednicia lui Hristos. Ce să nu judecăm, dară, pre fraţii
160r noştri, rogu-vă, // ca să dobândim iertare, pentru că poate că-l vei şi vedea greşind, dară nu-l ştii în ce sfârşit al vieţii lui se va afla. Tâlhariul acela ce s-au răstignit cu Hristos au fost ucigaşu, iară Iuda au fostu ucenicu lui Hristos, şi unul den cei 12 şi, în puţină vreame, să făcu schimb, tâlhariul mearse întru împărăţia ceriului, iară ucenicul lui în perire. Însă, lasă să zicem, dară, că iaste păcătos fratele. Dară, cum cunoşti şi cealealalte fapte ale lui? Că mulţi au greşit, de multe ori, la vedeare, ce apoi s-au pocăit tare la ascuns, că şi noi îi vedem pre ei păcătuind, iară pocăinţa şi întoarcerea lor nu o ştim, şi noi îi judecăm pre ei de păcătoşi, iară Dumnezău îi are de direpţi. Pentru aceasta, vă rog să nu pizmuim, nici să osândim pre nici un om, până va veni direptul Judecătoriu, să lumineaze ceale ascunse ale întunearecului şi să vădească voinţele inimilor noastre. Iară, mai ales, pe preotul lui Dumnezău să nu-l osândim, niciodată, pentru păcate ascunse şi neînfăţăşate, ce-am fi auzit pentru el, să nu zici că iaste păcătos preotul şi nevreadnic, şi osândit, şi nu vine darul Duhului Sfânt la sfintele carele slujaşte. Socoteaşte să nu cugeţ ceva într-acesta chip, că altul iaste Judecătoriul celor ascunse. Cunoaşte-te pre tine şi gândeaşte că eşti păcătos, şi lasă judecata la Judecătoriul cel direpţ. Numai să nu greşască preotul în poruncile lui Dumnezău, iară la altele nu eşti tu Judecătoriu, de nu-ţ vei fi ieşit cumva den minte şi te vei

cunoaşte în ce socoteală te afli şi în ce vrednicie. Ce, poate că vei zice: „Dară, cum? Au nu să judecă şi preoţii de canoanele besearecii?". Aşa zic şi eu: „Adevărat. Însă, nu să cercetează de tine, ce de Dumnezău, sau de bogate ori, şi de arhiereul cel mai mare. Dară, tu, oaie, pentru ce judeci pe păstoriu, adecă pe păcurariu? Pentru ce răpeşti, ca fariseii, preoţeasca învrednicie a lui Dumnezău, carea nu ţi s-au dat, nici ţi s-au încredinţat de la Dumnezău". Pentru aceasta, vă rog să nu judecaţi pre nimenea şi, mai ales, preotul lui Dumnezău, ce să vă rugaţi la sfânta priciştenie cu credinţă, şi cu pocăinţă, şi cu adevărată cunoştinţă, şi adevărat veţ dobândi sfinţire, că, macară de-ar fi îngerul lui Dumnezău cela ce aduce jârtva şi tu, fiind nevreadnic, nu te va curăţi de păcatele tale. Şi, aceasta ce-ţ zicu iaste adevărată şi singur Iuda o mărturiseaşte, că el, tocma den singure preacuratele mâni ale Stăpânului au luat sfânta pâine, iară, pentru căci fu nevreadnic, îndată întră diavolul într-însul. Însă, să vă spuiu o poveaste oarecarea: „Că, cine judecă pre nime să izbăveaşte de păcatele lui. Şi, iară: „Cine judecă îş înmulţeaşte păcatele". Ce ascultaţi, dară, că mărturie iaste Hristos, că ceia ce-au văzut minune ca aceaea încă sânt vii trupeaşte. Un călugăr au fostu la o mânăstire, carele ş-au trecut viaţa lui cu mare lenevie, iară apoi au căzut într-o boală grea, atâta cât au venit la sfârşit de moarte, şi nemică nu să temea de moarte, ce, cu toată osârdia şi cu bucurie,
160v / să despărţiia den trupul lui. Iară, unul den stareţi, ce şedea lângă el, îl întrebă, zicând: „Creade-mă, frate, că noi, precum te vedeam, ne părea că ţ-ai petrecut viaţa ta cu multă leane şi negrijă, iară acum, într-acest ceas, nu ştim de unde ţ-au venit atâta bucurie şi veselie". Răspunsă fratele şi zise: „Adevărat, cinstite părinte, toată viaţa mea o am petrecut cu mare leane şi negrijă şi, acum, au adus sfinţii îngeri a lui Dumnezău catastihul păcatelor meale la mine, într-acest ceas, ş-au cetit păcatele meale, toate câte am făcut de când m-am călugărit, şi mi-au zis: 'Cunoşti-le aceastea?' Şi eu am zis: 'Cunoscu şi le ştiu bine, ce, de

când m-am călugărit ş-am venit la mânăstire, nici am osândit pre vreun om, nici am ţinut mănie, ce mă rog să să ţie în samă şi la mine cuvântul lui Hristos ce-au zis: 'Nu judecaţi şi nu vă veţ judeca, şi lăsaţi şi să va lăsa voao'. Şi, cum am zis aceastea cătră îngeri, îndată s-au spart catastihul păcatelor meale. Şi, iată că merg cătră Stăpânul mieu, Hristos, cu toată bucuria şi fără grijă". Şi, deaca povesti fratele aceastea cătră fraţi, îş deade sufletul lui, cu pace, în mâna lui Dumnezău, şi făcu mare folos între fraţi, şi întărire celora ce sta acolea, carii folosinţă şi întărire să ne învrednicească şi pre noi Dumnezău, pentru căci ne vom păzi pre noi de toată osândirea şi vrajba, cu darul şi cu iubirea de oameni a Domnului, şi Dumnezăului, şi a Mântuitoriului nostru, Isus Hristos, a căruia e slava şi cinstea, împreună cu fără-începutul al lui Părinte, şi cu prea Sfântul, şi bunul, şi de viaţă făcătoriul al lui Duh, acum şi pururea şi în veaci veacilor, amin.

Cuvânt al 8 lea. Aseamenea iaste împărăţia ceriurilor cu un om stăpân de case. Blagosloveaşte, Părinte

Lucrătorii aceia de pământ, iubiţilor miei fraţi, carii păzescu şi lucrează grădinile boiarilor şi domnilor, când să deşchid florile ceale frumoase şi trandafirii, în vreamea cea de vară, de multe ori, adună dentr-aceastea toate ceale mai bune, carele mirosescu mai frumos, şi le duc la domnii lor şi la priateni, ca să dobândească ceva daruri de la ei. Şi boiarii, văzându-le aşa frumoase, le iau cu multă buc<u>rie şi cu multă dulceaţă, şi dau multe daruri grădinarilor acelora, carii boiari nici un folos n-au de dânsele, numai privirea, în puţină vreame, şi mirosul ce au. Dară noi, grădinarii ceşti sufleteşti, carii ne-am încredinţat să păzim această grădină, adecă beseareca lui Hristos, carea înfloreaşte şi miroseaşte pururea cu tot
161r fealiul // de flori sufleteşti, cu dumnezeieştile şi sfintele cuvinte, cu cărţile prorocilor şi ale apostolilor, şi cu toată

Sfânta Scriptură nu dăm, nici dăruim priatenilor şi celor întru Hristos ai noştri fraţi, creştinilor, flori şi trandafiruri trecătoare carele astăzi să fac, iară mâine să veştejescu, ce le dăruim pururea cuvinte sufleteşti şi dumnezeieşti den cărţile beserecii noastre şi den dumnezeiasca şi Sfânta Evanghelie, carele pot să îndirepteaze şi să folosească pre tot omul ce le va primi şi le va lua cu toată inima. Pentru aceaea, dară, iubiţilor miei fraţi, să ne deşchidem urechile sufletului, să înţeleagem ce ne spune sfântul Mateiu evanghelistul, că zice aşa: „Zise Domnul pilda aceasta: 'Aseamenea iaste împărăţia ceriurilor unui om stăpân casii carele ieşi de dimineaţă să năimească lucrători în via lui'. Domnul nostru, Isus Hristos, şi adevăratul Dumnezeu, să numeaşte pre sine Stăpân de casă, iară lucrători numeaşte pre ceia ce au mersu la al treilea, şi la al şaselea, şi la al noaolea ceas, adecă pre toţi pravoslavnicii creştini. Şi via numeaşte pre poruncile şi învăţăturile lui, carele au puţină osteneală şi trudă, iară multă dobândă şi folos. De-cii, tocmindu-se cu lucrătorii câte o costandă de zi, i-au trimis în via lui. 'Eu sânt, zise Hristos, Stăpânul casii, pentru că, în ce chip un domnu, un stăpân a unii case, precum voiaşte, aşa zideaşte şi face casa'. Aşa şi eu, făcătoriul lumii, toată lumea, precum voiu, aşa o tocmescu. Eu, soarele direptăţii, îmbrăcându-mă în firea omenească, m-am pugorât pre pământu şi umblu de cercu lucrători la via mea. Nu-m trebuiescu atâta lucrători la vie, căci că am pre îngeri şi pre arhangheli carii fac voinţele meale, ce iubescu să văz pre slugile ceale păminteşti să fie în viile meale şi în grădinile meale. Eu alergu şi umblu în toate părţile, pre carii voiu găsi, pre carii voiu năimi, că nu-m trebuiescu mie ostenealele şi trudele striine, ca să mă îmbogăţescu, ce voiu să fac să îmbogăţescu ceia ce mă iubescu şi mă ascultă, şi ceia ce fac poruncile meale. Eu am strânsu pre apostoli, pre lucrătorii cei buni ai lumii, şi m-am tocmit cu ei câte o costandă de zi. Le-am ales simbria lor, să-m lucreaze în toată viaţa lor, şi le-am făgăduit, pentru osteneala lor, să le dau raiul. Ce nu ajung

aceştia numai singuri să-m sature sufletul, nu pociu să văz lucrători puţintei să lucreaze ţarina mea. Cu greu îm iaste să văz cu ochii miei numai atâţia. Mai însetez şi de alţi lucrători. Iubescu să aibu şi alţii cu simbrie. Largu iaste raiul şi mare şi, pre toţi, pre câţi au crezut întru mine, îi va încăpea. Cu cât primeaşte pre lucrătorii cei buni şi vreadnici, cu atâta să mai lărgeaşte. Ce să fac, dară? De unde să-m umplu grădinile meale? Unde să aflu lucrători mai mulţi? Să ies iară la încrucişăturile căilor? Să ies la
161v ceia ce rătăcescu cu voia lor? Să ies că / tră cei leaneşi, să mergu cătră cei săraci? Eu, bogatul, să-i fac şi pre aceia bogaţi? Să ies iară, să strângu şi alţi lucrători, să fac eu ceaea ce să cade? La mine au rămas să le zic şi la dânşii să asculte? Eu trebuie să voiescu să le dau plată şi ei să-ş ia simbria lor? De mă vor asculta, să vor bucura şi ei, şi eu. Iară, de nu mă vor asculta, să vor păgubi numai pre dânşii, că mie nu-m vor lipsi lucrătorii, să taie şi să sape viile meale, nu iaste putinţă să rămâie nesăpate şi fără roadă viile meale. Şi, ieşind în al treilea ceas, văzu pre alţii, fără lucru, în târgu, şi le zise şi acelora: 'Duciţi-vă şi voi în via mea. Unde-aţi fost de dimineaţă? Unde-aţi fost în zilele ceale mai denainte? Cum de nu m-aţi cercat pre mine, că Eu am venit de v-am cercat pre voi? Cum nu v-aţi mânecat pentru dobânda voastră? Ce fealiu de oameni sânteţi, de nu m-aţi cunoscut? Ce, încai, acum vă deşteptaţi, acum vă pocăiţi, acum vă înţelepţiţi? Meargeţi şi voi în via mea. Vedeţi cum vă iubescu, că nu v-am închis calea, în tot ceasul v-am dăruit pocăinţa, fieştecare ce vine la mine îl cuprinzu în braţe. Măcară coconi mici să vor aduce, bucurându-mă, îi primescu, că eu sântu ziditoriul coconilor care i-am crescut. Măcară bărbaţi deplin de vor veni, îi primescu, pre toţi câţi ar alerga şi ar veni cu credinţă, ca pre nişte fraţi ai miei îi sărut. Meargeţi, dară, şi voi în via mea. Nu socotescu eu paguba celora ceasuri ce au trecut. De voiu vedea că meargeţi cu osârdie, nu voiu opri partea platii voastre. De veţi sili să vă aflaţi, înlăuntru vă voiu pune. Lăsaţi viile ceale striine carele nu

fac altă roadă, ce numai oţet, şi meargeţi într-ale meale şi, ce va fi, cu direptul voiu plăti, căci că nu sânt lacom. Nu sânt nedireptu, să vă fac strâmbătate. Nu sânt nemulţemitoriu la slugile meale ceale bune, voiu plăti osteneala voastră. Voiu da daruri carele vor covârşi sudoarea voastră'. Şi, iară, în al şasălea ceas şi în al noălea ceas, au ieşit şi au făcut aseamenea: 'Nu las, zice, nici un ceas să nu vânez pre ceia ce vor. Nu ostenescu a chemarea pre păcătoşi la pocăinţă. Pentru aceasta am ieşit o dată şi, pentru căci am vânat, m-am întorsu. Am ieşit a doa oară şi, căci am păscărit, m-am întorsu îndărăt. Ieşit-am şi a treia oară şi a patra oară şi, luând pre câţiva, m-am întorsu, că mi-e voia toţi oamenii să să spăsească şi la cunoştinţa adevearii să vie'. Iară, la al unsprăzeacelea ceas, ieşind, află pre alţii stând fără lucru. 'Nu părăsescu de-a dezgolirea pre diavolul, până când va sta această lume. Nu părăsescu de-a nu tragerea la pocăinţă pre ceia ce au căzut. Pentru aceasta, nici pre al unsprăzeacelea ceas nu-l leapăd'. Iară, în al unsprăzeacelea ceas ieşind, află pre alţii fără lucru şi le zise lor: 'Pentru ce staţi aici, fără lucru? N-aveţi beserecă? N-aveţi cărţile prorocilor, nu vedeţi
162r soarele cum, cu porunca mea, // îş face calea lui neîncetat? Nu vedeţi luna cum slujaşte Domnu-său? Nu vedeţi stihiile cum îş fac careaş lucrul ei. Voi, dară, pentru ce staţi fără lucru? N-aveţi ochi, să vedeţi lumea cum iaste înfrumuseţată şi să slăviţi pre Dumnezeu carele o au făcut? N-aveţi limbă, să o porniţi spre cântări? N-aveţi mâni, ca să faceţi milostenie? N-aveţi picioare, să alergaţi pre căile ceale folositoare de suflet? Pentru ce staţi aici toată ziua fără lucru?'. Iară ei, răspunzindu, ziseră: 'Că nu ne-au năimit nimenea'. Unii ca aceştia sânt ceia ce să înfruntează cu pricini în păcate. Unii ca aceştia sânt ceia ce zic: 'Lasă să-m fac acum, în tinereaţele meale, pohta mea şi, la bătrâneaţe, mă voiu pocăi'. Unii ca aceştia sânt ceia ce zic: 'Ce dobândă am, căci mergu la beserecă şi-m piare ziua de la lucrul mieu?'. Unii ca aceştia sânt ceia ce zic: 'Cine ne-au învăţat, cine ne-au certat şi să nu-i fim

ascultat cuvintele?'. Iară şi acestora ce le zice întru tot înduratul şi iubitoriul de oameni Dumnezeu, cela ce nu iubeaşte moartea păcătosului: 'Meargeţi şi voi în via mea'". O, blând şi milostiv ce iaste Dumnezeu, blagosloviţilor fraţi, căci că, auzindu-i, n-au înfruntat minciunile lor, n-au vădit faptele lor, nu le-au răspunsu, să le zică cu rău: „Ce grăiţi? Nimeni nu v-au cercat? Nimeni nu v-au năimit? Pentru căci grăiţi minciuni? Au nu v-au rugat prorocii? Nu v-au învăţat apostolii? N-am venit Eu singur la voi, nu v-am chemat de multe ori şi voi nu m-aţi ascultat? Nu m-aţi văzut că năimiiam şi mă tocmiiam cu alţii? Pentru ce, dară, n-aţi vrut să urmaţi acelora ce s-au apucat, ce aţi rămas fără lucru până în sfârşit şi aţi îmbătrânit?". N-au grăit unele ca aceastea Hristos. Dară, ce?: „Meargeţi şi voi în via mea, primescu şi pre bătrânii carii le iaste drag să să năimească, mă bucur să văz şi bătrâni să să razime şi să ţie şi cruci, duciţi-vă şi voi în grădinile meale. Când aţi fost tineri, aţi slujit diavolului. Încai acum, deaca aţi îmbătrânit, slujiţi mie. Pocăiţi-vă den tot sufletul şi inima şi, câte aţi greşit, îndireptaţi-le mai 'nainte până nu vă află moartea. Siliţi până nu însărează, să vă aflaţi înlăuntrul viii meale, să vă afle apusul soarelui. De iaste şi mai 'nainte până nu apune soarele, siliţi să vă aflaţi împreună cu lucrătorii miei şi veţi vedea slava mea. Iară, de va apuca moartea afară den curte, nu voiu mai primi de-cii să vă aibu prieteni, căci că mortul nu creade, nu să pocăiaşte, nu mărturiseaşte. Meargeţi şi voi în via mea şi, ce va fi, direpţ veţi lua. Pocăiţi-vă, numai ce veniţi, numai ce vă împreunaţi cu mine şi nu veţi bănui pre urmă, căci v-am îndemnat. Nimenea nu iaste carele să crează şi să nu mulţemească, nici au rămas nimenea sărac de ceia ce mi-au slujit". Într-acesta chip, Domnul nostru, Isus Hristos, Stăpânul casii aceştiia, şi-au umplut de lucrători via lui. Iară, după aceastea, deaca va veni sfârşitul
162v lu / mii şi să vor scula cei den veaci morţi, şi va veni a doao arătare a lui Hristos, care va să judece toată lumea, atuncea va zice Stăpânul viii către ispravnicul lui:

„Chiamă să vie toţi cei dentru Adam. Chiamă pre Avel, care s-au junghiat pentru jârtva. Chiamă pre Enoh, care bine au plăcut şi s-au mutat. Chiamă pre toţi strămoşii şi prorocii. Chiamă pre apostoli. Chiamă pre mucenici şi pre toţi carii mi-au urmat. Chiamă pre întâiul mucenic, Stefan, carele s-au ucis cu pietri pentru mine. Chiamă pre toţi sihastrii carii au ostenit pentru mine şi au lucrat bine viile meale. Chiamă şi le dă plata lor. Deşchide vistiarele meale. Deşchide cămările meale, deşchide şi scoate stemele ceale împărăteşti. Scoate dumnezeieştile daruri. Nu cruţa nimica de ceale de multu preţ ale meale, împodobeaşti-i şi-i încununează pre aceştia, pre toţi, carii au ostenit, precum am vrut eu. Niciunul să nu iasă fără cunună. Nimenea să nu să ducă necinstit. Nimeni să nu fie lipsit de darurile meale. Toţi să să îmbogăţească. Toţi să să bucure, să vază direp<t> ce lucruri de multu preţ i-am tocmit cu simbrie, să vază de ce lucruri s-au lipsit ceia ce au venit mai pe urmă, până când vei ajunge la cei dentâiu, pre cei mai de apoi îi bucură întâiu cu darurile, căci că acestora le trebuie mai mult bunătatea mea. Deci, la aceşti mai de apoi să dai întâiu plata şi, după aceaea, vei da şi celor dentâiu". Şi, venind cei den al unsprăzeacelea ceas, luase câte o costandă şi, luându-o în mânile lor, să bucura şi să veseliia de bine ce i-au aflat, pentru că ştiia că nu li să cade atâta, de vreame ce n-au lucrat toată ziua. Iară, venindu cei dentâiu, le părea că vor lua mai multu, şi luară şi aceştia câte o costandă. Iară, luând, cârtiia asupra Stăpânului, zicând: „Aceşti mai de apoi, aceştia ce au îmbătrânit şi cu nevoie te-au cunoscut, aceştia ce n-au ostenit, nimica săpând, aceşti mai târzii, carii numai un ceas au făcut şi numai ce au văzut via cu ochii lor, pre aceştia îi făcuşi întocma cu noi, carii am răbdat greutatea şi arşeţa a toată ziua, noi, carii am ostenit, carii am pătimit multe pentru tine, pentru ca să adaogem bucatele tale? Şi, cum dedeş şi acestora plată întocma cu noi? Aceşti mai de apoi carii au făcut numai un ceas? Într-un ceas lângă tine? Căci au plânsu curva aceaea, şi ş-au despletit părul ei, şi

ți-au sărutat sfintele tale picioare cu buze înțelepțite și, căci ț-au adus mir, îi dedeș raiul, într-un ceas, căci ce-au zis tâlhariul, fiind pre cruce?: 'Adu-ți aminte de mine, Doamne, când vei veni întru împărăția ta', îi deschiseș raiul? Căci s-au pocăit un ceas Pavel, gonaciul și vrăjmașul credinții, s-au făcut apostol și bun vestitoriu?". Însă, auzind Domnul nostru, Isus Hristos, cum că-ș bănuiescu,
163[r] răspunse și zise către un om dentr-aceia: // „Priatene, nu-ț fac cu strâmbătate, nemică nu te păgubesc, zice, fratele mieu". O, mare iubire de oameni a lui Hristos! Stăpânul să judecă și să priceaște cu sluga pentru slugi. Judecătoriul răspunde pentru ceia ce să judecă: „Priatine, nu-ț fac strâmbătate. Vorbeaște cu socoteală, frate, și nu te întrista așa, fără cale. Spune-mi, ce strâmbătate ai avut tu, căci s-au cinstit fratele tău? Nu ț-ai luat deplin osteneala ta? Spune-mi, ce te-ai păgubit tu, căci au domnit fratele tău? N-ai luat deplin partea platii tale? N-ai luat deplin ce-ai iubit? Ce, dară, alt ceri mai mult? Nu te-ai tocmit cu mine câte o costandă? Socoteaște bine, cu mintea ta, și, de va fi să fiu oprit den ce-ț iaste direptul, cu cale te îngreuiezu asupra mea, iară, de ț-am plătit, precum ț-am făgăduit, în deșărt mă părăști, nefiindu-ți vinovat. Au doară am împuținat darurile tale? Au luat-am dentru ale tale și am dat altora? Pentru ce, dară, cârtești asupra mea? Pentru ce mozavirești pre fratele tău, pre care eu, Stăpânul, nu zavistuiesc. Ia-ți plata ta și te du! Ajungă-ți câte ai în mânile tale. Au doară vei să împărățești singur? Încăpea-te-va raiul și pe tine, și pe toți câți sânt vreadnici să între într-însul. Eu voiu să dau și acestui de apoi, ca și ție, și, cine îm va sta împotrivă, eu singur iubescu să dau acestuia, ca și ție, căci că nu poci să văz chipul mieu gol, nu poci să văz zidirea mea neîmpodobită, pentru carea m-am pogorât den ceriuri pre pământ. Adevărat, mai apoi au venit, cum știu și eu, ce mi-au adus credință, s-au pocăit, au îngenunchiat, au lăcrămat pentru păcatele lui, au arătat multă dragoste spre mine. Mai apoi au venit, iară au apucat la masa mea. Au sărutat mărăcinii carii i-am purtat în cap

pentru el, sărutat-au și s-au închinat crucii carea o am suferit pentru el. Deci, nu pociu, dară, pre acesta ce m-au iubit așa și m-au crezut cu tot sufletul, să nu-l cinstescu, cum să cade, și să nu-l număr împreună cu tine în raiu. Primescu și pre păcătoși, când să pocăiescu. Iaste-mi milă de ei, cându-i văzu că să părăsescu de tot păcatul ficlean. Primescu-i, când, curați și pocăiți, vin, de mă cearcă să între în via mea, în beseareca mea. Primescu-i pre ei, cându-i văzu că plâng și tânguiescu înaintea mea, pentru cealea ce-au greșit în toată viața lor și, după aceastea, ca un mult milostiv și mult îndurat ce sânt, văzând osârdia lor, le dau, pentru puțină osteneală ce-au făcut în pocăință, toată împărăția ceriurilor, precum am dat și celora ce mi-au slujit den ceasul cel dentâiu". Deci, blagosloviților creștini, de vreame ce avem Stăpân bun ca acesta și primeaște pre păcătoși, deaca să pocăiesc, pentru aceasta să ne îndemnăm și noi, și să alergăm cu inimă zdrobită și mărturisire, și să meargem către El, ca să ne puie și pre noi în via lui, împreună cu toți sfinții. Și să ne dea și noao împărăția ceriurilor, carea noi, toți, fie să o dobândim, cu darul și iubirea de oameni a Domnului nostru Isus Hristos, a căruia e slava și, pururea, cu fără începutul al lui Părinte, și cu făcătoriul de viață al lui Duh, acum și pururea, și în veacii veacilor, amin. /

163[v] **Dentr-ale starețului capete oarecarele, de multe fealiuri și foarte de folos**

Cap. 1

Un stareț oarecarele, sfânt dentru sehastri, avea îndrăznire către Dumnezeu și Dumnezeu făcea voia lui, precum zice prorocul David: „Voința celora ce să tem de el o va face și rugăciunea lor o va asculta". Deci, acest sfânt părinte, odinioară, zicea, rugându-se către Dumnezeu: „Învață-mă pre mine ce iaste judecata aceasta, că văz

eu, robul tău, uneori, oameni direpți și cucearnici, și să află în sărăcie și în lipsă. Alteori, iarăș, văz pre unii nedirepți și păcătoși și sânt în avuție și în odihnă. Și mulți direpți și cucearnici pat năpaste și să pedepsescu pre strâmbul, iară mulți nedirepți și vinovați morții, păcătoși și fără-leage, viețuiescu și petrec bine". Aceastea rugându-se părintele și milcuindu-se către Dumnezeu să-i descopere această taină auzi glas, zicându-i: „Nu cerca cealea ce nu le ajunge mintea ta și putearea cunoștinții tale, nici să cercetezi ceale ascunse, căci că judecățile lui, carele le judecă și le face, sânt adâncime și beznă mare și multă. Însă, de vreame ce-ai cercat să știi, pogoară-te în lume, și ședzi deoparte, și ia aminte cealea ce vei vedea, ca să cunoști, dentr-această puțină ispită, o parte oarece mică den judecățile lui Dumnezeu, și să cunoști cum că iaste necercetată și neurmată cea de moarte mai 'nainte cunoscătoare a lui Dumnezeu chivernisire". Deci, starețul, deaca auzi acest glas, să pugorî cu osârdie în lume și mearse la o cale lată, pe unde trecea mulți. Și era de o parte o livadă și o fântână reace cu apă curată. Și era acolo și un copaciu, al căruia turpina îi era găunoasă. Și întră părintele în turpina aceaea a copaciului, și să ascunse, și puse denaintea lui den frânturile copaciului, și să acoperi, și lăsă o gaură mică să privească cealea ce să vor face. Deci, văzu trecând un om bogat și, deaca văzu acel câmpu al livezii răcoros și cu iarbă, și acea fântână curată, și dulce și reace, pohti să descalice, să să odihnească, căci era pripec, și, așa, descălecă de pre calul lui și poposi acolo să mănânce bucate. Însă, odihnindu-se el acolea, îi veni în gând să scoată punga ce avea lângă el cu o sută de galbeni, să-i vază și să-i numere și, după ce îi numără, vru iară să-i puie în locul unde fusease și să greși pentre o înduplecătură a hainii, și, părându-i că i-au pus înlăuntru,
164r ei căzură jos pre pământ. / Apoi, după ce mâncă, și bău, și dormi, să sculă, și încălecă pre cal, și să duse, și lăsă galbenii acolea. Iară, trecând alt călătoriu, mearse la fântână să bea apă, și află galbenii, și-i luo, și să duse, și

nu mearse pre calea cea direaptă, ce apucă locuri neumblate, prin vii și pren țareni, și fu nevăzut. De-cii veni alt călătoriu încărcat și ostenit, și șăzu la fântâna aceaea să să odihnească și să-ș stâmpere seatea lui, și-ș scoase chepcelul lui, și-l umplu de apă, și puse într-însul un pesmed să-l moaie, și șădea de mânca, odihnindu-se. Iară, șăzând așa săracul acela și mâncând acea hrană smerită și sărăcoasă, într-acela ceas să întoarse călarele acela care lăsase acolo galbenii și avea mare nevoință alergând, fiindu-i ochii sălbateci și încruntați, și fața lui într-alt fealiu, și veni asupra săracului aceluia, grăind cu mânie: „Curând să-m dai galbenii carii i-ai aflat aici". Iară săracul acela zicea cu mari jurământuri cum că n-au văzut acolea lucru ca acela. Iară acela ce-i pierduse, fiindu mânios ca un leu, începu a-l bate și a-l lovi preste cap cu cureaua frâului calului. Și, de vreame ce săracul acela să jura cum că n-are nimica, măniindu-se mai multu acel călare, scoase băltacul lui, și lovi pre săracul acela în tâmpla capului, și-l omorî. Deci, descălecă de pre cal și cercă în toate hainele și săculeațele călătoriului aceluia, și, neaflând nimica, să duse întristat foarte. Iară starețul acela, sihastrul, le vedea toate aceastea den scorbura copaciului aceluia, și să spământa, și să mira, și să întrista foarte, și plângea pentru omorârea ce văzu fără direptate, și i să răniia inima lui, și, cu lacrămi rugându-se către Domnul, zicea: „Doamne, ce iaste sfatul tău acesta arată-mi-l mie, păcătosului, cum rabdă bunătatea ta. Unul au pierdut și altul au aflat, iară altul pre strâmbătate să ucise". Iară aceastea rugându-se starețul, să pogorî îngerul Domnului, învățându-l și arătându-i lui lucrurile carele le văzu, și zise către dânsul: „Nu fii trist, starețule, nici îț pară rău, și să socotești cum că doară fără voia lui Dumnezeu să fac aceastea, că, cu voia lui Dumnezeu să fac aceastea. Unele, den depărtarea lui Dumnezeu, altele pentru certarea, și altele pentru chivernisirea, pentru că acesta ce au pierdut galbenii iaste vecin celuia ce i-au găsit și cela ce i-au găsit avea o grădină vreadnică de galbeni 100, iară bogatul

acesta iaste lacom şi năpăstuitoriu, şi o au luat cu sila numai pentru 50 de galbeni. Iară săracul acela, neavând ce să facă, s-au rugat lui Dumnezeu să facă răscumpărare. Pentru aceasta, au chivernisit Dumnezeu într-acesta chip şi i-au dat îndoiţi, pentru 50, 100, carii i-au pierdut lacomul cela ce-i luase grădina cea de galbeni 100, pentru 50". Iară omul acel ostenit ce n-au aflat nimic şi s-au
164[v] omorât fără direptate au fost fă / cut odinioară moarte, iară încă având fapte creştineşti şi plăcute lui Dumnezeu, vrând Dumnezeu să-l mântuiască şi să-l curăţească de păcatul uciderii ce făcuse, ori cu voie, ori fără voie, pentru aceasta chivernisi de să omorî fără direptate şi fără cale, ca să să spăsească sufletul lui. Iară lacomul acesta, carele au pierdut galbenii şi au făcut ucidere, vrea să meargă în iad, pentru lăcomia şi iubirea lui de argintu ce avea. Ce, pentru aceasta, îl lăsă Dumnezeu de căzu în păcatul uciderii, ca să dorească sufletul lui de păcatul ce-l vădit şi să ceară pocăinţă şi, iată, pentru pricina aceasta, lasă lumea şi ceale den lume şi mearge să să călugărească, ca sufletul lui să şi-l spăsească. Ce-ţi mergi, dară, la chilia ta şi nu cerceta multu judecăţile lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu le face pre direptul şi precum ştie, iară ţie îţ pare că să facu fără direptate, însă să ştii că să fac şi altele multe în lume, cu voia lui Dumnezeu pentru pricinile carele nu le cunoscu oamenii, ce să cade să zică fieştecarele: „Direpţ eşti, Doamne, şi direapte îţ sânt judecăţile tale".

Cap. 2

Alt sehastru, lăcuind în pustiu şi rugându-se lui Dumnezău, să ruga cu lacrămi să-i arate nişte judecăţi oarecarele ale lui ce să fac şi nu le cunosc oamenii, ce le pare că sânt nişte lucruri fără cale, iară Dumnezău nu vrea să-i arate nemică multă vreame, de vreame ce nu poate niciodată omul să aleagă şi să afle toate tainele lui Dumnezău. Însă sehastrul nu să părăsiia, ziua şi noaptea, de rugăciunea aceaea. Iară, într-una de zile, vrând Dum-

nezău să-i plinească voia, puse în inima lui gând să să ducă să vază pre un stareţ sihastru carele era într-alt locu, cale de câteva zile. Şi, deaca începu a călători sihastrul, trimise Dumnezău un înger în chip de călugăr şi întimpină pre sihastrul acesta, şi-i deade închinăciune, ca unui călugăr, zicând: „Blagosloveaşte, Părinte". Şi sehastrul îi deade lui răspunsul ce i să cădea. Şi zise îngerul către stareţ: „Unde mergi, Părinte?". Iară stareţul zise: „Că merg până la cutare stareţ să-l văz". Şi zise îngerul: „Că şi eu merg acolo, ce să meargem amândoi pentru soţia". Şi, mergând amândoi în zioa cea dentâiu, mearseră seara şi poposiră într-un sat, unde era un om smearin, şi-i sălăşlui cu dragoste, şi aduse la masă un blid de argint. Iară, deaca mâncară, luo îngerul blidul acela, şi-l aruncă în văzduh, şi peri. Iară stareţul, deaca văzu aceasta, să întristă. După aceaea, ieşind de acolo, să duseră a doa zi şi poposiră într-alt sat, la casa unui creştin iubitoriu de Hristos şi cucearnic. Şi, acela, aşijderea, îi sălăşlui. Şi având un cocon,
165[r] unul năs // cut, îl aduse să-l blagoslovească şi să facă rugă pentru el, iară îngerul, când vru să purceză cu sehastrul, apucă coconul acela de gât şi-l sugrumă. Iar, sehastrul, văzând aceasta, să spământă şi nu avea că să zică. Iară, călătorind şi a treia zi, mearseră şi poposiră într-o curte, de vreame ce nu putură afla pre nime să-i primească, şi acea curte era pustie, şi avea un zidiu, şi şezură în umbra zidiului aceluia, şi scoase stareţul den pecsimedii ce avea în seculeţul lui, şi mâncară, şi, acolea unde mânca ei, văzu călugărul, adecă îngerul, un zidiu carele vrea să să surpe, şi să sculă, şi-ş sumease hainele, şi-l strică, şi, iară, îl zidi îndată den temeiu. Iară stareţul, văzându-le aceastea, nu putea să rabde, ce făcu jurământ, şi zicea către el: „Ce sânt aceastea lucruri de minune ce văz? Înger eşti, au diavol, au ce eşti? Că faptele ce făcuşi nu-s fapte de om". Şi zise îngerul: „Ce-am făcut?". Iară stareţul zise: „Ieri şi alaltăieri ne primiră cei iubitori de Hristos şi ne sălăşluiră, iară tu unuia îi luaşi blidul cel de argintu, şi-l aruncaşi în văzduh, şi peri. Celuialalt îi sugrumaşi coconul. Şi aicea

venim şi nu ne deaderă nici o mâncare, nici o sălăşluire şi te apucaşi de zideşti?". Atuncea îi zise lui îngerul: „Ascultă, Părinte, şi îţ voiu arăta adevărul lucrurilor. Cel dentâiu ce ne-au primit iaste om iubitoriu de Dumnezău şi direpţ şi, după voia lui Dumnezău, îş chiverniseaşte şi-ş orânduiaşte avearea lui, iară blidul acela au fostu de moştenire nedireaptă şi, pentru să nu piarză pre lângă acela şi plata celor bune, pentru aceasta au fostu voia lui Dumnezău şi mi-au poruncit să-l pierz, ca să-i fie şi sălăşluirea lui curată şi fără ficleşug. Iară şi celalalt ce ne-au sălăşluit şi acela iaste smerit şi om cu fapte bune, iară coconul acela al lui, de-ar fi trăit, vrea să fie vas al Satanii şi s-ar fi uitat faptele părintelui lui. Pentru aceasta au poruncit Dumnezău să moară aşa micu, ca să să spăsască sufletul tătâne-său". Şi zise stareţul: „Bine le-ai făcut acealea toate. Dară aicea ce ai să zici?". Şi zise îngerul: „Cunoaşte, Părinte, şi pentru aceasta, că stăpânul curţii aceştiia iaste om rău şi năpăstuitoriu, şi va să facă rău a mulţi, ce nu poate pentru sărăcia lui, iară moşul lui, când au zidit acestu zidiu, au ascuns într-însul bani mulţi şi, de l-aş fi lăsat să cază, iară acest om rău ce-l stăpâneaşte cu pricină, ca să-l zideascâ, amestecând, ar fi găsit avuţia aceasta şi o ar fi cheltuit în faptele lui ceale reale. Ce, pentru aceasta, au fostu voia lui Dumnezău să să întărească zidiul acesta, să nu afle avearea omul acesta carele vrea să o răsipească în poftele lui ceale reale şi în vătămarea oamenilor, ce are Dumnezău vreame să o arate la un om ce să cade să o cheltuiască la lucruri bune. Aceastea sânt den judecăţile lui Dumnezău carele cercai să le înveţi. Ce te du, dară, la chilia ta şi nu griji pentru lucrurile lumii, în ce chip şi pentru ce să fac, căci că judecăţile lui Dum-
165v nezău sânt un adâncu / mare, precum au zis prorocul, şi căile lui sânt neurmate şi necercetate şi nu poate omul pre amăruntul să le cunoască, numai precum zice *Scriptura*: 'Direptul, den credinţă, va fi viu, adecă omul cel direpţ, den credinţă, se va spăsi, crezând că Dumnezău iaste direpţ şi nu face nici o strâmbătate, ce numai câte le lasă

de să facu toate pe direptate să facu'". Aceastea auzind sehastrul de la îngeru, deade laudă lui Dumnezău şi, întorcându-se la chilia lui, de-aciia nu mai cercetă nemica.

Cap. 3

Cercetatu-ne-am şi ne-am dumăit împreună, eu şi cu înţeleptul Sofronie, în Alexandria, cu părintele Pavel, carele avea mânăstire unde să chema Litazomenon, şi, folosindu-ne de la el, mult îi zisem lui: „Spune-ne noao, Părinte, cum te-ai făcut călugăr?". Iară stareţul, suspinând, zise: „Creadeţi-mă, fiilor, că nu voiu ascunde de cătră voi. Când eram mirian, aveam multă credinţă şi dragoste la călugări şi, veri unde aflam călugăr vânzându-ş meşteşugul lui, îl luam şi-l ospătam, şi, ce-i trebuia, îi dam. Iară, într-o zi, să întâmplă de să bolnăvi fata mea şi ziseră doftorii că va muri şi, adunându-se toţi ai noştri, şi rudeniile, şi priatenii, şi vecinii la noi, zise cătră mine fratele mieu: 'Du-te de chiamă pre stavrofilacul să-i cetească, ca să-i iasă sufletul mai curând, să nu să muncească aşa'. Şi ieşind eu, mă întimpină părintele Zacheu şi, văzându ochii miei cu lacrămi, îm zise: 'Ce ţi-e?'. Eu îi ziş lui: 'Am o fată, una născută, şi moare, ce mă duc la stavrofilacul să vie să-i cetească să-i iasă sufletul mai curând'. Şi-m zise mie stareţul: 'Întoarce-te, să meargem să o văzu, şi, de sânt vreunii acolo, să-i scoţi de-acolea'. Deci, am întrat şi am făcut pre ceia ce şădea acolea să meargă într-altă casă şi, întrând stareţul, să atinse de mâna ei, şi-m zise: 'Unul e Dumnezău, iată, focu arde fără leamne şi fără lumină'. Şi, căutându-mi în faţă, stareţul îm zise: 'Păzi-vei ce-ţ voiu zice şi să-ţ dăruiască Dumnezău viaţa ei?'. Iară eu căzuiu la picioarele lui şi făgăduiiu să facu. Şi, luându el apă, şi rugându-se, şi blagoslovindu-o, stropi pre faţa featii şi, ca cu o slavă a Domnului, îndată şezu fata, ca cum n-ar fi avut urmă de boală şi-m zise mie: 'Iată, Dumnezău, prin rugile părinţilor pre carii i-ai sălăşluit în casa ta, ţi-o au dăruit, ce să nu o măriţi, ce o logodeaşte

pre ea Mirelui celui cerescu, lui Hristos, Dumnezăul nostru'. Şi, ieşind stareţul, să duse. Iară eu, şi maica ei, şi toţi ceia ce auzise am slăvit pre Dumnezău. Şi era fata ca de opt ani. Deci, de atuncea îndemnam pre muiarea mea ca să o ducem la mânăstire de călugăriţe, iară ea îm zicea: 'Lasă-o până se va face de vârstă'. Deci, făcându-se
166r ea ca de patrusprăzeace ani, // am zis maicii ei: 'Iată că au ajuns fata la vârsta ei, dară ce o ţinem?'. Iară, soţia mea îm zise mie: 'Eu nu o voiu lăsa să să călugărească, ce o voiu mărita'. Şi am făcut un an, învăţându-o pre ea şi îmbiindu-o, şi, niciodată nu o am bătut, până ce am mers şi la judecăţi, şi ne-am judecat de singhelul şi de stavrofilac, şi ziseră să să întreabe şi fata, să vază carea va pofti dentr-amândoao. Iară maica ei şi cu alte muieri, dempreună, o au învăţat să zică că-i trebuie bărbat, care să şi făcu. Atuncea, îm zise stavrofilacul: 'Nu te întrista, ce te du de cumpără o fată fecioară, şi o pune pre aceaea în locul aceştiia la mânăstire, şi Dumnezău o va primi'. Iară eu, cu osârdie, primiiu cuvântul şi, mergând, cumpăraiu o fată fecioară de unsprăzeace ani direpţ galbeni 20, şi o duş la mânăstire, şi ziş maicii Procopiei: 'Primeaşte această cucoană şi de la mine vei avea hrana şi îmbrăcământul ei, până voiu fi viu, iară, când voiu muri, îi voiu lăsa 80 de galbeni'. Şi, aşa am măritat pre fata noastră şi, deaca s-au plinit opt zile ale nuntei, văzuiu în vis cum mergeam cu oarecine la Emesa şi, mergând, ajunsem la un câmp, şi era ca cum s-ar fi făcut bulciu, şi-m zise mie acela ce era cu mine: 'Să meargem la acestu bulciu, ca au să dobândeşti, au să pierzi, au să te ameasteci'. Iară, ajungând acolo, întrăm şi văzuiu colibile, şi boltele, şi ulităle cetăţii aceiia pline de arapi, şi era mai mulţi den arapii aceia meşteri de lemn, şi ciopliia, şi făcea curse, şi vedeam pre unii dentru ei având laţuri, şi prindea pre oameni, alţii săpa gropi şi-i îngropa, iară alţii îi împiedeca şi-i răniia, alţii le punea căpeastre în gură şi-i trăgea într-un lacu cu scârnă, şi alţii umbla cu muieri, aieve, fără ruşine, şi era toţi oamenii aceia de urma arapilor de bună-voia lor şi bucuroşi. Şi, în

scurt, să zicem, nu poate om să spuie şi să numere meşteşugurile şi grăzăviile cu carele învăţa pre oameni, şi veniia unii den arapii aceia, şi mă săruta, şi-i sărutam şi eu bucuros, şi-m zicea: 'Când faci nunta, ca să ne veseleşti şi pre noi?'. Şi le ziceam lor: 'Iată, vedeţi că mă grijescu'. Şi eram ca cum aş fi având val mult pentru nuntă. Şi, deaca să strânse norodul şi ceia ai mirelui având şi căruţă denafară de poartă, întrând eu şi muiarea mea, scoasăm pre fata noastră. Şi era faţa ei, şi grumazii ei, şi braţele, şi pieptul, şi palmele mânilor până la brâul ei tot cu şerpi mici şi mari înfăşurată şi lipiţi de ea, iară, deaca şezum în căruţă, atuncea să sui un arap micu şi şezu în partea den 'a stânga ei şi începu a tocmi şi a strânge. Şi, ieşind noi pre uşă, să aflară arapii mai mulţi decât oamenii, şi râdea grozav, şi începură a striga, şi a cânta, şi a bate dobele, şi începură unii dentru ei a glăsui împreună asupra noastră. Şi alţii avea, ca nişte căţii, şi făcea să ne mirosască, şi, ca să nu grăiescu multe, ajunsăm aproape de besearecă şi întrară toţi în besearecă, iară arapii niciunul n-au întrat cu
166v noi în be / searecă. Şi, deaca ieşim, iară să apucară de orânduiala lor cea dentâiu şi văzuiu ca cum m-aş fi aflat cu acel îmbrăcământ luminat cu carele îmblam dentâiu. Şi, îmblând noi, îm mirosi o mirosală frumoasă carea niciodată nu mirosisem ca aceaea şi-m zise acela: 'Stăi, că nu eşti vreadnic să vii mai înlăuntru'. Şi văzuiu o cetate a căriia podoaba, şi frumuseaţea, şi mărimea nu poate să o povestească limbă omenească şi, deşchizând uşa, îm arătă cetatea şi-m zise: 'De aici ai scos pe fata ta şi o ai băgat în scârna aceaea carea ai văzut'. Şi, îndată mă deşteptaiu şi spuş muierii meale, şi-m zise şi ea: 'Adevărat, Doamne, şi eu mă căiescu, ce, ce-au fost să fie, s-au făcut, că am trei nopţi de când văzu un arap foarte scârnav la chip şi mă cuprinde adease'. Şi, sărutându-mă, îm zice: 'Foarte îţ mulţimescu, că m-ai iubit şi m-ai cinstit pre mine mai mult decât pre Isus. Ce mă temeam să-ţ spuiu'. Atuncea, îi zişu: 'Nu-ţi spuneam eu mainte? Ce acum să ne călugărim noi, încai să ne plângem de-acum înainte păcatele noastre'.

Şi-m zise: 'Eu, ticăloasa de mine, mi-am îngropat fata şi acum cum voiu să o las? Adevărat, aceasta nu poate fi'. Deci, sculându-mă eu dimineaţa, m-am dus la părintele Zacheu şi n-au vrut să mă primească, nici să mă vază, ce mi-au scris într-o tablă, zicând: 'Iartă-mă, frate, că Dumnezău s-au întors de cătră tine, ce nu pociu nici eu să te primescu'. Atuncea, m-am dus la mânăstirea lui sveatii Eftimie ş-am spus părintelui Pavel acealea ce mi s-au întâmplat şi-m zise stareţul: 'Adevărat, fiule, te-ai înşelat, de-ai dat featii tale bărbat, şi cela ce te-au sfătuit pentru ceaealaltă fată nu ţ-au fostu iubind mântuinţa ta, c-ar fi putut Avraam, când i-au zis Dumnezău să-ş junghe coconul, să dea pentru el zeace robi. Şi Efitaie, de-ar fi cunoscut că va primi Dumnezău aceasta, ar fi junghiat pentru fata lui zeace roabe. Şi Iacov, deaca iubi pre Rahila şi apoi află în locul ei în casă pre Lia, nu-i plăcu, ce luo şi pre Lia, şi pre Rahila încă nu lăsă. Şi Dumnezău şi cocoana au primit de la tine şi pre fata ta o ceare de la tine, şi veţ şi tu, şi muiarea ta să meargeţi în muncă, ca nişte călcători, că am crezut că Dumnezău nu să înşală, căci iaste scris: 'Ceale ce ies prin buzele meale nu le voiu lepăda'. Ce te du, fiule, de-ţ plânge păcatele tale'. Atuncea, m-am întors la casa mea şi, după trii zile, am aflat călugări mergând la muntele Sinaii şi, însoţindu-mă cu ei, m-am făcut, cu darul lui Hristos, călugăr. Şi, iată, am 38 de ani, rugându-mă lui Dumnezău, ziua şi noaptea, să-m iarte păcatele meale ceale multe". Aceastea, auzind noi, am dat slavă lui Dumnezău. //

167r

Cap. 4

Într-o vreame, m-am împreunat cu părintele Iosif, la Enat. Şi era împreună şi ritorul Sofronie şi, împreunându-ne noi cu stareţul, iată, veni oarecine de la Iaila şi-i da trei galbeni, zicând: „Primeaşte aceştia, cinstite părinte, ca să faci molitvă corăbiii meale, că o am încărcat şi o am trimis în ţara arăpească". Iară stareţul, nicicum nu-l ascultă. Iară Sofronie zise stareţului: „Primeaşti-i aceştia, părinte, şi-i dă iară la un frate ce-i vor trebui". Răspunse stareţul: „Îndoită ruşâne iaste, fiul mieu, să iau cealea ce nu-m trebuiescu şi cu mânile meale să seacer mărăcini striini, măcară de aş putea să seacer mărăcenii sufletului mieu, căci iaste scris: 'De sameni, samănă ale tale, că ceale striine sânt mai amară decât osfica grâului'. Şi, mai vârtos, o, fiule, că nu iaste alt, fără numai pricină să să păgubească sufletul". Şi-i zise Sofronie: „Dară, câte face omul, milostenie nu i le socoteaşte Dumnezeu?". Şi răspunse stareţul: „Multe împărţiri sânt în socoteala milosteniei, căci că iaste om de face milostenie, pentru să i să blagoslovească casa lui, şi Dumnezeu o blagosloveaşte. Altul, pentru corabia lui şi Dumnezeu îi face cale bună, altul, pentru coconii lui, altul, pentru să să slăvească. Şi Dumnezeu îi slăveaşte, de vreame ce Dumnezeu nu urgiseaşte pre nimeni şi, orice va fieştecare, îi dă, când nu i să vatămă sufletul lui, şi aceştia toţi îş au plata lor luată, căci că, pentru pricina ce au făcut, milostenie Dumnezeu le-au dat, şi nu le iaste datoriu nimica în vreamea cea fiitoare. Tu, dară, de faci milostenie, fă pentru sufletul tău, şi Dumnezeu îţi va da aceaea ce pohteşti, că iaste scris: 'Dea-ţi Dumnezeu, după inima ta'. Însă, sânt unii carii să pare că fac milostenie, iară mânie mai multu pre Dumnezeu". Şi Sofronie zise: „Lămureaşte-mi, părinte, acest cuvânt". Iară el zise: „Dumnezeu au poruncit pâinile ceale de frunte, şi toată roada, şi dobitoacele ceale curate să-i aducă pentru blagoslovenia celoralalte şi pentru iertarea păcatelor, încă şi den pruncii cei întâiu născuţi să-i închine. Iară bogaţii fac împotrivă, ceale mai de folos ţin ei şi ceale proaste le împart la săraci şi la fraţii lor, cum am zice: 'Vinul cel bun îl beau ei, iară cel oţetit sau împuţit îl dau la văduve şi la săraci. Şi poama cea bună o mănâncă ei, iară cea putredă o împrumutează. Şi hainele ceale bune şi cinstite le poartă ei, iară ceale vechi şi rupte le leapădă la săraci. Şi coconii cei frumoşi şi de neam bun îi gătescu de nuntă şi de însurat şi au multă grijă pentru ei, iară pre

cei bolnavi sau orbi, sau şchiopi, sau grozavi, îi închină lui Dumnezeu şi-i pun la mânăstiri. Pentru aceasta sânt
167v neprimite cealea ce le aduc, că într-aces / ta chip, şi Cain aducând, nu numai n-au bucurat pre Dumnezeu, ce, încă, l-au şi mâniat. Ce s-ar cădea să socotească aceştia că, când vor să cinstească pre oameni aseamenea noao, să nevoiescu să aducă cealea ce le pare că sântu cu mult mai cinstite. Dară, cu cât mai vârtos pre Dumnezeu şi ziditoriul nostru, de la carele avem şi acealea carele aducem? Pre acesta, când vom să-l mângâiem pren milostenie sântem datori să-i aducem ceale mai cinstite, ori den ce avem, ca nu cumva darul nostru să să întoarcă în sânul nostru cu ruşine şi jărtva noastră să fie oscârbită şi neprimită, pentru că, în ce chip jărtva lui Noe era sfară şi fum şi pentru buna fire a celuia ce o au adus s-au socotit la Dumnezeu miros cu bună mirodenie, precum iaste scris: 'Domnul au mirosit miroseală bună. Aşa şi roada carea să aduce den firea cea rea, măcară că să veade bună la arătare, însă la Dumnezeu să socoteaşte împuţiciune, ca şi jărtva şi tămâia jidovilor, de carea au zis Dumnezeu pren prorocul: 'Tămâia voastră iaste împuţiciune'". Şi stareţul, cunoscându-ne pre noi că ne îndoim la cuvintele lui, sculându-se înaintea noastră, îş râdică mânile şi ochii către ceriu şi zise întru auzul nostru: „Isuse, Dumnezeul nostru, carele ai făcut ceriul, pământul, marea şi toate ceale ce sânt în eale, izbăvitoriul sufletelor noastre, de sânt aceastea ce am zis către fraţi minciuni, să stea această piatră nevătămată (şi acolea aproape era o bucată de stâlpu, ca de patru coţi). Iară, de am zis adevărat, să să fărâme". Şi, cu cuvântul, să frânse piatra în cinci bucăţi. Iară noi, mirându-ne şi folosindu-ne, am purces. Şi, mergând cu noi, stareţul zise: „Feţii miei, veniţi la mine în sâmbăta ce vine, că am o treabă cu voi". Şi ajungând sâmbătă, în al treilea ceas, l-au aflat pristăvit. Şi, îngropându-l, să duseră mulţemind lui Dumnezeu, care îi învrednici de îngropară un sfânt ca acela. Ale tuturor celor lucrate de noi cearcă Dumnezeu cugetul. Oare pentru

Dânsul lucrăm, au pentru altă pricină? Când auzi *Scriptura*, zicând: „Că tu vei plăti căruiaş, după faptele lui", nu pentru cealea ce-s făcute afară den cugetul cel direpţ, măcară de să şi pare că sânt bune, plăteaşte Dumnezeu bine, ce pentru cealea ce-s făcute cu cugetul cel bun, judecata lui Dumnezeu caută, pentru că nu la ceale lucrate bine, ce la cugetul celor ce să lucrează, că sânt unele multe bune den fire, carele să fac de oameni. Ce, iarăş, nu sânt bune pentru o pricină oarecarea, adecă postul şi cântarea, milostenia şi sălăşluirea, aceastea sânt den fire fapte bune, iară, când să facu pentru mândria, nu sânt bune. Plăţile ostenealelor faptii ceii bune iaste neţinearea măniii şi mintea, că aceastea sânt logodnicii vieţii cei veacinice. //

168r Istoria a lui Dionisie ermonahul, carele au sehăstrit în Schitul Lavrii

Eu, fraţilor, cetind cărţile, aflu minunile câte au arătat Dumnezeu ca să pedepsească pre oamenii cei ficleani şi cu firea rea, însă sânt întunecoase şi cu nevoie cunoscute şi nu pot cei neînvăţaţi să le înţeleagă. Şi am făcut osteneală de am tâlcuit unele şi minunate pentru folosul celor ce să află. Ce, ascultaţi, dară ce plată face Dumnezeu cel prea bun celora ce fac rău făcătorilor lor de bine.

Au fost un om şi n-au fost făcând coconi, căci era muiarea lui stearpă, şi au aflat un copil lepădat în cale, şi l-au luat, şi l-au crescut. Apoi, deaca ajunse în vârsta lui, au ieşit om cu fire rea şi cugeta rău către cela ce-l crescuse, că, fiind el om neguţătoriu, îl luo şi pre el la neguţătorie cu dânsul. Iară el, nepriceputul, râvnind la avuţie şi la bani, ce face? Au ucis pe tată-său, pre făcătoriul lui cel de bine, pre cela ce l-au crescut, şi au luat banii, apoi s-au dus căit, ca şi Iuda, şi au mersu de ş-au ispoveduit păcatul la duhovnicul lui. Şi i-au zis duhovnicul: „Mare iaste păcatul ce-ai făcut, însă te du de dă avuţia aceaea carea o ai luat fără direptate la săraci şi dă şi

a ta avuție, că Dumnezeu iaste multu milostiv și va face milă cu tine". Iară Dumnezeu, vrând să cearte pre ceia ce arată mulțimită rea către ceia ce le-au făcut lor bine, au arătat mare taină. Că mearse păgânul acela să treacă pre la locul acela unde îl îngropase și auzi glas strigând: „Judecată, o, judecată!". Și să mira el ce lucru iaste aceasta ce zice: „Judecată, o, judecată!". Să duse la duhovnicul lui și-i spuse acea minune și, auzind duhovnicul, să miră cum grăiia mortul și zicea „judecată" și-l întrebă duhovnicul și-i zise: „O dată l-ai auzit au de multe ori?". Iară el zise: „Oricând voiu treace, tot îl auzu". Și-i zise duhovnicul: „Mare iaste păcatul, de vreame ce ai dat avuția lui și a ta toată și, iarăș, strigă judecată". Ce mergi iară la locul acela și, deaca vei auzi cuvântul acela, zi: „Până când?". Și vei auzi ce va răspunde mortul acela către tine. Deci, făcu așa, precum îi zise duhovnicul și, trecând pre la locul acela, auzi iară de la mortul acelaș cuvânt care auziia pururea: „Judecată, o, judecată!". Și, deaca-l auzi el, zise: „Până când?". Răspunse mortul și zise: „Până în zeace ani". Și mearse iarăș la duhovnicul lui, și-i spuse taina aceaea, și nu putu nici el, nici duhovnicul să cunoască ce va Dumnezeu, numai ce-i zise duhovnicul: „Mergi de așteaptă vreamea și, deaca să vor plini zeace ani, să vii iară la mine". Deci, așteptă el cu
168[v] multă frică și cu mare cutremur acei zeace ani, / cugetând ticălosul ce răspunsu și judecată va Dumnezeu să-i dea. Iară, deaca să pliniră anii, mearse la duhovnicul lui, după cuvântul lui care îi zise, și, când să întoarse să meargă în cetate, mearse la măcelărie, și cumpără un cap, și, mergând la casa lui, (O, minune!) den săculețul care pusease capul, curgea sânge (Groaznică poveaste!). Și oamenii îl prinseră, zicând: „Ce ai în săculeț, de cură sângele totdeauna? Ce sânge iaste acesta?". Și el răspunse și zise: „Nu știu, un cap am cumpărat de la măcelărie și l-am pus înlăuntru, să mergu să-l fierbu". Atunce, oamenii, deschizând săculețul, văd că iaste cap de om și, prinzându-l pre el, ticălosul, îl duseră la judecată și, atuncea, mărturisind tot adevărul, cum că au ucis de atâția ani pre cela ce l-au crescut, îș luo pedeapsa ce i să cădea. Și, iată că să plini, după zeace ani, cuvântul carele auzi de la mortul, zicând: „Judecată!".

Ascultați și altă poveaste sau și răscumpărare ce-au făcut Dumnezău la un tâlhariu ucigaș

Un tâlhariu și ucigașu, într-o vreame, mearse de să culcă să doarmă în umbra unui zidu vechiu și i să arătă în somnul lui cum că-i grăi oarecine și-i zise: „Scoală de-acii și te dă în laturi, că cade (zidul) să te împresoare". Iară el, deaca auzi, să sculă și fugi, și, îndată, căzu zidul, iară el, băutoriul de sânge, puse în mintea lui că face bine, de vreame ce-l scoase Dumnezău den nevoie, că nu-l uraște pentru faptele lui și pentru uciderile lui. Deci, luo tămâie și lumânări, și, ajungând la besearecă, zice: „Mulțimescu-ți, Doamne, că mă scoseși den nevoie". Și nu știia becisnicul că alta voiaște Dumnezău. Și să duse la casa lui, și, mâncând și bând bine, să culcă să doarmă, și, acolea unde dormiia, i să arătă iară cela ce-l izbăvise de la zidiu și-i zise lui: „Dară ce mi-ai adus tămâia și lumânările? Au socotești cu mintea ta că-m placu faptele tale ceale fărdeleage? Ce să știi că, pentr- aceasta, te-am izbăvit den nevoia aceaea, ca să nu mori în odihnă, să nu te vază nimenea, ce voiu să te puiu în țapă, ca să te vază oamenii carii se vor afla acolo". Iară el, deaca văzu videnia, să sculă înfricoșat și veade afară stând unii să-l prinză și, într-acela ceas, ducându-l la judecătoriu, porunci judecătoriul să-l puie în țapă, în mijlocul târgului, ca să-l vază și mici și mari. Așa au plătit Dumnezău ucigașului aceluia. Și aceasta o face Dumnezău de multe ori, ca să pedepsască pre cei cu fire rea și să aibă și aceia ce să pedepsescu mai puțină muncă, că ceia ce nu să pedepsescu
169[r] aici, vai de dânșii, că se vor munci în veaci! // Altul iară era neguțătoriu și avea lângă el un cățel micu, și, întim-

pinându-l tâlharii aproape de cetate, îl uciseră. Şi, văzând Dumnezău strâmbătatea şi faptele lor ceale fărdeleage, deade gând şi înţelepciune câinelui ca să-i vădească, şi alergă de-cii căţelul în cetate, înaintea unii cârciume, şi, şezând acolea, socotiia bine pre ceia ce veniia de lua vinu. Şi vedea şi cârciumarul, şi să mira de căţel cum le caută. De-acii veni şi unul dentr-aceia ce ucisease pre domnu-său şi, văzându-l câinele, îl cunoscu şi, îndată, îl apucă de poală şi, trăgându-l, ţipa ca un turbat. Aceasta văzând cârciumarul şi alţi oameni, socotiră că nu latră câinele în deşărt, până când prinsără pre om şi, puindu-l la cercetare mare, mărturisi îndată tot adevărul: „Că eu, şi alte doao soţii am ucis pre stăpânul câinelui, ce, de vreame ce Dumnezeu ne-au vădit într-acesta chip minunat, unde să mai fugim?". Deci, să duseră şi prinsără şi pre ceialalţi doi, şi-i adusără la judecătoriu. Şi, povestind cum au făcut Dumnezău minune, văzând strâmbătatea, şi, pentru aceasta, au trimis căţelul, şi l-au prins. Auzind judecătoriul şi toţi câţi să aflară acolea, să mirară şi slăviră pre Dumnezău, că vădi pre tâlhari într-acesta chip. Şi, făcând judecătoriul judecată, îi omorâră cu amară moarte, adecă îi înţăpară şi-i puseră în târg, scriind şi minunea aceasta, cu carea au arătat Dumnezău acea fără-de-leage mare, ca să să pedepsască cei cu fire rea, pentru că şi câinilor şi dobitoacelor le iaste milă de om, iară ticălosul, omul, nu-i iaste milă de alt om, ce-l ucide şi-i varsă sângele lui. Şi aceasta, dentr-alt nu să face, numai den iubirea de argint, carea iaste rădăcina tuturor răutăţilor. Şi o vedem şi astăzi, că mai mulţi, pentru bani, facu uciderile. Şi să veade, că marea şi uscatul, pentru avearea, sânt pline de tâlhari, carii, de iubirea banilor fiind orbiţi, nu văd, nici le iaste milă de fiinţa lor, ce atâta are tâlhariul, cum ar ucide o fiară, atâta şi pre frate-său. Pentru aceasta, zice apostolul: „Că iubirea argintului iaste rădăcina tuturor răutăţilor".

Ascultaţi şi altă poveaste minunată. În vreamea cea veache era unul de la Atina, ce zicea în lăută, pre carea o numeaşte *Scriptura* chitara sau psaltire. Şi atâta zicea de

frumos, cât şi hiarăle ceale necuvântătoare cunoştea dulceaţa glasului lui. Acesta să afla într-o cetate streină şi, vrând să meargă la locul lui, Atina, întră într-o corabie, având avuţia lui într-o ladă. Iară corăbiarii, cunoscând că are ceva strânsoare, făcură sfat să-l ucigă. Iară el, cunoscând sfatul lor cel rău şi neavând soţie, nici ajutoriu, de vreame ce era singur, numai ce făcea rugă cu toată inima şi să ruga lui Dumnezău să-i ajute. De-acii, luând
169v lăuta, zise de jale, căci îş cunoscu moar / tea lui. Atuncea, Dumnezeu, fiindu-i milă de el, trimise doi delfini mari, deaca auziră glasul lui, şi să apropiară lângă corabie (că zicu filosofii că aceşti peşti sânt iubitori la oameni, adecă îi iubescu pre oameni, şi zicu că, de-ar afla şi vrun mort, îl scot afară, la uscat). Iară el, deaca văzu delfinii, sări în mare, şi-l luară hiarăle acealea, ţiindu-l şi cu alăuta în mânile lui, şi-l scoaseră în limanul Atinei, unde era şi alte corăbii legate, şi văzură şi corăbiarii minunea, cum l-au scos şi l-au aruncat la pământ uscat, şi alergară să-l vază. Iară el mulţimi întâiu lui Dumnezău, carele îl izbăvi, după aceaea luo lăuta şi, zicând de jale, plângea, şi plânseră şi aceia, deaca-l văzură, şi-l întrebară: „Ce om eşti şi cum te-au adus delfinii, te rugăm să ne spui". Şi, deaca conteni alăuta şi lacrămile, începu a povesti cum au păţit, şi acolea povestind, iată sosi şi corabia aceaea în carea era tâlharii carii vrea să-l ucigă şi-i oprise avuţia lui. Deci, alergară oamenii şi aduseră om de la judecătoriul locului, şi-i prinseră, şi-i duseră la judecată şi, cercetându-se poveastea, îi întoarseră avuţia şi pre ei îi omorâră. Vedeţi, iară, ce moarte făcu iubirea de argint? Altul, iară (am aflat scris în cărţile meale) cum că mergea într-un loc, şi văzu un cap de om mort, şi nu-i fu milă de fiinţa lui, nici lăcrămă, ce luo o piatră şi aruncă asupra capului celui uscat. Şi sări capul, şi-l orbi pre acel nemilostiv om. Şi aceasta o au făcut Dumnezău, ca să avem smerenie şi să ne fie milă de fiinţa noastră, iară nu să o ocărâm, şi să o măscărim, şi să o batjocurim, ca pre un mort.

Ascultaţi, iară, şi alta, ce-au făcut întru tot bunul Dumnezeu. Era un preot care avea un priaten şi el să nădăjdui în prieteşugul ce avea către preot. Şi, având în punga lui cinci sute de galbeni, i-au dat popei priatenul lui să-i ţie, până va veni den călătoria lui, şi aşa au purces. Iară preotul, luându-i, săpă în sfântul oltariu şi-i îngropă. Iară, după câtăva vreame, veni omul şi-ş cerea de la preotul banii ce i-au dat. Iară el, păgânul, fiindu orbit de iubirea argintului, au ucis pre priatenul lui, şi, scoţând galbenii, îngropă pre mortu acolo, înlăuntrul sfântului oltariului. Iară Dumnezeu, văzând acea fără-leage a lui junghiare, ce face? Îndată îl vădeaşte într-acesta chip. Avea preotul doi copii, încă mici şi brudii, şi, jucându-se ei în casa lor, au junghiat un copil pre altul. Şi muma lor, deaca văzu, luo un lemnu, şi lovi şi pre celalt copil, şi-l ucise. Alergă şi popa acela, să vază, şi văzu amândoi copiii morţi şi, luând şi el un lemnu, loveaşte pre preoteasa şi o ucide. Şi, deaca văzu aceale trei morţi, începu a striga şi alergară vecinii. Şi atuncea, neavând unde să scape de mânia lui Dumnezeu, căzu înaintea oamenilor şi să
170r mărturisi, şi zise: „Eu am // făcut aceaste morţi, că am făcut mare păcat şi am ucis pe priatenul mieu, şi veniţi de vedeţi unde l-am îngropat". Şi, mergând cu oamenii, săpă şi-l scoase den oltariul besearecii. Şi, văzând oamenii acea fără-de-leage ce au făcut preotul, slujitoriul de sfinte, să spământară cu cutremur. Şi el, ticălosul, zise: „De vreame ce Dumnezeu m-au vădit, nu vă fie milă de mine, numai ce mă duceţi la judecătoriu, să-m dea răspunsul". Şi, aşa l-au dus la judecătoriu, spuindu minunea ce au arătat Dumnezeu, cum s-au omorât ei înde ei. Şi, mirându-se judecătoriul, porunci şi-i tăiară capul, şi-i luo şi avuţia lui toată, şi au scris şi minunea, şi răscumpărarea carea o au făcut Dumnezeu, şi să află şi până astăzi, pentru folosul a ticăloşilor oamenilor. Vedeţi, iară, şi spurcata iubire de argint, ce morţi au făcut? Pentru aceasta, vă rog pre voi, măcară călugări, măcară mireani, să vă feriţi cât puteţi de acea rea iubire de argint, şi să învăţaţi, şi să ţineţi cuvântul

apostolului, ce zice: „Aveţi de mâncare şi de acoperire, ajunge-vă să vă ţineţi cu aceastea, că ceia ce vor să îmbogăţească cad în cursele diavolului". Pentru aceasta, să cade să iubim numai destularea, adecă atâta numai cât ne ajunge să ne treacem viaţa noastră, veri bani, veri pâine, veri vin, veri altceva ce ar fi, pentru ca şi de grijile ceale multe să ne mântuim şi împărăţiii ceriului să ne învrednicim, pren petreacerea şi vieţuirea noastră cea plăcută lui Dumnezeu, carea fie toţi noi să o dobândim, cu darul şi cu mila Domnului nostru, Isus Hristos, a căruia e slava şi putearea, în veaci amin.

Acestuiaş Dionisie ermonah învăţătură

Văzând eu nepriceaperea ce aveţi, blagoslovitilor creştini, şi n-aveţi pre nimenea să vă înveaţe cuvântul lui Dumnezeu, am scris către voi, creştinii, o învăţătură oarecarea şi îndireptare foarte iuşoară şi pre scurt. Şi vă rog să o primiţi cu toată dragostea şi să o ascultaţi pre ea cu dragă ascultare. Şi, împreună, acealea ce să grăiescu să le şi facem.

Când s-au suit Domnul nostru Isus Hristos în ceriuri, au învăţat pre ucinicii lui şi apostolii, zicând: „Mergeţ în lume şi botezaţi oamenii, în numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh, în trei afundări. Şi, deaca îi veţi boteza, să-i învăţaţi să păzească câte învăţături v-am învăţat în lume şi câţi vor păzi acealea câte v-am învăţat vor mearge în raiu să să bucure, şi să să veselească, în veaci, şi, de-aciia, moarte să nu mai vază, iară nici altă scârbă. Şi, iară, câţi nu vor păzi acealea ce v-am învăţat, vor mearge în munca cea veacinică să să muncească, în veaci, cu diavolii, căci că am iubit faptele diavolului. Şi
170v carele sânt acealea ce au învăţat / Domnul? Ascultaţi şi vă învăţaţi. Învăţat-au, blagoslovitilor creştini, aceastea: să nu curveşti, să nu preacurveşti, să nu ucizi, să nu furi, să nu năpăstuieşti, să nu zavistuieşti, să nu iai dobândă, să nu

faci farmece, să nu te îmbeţi, că pe beţie o numeaşte curvie marele Pavel. Cinsteaşte pre tatăl tău şi pre muma ta, şi iubeaşte şi tot sufletul a om botezat, cu toţi creştinii ne sântem fraţi den Sfântul Botez. Iară, de să va întâmpla păcat de la vrăjmaşul nostru, diavolul, atuncea alergaţi la duhovnicescul vostru părinte să vă ispoveduiţi şi să luaţi iertare şi, atuncea, şi întru tot bunul Dumnezeu va ierta păcatul. Iară, de nu veţi vrea să vă pocăiţi, nu să iartă păcatele fără ispovedanie şi, fărădecât, poţi să faci milostenie la săraci. Pren aceaste doao să iartă păcatele oamenilor şi, deaca vă ispoveduiţi, să vă păziţi să nu cădeţi iară într-acealeaş răutăţi. Însă, să face un păcat la creştini şi-l ţin unii în loc de bine, adecă facu farmeci, vrăjăscu şi leagă lupii, şi fac advare, carele le numeaşte marele Vasilie şi la alte săboară închinare de bozi. Pentru aceaea, îi canonisescu tare. De iaste preot, să fie lepădat, iară, de iaste mirean, să fie afurisit şi să-l oprească şi de priciştenie mulţi ani. Toate supărările să fac den păcate şi aceasta o învăţăţi, de vă iaste voia să vă spăsiţi. Căci, când faceţi învăţăturile lui Dumnezeu şi de răutăţile a ucigaşului de oameni, a diavolului, vă lepădaţi, atuncea vă priceştuiţi curat şi să face sfânta cumenecătură în trupurile voastre, lumină şi viaţă, şi sănătate, şi pace, şi sfinţire. Iară, de veţi vrea să vă cumenecaţi nevreadnici, să face sfânta cumenecătură întru voi foc arzând şi, de-acolea, boale, supărări, lipse, sărăcii şi, mai apoi, moarte. Deci, aşa vă învăţ, să alergaţi la besearecă, nu numai dumineca, ce şi în toate sărbătorile să nu lipsiţi. Şi vă învăţ şi pre voi, preoţi, să nu luaţi daruri, ca să cumenecaţi creştinii, nici bani, nici oao, nici altceva. Tainele nu să văd, că, de va lua vreun preot ceva pentru sfânta preceştenie, să face ca şi Iuda. Deci, pentru aceasta, să vă socotiţi, ajungă-vă voao numai plata Liturghiii şi a pomeanelor, şi, pre cela ce va să să cuminece să-l cercetaţi, să fie ispoveduit, iară, de nu va fi ispoveduit, să nu-l cumenecaţi, căci şi voi meargeţi în muncă, şi el. Pentru aceasta, mă rog, socotiţi-vă, de vreame ce, deaca nu veţi asculta cuvintele meale, nu eu, ce

voi veţi avea a darea răspunsu la Dumnezeu înaintea înfricoşatei judecăţi, căruia i să cade toată slava, cinstea şi închinăciunea, împreună cu fără de începutul al lui Părinte şi cu prea Sfântul, şi bunul, şi de viaţă făcătoriul al lui Duh, acum şi pururea şi în veaci veacilor, amin. //

171r **Cuvânt pentru vreadnicii şi nevreadnicii preoţi a sfântului şi înţeleptului Maxim. Şi are şi al altor sfinţi câteva capete**

Cade-se preotului să fie sfânt, şi cu sufletul, şi cu trupul. Să fie stâlp de focu, să lumineaze besearecа, adecă nărodul lui Dumnezău, să fie mai curat decât razele soarelui, ca să nu-l lase pustiu Duhul cel Sfânt. Preoţia să face pre pământ şi are orânduiala a ceatclor celor cereşti, pentru că nu om, nici înger, nici altă puteare, ceva zidită poate să o facă, ce sângur prea Sfântul Duh pre Liturghia aceasta o săvârşaşte şi preotul face slujba îngerilor. Pentru aceasta, şi cel preoţit să cade să puie în mintea lui, când face Liturghie, cum că stă cu îngerii în ceriu înaintea lui Dumnezău. Deci, să cade să fie curat, ca şi îngerii. Au nu ştiţi că n-ar putea niciodată suflet omenesc să rabde focul acela al jărtvei, de n-ar fi fostu mult ajutoriul lui Dumnezău? Căci că, de va cunoaşte neştine pre om, care iaste încă învălit cu trup şi cu sânge, în ce chip poate să să apropie de fericita şi preacurata aceaea fiinţă, atuncea va vedea bine a câtă cinste au învrednicit pre preoţi darul Duhului Sfânt, pentru că preoţiei şi singuri sfinţii şi purtătorii de Dumnezău părinţi i s-au cucerit ca unii înalte şi cerească şi dumnezeiască. Şi, cu nevoie să cade şi să cuvine numai sfinţilor să o aibă. Deci, pentru aceasta, care preot nu iaste sfânt, să fugă departe de Liturghie, să nu arză şi trupeaşte, şi sufleteaşte. Atâta iaste mai înaltă preoţia decât împărăţia, câtă osebire iaste între suflet şi între trup. Preoţii aceia carii vor să meargă să slujască înfricoşata Liturghie, să cade să-ş curăţască şi nălucirile

ceale mici ale sufletului şi, pre cât le iaste putearea să între, după urmarea serafimilor şi a heruvimilor, căci sânt unii den preoţi carii nici cu lucrul, nici cu cuvântul, nici cu mintea vieţuiescu după dumnezeieştile canoane, ce cu pricina iubirii de mărire şi de cinste, adecă s-au făcut preoţi ca să-i cinstească şi să aibă diregătorie. Pentru aceasta, nici pre ei, nici pre alţii nu pot să să spăsască. Alţii, iarăş, fiind trândavi şi nelucrători, şi nu pot să-ş chivernisască nici viaţa lor, s-au făcut preoţi. Sânt, iarăş, şi alţii carii nu ştiu păcatul slujbei aceştii beseareci, nici pun în gând mărimea vredniciei, ce au întrat la jărtăvnic, precum s-au nemerit necărtu<r>ari, neînvăţaţi şi, necunoscând o taină înfricoşată ca aceasta, şi zicu că preoţia iaste îndrăznire. Alţii, iarăş, au fost cu fapte bune şi ţiitori de toate poftele şi s-au înălţat în sfinţie şi, învrednicindu-se
171[v] cu ste / pena preoţiei, au îndrăznit foarte la această învrednicie ce li s-au dat şi, aşa, furându-se şi amăgindu-se, s-au lenevit despre fapta lor cea bună, ş-au căzut în pofte şi în surpări, ş-au mers în muncă. Alţii, prin smerenie şi prin curată a lor cunoştinţă, slujesc la jărtăvnic şi-ş aşteaptă plata de la Domnul. Iară cela ce nu e vreadnic şi cântă Liturghie iaste al doilea Iuda şi, mai mult, se va munci decât vânzătoriul Iuda, că pe Datan şi pe Aviron să despică pământul şi-i înghiţi de vii, numai pentru căci îndrăzniră să tămâiaze în beseareca Domnului, nefiind vreadnici. Dară, cât vă pare cela ce calcă trupul şi sângele Mântuitoriului Hristos? Acela, adevărat, cu mai rea pedeapsă şi muncă se va munci.

Preotul cel bun, adevărat, trebuie să fie blagocistiv, curat, învăţătoriu, smearin, să nu fie beţiv, să-ş ţie limba lui, să nu poarte mânie, nici să fie iubitoriu de argint, ce milostiv. Şi, den toate, să fie primitoriu de streini, cu toţi, mici şi mari, să fie drăgăstos şi în pace, să nu ia dobânde de la ceia ce-i împrumutează, să nu blasteme, nici să afurisască pre nimenea, nici să să facă neguţătoriu, ca să nu grăiască minciuni, osândirea să nu o primească, să nu glumească, să facă pre alţii să râză, să nu grăiască cuvinte

deşarte, ce să vorbească cealea ce-s spre folosul celor ce ascultă. Şi cealea ce vorbeaşte să fie den *Sfânta Scriptură*, să nu fie lacom la bucate şi iubitoriu la desfătări, ca să nu scârbească pre Duhul Sfânt, să nu răspunză cu mânie şi cu urgie, ce cu smerenie spre toţi, să nu să trufească nemica, nici să mozavirească procopsala altuia. Pre cela ce l-au ocărât pre el să-l iarte cu toată inima lui şi, înaintea tuturor, 'nainte până nu apune soarele, să cerceteaze cu blândeaţe pe cei păcătoşi şi cu frica lui Dumnezău să-i dojenească, nici să cade să întărâte pre cineva, nici bogat, nici săracu. Aceastea toate câte am zis iaste datoriu preotul să le păzască cu multă nevoinţă şi socoteală, ca şi pre alţii, cu îndrăznire şi cu inimă curată, să-i înveaţe. Iară, de nu va purta grijă de aceastea ce le zicem şi nu le va păzi bine cătră folosul celora ce să învaţă de dânsul, i să cade să-i spânzure la gâtul lui o piatră de moară, să-l arunce în mare, pentru căci au călcat şi n-au grijit de o învăţătură ca aceasta.

Al Marelui Vasilie

Zice Marele Vasilie că preotul carele va curvi, de va învie şi morţi, mai mult să nu îndrăznească să facă Liturghie, că poate cu osteneală multă să să facă sfânt şi ciudotvoreţ, iară preot nu, pentru că nu e putinţă necuratul să jărtvească şi să împarţă pre Mielul lui Dumnezău, unde nici singuri îngerii nu cutează să să pleace şi să vază taină ca aceasta, ce numai ce stau cu frică şi cu cutremur. //

172[r] Altă poveaste carea s-au făcut în zilele ale Marelui Vasilie

Era un preot oarecare în eparhia a Marelui Vasilie, curat şi de treabă. Iară prea ficleanul, diavolul, care zavistuiaşte pururea pre robii lui Dumnezău, ce face? Era într-aceaea vreame, aproape de casa popei, o muiare

preacurvă şi, tot cu totul, dată în dragostea preacurviei. Şi ce face? O îndemnă diavolul spre dragoste, cum să facă împreunare rea cu robul lui Dumnezău, cu preotul acela, şi multă vreame îl supăra pre el. Iară preotul, deaca o văzu de tot biruită de diavolul şi, temându-se de Dumnezău, nu vru niciodată să vorbească cu ea. Iară neiubitoriul de bine, diavolul, deaca văzu răbdarea preotului, ce făcu? Ajunse sărbătoarea naşterii lui Hristos şi, chemându-l un creştin la masa lui să-l ospeteaze, bău preotul vin mult, cât să îmbată foarte. Şi, deaca trecu multă noapte, să sculă preotul şi să duse la casa lui şi, deaca ajunse, bătu în uşă şi nu auzi nime, căci că preuteasa lui să întâmplase atuncea de dormiia greu. Iară muiarea aceaea, vicleana şi preacurva, cum îl auzi pre el, să bucură foarte. Iară preotul, fiind foarte beat, căzu înaintea uşii casii lui şi adormi. Atuncea, vicleana aceaea muiare veni şi să culcă aproape de el, iară el, de multă beţie, îi păru că iaste preuteasa lui şi făcu (vai de el!) fapta acea rea a păcatului. Iară, după aceaea, uită acest păcat mare şi, deaca trecură câteva zile, mearse să facă Liturghie şi, acolo unde făcea Liturghie, în oltariu, (O, minune mare!) îl văzu preuteasa lui, ca pre un arap negru, căci, 'nainte când făcea Liturghie, îl vedea luminând ca soarele. Deci, preuteasa lui, deaca văzu taină ca aceasta, zicea cu plângere: „Vai de mine, ce-am păţit, ticăloasa de mine? Cine au înşelat pre bărbatul mieu şi nu iaste primit întru dumnezeiasca beseareca?". Însă, tăcu, până săvârşi Dumnezeiasca Liturghie, şi, deaca săvârşi şi mearse la casa lor, zise către el cu lacrămi: „Vai de tine, vai, în ce chip erai mai 'nainte şi cum ai ajuns acum. Vai şi de mine, că întâiu erai înger, iară acum te-ai făcut diavol". Şi zise preotul: „Ce grăieşti, o, ticăloasă, cum mă cunoşti c-am fost înger şi acum m-am făcut diavol?". Şi-i zise lui preuteasa: „Când slujiiai Liturghie, mai 'nainte aveai daru de la Dumnezău şi lumina faţa ta ca soarele, iară acum făceai Liturghie şi stai în besearecă ca un arap". Atuncea, preotul, cu nevoie, gândi şi-ş aduse aminte că, nevrând, au făcut păcatul, de vreame ce acea

muiare rea spunea în tot oraşul aieve. Atuncea, preotul îş luo preuteasa lui, şi mearseră la Marele Vasilie, şi să ispoveduiră. Iară sfântul, vrând să-i mângâie, le deade canon un an să mănânce secu, şi să facă câte o mie de metanii în toate serile, şi zise către ei: „Păsaţi, feţii miei, şi, deaca se va împlea anul, iară să veniţi aici, ca să te iert, să faci
172v Liturghie". Şi, deaca veni anul, / mearse preotul cu soţul lui la Marele Vasilie şi sfântul, iarăş, ca un părinte bun şi dascal, îi învaţă pre ei şi-i rugă mult să mai facă iarăş acelaş canon încă un an. Şi ei iară primiră cu bucurie cuvântul sfântului şi să duseră şi, deaca să plini şi acela an, iară veniră la sfântul şi el, cu bucurie, îi primi şi cu multe învăţături şi mângâieri îi rugă să mai facă şi alt an. Iară, deaca săvârşiră şi acela an şi să făcură trei ani, iară veniră la sfântul, şi să întâmplase într-acea zi de murise un creştin aproape de Mitropolie, şi fusease boiariu mare acela, şi chemară şi pe Marele Vasilie, cu cliricii lui toţi. Iară sfântul chemă şi pre acest preot, carele, oarecând, nu era vreadnic, şi-i zise: „Mergi şi tu, frate, şi-ţ ia petrahilul tău şi vino acolo la mortul". Deci, să duse şi-ş luo petrahilul, precum îi zise sfântul, şi să duse, şi află pe preoţi slujind pre mortul. Şi, 'mainte zise arhiereul molitva la mort, apoi ceialalţi, iară preotul acesta să temea pentru neînvrednicia lui şi căci era şi dentr-un sat prostu. Însă, lepădând toată frica, mearse şi el aproape de mort şi, luând cădelniţa, începu a zice molitva (şi, o, minune!), când zise: „Că tu eşti înviarea" şi altele ale molitvei, îndată să sculă mortul şi şezu, şi toţi începură a zice: „*<Gospod>i Pomilui*"*, şi slăviră pre Dumnezău, care dă puteare ca aceasta oamenilor.

Om care era încă în păcat să înviaze pe mortul? Slavă iubirii lui cea de oameni şi milostivirii! Iară, deaca şezu mortul, zise cu glas mare şi cu îndrăznire mare către preot: „Ce, dară, o, preote? Macară că m-ai înviş den morţi, iară nu să poate să faci Liturghie, nici să te atingi de-acum

* Cuvânt slav, în trad.: *Doamne, ajută.*

mai mult de dumnezeieştile taine, că, macară că m-ai şi înviat, iară pentru osteneala, şi truda cea multă, şi pentru posturile, şi rugile, şi mâncările seci, şi privigherile carele le-ai făcut în cei trei ani, rugând pre Dumnezău, pentru aceasta n-au trecut Dumnezău ruga ta". Atuncea, smeritul acela preot, luând răspunsul, mearse la casa lui, bucurându-se şi lăudând pre Dumnezău. Vedeţi, fraţilor, că, deaca îş strică neştine fecioria lui, nu poate să să preoţască sau să facă Liturghie? Să să facă sfânt şi ciudotvoreţ poate, iară la stepena preoţiei nu poate să vie. Pentru aceasta, fraţilor, să fugim de beţie, că beţia au făcut păcatul preotului şi pre alţii mulţi i-au făcut beţia. Şi, nu numai au făcut păcat, ce şi altele mii de răutăţi au făcut, carele n-au număr.

Ce, pentru aceasta, fraţilor, câţi au spurcat cinul preoţiei, prin beţie sau prin alt păcat, să să părăsască de Liturghie, ca să nu cază în neputinţe necinstite. Şi-i vor batjocuri pre ei dracii, precum şi oarecarii au păţit, ce vom să zicem mai jos. Şi nu numai aicea să dau Satanii, ce şi acolo, în viaţa cea fiitoare va auzi: „Du-te de la mine, zicu-ţi ţie, nu te ştiu pre tine". Şi se va duce în locul muncii. Aceastea, auzind noi, fraţilor, să facem bunătăţi, ca să ne învrednicim împărăţiei ceriurilor, în Hristos Isus, Domnul nostru, a căruia e slava în veaci, amin. //

173^{v}

Pentru alt preot

Un preot oarecarele căzu în patima curviii şi făcea Liturghie fără frică. Iară, văzând Domnul neruşinarea lui, să depărtă ca să să dea pre sine Satanii şi, aşa, den depărtarea lui Dumnezeu, veni la el dimon necurat şi să îndrăci. Iară Constandin, episcupul acestuia, îl trimise pre el la multe mânăstiri, de multe ori, ca, prin darul sfintelor moştii şi pren rugăciunea călugărilor, să să vindece, ce nu să vindecă. Apoi îl trimise pre el la sfântul Venedict, care era sluga lui Dumnezeu, şi să rugă lui Dumnezeu, şi, îndată, cu darul lui Hristos, ieşi necuratul drac den preot. Atuncea, îl trimise pre el la casa lui şi-l învăţă, zicând: „Iată că te-ai însănătoşat, păzeaşte-te de acum să nu mai faci păcat, şi te fereaşte să nu mănânci carne în toată viaţa ta, şi să nu faci nimica de-ale preoţiii, că groaznic lucru iaste a cădea în mâna lui Dumnezeu celui viu, că în ziua aceaea carea vei face Liturghie iară te va apuca diavolul. Iară el n-au păzit porunca şi învăţătura sfântului stareţ (ce, vai de amărâta sfătuire a vrăjmaşului!), iarăş cuteză a face Liturghie şi, îndată, sări diavolul într-însul, şi, fără milă, îl cutremură, până la moartea lui.

Pentru alt preot ce au căzut în curvie

Un preot oarecare, în Ţarigrad, cu meşteşugul diavolului căzu în curvie şi, trecând puţine zile, nu numai cât îş cunoscu greşala lui, ce, încă, aducându-ş aminte de înfricoşatul ceas al morţii şi de ziua judecăţii, să tânguia pre el, zicând: „Amar mie, ticălosul, cum îm spurcaiu sufletul şi trupul! Ce voiu să fac să aflu iertăciune pentru acest păcat?". Iară milostivul şi iubitoriul de oameni, Dumnezeu, care nu va moartea păcătosului, nici va să piară nimenea, puse în inima lui să meargă în muntele Olimbului, să afle părinte duhovnic, să-ş ispoveduiască păcatele lui. Şi, cum să duse, află pre un sfânt stareţ, şi-ş mărturisi păcatele lui, şi spuse şi pentru curvie. Iară stareţul zise: „Dară, după ce ai căzut într-acest păcat greu, îndrăznit-ai a facerea Liturghie?". Iară el zise: „Îndrăznit-am, părinte sfinte, şi iară am făcut Liturghie, călcându-mi cunoştinţa mea". Iară stareţul răspunse: „Preotul care va cădea într-acest păcat, altă vindecare nu ştiu să aibă, numai să să părăsască de Liturghie şi, după aceaea, să cază la pocăinţă către milostivul Dumnezeu. Iară, de va îndrăzni, după căderare, să facă Liturghie, precum mi să pare, nu va avea iertăciune". „Domnul iaste pocăinţă, părin / te? Ce să caz în oceianie?". Iară stareţul zise: 173^{v}

„Iartă-mă, fiule, pentru Hristos, pentru că cine sânt eu să le auz şi să le judec aceastea, măcară de-aş putea să-m plângu ale meale?". Iară el, auzind aceastea, făcu metanii şi purcease trist şi, pogorându-se, întimpină pre părintele Petru, care, văzându-l pre el trist, îi zise: „Ce-ţ iaste, fiule?". Iară el zise: „La cutare stareţ m-am dus, cinstite părinte, şi mi-am spus cugetele meale şi m-au adus la oceianie". Şi-i zise lui minunatul Petru: „Pare-mi-se, fiule, că nu iaste nici un păcat să nu biruiască pre mila lui Dumnezeu, ce vino cu mine la chilia mea şi-m spune ale tale şi, cum va vrea Dumnezeu, te va chivernisi". Deci, veni cu el la chilia lui şi, îndată, mărturisi păcatul curviii, iară stareţul zise: „Că adevărat ţ-au zis duhovnicul, că la preot acest păcat iaste greu şi neiertat. Adevărat, ce, de vreame ce s-au făcut, ce vom să facem? Tu, de acum, să nu slujăşti ale preoţiii, şi te fă călugăr, şi te pocăieşte den tot sufletul şi, aşa, nădăjduim întru bunătatea Domnului nostru, Isus Hristos, că va face milă de te va ierta, ca şi pre toţi câţi s-au pocăit". Aceastea auzind preotul, căzu la picioarele lui, zicând: „De vreame ce Dumnezeu m-au trimis la sfinte mâinile tale, să nu mă desparţu de tine?". Şi, văzând stareţul lacrămile lui şi gândul cel zdrobit, îi zise lui: „De-ţ place, fiule, să fii cu mine, eu nu te gonescu, că au zis Domnul, precum ştii: 'Că pre cela ce vine către mine nu-l voiu scoate afară'". Şi, după puţine zile, îl învăţă şi-l tunse călugăr, şi era cu el în pocăinţă şi în post, şi în lacrămi, rugându-se lui Dumnezeu. Şi avea stareţul zemnic, şi trecând câtăva vreame, să rugă stareţului să-l lase să lăcuiască într-însul, şi i-l deade. Iară preotul să duse, şi făcu un lanţ, şi-l puse în grumazii lui, şi căpătâiul lanţului îl bătu într-o margine de păreate. Şi, deaca trecură trei zile şi nu să sui la stareţul, atuncea să pogorî el la dânsul şi, deaca îl văzu legat cu lanţul, zise: „Ce iaste aceasta ce ai făcut, fiule? Dară, fiind legat, cum vei ieşi să-ţ faci treaba trupului?". Iară el, răspunzând, zise: „Eu, părinte sfinte, multe mirodenii am mirosit bune. Deci, mi să cade, precum m-am săturat de acealea

mirosiri bune, să mă satur şi de împuţiciunea carea iese den mine. Şi, de te va îndura Dumnezeu pre sfinţia ta, dă-m a doa zi şi a treia zi câte o bucată de pâine pentru nevoia firii". Şi plăcu stareţului rugăciunea lui şi, în toate doao sau trei zile, îi da câte o bucăţea de pâine şi apă, şi o uda cu lacrămile şi, atuncea, o mânca. Şi târpi trei ani într-această pocaianie şi, luând adeverinţă stareţul pren arătare, cum că au primit Dumnezeu pocăinţa lui şi va să meargă în lumea cea de sus, să pugorî să-l dezleage den lanţu, spuindu-i că va să să săvârşască. Iară el să ruga să nu-l dezleage, ce să-l lase legat, să să săvârşască. Stareţul
174r zise: Ba, fiule, nu să // cade să fie aceasta". Şi, cum îl dezlegă, îi zise să stea la rugăciune şi, încă cetind molitva, îş deade lui Dumnezeu sufletul.

Altă poveaste înfricoşată pentru preoţii cei nevreadnici. Cum că dumnezeiasca direptate, fără zăbavă, plăteaşte celor îndrăzneţi şi obraznici

În zilele dumnezeieştilor împăraţi Leon şi Alexandru, un boiariu oarecare, la Morea, au cumpărat un rob, tătaru de neam, şi l-au dat preotului care avea la beserecucea lui de cânta Liturghie, să-l înveaţe carte. Şi învăţând copilul acela carte, şi slujind şi preotului ce-i era trebile lui, să făcu de doispreace ani. Şi, într-o zi, întrebă boiariul pre copil şi-i zise: „Creştini sânt tătarii?". Iară copilul răspunse: „Ba, Doamne, nu sânt creştini. Şi, cum socotescu, şi eu sânt nebotezat". Şi-i zise boiariul: „Dară, de vreame ce n-ai fost botezat, pentru ce te cumineci cu preacuratele taine? Eu socotiiam că eşti creştin şi, pentru aceaea, n-am oprit niciodată pre preotul ca să nu te cuminece cu făcătoriul de viaţă, trupul şi sângele Domnului nostru, Isus Hristos". Iară copilul răspunse: „Că şi eu, Doamne, neştiind, deaca vedeam că să cuminecă ceialalţi copii, mă cuminecam şi eu". Atuncea, chemă pre preotul care avea la beserecucea casii lui şi-i zise să boteaze copilul. Deci,

boteză preotul pre copil, după orânduială, şi începu şi Dumnezeiasca Liturghie, şi, deaca sfârşi Dumnezeiasca Liturghie, veni copilul la casa stăpânu-său, ţiind şi făclia. Şi-i zise stăpânu-său: „Întoarce-te în besearecă, să vii împreună cu cela ce te-au botezat". Şi să întoarse copilul la beserecuce, şi află pre preotul, şi, încă nu sfârşise sfintele, să facă otpustul, şi, întorcându-se copilul la boiariu, îi zise: „Stăpâne, nu iaste acolo cela ce m-au botezat". Iară boiariul să miră cum aşa curând au ieşit preotul den besearecă şi iară zise cătră copil: „Du-te, cum ţ-am zis, de chiamă pre cela ce te-au botezat". Să duse copilul, şi iară află pre preot singur, şi iară veni, şi zise: „Nu iaste, stăpâne, acolo, cela ce m-au botezat". Şi, mirându-se boiariul al doilea rând, trimise alt copil, să chiame pre popa care săvârşise toate, şi-l chemă pre el, şi, deaca veni preotul şi-l văzu boiariul, zise cătră copil: „Nu ţi-am zis să chemi pre cela ce te-au botezat şi tu te-ai dus, şi ai venit, şi ziceai că nu iaste acolo cela ce te-au botezat? Dară acesta ce iaste?". Iară copilul zise: „Nu m-au botezat acesta, stăpânul mieu, că cela ce m-au botezat era faţa lui de străluciia ca fulgerul şi Dumnezeiasca Liturghie acela o au săvârşit, şi, când cânta Liturghie acela înfricoşatul, acesta sta afară, în besearecă, legat de grumazi şi de mâni cu
174[v] lanţu, şi-l ţinea doi / arapi groaznici şi grozavi, şi, deaca au săvârşit acel ca soarele frumos Dumnezeiasca Liturghie, carele era încă în besearecă, şi eu am venit la tine, stăpânul mieu, şi, când m-ai trimis să-l chem, am mersu şi nu l-am aflat". Aceastea auzind boiariul acela, şi mirându-se, îl prinse cutremur şi frică den cuvintele copilului. De-ciia, luo boiarenul pre popa de mână şi-l duse în beserecuce, şi-i zise: „Ce sânt aceastea ce zice copilul?". Atuncea, preotul căzu la picioarele boiariului şi, cu lacrămi, zise: „De vreame ce Dumnezeu ţ-au arătat ale meale, vrând pocăinţa mea, nici eu să nu ascunzu nimica. Vrăjmaşul sufletelor noastre, diavolul, s-au meşterşuguit spre mine şi am căzut în păcat cu o muiare a unui bărbat, şi, deaca au ştiut episcupul, mie mi-au zis cum nimica mai multu să nu

fac de ale preoţiei. Iară eu, fiind sărac şi fără de Leturghie, nu puteam să trăiescu. Am fugit de la moşia mea şi am venit aici şi, tu, stăpânul mieu, te-ai milostivit şi m-ai miluit pre mine, striinul şi foarte săracul, şi m-ai primit în casa ta, iară eu, ticălosul, mi-am călcat ştiinţa mea şi n-am băgat în samă direapta judecată a lui Dumnezeu, şi munca cea veacinică, şi făceam Liturghie până acum. Şi, de vreame ce milostivul Dumnezeu ţ-au arătat ceale pentru mine, de acum nu mai sânt vreadnic să te văz pre tine, stăpânul mieu şi sfântul". Aceastea auzind boiariul, zise cătră el: „O, omule, mai bine ţ-ar fi fost să ceri decât pentru această viaţă trecătoare să calci cunoştinţa ta şi să-ţ omori sufletul, îndrăznind la neatinsele şi dumnezeieştile taine", unde, precum zice dumnezeiescul Pavel: „Sfinţii îngeri la aceastea dumnezeieştile taine dorescu să să pleace să vază şi, încă, îş acopăr cu aripile lor obrazele", dară tu, fiind nevreadnic, în ce chip îndrăzniiai de slujiiai aceaste dumnezeieşti taine? Însă, de vreame ce avem Dumnezeu milostiv carele primeaşte cu dragoste pre câţi să pocăiescu cu toată inima, du-te la mânăstire şi te pocăiaşte cu de-adins în toată vreamea vieţii tale, când-ai să va milostivi Hristos Dumnezeu, şi-ţ va ierta fără-de-leage ca aceasta, căci, precum socotescu, nu iaste alt păcat mai rău decât acesta, când iaste preotul nevreadnicu şi cutează de slujaşte dumnezeieştile taine. Şi, aşa zicând, îl slobozi pre el. //

175[r] **Învăţătură a lui Zlataust, pentru că, cine va mânca pâinea sau păharul Domnului va bea, nefiind vreadnic, vinovat va fi trupului şi sângelui Domnului**

Pentru ce să face vinovat? Pentru căci l-au vărsat jos şi să socoteaşte lucrul, ca cum l-ar fi junghiat numai. Iară nu iaste jârtvă, ca şi atuncea când l-au împuns aceia, nu pentru să bea l-au împuns, ce pentru ca să vearse sângele lui. Într-acesta chip, şi cela ce slujaşte sfintele şi să cu-

minecă nevreadnic, nemica de aceaea n-are părtăşie. Cel preoţit să cade adevărat să fie curat de toate patimile, iară mai ales de curvie şi de vrajbă, nemică nici cât de supţire cuget să n-aibă, de va să nu fie ca un stricat, şi bubos la mâni şi la obraz, carele să apropie, să să atingă de Împăratul, pentru căci ştie ce va păţi acela.

Al lui Zlataust, dentru învăţătura faptelor

Nu mi să pare să fie mulţi den cei preoţiţi să să spăsască, ce, cu mult mai mulţi ceia ce merg în muncă. Şi pricina iaste că, la lucrul preoţiei, trebuie mare suflet, că multe nevoi sânt carele îl scot den obiceaile lui şi trebuie să aibă mii de ochi să vază în toate părţile. Şi, să nu-m zici că preotul au greşit sau diaconul, căci că toate răutăţile şi vinile acestora asupra capului celuia ce i-au hirotonit pre ei să aduc.

Cela ce aduce pre cel nevreadnic la episcupie şi-i porunceaşte să chivernisască suflete, pentru toate câte lucrează acela, el va să dea răspuns, căci că cela ce nu iaste smearin, când e prostu, cu mult mai vârtos, deaca ia stăpânire, macară de s-ar arăta unul ca acesta şi smearin mai pe urmă, pentru că mărirea deşartă, şi dragostea banilor, şi obrăznicia urmează stăpânirii.

Dentru ale stareţului

Zicea pentru cel dentru sfinţi părintele nostru Leon, arhiepiscopul al Râmului celui vechiu, că, 'nainte de adormirea lui, cu puţină vreame, au mers la mormântul al marelui apostol Petru, şi au stătut acolo 40 de zile şi 40 de nopţi, nemâncat, şi să ruga apostolului cu lacrămi multe, să să roage lui Dumnezău să-i iarte, veri ce-ar fi greşit, ca un om, într-această lume. Şi, la sfârşitul celor 40 de zile, i s-au arătat lui, noaptea, vârhovnicul apostol, grăind:
175ᵛ „M-am rugat lui / Dumnezău mult pentru tine şi, iată că ţ-au iertat toate păcatele tale, afară den hirotoniri, căci,

pentru aceastea nu m-au ascultat milostivul, ce veri bine vei fi hirotonit, veri rău, vei să dai samă pentru aceasta". Iară el, auzind aceastea, să întristă şi, în puţine zile, purceasă cătră Domnul.

A lui Zlataust, dentr-a lui Ioan

Preotul, de va şi griji bine de viaţa lui, iară de-acelora ce-l ascultă pre el nu se va nevoi cu osârdie, cu curvarii va mearge în matca focului. Vedeţi, dară, şi voi ce nevoie mare au şi arătaţi multă plecăciune cătră ei, pentru că preveghiază şi să îngreuiază pentru sufletele voastre.

Zise oarecare dentru sfinţi că să asamănă preotul păcătos cu un om oarecare ce ar avea bube pre mâni şi să împarţă aur. Şi bubele stau pre mânile lui, iară ceia ce iau aurul, nemica nu să vatămă.

Cine cinsteaşte pre cel vreadnic preoţiei şi-i zice sfânt, pre om cinsteaşte şi slăveaşte, iară cela ce cinsteaşte şi pre cel nevreadnic, pe preoţie cinsteaşte. Deci, socoteaşte, dară, oare carea iaste mai cinstită? Că poate fi aceaea a doa? Dumnezău, fraţilor, au dat preoţilor darul cel desăvârşit, să slujască preacuratele taine ale Domnului nostru, Isus Hristos, iară nu îngeri şi arhangheli să slujască, ce prea Sfântul Duh le săvârşaşte toate, numai ce să împrumutează cu mânile şi cu limba preotului. Pentru aceasta, să cade să fie curat cu sufletul şi cu trupul preotul şi aşa să stea în scaunul cel cerescu a lui Dumnezău. Pentru aceaea, să cade să nu fie ocărâtoriu, curat, direpţ, deşteptat, blând, întreg la minte, orânduitoriu bun, neînvrăjbitoriu, smearen, postitoriu, lin, nepizmuitoriu şi să aibă toate sfinţirile, cu cântare şi rugăciune, de pururea. Iară, de nu va avea aceaste fapte bune şi va sluji Liturghie, adună mare muncă în sufletul lui, căci că apucă cărbunele acela carele zice Isaiia, cum că nici serafimii n-au cutezat, fără cleaşte, să-l apuce. Iară, tu, preotule, vezi mântuirea lui Dumnezău pururea, adecă pe Hristos, şi-l prinzi cu mânile tale, pre

care Hristos, primitoriul de Dumnezău, Simeon numai, o dată l-au văzut şi l-au apucat? Câtă sfinţire, dară, va să aibă preotul şi îndrăznire către Domnul, ca un păciuitoriu a lui Dumnezău şi al oamenilor, întru sfânta şi preacinstita Liturghie, ca nu cumva, făcând Liturghie fără vrednicie, să ia blestămul, în locu de blagoslovenie, şi să dobândească întunearec, în loc de lumină, şi osândă, şi muncă netrecută, în loc de blagoslovenie şi de fericire. Căci că am văzut eu pre mulţi de ceia ce slujescu nevreadnici, murind mai 'nainte de vreame, pentru că nu vrea să lase preoţia şi, aşa, s-au trimis în ceale de-acolo munci ale iadului. Un preot oarecare, mândru, avea cu înşelăciune sfinţirea şi să arăta la // toţi cinstit şi să socotiia că are fapte bune. Iară, odinioară, cântând el Liturghie, la molitva heruvicului,
176r plecând capul lui, după obiceaiu, pre sfântul preastol, cumu-ş deşchise gura să zică *„nictoje dostoin"** fără veaste, (ticălosul) să arătă mort şi, precum era plecat, aşa îl lăsă sufletul lui.

Şi oarecare, la o mânăstire ce era aproape de Ţarigrad, s-au întâmplat când vrea să sfârşască slavoslovia utrănii şi, într-amândoao stranele cântând, să întâmplă aceasta, că era în strane 40 de preoţi carii cânta. Şi, când începu a lumina de zio, fără veaste să făcu strigare şi tunet groaznic cu fulger, şi arse doi preoţi în mijlocul celoralalţi preoţi. Aşijderea, am văzut şi pre alţii mulţi, carii, cu amară moarte şi grabnică, ş-au pierdut viaţa, a cărora le era păcatele curvii şi beţii şi a unora preacurvii cu cumetrele lor. Iară, deşi mai mulţi aici nu s-au pedepsit, nici în gând au pus ce-au păţit ceialalţi, iară îi aşteaptă acolo plata cea vreadnică a nevredniciei lor, munca cea înfricoşată şi nes<f>ârşită.

A lui Zlataust

Vreamea cuminecăturii iaste nu sărbătoarea şi praznicul, ce curăţia cunoştinţii şi viaţa cea nevinuită. Că, în

* Cuvânt slav, în trad.: *nimeni nu e vrednic.*

ce chip cela ce n-are la dânsul nici o poticneală de păcat poate să să cuminece în toate zile, aşa, şi cela ce cade în păcat şi nu să pocăiaşte, nici în sărbătoare nu poate să să cuminece. Că nu ne iuşurează pre noi aceasta de păcate, de ne vom cumineca o dată într-un an, ce, mai vârtos, aceasta ne osândeaşte mai rău, că numai o dată ne cuminecăm şi nici atuncea curat. Pentru aceasta, vă rog pre toţi să nu veniţi la dumnezăieştile taine pentru pricina sărbătorii, ce, când veţ vrea să vă cuminecaţi, să cade să vă curăţiţi cu multe zile mai înainte prin pocăinţă, şi rugăciune, şi milostenie, şi prin osteneală pentru ceale sufleteşti. Şi să nu vă întoarceţi iară la ceale dentâiu, ca câinele la borătură, că masa aceasta a Domnului iaste plină de foc sufletescu şi, precum fântânile fireaşte izvorăscu apa, aşa şi aceasta are o pară oarecarea negrăită. Deci, de vei ţinea trestie, leamne, iarbă, nu te apropia, ca să nu aprinzi mai rău şi să arzi pre sufletul care să cuminecă.

Den cuvintele lui Anastasie Sinaitul. Istorie pentru învrednicia preoţască

În cetatea Laodichiei era un preot smerit şi cu frica lui Dumnezeu şi, într-o noapte, mearse la dânsul mai marele locului, silindu-l să să scoale, să meargă să boteaze un copil, al lui prunc, că era în cumpănă de moarte. Iară preotul, cum auzi aceasta, să sculă îndată, fără de nici o
176v leane, şi începu den pat a ceti molitvele ceale de botez / ale Marelui Vasilie şi, aşa, mearse la locul unde vrea să boteaze copilul. Iară, în ceasul acela ce aducea apa şi sfântul miru, muri copilul nebotezat şi, luându-l pre dâns preotul acela, îl puse înaintea jărtăvnicului, şi zise: „Ţie zicu, îngerule, care eşti, împreună cu mine, slugă lui Dumnezău, cu putearea aceaea carea ne-au dat Hristos să legăm şi să dezlegăm pre pământ şi în ceriu. Întoarce sufletul copilului în trup, până se va boteza, că mi se pare să nu-ţ fie poruncit Dumnezău să iai acestu suflet nebo-

tezat, că ştie Stăpânul mieu şi Stăpânul tău că nu m-am lenevit, ce, în ceasul ce m-am deşteptat prin glasul părintelui copilului, îndată am început molitva botezului". Aceastea zicând preotul către înger, învie copilul, venind sufletul de la înger în trup şi, deaca-l boteză preotul, iară adormi în Domnul şi luo îngerul sufletul copilului botezat. Aceasta iaste vreadnică să ne arate noao vrednicia preoţiei, cum că, de vreame ce are puteare şi la îngeri să i să pleace, dară, cu cât mai vârtos să nu fie vreadnică la oameni a lega şi a dezlega?

Cuvânt al 7 la pilda celuia ce au căzut în tâlhari. Blagosloveaşte, Părinte

Auzit-am, fraţii miei, la Evanghelia Domnului nostru, Isus Hristos, zicând că un om oarecare să pogorâia de la Ierusalim în Ierehon şi căzu în tâlhari, carii, şi dezbrăcându-l pre dânsul şi rane făcându-i, să duseră, lăsându-l, mai mort fiind. Iară un preot şi un diacon, trecând pre calea aceaea şi văzându-l pre el, trecură. Iară un samaritean, viind la locul acela şi văzându-l pre el, i să făcu milă şi, puind vin cu untu-de-lemnu şi amestecându-l, îl turnă pre dânsul şi-i legă ranele lui şi, puindu-l pre vita lui, îl duse la bolniţă şi deade bolnicearilui o costandă, zicând: „Grijaşte pre acest om şi, orice vei mai cheltui, întorcându-mă, eu îţ voiu plăti". Să vedem pilda acestuia ca, luând aminte, cu inima să cunoaştem tainele lui Dumnezeu.

Omul iaste Adam, iară Ierusalimul împărăţia ceriului şi înţelepciunea. Iară Ierehonul iaste lumea. Deci, în câtă vreame avea Adam îmbrăcământul cel cerescu, mai 'nainte de neascultare, şi înţelepciunea, şi viaţa cea întocma cu îngerii, neoprită întrare avea în Ierusalimul cel cerescu. Şi lăcaşul, şi umblarea în poruncile lui Dumnezeu umblând, de nimenea nu să biruia, nici să răniia. Iară, deaca nu ascultă de Dumnezeu şi porunca nu o păzi, ce să

177r răpi cu înşălăciunea şarpelui, atuncea să pogorî în Ierehon, adecă pre pământ, şi lucra // ale pământului, că Ierusalimul să tâlcuiaşte suire, iară Ierehonul pogorâre. Pogorâtu-s-au, dară, ca den Ierusalim în Ierehon, într-acesta chip, den viaţa cea cerească către viaţa înşălăciunii diavolului, căci, când păzeaşte neştine poruncile lui Dumnezeu, atuncea petreace în ceriuri, precum zice apostolul: „A voastră vieţuire în ceriuri iaste, s-au pogorât den slavă în necinste, den neputrejune în putrejune, den hrana raiului în pământ cu mărăcini, den viaţă în moarte, că zice: 'Îndată ce veţi mânca den pom, cu moarte veţ muri, adecă cu păcatul, că moartea sufletului, adecă păcatul iaste neascultarea lui Dumnezeu'". Şi să pogorî den direptatea cea den raiu, den sfinţirea cea den ceriu şi veni în Ierehon, adecă în cădearea înşălăciunii, în moartea păcatului şi căzu în tâlhari, adecă la diavolul, şi la puterile ceale potrivnice. Iară calea iaste această viaţă, pre carea, mergând Adam, au căzut în tâlhari şi l-au dezbrăcat pre dânsul. Şi, de ce l-au dezbrăcat de îmbrăcământ, de ascultările, de dragostea ceaea ce avea cu îngerii, de primblarea cea cu Hristos, de hrana cea den raiu, de viaţa cea cerească? De această viaţă l-au dezbrăcat pre dânsul şi, făcându-i rane, adecă păcatele, curviile, preacurviile, închinarea bozilor, otrăvirile, uciderile, zavistiile, pricile, mozaviria, mânia şi toată altă lucrare a faptelor celor reale, că aceastea fapte rănescu pre om, această împuţiciune şi putrejune nascu. Şi, cum că iaste aceasta aşa, învaţă den-adins de la David, că, zugrăvindu la dânsul ranele lui Adam, rane le numeaşte pre dânsele, zicând: „Împuţitu-s-au şi au putrezit ranele meale de faţa nebuniii meale, că tot păcatul rană şi struncinare face". Rănitu-s-au, dară, pentru neascultarea. Struncinatu-s-au pentru neplecarea. Rănitu-s-au pentru fără-de-legile, precum zice prorocul: „Rănitu-m-am ca o iarbă şi să uscă inima mea, că uitaiu să mănâncu pâinea mea, adecă să păzescu porunca lui Dumnezeu". Şi, mai mort, (sic!) zice: „Pre acesta îl lăsară, nu doară că nu vrea ei să-l omoară, ce nevrând Dumnezeu, pentru că zice: 'Nu

voiu moartea păcătosului ca pocăința lui și, unde pre el l-au lăsat în cale, adecă întru viața aceasta, că veacul acesta să chiamă cale, de vreame ce toți oamenii pren ea trec'". Și, pogorându-se, zice: „Preotul pre cale". Și, văzându-l pre el, îl trecu. Iară preot numește pre fericitul Moisi și pre Aaron. Moisi și Aaron, întru preoții lui și Samoil, întru ceia ce chiamă numele lui. Acesta, dară, Moisi, care minunat și slăvit să făcu, care, cu bătaia cea cu zeace rane au biruit pre eghipteani, care Marea Roșie o au despicat și o au uscat, și au povățuit norodul pren ea, care apa cea den mare o au îndulcit, cela ce, cu Dumnezeu, prin nor, au vorbit, cela ce multe minuni au făcut, călătorind calea vieții aceștiia și, văzând pre omul zăcând, îl trecu pre el și nu-l sculă. Așijderea și diavolul, ceata prorocilor, că
177v și / aceia, mai apoi, dupe Moisi viind, aceaeaș cale a vieții călătorindu și aflându rănit pre omul, pre Adam nu-l scularâ. Nimenea pre dânsul nu-l rădică, nimeni lui viață nu-i dărui, nimeni pre el den moarte nu-l izbăvi, nimeni nu opri izvorul păcatului, pentru că și ei în păcate era cuprinși, măcară că, pentru viața lor cea smerită, lui Dumnezeu priaten să făcu, iară, pentru căci avea tot un trup cu Adam și de rădăcina cea moartă să ținea, nu putea să scoale pre rădăcină, fiind ei ramurile. Iară samariteanul zice: „Nevoitoriu cu lucrurile și milosârd cu voința, crezătoriu la slugi". Viind la locul acela și văzându-l pre el rănit, să milostivi, și puse unt-de-lemnu și vin, și legă ranele lui. Al acestuia samariteanu obrazul și chipul iaste Domnul nostru, Isus Hristos, ce va zice neștine după ceia ce ascultă. Cine zice Domnului samaritean? Îi zice lui: „Nu cu ființa dumnezeirii, ce cu urmarea milostivirii". Că, în ce chip samariteanul cu ființa trupului aseamenea cu alții era, iară cu voia milostivirii nu era aseamenea, ce mai bun s-au arătat. Aseamenea cu prorocii, cu patriarșii, dupe omul cel den Maria cu putearea dumnezeirii mai mare de toți s-au arătat, întocma cu omenescul chip, iară nu întocma cu slava cea mai pre sus de lume. Aceia au avut lenevie și nemilostivire, fără de milă au trecut pre cel

rănit, iară samariteanul, fiind milosârd, mai blagocistiv și milostiv s-au arătat. Așa, și Hristos, den patriarși și den proroci carii nu socotiră pre cel pentru neascultarea căzutul om, sângur îndurat și milostiv să arătă, dupe cum zice prorocul: „Că tu ești Domnu milostiv". Și, precum samariteanul nu era den limba jidovilor, ce dentr-alt oraș purcedea, așa, și Domnul n-au fost den lume, ce den ceriu au venit pre pământ, Dumnezeu fiind, om s-au făcut pentru noi. Stăpân fiind, al slugii chip au îmbrăcat, să milostivi pentru noi, să pugorî den ceriu pre pământ. Văzu pre omul lepădat și rănit, în curvii, în preacurvii, în ucideri. Văzu și să milostivi de zidirea lui, și puse vin cu unt-de-lemnu, și, amestecându-le amândoao, făcu ploaie, și puse deasupra omului. Ce iaste, amestecând vin cu untul-de-lemnu? Adecă, amestecând dumnezeirea și omenirea, împreunând milosârdia cu spăsenia, mântui pre omul, că sângele Domnului, picând den coastă pre pământ, ne-au spălat noao zapisul păcatelor. Dară, ce iaste? Legă ranele lui, adecă au legat pre diavolul și au dezlegat pre om, legă vasul și învie pre omul, legă și robi pre puterile ficleanului și izbăvi pre omul. De vei să gândești și într-alt chip, ascultă. Amestecând vinul cu untul-de-lemnu, untul-de-lemnu asamănă pre mângâitoriul cuvântu, iară vin pre cel strângătoriu, și legăturile pre dăscălie, carea strânge cea răsipită pocăință, dupe zisa apostolului: „Dojăneaște, conteneaște, mângâie". Și l-au
178r pus pre // el pre vita lui, adecă, luând Hristos trupul pre umerile lui, ale dumnezeirii, l-au dus cu duhul în ceriuri, că nu duce aur sau argint, sau pietri scumpe au dus, ce pre cel dupe chipul lui Dumnezeu aseamenea făcut om îl sui de pre pământ în ceriu, în cea mare, și largă, și minunată bolniță, l-au dus pre el den robie în volnicie, den tirănie întru împărăție, den moarte în viață. Iară, vei și într-alt chip să gândești? Ascultă! L-au dus pre el la bolniță, într-această catolicească besearecă și l-au dat bolnicearilui, fericitului Pavel, stăpânului creștinilor, bolnicearilui celui chiar, dându-i lui doao costande. Iară, pren Pavel, celor

de pren toate besearecele, arhiereilor, şi dascalilor, şi slujitorilor de Leturghie, doao costande zice, cea *Veache* şi cea *Noao Scriptură*: „Grijaşte pre omul acesta şi orice vei mai cheltui, eu venind, îţi voiu plăti". Care zice: „Într-acesta chip iaste să grijască", zice nărodul acesta den limbi, carii s-au dat întru besearecă. „De vreame ce bolnăvescu oamenii, răniţi fiind de păcate, tămăduiaşte-i pre ei, ca cu o plastură, cu proroceştile graiuri, însănătoşază-i pre ei pren ale celui *Vechiu* şi ale celui *Nou Testament* învăţături şi mângâieri, plecându-i pre ei ascultării să să părăsască de păcat şi să părăsască a diavolului înşălăciune. Iară, deşi într-acesta chip neîndireptaţi vor sta, încredinţează-i pre ei cu faptele, pleacă-i pre ei pren cuvintele tale ceale mari, chip lor te fă şi însemnare bună în cuvânt şi întimpinare, în credinţă, în dragoste, în smerenie, ca chipului tău să urmeaze şi următori să fie petreacerii tale cei bune. Şi aceasta, de o vei face a ta cevaş adaogere, cu cuvântul sau cu lucrul vei dărui, şi, orice-i mai cheltui, eu venindu, îţi voiu plăti, adecă întru a doa venire a mea, aceaea a plăţii, vreadnică plată ostenealii tale îţ voiu da". Pentru aceasta, Pavel, nădejduit în făgăduinţele aceastea, zice: „Iară eu foarte cu dulceaţă pentru Hristos voiu cheltui şi mă voiu cheltui pentru sufletele voastre, cea întru limbi zice dăscălie şi slujba cuvântului". Că acesta iaste cela ce besearecile lui Dumnezău le zideaşte şi le întăreaşte şi pre toţi oamenii îi vindecă prin sufleteştile învăţături, căruiaş ceale de folos împărţind, în viaţa veacinică povăţaşte sufletele noastre, că cu toţi zice: „M-am făcut de toate, ca cu adevărat pre cineva să spăsescu". Acesta iaste cel bun al besearecii bolnicear iu, pre toţi primeaşte, de toţi grijaşte, nici de beţiv, nici de ocărâtoriu, nici de răpitoriu nu să leapădă, de închinătoriul de bozi nu să oscărbeaşte, nici pre altcineva fără-leage şi necurat goneaşte, ce pre toţi îi primeaşte, ca un doftor spală ranele prin feredeul a doa naşterii şi-ţ aduce ţie cuvinte de învăţătură, ca nişte vinu, pentru ca să nu te porţi de ceale după necunoştinţă făcute păcate. Şi, iară vindecă pren mângâiare, ca cu

unt-de-lemnu, iuşorând de boală sufletele noastre, zice şi
178v într-acesta chip: „Iară vă rog pre voi, / fraţilor, pentru îndurările lui Dumnezău, să puneţ înainte trupurile voastre jărtvă vie, sfântă, cea cuvântătoare închinăciunea voastră". Deci, câţi sânteţi ucenici cuvintelor lui Pavel, poruncile lui Dumnezău le păziţi, ca să nu cădeţi den Ierusalimul cel cerescu, cetatea Dumnezăului celui viu. Fie, dară, tămăduindu-ne noi de ranele sufleteşti şi trupeşti, în sănătate şi împlinirea credinţii, să ne punem pre noi înaintea lui Hristos întregi şi fără prihană, fiind nelipsiţi în toată fapta cea bună şi să dobândim cea de la ceriuri făgăduinţă, cu darul şi iubirea de oameni a Domnului nostru, Isus Hristos, a căruia e slava şi putearea, în veacii veacilor, amin.

Sfârşit şi celui în troiţă unuia Dumnezău slavă.

Precum dorescu să sosească la vadul cel cu adăpostire carii sânt bătuţi de valuri întru luciul mării, aşa am dorit şi eu să sosescu la sfârşitul cărţii aceştiia, la a tot meşteşugul lucrului al aceştii sfinte cărţi şi al diortosirii limbii rumâneşti, primitoriul de ostenințe, Mitrofan Proin Episcop Huşschii.

Pre voi, pravoslavnici cititori, rugăm, unde veţ afla niscari lunecături în lucrul acesta, nu blestemeţi, ce iertaţi şi îndireptaţi, ca şi pre voi Dumnezău să iarte şi să vă îndirepteaze către cerească împărăţie, căriia părtaşi şi noi rugăm să fiţi, amin.

Tipăritu-s-au în anul de la Facerea Lumii 7199 (1691).

Glosar

abiron s. m. = persoană din neamul lui Abiron 28^{v}

adevara s. f. = adevăr 78^{v}

adeveare s. f. = adevăr 161^{v}

advar s. n. = amulet; avgar 118^{r}, 132^{r}, 146^{r}, 149^{v}, 170^{v}

afundare s. f. = adâncitură 170^{r}

alăută s. f. = lăută 46^{r}, 69^{v}, 99^{r}, 104^{r}, 137^{r}, 138^{v}, 141^{r}, 169^{v}

alofil adj. = străin de neam 75^{r}

ambrozia s. f. = hrana zeilor la vechii greci III^{v}

anaforă s. f. = ofrandă; bucățele de pâine care se împart credincioşilor ortodocşi la sfârşitul liturghiei 158^{r}

anatema s. f. = osândire, ostracizare a cuiva de către biserică, excludere din rândul bisericii; afurisenie 20^{v}, 132^{v}

anatha v. **anatema**

andriandes s. ngr. = stâlpi VI^{r}, 108^{r}

anghel s. m. = înger 9^{v}, 32^{r}

armaş s. m. = boier care comanda artileria şi avea grija pedepselor 92^{v}, 93^{r}

aspidă s. f. = viperă 13^{r-v}, 32^{r}, 112^{r}, 143^{v}, 145^{r}

aviran v. **abiron**

avucat s. m. = avocat 9^{r}

babilonean s. m. = locuitor al Babilonului 75^{v}

baieră s. f. = curea, sfoară; amuletă 146^{r}

barbar s. m. = păgân, străin creştinătăţii 80^{r}, 87^{v}, 101^{v}, 102^{r}

basnă s. f. = minciună, născocire 22^{r}, 23^{r}, 28^{v}, 91^{v}, 132^{r}, 156^{v}

băltac s. n. = baltag; armă în formă de secure cu două tăişuri 164^{r}

băsnui vb. = a minţi, a născoci III^{v}

bdenie s. f. = slujbă religioasă de seară 41^{r}, 98^{v}, 121^{r}

bdenui vb. = a veghea 38^{r}, 99^{v}, 115^{r}

bdenuire s. f. = priveghere 115^{v}

becisnic adj. = păcătos, mişel 83^{r}

becisnicie s. f. = slăbiciune sufletească sau trupească V^{v}

beserecuce s. f. = bisericuţă 174^{r-v}

beteag adj. = bolnav, fără putere 54^{r}, 55^{r}

beteji vb. = a îmbolnăvi, a vătăma, a schilodi 22^{r}

blagocistiv adj. = pios, evlavios 171^{v}

blagorodnic adj. = de neam, nobil 13[r], 113[v]
blagorodnicie s. f. = nobleţe 7[v], 13[r-v], 37[r], 69[r], 80[r], 86[r-v]
blagorodnie v. **blagorodnicie**
blagoveştenie s. f. = Bunăvestire 154[r]
blajin adj. s. pl. = fiinţe evlavioase care trăiesc departe de lume, pe apa Sâmbetei 33[v]
bogdaproste interj. = cuvânt de mulţumire adresat celui care dă ceva de pomană 147[v]
bogoiavlenie = Bobotează, Arătarea Domnului V[v], 59[v]
bogoslov adj. = cuvântător de Dumnezeu; teolog IV[v], 129[v], 131[r]
bogoslovie s. f. = cuvântare de Dumnezeu 129[r]
boiaren s. m. = boier 7[v], 8[r], 88[v], 92[v], 174[v]
bold s. n. = băţ, lemn ascuţit care indică vârful unui cort 35[v]
bolnicearíu s. m. = infirmier 176[v], 178[r]
bolniţă s. f. = spital pe lângă o mănăstire; infirmerie 176[v], 178[r]
borî vb. = a vomita 112[r]
boz s. m. = idol 118,[r] 132[r], 170[v], 177[r], 178[r]
brână s. f. = brâu 145[r]
brudiu adj. = tânăr, fraged, nevârstnic 169[v]
bulciu s. n. = bâlci 166[r]

calic adj. = olog, paralitic, ciung 116[v]
camilafcă s. f. = acoperământ; gluga pe care o poartă prelaţii ortodocşi peste potcap la zile mari 145[r]
capăt s. n. = margine, sfârşit 49[r]
caşci vb. prez. = a căsca 112[r]
catâră s. m. = catâr 18[v], 84[r]
cazanie s. f. = predică, cuvântare bisericească III[r], IV[v]
căţie s. f. = cădelniţă 166[r]
cârcimător s. m. = vânzător 143[r]
celariu s. n. = cămară 17[r]
cerca vb. = a căuta 12[r], 17[r], 161[v], 162[r], 163[r]
cercetare s. f. = căutare 29[v], 30[r]
cerşut vb. perf. = a cere, a pretinde 47[v], 108[v], 109[v], 116[r]
chepcel s. n. = chipcel, unealtă de pescuit peşte mărunt, având forma unei linguri mari (târboc) 164[r]
chesariu s. m. = nume purtat de împăraţii romani II[v]
chezaş s. m. = garant, martor 27[r]
chit s. m. = balenă 103[r], 110[r], 111[v]
chizăşui vb. = a chezăşui, a garanta pentru cineva 14[r], 16[v]
ciocodniţi vb. = a se linguşi, a se pleca 15[r]
cirtă s. f. = interval scurt de timp, clipă 23[v], 138[v]
ciutură s. f. = ciutură 7[v]
ciudat adj. = minunat 87[v], 92[r], 98[v]
ciudă s. f. = minune 89[r]
ciudi vb. = a se mira 46[v]
ciudotvoreţ s. m. = făcător de minuni 171[v], 172[v]
clăti vb. = a se clătina 25[r], 105[r], 120[r], 125[r], 140[r]
clevetă s. f. = clevetire, calomnie 113[r]

clevetnic adj. = clevetitor 116[v]
clipală s. f. = clipire 139[v]
cliros s. n. = cler, tagmă bisericească 131[v]
concenie s. f. = sfârşit 82[r]
coneţ s. n. slav = sfârşit 132[v]
conteni vb. = a înceta 8[v], 11[r]
contenire s. f. = înfrânare 9[r]
corită s. f. = albie, covată 50[v], 51[v]
corună s. f. = coroană 23[r]
costandă s. f. = modenă măruntă de argint 161[r], 162[v], 163[r], 176[v], 178[r]
cot s. m. = unitate de măsură reprezentând 0,664 m în Muntenia 20[v], 167[v]
cura vb. = a curge III[v], 119[r], 125[r], 127[v]
cura vb. = a se îngriji 14[r], 27[v], 28[r], 68[r], 75[v], 106[v]
cursă s. f. = capcană 166[r]
cursoare s. f. = curgere 19[v]; alergare 24[r]

dârmoni vb. = a cerne 98[r]
de decindea loc. adv. = de dincolo 33[r]
de istov loc. adj. = cu totul, complet, definitiv 85[v]
de iznoavă loc. adv. = din nou 58[r]
de-a valoma loc. adv. = de-a valma 9[v]
deade vb. prez. = a da 31[v], 41[v], 50[v], 95[v], 106[r-v], 159[v], 162[v], 164[v], 165[r-v], 169[r], 172[r], 173[v], 174[r], 176[v]
desfătăciune s. f. = desfătare 90[v], 91[v]
deşărtare s. f. = deşertăciune 89[r]
diată s. f. = orânduială, testament 16[r-v], 56[v], 93[r], 121[v], 126[r]
diortositoriu s. m. = corector 178[v]
direge vb. = a drege 53[v]
dobă s. f. = tobă 166[r]
dobitoc s. n. = animal 14[v]
dodei vb. = a certa, a supăra, a necăji, a molesta 80[v]
dodeială s. f. = necaz 137[r]
dosădi vb. = a întrista, a ocărî, a ofensa, a chinui 78[v], 83[r], 136[v], 137[r], 141[v]
dosădit adj. = întristat, mâhnit 83[r]
dosedire s. f. = ocară 129[r]
doveadă s. f. = dovadă, probă, mărturie II[v]
dovedi vb. = a demasca, a proba 31[r]
dropică v. **hidropică**
dulamă s. f. = manta 35[v]
dumăi vb. = a se sfătui 165[v]
dumeastec adj. = domestic 47[v]
dumeastnic adj. = domestic 40[v]
dumesnici vb. = a domestici 13[r-v], 40[v]
dumestnici vb. = a domestici 69[r]
dumilor pron. = dumnealor 58[r]
duroare s. f. = durere 89[r], 104[r]
duş vb. perf. s. = a duce 166[v]
dvori vb. = a servi, a sluji 75[r], 76[r], 90[r], 110[v], 125[r], 140[r], 141[v], 159[r]

epistimon s. m. = învăţat, înţelept IV[v]
epistolie s. f. = scrisoare III[r]
exarh = locţiitor al patriarhului 130[v]

fariseu s. m. = adeptul unei secte religioase la evrei, care respectă cu stricteţe toate precep-

tele legii lui Moise 85^{v}, 107^{r}, 144^{r}, 160^{r}

fălui vb. = a se mândri, a slăvi 62^{r}, 86^{v}

fără-de-leage, fărdeleage adj. = nelegiuit 26^{r}, 37^{r}, 72^{r}, 74^{v}, 81^{r}, 103^{v}, 106^{v}, 111^{v}, 122^{v}, 125^{r}, 130^{v}, 150^{v}, 159^{r}, 168^{v}, 169^{r}, 174^{v}

fățărie s. f. = fățărnicie, ipocrizie, prefăcătorie 29^{v}, 114^{r}, 128^{v}

fățișa vb. = a înfățișa 129^{v}

feredeu s. n. = baie 104^{r}, 178^{r}

ficlean adj. = viclean, trădător 112^{r}, 113^{r}, 152^{r-v}, 163^{r}, 168^{r}, 172^{r}, 177^{v}

ficleșug s. n. = vicleșug 112^{r-v}, 133^{r}, 152^{r}, 153^{v}, 156^{v}, 157^{v}, 158^{r}, 165^{r}

fiitoriu adj. = viitor 151^{v}, 153^{r}, 158^{r}, 167^{r}, 172^{v}

filear s. m. = filer, modenă de valoare mică; ban, para 58^{v}

filipisean s. m. = locuitor al ținutului Philippi din Macedonia 46^{v}

fireți vb. imperativ = a fi 147^{r}

firistreu s. n. = fierăstrău 98^{r}

flegmă s. f. = puroi 97^{r}, 104^{r}

foameți s. f. pl. = foamete 36^{r}

foiță s. f. = hârtie 132^{r}

fur s. m. = hoț III^{r}, 26^{r}, 28^{r}, 30^{r-v}, 35^{v}, 55^{r} 58^{v}, 60^{r}, 72^{v}, 78^{r} 81^{r}, 82^{r}, 85^{v}, 90^{v}, 116^{r-v}, 128^{r-v}, 129^{r-v}, 141^{v}, 150^{r}

galben s. m. = nume dat mai multor monede străine de aur, de valori variabile, care au circulat și în Țările Române 163^{v}, 166^{r}, 169^{v}

gătej s. n. = vreasc 152^{v}

genune s. f. = prăpastie adâncă, abis, hău 33

ghenariu s. n. = ianuarie 154^{v}

gherar s. m. = locuitor din ținutul Gherar 40^{r}, 87^{v}

goli adj. pl. = goi 34^{v}, 54^{v}, 84^{v}, 89^{v}, 90^{r}, 93^{v}, 113^{v}, 121^{r}, 125^{r}, 134^{v}, 145^{r}, 150^{v}

grijnic adj. = cu grijă, grijuliu 11^{r}, 63^{r}, 95^{v}, 120^{r}, 152^{v}

grijui vb. = a îngriji 11^{r}

grijuire s. f. = îngrijire 11^{r}

grijuitoriu adj. = îngrijitor 16^{r}

gros s. m. = scândură cu găuri în care se fixau picioarele celui arestat 110^{r}

gros la minte loc. adj. = prost 143^{r}

hadâm s. m. = eunuc 19^{v}, 20^{v}, 80^{r}

hananeancă s. f. = caananeancă, femeie din Canaan 108^{v}, 110^{v}

hananeu s. m. = locuitor din Canaan 7^{r}, 19^{r}

hărăcear s. m. = hărăcer, persoană care aduna birurile 26^{r}

herbințeală s. f. = fierbințeală 88^{v}, 94^{v}

heruvic s. n. = imn bisericesc ortodox 176^{r}

heruvim s. m. = înger care urmează ierarhic după arhangheli 90^{r}, 114^{r}

hiară s. f. = fiară IV^{v}, 115^{r}

hiclean adj. = viclean 22^{r}

hidropică s. f. = hidropizie (acumulare de lichid în cavitatea abdominală) 7^{r}, 104^{r}

hier s. n. = fier 28^{v}

hierbinte adj. = fierbinte 35^{r}

horă s. f. = roată, cerc; 15^{r}

hotru adj. = șiret, viclean 120^{r}

hrăpire s. f. = răpire 20^{v}

hrăpit vb. part. = răpit 10^{r}

ipostasis s. f. = ipostază; ființă, persoană 143^{v}

istori vb. = a istorisi II^{v}

istov s. n. = sfârșit, capăt, termenul unei dări 102^{r}, 119^{v}, 141^{v}, 142^{r}

izrailtean adj. = israelit 106^{r}

izrailtenesc adj. = israelit 35^{v}

împătrat v. **împătrit**

împătrit vb. part. = de patru ori mai mare 21^{r}

împistritură s. f. = ornament, podoabă 19^{v}

împletitură s. f. = broderie 18^{r}

împumută s. f. = împrumut 48^{v}

încai conj. = măcar 6^{r-v}, 22^{r}, 28^{v}, 30^{r}, 33^{r}, 50^{r}, 53^{v}, 54^{v}, 64^{v}, 65^{r}, 68^{v}, 69^{r}, 77^{v}, 79^{r}, 113^{r}, 118^{v}, 132^{r}, 144^{v}, 157^{v}, 161^{r}, 162^{r}, 166^{v}

începătorie s. f. = început, origine 155^{r}

îndeleatnic vb. part. = neocupat, fără ocupație 147^{v}

îndemână s. f. ocazie, îndatorire 28^{r}

în săvârșit loc. adv. = în sfârșit 21^{r}

înjugător s. m. = bou pentru munca câmpului 34^{v}

înrodi vb. = a rodi 38^{v}

înspăimată adj. = înspăimântată 35^{v}

însuflețată adj. = însuflețită 105^{r}

întinăciune s. f. = întinare 10^{v}

întunearec s. n. = mulțime 7^{v}, 31^{v}, 32^{r}, 33^{v}, 34^{r}, 41^{r}, 46^{r}, 51^{v}, 52^{r-v}, 56^{r}, 65^{r-v}, 66^{r}, 71^{v}, 75^{r}, 101^{v}, 103^{r}, 107^{v}, 112^{v}, 125^{r}, 134,^{r} 140^{r}, 150^{r}

învis vb. part. = a învia 22^{r}, 50^{v}, 56^{r}, 78^{r}, 143^{v}, 154^{v}, 172^{v}

învrednicie s. f. = vrednicie 160^{r}

jac s. n. = jaf 17^{v}

jâcniță s. f. = hambar, grânar 115^{r}

jârvui vb. = a jertfi 9

lastră s. f. = stofă de mătase 19^{v}, 32^{r}

lavră s. f. = mănăstire mare în care călugării au fiecare gospodărie proprie 56^{v}, 57^{r}

lămuri vb. = a curăța, a alege 152^{v}, 167^{r}

legat s. n. = legătură, jurământ 26^{r}

legătură s. f. = lanț 3^{v}, 4^{r}, 9^{r}, 21^{v}, 26^{r}, 29^{r}, 30^{r}, 40^{r}, 44^{v}, 46^{v}, 56^{v}, 57^{r-v}, 61^{v}, 71^{r}, 89^{r}, 98^{r}, 101^{r}, 107^{r}, 111^{r-v}, 137^{r}, 177^{v}; farmec 73^{r}

leni vb. = a se lenevi II^{r}

libov, liubov s. n. = iubire 45^{r}, 46^{v}, 56^{r}, 59^{v}, 80^{r}, 81^{v}, 84^{v}

limbă s. f. = neam, popor 22^{v}, 28^{v}, 65^{v}, 109^{v}, 135^{r}, 138^{r}, 154^{v}, 178^{r}

lingoare s. f. = febră tifoidă 25^{v}

logoditor adj. = logodnic 19^{r}
luciuş s. n. = strălucire 58^{r-v}

madinian s. m. = locuitor al Madinianului, ţinut ocupat de arabi, pe malul estic al lacului Elan 33^{v}
magherie s. f. = bucătărie 138^{v}
malachie s. f. = malahie, onanie 31^{v}, 33^{v}, 155^{v}
mandie s. f. = mantie 145^{r}
mangan s. n. = unealtă 79^{v}
mangâr s. n. = monedă turcească de aramă; pl. bani, parale 47^{v}
marghiol adj. = şmecher, şiret, viclean 55^{r}
maştehă s. f. = mamă vitregă 72^{v}
mărgăritariu s. n. = perlă, podoabă I^{r}, 18^{r}, 32^{r}, 105^{v}, 116^{r}, 128^{v}
mâlcomiş adv. = încet, pe nesimţite 43^{r}
mânea vb. = a rămâne, a poposi 7^{v}, 116^{v}
mâneca vb. = a se scula de dimineaţă 161^{v}
mâşcoi s. m. = catâr 8^{r}
meascâ v. **meşte**
merş vb. perf. s. = a merge 99^{v}
mescut vb. part. v. **a meşte**
meşte vb. = a servi 82^{v}, 126^{r}
meşteşuguitor adj. = şiret, şmecher 86^{r}
metanie s. f. = plecăciune 108^{v}
mică de ceas loc. adv. = într-o clipită 43^{r}, 50^{v}, 59^{r}
milcui vb. = a se ruga 163^{v}
milosârd adj. = milos 92^{r}, 114^{r}, 115^{r}, 177^{v}
milosârdie s. f. = milă, îndurare V^{r}, 111^{v}, 121^{v}, 177^{v}

mirian s. m. = mirean, laic 165^{v}
miroase s. f. pl. = mirodenie; parfumuri 14^{v}
mişăl adj. = mişel, om de condiţie modestă; sărac; ticălos 23^{v}, 26^{v}, 47^{v}
mitarnic adj. = care primeşte mită, coruptibil 39^{r}, 88^{r}, 91^{v}
mitiutel adj. = mititel 72^{r}, 86^{v}
moaşte s. f. pl. = rămăşiţe mumificate din corpul unei persoane considerată sfântă 155^{v}
momearnic adj. = momelnic, înşelător 116^{r}, 141^{v}, 145^{r}
momeaşte vb. prez. v. **a momi**
momi vb. = a înşela, a atrage 151^{v}
momitură s. f. = acţiunea de a momi 151^{v}
mosc s. n. = substanţă cu miros plăcut secretat de mosc 84^{v}
moşnean s. m. = moştenitor 26^{v}, 51^{v}, 56^{v}, 58^{r}, 69^{r}, 108^{r}, 110^{r}, 147^{r}
moştean v. **moşnean**
moşti v. **moaşte**
moştina vb. = a moşteni 148^{v}
mozaviri vb. = a calomnia 38^{v}, 156^{v}, 163^{r}, 171^{v}
mozavirie s. f. = calomnie 152^{r}, 155^{v}, 157^{r}, 177^{r}
mucenie s. f. = mucenicie 78^{v}
muncă s. f. = chin, tortură, caznă 74^{v}, 175^{v}, 176^{r}
muncitor s. m. = chinuitor 101^{v}

nameasnic s. m. = namesnic, locţiitor al unui funcţionar într-o funcţie importantă laică sau bisericească 130^{v}, 131^{r}

navlon s. n. = navlu, taxă percepută pentru transportul pe apă 106^{v}
năimi vb. = a angaja 161^{r}, 162^{r}
nălucire s. f. = nălucă 24^{v}
nălucitoriu adj. = fermecător, încântător 26^{v}
nasâlnic adj. = năsilnic, violent, nemulţumit, brutal, sălbatic 146^{v}
năstrapă s. f. = cană, potir, cupă 20^{v}
necăiurea, necăiuri adv. = nicăieri 21^{v}, 122^{v}
necletit adj. = neclătit, neclătinat 144^{r}, 150^{v}
nectar s. n. = băutura zeilor la vechii greci III^{r}
negrijliv adj. = negrijuliv, fără grijă 115^{r}, 117^{r}, 119^{v}, 143^{r}
negrijnic adj = fără grijă 36^{v}
nemearnic s. f. = sărman, sărac, pribeag 122^{r}
nemitarnic = care nu primeşte mită, incoruptibil 114^{v}
nescai v. **niscare**
nescari v. **niscare**
neştine pron. nehot. = cineva, oarecine 19^{r}, 30^{v}, 32^{r}, 34^{v}, 36^{r}, 45^{r}, 46^{r-v}, 47^{r-v}, 54^{r}, 58^{v}, 59^{r}, 64^{r}, 65^{v}, 67^{r}, 68^{r}, 69^{v}, 70^{v}, 71^{r}, 73^{v}, 74^{r}, 77^{v}, 78^{r}, 79^{r}, 81^{r-v}, 86^{r}, 87^{r}, 94^{v}, 96^{v}, 97^{v}, 100^{r}, 103^{v}, 106^{v}, 108^{r}, 109^{r}, 110^{r}, 112^{v}, 117^{v}, 120^{v}, 126^{r-v}, 131^{v}, 140^{v}, 142^{v}, 144^{r}, 149^{v}, 150^{v}, 151^{r}, 155^{v}, 156^{r}, 157^{v}, 158^{r}, 159^{v}, 171^{r}, 172^{v}, 177^{r-v}
nimea pron. neg. = nimeni 27^{r}
ninevitean s. m. = locuitor al oraşului Ninive 30^{r}, 34^{r}, 66^{v}, 101^{v}, 102^{r}, 103^{r}
niscare adj. nehot. = oarecare I^{v}, 16^{r-v}, 32^{v}, 86^{v}, 178^{v}
noimata s. f. = înţeles, menire, scop IV^{r}
norocire s. f. = noroc, fericire 14^{v}, 28^{r}, 34^{v}, 38^{v}, 91^{v}, 97^{v}, 119^{r}
norocit adj. = norocos, fericit 29^{v}

oaspeţ s. m. = oaspete 105^{v}
obiciui vb. = a obişnui, a deprinde III^{r}
obiciuire s. f. = obişnuinţă 88^{v}
obiciuit adj. = obişnuit 11^{v}, 100^{v} 120^{v}
obidos adj. = jalnic, amărât 103^{r}
oborât adj. = doborât 25^{v}
obricire v. **obrocire**
obrocire s. f. = prevestire 132^{r}
oceaianie s. f. = oceianie, deznădăjduire 117^{v}, 173^{v}
ocei vb. = a se deznădăjdui 96^{v}
odrasla maslinului s. f. = măslină 9^{v}
olat s. n. = ţinutul din jurul unui oraş 50^{r}
omilinţă s. f. = umilinţă 103^{v}
opacină s. f. = vâslă scurtă, lopată 102^{v}
organ s. n. pl. = instrument muzical 153^{v}
oscârbi vb. = a scârbi 178^{r}
osfică s. f. = neghină 128^{r}, 167^{r}
ostrov s. n. = insulă 28^{v}
otcărmui vb. = a cârmui, a guverna III^{r}
otcărmuire s. f. = cârmuire, îndrumare III^{v}

otcărmuitoriu s. m. = cârmuitor, conducător II[r]
otpust s. n. = sfârșitul slujbei religioase 9[r], 174[r]
otrițanie s. n. = lepădare de satană (la botez) 155[v]
otroc s. m. = copil, tânăr 66[v]

paie (să ~) vb. conj. = a părea II[r]
palivan s. m. = pehlivan, măscărici 69[r]
panaghie s. f. = panahidă, parastas; priveghi 155[v]
paraclis = slujbă de laudă închinată Fecioarei Maria sau unui sfânt 155[v]
pat, pate, pață (să ~) = a păți I[v], 15[v], 30[v], 46[r], 56[v], 70[r], 79[r], 103[r], 109[r], 117[v], 118[v]
patrahir s. n. = bandă brodată pe care o atârnă preotul pe piept în timpul slujbei 172[v]
pață (să ~) vb. conj. v. a păți
păcurariu s. m. = păstor, cioban 160[r]
păreasimi s. f. pl. = păresimi, Postul Paștilor 154[r]
părtășie s. f. = participare 175[r]
păscări vb. = a pescui 161[v]
pângărâciune s. f. = pângărire, profanare 111[r]
pârâș s. m. = reclamant 21[v], 89[v], 102[v], 104[v], 112[v]
pecsimed s. m. = pesmet 164[r], 165[r]
petrahil s. n. v. patrahir 172[v]
piaie (să ~) vb. conj. = a pieri III[v]
pită s. f. = pâine 48[r]
pitariu s. m. = brutar 48[r]
pocaianie s. f. = pocăință 104[v], 105[r]-173[v]
poclon s. n. = plocon, jertfă, ofrandă, dar, tribut 78[r]
podagră s. f. = guă localizată la membrele inferioare 32[r]
podalghie s. f. = durere de picioare, podagră 104[r]
podobi vb. = a împodobi 122[r]
poetec s. m. = poet III[r]
poetic s. m. = referitor la poezie 28[v]
pohti vb. = a pofti III[v]
poliit adj. = poleit, acoperit cu poleială, strălucitor 32[r]
politie s. f. = mulțime, obște II[v], 14[v]; purtare, fel de viață IV[v], 34[r]
pomăzuire s. f. = ungere, miruire 155[v]
pomet s. n. = livadă 6[v]
ponoslu s. n. = ponos, calomnie, necaz 137[r]
ponoslui vb. = a mustra, a dojeni, a ocărî 40[v], 115[r], 136[v]
ponosluire s. f. = mustrare 131[v]
porfiră s. f. = pupură 25[v]
porocli vb. = a porecli 54[r]
porumb s. m. = porumbel 80[r]
posluşanie s. f. = ascultare, supunere 157[v]
posluși vb. = a sluji 114[r]
posluşire s. f. = slujire la o mănăstire sau la un boier 86[v], 145[r]
poslușnic s. m. = slujitor boieresc sau mănăstiresc care era scutit de dări 59[r]
povară s. f. = unitate de măsură a greutăților egală cu 125 de ocale 40[r]
prah s. n. = praf 25[r-v], 76[v]

pravoslavie s. f. = credință adevărată; religie creștină ortodoxă I[r]
preacurvariu s. m. = desfrânat 70[r]
preacurvie s. f. = desfrânare, adulter 155[v]
preacuvântătoriu s. m. = prefațator VI[r]
preaditeciu s. m. = înainte-mergător, precursor 71[v], 78[v], 154[v]
preastol s. n. = pristol, masa din altar V[v], 74[v], 75[v], 76[r], 176[r]
preceştenie s. f. = priceștenie, împărtășanie, cuminecătură 11[v], 12[r], 35[v], 62[r-v], 63[r], 77[r], 152[r], 155[r], 157[r], 158[r], 159[r], 160[r], 170[v]
precestui vb. = a priceștui, a se împărtăși 10[r], 11[r-v], 12[r-v], 63[r], 76[r], 78[r], 84[r], 118[r], 129[v], 152[r], 155[v], 157[r-v], 158[r], 170[v]
precupie s. f. = negustorie de mărunțișuri 52[v]
premeni vb. = a primeni, a schimba V[r]
prepuie vb. conj. = a presupune, a bănui 61[r]
prepunere s. f. = bănuială 61[r], 68[r]
previre s. f. = privire 96[v]
price s. f. = ceartă 16[v], 113[r], 114[r], 141[r], 145[r], 177[r]
pricealnic adj. = certăreț, cârcotaș 72[v]
prici vb. = a se certa 73[r], 163[r]
prigorişte s. f. = arșiță 48[r]
prilăsti vb. = a linguși, a înșela II[v], 88[v]
priminţă s. f. = primire 16[v], 17[r-v]
pripec s. n. = arșiță, zăduf 163[v]
pristav s. m. = vătav, ispravnic, administrator 112[v]
pristăvit vb. part. = a muri 167[v]
privealã s. f. = privire, priveliște 104[v]
procroveţ s. n. = pocrovăț, bucată de pânză folosită pentru acoperirea unor obiecte de cult în religia creștină 118[v]
promitie s. f. = pronie, providență VI[r], 95[r]
pronie s. f. = providență, ajutor, sprijin VI[r], 26[v], 29[v], 51[v], 52[v], 64[r], 91[v], 95[r], 103[r]
pronoitis s. m. = îngrijitor II[r]
puitoriu s. m. = lucrător, alcătuitor 98[v]
putere s. f. = forță, virtute, tărie 18[v]
putregiune s. f. = putreziciune 23[r], 25[v], 49[r]

raft s. n. = harnașament de paradă pentru cai 8[v], 14[r], 18[v], 20[r-v], 22[v], 32[r], 53[r], 84[v], 125[r]
rasă s. f. = haină de postav purtată de călugări 145[r]
răpitură s. f. = răpire, jaf 157[v]
razdrăși v. **răzdruși**
răpşti vb. = a murmura, a cârti 29[v], 118[r]
răpştire s. f. = cârtire 54[v]
răpştitor adj. = cârtitor 116[v]
răzdruși vb. = a fi permis, a îngădui 154[v]
rândurea s. f. = rândunea 120[v], 122[v]
ritor s. m. = orator 9[r], 74[r], 98[v], 107[v], 116[v], 120[v], 129[v], 167[r]

ritorie s. f. = oratorie 145^{v}
rod s. n. = neam, rudenie 8^{r}, 13^{r}, 60^{r}
rodie s. f. = fruct mediteranean, cu fructe galbene 33^{r}
rost s. n. = gură III^{v}, 60^{v}, 100^{v}, 129^{v}
rudă s. f. = neam, seminție 19^{v}
rumpe vb. = a rupe 11^{r}, 26^{v}, 102^{v}
ruși vb. = a se înroși I^{v}, 9^{r}

sad s. n. = livadă; vie plantată de curând; răsad 109^{v}
sai vb. prez. = a sări II^{r}
samarinean s. m. = persoană aparținând populației din provincia palestiniană Samaria III^{v}, 176^{v}, 177^{v}
săbor s. n. = sobor, adunare, consiliu V^{v}, 75^{v}, 98^{v}, 130^{v}, 170^{v}
săvai conj. = deși, măcar că III^{v}
săvârșit s. n. = sfârșit II^{v}
sârmă s. f. = fir de metal prețios 16^{r}, 19^{v}, 54^{v}, 85^{r}
scârnă s. f. = murdărie 11^{v}, 105^{v}, 110^{r-v}, 124^{v}, 157^{v}, 159^{v}, 166^{r-v}
scârnav adj. = murdar, josnic 166^{v}
schiptru s. n. = sceptru II^{r}
sclevesit adj. = dichisit 145^{r}
scriptoare s. f. = taină 141^{r}
serafim s. m. = înger de rang superior situat ierarhic între arhangheli și heruvimi 90^{r}, 114^{v}
sfadă s. f. = ceartă 153^{v}
silnic adj. = forțat, cu forța 13^{r}, 124^{r}
silnici vb. = a sili, a forța 26^{r}
sinagog s. n. = sinagogă, templu mozaic 28^{v}
singhel s. m. = grad în ierarhia bisericească inferior protosinghelului 166^{r}
slavoslovie s. f. = doxologie, cântare de laudă lui Dumnezeu 21^{r}, 112^{v}, 122^{r}, 155^{r}, 176^{r}
smearin adj. = smerit 151^{r}, 164^{v}, 171^{v}, 175^{r-v}
smindeală s. f. = sminteală, greșeală 9^{r}, 28^{v}, 55^{v}, 63^{v}, 66^{v}, 72^{v}, 114^{v}
sminti vb. = a nimici, a păgubi 78^{v}, 117^{v}, 124^{r}, 132^{r}, 133^{r}, 149^{v}, 151^{r}
sodomlean, sodomitean s. m. = sodomit, persoană care practică sodomia 28^{r}, 30^{v}, 33^{v}, 70^{r}, 74^{v}, 116^{v}
sodomlenie s. f. = sodomie, relație sexuală anormală 74^{v}, 113^{r}, 155^{v}, 157^{r}
sor s. f. = soră 150^{v}
sorț s. f. = soartă 34^{r}
soție s. f. = tovarăș 17^{r}, 39^{r}, 43^{r}, 85^{v}, 86^{r}, 92^{v}, 102^{v}, 112^{r}, 122^{v}, 123^{r}, 164^{v}, 166^{r}, 169^{r}, 172^{v}
spăsi vb. = a se mântui 16^{v}
spodobi vb. = a învrednici, a considera demn V^{r}
stavrofilac s. m. = păzitor de cruce 165^{v}
stăpânie s. f. = stăpânire, proprietate 56^{v}
stâlpare s. f. = mlădiță, ramură verde 9^{v}, 61^{v}
stârv s. m. = cadavru, hoit 62^{v}
stepenă s. f. = treaptă, rang bisericesc 171^{v}, 172^{v}
stidi vb. = a se rușina, a se sfii 103^{v}, 134^{r}

stolnic s. m. = dregător care purta grija mesei domnești IV^{v}
struncinare s. f. = zdruncinare 177^{v}
sudui vb. = a înjura, a spune ocări 34^{v}, 35^{r}

șezum vb. perf. simplu = a ședea 166^{r}

talant s. m. = greutate ponderală 72^{r}; monedă de aur sau argint, folosită în Grecia antică 131^{v}, 159^{v}
tarsean s. m. = locuitor al cetății Tars 102^{r}
tartar s. n. = iad, infern 28^{v}, 90^{r}
tâmpănă s. f. = tâmpenă, instrument muzical, darabană, tobă 90^{v}, 125^{r}, 137^{r}
tâmpla vb. = a se întâmpla 56^{v}, 89^{r}, 93^{r}, 95^{r}, 102^{r}, 118^{r}
tâmplare s. f. = întâmplare 95^{r}
târpi vb. = a răbda, a îndura 28^{v}, 65^{v}, 173^{v}
temeaie s. f. = temelie 22^{v}
temeiu s. n. = temelie, fundament 165^{r}
teslar s. m. = dulgher 142^{v}
ticăire s. f. = zvâcnire, palpitație 92^{r}
timpina vb. = a întâmpina 48^{r}
timpinare vb. inf. = a întâmpina 49^{v}, 60^{v}
tină s. f. = noroi 76^{r}, 105^{v}
tinde vb. = a întinde 37^{r}, 44^{v}, 48^{r}, 49^{v}, 52^{v}, 53^{r}, 57^{v}, 78^{v}, 94^{r}, 96^{v}, 121^{v}, 148^{v}
tipos s. n. = chip, tip 33^{v}
treabăș s. f. = treabă II^{r}
trepepnic v. **trepetnic**
trepetnic s. n. = carte populară care cuprinde preziceri făcute pe baza interpretării unor mișcări musculare involuntare 132^{r}
trezvi vb. = a se trezi, a se dezmetici 91^{r}, 104^{r}, 117^{r}, 150^{r}, 152^{v}
trezvie s. f. = trezire, starea de a fi treaz 104^{r}, 150^{r}, 153^{v}
troaditean s. m. = locuitor al Troadei 46^{r}

țef s. n. = punct de plecare al unei acțiuni, scop, țel V^{r}

uniciune s. f. = unire 45^{v}

varvar v. **barbar**
vavilonean v. **babilonean**
văierat s. n. = vaiet 120^{v}
văsnesi vb. = a se înălța, a se mândri, a se lăuda II^{v}
văzglașenie s. f. = strigăt; ecfonis, partea finală a unor rugăciuni care se rostește cu glas înalt, ca o exclamație 159^{r}
vârhovnic s. m. = căpetenie 66^{r}, 129^{r}, 154^{v}, 175^{r}
vdenie v. **bdenie**
veatrilă s. f. = vetrilă, pânză de corabie 97^{v}, 102^{v}
vechi vb. = a se învechi 18^{r}
ver ce pron. nehot. = orice 123^{r}
vergur, ă adj. = feciorelnic, pur 70^{r}, 81^{v}, 99^{r}
veri conj. = ori 16^{v}, 137^{r}, 139^{v}, 140^{r}, 170^{r}, 175^{r-v}
vicleni vb. = a înșela 93^{r}, 105^{v}
videnie s. f. = nălucă, fantomă 168^{v}

vineaze (să ~) vb. conj. = a vâna 48^{r}

vinui vb. = a învinui 96^{v}

vizir s. m. = înalt dregător în țările musulmane, cu rang de prim-ministru 23^{v}

vu, vuo adj. nehot. = vreo 97^{r}

volnicie s. f. = nesupunere II^{r}, 12^{v}, 13^{r}, 93^{r} 101^{r-v}, 103^{v}, 132^{v}, 146^{v}, 178^{r}

voroavă s. f. = vorbă 38^{r}

vulvoare s. f. = vâlvoare, vâlvătaie 18^{v}

zalud adj. = smintit, năucit 144^{r}

zapis s. n. = document, act, dovadă 26^{v}, 48^{v}

zavistie s. f. = invidie, gelozie, ură V^{v}, 31^{r}, 32^{v}, 37^{v}, 38^{r-v}, 39^{r-v}, 40^{r}, 41^{r}, 42^{v}, 49^{r}, 67^{r}, 69^{v}, 73^{v}, 77^{r}, 86^{v}, 112^{r}, 113^{r}, 135^{r}, 140^{v}, 153^{v}, 177^{r}

zavistnic adj. = invidios 38^{r-v}, 86^{r}, 116^{v}

zavistui vb, = a invidia, a urî 21^{v}, 38^{v}, 39^{r-v}, 41^{v}, 94^{v}, 163^{r}, 170^{v}, 172^{r}

zăpodie s. f. = vale largă adăpostită de înălțimi; platou 139^{v}

zbor s. n. = sobor, adunare 9^{r}, 11^{r}; bâlci, iarmaroc 16^{v}

zbori vb. = a sta la sfat 62^{v}

zemnic s. n. = pivniță, beci 173^{v}

zgău s. n. = pântece 17^{r}; gaură 97^{r}

zid s. n. = monument 153^{v}

ziș vb. perf. s. = a zice 166^{r}

zlătar s. m. = meșter țigan care se ocupă cu prelucrarea aurului 19^{v}

zugrăvitură s. f. = pictură 19^{v}

zvori v. **zbori**

Indice de nume*

Aaron: fratele lui Moise și primul preot al lui Israel 111^{r}, 177^{r}

Abdias: unul dintre cei 12 mici profeți (secolul al V-lea î.C.), cartea lui fiind cea mai scurtă din *Biblie*, cu doar 21 de versete 9^{r}

Abel: al doilea fiu al lui Adam și al Evei, ucis de fratele său, Cain 39^{r}, 72^{r}, 96^{r}, 105^{r}, 162^{v}

Abesalom: al treilea fiu al lui David, ucigaș al fratelui său vitreg 4^{v}, 5^{r}

Abimeleh: rege filistin 7^{r}

Abiron: împreună cu Datan și Corei, conjurat împotriva lui Moise și Aaron 28^{v}, 171^{v}

Acor: ținut în apropierea Ierihonului, locul pedepsei lui Acan 34^{v}

Adam: primul om creat de Dumnezeu pentru a ocârmui lumea 24^{v}, 36^{v}, 72^{v}, 75^{v}, 83^{r}, 86^{r}, 93^{v}, 95^{v}, 101^{r}, 140^{v}, 153^{v}, 162^{v}, 176^{v}, 177^{r-v}

Agapitos: diacon din timpul împăratului Iustinian, autor al lucrării *Opusculum*, Veneția, 1509 II^{r}

Acan: pedepsit de către Iosua Navi la luarea Ierihonului 34^{v}

Ahab: rege al Israelului, cu reședința la Samaria 22^{r}, 35^{v}, 94^{v}, 106^{r-v}

Ahav v. **Ahab**

Ahitofel: sfetnicul lui David 5^{r}

Ahor v. **Acor**

Ai: cetate în apropierea Ierihonului, distrusă de Iosua Navi (în *Septuaginta*: Gai) 34^{v}

Alexandru: împărat bizantin, fiul lui Vasile Macedoneanul, frate cu Leon al VI-lea (912–913) 174^{r}

Amalec: rege peste triburile nomade din sudul Israelului, întruchipând vrăjmașul tradițional al evreilor 39^{v}, 111^{r}

Amalic v. **Amalec**

* Nu am inclus în **Indice** nume cum sunt Dumnezeu, Duhul Sfânt, Isus Hristos, ca și sintagme prin care este denumită persoana Mântuitorului, precum: Domnul Domnilor, Fiul lui David, Fiul lui Dumnezeu, Fiul omului, Împăratul Împăraților, sau a Fecioarei Maria, ca: Născătoare de Dumnezeu, Preacista, Prea Curata Fecioară.

Ana: mama lui Samuel, considerată de mulţi autori ca o sfântă a *Vechiului Testament* 109^{v}, 110^{r}
Anania: soţul Safirei, unul din cei 70 de apostoli, botezat de Pavel 31^{r}, 94^{v}
Anastasie monah v. **Anastasie Sinaitul**
Anastasie Sinaitul: sfânt (secolul al VII-lea d.C.), monah pe muntele Sinai, preot şi egumen al uneia dintre mănăstirile sinaite, apoi patriarh al Antohiei; adversar al monofiziţilor VI^{r-v}, 122^{r}, 156^{r}, 176^{r}
Antiohia: una dintre cetăţile strălucitoare ale Răsăritului, legată de apostolatul lui Pavel 22^{r}, 74^{v}
Antonie cel Mare: sfânt, părinte al bisericii (251–356), unul dintre fondatorii vieţii monastice în Orient 143^{r}
Arcadie: fiul lui Teodosie I, împărat al Orientului (395–408 d.C.), a cărui soţie l-a persecutat pe Ioan Hrisostom, care era patriarhul Constantinopolului 93^{r}
Arie: episcop eretic (256–336 d.C.), fondatorul arianismului, nerecunoscând decât parţial natura divină a lui Isus Hristor, infirmând dogma trinităţii 130^{v}
Atanasie cel Mare: sfânt, părinte al bisericii, patriarh al Alexandriei, principalul adversar al arianismului (295–373 d.C.) 131^{r}, 154^{v}
Atena: capitala Greciei 169^{r-v}
Atina v. **Atena**
Avacum: unul dintre proorocii mici ai *Vechiului Testament*, prorocind distrugerea Ierusalimului (secolul al VI-lea î.C.) 152^{r}
Avdiu v. **Abdias**
Avel v. **Abel**
Avesalom v. **Abesalom**
Avgust v. **Octavianus Augustus**
Avimeleh v. **Abimeleh**
Aviron v. **Abiron**
Avraam: patriarh evreu, beneficiarul unui legământ cu Dumnezeu, devenind strămoşul poporului evreu 1^{r}, 7^{r-v}, 8^{r}, 16^{v}, 17^{r-v}, 18^{v}, 19^{r-v}, 28^{v}, 33^{v}, 34^{r}, 40^{r}, 47^{v}, 48^{r-v}, 49^{v}, 55^{r}, 57^{r}, 71^{r}, 78^{r}, 83^{v}, 84^{r}, 87^{v}, 95^{r}, 100^{r}, 114^{v}, 116^{r}, 117^{v}, 166^{v}

Babilon: capitala Mesopotamiei, pe râul Eufrat, veche încă din secolul al XXIII-lea î.C. 103^{v}
Băsărăbesti v. **Basarabi**
Basarabi: numele vechii dinastii de domni ai Ţării Româneşti, întemeiată de Basarab I I^{v}
Basilide: eretic, unul dintre cei mai cunoscuţi gnostici din Alexandria (secolul al II-lea d.C.), teoriile lui fiind combătute de sfântul Irineu şi Hippolite 130^{v}
Benedict: sfânt, părinte al monahismului apusean, patriarh al Occidentului (480–547) 173^{r}
Betseba: soţia lui Urie, apoi a lui David 6^{r}, 98^{r}

Batuil: fiul lui Nahor şi al Milcăi, tatăl Rebecăi 7^{v}
Biblia de la Bucureşti (1688): prima traducere integrală a *Bibliei* în limba română realizată prin grija domnitorilor Constantin Cantacuzino şi Constantin Brâncoveanu III^{v}
Brâncoveanu, Constantin: domn al Ţării Româneşti (1688–1714) I^{r-v}, II^{r}, IV^{v}

Cain: fiul lui Adam, frate cu Abel 21^{r}, 31^{r}, 38^{v}, 39^{r}, 56^{v}, 72^{r}, 74^{v}, 96^{r}, 105^{r}, 167^{v}
Cantacuzino, Constantin: stolnic (1650–1716), diplomat, istoric şi geograf, mare om de cultură din Ţara Românească IV^{v}
Cantacuzino, Şerban: domn al Ţării Româneşti (1678–1688), iniţiatorul *Bibliei de la Bucureşti* III^{v}
Cartea cântărilor: carte a *Vechiului Testament* 156^{r}
Chedrinos v. **Kedrinos**
Chis: tatăl lui Saul 42^{r}
Constantin cel Mare: împărat roman (306–337), apărător al creştinismului, punând capăt persecuţiilor creştinilor prin Edictul de la Milan şi convocând Conciliul de la Niceea din anul 325 93^{r}
Constantin: sfânt, episcop din Scoţia, contemporan cu Benedict (secolul al VI-lea d.C.) 173^{r}
Core v. **Corei**
Corei: instigatorul şi şeful conjuraţiei împotriva lui Moise 28^{v}
Corneliu Sutaşul: centurion roman din timpul lui Traian, convertit la creştinism şi botezat de Petru apostol 88^{r}, 111^{v}
Cornilie v. **Corneliu Sutaşul**
Constantin, Basarab v. **Brâncoveanu Constantin**

Damaschin monah v. **Ioan Damaschin**
Daniil: profet al *Vechiului Testament*, rob în Babilon, vestit pentru înţelepciunea lui VI^{r}, 28^{v}, 66^{v}, 67^{r}, 90^{r}, 100^{v}, 103^{v}, 105^{v}, 110^{r}, 111^{v}, 114^{v}, 125^{r}, 140^{r}
Datan: frate cu Abiron şi conjurat cu acesta împotriva lui Moise 28^{v}, 171^{v}
David: suveran al regatului Israel (1004–965 î.C.), una din cele mai mari figuri ale *Vechiului Testament*, învingătorul lui Goliad, fiind ales rege, ca succesor al lui Saul, de către tribul Iuda VI^{r}, 1^{r}, 4^{v}, 5^{r}, 6^{r}, 12^{v}, 13^{v}, 14^{r}, 19^{v}, 25^{r}, 28^{v}, 30^{r}, 34^{r}, 36^{v}, 37^{r}, 39^{v}, 40^{r-v}, 41^{r}, 42^{r-v}, 43^{r-v}, 55^{v}, 66^{v}, 69^{v}, 70^{r}, 71^{r-v}, 81^{r}, 89^{r-v}, 98^{r-v}, 99^{r-v}, 100^{r-v}, 102^{v}, 105^{r-v}, 106^{r-v}, 109^{v}, 111^{v}, 125^{r}, 127^{r-v}, 130^{r-v}, 131^{r}, 144^{r}, 151^{v}, 152^{v}, 156^{r}, 163^{v}, 177^{r}
Dimitrie: mucenic, mare martir din Salonic, pătimind în timpul împăratului Diocleţian 147^{r}

Dionisie: ieromonah din schitul Lavra VI^{v}, 168^{r}, 170^{r}
Dionisie: părinte al bisericii, episcop al Alexandriei (secolul al III-lea d.C.), combătând numeroasele erezii 131^{r}
Dionisie din Siracuza: om politic grec, denumit şi Tiranul (409–354 î.C.), expulzat din Siracuza, revine la putere în anul 355 î.C., dar este asasinat II^{v}
Dionisie Siracuseanul v. **Dionisie din Siracuza**
Dositei Notara: patriarhul Ierusalimului (1669–1707), apărător însufleţit al ortodoxiei în faţa atacurilor catolice şi protestante, venind adesea la Iaşi şi Bucureşti; prin daniile primite din Ţările Române a refăcut Biserica Naşterii Domnului din Betleem III^{v}

Efes: capitala Asiei proconsulare 3^{r}
Efrem Sirul: sfânt (306–373 d.C.), autor al unor *Mărturisiri*, propovăduind în biserica Siriei şi ducînd o viaţă de ascetic VI^{r}, 131^{r}, 138^{r}
Efrem v. **Efrem Sirul**
Efrim Sirul v. **Efrem Sirul**
Eftimie: sfânt (secolul al IV-lea), părinte al bisericii, episcop al Sardelor în timpul împăratului Constantin, combătându-i pe eretici la Sinodul al II-lea de la Niceea 143^{r}, 166^{v}
Eftropie v. **Eutropius**
Eghipet v. **Egipt**
Egipt: ţară în nord-estul Africii 39^{r}
Eli: mare preot evreu (secolul al XI-lea î.C.), murind de durere că filistinii au cucerit corabia pe care trebuia să o apere 2^{v}, 152^{r}
Elisei: proroc, ucenic al lui Ilie, luptând împotriva idolatriei pe care evreii o adoptaseră de la popoarele vecine 36^{r}, 71^{r}, 94^{v}
Eliseu v. **Elisei**
Emesa: oraş din Siria, leagăn al împăraţilor romani din familiile siriene, renumit prin Templul Soarelui, căzut mai târziu în mâinile arabilor 166^{r}
Enat: localitate în Orient 167^{r}
Enoh: tatăl lui Matusalem şi al şaptelea patriarh, considerat a fi părăsit pământul fără moarte 162^{v}
Eutropius: ministru în timpul împăratului Arcadie 92^{v}, 93^{r}
Evodie: apostol, episcop în Antohia, urmându-i lui Petru 131^{r}
Ezechiel: unul dintre profeţii mari ai *Vechiului Testament*, deportat în Babilon, prezicând cucerirea Ierusalimului de către Nabucodonosor şi apoi renaşterea Ierusalimului 71

Faraon: nume purtat de regii Egiptului; în text, probabil Ramses al II-lea, în timpul căruia se crede că a avut loc exodul 28^{r}, 71^{r}, 72^{v}, 110^{v}
Fecioara Maria: mama lui Isus Hristos, fiica Anei şi a lui Ioachim 98^{v}, 146^{r}, 153^{v}, 177^{v}
Festus Porcius: guvernator al Iudeei, trimis de Nero în Palestina în anul 60 d.C. şi implicat în diferendul dintre evrei şi grecii sirieni din Cesareea 44^{r}
Filip: sfânt, unul dintre cei şapte diaconi aleşi pentru îngrijirea săracilor în Ierusalim, propovăduind în Samaria, unde l-a convertit şi botezat pe Simon Magul 80^{r}
Fistus v. **Festus Porcius**

Gaie Octavie v. **Octavianus Augustus**
Gavriil: arhanghel, vestindu-i Fecioarei Maria naşterea lui Hristos 153^{v}
Ghea v. **Ai**
Gheena: nume dat infernului în *Noul Testament* 31^{v}
Gheorghe: unul dintre marii martiri ai lui Hristos, fost soldat în armata lui Diocletian şi decapitat în Palestina; patron al oştirii (secolele III–IV d.C.) 147^{r}
Gherari: localitate situată pe frontiera de sud-vest a Palestinei, în ţara filistinilor 7^{r}
Goliad: uriaş din neamul filistinilor, omorât de David cu o piatră lansată din praştie 39^{v}, 42^{r}, 43^{r}, 81^{r}
Goliat v. **Goliad**
Gomor v. **Gomora**
Gomora: oraş din Palestina, distrus de foc în acelaşi timp cu Sodoma 28^{r}, 32^{v}, 33^{v}
Greceanu, Radu: cronicar, traducător, autor de versuri (1655–1725), traducătorul *Mărgăritarelor* şi al *Pravoslavnicei mărturisiri* (1688–1711) I^{r-v}, IV^{r}
Greceanu, Şerban: cărturar, traducător şi versificator (?–1710); participă la revizuirea *Vechiului Testament* rămas de la Nicolae Milescu, în vederea tipăririi; traducător, împreună cu Radu Greceanu, al *Mărgăritarelor* lui Ioan Gură de Aur IV^{r}
Grigorie cel Mare: sfânt, părinte al bisericii, papă la Roma (590–604 d.C.) 131^{r}, 143^{v}, 144^{v}

Haran: localitate în Mesopotamia, locul de naştere al lui Iacov 87^{v}
Hierokles: filosof grec din şcoala neoplatoniciană, persecutat la Constantinopol (secolul al V-lea d.C.) II^{r}
Hippolit: sfânt (170–235 d.C.), preot şi teolog, unul dintre primii comentatori creştini ai *Bibliei* 131^{r}
Hur: împreună cu Aaron l-a ajutat pe Moise să-l înfrângă pe Amalec 111^{r}
Husi v. **Huşai Archianul**
Huşai Archianul: prieten cu David şi sfătuitor al lui Abesalom 5^{r}

Iacob: patriarh evreu, fiul lui Isac şi al Rebecăi, frate cu Isav, părintele celor 12 triburi ale

lui Israel 28^{v}, 39^{r}, 71^{v}, 75^{v}, 87^{v}, 95^{r}, 159^{r}, 166^{v}

Iacob: unul din cei 12 apostoli, frate cu Ioan Evanghelistul, socotit unul dintre „stâlpii Bisericii" din Ierusalim alături de Petru şi Ioan, devenind primul episcop al Ierusalimului 109^{v}, 129^{r}, 150^{v}, 151^{r}

Iacov v. **Iacob**

Iaila: localitate în Orient 167^{r}

Ieftaie: judecător israelit, din tribul Manase, sacrificându-şi fiica, pentru a respecta jurământul făcut 75^{r}, 166^{v}

Ierehon v. **Ierihon**

Ieremia: unul din cei patru mari profeţi ai *Vechiului Testament* 80^{v}, 108^{v}, 110^{r-v}, 111^{v}, 118^{v}

Ierihon: oraş în şesul Iordanului, centrul religios al iudeilor 34^{v}, 176^{v}, 177^{r}

Ierochin v. **Hierokles**

Ierusalim: cetate; oraşul sfânt al evreilor după zidirea templului lui Solomon; oraşul sfânt al patimilor şi învierii lui Isus Hristos 33^{r}, 39^{v}, 59^{r}, 71^{r}, 75^{r}, 80^{r}, 108^{v}, 111^{v}, 115^{v}, 122^{r}, 142^{r}, 154^{v}, 176^{v}, 177^{r}, 178^{v}

Iese v. **Iesei**

Iesei: tatăl lui David 42^{r}, 99^{v}, 100^{r}

Iezavel v. **Isabela**

Iezechia: al treilea rege din neamul lui Iuda, fiul şi succesorul lui Ahaz (715–687 î.C.) 66^{v}, 110^{v}, 111^{v}

Iezechia v. **Ezechiel**

Ignatie: sfânt, unul din părinţii apostolici în timpul împăratului Traian, devenind episcop în Antiohia 131^{r}

Ili v. **Eli**

Ilie: proroc persecutat de Isabela, soţia împăratului Ahav (secolul al IX-lea î.C.) 8^{v}, 22^{r}, 35^{v}, 36^{r}, 50^{v}, 51^{r-v}, 71^{r-v}, 94^{r-v}, 101^{r}, 106^{v}, 107^{r}

Ilisei v. **Elisei**

Ioan Băsărabă Voevod v. **Brâncoveanu, Constantin**

Ioan Bogoslov v. **Ioan Botezătorul**

Ioan Botezătorul: profet al venirii lui Hristos, numit şi Înaintemergător 59^{v}, 60^{r-v}, 61^{r-v}, 71^{v}, 72^{r}, 73^{v}, 78^{v}, 94^{r}, 127^{r}, 128^{r}, 134^{v}, 154^{v}

Ioan Damaschin: sfânt (sfârşitul secolului al VII-lea – 749 d.C.), părinte al bisericii, călugăr, orator, exeget, filosof şi teolog VI^{v}, 145^{v}

Ioan Evanghelist: unul din cei 12 apostoli, frate cu Iacob, autorul *Apocalipsei* III^{v}, 109^{v}, 128^{r}, 129^{r}, 134^{v}

Ioan Hrisotom: părinte al bisericii, numit şi *Ioan Gură de Aur*, patriarh al Constantinopolului (398–407); considerat cel mai mare predicator din vremea de aur a creştinătăţii I^{r}, II^{v}, III^{v}, 1^{r}, 5^{v}, 6^{r}, 8^{v}, 12^{v}, 15^{v}, 20^{v}, 23^{r}, 25^{r}, 27^{v}, 33^{r}, 38^{r}, 40^{r}, 42^{r}, 44^{r}, 58^{r}, 63^{r}, 68^{r}, 73^{r}, 75^{v}, 77^{r}, 82^{r}, 85^{v}, 88^{r}, 89^{v}, 91^{v}, 92^{v}, 93^{r}, 95^{r}, 98^{r}, 100^{v}, 104^{v}, 108^{r}, 112^{v}, 117^{r}, 119^{r}, 126^{v}, 143^{v}, 175^{r-v}, 176^{r}

Ioan prediteciu v. **Ioan Botezătorul**

Ioil: unul din cei 12 mici profeţi ai *Vechiului Testament* 59^{v}

Iona: unul din cei 12 mici profeţi ai *Vechiului Testament* (secolul al VIII-lea î.C.) VI^{r}, 30^{r}, 34^{r}, 100^{v}, 101^{v}, 102^{v}, 106^{v}, 107^{r}, 110^{r-v}, 111^{v}, 143^{r}

Ionatan: fiul lui Saul 43^{v}, 75^{r}

Iope: oraş maritim în Palestina; astăzi Iaffa 34^{r}, 50^{v}, 88^{r}, 102^{r}

Ioppa (i, ia) v. **Iope**

Iordan: fluviu în Palestina 33^{r}, 36^{r}, 60^{v}, 61^{r}, 71^{r}, 98^{v}

Iosif: fiul patriarhului Iacob, îndrăgit în mod deosebit de tatăl său, părăsit de fraţii săi, ajunge în Egipt, unde este numit oficialul faraonului şi, apoi, primind pe fraţii săi în timpul foametei 39^{r}

Iosif: sfânt, soţul Fecioarei Maria şi fiul lui Iacob 142^{v}

Iosif: preot 167^{r}

Iosua Navi: proroc, urmaşul lui Moise la conducerea poporului Israel, cuceritorul Ierihonului 34^{r-v}, 75^{r}

Iotor: preot al Madianului, tatăl Seforei şi socrul lui Moise 41^{v}

Iov: proroc al *Vechiului Testament*, cartea sa fiind una din cele mai frumoase poeme ale literaturii ebraice 1^{r}, 14^{r}, 15^{r}, 16^{v}, 24^{v}, 36^{v}, 52^{r}, 75^{v}, 84^{r}, 95^{r}, 110^{v}, 111^{v}, 117^{r-v}, 125^{r}

Ipolit v. **Hipolit**

Irod Agrippa: rege iudeu (37–44 d.C.), persecutând biserica din Ierusalim 72^{r}, 73^{v}

Isaac: patriarh evreu, fiul lui Avraam şi al Sarei, salvat în mod miraculos de la moarte; soţul Rebecăi 7^{r}, 8^{r}, 17^{r}, 40^{r}, 71^{v}, 84^{r}, 87^{v}

Isabela: regină, soţia lui Ahab, prigonitoarea lui Ilie 106^{r}

Isaia: primul dintre cei patru mari profeţi ai lui Israel (secolul al VIII-lea î.C.) 9^{r}, 28^{v}, 32^{r}, 74^{v}, 76^{r}, 80^{r}, 127^{r}, 130^{r}, 140^{r}, 152^{v}, 175^{v}

Isav: fiul lui Isac şi al Rebecăi şi fratele lui Iacob 39^{r}, 87^{v}

Israel: triburile urmaşe ale celor 12 fii ai lui Iacob, stabilite în vechiul ţinut al Canaanului, din care descinde poporul evreu 34^{v}

Israil v. **Israel**

Isus Navin v. **Iosua Navi**

Iuda Macabeu: ucenic al lui Hristos, trădătorul acestuia 58^{r}, 62^{v}, 72^{v}, 80^{r}, 117^{v}, 129^{r-v}, 152^{r}, 157^{v}, 158^{v}, 159^{v}, 160^{r}, 168^{r}, 170^{v}, 171^{v}

Iulian Paravat: împărat roman (361–363 d.C.), cunoscut şi sub numele de Apostatul, prin persecutarea creştinilor II^{v}, 130^{v}

Iustinian: împărat al Orientului (527–565 d.C.), apărător al creştinismului II^{r}

Kedrinos, Gheorghe: cronicar bizantin din secolul al XI-lea, autorul unei *Istorii* până în anul 1057 II^{v}

Laban: fiul lui Nahor şi fratele Rebecăi, tatăl Liei şi al Rahilei 7^{v}

Laodiceea: oraş din Asia, una din cele şapte biserici cărora apostolul Ioan le scrie câte o epistolă 176[r]
Laodichia v. **Laodiceea**
Lavan v. **Laban**
Lavra: mănăstire de la muntele Athos, construită în anul 963 VI[v]
Lazăr: numele unui sărac dintr-o pildă evanghelică 18[v], 21[r], 28[v], 30[v], 78[r], 83[r], 91[v], 117[v], 118[v], 119[r]
Leon I: papă al Romei (440–461 d.C.), părinte al bisericii, apărător al ortodoxiei, luptând împotriva iconoclaştilor 174[r], 175[r]
Leon al VI-lea: împărat al Orientului, fiul lui Vasile Macedoneanul (886–912), cunoscut prin scrierea *Basilicelor* III[r]
Lia: soţia lui Iacob, fiica mai mare a lui Laban 166[v]
Litazomenon: mănăstire în Orient 165[v]
Lot: patriarh, nepotul lui Avraam, avertizat de îngeri despre distrugerea Sodomei 33[v], 75[v]
Luca: evanghelist, autorul *Evangheliei* şi a *Faptelor Apostolilor*, discipol şi însoţitor al apostolului Pavel 66[r], 67[v]
Lucaris, Chiril: teolog grec (1572–1638), patriarh al Alexandriei şi apoi al Constantinopolului, cunoscut prin confesiunea sa din anul 1628, aceea a teocraţiei III[v]
Macedonia: regiune istorică din Peninsula Balcanică 46[v], 66[r]
Machedonia v. **Macedonia**
Mamona: denumire biblică a diavolului, care personifică bogăţia şi lăcomia de bani 69[v]
Mamvri: loc aproape de Hebron, în care Dumnezeu i s-a arătat lui Avraam sub chipul Sfintei Treimi 16[v], 48[r]
Mani: eretic din secolul al III-lea, fondatorul maniheismului, potrivit căruia lumea este guvernată de două principii, al binelui şi al răului 130[v]
Manind v. **Mani**
Marea Roşie: mare în sudul Israelului, legată strâns de istoria evreilor 28[r], 71[r], 72[v], 110[v], 177[r]
Maria v. **Fecioara Maria**
Mariam: sora lui Moise 41[v]
Marchion: eretic, filosof şi teolog gnostic (85–160 d.C.), autorul dogmei marcionite, care susţinea că lumea este opera unui demiurg 130[v]
Matei: evanghelist, unul din cei 12 apostoli, autorul primei *Evanghelii* 161[r]
Maxim: sfânt, zis şi Confesorul, combătând monoteismul (580–662), VI[v], 171[v]
Mărturia pravoslavnică: lucrare scrisă de Petru Movilă în limba latină, tradusă apoi în greaca populară de către Meletie Sirigul, prima ediţie având prefaţa lui Nectarie, patriarhul Ierusalimului şi apărând la 1667 în Olanda; tradusă de Radu Greceanu în limba română, a fost tipărită de episcopul Mitrofan în anul 1691 la Buzău III[v]
Meletie Sirigul: profesor la Constantinopol, apoi patriarh al Alexandriei (1620–1638), înlăturat din scaun de 5 ori de către turci şi sugrumat din ordinul sultanului; a vizitat ţările române între 1611–1616, unde a scris, în limba latină, un tratat despre doctrina şi organizarea Bisericii Ortodoxe; traducătorul, în limba greacă, al *Mărturiei Pravoslavnice* scrise de Petru Movilă III[v]
Melha v. **Milca**
Menandru: poet comic grec, filosof (342–292 î.C.), discipol al lui Teofrast şi Epicur 3[r]
Mesopotamia Siriei: regiune situată în Asia, vechi leagăn de civilizaţie, provincie romană în timpul lui Traian, a fost definitiv cucerită de arabi între 637–641 d.C. 7[v]
Milca: soţia lui Nahor şi bunica Rebecăi 7[v]
Mitrofan: episcop de Huşi (1682–1686), apoi de Buzău (1691–1702), îngrijitorul *Mărgăritarelor*, întemeietor al tipografiei de la Buzău 178[v]
Moise: profet şi judecător al lui Israel, frate cu Aaron, eliberatorul poporului evreu din robia egipteană şi mijlocitor între Dumnezeu şi evrei, primind *Decalogul* pe muntele Sinai VI[v], 34[r], 41[v], 60[r], 66[r-v], 71[r], 72[v], 98[v], 100[v], 101[r], 108[v], 110[v], 111[r-v], 118[v], 145[v], 150[r], 151[r-v], 177[r-v]
Moisi v. **Moise**
Morea: denumire a Peloponesului, anexată Imperiului Bizantin între 1205–1430 şi apoi cucerită de turci 174[r]
Mundan: denumire a vieţii desfrânate, în opoziţie cu viaţa creştină 130[r-v]
Muiarea lui Urie v. **Betseba**
Nabot: vecin cu Ahab în Samaria 22[r], 106[r-v]
Nabucodonosor: fondatorul regatului caldeo-babilonean (605–562 î.C.) 111[v]
Nahor: frate cu Avraam, rămas în Mesopotamia; bunicul Rebecăi 7[v]
Natan: proroc contemporan cu David 37[r], 105[v], 106[r]
Navohodonosor v. **Nabucodonosor**
Navote v. **Nabot**
Navute v. **Nabot**
Nectarie: patriarhul Ierusalimului (1661–1669); în anul 1663 a vizitat Moldova, primind numeroase daruri din partea lui Eustratie Vodă Dabija pentru refacerea numeroaselor biserici din Ţara Sfântă III[v]
Neron: împărat roman (54–68 d.C.), persecutor al creştinilor 130[v]
Nestorie: patriarh al Constantinopolului (428–43 d.C.), schis-

matic, creatorul nestorialismului 130^{v}
Ninevi (a) v. Ninive
Ninive: cetate situată pe malul stâng al Tigrului, capitala regatului asirian în diferite epoci 34^{r}, 101^{v}, 103^{r}, 106^{v}, 107^{r}, 111^{v}
Noe: erou ales de Dumnezeu spre a supraviețui potopului universal 28^{r-v}, 32^{v}, 33^{r}, 71^{r}, 96^{r}, 111^{v}, 114^{v}, 167^{v}

Octavianus Augustus: primul împărat roman (63–14 d.C.), fiul adoptiv al lui Caesar, declarat împărat în anul 27 î.C. II^{v}
Olimb v. Olimp
Olimp: masiv muntos al Greciei, vechii greci crezând că zeii își au lăcașul aici 173^{r}
Or v. Hur

Palestina: leagăn al iudaismului și creștinismului, vechi ținut locuit de mai multe popare antice, printre care filistini și evrei 33^{r}, 105^{r}
Palistina v. Palestina
Pavel: sfânt, apostol (secolul I d.C.), cu numele de Saul, devenind cetățean roman și fariseu, dar convertindu-se la creștinism ca urmare a unei viziuni a lui Hristos înviat 1^{v}, 3^{r-v}, 6^{r}, 12^{r}, 18^{r}, 23^{v}, 31^{v}, 33^{v}, 36^{r-v}, 38^{r}, 44^{r}, 46^{v}, 47^{r}, 59^{v}, 60^{v}, 61^{r}, 65^{v}, 66^{r}, 68^{r}, 71^{r-v}, 72^{v}, 78^{r-v}, 79^{r}, 80^{r}, 81^{r}, 82^{r}, 94^{r}, 98^{v}, 100^{r}, 102^{r}, 104^{v}, 107^{v}, 110^{r}, 111^{v}, 112^{v}, 114^{v}, 118^{r}, 127^{r}, 128^{r-v}, 129^{v}, 132^{v}, 158^{r}, 162^{v}, 165^{v}, 166^{v}, 170^{v}, 178^{r-v}
Pavel: preot 165^{v}
Persia: imperiu antic, întinzându-se din India până în Palestina 22^{v}, 46^{r}
Petru: unul din cei 12 apostoli, frate cu Andrei; cel mai apropiat discipol al lui Hristos, împreună cu Iacob și Ioan 8^{v}, 31^{r}, 37^{r}, 43^{v}, 50^{v}, 51^{r}, 66^{r}, 71^{r}, 79^{r}, 88^{v}, 94^{r}, 101^{v}, 102^{r}, 111^{r-v}, 114^{v}, 128^{v}, 130^{r-v}, 143^{r}, 173^{v}, 175^{r}
Pitagora: filosof grec din secolul al VI-lea î.C., fondator al unor asociații filosofice, politice și religioase II^{r}
Platon: filosof grec, discipol al lui Socrate, cunoscut prin înființarea școlii academice de la Atena (428–347 î.C.) II^{v}
Procopia: călugăriță 166^{r}

Radu logofăt v. Greceanu Radu
Rahila: soră cu Lia, fiica mai mare a lui Laban și soția lui Iacov 166^{v}
Râm v. Roma
Rebeca: soția lui Isaac și fiica lui Betuel, mama lui Isav și Iacob 7^{v}, 8^{r}
Reveca v. Rebeca
Roma: capitala Imperiului Roman II^{v}, 46^{r-v}, 93^{r}
Rusalii: sărbătoare; pogorârea Duhului Sfânt asupra apostolilor sub formă de limbi de foc 60^{r}

Safira: soția apostolului Anania 31^{r}, 94^{v}
Samoil: profet și ultimul judecător al lui Israel, luptător împotriva filistinilor (secolul al XI-lea î.C.) 41^{v}, 66^{v}, 109^{v}, 111^{v}, 177^{r}
Sara: soția lui Avraam 7^{r}, 8^{r}, 17^{r-v}, 19^{r}, 48^{r-v}
Satana: denumirea diavolului 21^{v}, 72^{v}, 132^{r}, 135^{r}, 140^{v}
Saul: primul rege al evreilor (secolul al XI-lea î.C.) 39^{v}, 40^{r-v}, 41^{r}, 42^{r-v}, 43^{r-v}, 69^{v}, 70^{r}, 75^{r-v}, 111^{v}
Sava: sfânt, trăitor în pustiu, unul din cei mai importanți patriarhi ai ordinului monahal din Palestina, părinte al bisericii (secolul al V-lea d.C.) 143^{r}
Savaot: supranumele lui Iehova (Dumnezeu) în *Sfânta Scriptură* 34^{v}, 109^{v}
Semeon Bogoslov v. Simeon Evanghelist
Simeon Bogoslav v. Simeon Evanghelist
Simeon Evanghelist: sfânt (secolul I d.C.), luând în brațe pe Hristos în momentul prezentării în Templu și recunoscându-l ca Mesia VI^{r-v}, 142^{v}, 150^{r}, 175^{v}
Simon Fermecătorul v. Simon Magul
Simon Magul: magician originar din Samaria (secolul I d.C.), vrând să cumpere de la apostolul Petru puterea de a conferi daruri sfântului Duh 129^{r}
Simon Petru v. Petru
Sinahirim v. Sanherib
Sanherib: împărat asirian, dușmanul lui Iezechia împărat 111^{v}
Sinai: munte la nord de Marea Roșie VI^{r}, 166^{v}
Sion: vechiul nume al Ierusalimului, locul de construcție al vechii cetăți și al Templului 127^{r}
Sodom: oraș din Palestina, distrus de Dumnezeu cu pucioasă și foc, din cauza desfrâului 28^{r}, 32^{v}, 33^{v}, 75^{v}
Sofronie: sfânt, patriarh al Alexandriei (570–638), apoi al Ierusalimului (634–638), adversar al monoteiștilor 165^{v}, 167^{r}
Solomon: fiul lui David, suveran al regatului Israel (965–928 î.C.), sub domnia căruia s-a construit Templul și Palatul regal din Ierusalim IV^{r}, 3^{r}, 22^{r}, 34^{r}, 48^{v}, 130^{r}
Șerban logofăt v. Greceanu, Șerban
Șerban Voevod v. Cantacuzino, Șerban
Ștefan: sfânt, unul din cei 7 diaconi din Ierusalim însărcinați de apostoli cu îngrijirea săracilor, primul martir al creștinismului 159^{r}, 162^{v}
Ștefan cel Nou: patriarh al Constantinopolului (715–765), apărător al creștinismului, martir, fiind omorât de Constantin al V-lea 143^{r}

Tabita: femeie din Iope înviată de Petru apostol 8[r], 50[v], 56[r], 76[v], 111[v]
Tars: localitate în Siria, unde au propovăduit apostolii lui Hristos 34[r], 102[r], 106[v]
Tarseani v. **Tars**
Tarsen v. **Tars**
Tarsis v. **Tars**
Tavita v. **Tabita**
Teodosie: Mitropolit al Țării Românești (1668–1672 și 1679–1708) I[r]
Teofan: sfânt și cronicar bizantin, denumit și Mărturisitorul (758–818); adversar al iconoclaștilor; exilat de Leon al V-lea VI[v], 153[r]
Timotei: sfânt, discipol al apostolului Pavel 118[r]
Tit: apostol, ucenic și însoțitor al apostolului Pavel, menționat în *Epistola către corinteni* 46[v]
Troada v. **Troia**
Troia: cetate în vechea Asie Mică, celebră prin asediul (imortalizat în *Iliada*), la care a fost supusă, timp de 10 ani, din partea grecilor conduși de Agamemnon 46[v]
Țarigrad: denumirea folosită în folclor, în literatură și în documentele slave, din cele mai vechi timpuri până în secolul al XVII-lea, pentru a desemna Constantinopolul 93[r], 173[r], 176[r]
Ualie v. **Valesius**
Urie: comandantul oștilor lui David, soțul Betsebei 6[r], 70[r], 98[r]
Valesius: eretic din secolul al III-lea, care propovăduia perpetuarea speciei prin mutilare 130[v]
Vasile cel Mare: sfânt, fondatorul vieții monahale, unul din iluștrii părinți ai bisericii ortodoxe (secolul al IV-lea d.C.) 69[r], 131[r], 143[v], 144[r], 170[v], 171[v], 172[r-v], 176[v]
Vasile Macedoneanul: împărat bizantin, fondator al dinastiei macedonene (812–886) III[r]
Vasilid v. **Basilide**
Vasilie cel Mare v. **Vasile cel Mare**
Vasile împărat v. **Vasile Macedoneanul**
Vavilon v. **Babilon**
Venedict v. **Benedict**
Zacheu: vameș bogat, căpetenia celor ce ridicau impozitele în Ierihon, convertit de Hristos 21[r], 165[v], 166[v]
Zaharia: proroc al *Vechiului Testament*, tatăl lui Ioan Botezătorul 102[v]
Zlataust v. **Ioan Hrisostom**
Zlatoust v. **Ioan Hrisostom**
Zonara, Ioan: cronicar bizantin (secolele XI–XII), demnitar la curtea lui Alexis Comnenul, devenit eclesiarh; cunoscut prin *Scurtă istorie universală* II[v]

LIBRA® București

Str. Avram Iancu nr. 6,
sectorul 2, 731041
Tel.: 01/315.05.34; Fax: 313.40.97

e-mail: office-libra@itcnet.ro
www.mihaieminescu.ro
www.apler.ro

Consilier editorial: ION TOMESCU